

وروستی مورچل

Ketabton.com

۴

لومړی فصل

د ظهير زوی يوسف

د عربو له بيابانه د اسلام چينه و خوتيدله، او هغه شگلني د بستي چي په پيريو پيريو د سيلانيانو د پام وړ نه وي د زماني د څار مرکز شوي.

د جهالت په تروپميو کي سرگردانه انسانيت چي د لارښووني د کوم لمر په انتظار ؤ هغه لمر د فاران له غونډيو نه راپورته شو.

په هغه ورځ چي د آمني په گلاب، د عبدالله په بچي، او د عبدالمطلب په لمسي د محمد صلي الله عليه وسلم نوم ايښودل کيده د فطرت انځور گرد نري په نقشه کي نوي رنگ خپراوه، تقدير د نري د قومونو لارښونه عربو ته سپارله او د نري تاريخ ليکونکو يو نوي باب ليکه، د رحمت پريښتو د غلامۍ او جهالت په زنجيرونو ترلي، تپي شوي انسانيت ته د آزادي، ورورولي او برابري درس ورکاوه.

د عربو سارايانو لات او هبل مات کړل او پر نري د رحمت د وريځو په څير خپاره شول، د دوي د توري او سپنو هره او سپنه غوڅه کړه، د دوي تهذيب، مدنيت او اخلاق پر ټولو تهذيبيونو مدنيتونو او اخلاقو بري وموند، هغوي د نري څخه د فساد د ونی جرري غوڅي کړي. او د انسانيت په بڼ کي يې پخپلو وينو د سولي او امن ونی خړوبې کړې، د کفر تيارې د ماسپهين د سيورو په څير ورتوليدې، د قيصر او کسري د استبداد ماني و بجاړي شوي وي، د اسلام د غازيانو د بري جندي يو لوري ته د البرز د غرونو په واورينو څوکو او بل لوري ته د افريقا په شگلنو د بستي کي رپيدې. د دوي اسونه په يوه وخت کي په ختيځ کي د هندوستان او په لويديځ کي د هسپانيي په سپندونو اوبه څښلي، ديارلس سوه کاله وروسته اوس هم يو مورخ په چيراني دا پوښتي چي د عربو د اسونو تگ غير معمولي گړندي ؤ او که قدرت د دوي په مخه کي ځمکي ته نغښتل وربښودلي وو؟ دا يو انقلاب ؤ، يو روښانه انقلاب، تقدير د عربو د شگو ذروته ځلا ورکړه، او هغوي يې د نري تيارو گوټونو ته واستول.

خو شپږ سوه کاله وروسته يو بل انقلاب راغی، يو تياره انقلاب، بنايي د اسلام د پيړۍ چې په پيړيو پيړيو کومې تياري په مخه کړې وې له څلورو خواوو نه ورتولې شوي او د گويي په صحرا کې يې پناه اخستې وه، بنايي د هغه اور سگړوتې چې عربو په اوبو مړې کړې وې د گويي د دښتو په سرو ريگونو کې پټې شوي او پټې بليدلې او شپږ سوه کاله انتظار وې چې د اسلام ساتونکي کله ویده کيږي، حقيقت دا دی چې له يوې مودې راسې د اسلام د درمند ساتونکي خوب وړي وو او د کفر اور شپږ سوه کاله ځکه مړ ؤ چې د لومړنيو پيړيو د غازيانو داستانونه دوي ته د اوبو د څاڅکو په څير وو.

د اسلام دښمنانو ته د عباسيانو د دولت تش او وراسته محلونه هم د نه ماتيدونکو برجونو او کلاگانو په څير بنکاريدل، چې د هغوی پلرونو په لومړي هجري پيړۍ کې د لويو لويو واکمنو تاجونم تر خپلو قدمونو لاندې کړې وو. نژدې شپږ سوه کاله وروسته د جبر او ظلم هغه هوس چې د روم او ايران د مانيو په کنډوالو کې ویده ؤ د گويي دښتې د يوه شپانه په وجود کې راويښ شو، د هغه شپانه نوم قوچن ؤ چې د چنگيز خان په نوم مشهور شو.

د نړۍ هغه فاتح چې د بخت پيړۍ يې د وينو په سمندر کې لامبو وهله چې دده پراخه د تيارو د توپانو نو لارښونه وه، ددغه چنگيز خان په مشري د منگوليا وحشي قبيلې د يوې سبلي په څير پورته شوي، او د تهذيب هره ديوه يې مړه کړه او نړۍ په څلورو خواو خپاره شول.

شپږ سوه کاله دمخه چې کوم نسيم د عربو له دښتې نه راچليدلې ؤ، هغه د انسانيت پر بڼې د رحمت غمي اورولې وو، خو شپږ سوه کاله وروسته چې د گويي له دښتې نه کومه تالنده رابنکاره شوه په هغو کې د نسيمونو پرځای د چاودليو اورغورځوونکو غرونو تودوخه او اورونه وو. او ددی دو دونو د وريځې تر برستن لاندې د هغه اورني مادي سيلاب ؤ چې ښارونه او کلي يې وسوځول او پري تير شوه د باهل او نينو د کنډوالو په ليدو چې د انسان روح د تقدير په ويرانو، اعتراض کوي هغه د تاتاريانو د اورني توپان په وړاندې هيڅ هم نه دی.

(۲)

د مهدي نړۍ لپاره د چنگيز خان د پوځونو د جگړې تاکتيک بلکل نوی ؤ، نړۍ هغوی ته يو پراخه بنکارځای ؤ، د شپږو قبيلو سره د اسونو هيڅ کمی نه ؤ، پر

پسونو او وزو برسیره دوی د اسونو په غوښو او شیدو گوزاره کوله، پردی علاوه دوی د ځنگل د هر ځناور غوښه خوړله، د گوی په دهنه کی د بنارونو او کلیو نوم او نخښه نه وه، که به چیرته باران وشو نو دغه شپانه به همالته ولاړل، او ترڅو به یی څارویو د هغی سیمی ټول شنه ونه خوړل دوی به هلته پاتی کیدل، او چی بیا به کوم چا دا خبر راور چی په فلاتی ځای کی څو څاڅکی باران شوی دی نو دوی به همغه لوری ته مخه کړه، کله کله به د نویو څرخایونو پر سر د یوی قبیلی له بلی سره لالجه راغله، چی زور وری قبیلی به د کمزوری قبیلی د څارویو د اخستلو نه علاوه د هغوی نارینه او بنځی هم مریان کړل.

ځکه خو به کمزورو قبیلو یو له بله اتحاد وکړ او یو ځواکمن سړی به یی خپل مشر وټاکه، د ژمی په موسم کی به د شمال د سړی هوا په سبب دغه ټوله سیمه دوزخ ته ورته یخنی لاندی کړه، د ریگونو پر سر به د واورو څادر وغورید د وښو د نه موندلو په وجه به یی د شیدو څاروی وچ شول، او دوی به د تودوخی په موسم کی د ذخیره کړی وچی غوښی په خوړلو مجبور شول، کله کله به توندی سیلی راولوتی او د دوی کیږدی به یی ورسره والوزولی او څاروی به یی تری په یوه او بله کړل.

له طبیعت سره دایمی مقابلی له دی خلکو نه زیات کلک او د زغم خاوندان جوړ کړی وو، څو څو ورځی به د اسونو پر شا پاتی کیدای شوای، او په ورڅو ورڅو وری جنگیدلی شوای.

چنگیز خان د لویو لویو سردارانو د ځپلو نه وروسته هغوی د ځان تابع کړل، بیایی د شپنو تاتاریانو په مخکی د هغو هیوادونو نقشی کښیښودی چی هلته شنه فصلونه، ښایسته باغونه او شنی ورشوگانی وی، د لوقار هوس ټول بریریان د چنگیز خان تر جنده لاندی راتولیدوته وهڅول.

تاتاریان په گاونډیو هیوادونو د وړیو عقابانو په څیر ورپریتل، او هغو اولسونو چی آرام ژوندانه تنبل او سست آموخته کړی وو د دوی د یرغلونو تاب رانه وړ، په څو کلونو کی د چنگیز خان پوځونو په شمال او ختیغ کی زیات هیوادونه ونیول.

گاونډی هیوادونه د هغوی گړندیو بریاوته حیران وو، دوی به په یوه یوه ورځ د څو ورځو پراوونه وهل، او په یوه وخت کی به یی څو ځایه پر نورو هیوادونو یرغل کاوه، د هغو هیوادونو پوځونه به په کوم یوه سرحد د دفاع لپاره راتول وو، د

چنگیز خان د پوڅ یوی ډلی به دهغوی مقابله کوله او نور پوڅ به له مخالف لوری پر هیواد ورننه وتل، کلی او بنارونه به یی و نیول او د پاچاهی ټول نظام به یی شنډ کړ، کله کله به داسی هم وشول چی د کوم هیواد پوڅی سالار به د تاتاریانو له یرغل نه خبر شو د دفاع لپاره به یی پوڅ په سرحد کی پراو واچاوه، د هغه جاسوسانو به هره ورځ دا خبر ورکاوه چی د مغلو د لښکر مخه په همدی لوری ده، خو بله ورځ به کوم استازی دا خبر راوړ چی د چنگیز نور لښکر په بله لاره هیواد ته راننوت او تخت او تاج یی و نیول.

د تاتاریانو د حیرانوونکی بریالیتوب راز د دوی په گړندی حرکت کی ؤ، دوی به په شاتوری اس سپریدل، له هر سپاره سره به څو اسونه وو، کله به چی یو اس سترې شو سپور به په بل پښه واړوله، د یرغل په وخت کی به چی کله کوم سپاهی لوږه احساس کړه نو د آس خیتبه به یی په خنجر زخم کړه او د هغه څو غوړ په وینی به یی وڅښلی، د اوږده سفر لپاره هم تاتاریانو ډیر لږ سامان ورسره اخست، په ځنگل کی به یی اضافه اسونه خوړل، او د لاری له کلیو او بنارونو نه به یی څاروی ورسره وړل، که به کوم بنار بیله جگړی دوی ته تسلیم شو نو مغلو به یوازی هغه خلك وژل چی جگړه یی کولای شوای، خو هر سپاهی د مات شوی قوم د تور سربو بی عزتی خپل حق گانه.

که به کوم بنار له مقابلی وروسته فتحه شو نو کورونو ته به یی اور اچاوه، او اوسیدونکی به یی وژل، د هر پوڅ جنرال خپلو عسکرو ته د فتحی دیادگار جوړولو امر کاوه، او مغلو به پر ځوانانو برسیره د بنڅو، بوداگانو او ماشومانو له وژلو وروسته د هغوی سرونه غوڅول او یادگاری څلی به یی تری جوړاوه. بیا به چی د هر جنرال څلی لوی ؤ چنگیز خان به هغه ته شاباشی ورکاوه.

کله کله به د دوو سپاهیانو پر دی جگړه شوه چی ستا څلی دننه تش دی او نن زما سر تیرو ډیر خلك وژلی دی.

دا هغه قوم ؤ چی تقدیر د اسلامی نړی عبرتناکه تباهی د دوی په لاسو کښلی وه، د هغه اسلامی نړی بریادی او تباهی چی د غفلت په خوب ویده وه، چی د الهی احکامو د عمل پرځای یی د خپلو غوښتنو او هیلو په خاطر تاویلونه پکی کول، له هغوی سره د نیمی دنیا فتحه کوونکو پلرونو توری اوس هم وی، خو د هغو پلرونو ایمان ورسره نه ؤ.

(۳)

د مدینې نه نژدی دوه نیم میلې لری د یوه وړوکی کلی په جومات کی د سهار له لمانځه نه وروسته شیخ احمد بن حسن د قرآن او حدیثو درس ورکاوه، طاهر بن یوسف جومات ته ورننوت او شیخ ته یی وکتل.

د طاهر عمر د ۲۲ کالو په شاوخوا کی ؤ، د هغه په دنگه ونه، مناسب اندام او ښکلی څیره کی زیات وقار او شان ؤ، په سترگو کی یی د شاهین په څیر بی باکی دده د هوښیاری ښکارندویه وه.

احمد بن حسن تری وپوښتل : چمتو راغلی یی؟

: هوکی ! ما له مور جانی نه رخصت را اخستی او راغلی یم.

احمد بن حسن خپل زده کوونکی رخصت کړل، او جگ شو له ځوان سره له جومات نه ووت.

د جومات د دروازی سره د شیخ یوه نوکر اس تر جلب نیولی وه پر اس د سفر ضروری سامان تړلی ؤ، احمد بن حسن اس په غاړه وټپاوه، اس غاړه اوچته کړه، غوړپونه یی ځک کړل، او مخکینی پښه یی په ځمکه ووهله.

احمد بن حسن وموسکل طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : ستا اس وایی چی لمر تودپپی، مور ته زر رخصت راکړه،

طاهره! زما په ذهن کی داسی کومه خبره نشته چی په وار وار می تاته نه وی کړی، بغداد به تاته یوه نوی دنیا وی، هلته ستا غونډی زلمی د جوړیدو او بی لاری کیدو لپاره په زرگونو وسیلی شته، که غواری د هغه بن له ازغیو سره ونښله، او همالته پاتی شه، او که غواری لمن دی له خوړپویه گلاتو نه ډکه راوړه، بغداد د ښیگنو او بدیو مرکز دی. خو اوس بدی پکی زیاتی شوی دی، او نیکی لږ، ته به له ډیرو ترڅو شیبو سره مخ شی او ډیر حوصله ماتوونکی حالات به درته مخی ته شی، قاضی فخرالدین چی زما لیک ولولی خامخا به ستا دپاره ډیر څه وکړی، او امکان لری چی د هغه په مرسته ته د خلافت دربار ته ورسیدای شی.

د خلافت په دربار کی د ایرانی او ترکی امیرانو زور دی، هغوی به ستا د لاری تړلو هڅه ضرور کوی، خو زما ستا په استعدادونو اعتماد دی، تا د علم په ژورو سمندرونو کی غوتی وهلی دی، د مدینې غوره مغزونه ستا ذکاوت ته گوته په غابښ دی، د مسلمان د ژوند دوهم جوهر سپاهی توب دی، او ته له توری سره هم په لوبو کی تکره یی.

اوس اسلامی نړی ستا تر علم نه توری ته زیاته اړتیا لری، په بغداد کی به قاضی فخر الدین تا ته غوره لارښود شی. که د هغه په واسطه ته کوم لوړ منصب ته ورسیدی نو په یاد ولره چی د امارت نشه ډیره بده ده، د خدای ج رضا د خلیفه تر رضا مخکی وگنه او تل دا خیال کوه چی ته د عبدالملک په شان نه د عبدالله پوهخیر جوړیدو ته پیدا شوی یی، د شتمنی په حساب به ته په بغداد کی د امیرو او شتمنو خلکو په کتار کی شمارېږی، ما له هغو غمیونه یودانه زرگر ته وربښکاره کړ هغه راته وویل چی ددی بیه له لس زره دیناره نه کمه نه ده، ماله هغی نه پنځه لوی غمی ایښی دی، او دا به ستا امانت وی، پردی سرسیره می ستا برخه په سوداگری کی هم پرېښی ده، که ستا اعتراض نه وی نو زه به یو بن درته واخلم.

خوان ورته وویل : زه خو تا مجبور کړم که نه دومره دولت می له خانه سره نه

وړ.

شیخ ورته وویل : په دی اړه ډیر بحث وشو، کله چی ته بغداد ته ورسیدی نو ویه پوهیږی چی زما خبره سهی ده، هو تردی دولت زیات قیمتی څیز له تا سره د صلاح الدین ایوبی «رح» توره ده، او ته د هغی د حق په اداکولو پوهیږی. اوس ورځه دریاندی ناوخته کیږی، امین چیرته دی؟

: «هغه له ما سره دتلو تینگار کاوه، ما هغه له نوکر سره ښار ته واستاوه، طاهر د اس جلب ونیو او شیخ ته یی د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ خو شیخ د لاس ورکولو پرځای غیره خلاصه کړه او ور وړاندی شو خوان یی په غیره کی ونیو، بیا یی په ژړه غونی غږ وویل : زما بچییه ا ستا بیلتون موږ ته ډیر سخت دی، خدای دی ستا په نیکو ارادو کی برکت واچوی.

له احمد سره د غاړه غږی کیدونه وروسته طاهر بیا هغه ته د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ خو احمد وویل : ته په اس سپور شه.

خوان پر اس سپور شو، او بودا شیخ د هغه د آس جلب ونیو.

خوان له اس نه بیرته د پلي کیدو هڅه وکړه ویی ویل : نه نه، زه د آسی گستاخی نشم کولی، خو احمد هغه په لاس ایسار کړ ویی ویل : زویه ا ما د یوه مجاهد د اس د جلب نیولو له نیکمرغی نه مه محروموه، که صدیق اکبر «رض» د اسامه بن زید د اس د جلب په نیولو له ویاړه غاړه اوچته وړه، نو زه هم نن په خپله نیکمرغی ویاړم. په بودا توب کی که څه هم زما کمزوری لاسونه توره نه شی اوچتولی خو ستا د اس د جلب نیولو توان لا پکی شته دی.

هغه قوم نیکمرغه دی چی خلک یی په خوانی کی له تورو سره لوی کوی، او په بوداتوب کی د خپلو بچیانو د اسونو جلبونه نیسی او دوی ته د غذا لاره ورینی. احمد بن حسن د طاهر د اس جلب نیولی د خرماله بن ته راووتل، هغه لپ لری نور هم ورسره د تلو هیله من و، خو طاهر ورته وویل: نور زحمت مه کوه ماته اجازه راکړه.

احمد بن حسن د اس جلب د طاهر په لاس کی ورکړ ویی ویل: طاهره ا اوریدلی می دی چی د بغداد د ونو سیوری دیر یخ دی، زویه ا چی هلته ولاړ شی ویده نه شی او پر زیندهم پام کوه هغه دیر ساده سپری دی، د بغداد د امیرانو د هونیارو او چالاکو نوکرانو سره یی مه پرتله کوه، د هغه سادگی کله کله د حماقت تر حده زیاته شی، خو د هغه زورورتیا او ایثار د هغه په هره خامی پرده غوړوی او جبرانوی یی.

طاهر وویل: ته ډاډه اوسه، زه هغه خپل دیر غوره دوست گنم، احمد بن حسن خدای پامان وویل او د اس جلب یی پرېښود.

(۴)

طاهر بن یوسف په هغه وخت کی زیږیدلی و چی د صلاح الدین ایوبی توری د اسلامی نړۍ په لوری د اروپا د عیسویانو د ځواکونو مخه نیولی وه، په تیره پیری کی یو لوری سلجوقی ترکانو د بغداد د عباسی خلیفه گانو له کمزوری نه گټه اخسته د طغرل بیگ، الپ ارسلان او ملک شاه په څیر فاتحانو په قومانده یی د ارمنستان، کوچنی اسیا او شام پراخی سیمی په خپله لویه پاچاهی کی شاملی کړی. بل لوری یی د روم د بحیری په څنډو له بازنطینی امپراتوری نه دیری سیمی لاندی کړی، په ۴۶۳ ه کی سلجوقی ترکانو بازنطینی پوځونو ته په «ملازجرد» کی پرېکنده ماته ورکړه، د سلجوقی ترکانو د پرله پسې پرمختگ له ویری عیسوی پادری «دوهم ارین» په اروپایی هیوادونو غږ وکړ چی د اسلام د لښکرو د سیلاب د مخنیوی لپاره یوه شریکه جبهه جوړه کړی.

د پاپ غوښتنی تر یوی مودی پوری څه خاصه نتیجه ورنه کړه، د اروپا پاچاهانو د سلجوقیانو توروته د خپلو تېرونو ډال کولو لپاره یوازی د ثواب او د آخرت وعدی کافی نه بللی، هغوی ته د دنیا د گټی په خاطر له سلجوقیانو سره جگړه د شاهین په ځاله د لاس ننویستلو نه کم خطرناک نه و، خو په دی وخت کی

یو فرانسوی راهب اوچت شو، او هغه ناڅاپه د اروپا خلك د اسلامي نړۍ پر خلاف راوپارول، ددغه راهب نوم «پطرس» ؤ، هغه صلیب اوچت كړ په خره سپور شو او په ټوله اروپا راوگرځید د هغه له شلیدلېو زړوجامو او لوڅو پښو نه مظلومیت خوتیده، په سترگو کی یی د کسات لمبی وی، او په ژبه کی یی زهرجن نشتر! هغه چی چیرته تلو خلك به پری ورتول شول، هغه به په القدس کی د سلجوقیانو د ظلم خیالی داستانونه اورول، ده به پخپله ژړل او نوریی هم ورسره ژړول. اولس به دده د هری وینا له اوریدو وروسته پر صلیب د قربانی سوگندونه پورته كړل، چی د اولس جوش او جذبه یی ولیده د اروپا هره لویه او وړوکی پاچاهی د اسلامي نړۍ پر خلاف د پریکنده جگری لپاره چمتو شوه.

د هلال پر خلاف د صلیب ټول غوسه ناك ځواکونه راټول او سره یو شول، خو د ملك شاه تر وفات پوری دا سیلاب ولاړ ؤ، د ملك شاه د وفات نه وروسته سلجوقی پاچاهی ټوټه ټوټه شوه، د دوی د زوال گړندیتوب په هندوستان کی د اورنگزیب عالمگیر د وفات نه وروسته د مغولی حکومت له زوال نه هم گړندی ؤ.

د اوو کالو په موده کی د لویدیځ په لوری د اسلامي نړۍ هغه دفاعی مورچل چی د اروپا عیسوی پاچاهانو نه ماتیدونکی باله پخپله درې وړی شو، او په ۱۹۱۱ ه کی د عیسویانو سیلاب پر اسلامي نړۍ راواوښت.

په بغداد کی عباسی پاچاهانو د سلجوقی ترکانو پر زوال آرامه ساه واخسته، خو دوی د عیسویت د وپروونکی سیلاب په مقابل کی څه ونشو کولی، د یوه کال په دننه کی عیسویانو د سلجوقیانو پاتی ځواک هم تر پښو لاندی غویل كړ او د بیت المقدس په شمول یی د شام ډیر مهم ښارونه او بندرونه ونيول، د فلسطین او شام سیمی یی سره شریکی كړی او یو عیسوی حکومت یی پکی جوړ كړ، دغه هیواد د اسلامي نړۍ په زړه د خنجر حیثیت درلود.

نږدی پنځوس کاله وروسته د اسلامي نړۍ د دفاع جذبه د عماد الدین زنگی «رح» د شخصیت په بڼه راڅرگنده شوه، او د هغه د سرښندنکو حملو په سبب د صلیب د علمبردارانو په زړونو کی د اسلام د غازیانو پخوانی ویره راویسه شوه، د بغداد عباسی خلیفه لومړی د هغه حوصله لوړه كړه، او د هغه د میړانی داستانونه یی چی واوریدل د اسلامي نړۍ په زرگونو سرښندویان یی تر بیرغ لاندی راټول شول، خو د پاچاهی د داخلی گډوډیو په وجه هغه خپل کار ترسره نکړای شو، او په بیت المقدس کی د عیسویانو بلی كړی دیوی د گل کیندو په حال کی له گل

کیدونه وژغورل شوی، خو په ۵۸۴ هـ کی په مصر کی د صلاح الدین ایوبی اقتدار د هغوی ډیوی ته د شمال وروستی څپه شوه القدس یو ځل بیا د اسلام د غازیانو د اسونو پښینی بنکلولی، د اروپا عیسویانو ته د صلاح الدین ایوبی توره د سلجوقیانو له توری نه ډیره خطرناکه بنکاره شوه.

او پر فرانسی، جرمنی او انگلستان برسیره د اروپا زیاتره عیسوی پاچاهيو خپل زیات جنگیالی په ختیځ کی د عیسویانو د اقتدار، لویدونکو ستنو ته د تکیی ورکولو لپاره چمتو کړل.

عباسی خلافت دا ځل هم نیغ په دی جنگ کی گډون ونه کړ، خو د صلاح الدین ایوبی د میرانی کارنامو ډیر زر اسلامی نړۍ دده پلوی کړه، کله چی د اروپا د بی شمیره پوځونو له یرغل نه خبر شول د ترکستان، عراق او عربو زیات سرښندویان راغلل او د ایوبی تر بیرغ لاندی راټول شول.

(۵)

د مدینې د څو نورو ځوانانو په څیر د صلیب په مقابل کی د هلال د جنډی اوچتی ساتلو جذبی احمد بن حسن هم له مدینې نه فلسطین ته ورساوه، د هلال او صلیب په معضولی جگړو کی احمد بن حسن د یوه بی نومه سپاهی په څیر گډون کاوه، د هغه د ټولی منصبداران دده په زړورتیا قانع وو، خو هغه پر ځان باور چی د احمد بن حسن د بنی پالنې او تربیی نتیجه وه تر یوی مودی پوری دده د لاری خنډ وه د هر څومره لوی سړی د خوښی لپاره هم تر خپل نظر او رایې نه تیریده، او هغوی دده دا پر ځان اعتماد دده پر غرور او ځان غوښتنی، تعبیر اوه، د دوی د پوځی ټولی سالار یو ترکی و.

د یوی ویاړمنی فتحی نه وروسته د شپی مهال د صلاح الدین پوځونو په یوه پراخ میدان کی پراو واچاوه، یوی خواته د احمد بن حسن د ټولی قوماندان له څو نورو افسرانو سره د تیری جگړی د یادونو کینسی کولی.

هغه ناڅاپه له یوه سپاهی نه وپوښتل احمد بن حسن چیرته دی؟ سپاهی ځواب ورکړ: هغه د ونی لاندی د شمی رها ته کوم کتاب لولی.

ترکی افسر بیا وویل: که د هغه له کتابونو لوستلو سره دومره مینه نه وای نو ښه سپاهی تری جوړیدای شوی، ورمه ورځ کټ مټ د یوه سپاهی په څیر جنگیده، هغه پنځه تنه نصرانیان ووژل، او زما باور نه کیده چی دا د احمد وې، خو دا

کتابونه به یی له کاره ویاسی.

یو ځوان چی تر اوسه پوری چوپ ناست و وویل : کیدای شی هغه د یوه سرتیری پرځای ددی لپاره پیدا شوی وی چی د پوځ لارښود شی، یو عام سرتیری ښایی له توری نه زیات څه شی ته اړتیا احساس نه کړی خو یو سالار او قوماندان کتاب ته له اړتیا څخه انکار نه شی کولی.

ترکی قوماندان په کرسنده خندا کی د ځوان د خبرو د تریخوالی پتولو هڅه وکړه ویی ویل : نو د بغداد اوسیدونکی ټول منصبداران او سالاران دی ! هغوی یوازی کتابونه لولی.

ځوان ځواب ورکړ: د اسلامی نړۍ بدمرغی ده چی د بغداد اوسیدونکی له کتاب سره د توری ضرورت نه احساسوی، که نه نو د اسلامی نړۍ هر سپاهی به د دوی تر قوماندی لاندی جگړه د ځان ویاړ بلله.

د مشال له رڼا نه د لری والی په سبب ترکی سالار خپل مخاطب ونه پیژاند، هغه لږه په ترڅه لهجه وویل ، دا د احمد بن حسن دوهم ملگری له کومه شو، ته لږ راوړاندی شه!

ځوان له گوښی را اوچت شو او د سالار په مخکی ودرید، سالار ورته وویل : هی هی یوسفه نن دی ژبه ولی وچلیده؟ کښینه! زه د هر توریالی په لیدو خوشحالیږم. تا په خپله لومړنی جگړه کی زموږ شایبسی گتلی دی، خو دی ته دی پام لره چی دلته د بغداد د خلکو په باب له خلکو سره نیک نظر نشته.

یوسف جدی ځواب ورکړ : د خبرو په وخت زما ذهن کی د خلکو رایه نه وه بلکی ته وی، زه د بغداد خلک نه د ستاینی وړ بولم او نه می یی ستاینه کړی ده. د هغوی یادونه هسی راغله، اصلی خبره دا وه چی سپاهی باید علم زده کړی که نه؟ زه دا وایم چی توره داسی سرشوڅه اس دی چی د علم قیضه ورته په کار ده، د بغداد له خلکو سره یوازی قیضه ده اس ورسره نشته.

سالار تری وپوښتل: زموږ په باب ستا نظر څه دی؟

یوسف تری وپوښتل : زموږ نه ستا مطلب ځان دی او که د صلاح الدین ایوبی پوځ؟

ترکی سالار د هغه له سوال نه پریشان شو د خبری دارولو لپاره یی وویل : دغه ځوان په خبرو کی د احمد بن حسن استاذ ښکاری هغه هم راوغواړی!

یو سپاهی جگ شو احمد بن حسن یی راوغوښت، ترکی سالار ورته وویل :

احمدہ ! تہ ورمہ ورخ کتہ متہ د یوہ سپاہی پہ خیر جنگیدلی، زما له تانه
هیخکله هم دا تمہ نه وه.

کښینه!

احمد بن حسن خواب ورکړ: ته باید له خپلو سپاهیانو نه بدې هیلې ونه لری.
ترکی افسر لږ خجالت غوندې شو ویی ویل: ته له یوسف سره پیژنی که نه دی
زمورې نوې ملگری دی.

احمد خواب ورکړ: زه ورسره معرفی شوی یم.

: نن دی څه لوستل؟

: ما د خالد «رض» بن ولید د فتحو پښتې لوستی.

ترکی افسر وپوښتل: د خالد «رض» بن ولید بریاوی زیاتی دی که زمورې د

پاچا؟

زما په گومان د هغه زمانې جگړې زمورې د وخت له جگړونه ډیری معمولی او
ساده وی.

احمد بن حسن خواب ورکړ: ستا نظر سهی نه دی، زه بی علمی د بخښنی وړ
بولم، خو ریا کاری د بخښنی وړ نه بولم، ته ښایې د پاچا په مخکی که دغسی
خبری وکړی نو هغه به خوښ کړی، خو هغه اوس دلته نشته، زه دا منم چی له
کتابونو نه دی کرکه ده، خو دانه شم منلی چی یوی مسلمانې موریه د لوی خالد
«رض» د فتحو کیسی نه وی درته اورولی، او تاته به یی د هغو سترو غازیانو
نوم په درناوی او ویاړ یا دولو درس نه وی ښودلی، چی په گیلو به یی ډبری
وتړلی، شړی به یی واغوستلی او د قیصر او کسری تختونه یی تر پښو لاندی
کړل. د خالد «رض» د وخت زیاتره جگړې داسی وی چی د مسلمانانو د یوی
توری په مقابل کی به د دښمن لس توری دریدلي وی.

زما په خبرو به ته خامخا خفه کیږی. تاسو زما مشر یاست، د جگړې په ډگر
ستا هره اشاره ماته د حکم په معنی ده، خو هغه هم ددی لپاره نه چی زه ستا او
یا پاچا صلاح الدین ایوبی خوښی وغواړم، او که دپاچا درناوی زما په زړه کی
شته یوازی ځدی لپاره چی هغه هم زما په خیر د اسلام یو سرښندوی دی، د داسی
غلطو خبرو په سبب ښایې کوم د تاریخ زده کوونکی بی لاری نه شی، خو د پاچا
په وړاندی داسی چاپلوسی ممکن د ځان خوښونی هغه جذب په هغه کی راوښه
کړی چی د هغی له سببه د بنی عباس خلیفه گان د اسلام لپاره د بی کاره بدن په

څير شول.

نن ورځ اسلامي نړۍ له سلطان صلاح الدين ايوبي نه ډيري هيلي لري، ځکه خو تاسو هغه اوس له خالد «رض» او عبیده «رض» سره په برابري کي له راتلونکي نه مه بي پروا کوي. هغه ته دعا وکړي چي د ډيرو سترو برونه وروسته هم داسي احساس کړي چي اوس يي نوي سفر پيل کړي دي.

احمد بن حسن نور هم څه ويل غوښتل چي د ونی له ځنگه يو مول وهلي، (نقاب پوښ) رابتهکاره شو، هغه را وړاندي شو ويي ويل : خدای ج دی صلاح الدين د اسلامي نړۍ د هيلو پوره کولو وړ کړي. او له چاپلوسانو يي دی وساتي. د هغه په غبر کي غوسه، جلال او هيبت و، اوريدونکي وارخطا شول هغه ته يي وکتل هغه چي د مشال رڼا ته نژدې شو نقاب يي لري کړ، تر کي سالار وارخطا شو ويي ويل : سلطان!

ټولو پاڅيدل، صلاح الدين تر کي افسر مخاطب کړ ورته ويي ويل : ما ستا خبري واوريدي ډير خفه شوم. ته نا پوه يي ، ستا سزا دا ده چي تر شپږو مياشتو پوري به دي له ملگرونه ځانگړي کښيني او تاريخ په لولي شپږ مياشتي وروسته زه پخپله ستا ازموينه اخلم، که تا زه ډاډه کړم نو رتبه دي لوړوم که نه نو په يوازيتوب کي به دي دناستي سزا نوره هم اوږدوم. احمد او يوسف ته سلطان اشاره وکړه ويي ويل : تاسو دواړه را نژدې شي، دوي وړ نژدې شول او له سلطان سره نژدې ودريدل.

سلطان تري وپوښتل : له کومه ځايه راغلي ياست؟

احمد بن حسن ځواب ورکړ : زه له مديني نه راغلي يم، سلطان يوسف ته وکتل ، هغه ځواب ورکړ : زه له بغداد نه.

: تاسو څه وخت زما په پوځ کي شامل شوي ياست؟

احمد ځواب ورکړ : زما نژدې شپږ مياشتي وشوي او د يوسف پنځمه ورځ ده. سلطان صلاح الدين ورته وويل : ته زما په باب د غلطو اټکلونو گناهکار يي. زه څه سزا درکړم؟

احمد وويل : که تا زما ټولي خبري اوريدلي وي نو زه د ځان سپينولو په اړه هيڅ نه وایم.

سلطان د احمد پر اوږه په مينه لاس کښيږود ويي ويل : سمدستي زه ستا له ژبي اغيزمن شوم، ماته ستا د پوځي کمالونو معلومات نشته، ځکه خو تا د

دوولسو ټوليو مشر ټاڪم، او يوسفه ا ستا په غږ كې د يوه پوځي پر ځان اعتماد دي، امكان لري ته ځان وروسته د لويې ذمه واري اهل ثابت كړي، خو سمدستي تا د پنځو ټوليو مشر ټاڪم، تاسو دواړو ته ډاډ دركوم چې زما په وړاندي يوازي ميرانه او زړورتوب اړخښت لري چاپلوسى نه، او د حضرت خالد «رض» په اړه بنيابي زه خپل احساسات بيان نكړاي شم، كاشكي زه د مصر د سلطان پرځاى د ستر مجاهد «رض» د پوځ يو عادي سرتيري واى. ماته نه يوازي هغه غازيان بلكي هغه خلك هم د قدر او وياړ وړ دي چې د عراق او شام په ډگرونو كې يې د ستر خالد «رض» د پوځ گردونه ليدلي دي چې دوى به پكې له سترگو پناه شول، زه تر ځانه د اسلام غازيانو ته د اوبو رسولو په ترڅ كې شهيد شوى بودى غوره بولم.

(۶)

څو ورځې وروسته د سلطان صلاح الدين په پوځ كې داسې څوك نه وو چې احمد بن حسن او يوسف بن ظهير يې نه پيژندل، يو كال وروسته يوسف بن ظهير د سلطان د سرتيرو قوماندان او احمد د شوري غړى ټاكل شوى وو، دواړو يو بل ته ډير زيات درناوى او عقيدت درلود، كه د جگړې پر ډگر احمد پر چا زيات وياړ كاوه نو هغه يوسف ؤ، او د علماو په ډله كې يوسف د خپل دوست په علم اعتراف كاوه.

يوسف او احمد بن حسن عهد كړى ؤ چې تر څو پر بيت المقدس بيرته د صليب پرځاى د هلال پيرغ ونه رپيږي دوى به رخصت وانه خلى، په هغو ورځو كې چې سلطان پر يروشيلم د وروستى پريكنده بريد لپاره تياري نيوه له بغداد نه د سلطان د پوځ څو تنه [رض] كار سرتيري چې رخصت تللى وو بيرته راستانه شول د هغوى نه يو تن د يوسف خيمې ته ورغى او د هغه د ميرمن ليك يې وركړ. يوسف هغه ته د كښيناستلو اشاره وكړه او ليك يې خلاص كړ، يې ولوست، بيا يې سرخوړند كړ او په سوچونو كې ډوب شو، لږ ځنډ وروسته يې سرپورته كړ او سرتيري ته يې وكتل،

سپاهى ورته وويل: ما خپله ميرمن ستا كوزته استولى وه، هغى ستا د ميرمنى حالت خراب بنوده، ستا زوى مى وليد هغه روغ و، ما مى خپلى ميرمنى ته ويلي دي هغه به ستا د ميرمن خدمت كوي.

د یوسف په شونډو غمجنه موسکا خپره شوه ویی ویل : خدای دی تاته خیر درکړی، او بیا یی له سره یو ځل بیا لیک ولوست.

لږ ځنډ وروسته یوسف په خپله خیمه کی یوازی په ناکراری قدم واهه، له پنځه شپږ ځله لوستلو وروسته یی د لنډ لیک متن یاد شوی ؤ.

: زما آغا! زما خاونده! له ډیر انتظار وروسته دی لیک راغی، کاشکی ماله تا سره یوځای پر بیت المقدس د اسلام بیرغ رپیدل لیدلی وای، زه لږ ناروغه یم، خو ته چورت مه وده، د یروشلیم د فتحی خبر چی واورم روغه به شم، هوا دا ضرور زما هیله ده چی د بیت المقدس د فتحی زیری تر هر چا وړاندی ته راته واوروی. خپله وعده تر سره کړه، زه شپه او ورځ خدای ج ته دعا کوم، چی پر یروشلیم د اسلام د بیرغ رپولو ویاړ ستا په نصیب کړی، طاهر ډیر خوښ دی او د محسن میرمن زما ډیر خیال ساتی، ماته هیڅ ډول تکلیف نشته.

یوسف په خیمه کی قدم واهه او دغه الفاظ یی کله په لور غږ او کله کرار تکرارول، د هغه د زړه درزا کله گړندی او کله کراریده، د هغه زړه او دماغ په دوو سره بیلو خیالونو او ارزوگانو کی را گیر شوی او په کشمکش کی ؤ، د هغه په وړاندی دوی ذمه واری وی یوه لوری ته ځوانه او ښکلی میزمن چی له واده نه وړاندی دی بلکل یوازی ؤ، او له واده نه وروسته د هغی یوه حیاناکه موسکا ده ته د نړی تر ټولو خزانو غوره او قیمتی وه، هغه ناروغه وه، او په لیک کی د تسلی پر الفاظو برسیره د هغی حالت د اندیبنی وړ ؤ، ځکه چی په معمولی ناروغی کی هغی ته د محسن د میرمنی د خدمت ضرورت نه ؤ، هغه باید ځان کورته رسولی وای، دی به د خیال په برهښنا ته ورته گړندی اس پښه واپروله، بغداد ته به ورسید او خپل کورته به ننوت:

زاهدی! زاهدی! ته څنگه یی؟ زه راغلم راته وگوره! هغی به ټکان وڅوړ ده ته به یی وکتل او په ناکراری به یی ورته وویل : ته! ایا په یروشلیم د اسلام بیرغ ورپیده؟ دا پوښتنه به د خیال اس ته د متروکی په شان شوه، او دی به د بغداد له آرامو کوڅو نه د القدس د جگړی ډگر ته راورسید.

او لاس به یی وروړل په لور غږ به یی ویل : زه به خپله وعده ترسره کوم، زه د یروشلیم، «القدس» د فتحی خبر هغی ته وروړم، بیا به د غشو په باران کی له خندق «کندی» نه تیر شو، د کلا دیوالونه به یی سوری کړل، د صلیب نښانونه به یی څیری کړل، او د هلال له جنهدی سره به د کلا لور برج ته وخت، بیا به یی د

فتحي ناره اوچته کره پر خپل برېښنا ډوله گړندی اس به سپور شو او بغداد ته به ورسید.

د کور په مخکې به له اس نه پلي شو، او په منډه به کورته ننوت ویل به یې :
زما گرانی، زما اروا، زه راغلم، یروشیلم فتحه شو، ما پخپلو لاسو د کلا په
ترتولو لوړ برج د اسلام بیرغ تینګ کړ، او د زاهدی ښکلی او معصومه څیره به له
خوښی نه وغورځیده...

بیا دده وروستی پریکړه دا شوه چی : زه به ولاړ نه شم.

احمد بن حسن یی کوتی ته ورننوت او ورته ویی ویل : یوسف! له بغداده څو
تنه سپاهیان راغلی دی. ستا له کوره یی څه پیغام راوړی دی؟

: د میرمنی لیک می راغلی دی، یوسف د موسکی کیدو هڅه وکړه ویی ویل .

: ته اندیښمن یی خیرت خو به وی؟

: هغه لږ ناروغه ده!

احمد بن حسن په څیر دده څیری ته وکتل او له یوی شیبی چورت وروسته یی

ووویل : ته یی ورغوښتی یی؟

: نه ته لیک ولوله، دایی وویل او بیا یی د خپلی میرمنی لیک د احمد په لاس

کی ورکړ.

احمد د لیک له لوستلونه وروسته وویل : له لیک نه خو د اندیښنی خبره نه

ښکاری، بیا هم ته پریشانه یی، زه درته یو زیری اوروم.

یوسف په ناکراری وپوښتل : د څه زیری! ایا په القدس زر حمله کیدونکی ده؟

: هوکی! بل سبا ته به د القدس دیوالونه ور ړنگوو، او انشاء الله ته به د

بغداد خلکو ته د القدس د فتحی د زیری اورولو لپاره په یوه هفته کی چمتو شی،

زه به هم څو مزله درسره ملگری وم.

یوسف بیا وپوښتل : ستا باور دی چی بله ورځ به حمله کوو؟

احمد ځواب ورکړ : زه همدا اوس د سلطان له دربارنه راغلی یم.

د یوسف زړه درزیدو، بیا یی دوست ته وکتل او د موسکا هڅه یی وکړه ویی

ویل : کاشکی دغه حمله نن وای!

احمد له لږ سوچ وروسته بیا وپوښتل : زه د لیک د راوړونکی نوم پوښتلی شم؟

: دغه لیک محسن راوړی دی زما گاونډی دی.

: په کوم ټولی «رساله» کی دی؟

: هغه د حملې د پوځ د اتلسم ټولې د سالار مرستيال دی.
 ماښام مهال احمد بن حسن يوسف ته وويل : يوسف! ماله محسن سره وليدل، د هغه له خبرونه معلومېده چې ستا د ميرمنې حالت بڼه نه دی. که غواړي چې ولاړ شي زه به له سلطان سره ستا د رخصت خبره وکړم.
 يوسف ځواب ورکړ: نه د ناروغی د خدمت او علاج فرصت بيا هم په لاس راشي، خو د پروشيلم د فتحې فرصت بنايي بيا په لاس رانه شي.

(۷)

اته ورځې وروسته د مسلمانانو پوځ له څلورو خواو پر القدس حمله وکړه، سلطان صلاح الدين په يوه سپين اس سپور ؤ او د پوځ لارښونه يې کوله، سلطان چې لومړنی سپاهی وليد چې پر ديوال يې کمند ور وغورځاوه يوسف ؤ، له پاسه د دتيو او غشو باران ؤ او يوسف ډال پر سر نيولی ؤ او د ځان ساتنه يې کوله، د ديوال سرته د ختلو امکان يې ډير لږ ؤ، سلطان له ځانه سره وويل که دی د ديوال سرته وخوت زه به می خپله توره ورېځېم، يوسف د ديوال سرته ورسيد او څو نورو ځوانانو هم دده په تقليد کمندونه وغورځول، د يوسف توري څو تنه په مرگ وسپارل، سلطان خپل جنرال ته وويل : « اوس دی زما د آس حقدار هم دی ». څو تنه نور غازيان هم د حصار سرته وختل او له شانه يې پر يوسف د پهره دارانو د يرغل مخه ونيوله، يوسف په خپلو پرله پسې حملو شپږ، اوښه سپاهيان وارخطا کړل، صلاح الدين د خوښی او احساساتو له جوشه ويل : ځوانه! زه تا ډير غل کوونکی ډلی اعلی سالار ټاکم، د لږ ځنډ لپاره د سلطان پام بل لوري ته واوښت او چې کله يې دويم ځلی هماغه حصار ته وکتل نو دده پوځيانو پری قبضه کړی وه، خو يوسف هلته نه ؤ، هغه له خپلو نژدی کسانو څخه وپوښتل : يوسف چيرته ولاړ؟

هغوی د دروازی پرسر تر ټولو لوړ برج ته اشاره وکړه ویی ويل : هلته گوره يوسف ډير خطرناک ځای جگړه کوی.

سلطان پورته وکتل، د يوسف توره په يوه وخت کی له دری تورو سره جنگيدله، د سلطان دوه سپاهيان يې مرستی ته ور رسيدلی وو، د يوسف د توري په يوه گوزار د صليب نښان لاندې راولويد، د سلطان په سترگو کی د خوښی اوښکی راغلی ویی ويل : ته زما زوی يی: زه تا ددی ښار والی ټاکم. خو د يوسف له

لاسه توره لولیدلی وه، او یوه حوان هغه ته تکیه ورکړی وه، سلطان هغه وپېژاند هغه احمد بن حسن و.

د سلطان پوځ دننه ننوت او دروازی یی خلاصی کړی دبنمن وسله غورځولی وه، سلطان اس وزغلاوه او کلا ته ننه ووت له اس نه پلي شو او د خو تنو نورو افسرانو سره په بیره برج ته وخوت، د یوسف پر بدن ډیر زخمونه وو، احمد له خپل پتک نه اوبه ورڅښلی، سلطان په حُکمکه گونده ووهله او ده ته نژدی کښیناست د هغه زغره یی وویستله زخمونه یی وکتل، او د هغه په نبض یی لاس کیښود، په غمجنه لهجه یی وویل: بچیه ته ما ددی بنار والی تاکلی یی، بنایی ستا حکومت ډیر لنډه وی، که د بنار د خلکو لپاره څه حکم کوی نو بیره کوه!

یوسف لومړی سلطان او بیا احمد ته وکتل او بیا یی سترگی د صلیب پر نیم ځوړند بیرغ میخ پاتی شوی.

احمد بن حسن وویل: ددی بنار د حاکم هیله ده چی پردی بنار د فتحی بیرغ دده په لاس تینگ شی، سلطان له دی خبری سره د یوسف په سترگو کی غیر معمولی ځلا ولیده، هغه یی بیا نبض وکوت او یوه سپاهی ته یی د بیرغ د راوړو امر وکړ، یوه سپاهی د صلیب مات نښان وغورځاوه، سلطان صلاح الدین ایوبی او احمد بن حسن یوسف ته تکیه ورکړه او جگ یی کړ، د یوسف په مړ ژواندو لاسونو کی ناڅاپه ځواک پیدا شو، بیرغ یی تینگ کړ، پر شونډو یی موسکا وغورږیده، هغه موسکا چی یوازی د خدای «ج» په لار کی د شهید کیدونکو پر شونډو غورږیږی، ناڅاپه یی له خولی نه ووتل: زاهدی! القدس فتحه شو!

د سلطان په حکم یی یوسف یوی کوتې ته ورساوه، د ځنکدن په وخت کې یی چی احمد بن حسن ته څه وویل هغه دا وو:

احمد! زما د میرمنی ددعا یوازی یوه برخه قبوله شوه، ما د یروشلیم د فتحی خبر ورونه رسولای شو، خو د تقدیر په یوه راز اوس زه پوهیږم، زاهده په بغداد کی نشته په کوم بل ځای کی زما انتظار کوی، که هغه ژوندی وای زه به خامخا بغداد ته رسیدلی وای، د بیرغ د تینگولو په وخت کی می داسی احساسوله چی هغه ما وینی، ته بغداد ته ولاړ شه، که هغه تر اوسه ژوندی وی نو د القدس د فتحی زیری تر هر چا پرموښی ددی حق دی چی وایی وری. که هغه ژوندی نه وه نو زه می خپل زوی تا ته سپارم! هغه دا وویل او سترگی یی پتی کړی او په کمزوری غږ یی تکرار کړه: زاهدی! زه راغلم.

یروشيلم «بيت المقدس» فتحه شو، د هری بیرغ ما پخپلو لاسونو تینگ کر، هغه بیا سترگی وغړولی.

سلطان او احمد ته یی وکتل، او بیا د یوی اوږدی ساه نه وروسته دده د سترگو مخی ته د مرگ پردی وغوړیدی.

سلطان وویل: ته زر تر زره بغدا ته د تلو لپاره چمتو شه، زه د یوسف د میرمن لپاره څه پیسی درکوم، که هغه خدای «ج» مه کره مړه شوی وه، نو زه د هغوی د بچی پالنه تا ته سپارم.

احمد بن حسن وویل: زه چمتو یم، که ستا اجازه وی نو د بغداد یو سپاهی چی د یوسف دوی گاونډی دی له ځانه سره ملگری کوم.

(۸)

لږ ځنډ وروسته د سلطان د هستوگنځی په مخه کی د دوی اسونه تیار وو، په دی کی یو هغه اس هم ؤ چی لږ وړاندی سلطان صلاح الدین ایوبی پخپله پری سپور ؤ، د رخصت په وخت کی سلطان احمد بن حسن خپلی خیمی ته ور وغوښت او د څرمنی یوه کڅوره یی ورکره ورته ویی ویل: په دی کی پنځه زره طلائی سکی دی، په دی کی زر سکی ستا دی، پاتی نوری د یوسف د کونډی دی.

که خدای «ج»، مه کره هغه ژوندی نه وه نو دغه پیسی د یوسف د زوی په روزنه کی ولگوه، او د هغه د راتلونکی لپاره زه نور مال درکوم، دا واخله! سلطان په یوه ورښمینه ټوټه کی غوټه احمد ته ونيوه ویی ویل: خلاصه یی کره ویی گوره!

احمد بن حسن غوټه پرانستله، په هغی کی قیمتی غمی ځلیدل، سلطان وویل: دا جواهر هغه وخت ورکره چی زلمی شو.

احمد بن حسن وویل: د یوسف د زوی لپاره ستا هر بخشش روا دی خو زه دلته د دولت په موندلو پسی نه یم راغلی خدای «ج» ماته هر څه ډیر راکړی دی.

سلطان وویل: که ستا دی ته اړتیا نشته نو د مدینی د بی وزله ماشومانو لپاره یی یوسه.

د سلطان لهجه او خبری داسی وی چی احمد انکار ونکړای شو.

سلطان بیا ویل: دوه نور شیان چی زه تاته سپارل غواړم هغه یو زما اس دی،

یو سپاهی به تر بغداده دغه اس درسره بوزی. په بغداد کی یی خرڅ کړه او پیسی یی د یوسف کونډی ته ورکړه، زما هیله ده چی د بغداد خلك به زما اس په بڼه بیه واخلي دوهم شی زما توره ده، هغه به د یوسف د زوی تر ځوانیدو پوری له تا سره وی.

احمد وویل : محسن له ما سره درومی.

سلطان وویل : ما هغه نه دی هیر کړی، د هغه تر راستنیدو پوری به د غنیمت په مال کی د هغه برخه خوندي وی، بیا هم دده د لاری د خرڅ لپاره یو څه ورکوم. سلطان محسن دننه ور وغوښت او پنځه سوه طلايي سکی یی ورکړی. بیا یی له دواړو سره خدای «ج» پامانی وکړه ویی ویل : اوس تاسو درځی! زما هیله ده چی په بغدادکی د القدس د فتحی د زیری لومړی اوریدونکی د یوسف میرمن وی، خدای «ج» مو مل شه!

له څو اونیو منزله وروسته احمد بن حسن چی بغدا ته ورسید ورته معلومه شوه چی د یوسف میرمن د القدس له فتحی نه څلور ورځی دمخه وفات شوی وه او د محسن بنځی د هغی ماشوم کورته بیولی ؤ، احمد بن حسن چی کور ته ورسید د ماشوم د لیدو هیله یی وکړه، او چی محسن یو دوه نیم کلن ښکلی ماشوم راوړ او د هغه په غیره کی یی واچاوه دده زړه را ډک شو، احمد بن حسن د ماشوم پر سر د مینی لاس راښکود، هلك لاس ور اوږد کړ دده پزه یی ونیوله او ویی ویل : غازی ... پلار ... غازی!

احمد هغه سینی ته ور جوخت کړ، په سترگو کی یی اوبښکی راډنډ شوی ویی ویل : بچیې ! پلار دی شهید شوا!

پلار ! ... ماشوم په ځیر احمد ته وکتل!

: پلار شهید ! احمد یی تندی ښکل کړ ورته ویی ویل ، ماشوم دده په غیره کی په توپونو شو ویی ویل :

پلار شهید!

تر ماښامه په بغداد کی د صلاح الدین ایوبی د اس غوری کیدی، د بغداد امیرانو هریوه غوښتل چی دغه اس د خپلی طبیلی زینت کړی، په دوی کی ډیر داسی کسان وو چی پر اس د سپریدو پرځای یی د اس سنگارول بڼه زده وو.

د خلیفه په باب دا مشهوره وه چی څومره به د یو شی د پیرلو لپاره ناکرار ؤ هومره به یی لاس هم په خپل جیب کلک نیولی ؤ او بیا به چی کوم سوداگر ته د

خلیفه وړاندیز د منلو وړ نه ؤ نو امیرانو به د هغه د پیرلو جرئت نه کاوه، خو خلیفه هغه وخت پری خبر شو چی د چین سفیر دغه اس د لس زره درهمه په ارځښت جواهراتو پیرلی ؤ.

سبا ته احمد بن حسن د یوسف بن ظهیر زوی ورسره واخست او مدینې ته روان شو.

(۹)

د یوسف د کم عمره زوی نوم طاهر احمد ؤ، احمد بن حسن چی کور ته ورسید هغه یی خپلی بنحی ته وسپاره او ورته ویی ویل : سعیدی! دا د یوه مجاهد زوی دی، او زما درباندي اعتماد دی چی ته به دده وروکی میلمه په خدمت کی د مدینې د انصارو په روایتونو عمل وکړی.

ماسپښین مهال چی کله د احمد بن حسن اوه کلن زوی طلحه له مدرسې نه راغی د مور په غیبه کی یی یو بنکلی ماشوم ولید ویی ویل : موری! دا څوک دی؟

سعیدی ځواب ورکړ : زویه دا ستا کشر ورور دی.

ماښام مهال د کلی ټولو ماشومانو ته طلحه خپل وروکی ورور وربښودلی، پنځه کاله وروسته یوه ورځ احمد له سعیدی نه وپوښتل : رښتیا ووايه پر تا طلحه ډیر گران دی که طاهر؟

سعیدی په ځیر دواړو ته وکتل او له لږ سوچ وروسته یی وویل : نه پوهیږم! د احمد بن حسن په کور کی تر ۱۲ کلنی پوری د طاهر ژوند یو خوږ خوب ؤ، احمد بن حسن د هغه د استعدادونو په روزنه کی هیڅ کمی نه کاوه، د مدینې د علماو او د جنگی فنونو د ماهرینو اتفاقی رایه دا وه چی دی د کوم لوی کار لپاره پیدا شوی، احمد بن حسن او سعیدی ته دی له خپل زوی طلحه نه کم گران نه ؤ، او طلحه هم د خپل ژوند ډیری شیبې ورسره گډې کړې وی، د اومی هجری پیری په لومړنیو کلونو کی د هلال او صلیب ترمنځ جگړې له سره پیل شوی. د اروپا عیسوی ځواکونو په فلسطین او شام کی د صلاح الدین ایوبی «رح» له لاسه د پرله پسې ماتو څخه وروسته قسطنطنیه خپل مرکز وټاکه د بازنطینی امپراتوری د غځولو لپاره یی یو ځل بیا هڅی پیل کړی، د مصر پوځونو یو ځل بیا د اسلامی نړی په لوری د عیسوی پوځونو د سیلاب په مخ کی د وروستی کمره رول

لوباوه، خو په بغداد کی عباسی سلطنت یو ځل بیا د غفلت په خوب ویده شوی ؤ،
د شام د سوداگرو یوه قافله مدینې ته ورسیده او د هغوی له خولی چی احمد بن
حسن د نصرانیانو د نویو حملو خبر واورید نو جهاد ته یی دروانیدو اراده وکړه.
له رخصتیدو نه یوه ورځ وړاندی طلحه وویل :

پلار جانه ا زه هم درسره ځم، احمد بن حسن هغه په غیبه کی ونیو او تندی یی
ور بنکل کړ ورته ویی ویل : زه ستا له خولی ددی خبری اوریدو ته ناکراره وم.
تا دی مورته یادونه کړی ده؟

: هو هغی اجازه راکړی ده.

طاهر ته د طلحه بیلتون گران ؤ، خو هغه ولاړ، لس میاشتی وروسته احمد بن
حسن بیرته راستون شو او میرمنی ته یی وویل : سعیدی! ما ډیر دردوونکی خبر
راوری دی.

هغی په سترگو سترگو کی تری پوښتل او تر خوله یی ووتل : طلحه ...!!

: هوکی موږ دواړه د یوه هدف په خاطر روان شوو، د هغه شهادت نصیب شو
او زه تش لاس بیرته راستون شوم.

سعیده : انا لله و انا لیه راجعون ط او بیا چوپه شوه.

راتلونکی کال ته احمد او سعیدی ته خدای «ج»، بل زوی ورکړ چی امین یی
نوم ورباندی کیښود.

خو کاله وروسته چی کله د اسلامی نړی د نورو ښارونو په څیر د مدینې خلك
هم پر اسلامی نړی له لویدیځه د عیسویت د یرغل پرځای له ختیځه د یوه تور
توپان د را الوتو نخبنی احساسولی احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچییه ! اوس
تر مدینې زیات بغداد تاته ارتیا لری، ستا بیلتون زه او امین نشو زغملی، خو زه
دا احساسوم چی ته زما د بوداتوب د لکنې پرځای د اسلامی نړی یوه ستنه کیدای
شی، ته بغدا ته د تلو لپاره چمتو شه،

په مدینې کی له احمد بن حسن نه پرته چاته د طاهر د شتمنی هیڅ معلومات
نه وو خو هیڅوک داسی نه وو چی له ده سره یی مینه نه وه، کله چی خلك خبر
شول چی طاهر بغداد ته روانیږی نو ټولو تر دی پوری ویل چی د عباسی واکمنی
په ده غوره صدر اعظم نشی موندل کیدای.

بغداد ته د طاهر له استولونه وړاندی احمد بن حسن هغه ته د یوه اعتمادی
ملگری د پیدا کولو ضرورت احساس کړ، ددوی د کلی نه نزدی دری میله لری د

زید په نامه یو سړی اوسیده، هغه څو کاله د احمد بن حسن د باغونو ساتونکی ؤ، زید یو ساده او دینداره سړی ؤ، احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچیه زه تاته د یوه دینداره او مخلص خدمتگار اړتیا احساسوم، سمدستی ماته تر زید غوره او مناسب څوک تر نظر نه راځی، که یی مناسبه بولی نو هغه درسره ملگری کړه. طاهر ځواب ورکړ : کله چی زه د اتو کلونو وم نو هغه له ما نه وعده اخستی وه چی زه لوی شم دی به بهر ته راسره بیایم، له همدی وروسته چی کله هغه ما وینی خپله وعده رایادوی.

احمد بن حسن وویل : نو هغه راوغواړه ! زه هغه په څو خبرو پوهول غواړم. طاهر موسکی شو ځواب یی ورکړ : هغه نن سهار راهیسی په جومات کی ناست دی، هغه ویریزی چی زه به یی پرېږدم او ولاړ به شم. : راویی غواړه!

طاهر لږ ځنډه وروسته یو د منځنی قد ځواکمن سړی راوست ، د هغه عمر د څلویښت کلونو په شاوخوا کی ؤ او په څیزه یی بی دریغه معصومیت او سادگی وه.

احمد بن حسن وویل : زیده! ته چی له طاهر سره تللی نو ماته دی ولی نه ویل؟

زید په سادگی ځواب ورکړ : رښتیا خبره خودا ده چی د لوی عمر ټول خلک ماکم عقل گنی، زه ویریدم چی ته به هم ما دغسی وگنی او زما پرتلو به خوښ نه وی.

«نو ته چمتو یی؟»

زه له شلو کالو راهیسی بغداد ته د تگ لپاره چمتو ناست یم، خو کله چی څوک له مدینی نه هلته ځی ماته وایی چی ته د میړو د څړولو لپاره پیدا شوی یی په بغداد کی به څه وکړی؟

احمد بن حسن ځواب ورکړ : خو زه تاته په پوره ډاډ وایم چی په بغداد کی تاته اړتیا شته.

: گوره له ما سره توکی مه کوه، زه غریب ضرور یم خو په سینه کی زړه لرم. که می له طاهر سره نه لیرې نو صفا راته ووايه، زه پوهیږم چی زه یو بی کاره سړی یم، احمد بن حسن وخنډل طاهر ته یی وویل : بچیه ! ده ته څه تکلیف ونه رسوی! او بیا یی زید ته مخ واراوه ویی ویل : زیده! طاهر به بله ورځ له دی ځایه

روانیږی. ته تیار شه او حآن رارسوه، زه درسره وعده کوم چی دی به تا ورسره بیایی.

طاهر وویل : دده کلی زما د لاری پر سر دی، زه به دی له هغه حایه راسره ملگری کړم. د هغه دلته راتگ ته اړتیا نشته.

زید وویل : زما هم دا هیله وه، زموږ د کلی خلك غواړی دی ووینی، ما ورته ویلی دی چی دده پلار ته سلطان صلاح الدین ایوبی خپل اس او توره ورځنبللی وو، یوه بله خبره هم ده، هیڅوک هم دا نه منی چی زه بغدا ته روان یم. دوی وایی چی زه به خو ورځی په یوه او بله وگرځم او بیرته به راستون شم. که دی هلته راشی نو زه به خپل کلیوال لږ خړ کړم.

احمد بن حسن وویل : بڼه ده ولاړ شه، طاهر به بله ورځ سهار تا ته درورسیږی، اوس تا ته دلته د پهری اړتیا نشته، زما پر وعده باور وکړه.

: ستا وعده ؟ زه رښتیا وایم که ته له ما سره وعده وکړی چی ما به اسمان ته رسوی نو زه به پری باور وکړم، احمد بن حسن زید ته اس او د سفر نور ضروری سامان ورکړل او رخصت یی کړ.

(۱۰)

طاهر چی د احمد بن حسن نه رخصت واخست د زید د کلی مخه یی ونیوه، زید د کلی په مخه کی د ونو سیوری ته دده د ورتگ انتظار کاوه ، د هغه پر شاوخوا ماشومان ورتول وو، یو اس په ونه پوری تړلی و، او زید د جگری په تولو ضروری او بی ضرورته شیانو سنبال و، د هغه چاغ بدن په زغره کی ډیر تنگ و، او د وینی د ډب کیدو په وجه یی مخ سور او بنتی و، د هغه لاسونه په نیزه او ډال بند وو. په شایي دوی د غشو کڅوړی تړلی وی، په ملا یی یوه توره او دوه خنجرونه څړیدل، لینده، کمند «پری» او خوراکی شیان یی د اس پر زین تړلی وو.

زید چی طاهر ولید جگ شو ویی ویل : انتظار راباندی اوږد شو، خلك دی په انتظار سترې شول او کورونو ته ولاړل.

طاهر وویل : اوس دی پر اس سپور شه چی ناوخته کیږی، زید پر اس سپور شو یوه هلك ته یی وویل : ابراهیمه ا بستا پلار په ما ترټولو زیاتی ملنډی وهلی، ورشه ورته ووايه چی زه بغداد ته ځم که یی باور نه کیږی را دی شی ودی گوری. او سلیمان! ته دی هم باباته ووايه هغه هم نن ویل چی ته احمق یی تا به بغداد ته

خوک بیایی! دایی وویل او بیا بی طاهر ته وکتل:
 اصلاً دغه خلك هم ملامت نه دی زه خو حله بغداد ته د تلو په نیت وم خو بیا
 به پاتی شوم.

طاهر موسکی شو ویی وویل : اوس راځه لمر تودیږی.
 کله چی بغداد ته ورسیدی کلیوالو ته دی لیک راواستوه باور به بی راشی.
 طاهر او زید آسونه پونده کړل، له کلی نه چی لږ وړاندی تیر شول طاهر زید ته
 شاته راوکتل ، د هغه مخ تر پخوا زیات سور خوتیدلی ؤ، هغه د اس جلب راکش
 کړ ویی وویل : زیده! ستا زغره تنگه ده.
 زید خواب ورکړ : زغره تنگه نه ده، زه ډیر چاغ یم.
 دا زغره دوه کاله دمخه ما د بغداد د تلو په نیت د دیرش وزو په بدل کی
 پیرلی وه.

طاهر وویل : دا خو تاته زیات تکلیف نه درکوی؟
 زید د ځان د هوسایی هڅه وکړه ویی وویل : نه زما بدن دومره نازک نه دی.
 خو دوه دری میله له مزله وروسته یی ورو وویل :
 طاهره! زما په بدن کی میپیان گرځی.
 طاهر خواب ورکړ : دومره زر ستړی شوی، راځه لږ وړاندی به دمه جوړه کړو.
 زید لږ ځنډ وروسته بیا وویل : طاهره! زما وجود اور اخلی!
 طاهر د ونو یوه پراخ بڼ ته اشاره وکړه ویی وویل : راځه هغه د خرما په بڼ کی
 به ودریږو ، هلته اوپه هم شته غرمه به هملته تیره کړو.
 د زید زغم پای ته رسیدلی ؤ، هغه د دریم ځل لپاره بیا اس ودراره، اوپه چیغه
 یی وویل: طاهره! ودریږه، زه مرگ ته نژدی یم، او بیایی د طاهر انتظار ونه کړله
 اس نه پلی شو او په تودو ریگونو پریوت.

طاهر وخنډل ویی وویل : تا خو ویل چی بدن دی دومره نازک نه دی، زید
 غابښونه چیچل او د زغری د ویستلو ناکامه هڅه یی کوله.
 ویی وویل : دا خو نه وزی د خدای «ج» په خاطر مرسته وکړه، داسی محسوسوم
 لکه په زرگونو لږمان می چی چیچی، طاهر له اس نه پلی شو ډیر په زحمت یی له
 هغه نه زغره وویستله، زید وویل : خدای «ج» دی اجر درکړی. زما تمه نه وه چی
 وبه وزی نن دری تنو ډیر په زور را اغوستی وه.
 طاهر وویل : بڼه زغره ده خو پر تا لږ تنگه ده.

زید وویل : لږ تنگه ا ولی داسی نه وایی چی یوه بی عقله فیل د مورک په غار
د ننوتلو سزا گاللی.

طاهر وویل : ښه ده اوس یی راواخله، زه چی بغداد ته ورسیدم تاته به ډیره ښه
زغره واخلم، دا به کوم بل چاته ورکړو.

زید په دواړو لاسونو په ریگونو کی غار جوړ کړ ویی ویل : زه دا همدلته
ښخوم، زه به داسی وگنم چی دیرش وزی می په ناروغی مری شوک او نوی زغره زه
نه غواړم. زه په دی اوسپنیز کپس کی د ساه ورکولو پرځای پر لوخ تتر غشی
ښخیدل ښه گنم. زید د زغری لپاره قبر وکینده خو د طاهر په وینا یی بیرته په
تویره کی واچوله او ورسره روان شو.

بغداد

په تیرو پنځو پیړیو کې د عباسی خلیفه گانو د امن ژوند له بغداد نه د شاعر خوب جوړ کړی ؤ، د دجلی سیند هغه په دور برخو ویشه، او په دواړو لوریو کې د ویالو او سرکونو جال خپور شوی ؤ، د بغداد مانیو او باغونو د تیرو پنځوسو کلونو د معماری د فن د لوړتیا او کمال داستانونه ویل، د نړۍ ډیرو غوره مالیارانو په دی خاوره د جنت تصور را ژوندی کړی ؤ، د شلو لکو انسانانو دغه کلی په بنکلا، زړه ورونکو منظرو او بنایست کې د نړۍ له غوره ښارونو نه یو ؤ. خو د بغداد د ښار نه جوړیدو سره یی زوال پیل شو، د اسلام هغه تمدن چی د عربو د دښتی په توندوخو صفا شمالونو کې یی وده کړی وه، اوس په دی عجمی زانگو کې خوب کاوه.

د خلافت په دربار کې د عربو رسوخ چی د مامون الرشید له وخته په کمیدو شو اوس بلکل په نشت حساب ؤ، خو د حکومت له تالارونو نه بهر د بغداد په علمی مرکزونو کې د عربو ارځښت په هیڅ صورت لږ نه ؤ، هغوی په هندسه، ریاضی، تاریخ، جغرافیه، کیمیا، طب، جراحی او طبیعی علومو کې زیات نوم وگاته، په گرامر، ژبو او ادب یی کتابونه ولیکل، خو د بغداد قانعو او تنبلو اوسیدونکو له دی علومونه د خپلی بیا رغاونی پرځای د ذهنی عیاشی پلمه جوړه کړی وه، د ایران، شام، ترکستان له لری لری ځایونو نه د لطیفه فنونو استادان بغداد ته راتلل او د بغداد امیرانو د هغوی پالنه کوله.

په بغداد کې په سلگونو کتابتونونه له کتابونو ډک پراته وو، د هغو کتابونو د څیړنی لپاره غوره نقادان ووتخو داسی څوک چی ویی لولی او عمل پری وکړی ډیر لږ وو، پخپله د خلیفه په دربار کې به ځینی وختونه له یوه سهی عالم او پوه نه د یوه توکمار او خندوونکی قدر او عزت ډیر کیده، او د خدای ج او رسول د حکم بیانولو پرځای به یی هغه څوک د شاهانه انعامونو حقدار بلل چی خلیفه او واکمن

ته به یی د ذمه وراپو نه ترسره کولو تاویلونه کول.

د بنار په منع کی د «خلد» د مانی په نامه یو شاندار محل و چی عباسی خلیفه گان پکی اوسیدل.

شاوخوا ته د امیرانو او وزیرانو مانی وی، د لوړی طبقی علماؤ ته هم د هغو محلونو دروازی خلاصی وی، او دا به تر هغه وخته خلاصی وی تر څو به د دوی نظریات د خلیفه له سیاسی مسلک سره په ټکر کی نه وو، د «خلد» له محل نه لری د بنار په یوه څنډه د سیند پر غاړه یوه پراخه بندیخانه وه، او ددی بندی خانی تر ټولو تنگی او توری کوتی د هغو سترو او عزتمندو علماؤ او د پاچاهی د مشرانو لپاره ځانگړی وی چی د فتوی ورکولو په وخت کی یی د عباسی خلیفه گانو خیال نه ساته، او یا به یی دوی د اسلام په محک تلل.

د حکومت په نظر هغه مفتیان د قدر وړ وو چی د گناه کار پر خلاف یی د پریکړی نه وړاندی هغه هغو د نسب او ټبر او د خلافت له مقام سره د اړیکو پوښتنه ضروری بلله، د یوه عام سړی لپاره د قتل سزا قتل وه، خو خلیفه له دی سزا نه جلا و. کله کله به خلیفه د پاچاهی د درناوی وړ امیران په یوه دسترخوان راټول کړل، او د خلیفه نوکرانو به کله کله د لوبو او دسترخوان له ټولولونه وړاندی د ځینو عزتمندو د مړو ځای پر ځای کولو دنده ترسره کوله، عباسی خلیفه گان د زوال په وخت کی د خپلو مخالفینو په زهر وژلو کی کمال ته رسیدلی وو.

دوی داسی زهر هم پیدا کړی وو چی خوړونکی به څو ورځی وروسته پری پوهیده، هر میلمه به په بلنه کی له گډون نه وړاندی خامخا دا سوچ کاوه چی کوم وخت خو به یی خلیفه ناراضه کړی نه وی؟ تر سزا لاندی خلک به د بلنی له احوال سره سم وپوهیدل چی وروستی وخت یی را رسیدلی دی، خو کله کله به څو هوښیار امیران چی سره یو شول نو خلیفه ته به د ځان ژغورل گران شول، د اقتدار په جگړه کی به چی کوم خلیفه ماته وخوړه نو د ترکی او ایرانی امیرانو د لاس آله کیدل.

په وروستیو وختونو کی چی څومره عباسی خلیفه گانو له شعر او شاعری سره مینه درلوده هومره له مذهبی زده کړونه پردی اولری وو. د مذهبی چارو د ترسره کولو لپاره به یی یو بی غرضه او عاجز غوندی عالم ته ذمه واری وسپارله او هغه به یی د «شیخ الاسلام» په لقب ومانځه، سیاسی امور به خلیفه پخپل لاس کی واخستله د سیاست او مذهب دغه ویش د اسلام لپاره یوه لویه فتنه وه، د شیخ

الاسلام قلم د خلیفه د توزی تابع شوی ؤ.

د عزت او پتی تنخواه تمی دیر عالمان د شیخ الاسلام د لقب گتلهو په فکر کی کړی وو او ددی هدف ترلاسه کولو لپاره یی له نورو سره تکر کاره او د هغوی نظریات به یی باطل بلل او هر ډول تورونه به یی یو پر بل پوری کول.

په تیرو پیړیو کی د دینی علماؤ په اجتهاد کی د دین د خدمت جذبہ د دوی نگیزه وه، هغوی د بغداد په نوم ورکو گوتونو کی ناست وو او اسلام ته یی د قدر وړ خدمتونه ترسره کړل، خو وروسته د کرسیو او لقبونو مینه وال علما را پیدا شول چی یایی د ریشتینو علماؤ له فتوا گانو نه د ځان په گټه کار اخست او یایی د هغو علماؤ مخالفت کاوه د بل مسلک د علماؤ تائید به یی کاوه او یو بل ته به یی د مناظری لپاره بلنه ورکوله، دغه مناظری به د بغداد په عامو څلور لارو او له گنهی گونهی ډکو ځایونو کی وی، د بغداد وزگارو او لټو اوسیدونکو د شاعرانو او توکمارو تر مجلسونو د دغو علماؤ د مناظرو مجلسونه دیر بدرگه کول او دیر یی خوبتول. د مناظرو پیل به د یو بل د پوهیدو په نیکو هیلو ؤ یوه به وینا کوله او بل به په پوره ډاډ اوریده، او بیا به هغه کښیناست د مخالفی دلی نه به یو پورته شو او ځواب به یی ورکاوه، بیا به د دواړو لوریو ژبی ورو ورو توندی شوی تر دی چی خبره به کنځلو ته ورسیده، یوه لوری به د مخالف لوری اوه پښته حساب کړل او ویه یی ښکنځل، مقابل لوری به ددوی تر شلم پښته وشمیرل او ویه یی ستایل، یوه لوری به په دري ژبو کنځلی تکرار کړی، بل به بیا په اوو ژبو ... او بیا به وروستی پړاو دا ؤ چی دواړو لوریو به د تکبیر له نعرو سره په مقابل لوری حمله کوله او د سترگو په رپ کی به د دوی د مړو او تپیانو انبارونه جوړ شول، بیا به د پولیسو او پوځ متروکو دغه لویه ودروله، حکومت دغه مناظری بندی نه کړی خو دا شرط یی پکی کیښود چی باید هلته څوک وسله وال ولاړ نه شی.

ددی مناظرو په ترڅ کی به مشهور علما دربار ته وربلل کیدل او کله کله به یی په دربار کی مناظره کوله خلیفه به معمولاً د هغه عالم په لوری ؤ چی د خلیفه لپاره به یی ترتولو ښه او غوره الفاظ او القاب راټول کړی وو.

که پردی ټولو بدمرغیو د بغداد خلیفه گانو د عربو هغه سپاهیانه شعار چی ترنیمی نړی زیاته برخه یی د دوی تر قدمونو لاندی کړه نه وای شاته کړی نو بنایی بغداد داسی له تباهی او ویرانی سره نه وای مخ شوی، د ولید بن عبدالملک په زمانه کی چی د عربو پوځ په سند، ترکستان او هسپانیه کی څومره هیوادونه

فتحه کرل، له عباسیانو سره د زوال په وخت کی هم له هغوی نه درې چنده زیات پوځ و او هغوی پر اسلامی نړۍ د هری لویې حملې مخنیوی کولای شوای، خو د اموی او عباسی خلیفه گانو ترمنځ توپیر همدا و چی لومړنیو خپل پوځونو د هیواد وروستی بریدته لیږل، خو عباسی خلیفه گان سره له دی چی دوی پخپله د بغداد د محلونو په څلورو دیوالونو کی اوسیدل بیایې هم د ځانونو د ساتنی لپاره درې لکه توری وهونکی ورسره لازمی بلل.

عباسی خلیفه گان یو دبل سره په جگړو او یو د بل د وینو تپې وو، د حسن بن صباح فتنه د دوی د زوال وروستی پړاو شو.

(۲)

طاهر چی بغداد ته ورسید څلور ورځی یی له قاضی فخر الدین سره تیری کړی، په دی موده کی یی د بغداد په کوڅو کی د څو مدرسو او کتابتونونو ځایونه هم معلوم کړل.

د قاضی فخر الدین په کتابتون کی هم ترپنځه زره ټوکو زیات کتابونه موجود وو. پر فقه، تاریخ او منطق ده پخپله هم څو کتابونه لیکلی وو، دغه کتابونه د قاضی فخر الدین لپاره د بنی نفی برابریدو وسیله وه، طاهر د خپل پلار د پخوانی ملگری محسن پوښتنه وکړه، ده ته بیا څرگنده شوه چی د هغوی کورنی مصر ته تللی او هلته میشته شوی دی.

د فخر الدین په کور کی د طاهر او زید د اسونو لپاره ځای نه و، هغه دا اسونه د خپل یوه گاوندی سره ولیږل، طاهر چی څنگه راغی څانته یی د یوه ځانگړی کور د ضرورت په اړه ورته وویل خو هغه تر څلورو ورځو ځنډاوه.

په پنځمه ورځ یی خپلو شاگردانو ته د طاهر لپاره د یوه کرایې کور د موندلو وویل، یوه یهودی دلال هغه ته دوه کورونه ورو بنودل او ورته ویی ویل چی که یی اخلی نو ارزانه بی یی ورته واخلم.

د بغداد ځینو امیرانو د هندوستان، خوارزم، مصر او اندلس د امیرانو نوکری نیولنی وی او د هغوی بنکلی محلونه په ارزانه بیه خرڅیدل، طاهر او زید چی څومره ماڼۍ ولیدی په هغو کی یوه هم داسی نه وه چی زید یی دی په پیرلو کی ناکراره شوی نه وی، خو طاهر د قاضی فخر الدین مشوره ضروری بلله، او کله یی چی ماښام مشوره ورسره کوله هغه وویل : د تشو کورونو بیه ډیره رالویدلی ده،

تا خپله راتلونکی له بغداد سره تړلی، دلته د لوړې طبقې خلک په کرایه اوسیدونکو ته زیات اړخښت نه ورکوي، خلک ستا د علم او کمال له لیدونه وړاندې ستا کور وینی، که ستا سره د کور د اخستلو لپاره پیسی وی نو خامخا کور واخله، خو د کور د پیسې نه پرته باید له تاسره د درې، څلورو کلونو د لگښت پیسی هم وی، د صلاح الدین ایوبی «رح» توره به تا د بغداد لویو امیرانو ته ور وپیژنی، خو دغه خلک له مفلس سړي سره تر ډیره دوستی نه کوي، په بغداد کې چی کوم منصب شخصي استعداد او وړتیا نشي اخستلای هغه سوغاتونه اخستلای شي طاهر له خپل جیبه کڅوړه راوايستله او جواهر یی په مخکي ورته توی کړل وی ویل : ماته ددی سهی بیه نه ده معلومه، ته دا د پوه کور او څو کلونو لگښت لپاره بس پولي که نه ؟

قاضی پوه شهبه جواهرو ته حیران وکتل بیا یی وویل : که دا غمی بدل نه وی نو ته د «خلد» له مانۍ نه پرته د بغداد هره مانۍ پیرلی شي، خو علم او پوهه او مال او دولت هیڅکله هم نه سره را غونډیږی. تا دا له کومه کړل ؟
طاهر ځواب ورکړ : دا هم سلطان صلاح الدین ایوبی راکړی دی، قاضی فخر الدین څو غمی په ورغوی کی واخستل او په څیر څیر یی له لیدو وروسته وویل : ته د بغداد له ډیرو شتمنو کسانو څخه یو یی، تاته به د پرمختگ پوه دروازه هم بنده نه وی، خو گوره واوره له تانه پرته خو به ددی غمیو په باب څوک خبر نه وی ؟

: یوازی احمد کاکا خبر دی.

: او زید ؟

: هغه ته هم ما څه نه دی ویلی خو که ورته ووايم هم هغه اعتمادی سړی دی چاته به ونه وایی.

فخر الدین په بیره جگ شو د کوتی دروازه یی بنده کړه او بیرته راغی پر خپل ځای کښیناست وی ویل : بچیه! ته باید دا غمی پټ وساتی.

طاهر حیران شو ویی پوښتل : ایا په بغداد کی غله هم شته ؟

قاضی ځواب ورکړ : په بغدا کی د غلو لاسونه غوڅیږی خو تاته له داسی عصری ډاکوگانو نه خطر دی چی د هغوی لاسونه بنکل کیږی.

: ستا مطلب ؟

: زه د کوم خاص سړی نوم اخستل نه غواړم، د دربار د امیرانو په ډله کی څو

تنه داسی دی چی ددی غمیو د ترلاسه کولو په هوس کی د هیڅ اخلاقی بندیزونو پروا نه کوی، او تر څو ته دلته بلدیږی له داسی خلکو نه باید هوښیار وی.

: ایا هغوی به یی په زور له مانه اخلی؟

قاضی ځواب ورکړ: هغوی دومره احمقان نه دی، ایا دوی پردی نه پوهیږی چی د زور خېره ډیره زر رسوا کیږی.

: ایا خلیفه له داسی خلکو نه څه پوښتنه نه کوی؟

: که خلیفه له داسی خلکو نه پوښتنه وکړه نو داسی قیمتی غمی به بیا دربار ته څوک وروروی؟ لو بیا دا هم ضروری نه ده چی د هر سړی فریاد دی د خلیفه تر غوږو ورورسیږی، اولس څو هغه یوازی د اختر په ورځ لیدای شی، هغه هم له لری، په بغداد کی ستا هیڅ ملاتړ او رسوخ نشته، امیران ستا پر خلاف ډېری دسیسی جوړولی شی، مثلاً وایی د خورازم شاه جاسوس یی، او یی له محاکمی به دی خلیفه د وژلو فرمان صادر کړی.

: ایا په داسی حالاتو کی به د سلطان صلاح الدین ایوبی رح توره زما یی گناهی ثابته نکړای شی؟

: د هغی په اړه هم ویلای شی چی د مصر حکومت ته د بغداد دپاچاهی د تختی اړولو لپاره را استولی یی، طاهر له لږ سوچ وروسته وویل: زما له مال او دولت سره مینه نشته زه بغداد ته د یوه لوی هدف په خاطر راغلی یم، زه د خلافت دربار ته ځان رسول غواړم او د خلیفه د یو نیک نیتی مشاور په حیث د دوی بهرنی پالیسی بدلول غواړم، اسلامی نړی له هر لوری د خطرناکو توپانونو سره مخ ده، په تیرو صلیبی جگړو کی د بغداد یی طرفی او یی پروایی د اروپا صلیبیانو ته ډیر جرئت ورکړ، سلطان صلاح الدین ایوبی دوی ته عبرتناکی ماتی ورکړی له فلسطین او شام نه یی وایستل، خو د هلال او صلیب په هغو پریکنده جگړو کی د بغداد یی پروایی ډیره مایوسونکی وه، پر ماتی برسیره د اروپا خلکو ته دا ثابته شوه چی خلیفه له بغداد پرته د اسلامی نړی د نورو برخو په اړه یی پروا دی او هغه ډیر مهم محاذ ته هم له څو رضاکارانو پرته هیڅوک هم نشی استولی، ځکه خو هغوی له سره سنبال شوی دی او د مصر د لاندی کولو نیت لری، دغه هیواد د نصرانیانو د سیلاب په وړاندی وروستی دېوال دی امکان لری چی دغه هیواد ددی سیلاب مخه واړوی، خو په شمال ختیځ کی د چنگیز خان په نامه یو نوی توپان را الوتی دی که دغه توپان د خوارزم د پاچاهی له حدود ونه اخوا ونه درول شو نو

یوه ورځ به بغداد هم د خټلو او خاشاکو په شان ورسره واخلي، د بغداد په چوڼی کی ډیر لوی پوځ پروت دی، خو بغداد د پوځ د سردارانو د سازشونو مرکز شوی او دا ځکه چی د دوی ټولو په مخکی کوم شریک دینمن او رقیب او کوم لوړ او سپیڅلی هدف نشته، د دوی ژوند د هغو ماڼو گانو ژوند نه دی چی له کوره د نویو هیوادونو او نویو لارو د موندلو په اراده وزی او له خپلو ملگرو سره د کینی او کرکی پرځای هغوی خپل مټ او بازو گڼی او ساتنه یی کوی، خطرناک توپانونه او ویروونکی گردابونه د دوی د یو والی او اتفاق اړیکی نوری هم مزبوتوی، خو د بغداد خلک د هغو وړوکو کب نیوونکو په څیر دی چی د وړوکی ډنډ د کبانو پر سر یو له بل سره جگړی کوی، او داسی څوک نشته چی ورته وواپی دا دنیا د ډیر پراخه سمندر په شان ده، چی څنډې یی نه بنکاری، او که دوی د یوی څپی په څیر سره راپورته نشی نو د سمندر د توپانونو څپی به پری برلاسی شی، زه دوی ته دا ویل خپل فرض بولم، ددی فرض احساس زه بغداد ته راوستی یم، له کوره د راوتلو نه لږ وړاندی ماته معلومه نه وه چی زه د دومره لوی دولت خاوند یم چی ستونزی پری اسانه کړم، د سلطان ایوبی د وینو او خولو هرڅاڅکی د اسلام د سر لوری لپاره وقف ؤ، زه غواړم چی د هغه د رابخښلی شتمنی په واسطه د اسلام خدمت ترسره کړم، ځکه خو له ځانه سره ددی مال د سنبالولو دومره شوقی نه یم څومره یی چی د اسلام په لاره کی د لگولو هیله من یم.

که زه دا حس کړم چی د کوم امیر نظر پری لگیدلی نو زه به دغه ټول د بغداد په بی وزلو خلکو ویشم خو د کوم زړپالونکی امیر خزانو ته به یی پری نږدم، کوم هدفونه می چی درته وویل دی ته د رسیدو لپاره د خلافت دربار ته زما رسیدل ضروری دی، په تیرو څلورو ورځو کی چی ما په بغداد کی تیری کړی زه دی نتیجی ته رسیدلی یم چی خلک اوس هم په یوه سهی هدف راتولیدای شی، یوازی د امیرانو رغول ضروری دی، ددی کور دیوالونه او غولی سهی دی یوازی په چت کی سوری شوی دی او بام ته د رسیدو لپاره ستا مرسته ضروری بولم.

قاضی فخرالدین وویل : خدای دی ستا نیکی ارادی ترسره کړی، زه پوهیوم چی په دی حال کی تاته لومړنی ضرورت د یوی بشکلی بنگلی دی، ستا په طبیله کی باید غوره اسونه وی، که تا د بغداد پر میدانونو په نیزه بازی او اس ځغلولو کی نوم وگاته ، نو ډیر زر به د امیرانو تر نظره راشی، له هغه وروسته د یو دوو غمبو سوغات به تا د خلافت دربار ته ورسوی.

وروسته به ته د خپل علم جوهر وښيي، او که خدای ج ته د بغداد د ښي راتلونکي پریکړه منظوره وه نو د خلیفه اعتمادی به شی، خو سمدستی خپلی ارادی چاته مه ښیږه، خوارزم شاه خلیفه ترټولو بد دښمن گڼی، او ددی دښمن پر هغوی هم لویږی.

طاهر وویل : زه پوهیږم هغه چی پر بغداد حمله وکړه دایي ستر حماقت ؤ خو که خلیفه د خوارزم د پاچاهي د ماتولو په خاطر د چنگیز خان ملاتړ وکړ نو دا به نه جبرانیدونکی غلطی وی.

قاضی فخر الدین یو غمی اوچت کړ ویی ویل : زه په غمیو نه پوهیږم، خو زما باور دی چی یوازی همدغه یو غمی به په بغداد کی تا د یوی ډیری ښي مانی خاوند کړی، یو ارمني سوداگر زه ډیر ښه پیژنم، راځه چی هغه ته ورشو، نور غمی پورته کړه له ځان سره یی وساته، هغه سوداگر اعتمادی سړی دی خو هغه ته دا مه وایه چی له تاسره داسی نور غمی هم شته.

د مازدیگر له لمانځه نه وروسته طاهر او قاضی فخر الدین ارمني سوداگر ته ورغلل، هغه غمی واخست له یوی شیبی لیدو وروسته یی وویل : دا غمی دی له کومه کړی دی؟ د طاهر پرځای قاضی ځواب ورکړ: دا د یوه ډیر لوی سړی سوغات دی.

سوداگر وویل : زه ښایی ددی ټوله بیه اوس درنکړای شم خو که ستاسو خوښه وی نیمایی بیه به یی اوس او نیمایی به یی سبا ته درکړم.
قاضی وویل : څومره کیږی بیه یی؟

سوداگر غمی دوه دری ځلی په غور وکوت بیایی وویل : زه ددی پنځوس زره دیناره بیه درکولای شم.

قاضی په حیرانی وویل : پنځوس زره! سوداگر د هغه د حیرانی نه سرچپه تعبیر وکړ او غمی یی بیا وکوت ویی ویل : گوره ته زما دوست یی، تر شپيته زره پوری درکوم، له دی زیات قیمت یی په بغداد کی څوک نه درکوی.

قاضی د بغداد د مشهور یهودی زرگر نه د زیاتی بیی ورکولو تمه هم درلوده خو ده دغه غمی داسی ځای پلورل نه غوښتل چی هلته د خلافت د دربار جاسوسان وی، ددی یوه غمی بیه یی چی واوریده پردی وپوهیده چی طاهر دده له اټکل نه څو چنده زیات شتمن دی. له یوی شیبی سوچ وروسته هغه وویل : ته یی لږ په غور وگوره ددی غمی بیه تر اویا زره دیناره باید لږ نه وی سوداگر له لږ چنو وهلو

وروسته په ٦٤ زره او پنځه سوه دیناره بیه راضی شو او پردی فیصله وشوه.

(٣)

د شپې مهال چي کله قاضي فخرالدين له طاهر او خو نورو دوستانو سره په دودي کښیناستل نو زید یی ونه لید، فخرالدين له خپل خادم نه د هغه په باب پوښتنه وکړه، هغه ورته وویل چي د مامونیه په چوک کی یوه لویه مناظره ده او زید د ماہنام له لمانځه نه سمدستی وروسته دودي وخوره او هلته ولاړ، د ماسختن، له لمانځه وروسته طاهر په خپله کوټه کی کیناست او د شمی رڼا ته یی کتاب لوست، څومره چي شپه تیریدله د زید په باب د هغه اندېښنه زیاتیدله، کله کله به جگ شو له دروازی نه به یی بهر ته وکتل او بیا به بیرته په کتاب لوستلو بوخت شو، د پوی شمی د خلاصیدو نه وروسته یی بله بل کړه او له کرسی نه جگ شو په بستره پریوت، خو ځلی یی په زړه کی وروگرځیدل چي د مامونیه چوک ته ورشي او زید وگوري، خو د زرگونو تنو په منځ کی به یی د زید موندل ناممکن ویل او بیرته به له خپل تصمیم نه واوښت.

نژدی نیمه شپه چا دروازه وټکوله، بیا طاهر په بل کونج کی د قاضي غږ واورید چي یوه نوکرته یی ویل جگ شه دروازه خلاصه کړه بنایي زید راغلی وی. او خادم ځواب ورکړ چي ته یی پخپله ولی نه خلاصوی؟

یوه شیبه وروسته طاهر د دروازی خلاصول او د قاضي د خدمتگار کرس کرس خندا واوریده، هغه وویل : حمیده جگ شه! لږ د زید مخ ته وگوره! شکر باسه چي سترگی دی روغی پاتی دی، طاهر زر په لټ واوښت او مخ یی په څادر کې پټ کړ پوی سترگی ته یی یو سوری پریښود او د دروازی لوری ته یی وکتل، زید له ځانه سره په کنځلو کوټی ته ورننوت د هغه کمیښ شلیدلی ؤ، هسی سترگه او بارخویی پرسیدلی وو، او له کښی سترگی نه لاندی یی د یوه مزبوط سوک گوزار توره نخښه وه، زید لږ ځنډ پر خپله بستره له کښناستلو وروسته جگ شو او په دیوال راڅریدلی هنداری ته ودرید، د خپل مخ له لیدو وروسته یی وویل : آشنا اوس دی زه هم ډیر په گرانه پیژندلی شم، بڼه د سیل دپاره تللی وی! دایي وویل او خپل پرسیدلی بار خویی وموښلو بیرته راغی پر بستره کیناست.

طاهر خپله خندا راقابو کړه ویی ویل : زیده راغلی؟

زید تکان وخور او هغه ته یی وروکتل، او داسی گومان یی کاوه چي تر اوسه

بی څادر پرمخ دی او دی بی نه دی لیدلی. په بیره جگ شو شمه بی مړه کړه، او پر خپله بستره وغځیده وی ویل : هو راغلم.
 : هلته دی ډیر غنډ وکړ، څه دی پکی زده کړل؟
 زید په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : کنځلی!
 : ستا غږ ډیر غمجن دی خیر خو دی؟
 : زید په یوه مایوسه خندا وویل : زه بلکل روغ یم.
 طاهر وویل : ستا له غږ نه داسی ښکاری چی په پزه کی دی څه ستونزه ده.
 زید له بستری نه جگ شو وی ویل : له پزی نه می سترگه زیاته په تکلیف

..د

طاهر په کرس کرس وخنډل.
 زید له لږ سوچ وروسته وویل : پر یوه مسلمان بی سببه لاس پورته کول خو گناه ده که نه!

طاهر ځواب ورکړ : په هر سړی بی سببه لاس اوچتول گناه ده.
 خو که څوک بی سببه په غاړه کی درولویږی نو بیا؟
 : نو بیا به دسترگی په بدل کی سترگه او د غاښ په بدل کی د غاښ پنه قانون عمل کیږی، خو بخښنه او عفو ډیره غوره ده،

ما زیاته حوصله وکړه، خو پر پزه چی انسان گوزار و خوری بیایی په طبیعت کی آرامی نه پاتی کیږی، ما هغه ته نور سوکونه وروبخښل خو د پزی او سترگی په اړه می بی پروایی وښکړای شوه ما ټول عمر غشی ویشتل او توره وهل زده کړی وو، خو دلته چی راغلم پوه شوم چی په بغداد کی د اوسیندو لپاره سوک وهل او غیږی نیول زده کول هم ضروری دی.

طاهر وویل : داسی ښکاری چی تا د مناظری په وروستی لوبه کی بشپړه برخه واخستله او راغلی!

: ماته معلومه نه وه چی ددی پای به دغسی وی، خو باور وکړه د لاس اچولو په وخت زه له گنی گونی نه بلکل گوښه او لری ولاړ وم، که څه هم زما د هغه چاغ او غوښن او د بد غږ خاوند پرځای خواخوږی له هغه نری او ډنگر ملا سره وه، بیا هم د فساد پروخت زه لری او ځانگړی ودریدم. خو کله چی دوه د لویو لویو ژیرو خاوندانو یو د بل ژیری نیولی وی او کنځلی یی یو بل ته کولی ماته را نژدی شول زما صبر ونه شو د دواړو منع ته ورغلم، په ډیر زحمت می دواړه یو له بل نه بیل

کړل، خو دوی بیا هم همغسی یو بل ته کنځلی کولی ما د دواړو د پخلا کولو هڅه وکړه، په دی کی دری نور زلمیان راغلل او هغوی له دی دوو بوداگانو نه پر یوه ورکیوتل، زما په منځگړیتوب خو هغه وتبنتید او په نهر کی یی ځان واچاوه، خو هغه دری زلمیان پر ما راوگرځیدل، ما ورته چیغی کړی چی زه یو مساپر یم، خو چا زما خبره وانه وریده او ما داسی احساس کړه چی بی دریغه ودبول شوم. هغه بل بودا چی دده په گومان ما د هغه رقیب ته د تبنتی موکه برابره کړه زما گریوان وشلاوه، ماتر څو پر سترگه اوپزه گوزار نه ؤ خوړلی پر دوی می وار نه کاوه، بیا زما څوسوکونه تش ولاړل، بیا هم زما په څپیره یو تن په ځمکه کبشیناست، بل می په سوک وواهه ولویده، دریم چی زما سوکونه خطرناک وگنل راسره غیږ په غیږ شو، هغه زه دری ځلی په ځمکه وویستم، څلورم ځل دواړو یو بل تیل وهل د خوږ غاړی ته راغلو، هغه زما، خوږ ته دغورځولو په هڅو کی پخپله هم راسره ولید له نیکه مرغه اوپه لږی وی که نه زه به پکی دوب شوی وم، په خوږکی می هغه دوه دری سوکه وواهه او بالاخره یی ماته ومنله، اوس دی خدای وکړی چی زما سوکونه دده پر پزه او سترگه لگیدلی وی.

: طاهره! زما په گومان دلته لامبو زده کول هم ضروری دی، ایا ستا لامبو زده

ده؟

طاهر ځواب ورکړ: ډیره لږ، خو زما ارداه ده چی زه هر سهار په سیند کی ولامبم، د یوه سپاهی لپاره ضروری ده چی بڼه لامبوزن وی.
: زه به یی هم زده کړم.

: له لږ چوپتیا وروسته زید وویل: طاهره! ته خوبه له مانه خفه نه یی!

: پر څه خبره؟

: زه له پوښتنی پرته مناظری ته تللی وم.

: که دا تجربه درته گټوره شی نو زما د خفگان سبب نشته.

: گټوره! ... زه وعده کوم چی بیا به په تول عمر کی د مناظری لپاره ولاړ

نه شم، خو له تانه یوه پوښتنه کوم.

: څه پوښتنه؟

: هغه دا چی نن ددی مناظری څلویښتمه شپه وه، څلویښت ورځی هری ډلی د

مخالف لوری د دلایلو په ردولو او د خبرو په کمزوری کولو کی خپل زور

وازمویه، خو بیا یی هم یو بل قانع نکړای شو ددی سبب څه دی؟

طاهر خواب ورکړ : داسی خلك به زر کاله هم یو بل قانع نکړای شی .
: مگر ولی؟

طاهر خواب ورکړ : ددی لپاره چی دوی یو د بل د پوهولو او یو د بل د خبری اوریدو له نیکو هیلو سره نه شی، د دوی هدف د خپلی وینا او ژبی د زور بنودل دی.

د اسلام هغه امامان چی د دوی په نامه دغه جگری کیږی هغوی یو پر بل داسی د کفر فتوی گانی نه ورکولی، د هغوی هدف دا و چی په اسلام کی د اجتهاد دروازی خلاصی کړی او د هر وخت او ځای لپاره یی د ژوندی غورځنگ په بڼه جوړ کړی، او دغه خلك د هغوی نومونه اخلی خو په اسلام کی د نفاق او تیت پرک کیدو زړی شیندی.

: نو د دوی چاره څه وړ کیدای شی؟

: د دوی علاج او چاره دا ده چی د امن خوبونکو خلکو لپاره دکړو وړو عملی ډگر پیدا شی که زموږ په مخکی د څه کولو میدان ؤ نو دغه علما چی اوس د گډوډی او اختلاف پارولو په هڅو کی دی، بیا به د مسلمانانو د لیکو د سنبالولو او ځواکمن کولو په لارو کی ستومانه وی، تاریخ گواه دی چی کله د فتحو په شوق مسلمانان له کورونو وتلی دی نو دوی د اعتقاداتو په باب هیڅکله اختلاف نه دی کړی، پر کفر د اسلام د بری هیلی تل دوی سره یو او متحد ساتلی دی. یوه زمانه داسی وه چی د مسلمانانو پوځ په یوه وخت کی په سند، اندلس او ترکستان کی جنگیده، خو موږ نه دی اوریدلی چی هغو مسلمانانو به کله مناظری ته اړتیا احساس کړی وی، او نن چی موږ د اسلامی نړۍ پر افق د توپانونو علامی وینو زموږ علماؤ له شاو خوانه سترگی پتی کړی دی او په خپل کور کی یی درزونه اچولی، د کوم اولس چی توره په تیکی ننوزی نو قلم یی هم کږه لاره غوره کوی.

زید وویل : په بازار کی توده آوازه وه چی د اروپا نصرانی پاچا پر مصر د یوی کلکی حملی تیاری کوی، او امکان لری چنگیز خان هم پر خوارزم یرغل راوړی. که خلیفه د هغوی پر خلاق د جهاد اعلان وکړ نو زه به تر ټولو رومی هغو دوو علماؤ ته ورشم ورته وبه وایم چی زه ددی کفن اغوندم او د جگری ډگر ته ځم، تاسو چی په مامونیه چوک کی له اسلام سره کومه مینه او خلوص ښکارولو راځی اوس یی یوه ورځ د جگری په ډگر هم وښی، تاسی هم له ماسره د یوی زغری

وعده کړی وه.

- : زما خپله وعده په یاد ده، خو تا د زغری له اغوښتلو نه کرکه کوله.
- : هغه مهال می بدن خوږیده، نن ما د زغرور پوځ خو تنه ولیدل نوی زغره پر سرې ډیره بڼه ښکاری.
- : زه به سبا ته نوی زغره درکړم.
- : خول هم!
- : خول به هم درکړم.
- : ته به لامبو هم ماته را زده کوی؟
- : هغه به هم دروښیم،
- : زید لږ ځنډ وروسته بیا وویل: طاهره! ماتاته یوه خبره ونه کړه.
- : کومه خبره؟ طاهر په اړخ واوښت ویی ویل.
- : کله چی زه له خوږنه راووتم په لاره کی می هغه بودا چی زما گریوان یی شلولی و ولید، ما بی له دی چی سوچ وکړم پر مخ پر څپر وواهد.
- : ډیر بد دی کړی دی، که دی کله ولید بخښنه تری وغواړه.
- : د بخښنی د منونکو نه خو دی هم نه دې، خو زه پری پښیمانه یم.
- : ښه ده اوس وینډه شه.

(۴)

دري میاشتی وروسته طاهر د بغداد د امیرانو په منځ کی د ښه شهرت او عزت خاوند شوی ؤ. د دجلی د سیند په غاړه یی یوه ښکلی مانی اخستی وه، له زید پرته یی څلور نور خدمتگاران او دری خدمتگاری درلودی، په طبیله کی یی د وزلوبی او نیزه وهلو لپاره اسونه وو، کله چی د قاضی فخر الدین له میلمستون نه خپلی مانی ته ولاړ تر ټولو رومی یی د علماؤ پام ور واړاوه، په لومړی ورځ ده ته یو پر بل پسی د علماو پنځه ډلی ورغلی او د هری ډلی د علماو دا هیله وه چی د دوی په ډله کی ورشامل شی، طاهر ټولو ته همدغه یو ځواب ورکړ چی: که تاسو ما اسلام ته ورپولی نو زه ډاډ درکوم چی مسلمان یم، او اسلام په سهی معنی پیژنم، زما په مخکی هغه مسألی مه بیانوی چی له تیرو پنځو پیړیو راسی تاسو پری پوه نشوی، ځینی علماو غوښتل دی بحث ته ورکښیکاری، خو د طاهر څو خبرو دوی پر دی باوری کړل چی له دی ځوان سره یوازی سره او سپین نه بلکی د

علم خزانه هم شته.

له دی وروسته ورو ورو د علماؤ پام ور واوښت، په اس خفلولو کی کمال هم د یوه عرب ځوان میراث گنبل کیږی، په مدینه کی احمد بن حسن د طاهر د روزنی او پوځی پالنی لپاره غوره استادان گومارلی وو، ځکه خو په ۱۶ کلنی کی د مدیننی ټولو ځوانانو په نیزه وهلو او توره چلولو کی د ده پر کمال اعتراف کاوه، خو چی کله طاهر بغداد ته راغی نو ورته معلومه شوه چی دلته وزلویی ته زیات ارحنبت ورکول کیږی.

د شاهی مانی په مخه کی یو لوی میدان ؤ، چی پوځی رسم گذشت، د اسونو خفلول، نیزه بازی او وزلوته به پکی ترسره کیده، ددغه میدان یوه لوری ته د صدر اعظم او دولت د نورو لویو لویو امیرانو محلونه کتار وو، د بنار مخور او امیران به د لویو امیرانو په دی مانیو کی په برنډوکی ناست وو او د «پولو» او اس خفلولو لویو ننداری به یی کولی، بنځو ته به په لوړو پوړونو کی ترکرکیو لاندی ځانگری ځایونه جوړ شوی وو.

په دی ډگر د لویو انتظام د یوه ځانگری سړی ذمه واری وه، طاهر له دی سړی سره تر پیژندلو وړاندی له دغو لویو سره د بلدیو هڅه ضروری وبلله، د وزلویی لپاره په بنار کی څو نور میدانونه هم وو، طاهر په یوه کی د دی لویی زده کول پیل کړل او په څو اونیو کی په بنار کی ددی لویی د مینه والو په منځ کی د یوه داسی ځوان آوازه شوه چی پلار یی په میرانه کی له صلاح الدین ایوبی رح نه توره په بخشش کی اخستی وه، د اولس غږ د امیرانو غوړونو ته ورسید، امیرانو لوی وزیر خبر کړ، او لوی وزیر کوتوال راوغوښت تری ویی پوهنل : موږ تر اوسه له دی ځوان سره ولی نه پیژنو؟

تر دی چی یو سهار طاهر په سیند کی لامبو وهله زید په منډه ورغی او په ځنډه ورته ودرید چیغی یی کړی : په بیره راووزه د بنار کوتوال درسره لیدل غواړی! طاهر راووت جامی یی واغوستی ویی پوهنل : ستا یقین دی چی هغه کوتوال دی؟

: هغه پخپله ویل چی کوتوال یم، له هغه سره شپږ تنه وسله وال سپاهیان دی، هغه ما په میلمستون کی کببینولی او راغلی یم، خدای دی وکړی چی هغه په نیک نیت راغلی وی، طاهر وویل : د چا په نیت بیخایه شک کول ښه نه دی.

(۵)

کله چی کورته ستون شو طاهر ته معلومه شوه چی کوتوال د لوی وزیر د ملاقات د بلنی احوال راوړی دی.

طاهر ورته وویل : زه به اوس چمتو شم او خو به، بیا بلی کوتی ته ننوت، لږ خنډ وروسته یی یوه گران بیه چپنه اغوستی وه او له کوتوال سره ملگری شو. د بغداد له صدر اعظم افتخار الدین سره د طاهر لومړنی لیدل ډیر لنډ وو، افتخار الدین له هغه نه خو پوښتنی وکړی چی: ته بغداد ته کله راغلی یی، د څه لپاره او له کومه ځایه راغلی یی؟

طاهر د هغه د پوښتنو په ځواب کی وویل : زما د راتلو څو ورځی د پاسه دری میاشتی کیږی، له مدینې نه راغلی یم او د اسلام د خدمت په خاطر راغلی یم. لوی وزیر په بی پروایي وویل : د ډیر نیک هدف لپاره راغلی یی، خو دغه هدف ته د عباسی خلافت په خدمت کی ترلاسه کول غواړی که د کوم پټ ټولگی د غړی په توگه؟ ما اوریدلی دی چی د سلطان صلاح الدین ایوبی رح د توری په سبب خلک ستا ډیر درناوی کوی.

: دا د هغه غازی میره د توری درناوی کیدای شی، زه تر اوسه ځان د څه درناوی وړ نه بولم، پاتی شوه د عباسی دولت د خدمت خبره نو عرض کوم چی که زما په زړه کی دا جذبیه نه وای نو خپل راتلونکی به می پر بغداد نه تاپره، زه د عباسی دولت سهی خدمت د اسلام خدمت : له سهی خدمت نه ستا مطلب څه دی؟

طاهر ناڅاپه احساس کړه چی له دی نړی لیدونکی او تجربه کار سړی سره باید په خبرو کی زیات پام وکړی، له لږ سوچ وروسته یی ځواب ورکړ : د بهرنیو گواښونو له احساس سره د بغداد دفاعی ځواک مزبوتول د عباسی دولت سهی خدمت گنم.

افتخار الدین وویل : آیا ستا په نظر د محمد خوارزم شاه له بیرته ستینیدو سره بهرنی گواښونه لری شوی نه دی؟

: خود چنگیز خان خطر ورځ په ورځ زیاتېږی.
افتخار الدین په ډاډ منه لهجه ځواب ورکړ : زموږ لپاره نه بلکی خوارزم ته.
: آیا تاسو به د مغلو تویان ته خوارزم یوازی پرېږدی؟
: دا په حالاتو پوری اړه لری، تر اوسه پوزی خوارزم شاه له موږ نه بڅښنه نه

ده غوښتی، نه یی مرسته غوښتی ده او نه زموږ پر دی باور دی چی چنگیز خان به د څو سوداگرو د یدل لپاره پر خوارزم حمله وکړی، ځکه هغه سوداگر هم زیاتره د بخارا مسلمانان وو.

: مگر ما اوریدلی دی چی د عباسی دولت له خوارزم سره بیرته اړیکې عادی شوی او د هغوی سفیر هم دلته را رسیدلی دی؟

افتخار الدین زر تری وپوښتل : تا د خوارزم له سفیر سره لیدلی دی؟
طاهر یو ځل بیا احساس کړه چی نه تدبیر نه یی کار نه دی اخستی ځواب یی ورکړ : نه، زما له هغه سره څه کار دی؟

افتخار الدین وویل : ستا د شتمنی چی ما کوم داستانونه اوریدلی دی، که هغه سهی وی نو ته باید په بغداد کی ډیر پام وکړی، زموږ حکومت د کرنلاری په اړه له بهر نه هری مشوری ته د شک په نظر گوری او امیر زاده گان په دی اړه غیر مسوولانه گام اوچتوی.

طاهر ځواب ورکړ : تاسو ډاډه اوسی له ما سره چی څه دی هغه به د عباسی حکومت په خدمت کی لگوم، که اجازه وی زه یو سوغات ستا په حضور کی وړاندی کوم.

افتخار الدین په بیرته وپوښتل : د صلاح الدین ایوبی توره؟

: نه : توره بنایي ستا په وسله تون کی یو اضافی شی وی.

طاهر وویل او بیا یی له جیبه د طلا یو ډبلی راووښت سړی بیرته کړ او لوی وزیر ته یی ورکړ.

افتخار الدین له ډبلی نه یو ځلیدونکی غمی راووښت په ځیر ځیر یی ورته وکتل ویی ویل : ماته د سوغاتونو د ترلاسه کولو په هوس دلته نه یی راغوښتی، دادی له ځان سره وساته.

طاهر وویل : که تا سو زه د لیدو لپاره نه وای راغوښتی هم دا غمی ما ستاسو لپاره ساتلی ؤ او یوه ورځ به می ورته وړاندی کاوه، تاسو دغه وړوکی سوغات ومنی، لوی وزیر د غمی ډبلی پر میز کېښېښود او لاسونه یی وپړکول یو څوک کوتی ته ورننوت، څو گامه وړاندی راغی په ملا خم شو او بیا د حکم په انتظار شو.

صدر اعظم ورته وویل : دی زموږ طبیلی ته درسره بوزه او چی کوم اس یی خوښ شو هغه ورته زین کړه او ورته ویی سپاره، بیا یی طاهر ته لاس ورکړ ورته

ویي ویل : سبا ما بنام ته زما میلمه یی، او زه به پریکړه کوم چی عباسی دولت له تانه کوم خدمت واخلي؟

طاهر له لوی وزیر سره خدای پامانی وکړه تری روانیده چی یو زلمی ورننوت، لوی وزیر وویل : طاهره! دا زما زوی قاسم دی.

طاهر له هغه سره تاوده ستړی مشی وکړل، قاسم د شل دوه ویشت کلونو پنډ تازه زلمی ؤ، د هغه په خیره کی د نورو امیرانو د زامنو په څیر د آرامی، تنبلی او بی حسی علامی وی، له سترگونه یی دا احساسیدله چی په خپل لوړ نسب د حماقت تر حده پوری ویاړی، په شونډو یی موسکا وه، خوله دغه موسکا نه د نرمی او سادگی پرځای وحشت او چالاکی اوریده، د قاسم په لاس کی یوه نری توره وه چی د توری وهلو په زده کړه کی کارول کیږی، هغه خول پر سر کړی او زغره یی اغوستی وه.

قاسم وویل : زه د توری وهلو زده کړی ته روان وم چی دلته ستا له راتگه خبر شوم، زه ستا تر لیدو د سلطان صلاح الدین ایوبی د توری لیدو زیات لیوال وم. صدر اعظم زر تر زره د موضوع د بدلولو اړتیا احساس کړه ویی ویل : قاسمه ا دی به زموږ له طبیلی نه یو اس غوره کوی، دا مشهوره ده چی یو عرب د اس په پیژندلو کی اشتباه نه کوی ته ورسره ولاړ شه وگوره دی کوم اس خوښوی.

خو قاسم د اس د غوره کولو مسئله مهمه ونه بلله بیایی طاهر ته وکتل ویی ویل : که یی ته پلوری زه د صلاح الدین ایوبی رح توره پیرم! پلار جان به ددی توری دروند قیمت ورکړی، ته له جامونه یو عالم ښکارېږی ته به یی څه کړی؟ صدر اعظم خجالت شو او طاهر په خپلو پریشانیو د قاهو کیدو هڅه وکړه ویی ویل : د داسی شی خرڅول ددی توهین او سپکاوی دی زه به یی له څه بیی او قیمت پرته در وبخښم، خو په یوه شرط.

: په کوم شرط؟

: هغه دا چی ته ځان تر ما ددی امانت ښه حقدار ثابت کړی، قاسم هیله من شو ویی ویل که ته یو عالم یی او زه یو سپاهی په توره تر تاز زما حق زیات دی. که نه نو راڅه ویی ازموږه!

: ډیر ښه که تا په توره وهلو کی زه مات کړم نو دا توره ستا شوه.

په توره وهلو «شمشیربازی» کی قاسم د حماقت تر حده پر ځان ډاډه ؤ، د هغه دا غرور بی ځایه نه ؤ، هغه د لری لری استاذانو نه دغه فن زده کړی ؤ، دده ژوند

تر اوسه دوه شيان وو، «پولو، او «توره وهل».

په پولو کی خو نور خوانان هم دده سيالان وو، خو په توره وهلو کی ټول دده پر کمال قانع وو، ځکه خو چی کله طاهر ده ته د سيالی بلنه ورکړه نو قاسم په کرس کرس وڅنډل او صدر اعظم طاهر ته په حیرانی وکتل ویی ویل : دا لویه به ډیره په زړه پوری وی، خو زه غواړم چی نور خلک هم له دی ننداری نه خوند واخلي، بنیای د مسلمانانو خلیفه ته هم دغه مقابله په زړه پوری وی، مگر نن نه سبا ته به غوره وی، تاسو سبا سهار ته راشی، د غرمی او ماښام دواړو وختونو ډوډی به له موپسره وی، قاسمه! ته اوس ده ته اسونه وروښیه.

(٦)

له لوی وزیر سره د دوهم ځلی خدای پامانی نه وروسته طاهر له قاسم سره له محل نه راووت، په پراخ انگر کی د مرمر ډبرو سرک دواړو خواوو ته درنو اوبو ډنډونه او شرشری وی، د ډنډونو یوی او بلی خواته شنه چمنونه وو، څو گزه وړاندی ددغه چمن او ډنډونو نه اخوا یو ښکلی ښو او د ډنډونو اوبه په دوو ویالو کی بهیدلی، له دی ویالونه هر لوری ته په ښ کی لښتی غځیدلی وو او باغ پری اوبیده.

هغه میدان چی د پولو او آس ځغلولو لویه پکی ترسره کیده د محل د همدی برخی نه لاندی ؤ چی طاهر ورننوتلی ؤ.

په دوهمه دروازه ښ پای ته رسیدی او له هغه نه وړاندی د لوی وزیر د خدمتگارانو کورونه په یوه لویه څلور دیوالی کی جوړ شوی وو د همدغو کورونو سره یوه لویه طبيله هم وه چی دوه نیم سوه اسونه پکی وو، او دا ټول د لوی وزیر وو، طاهر په طبيله کی دری څله چکر وواهد، ځنی اسونه یی سرسری او ځنی یی په حیث وکتل، بالاخره یی د یوه آس شا وټپوله ویی ویل : زما دا خوښ دی.

قاسم وویل : ډیر ښه، زه ستا ذوق ستایم، خو دا کله کله په دوو پښو درېږی ددی دوه میاشتی کیږی چی طبیلی ته راغلی دی، دومره یاغی دی چی زه هم ونه توانیدم چی ویی روزم.

یوه حبشی خدمتگار پر اس زین کیښود او له طبیلی نه یی انگر ته راویوست، قاسم د اس جلب ونيو او طاهر ته یی ورکړ ورته ویی ویل : سبانی وعده دی هیږه نه شی! طاهر د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ ویی ویل : ته ډاډه اوسه زه به

توره له ځانه سره راوړم.

قاسم يو خادم ته اشاره وكړه راويي غوښت ورته وي ويل : دا آس دده كره بوزه.

خادم د اس د جلب نيولو لپاره راوړاندي شو خو د طبيلى د دروازي نه بهر يي د اسونو د پښو غږ واوريده او د سترگو په رپ كې دوه اسونه راننوتل، طاهر د اسونو سپروته وكتل، هك پك پاتى شو.

دا دواړه ځوانى نجونى وي، دواړو د سپينو وريښمو تنگى جامى او پر غميو انځورى شوى سپينى خولى پر سر كړى وي، د سترگو او تندي نه پرته يي نور مخ په تور نړى نقاب كې پټ ؤ، اسونه ډير بدسيليدل، دوى له اسونو پلى شوى، خادم د طاهر د اس جلب پريښود د هغوى اسونه يي ونيول د سترگو په رپ كې بل خدمتگار راغى او د طاهر د اس جلب يي واخست، نجونو طاهر ته په سواليه نظر وكتل او وړاندي تيرى شوى او قاسم هم له طاهر سره خداى پامانى وكړه او په هغوى پسى ورغى.

كله چې طاهر له خادم سره د طبيلى له انگر نه راووت د محل د برنډى له مخى سره تيريده دواړه نجونى په زينه كې ولاړى وى او طاهر ته يي كتل او قاسم طاهر ته اشاره كوله او څه يي هغوى ته ويل.

د وروستى دروازي نه له راوتلو وروسته د طاهر په مخكى يو پراخ سرك ؤ، د هغه يو لاس ته دجلى سيند او بل ته د بغداد د اميرانو د كورونو كتار ؤ، نژدى پنځه سوه گامه وړاندي پر سيند پل ښكارېده.

د هغو نجونو نومونه سكينه او صفيه ؤ، سكينه د قاسم خور وه، او صفيه د هغه د مرحوم تره لور.

له طبيلى نه دوټلو نه وروسته سكيني صفى ته وويل : صفى! تا خو دا ځوان وليد پر څيره يي څومره سادگى وه، ته يي چې وليدى واړخطا غوندى شو.

: ما خو هغه ته وروڼه كتل، ستا په ليدو به واړخطا شوى وي.

: صفى! هغه د بغداد اميرانو سره ډير توپير درلود، موږ يي چې وليدو زر

يي سترگى ښكته كړى.

صفى ځواب وركړ : زه د قاسم د ټولو دوستانو په باب يو ډول نظر لرم.

: مگر ما هغه د قاسم سره كله نه دى ليدلى.

صفى وويل : هو هغه له څيرى نه د علم خاوند ښكارېده.

قاسم له داسی خلکو سره ناسته ولاړه نه لری.
 کله چی دوی پر زینو ختلی قاسم پری غږ کړ او دواړه یی ودرولی، هغه چی
 ورنژدی شو ویی ویل : صفیی! یو ځناور گوری!
 صفیی ځواب ورکړ : تا چی د ورځی یو ځل وینم نو د کوم ځناور د لیدو هیله
 به می په زړه کی کله پیدا شی؟

قاسم په موسکا کی د خپلی غوسی د پتولو هڅه وکړه ویی ویل : زه یوازی
 ستا تیر نظره ځناوریم، خو زه اوس څوک درنیم چی تر سبا پوری یی د بغداد ټول
 خلک ځناور وپولی.

سکینی تا هم ولید ا هغه ځوان چی په طبیله کی زما ترڅنگ ولاړ ؤ، د هغه
 پلار د میرانی په انعام کی د سلطان صلاح الدین ایوبی توره ترلاسه کړی وه، نن
 هغه ماته بلنه راکړه چی که می په توره وهلو کی تری لویه وگتله هغه توره به زما
 وی.

په دی مهال ظاهر د برنډی له مخی سره تیریده، قاسم هغه ته په لاس اشاره
 وکړه ویی ویل : ددی سارایانو خوی هم ډیر عجیب دی، که یی په ژوند کی توره
 په لاس کی نه وی اړولی هم ځان به د توری وهلو د فن استاذ بولی، سبا ته به
 ډیره عجیبه ننداره وی، د پلار جان هیله ده چی دغه ننداره باید د مسلمانانو د
 خلیفه په مخکی وی.

صفیی وویل : که له هغه سره د سلطان صلاح الدین ایوبی توره وی او دی
 رښتیا هم سارایی وی نو زه ویرېم چی دده پر ځای ته د خلکو د خندانه شی، راځه
 سکینی! سبا ته به دالویه هم وگورو! زما ویره ده چی دی د صلاح الدین ایوبی
 توره ترلاسه کړی پښه به یی په ځمکه نه لگیرې.

د طاهر نوي دوستان او دښمنان

په همدې شپه له لمانځه نه لږ وروسته طاهر په خپله د مجلس كوته كې ناست و او يو كتاب يې لوست چې د كور په مخكې يې د څلورو اسونو يوه گادې ودرېده، وروسته يې يوه خدمتگار خبر راوړ چې يوه پوځي منصبدار د لښكر د مشر پيغام راوړې دى، طاهر كتاب وټاره ويې ويل هغه دننه راوله.

خادم ووت او لږ ځنډ وروسته يو د لوړ قد مزبوتو متو خاوند چې له رعبه ډكه څيره يې وه راغى، د هغه عمر د دېرشو كلونو په شاوخوا كې ښكارېده، له څيرې نه يې خلوص، ذهانت او زړورتيا له لري ښكارېده، طاهر ورجگ شو لاس يې وركړ سترې مشى يې ورته وويل او بيا يې هغه له ځان سره نژدې پر كرسى كښيواره.

نوي راغلى ځوان وويل: زما نوم عبدالعزيز دى، زه دى په غياب كې پيژنم، اوس مې د لښكر د مشر پيغام راوړې دى، هغه غواړي له تا سره وويني خو ما غوښتل شخصاً هم له تا سره ووينم، ددې لپاره فرصت ته ضرورت دى، سمدستي زه په همدې كفايت كوم چې درته ووايم ته ما خپل دوست وپوله، او زه تاته د دوستي لپاره لاس په دې خاطر نه در اوږدوم چې ته ډير شتمن يې، او يا له تاسره هغه توره ده چې پلار ته دى صلاح الدين ايوبى «رح» وربخښلى ده، بلكى ددې په خاطر چې ستا په زړه كې د خپل زړور پلار د نښې د حقدار ثابتولو جذبه او هيله ده، تا قاسم ته د مقابلې بلنه وركړې ده.

طاهر ځواب وركړ: هو كې! ماته معلومه نه وه چې په بغداد كې به دغه توره دومره اړخښت پيدا كړي، زما په خيال ددې سهې حق دا نه دى چې د يوه امير د زوى د وسله تون گانه شى، ځكه ما هغه ته د مقابلې بلنه وركړه.

عبدالعزيز وويل: تر كومه چې د توري چلولو خبره ده تا قاسم د يوه امير زوى گڼلى نو دا دى اشتباه كړې ده، زه پخپله تر اوسه د هغه په استعداد اعتراف ته

ارنه یم، خو د خلد د مانی په شاوخوا کی د امیرانو زامن د هغه په کمال اعتراف کوی، ځکه خو ته لږ پام کوه دا به درته غوره وی، که ته لویه بایلی ښایی تا ته د توری بایلل دومره مهم نه وی، خو د بغداد په پوځ کی به یو ډیر غلط منصب زیات شی، څو ورځی وړاندی چی کله د علاوالدین خوارزم شاه پوځونه بغداد لوری ته رانودی کیدل زموږ پوځونه یی د مخی نیولو لپاره وړاندی ورغلل، د صدر اعظم په هڅه یی د هغه زوی د شلو دلگیو د ښی لاس پوځ قوماندان وټاکه، خو په ټوله لاره دا حالت ؤ چی که به د هغه په خیمه د شپی لخوا شل تنو پهره کوله د ورځی به ده څلویښت تنه پهره دار غوښتل.

د هر سالار سره به یی گستاخی کوله ویل به یی چی زه د عباسی دولت د صدر اعظم زوی یم، موږ ټولو احساس کړه چی په بغداد کی دغه زلمی په پڅو تورو څومره د لوی شوق پوره کاوه هومره د جگری په میدان کی د اصلی تورو له مقابلی نه ویرپوی.

ځکه یی په څلورم منزل پرسر درد راغی، او په پنځم پړاو یی رخصت واخست او کور ته راستون شو، دده نیکمرغی وه چی د خوارزم پوځونه له نیمی لاری بیرته وگرځیدل او ده د خلیفه په وړاندی د غدر موکه ومونده، اوس د پوځ د مشر سره دا اندیښنه ده چی د سلطان صلاح الدین ایوبی توره دی د خلیفه په نظر د کوم مهم منصب حقدار او وړ ثابت نه کړی، زه هم دا اندیښنه لرم، خو د لښکر د مشر په څیر پریشانه نه یم، زه پوهیږم چی د بغداد د پرمختگ ورځ گرځیدلی ده، او د لسگونو نا امله مهمو منصبدرانو په منع کی د یو نیم بل زیاتیدل دومره مهم نه دی، زه بغداد ته له ډیرو هیلو او امیدونو سره راغلی وم خو ...!

تر دی ځایه یی وویل او بیا عبدالعزیز چوپ شو او په څیره یی مایوسی څیره شوه.

: خو څه ... ؟ طاهر وپوښتل.

عبدالعزیز وویل : زه نا امیده شوی یم، ما نور دلته اوسیدل نه غوښتل ، او که ته هم د اسلام د خدمت په هیله دلته راغلی وی نو ته به هم ډیر پاتی نه شی.

اوس مهال په مصر کی د هلال او صلیب جگړه بیا توده شوی ده، زه غواړم هلته ولاړ شم، هلته ماته اړتیا ده، هلته د اسلام هر مجاهد ته اړتیا ده، زما څو تنه نور دوستان هم مصر ته تلو ته چمتو دی، زه تاته هم بلنه درکوم، او که ته هلته نه ځی نو لږ تر لږه موږ ته یو پیژند لیک راکړه، په مصر کی به ځلک پیژنی؟

زه پيژند ليك ددي لپاره نه غوارم چي خلك ارحبنت راكري بلكي ددي لپاره يي
غوارم چي د بغداد هر سري ته هلته د شك په سترگه گوري، تردی چي كه زه د
لبنكر د مشر ليك يوسم هم پر موږ به اعتماد ونه كړي او جاسوس به مو گني.
ظاهر وويل : پر نصرانيانو د ملك عادل د پرله پسي بريو خبر به دي. اوريدلي
وي، زما په گومان د مغلو فتنه د اسلام لپاره تر هغو څو چنده زياته او خطرناکه
ده.

عبدالعزیز مایوسه شو ویی ویل : ما هم دا لږ خطرناکه نه بلله، خو افسوس! په
خوارزم کی چي کوم سري زموږ له وروستی مورچل نه دفاع کوي هغه کاشکی
دومره احمق نه وای، هغه یوازی پر خپل ځواک د غلط اټکل له لامله له ټولی نړی
سره مقابلی ته چمتو دی، هغه یوازی د بغداد خلك نه بلکی ټول بهرنی د خلیفه
جاسوسان بولي، د چنگیز خان ځواک ته یی د زور ازمویلو بلنه ورکړی، خو د
داسې ویروونکی توپان سره یی د مقابلی په خاطر د اسلامی نړی د مرستی اړتیا
احساس نه کړه، د خلیفه ناصر هم دا باور دی چي د چنگیز خان څخه د ژغورنی
نه وروسته به هغه بیا پر بغداد حمله کوي، ځکه خو ... خو اوس ددی خبرو وخت
لا نه دی راغلی، بیا به گورو، اوس راځه، د لبنکرو سالار به دی انتظار کوي.
ظاهر وويل : ته ولی چوپ شوی پر ما اعتبار وکړه.

عبدالعزیز په ځیر ځیر ظاهر ته وکتل ویی ویل : زه یوازی یو سپاهی یم او
سپاهی په سیاسی معاملو کی د مداخلی حق نه لری.

: ودریږه! ظاهر دا وویل او زر جگ شو له بلی کوتی نه یی د صلاح الدین
ایوبی توره راوړه او د عبدالعزیز په مخکی یی په موتی بنی لاس کیښود ویی ویل
: زما پلار د وینی وروستی څاڅکی تویی کړل او دغه توره یی په انعام کی وگټله
زه پر دی لاس ږدم او په هر نیک هدف کی له تاسره د وفاداری وعده کوم، ددی په
بدل کی زه له تانه کومه وعده نه اخلم، ستا پر ځیره چي زما لومړی ځل سترگی
ولگیدی وپوهیدم چي په بغداد کی ته خدای «ج» ماته د ملگرتیا لپاره را استولی
یی.

عبدالعزیز د هغه په لاس لاس ورکیښود او د ظاهر په ځیره یی سترگی وگندلی
وی ویل : بنایی زه هم د چا په لته کی وم، په بغداد کی ډیر خلك د چا په لته
کی دی، آیا تقدیر د بغداد په آرام ژوند کی د څپو او غورځنگونو پیدا کولو لپاره
ته غوره کړی یی؟

ددی دندولاری اوبه د هوا توندی څپي ته انتظار کوي، دی ویده مجلس ته د اسرافیل شپیلی پوکلو اړتیا ده، که هغه ته وی نوزه له تاسره د ژوند تر وروستی سلگی د وفا وعده کوم، ما تیره شپه یو خوب ولید او اوس یی لکه چی تعبیر وینم، زه له ډیرو خلکو سره په یوه کبستی کی سپور وم، په کبستی کی یو سوری ؤ چی ورو ورو اوبه تری ننوتلی او موږ پری باوری وو چی ډوبیږی به، موږ له ژوند څخه مایوس شوی وو، ناڅاپه له اوبو نه یو کمر راښکاره شو، کمر جگ شو او لوی شو یاغی څپي به ورسره جنگیدلی او بیرته به ماتی شوی کله کله به یی د لږ شیبی لپاره کمر په غیر کی پټا کړ، په موږ کی یوه ځوان د کبستی جلب ونیو ویی ویل : دا کمر زموږ وروستی تکیه ده، خو موږ داسی احساسوله چی دغه کمر تر ډیره ددی څپو تاب نشی راوړای، ځینو ماڼوگانو دده مخالفت وکړ او د هغه نه یی د بیږی جلب واخست، هغه مایوسه شو په اوبو کی یی ورټوپ کړل، او په لامبو کمره ته ورغی وروخوت، ما او څو ملگرو می هم هغسی وکړل، خو نور مسافر په کبستی نښتی وو، موږ په کمره پاتی شوو او کبستی د اوبو څپو د یوه خس په څیر په ډیکو ډیکو لری یووړه، عجیبه دا وه چی ځینی خلک له دی کمره نه ښکته شول او کبستی ته ورغلل، زما سترگی وغړیدلی او د کبستی پای می ونه لید چی څه شوه؟

طاهر له لږ سوچ وروسته وویل : ایا ته د خوارزم هیواد د مفلو د سیلاب په مخکی وروستی کمر نه گنی؟

عبدالعزيز ځواب ورکړ : هغه زموږ د دفاع وروستی مورچل کیدای شوای خو په اوسنیو حالاتو کی دا نشم ویلای چی د علاوالدین محمد شاه په مشری به د خوارزم پوځونه د مفلو، د سیلاب په وړاندی وروستی کمر ثابت شی.

هغه یو ځان غوښتونکی، مغرور او خیال پالونکی سړی دی، کله چی هغه پر بغداد حمله وکړه، د بغداد پر اوسیدونکو د مایوسی ورځی راخوری وی، او دا اندیښنه وه چی دده د بری د امکان په تصور به د خلیفه هغه پوځونه او منصبداران چی ترکان دی له هغوی سره یوځای شی، خو په لاره کی واوره واوریده، ده دا الهی عذاب وگانه او بیرته ستون شو، زما اندیښنه ده چی له چنگیز خان نه د لومړنی ماتی نه وروسته دا ونه وایی چی نور زموږ د بخت ستوری لویدلی دی، او دغه کمر به که یو ځل ډوب شو بیابه راښکاره نه شی.

طاهر وویل : نو ایا په دی صورت کی د بغداد په خلکو کی دا احساس

راوېښول ضروري نه دی چې ددی وروستی مورچل د ماتیدو په صورت کې به د مغلو سیلاب پر بغداد ور اوړي او موږ ته به رانژدی کیږي؟ آیا د شریکي دفاع په خاطر د خلیفه او خوارزم شاه ترمنځ د اختلافونو د لری کولو هڅی د یوه باتدبیره او هوښیار سړی ذمه واری نه ده؟

زما یقین دی چې که د خوارزم د هیواد او عباسی خلافت ترمنځ اتحاد وشي د نړی تر وروستی کونجه پر چنگیز خان پسی تلای شو، زه د همدی هدف په خاطر بغداد ته راغلی یم او د همدغه هدف په خاطر ما د امیرانو او خلیفه دربار ته د رسیدو لپاره ډیرو شرموونکو لارو غوره کولو ته مجبور وی، زه دوی له خوږه راوېښول غواړم، او که خدای مه کړه زه بریالی نه شوم نو دوهم پړاو به می مصر او یا خوارزم وی.

عبدالعزیز وویل : نو په خوب کې د کښتی نه د کمره په لوری د لاری ښوونکی بل څوک نه ؤ ته وی، زه له تاسره ملگری یم زما څو تنه دوستان به هم له تاسره ملگری وی، که ته په بل څه مصروف نه وی نو دوی به سبا شپي ته راولم.

طاهر وویل : سبا شپي ته زه د صدر اعظم میلمه یم بله شپه یی دلته راوله.

عبدالعزیز وویل : که سبا شپي ته ته د لوی وزیر سره میلمه یی نو بل ماښام به دی د لښکر مشر میلمه کوی بیا به د نورو امیرانو نوبت وی او بیا ښایي خلیفه هم تا د مهربانی د نظر وړ وپولی، خو رښتیا ووايه تا په لوی وزیر څه جادو کړی دی؟ هغه د کوم عادی سوغات پروا نه لری.

د طاهر په دوه زړیتوب عبدالعزیز وویل : ما دا پوښتنه له تانه ځکه وکړه چې خبر دی کړم، د لښکر مشر به نیغ درنه ونه پوښتی خو په پوښتنو کې به دا راز درڅخه معلوموی، خو ته دده د ځنډولو هڅه کوه او ترټولو غوره سوغات دی خلیفه ته وساته!

طاهر وویل : ما لوی وزیر ته یو غمی ورکړ، که مناسبه بولی نو د لښکر مشر ته به هم یو غمی ورکړم.

عبدالعزیز وویل : ښه وو چې له مانه دی مشوره وغوښتنه د لښکر مشر د سوغاتونو په سبب د منصبونو ترلاسه کولو څخه بده منی، هغه د سوغاتونو پرورکوونکو تل بد گومانه وی، اوس راځه هغه به ډیراندینمن وی.

طاهر او عبدالعزیز یو بل ته لاسونه سره ورکړل او له محل نه راووتل په گاډی کې سپاره شول، په لاره کې عبدالعزیز وویل : ستا د میلمستیای لړۍ ښایي څو

ورځی اوږده شی، ځکه خو که مناسبه بولی نوزه به می له ملگرو سره بله ورځ
سهار راشم، بله ورځ جمعه ده او موږ رخصت یو، له لمانځه نه وروسته به موږ پر
اسونو یا په کبنتی کی په چکر ووزو.

لږ وړاندی چی ولاړل طاهر وپوښتل : تا دا راته ونه ویل چی د لښکر مشر ماته
د ملاقات شرف ولی راو یاخښه؟

عبدالعزيز وموسکل ویی ویل : کوم نوی راغلی سری چی له لوی وزیر سره
گوری د لښکر مشر لیدل ورسره ضرور بولی، او له تاسره دلیدلو لپاره د هغه د
ناکراری یو سبب دادی چی تا قاسم ته د مقابلی بلنه ورکړی ده، هغه دا احسانوی
چی د قاسم نوی شهرت به په پوځ کی د هغه د یوه لوړ منصب سبب شی، ځکه
غالباً هغه تاته وایی چی بچیه! که په توره وهلو نه پوهیږی نو د اسونو بندویست
زه درته کوم ته همدا نن شپه له بغداده ووزه، په کومه سیاسی موضوع له هغه سره
مه گډه، هغه هر سیاست پوه د بغداد لپاره خطرناک گنی، د هغه په وړاندی ځان
یو ساده سپاهی وښییه ته به د هغه د پاملرنی او خواخوږی وړ وگرځی، که د
علاوالدین محمد شاه یادونه راغله نو دامه وایه چی هغه د واورى اوریدل بد
شگون وباله او بیرته ستون شو، هغه یوازی پر دی اوریدو خوښیږی چی په خوارزم
شاه د ده ویره او هیبت خپور ژ. که له دی وروسته دی جگ شو د هنداری مخی ته
ودرید خپل بریتونه یی تاو کړل نو ته خامخا دا ورته ووايه چی د خوارزم گیدر د
بغداد د زمري مخی ته د راتلو جرئت کله کولی شی؟

د لښکر د مشر د کور په مخه کی گاهى ودریده، طاهر او عبدالعزیز دواړه پلی
شول، یوه پهره دار دواړه پاسنی پور ته بوتلل، د ملاقات د کوتی په مخه کی یو
وسله وال ساتونکی دریدلی و، هغه له دواړو سره ستړی مشی وکړل عبدالعزیز ته
یی وویل : ته ډیر ناوخته شوی، ته همدلته ودریږه زه به دی دننه ورسوم.

(۲)

ساتونکی د طاهر دننه له پرسیږونه وروسته راغی له عبدالعزیز سره په خبرو
اترو بوخت شو، لږ ځنډ وروسته یو حبشی غلام بهر ته راووت عبدالعزیز ته یی
وویل : سالار دی دننه غواری، عبدالعزیز کوتی ته ورننوت د لښکر سالار ورته
وویل:

عبدالعزیزه ا دی یی کورته ورسوه او سبا ته دی دلته له راوستلو نه دمخه ښه

وازمویه، قاسم ما نن ولید چی له خپل یونانی استاذ سره یی تمرین کاوه، تاته معلوم دی دغه یونانی څوک دی؟

عبدالعزيز ځواب ورکړ: د هغه په باب زه زیات معلومات نلرم مگر اوریدلی می دی چی هغه تیره اونی د خپل پاچا له طرفه خلیفه او صدر اعظم ته سوغاتونه راوړی وړ، او ددی دعوه کوی چی په صلیبی جگړو کی یی د مسلمانانو پر خلاف د زړورتیا بتودلو په سبب د فرانسی له پاچانه انعامونه اخستی دی، قاسم د بتی تنخواه په بدل کی هغه استاد نیولی دی.

د لښکرو بودا مشر په غوسه شونډی وچیچلی ویی ویل: اوس به هغه له بیرته ستنیدو وروسته وایی چی د بغداد د امیرانو زامن د توری چلولو د فن زده کولو لپاره د لویدیځ عیسوی استادانو ته اړ دی، ایا په تاسو کی داسی څوک نشته چی هغه ته وروښی چی مسلمان په توره چلولو کی د چا ښوونی ته اړتیا نه لری؛ دغه د کمتری احساس به موږ ډوب کړی.

عبدالعزيز وویل: په دی اړه زموږ احساس له تا سره توپیر نه لری، خو کاشکی هغه سړی یوازی یونانی وای، هغه د صدر اعظم د زوی استاد هم دی، یو عام پوځی هغه ته د مقابلی بلنه کله ور کولی شی؟ که له هغه سره د مقابلی لپاره د یوه امیر زوی ته ضرورت نه وای نو تر اوسه به د هغه بدگومانی لری شوی وه، که طاهر دوی د یوه امیر زوی نه گنلی هم دده سره د صلاح الدین ایوبی توره کافی ده چی د قاسم په زړه کی د رقابت جذبې پیدا کړی.

د لښکر مشر وویل: مگر دا لویه به د خلیفه مخکی کیږی، د قاسم له استاد سره د فرانسی د پاچا ستاینلیک دی، که یی شاگرد لویه وگتله او د صلاح الدین ایوبی توره یی تر لاسه کړه نو څوک ویلای شی چی څو کاله وروسته به د بغداد د پوځونو قیادت د څه وړ خلکو په لاس کی وی؟

عبدالعزيز وویل: زه د طاهر په باب ډاډه یم، که د شاگردنه وروسته په څه ډول استاد هم میدان ته راووت نو امکان لری دغه لویه نوره هم په زړه پوری شی. «له شاگرد نه وروسته استاد» ځوانه ته په سوچ او لری فکر کولو کی زموږ د بهرنیو چارو له وزیر نه په هیڅ صورت کم نه یی، له نن نه وروسته دی نوم د خپلو ذهینو سالارانو په لست کی لیکم.

له استاد نه وروسته شاگرد!

عبدالعزيز د خپلی موسکا د پتولو هڅه وکړه ویی ویل: صیب «له شاگرد نه

وروسته استاد!.

هوکی د شاگرد نه وروسته استاد! سالار په کپس کپس وخنډل، که دغه ځوان زمور هیلې ترسره کړې نو د هغوی دواړو څیری به د ننداری وړ وی. گرانه تا خو ډیر لری فکر کړی دی، اوس به تر ډیره ماته خوب رانه شی. نن صدر اعظم دا اندیښنه ښکاروله چی که نن کوم قصیده ویونکی شاعر راغی نو خلیفه به ددی په زړه پوری لوسی وعده هیږه کړی او را به نه شی، زه به هڅه کوم چی نن دی خواته کوم شاعر را نه شی، خو ...! هغه بیا یو ځل جدی شو، زیاته یی کړه: سبا ته دغه ځوان ښه وازمویه ویی گوره اوس یی کورته ورسوه تری راځه.

د لښکر د مشر له کوره چی راووتل په گادی کی دواړه سپاره شول عبدالعزیز طاهر ته وکتل ویی ویل: له استاد نه وروسته شاگرد! طاهر په موسکا وویل: ستا اټکل بلکل سهی و سالار له ماسره د ستړی مشی پر وخت زما متی وکتلی ویی ویل: ځوانه متی خو دی ښی مزبوتی ښکاری خو که په توره چلولو کی دی پرځان غلط حساب کړی وی نو زما غوره اسونه شته چی تا تر کوره ورسوی. بیا یی وپوښتل: د قاسم د یونانی استاد نوم څه دی؟ عبدالعزیز وویل: لوگس، خو اندیښنه مه کوه زما باور دی چی استاد تر شاگرد غوره نه دی.

طاهر په حقارت آمیزه نهجه وویل: زه دی ته نه یم پریشانه، زه افسوس په دی کوم چی کاشکی زما او دده مقابله په داسی دوستانه چاپیریال په پڅو تورو نه وای.

عبدالعزیز: سپوږمی په رڼا کی د طاهر څیری ته کتل، په هغه زړه وپرونکی څیره کچی څه شیبه وړاندی د یوه عالم سپری وقار او سنجیدگی ترسترگو کیده، اوس د یوه پوځی هیبت او وقار هنداره وه.

د طاهر د کور مخی ته چی ورسیدل عبدالعزیز هغه ته وویل: کوز شه ستا کور ته راورسیدو، خو هغه په کوم ژور چورت کی ډوب و عبدالعزیز یی ورو په اوږه لاس وړ کیښود هیی ویل: په څه چورتونو کی ډوب یی؟ آیا هغه یونانی ته دی د توری وهلو سبق وزکاوه؟

طاهر تکان وخور ویی ویل: نه نه! زما لپاره دا مسئله دومره مهمه نه ده، ما څه نور سوچونه کول، ما سوچ کاوه چی چنگیز خان به اوس څه کوی؟ په ترکستان

کی سلطان علاوالدین څه کوی، په مصر کی څه کیږی او موږ په بغداد کی څه کوو، موږ له ژونده څومره لږی یو.

ظاهر له گادی نه پللی شو، له دروازی نه بهر زید د هغه انتظار کاوه، ظاهر وویل: زیده! ته تر اوسه نه یی ویده شوی؟

زید د غوسی شکایت او مینې په لهجه ورته وویل: دا کله کیدای شی چی ته تش لاس د زمریانو غار ته ولاړ شی او ماته خوب راشی.

(۳)

د شاهي محل په مخکی په یوه نیمه دایره کی د سیوری تر چترونو لاندی په دوو کتارونو کی امیران په کرسیو ناست وو، په دریم کتار کی د لاندی درجی منصبدران ولاړ وو، په مخ کی لږ اوچت په یوه تخت د ولی عهد ظاهر او د هغه ځوان زوی مستنصر کرسی وی، د ظاهر او مستنصر په مخکی په یوه طلايي پتنوس کی د سلطان صلاح الدین ایوبی توره وه، د چتر او شاهي محل د برنهی ترمنځ یوه تکه سره قالینه غوړیدلی وه، د محل په پاس برنده کی د ورینمینو پردو ترشا د شاهي کورنی او امیرانو بنځی ناستی وی، د مانی په دوهم پور کی د یوه پراخ دالان له یوه بنکلی محراب نه لاندی یوه زریښه کرسی بنکاریدله او تر چترونو لاندی د ناستو ټولو خلکو سترگی د همغه کرسی په لوری وی، د ولی عهد بنی لاس ته د صدر اعظم او د شهزاده مستنصر ترڅنگ د پوځ د مشر کرسی وی، او نور امیران بهرنی سفیران او د هیواد چارواکی د خپلو رتبو او منصبونو په تناسب ناست وو، د چنگیز خان د سفیر کرسی د صدر اعظم ترڅنگ وه، او د علاوالدین محمد شاه سفیر د عماد الملك «د پوځ د مشر» ترڅنگ ناست و.

په لومړی کتار کی په یوه سرکی د قاسم کرسی وه او په هغه پسی په دوهم کتار کی ظاهر ناست و، د ظاهر نه دری کرسی لری د قاسم یونانی استاد، او د ظاهر شاته په دریم کتار کی عبدالعزیز ناست و، ظاهر عبدالعزیز ته مخ ورواړاوه او ویی ویل: آیا زموږ مقابله به پردی قالینه وی؟

عبدالعزیز په موسکا ځواب ورکړ: دا قالینه یوازی ددی لپاره ده چی ستا مقابله د صدر اعظم له زوی سره ده، که ستا مقابله د شاهي کورنی له کوم غړی سره وای نو بیا به په دی قالینه گلان هم غوړیدلی وو.

ظاهر په موسکا ځواب ورکړ: آیا د چوگان «اس ځغلولو» په لوبه کی به هم

قالینی غوروی؟

عبدالعزيز ورو د هغه په غوږ کی وویل : نه، خو که زموږ د زوال همدغه حالت وی نو دا هم رواج وپوله، «لوگس» دی ولید ستا کین لوری ته په څلورمه کرسی ناست دی، طاهر کین لوری ته وکتل او ویی ویل :

دی خو له پوره تیاری سره راغلی دی.

عبدالعزيز وویل : ته به دی هر وخت په همدغه جامه کی وگوری، ښایی دی به په همدی جامه کی ویده کیږی هم، ته همت وکړه، د شاگردنه وروسته خامخا د استاد نوبت راځی، لکه چی د پوځ سالار له مستنصر سره په همدی خبره گډیږی.

طاهر د پوځ د مشر خواته وکتل هغه په تپت غږ د مستنصر په غوږ کی څه ویل، قاسم، طاهر ته مخ ورواړاوه او په لوړ غږ یی وویل : ته اندیښنه مه کوه زه به دا لویه زر پای ته ورسوم.

ددی په ځواب کی د طاهر پر چوپتیا لوگس په ماته گوده عربی وویل : دومره بیره مه کوه، که تا دا ننداره زر پای ته ورسوله نو لیدونکی به مایوس شی.

د شاوخوا ناستو کسانو سترگی د طاهر لوری ته ور اوښتی هغه مخ عبدالعزیز ته ور واړاوه د طاهر د تندی هغه رگ چی عبدالعزیز سهار څو ځلی لیدلی ؤ بیا راپورته شوی ؤ، یوه شیبه طاهر عبدالعزیز ته وکتل او بیا یی لوگس ته مخ ورواړاوه ویی ویل : تپه ډاډه اوسه لیدونکی به نه مایوسه کیږی ښایی ته هم مایوس نه شی، ترڅو ته په خپله ونه غواړی دا لویه دوام لری.

د طاهر په خبرو کی بی اندازی اعتماد ؤ، او د خپل استاد په څیر قاسم هم پر خپل بدن یوه سپکه لرزه احساس کړه، بل لوری ته د ورښمینو پردو شاته د ښځو په ډله کی صفیی، سکینی ته ویل : مانه درته ویل چی د قاسم ژبه تر توری تیره ده،

سکینی وویل : هغه به څه دوستانه خبره کوی.

صفیی وویل : که کومه دوستانه خبره وای نو له خبرو لری به د ځواب تر حده نه غځیده. د قاسم له خولی به کومه ثونده خبره وتلی وی، د هغه یونانی استاد به ورسره تائید کړی وی او اوس یی چی ځواب واورید دواړه د لمدو پیشوگانو په څیر غلی شول.

سکینی وویل : زما ورور خو د یوه زمري په څیر ناست دی، ته هره خبره په اټکلونو کوی، له تا سره څه دلیل دی چی قاسم به هغه ته کومه تونده خبره کړی

وی، له دومره لری نه ته خبره اوریدای شی او نه زه، اوس به لږ ځنډ وروسته داسی پریکړه وشی چی د قاسم ژبه ډیره تیره وه که توره! قاسم به هغه ته داسی درس ورکوی چی بیا د توری نوم وانه خلی.

صفیی وویل : که بی قاسم ته داسی درس ورکړ بیا؟

سکینی وویل : صفیی له خدایه بڼه دعا وغواړه، ستا له دی پردی سره دومره خواخوږی پر څه ده؟

صفیی تکان وخوړ ویی ویل : زما له پردی سره نه د هغه غازی له زوی سره خواخوږی ده چی په بیت المقدس یی د فتحی بیرغ ورپاوه او په انعام کی یی توره وگتله زه نه غواړم چی د هغه زوی په دی دک مجلس کی د پلار ددی سپیڅلی امانت نا امله ثابت شی، او قاسم چی دا توره ترلاسه کړی هم څه به پری وکړی؟
: ایا هغه یو سپاهی نه دی؟

: سپاهی ! د لښکر د مشر له لور نه وپوښته چی هغه څه وړ سرښندوی سپاهی دی، که یی زیات پیژندل غواړی د عبدالملک د میرمنی نه پوښتنه وکړه، هغه یوازی پر قالینه د غیږنیولو پهلوان دی، پر ډبرینو لارو له څلور پړاوه منزله وروسته بیرته د لښکرو د مشر کورته راستون شو.

له نیکه مرغه د خوارزم پوځونه بیرته ستانه شول او ده د خبرو جوړولو لپاره پلمه وموندله، که نه ما اوریدلی دی چی ده به د شپي لخوا چیفی وهلی چی :
ترکان راغلل تبتی ځانونه خلاصوی!

زه ریښتیا وایم که هغه ستا د ورور پرځای د یوه عام سری زوی وای نو له ده سره به یی داسی سلوک کاوه چی له جگړی نه راتبتیدونکو سره یی کوی.

سکینی وویل : دا ټول دلښکر د مشر شرارت دی، هغه د خلیفه تر نظره د قاسم د سپک ښکارولو په خاطر داسی کیسی مشهوری کړی خو نن به هغه ته هم معلومه شی چی د بغداد د پوځ د مشرتابه اصل حقدار څوک دی؟

صفیی څه ویل غوښتل چی نقیب له پاسنی پور نه کوم یو درجن القاب وکارول او ویی ویل چی د مسلمانانو خلیفه را روان دی، د چترونو لاندی ناستو امیرانو پاسنی کرکی ته وکتل او جگ شول په درناوی یی سرونه ښکته کړل، خو طاهر د سر تیتولو پرځای نیغ سر حیران سپین ږیری خلیفه ته کتل چې څیره یی د ډیرو گونځونه سمه نه ښکاریدله، دوو حبشی غلامانو خلیفه په طلائی کرسی کښیناوه ناڅاپه د کرکیو پر دی ولویدی او جارچیانو خلکو ته پر خپلو ځایونو د کیناستلو

حکم وکر.

(۴)

یو پوخی افسر د دریمگری او ریفری په حیث میدان ته راغی یوه حبشی غلام
خو توری چی په لویه کی کاریدلی، په یوه زرین پتنوس کی راوری او وړاندی
راغی «لوی پوخی» په اشاره طاهر او قاسم یو بل ته مخامخ ودریدل له
خپلو کرسیو څخه پاڅیدل او له پتنوس څخه یی یوه یوه توره واخستله، قاسم د
خپل خول نقاب پر مخ راتیت کړ طاهر هم د هغه په تقلید همداسی وکړل، په
نندارچیانو کی چوپتیا خوره شوه.

د تورو شرنګهار ورو ورو اوچت شو او له دی شرنګهار سره سره د نندارچیانو
خولی هم چوله شوی.

امیرانو چی په خپلو کرسیو ددی وهلی وی آرام ناست وو، ورو ورو مخی ته
راخم شول، د قاسم حملی گړندی کیدلی او طاهر یوازی د هغه د گوزارونو په دفاع
بوخت و. نندارچیانو که یو لوری ته د قاسم په گړندی توب او چالاکی اعتراف
کاوه نو بل لوری ته یی په دفاعی جګړه کی د طاهر کمال ستایه، صدر اعظم په
خپله کرسی کی په یوه او بله دده کیده او د کیناستلو هڅه یی کوله او د پوځ
سالار په کرسی کی د پینو پرسرونو ناست و، د قاسم استاذ لوګس هغه د پرلپسی
حملو ناکامی ونه زغملی شوه په فرانسیوی څخه وویل ودرید، خو له شانه یوه د
خواکمنو متو خاوند په اوپو لاس ورکیښودل او په زور یی بیرته پر خپل ځای
کیناوه، هغه لپه څنډ وروسته بیا د جګیدو هڅه وکړه خو لوګس پر خپلو اوپو تر
پخوا زیات فشار احساس کړ.

بل لوری ته د بهڅو په ډله که صفیی سکینی ته وویل : سکینی! ایا ستا په
گومان د بغداد د یوه مهذب ځوان د مدینی غرنی ځوان ته د مقابلی بلنه غلطی نه
بولی؟ قاسم خو ویل چی تر پنځوسو شمیرلو پوری به لویه پای ته ورسوی او ما
خو اوس تر دری سوه پوری حساب کړی وی.

سکینی د صفیی د ځواب پرځای ځان ته د تسلی په دود وویل : لیونی ما هغه
ته وویل چی لویه اوپده کړه، هغه دی د یوه ماشوم په څیز لوبوی.

: زه وریپم چی کله هلك لویه ورسره پیل کړی نو دده حالت به د رحم وړ وی.
سکینی وویل : ته د لس ورځی قرین نه وروسته پردی پوهیپی چی ته ددی فن

استاده یی، ته د نارینه و په لویه څه پوهیږی!

صفیی وویل: زه پر ځان ستا د ورور پر غوره والی او برلاسی اعتراف کوم، خو دلته دده مقابله یوه نارینه سره ده هغه هم له سارایی سره چی له مقابلی پرته ماته نه منی، وگوره! قاسم اوس بی اختیاره وارونه کوی، او هغه بل تر اوسه پوری دفاع کوی، سکینی چی طاهر په دفاع کی ولید چی شاته درومی په خوبنی راپورته شوه ویی ویل: څوک چی په وار کولونه پوهیږی هغه به له دفاع پرته نور څه وکولی شی؟

صفیی وویل: که وایی تر پنځوسو له سره حساب پیل کړم؟

سکینی ځواب ورکړ: نه اوس لږ ځنډ سترگی پتی کړه، زما ورور له نظره نه کړی، کله چی ستا دغه سارایی توره وغورځوله او کبیناست بیا سترگی وغږوه. صفیی سترگی پتی کړی، په دومره خبرو کی تر اوسه دوی له هغوی دواړو یوه ته هم دعا ونه کړه خو چی دی سترگی پتی کړی دعا ته یی اراده وکړه نو معلومه وه چی دا به د چا د بری دعا کوی.

قاسم ددی د کاکازوی و، ددی د کورنی د ټولو غږو امیدونه پر هغه پوری تړلی وو، پردی برسیره قاسم له صفیی سره مینه هم درلوده، او ددی هم له قاسم سره یو څه علاقه وه او تر هغه پوری چی هغه له پوځ سره نه و تللی او د بی زړه توب او بی غیرتی کیسی یی نه وی مشهوری شوی ددی کرکه نه تری کیده، او کله چی هغه د خوارزم شاه د مقابلی لپاره له پوځ سره پر اس سپور له کوره ووت صفیی د زړه له کومی وویل: قاسم خداي (ج) دی روغ رمت بیرته راستون کړه، او کله چی د بغداد خلک په میدان کی ستا د میرانی د کارنامو په ویاړ په غاړه کی د گلونو امیلونه اچوی زه به د خپل بن ډیر بڼکلی گلونه ستا لپاره غوره کوم او که بیا سکینه راته وایی چی صفیی قاسم دی خوین دی؟ نو پر ما به بده نه لگیږی.

خو کله چی قاسم بیرته راستون شو او د هغه د بی غیرتی له کیسو سره دده د شرابو څښلو کیسی هم عامی شوی نو ددی دا احساس کړه چی له پیله یی تری کرکه کوله، او د قاسم لخوا د مینی اظهار ددی په زړه کی د نفرت او کرکی دغه ریښی نوری هم مزبوتی او ژوری کړی، خو اوس ددی د تره زوی قاسم له یوه پردی سره مقابله کوله.

هغه ناپیژندوی چی ددی همدومره پیژاند چی د یوه زړور پلار زوی دی او د هغه سره د صلاح الدین ایوبی (رح) توره ده، د هغه پلار هم د صلیب او هلال، په

مقابله کی د صلاح الدین ایوبی د یوه نومورکی سپاهی په حیث برخه واخستله،
 ځکه یی د هغه نومیالی مجاهد سره مینه وه او هماغی مینی خواخوږی پیدا کړی
 وه، خو آیا ددی د خواخوږی یوازینی سبب همدا ؤ چی له دغه پردی سری سره د
 ایوبی توره وه؟

صفیی په وار وار له خپل زړه نه پوښتل، او هر ځل ددی زړه دا ځواب ورکاوه
 چی نه! که له کوم بل زلمی سره دغه توره وای بنایی پردی یی هیڅ اغیزه نه وای
 کړی، صفیی ته هم د ځوانو نجونو نه یوه یی، هغوی هم د لوی له پیلیدو نه
 وړاندی د طاهر د ښکلی ځوانی په لیدو په زړونو کی دده د بری دعاگانی کوی.
 ناڅاپه د نندارچیانو خپ خپ گونگوسی په زور ورو نارو بدل شو خو صفیی
 دسترگو غږولو پرځای په تصور کی د دوی څیری لیدلی، د یوی شیبی لپاره دې
 قاسم ولید چی مغرور ولاړ دی او ماته خوړلی طاهر بی کسه ورته ولاړ دی، خو په
 دوهمه شیبه کی یی خپل د تره زوی لیده چی سر کښته گوری طاهر یی په مخکی
 بریمن ولاړ دی، د وینو رشتی جوش وخور او زر یی دعا وکړه: یا الله! قاسم
 فاتح! ... خو بیایی ژبه ودریده، هغه ناپیژندوی چی د لومړی ځل لپاره یی ددی په
 زړه کی نری نری څرکی راپورته کړی وې په ډیره بی وسی، اتری پوښتل آیا دا
 زما گناه ده چی زه ستا د تره زوی نه یم؟!

د نندار چیانو زیات شور صفیه مجبوره کړه چی سترگی وغړوی د طاهر دفاعی
 حالت اوس په حمله بدل شوی ؤ او قاسم وارخطا شاته تلو او په میدان کی یی
 چکر واهه، قاسم دری ځلی په شاتگ کی وغورځیده، خو طاهر د هغه په تتر د
 توری ور ایښودلو او په هغه د ماتی د منلو پرځای ددی انتظار کاوه چی بیرته
 راپورته شی، څلورم ځل چی هغه ولوید د بیرته جگیدو پرځای یی توره وغورځوله
 او چی طاهر ور وړاندی شو هغه ته یی لاس ورکړ چی راپورته یی کړی قاسم د
 طاهر لاس لری کړ او جگ شو ولاړ په خپله کرسی کښیناست هغه خول هم له سره
 لری کړ او په غیبه کنی یی ونیو، د ستړی اس په څیر سیلیده، پر مخ یی خولی
 راماتی وی، لوکس ورجگ شو د مخ د خولو پاکولو لپاره یی دسمال ور وړاندی
 کړ، خو قاسم د هغه لاس هم ځنډ واهه او هغه ته یی ډیکه ورکړه کله چی لوکس
 پریشانه پخپله کرسی کښیناستلو عبدالعزیز ور تیت شو په غوږ کی یی ورته وویل
 : دا دسمال د ځان لپاره وساته، تر اوسه د خلکو تسلی نه ده شوی هغوی ستا د
 لوی او کمال د لیدو هیله هم لری.

لوکس ته د خپلو شونډو ژوولو نه پرته بله چاره نه وه.

(۵)

د بغداد امیرانو کرار کرار پر طاهر آفرین وایه خو د خوارزم سفیر ورجگ شو وړاندی ورغی او طاهر ته یی لاس ورکړ ویی ویل : ځوانه زه درته مبارکی وایم د صلاح الدین ایوبی «رح» د زړور سپاهی له زوی نه زموږ همدغسی هیله وه. طاهر خول له سره لری کړ د هغه مننه یی وکړه، عماد الملک د هغه خول تری واخست او د خولو وچولو لپاره یی یو دسمال ورکړ، طاهر د هغه له لاسه دسمال واخست او خولی یی پری پاکی کړی، چی له پاسه جارچی بیا غږ وکړ : د مسلمانانو خلیفه بیرته ځی! حاضر خلك ټول په احترام پاختل، لږ شیبه وروسته جارچی د خلیفه د تلو اعلان وکړ او خلك ټول بیرته په خپلو خپلو ځایونو کښیناستل، طاهر د عماد الملک له لاسه خول واخست او خپلی خولی یی پاکولی، پر خپل ځای کښیناست، د پاچاهی د امیرانو سترگی پر صدر اعظم بنخی وی هغه خپل ذهنی درد د یوی سیاسی موسکا تر پردو لاندی د پتولو هڅه وکړه ویی ویل

زه د مسلمانانو د خلیفه، د خلافت د ولی عهد شهزاده مستنصر او د بغداد د امیرانو له لوری طاهر بن یوسف ته د مبارکی هدیه وړاندی کوم، او هیله کوم چی دغه توره چی دغه زلمی یی ځان ډیر ښه حقدار ثابت کړی دی د عباسی سلطنت غوره خدمت وکړای شی.

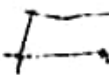

دی وینا د حاضرینو دوه زره توب لری کړ او یو پر بل پسې راجگ شول طاهر ته یی لاسونه ورکړل.

د لښکر مشر یو ځل بیا له مستنصر سره په غوږ کی څه وویل او جگ شو په لوړ آواز یی وویل :

د شهزاده مستنصر بالله هیله ده چی په خپل لاس د طاهر په ملا د ایوبی «رح» دتوری د تړلو نه وړاندی یو ځل بیا هغه وازموی زموږ په عزتمندو میلمنو کی یو داسی څوک شته چی دا دعوه کوی چی په دنیا کی د هغه نه ښه تورزن نشته، که طاهر زیات ستړی نه وی نو زه هیله کوم چی هغه زموږ د عزتمن، میلمه بلنه ومنی ځکه چی که له طاهر سره د صلاح الدین ایوبی «رح» توره ده نو زموږ له میلمه لوکس سره د فرانسې د پاچا ستاینلیک دی.

لوکس چی دا واوریدل نه یی خه وویل او نه یی ولیدل سمدستی یی په سرخول کتیبیچنود او په دگر ودرید. طاهر د اوبو پیاله پر سر واروله په موسکا ودرید، عبدالعزیز په بیره ورغی ویی ویل : ته دیر ستومانه یی، د لویی د زر پای ته رسولو هغه وکړه.

طاهر په داد خول پر سر کتیبیچنود ویی ویل : له ده سره به زما لویه دیره لنډه وی، ته چورت مه وهه.

حبشی غلام زاورانندی شو توره یی ورته وړاندی کړه، لوکس د یوی پرخای دوی توری واخستلی او یوه توره یی طاهر ته ور وغورخوله، طاهر تری ونبوله او د هغه د حملی انتظار یی وکړ، لوکس د طاهر د حملی طریقه لیدلی وه، هغه دده له ستومانی نه د گتیی اوچتولو هغه وکړه، او حمله یی پری وکړه، خو ددی پرخای چی طاهر په توره د هغه د گوزار دفاع کړی وای یو قدم شاته شو او د هغه گوزار تش ولار، بیا چی کله د لوکس د توری خوکه په حُمکه ولگیده طاهر په دیر زور په توره د هغه په توره واروکړ، د لوکس له لاسه توره ولویده او دی تش لاس په میدان ودرید او د خلکو کپس کپس خندایی اوریده.

شهزاده مستنصر د ولی عهد طاهر په اشاره له میز نه توره پورته کړه او ور وړاندی شو د طاهر تر ملا یی وترله، طاهر ته یی لاس ورکړ ویی ویل : زموږ په وسله تونونو کی تر دی زیاتی بڼکلی او زیاتی تیری توری شته، خو کاشکی ستا غونډی خو سپاهیان هم وای، تاسو له دی حایه مه خی موږ درته ضرورت لرو، طاهر خواب ورکړ : تر خو ستاسو ماته ضرورت وی زه به همدلته یم.

: راعه له پلار جان سره وگوره!

طاهر د ولی عهد کرسی ته نژدی شو، ولی عهد لاس ورکړ او ورته ویی ویل : خوانده! زما د طبیلی غوره اس چی تر اوسه پوری یی ما د سپارلی ارمان پوره نکړای شو او زما د وسله تون غوره توره زه تاته په انعام کی درکوم نن به دغه شیان تاته در ورسپیی. دایی وویل او بیایی خپل زوی ته وکتل، ویی ویل : مستنصره! د میلنو رخصتول نورستا کار دی زه حکم طبیعت می خراب دی.

د ولی عهد له تلونه وروسته مجلس لپ نور هم بی تکلفه شو، هر یو راورانندی کیده او له طاهر سره یی ستری مشی کول، د نورو په لیدو د چنگیز خان نماینده هم طاهر ته لار ورکړ، خو له هغه سره په ستری مشی کی طاهر په خپل بدن کی کمزوری لړزه احساس کړه.

مجلس ورو ږنگ شو، صدر اعظم چی رخصت شو طاهر ته یی وویل :زویه ا زما د شپې میلستیا هیږه نه کړی.

قاسم تر اوسه په کرسی ناست ؤ، صدر اعظم هغه ته لاس ونيو له کرسی نه یی پاڅاوه او له ځانه سره یی د محل په لوری بوتلو.

د ټولو په پای کی د لښکر مشر او نور افسران د طاهر شاوخوا پاتی شول، د لښکر مشر عبدالعزیز ته وکتل ویی موسکل او ویی ویل : له استاد نه وروسته شاگرد!

عبدالعزیز وویل : له شاگرد نه وروسته استاد!

سالار په کرس کرس وخنډل ویی ویل : عزیزه! ته د ښکار ډیر شوقی یی؟ زه سر له سبا تاته درې ورځی رخصت درکوم طاهر هم درسره بوزه! خو له اتو تنو زیات به نه ځی، د پردی تر شاصفیی سکینی ته ویل : سکینی ودی لید هغه سارایی.

سکینه چوپه وه، او کله چی صفیه له دی سره یوځای د خپلی مانهی په لوری روانه وه دې په زړه کی په ټوله لاره د سارایی کلمه تکراروله، دې ته ددغی کلمی معنی بدله شوی وه.

صفیه

د شپی مهال د صدر اعظم پر دسترخوان د هغه خو د نظر وړ خلك حاضر وو، د قاسم د غیاب په باب صدر اعظم له طاهر نه بڅښنه غوښتله، ویی ویل : قاسم د کوم دوست کره تللی دی، هغه پر خپل چلن ډیر پښیمانه ؤ، زما هیله ده چی سبا یا بله ورځ هغه پخپله تاته درشی، او زما هیله ده چی تاسو دواړه به یو د بل ډیر ښه دوستان شی.

طاهر وویل : دی به ما د خپلی دوستی وړ ومومی.

د دودی پر وخت له نورو میلمنو سره د یوی او بلوی خوا خبرو اترونه وروسته صدر اعظم له طاهر نه وپوښتل: ایا تاته د لښکر مشر د کوم منصب وړاندیز نه دی کړی؟ ما اوریدلی دی چی ولی عهد او شهزاده مستنصر ستا سپارښت کړی دی؟

طاهر ځواب ورکړ : د لښکر سالار په دی اړه له ما سره هیڅ خبره نه ده کړی. او نه زه د ولی عهد او مستنصر د سپارښت نه خبر یم.

صدر اعظم په څیر څیر طاهر ته وکتل ویی ویل : که ته پوځ ته ځی نو زه دی پخپله د لښکر سالار ته خبره کوم، خو د پوځ په لوړو منصبونو ترکان مقرر دی، له هغوی نه وروسته ایرانیان دی، ځکه خو د یوه عرب منصبدار لپاره د پرمختگ ډیر چانس نشته.

طاهر وویل : زه د کوم منصب په تمه نه یم، زه یوازی د مسلمانانو د خدمت لپاره فرصت غواړم.

وزیر اعظم وویل : یوه معمولی منصبدار ته په عام ډول د خپلو لوړو افسرانو د خوشحالولو مسأله دومره مهمه وی چی دوی خدمت نشی کولی، زه غواړم چی ستا له استعداد نه پوره پوره گټه واخستل شی ته په دی نازک وخت کی د عباسی خلافت لپاره شاندار خدمتونه ترسره کولی شی.

١٤
 طاهر دا احساس کړه چې صدر اعظم پردی سرپیره چی د قاسم پلار دی پوښه او د قدر وړ انسان دی، او دده په اړه چی د بغداد خلکو کوم نظر دی هغه د تعصب او کینې پر بنیاد ولاړ دی، هغه وویل: ما به د بغداد د خلافت لپاره هری لوی قربانی ته چمتو وگوری.

صدر اعظم وویل: سمدستی د بغداد بهرنی معاملات ډیر گټور دی او موږ ته د بهرنیو چارو لپاره هوښیارو، ذهینو او د اعتماد وړ خلکو ته اړتیا ده، طاهر ناڅاپه د خپل منزل زینه ولیده، ویی ویل: زه د خپل عقل او هوښیاری په باب څه دعوه نشم کولی، خو پر ما اعتماد کولی شی.

لوی وزیر وویل: زه به سبا ته د بهرنیو چارو له وزیر سره وگورم، کیدای شی په څو ورځو کی تاته یو ډیر مهم مسئولیت وسپارل شی، بنایي قاسم هم ستا د کار ملگری وی، ته د خوارزم د سفیر سره د اړیکو هڅه وکړه، او که ممکنه وی ته هغه ته دا باور وژکړه چی ته له هغو خلکو څخه یی چی پر خوارزم د مغلو یرغل نشی زغملی.

طاهر وویل: ایا هغه ته ددی باور ورکولو هم ضرورت دی؟
 د اسلامی نړی کوم ذلیل ترین سړی به هم پر خوارزم د مغلو یرغل ونه زغملی شی، خو ایا ستا گومان دی چی چنگیز خان به پر خوارزم حمله وکړی؟
 صدر اعظم له سوچ وکړ او ځواب یی ورکړ:

تر څو چنگیز خان د بغداد په بی طرفی داده نه شی حمله به ونه کړی، او که د دوی پوځونو پرمختگ پیل کړ امکان لری موږ ورته ووايو چی پر اختلاف برسیره پر کوم اسلامی هیواد ستاسو یرغل نشو زغملی، تازه خپرونه داسی دی چی د چنگیز خان لښکری د خوارزم په شمال کی زاتولپهپی، امکان لری موږ دا پیغام ور واستوو چی که ستاسو پوځونه پرمخ راغلل موږ به د خوارزم ترڅنگ درېوو. خو د خوارزم شاه د عمالو دا حالت دی چی له بغداد نه د مغلو هیواد ته تلونکی سوداگر هم جاسوسان بولی تر دی چی زموږ سفیران تلاشی کوی، دا څو ورځی کیپی چی له بغداد نه هیچاته هم د تاتار یانو هیواد ته د تلو اجازه نه ورکوی، زه وپریچم که د هغوی دغه حال وی نو د خوارزم سره به زموږ اړیکی د پخوا په څیر تیاره وی. او امکان لری چی موږ د ضرورت په وخت کی چنگیز خان ونه ویرولی شو.

ځکه خو که په دغه نازکو حالاتو کی د خوارزم له سفیر سره ستا غونډی ځوان

له اړیکو نه څه گټه واخستلای شو نو په دی کی به د خوارزم او بغداد دواړو خیر وی.

د هغه له تاسره د صلاح الدین ایوبی (رح) په واسطه زیاته مینه پیدا شوی ځکه خو ته له دی فرصت نه گټه واخله، نن هغه ستا تر اغیزی لاندی راغی.

ترتولو د مخه هغه مبارکی درکړه، زما باور دی چی ته د خوارزم د هیواد په اړه بڼی هیلی څرگندی کړی هغه به د ځان دوست کړای شی.

طاهر ځواب ورکړ: د خوارزم په باب د نیکو ارادو بشکارول به زما د زړه غچ وی، او زما یقین دی چی زه به دی په خپل اخلاص تر اغیزی لاندی راولم.

او که تازه د چنگیز خان د تنبیه لپاره تاکی پم نو زه دا خپله نیکمرغی بولم. لوی وزیر وویل: تر اوسه دا پرېکړه نه ده شوی چی دا مسئولیت چاته وسپارل شی، خو که ته د خوارزم د سفیر اعتماد ترلاسه کړی نو دا به ستا ډیره لویه کامیابی وی. ځکه چی د خوارزم د لارو بندیدو په صورت کی به زموږ استازی د ختیځ د لوړو غرونو له سختو لارونه تیرېږی او یوه اوږده لاره به یی په مخ کی وی. او دغه لاره د وحشی او لومړو قبیلو په سبب نوره هم خطرناکه ده.

له دوی خورلو او لېو او ډیرو نورو خبرو وروسته چی صدر اعظم طاهر رخصتولو ورته ویی ویل: زما هیله ده چی زما او ستا ترمنځ چی څه خبری وشوی هغه به نورو ته نه رسیږی.

طاهر وویل: که تاسو له مانه دا وعده وانه خلی هم زه دا خبری چاته نه کوم. په هر صورت اوس ستا د تسلی لپاره وعده کوم او زما وعده د یوه سیاستمدار وعده نه ده د یوه سرتیري وعده یی وولی.

د صدر اعظم په اشاره د هغه یو ملازم له مانی نه د طاهر بهر ته رسولو لپاره ورسره ملگری شو، له لوی دروازی نه چی ووتل، او په بڼ کی یی پښه کیښوده طاهر خدمتگار ته وویل: ته ورځه ماته لاره معلومه ده.

هغه لاس ورکړ ورته ویی ویل: ستا د کور ته رسولو لپاره به د دروازی نه بهر گادی ولاړه وی.

(۲)

طاهر د گلانو په منځ کی ورو ورو روان و، د گلانو له وپمو ډکی تازه او صافی هوا دده زړه او دماغ ته تازگی او خوښی ورڅښله، دغه ورځ دده د ژوند ډیره

بختوره ورخ وده، ده له سهاره تر اوسه د خپلو ډيرو خوبونو تعبير ليدلى و. د توري وهلو مقابلي ده ته ډيري د هدف دروازي خلاصى كړي وي، د ولي عهد غوره توره او اس ده ته رارسيدلى وو، شهزاده مستنصر يي پر خان مين كړى و، د بغداد اميرانو يي پر كمال اعتراف كاوه، بيا هم هغه دا انديښنه درلوده چې صدر اعظم يي خفه كړي دي. د هغه په باب يي اوريدلى وو چې ډير د كسات اخستونكي مزاج خاوند سړى دى او د هغه يو تدبير دده په ټولو ارادو او به اړولى شي، خو پر دسترخوان د صدر اعظم ورين تندى او ښه چلن دغه تصور رد كړ، د هغه له خبرو دا ثابته شوه چې هغه يي تر ټولو ښه دوست او خواخوږى دى، د بغداد دغه جهان ديده سياست پوه چې ده يي تر اوسه په لسگونو عيبنو اوريدلى وو اوس ده ته د انسانيت د غوره صفتونو يوه مجسمه او تصوير ښكارېده، طاهر ته قاسم ورپه ياد شو او په زړه كې يي وويل : كاشكى په ميدان كې مې هغه دومره نه وای ذليل كړى، صدر اعظم له دې پراخ نظري سره سره دده پلار دى او هغه به خامخا پري خفه وي، پر دسترخوان د قاسم نه موجوديت ددې خبرې دليل دى چې هغه تر اوسه په غوسه او ناراضه دى، طاهر ته د صدر اعظم دا خبرې ورپه ياد شوي چې قاسم به تر سبا يا بلي ورځې پخپله تاته درشى.

طاهر د لومړي ځل لپاره د قاسم په باب پخپل زړه كې د وروري احساسات حس كړل. ده فكر وكړ چې بنايي پلار يي پردې مجبور كړي چې ماته راشي، خو بيا به يي هم په زړه كې يو خوږوونكى احساسوې، غوره داده چې زه پخپله ورومبې شم، پخپله ده ته ورشم او ورته ووايم: قاسمه! زه ستا دوست يم، د بغداد او د عباسي خلافت په خاطر دواړه بايد يو د بل دوستان شو، كاشكى ما اوس كورته د تگ نه وړاندې قاسم ليدلى وای، خو دومره په بېرته نه، د قاسم غوسه بايد سره شي، سبا ته به زه له عبدالعزیز سره ښكار ته له تلو نه دمخه له ده سره گورم، او لوکس دده استاد دى په دې ښار كې پردې مسافر دى، زه به د هغه تسلى هم كوم.

ناڅاپه طاهر پر خپل لاس د چا د لاس تودوخه احساس كړه او له شانه يي واوريدل : ودرېږه!

طاهر ټكان وخوړ لاس يي د توري په موټي كلك كړ او شاته يي مخ وگرځاوه، مخى ته يي كوټوال ولاړ و، كوټوال پر خوله لاس كيښود ده ته يي د چوپتيا اشاره وكړه او ورو يي ورته وويل :

په ماپسی راخه!

طاهر د یوی شیبی لپاره سوچ وکړ او بیا ورپسی روان شو د کومی ناخاپی
 حملی سره د مخ کیدو په خاطر یی بنی لاس د توری په موتی کلک نیولی ؤ. د
 گلونو له پتیو نه وړاندی له کوتوال سره په گڼو ونو ورننوت، کوتوال ورته وویل :
 همدلته ودریږه. او هغه بیا دیوی ونی شاته ورك شو د کوتوال له تلو نه وروسته
 ناخاپه ده احساس کړه چی د خپلی لاری نه په راگرځیدو یی اشتباه وکړه، هغه د
 احتیاط لپاره توره وکښله او د ونو په منح کی یی لږ خلاص ځای پریښود او د
 یوی ونی شاته غلی ودرید.

(۳)

لږ ځنډ وروسته د ونو پانی و خوځیدی او یوه ځوانه نجلی د ونو د تیاره سیوری
 له منځه رابنکاره شوه پر هغه ځای ودریده چی څه شیبه وړاندی طاهر دریدلی ؤ.
 د سپوږمۍ رڼا د پانو له منځه تیریده او پردی لویدلی وه، هغه بنکلی وه، طاهر
 د سپوږمۍ په وړانگو کی د گلانو په سپینو پانو کی دومره تازگی او بتایست نه
 پوښیدلی خو دا څوک وه؟ طاهر د یوی شیبی لپاره په حیرت کی ډوب شو او د
 بنکلا دغه ساده او معصوم تصویر ته یی کتل.

ځوانه نجلی پریشانه شوه یوه او بله خوا یی وکتل، بالاخره یی زړه نازړه وویل :
 ته چیرته یی؟

طاهر توره په تیکی ننه ویستله او دونی له شپږ نه رابهر شو نجلی زر پر مخ
 پرده وغوړوله او له یوی شیبی وروسته یی وویل ته زما په اړه څه بدگومانی ونه
 کړی، زه ستا د بښیگنی لپاره یو څه درته وایم.

طاهر د نجلی د الفاظو د بڅښنی نه زیات د هغی د غږ تر اغیزی لاندی راغی،
 نجلی له لږ ځنډ وروسته بیا وویل : تاسو په بغداد کی یو مسافر یاست کیدای شی
 دلته ستا دوستان هم وی خو دوستانو ته ورته دښمنان به دی ډیر وی، او امکان
 لری له کوم سړی نه چی ته په لاس کی د گل تمه لری هغه درته یو زهرجن نښتر
 ساتلی وی، له قاسم سره پام کوه ستا په باب د هغه ارادی خطرناکی دی.

طاهر ځواب ورکړ : پرون ما له هغه سره لږ زیاتی وکړ، هغه به خامخا له مانه
 خفه و، خو زما باور دی چی زه به هغه بیرته راضی کړم، تاسو داده اوسی ماته د
 قاسم لخوا هیڅ خطر نشته.

نجلی وویل : په بغداد کی ستا غوندی خوشباوره سری ته حای نشته، تاسو خان ته داسی حای وگوری، چی هلته د زړه وړونکی موسکا تر شا کینه، چل او دوکه نه وی غلی شوی، هلته چی د زړه او ژبی ترمنځ د ریا پردی نه وی، قاسم زه له تانه بڼه پیژنم تاته به د هغه دوستی تر نیغی دښمنی زیاته خطرناکه وی.

طاهر له لږ سوچ وروسته خواب ورکړ : نیک زړی نجلی! په دی مانی کی اوسیدونکی تر ما باید له قاسم سره زیاته مینه او خواخوږی ولری، زه پوښتلی شم چی ته څوک یی؟

نجلی خواب ورکړ : ته باید پردی د پوهیدو هڅه ونه کړی زه یقیناً قاسم ته نژدی یم، خو زه دا نه خوښوم چی هغه له تا سره کیوزی.

: زه ددی سبب پوښتلی شم؟

: ددی سبب! نجلی پریشانه شوه خواب یی ورکړ :

ددی سبب ماته معلوم نه دی، خو ته پرما اعتبار وکړه ستا ژوند په خطر کی دی، ته خان ته د بغداد هیڅ گوټ هم خوندي مه گڼه.

: ته زما په باب دومره مه پریشانه کیږه، زما متی زما ساتنه کولی شی، او له دی نه پرته زه هیڅکله له مرگه نه یم ویریدلی. نجلی په غصجنه لهجه وویل : بنیایی دلته زما د راتگ سبب همدغه وی چی ته له مرگه نه ویریدی. او زه تا له مرگه ویرول هم نه غواړم، خو ته دی په خپلو متو دومره اعتماد هم مه کوه، د توریالی توره له شانه د خنجر د گوزار دفاع نه شی کولی.

طاهر وویل : ما قاسم دومره نامرد نه گانه!

نجلی وویل : قاسم نا مرد نه دی خو د کسات په جوش کی هغه هر څه کولی شی.

: زه به دده د کسات جوش سوړ کړم.

: زه به ستا د پری دعا کوم.

: ستا پر نصیحت عمل به کوم، خو دومره پوهیدل غواړم چی ته څوک یی؟

: ددی پوښتنی خواب ما درکړی دی، ته ما یوه مسلمانان نجلی وپوله، چی په زړه کی یی د خپل اولس د توریالیو بچیانو لپاره عزت او درناوی دی. ستا په باب زه دومره پوهیږم چی ته د یوه زړور پلار زوی یی، له دی زیات زه نه پوهیږم او نه غواړم چی وپوهیږم. ته هم زما په باب د زیات څه پوهیدو هڅه مه کوه.

په ژوند کی زموږ لاری سره بیلی دی، ما دا احساس کړی چی ستا د ژوند

کټټی گرداب ته نژدی شویده، ضروری می ویلله چی سترگی دی خلاصی کرم، ما خپله ذمه واری ترسره کړه، زه هم، ته لږ ودریږه زه کوتوال درته، راستوم هغه به دی لاری ته ورسوی.

نجلی طاهر حیران دربان په ونو کی پرېښود او دا د ونو تر شا ورکه شوه، لږ شیبه وروسته کوتوال رابنکاره شو، طاهر ته یی ویل چی په ده پسی ورځی، چی د گلانو پتیو ته ورسیدل کوتوال ویل : نور خو په لاره بلد یی ماته رخصت راکړه!

د طاهر په زړه کی له کوتوال نه د هغی نجلی په اړه د پوښتنی هیله راپیدا شوه خو ژبی یی دزړه تائید ونه کړ.

(۴)

طاهر د ډول ډول خیالونو په یرغل کی له مانی نه راووت د دروازی په مخکی گادی ولاړه وه، کوچوان خم شو سلام یی ورته وکړ، او دی بیله دی چی څه وایي په چوپه خوله په گادی کی سپور شو.

طاهر له خپل زړه نه په وار وار دا پوښتنه وکړه چی : هغه څوک ده؟ پرون یی د طبیلی په مخکی دوی نجونی لیدلی وی، هغه غالباً له هغو دوو نه یوه وه، خو هغی دده په باب دومره اندیښنه ولی ښکاروله؟ هغه پر قاسم ولی دومره بدگومانه وه؟ ناڅاپه د طاهر په مغزونو کی یو خیال راوگرځید او پریشانی یی لری شوه، هغی نجلی ده ته داورښودل غوښتل چی په بغداد کی اوسیدل ورته خطرناک دی، اوددی ادعا دثبوت لپاره یی د بغداد دخلکو ډیر بدتصویر ورته وړاندی کړ، آیا دا دقاسم شرارت نه دی؟ آیادادهی لپاره نه دی چی دی بغداد پرېږدی اوویربېی تری ولاړشی؟

آخر دصدراعظم په مانی کی اوسیدونکی یوه نجلی چی خامخا به دقاسم څه خپلوی ورسره وی اویابه خدمتگاره وی له ده سره دومره خواخوږی اوهمدردی پرڅه ولری؟

خوهغه خادمه نه وه، هغه یوه شهزادگی ښکاریده دطاهر په سترگوکی دهغی ښکلی څیره راوگرځیدله هغه به خامخا دصدراعظم له کورنی سره اړیکی لری، دهغی په الفاظو کی خلوص و، په څیره کی یی سادگی وه، داله فریب اوربانه ډیره ناخبره ښکاریدله کیدای شی له قاسم نه په څه خبره خفه شوی وی، خو په

هر صورت هغه پردی ژ اودلوړو کورنیو خلك د کور معاملی پردیو ته نه وایی، نو بیادی ته څه معلومه شوه چی دی دیوه توریالی پلار زوی دی، دې به داتول معلومات له کوم نارینه نه ترلاسه کړی وی اودغه سړی له قاسم نه پرته څوک کیدای شی ؟ قاسم به دکومی پردی شاته ناست وی اوله صدراعظم سره به یی دده خبری اوریدلی وی، او چی صدراعظم یی ده ته ډیر مایل لیدلی نو دده دلاری نه لری کولو لپاره به یی دادسیسه جوړه کړی وی ، دغی نجلی ته به یی خبری ورښودلی وی اودده دتیروستلو لپاره به یی را استولی وی اوس به نجلی قاسم ته ورغلی وی او ورته وایی به چی ماهغه ډیر وویراوه هغه به تاته راشی اوبخښنه به درنه وغواړی، ستا په وړاندی به په زنگنو کښینی اوددوستی لاسونه به درته را وغځوی.

ددی خیالونو نه ظاهر دوی نتیجی واخستلی ، یو داچی قاسم دخپل پلار دترتنی اوگواښ په سبب پرخپل پخوانی چلند پښیمانه دی اوجبران ته یی چمتودی. خواوس غواړی چی ددوستی لپاره زه ورورومبی شم، ددی مقصد په خاطر هغه زما په زړه کی دځان په نسبت هیبت او ویره پیدا کوی.

دوهم داچی که له دی پیښی وروسته طاهر رومبی ددوستی لاس ور اوږدوی نودی به گومان کوی چی ددی نجلی دگواښونو په وجه وویریده، ځکه خوده داغوره و بلله چی دقاسم د دروازی ور تپکولو پرځای دهغه په انتظارشی.

دی نجلی چی څومره دقاسم دخطر ناک ښودلو هڅه وکړه په همغه اندازه هغه ساده اوی آزاره ښکاریده اوطاهر چی کورته ورسید دقاسم په اړه یی داسی احساس ژ لکه مشر وروری چی دسرکشه او کشر ورورپه اړه لری، د ځوانی نجلی په اړه دده احساس داؤ چی د امیرانو د لونو نه یوه وه چی ټول عمر یی په ریا اومکر کی تیریږی او دروغ رښتیا ثابتول ورته کمال ښکاری، خود شپي له ویده کیدو نه دمخه کله چی دی په خپله بستره وغځید په دی ټولو پیښو یی له سره غور کاوه، په زړه کی یی له ځانه وپوښتل:

آیا هغه ساده او معصومه نجلی دومره دروغ ویلی شی؟

ددی سوال د ځواب په اړه سوچونو به دی له داسی ذهنی کیفیت سره مخ کړ چی د زړه او دماغ سره مختلف غږونه انسان کومی پریکړی کولو ته نه پریږدی.

سبا ورځی ته له سهاره تر ماسپښین پوری قاسم له کوره ورك و، صفی به لږ ځنډ وروسته د مانی له خدمتگارانو نه دده په هکله پوښتنه کوله، ماسپښین مهال دې ته معلومه شوه چی قاسم راغلی دی او له خپلو پنځلس شل تنو ملگرو سره د محل په ختیځ لوری یوه کوټه کی ناست دی.

د محل دغه کونج د سیند لوری ته و، او د برنډی نه د مرمرو زینی د سیند تر غاړی پوری غځیدلی وی. د اوبو له مخ نه لږ پاس د اوسپنو پنجری د زینی پر وروستی پله ټینگی وی، پردی اوسپنیزو میخونو وړوکی وړوکی ښکلی کښتی ترلی وی، د زینی له دی پور نه د سیند غاړه د خلافت مانی او د پوځی اعلی سالار له مانی سره د نورو امیرانو مانی ښکاریدلی چی د سیند په غاړه په یوه لیکه جوړی شوی وی، او د هری مانی په مخ کی د سیند په غاړه زیات شمیر کشتی ښکاریدی.

صفیه د قاسم له ارداو نه خبره وه، اوس یی چی دا واوریدل چی له خپلو پنځلس شل تنو دوستانو سره ناست دی ددی اندیښنه نوره هم زیاته شوه، له لږ سوچ وروسته د مزبوتی ارادی سره د محل ختیځ لوری ته ور روانه شوه، په دی کونج کی به په پاسنی پور کی ماښام مهال کله کله ښځی راټولیدلی او د دجلی د سیند په زړه پوری منظرو ننداره به یی کوله، په دریم پور کی یو لوی دالان و، له دوهم او دریم پورنه لاندی د سیند تر غاړی تاو راتاو زینی ښکته شوی وی، او ددی زینو، دروازه د سیند خواته برنډی له کونج سره وه.

صفیه د دریم پور له دالان نه تیره شوه برنډی ته ورسیده، په تنگو زینو ښکته کوزه شوه، د لاندی کوټی له چت نه لږ لاندی د هغو زینو دروازه وه چی لاندی یوه دهلیز ته تللی وی، ددی دهلیز مخه د بڼ په لوری وه، او قاسم به کله کله همدلته له کوم انډیوال سره د سطرنج لوبه کوله.

له پاس او لاندی لوری دغه دهلیز ته له دی زینو پرته بله لاره نه وه، په کومه کوټه کی چی قاسم و د هغی یوه کرکی همدی دهلیز ته خلاصیدله، صفیه د یوی کرکی ترڅنگ کښیناستله پرده یی لږ یوی خواته کره او لاندی یی کوټی ته وکتل. قاسم له پنځلس شل داسی کسانو سره په مجلس بوخت و چی د بغداد شریفو خلکو له دوی نه ښه خوږه نه وهله، صفی هغوی تل له قاسم سره لیدلی وو، په هغوی کی لوکس هم و خونن د پخوا پر خلاف زیات اندیښمن او په چورتونو کی دوب و.

قاسم وویل : د بدنای داغ په وینو مینځل کیدای شی، هغه ماته دوکه راکړه، په پیل کی یی داسی وښودله چی هغه په گوزار کولو نه پوهیږی او ما یوازی په دی گومان چی دا لویه زر پای ته ونه رسیږی بی پروایی وکړه.

که زه پوهیدای چی زما د متو له شل کیدو وروسته به هغه په دومره گړندی حمله پیل کوی نو ما به لومړی دا لویه زر پای ته رسولی وای، او له لوکس سره هم هغه دوکه وکړه، پر لوکس یی د اټکل پرخلاق فشار زیات راوړ، خیر اوس به سره گورو!!

لوکس ویل : لږ تر لږه زه د ځان په اړه نه وایم چی له ما سره یی دوکه وکړه، د هغه بری د برلاسی نیتجه وه، زه چی پر څه خفه یم هغه دا چی موږ د میزنیو په څیر خپله ماته ولی ونه منله او د دوستی لاس مو وړ اوږد نه کړ. د لوکس له خولی ددی خبری اوریدل ټولو ته حیرانوونکی وو او ټولو په حیرانی ورته کتل.

کوټی ته یو بل تن ورننوت او اوس ټولو د لوکس پرځای هغه ته کتل.

قاسم پوښتنه وکړه : څه خبر دی راوړی دی؟

نوی راغلی سړی وویل : هغوی د سیند په همدی غاړه له دی ځایه پنځه میله لری خیمی ودرولی، اوس دوی ښکار ته وتلی دی، او د شپې مهال ...!

قاسم د هغه خبره ورپوره کړه ویی ویل : د شپې مهال په پخواړه خوب ویده وی، پردی غاړه پاس لوری ته که لاندی؟

: لاندی ځنگل ته نژدی.

: دوی څو تنه وو؟

: ټول اته تنه!

: نور څوک څوک دی؟

: عبدالعزیز، عبدالملک، مبارک، او افضل، نور پوځی افسران دی، د هغوی

نومونه می نه دی زده، هو یو یی د طاهر خدمتگار ؤ.

قاسم وپوښتل : ستا په گومان موږ په اسونو ولاړ شو، که به په کښتیو کی تگ

راته غوره وی؟

هغه ځواب ورکړ : که په اسونو ولاړ شو نو دا به زاز پاتی نه شی، موږ په

کښتیو کی په شپه شپه کی بیرته راستنیدای شو.

قاسم لوکس ته وکتل، که ته له موږ سره ملگری نه کوی، همدلته پاتی شه په

یوه تن زما په گومان څه فرق نه راځي.

لوکس ځواب ورکړ: زه د هغو خلکو څخه نه يم چي په غلطو او خطرناکو لارو خپل دوستان يوازي پرېږدي. زه له تاسو سره يم خو دا ضرور وایم چي تاسو چي کوم کار کوي، دا د مېړنيو لاره نه ده. لږ تر لږه به پر ويده دښمن په حمله کي زما توره له تيکي راونه وزي.

قاسم په خندا وويل: ستا گومان دي چي موږ اتلس تنه د هغو اتوتنو په ویدو د وژلو په اراده روان يوا نه ا موږ به هغوي راويښ کړو مخ او لاسونه به مينځي او پښي به وسلې را اخلي او مقابله به ورسره کوو، که له دي وروسته دوي بيا وتښتيدل نو زه نه غواړم چي په وينو يي توره سره کړم. زه د هغوي وژل نه غواړم غواړم ويي تښتوم او وزغلي، زه چي له ځانه سره ډير سړي بيايم غواړم هغه ووروم چي وتښتي.

لوکس وويل: که هغه مقابلي ته چمتو شي نو بيا؟

قاسم ځواب ورکړ: بيا به له دوي سره هماغه سلوک کيږي چي څوک يي د خپل مقام نه پيژندونکو سره کوي.

تا اوس ماته شکايت کاوه چي عبدالعزیز به په زور پر کرسی کښينولي، که تاته د ځان عزت نه وي نو له ماسره يي ضرور شته، د ظاهر د يوه دوست لخوا دا يوه مقدمه ده، که موږ د دوي د سترگو خلاصولو لپاره څه ونه کړل نو د بغداد ډهره لورې مست به زموږ په اوږو راسپړي.

: مگر ستا پلار جان!

: که پلار جان ته زموږ ارادي معلومي شي نو ښايي د سياسي مصلحتونو په وجه مو ايسار کړي، خو زما باور ښايي چي زه د خپل بريالي پروگرام نه وروسته ورته کيسه وکړم نو دي به تاسو ټول ميلمانه کړي.

لوکس لږ په غمجنه لهجه وويل: نو زه له تا سره يم.

قاسم خپل ټول دوستان مخاطب کړل ويي ويل: په ياد ولري په هر صورت ظاهر بايد له بغداده کوچ وکړي دا زموږ په گټه ده، هغه د پوځ د اعلي قوماندان او خلافت دربار ته لاره پيدا کړي ده، او که هغه کوم لوي منصب ته ورسيد نو په هر ډگر به خپل دوستان رامځي ته کړي، موږ ټولو ته به بيا د پرمختگ لاري بندي شي.

(٦)

صفیې چی پر څه د پوهیدو هڅه کوله هغه ورته څرگند شول جگه شوه او په خپ خپ تگ له دهلیز نه زینو ته ورسیده او پاس وختله، د هغی په ذهن کی په وار وار دا الفاظ راگرځیدل، : د سیند پردی غاړه، له دی ځایه نژدی پنځه میله لری، لاندی لوری ته، د هغی د زړه تپکانونه کله تیزیدل او کله ورو کیدل، د خیالونو تر احساساتو لاندی کله دریدله او کله به یی گړندی گامونه واخستل، هغی یو ځل بیا د طاهر خبرول غوښتل.

غوښتل یی ژوند یی وژغوری، مگر د څه لپاره؟

آیا ددی لپاره چی هغه یو زړور ځوان ؤ؟

یا ددی په خاطر چی په بغداد کی مساپر ؤ، یو سارایی مساپر، بیایی سارایی سارایی څو واری په زړه کی تکرار کړل. او یو خوږ والی، یوه خوښی او یو لذت یی پکی احساس کړ، دی په زړه کی وویل : کاشکی زه هم یوه سارایی وای، او د دبستی په توند شمال کی می د هغه لمن نیولی شوی، دې ته د مرمر ډبرو دغه شانداره مانهی د سارایی له کیږدیو نه نیمگړی ښکاره شوه، دې په هغو زړه وړونکی فضا کی ساه اخستل غوښتل چی د آزادی په ښونو کی د مینی چینی پکی خوتیږی، هلته چی مکر او ریا لا د انسانیت څیره نه ده مسخه کړی، هغی بیا په زړه کی وویل : صفیې خپل زړه ته دوکه مه ورکوه، د هغه او ستا د نړی ترمخ، یو داسی سمندر دی چی څوک تری پوری وتلی نه شی.

هغه یو عام سپری دی او ته د صدر اعظم وریره یی، ته د هغه ژوند وژغوره نو دا یو د خیر کار دی. له دی نه زیات داسی خوبونه مه وینه چی تعبیر نه لری.

صفیه د سکینی په لټون پسې یوی کوتی ته ورننوته سکینی تکیی ته ډډه وهلی وه او یو کتاب یی لوست، هغی صفیې ته وکتل ویی ویل : صفیې چیرته تللی وی؟ ما ډیره ولټولی راشه ماته ددغو شعرونو مطلب ووايه!

: سکینی ا راځه نن پر اسونو چکر ووهوا!

سکینه حیرانه شوه ویی ویل : اوس ؟

صفیې وویل : نه لږ وروسته!

سکینی کتاب ته وکتل او په بی پروایی یی وویل : ما ښام به ولاړی شو. صفیه سکینی ته نژدی کښیناستله ویی ویل : نن به موږ د میدان پرځای د سیند پر غاړه ځو، سکینی ځواب ورکړ : ستا مقصد دا دی چی د بغداد خلك مو

بنی وپیژنی او پلار جان مو د اس له سپارلی هم ایسارکاکری، په یاد دی نه دی چی بو محل موږ د دجلی څنډو ته تللی وو پلار جان څومره غوسه شوی ؤ.

صفيی وویل : په پرده کی موږ څوک پیژنی؟

: زموږ آسونه خو پیژندل کیږی.

دایسی چی واوریدل صفيه په چورتونو کی ډوبه شوه، او هغی په دی اړه زیات بحث لازم ونه باله.

ترماپنامه سکینی څو ځلی تری وپوښتل : صفيی ته ډیره غمجنه یی، ته رواپه په څه خبره دومره پریشانه یی؟

خو هغی هر ځل دا ځواب ورکاوه : سکینی نن می بدن خوږیږی. پر اس د یوی اوږدی منډی نه وروسته به می طبیعت ښه شی.

د صفيی په ټینگار سکینه تر ماښام لږ د مخه تگ ته چمتو شوه، کله چی دوی پر اسونو سپری شوی او له مانی نه بهر ته راووتلی نو صفيی د خپل اس جلب راکش کړ او څو ځلی یی لفتی ورکړی چی ښه یی یاغی کړ ویی ویل : راځه سکینی د سیند په غاړه یوه منډه ووهو. زر به پیرته راوگرځو، په دی غاړه هسی هم د ښار د خلکو تگ راتگ لږ دی. که بیا هم څوک زموږ آسونه وپیژنی د شکایت جرئت به ونکړای شی، په دی کی بیا څه بدی ده؟

آخر هغوی هم زموږ میندی وی چی له نارینه ؤ سره اوږه په اوږه په غزاگانو کی شریکی وی.

سکینی وویل : د سیند په غاړه خو څه جگړه نشته، صفيه یی ځوابه شوه ویی ویل : زه وپوهیدم ته ویرېږی. خو زه ډاډ درکوم زما خنجر به ستا ساتنه کوی.

سکینی وویل : زه ولی له چانه ویرېږم. آیا له ماسره خنجر نشته ؟ راځه!

د سکینی د ارادی د بدلیدو له ویری صفيی سمدستی اس د سیند غاړی په لوری راوگرځاوه او د سترگو په رپ کی دوی دواړی د ابادیو نه ووتلی، لږ وړاندی

چی ولاړل سکینی چیغی کړک صفيی ودرېږه!

وړاندی تگ خطرناک دی صفيی ! صفيی!

ایا تا د حسن بن صباح جنت ته د رسیدو اراده کړی ده؟

د صفيی تدبیر کامیاب شوی ؤ، هغی همداسی غوښتل چی سکینه تر لږ څنډه ورسره ملگری شی هغی بیله دی چی اس ودروی مخ راوگرځاوه او دی ته یی داسی وښودله چی د اس درولو او راگرځولو هڅه کوی په لږ غږ یی ویل : سکینی ا

دغه اس نن لږ سرکشه شوی غوندي دی. زه یی لږ مزاج ور برابروم، ته که له وړاندی تلو نه ویره لری ودریپه زه به اوس بیرته راوگرځم.

سکینی وویل : ته څومره احمقه یی! مانه وو درته ویلی چی پردی اس یوازی قاسم سپریدلی شی.

ته مه ورنژدی کیږه!

صفیی مخ راوگرځاوه ځواب یی ورکړ : اوس به ددی جوش سوړ شی. زیات نه زیات نو دوه میله نور به وزغلی.

سکینی تر لږ نوری لاری ورسره ملگری وکړه بالاخره یی اس ودراره او د ډیری پریشانی په حالت کی یی د صفیی گړندی اس ته کتل چی ترشا پاتی گردونو کی پټ او د سترگو په رپ کی پناه شو، او سکینی ورپسی کتل او تر ډیره پوری په همغه ځای ولاړه وه.

تر لمر لویدو پوری ډیر وخت ؤ، سکینی چی د سیند په غاړه شاوخوا د بزگرانو څو کلی ولیدل نو خطر یی احساس نه کړ.

څو ځلی ښه غوسه ورغله او ویی غوښتل چی بیرته ستنه شی، خو بیا به یی په زړه کی وروگرځیدل، چی کورته ولاړه شی څه به وایی؟ بیا به یی اراده بدله شوه، ناڅاپه یی ذهن ته ورغلل چی په یوه ځای دریدل یی ښه نه دی، نو په عادی تگ یی اس پرېښود نژدی نیم میل وړاندی یی اس بیا راوگرځاوه او تر نیم میل پوری یی بیرته ښار ته لاره ووهله او بیا یی اس ودراره.

د لویدیځ پر افق د شفق سرخی خپریدله، دونو سیوری په تیزی سره اوږدیدل، مرغان له فصلونونه د خپلو ځالو په لوری رالوتل، د سکینی اندېښنه ورو ورو زیاتیدله، بیایی هم خپل زړه ته تسلی ورکوله چی : هغه دومره نا دانه نه ده خامخا به ډیره لری نه وی تللی، دا به زما د پریشانه کولو په خاطر چیرته د کومی ونی ترشا پټه شوی وی، که زه بیرته ستنه شم نو دا به اس وزغلوی او له ماسره به ملگری شی او بیا به په کرس کرس وخاندی او بیا د هغی په ذهن کی وروگرځیدل چی که خدای (ج) مه کړه هغی ته څه پېښه شوی وی نو بیا!

بیا هم زه باید ولاړه شم، زه به پلار جان ته ووايم چی د هغی اس یاغی شو او دسیند په ځنډه وړاندی ولاړه.

له ډیر فکر وروسته سکینی د بیرته تلو پریکړه وکړه خو بیا یی هم په دی تمه چی صفییه به راشی اس ودراره او شاته به یی وکتل، او په انتظار به شوه.

د قاسم کسات

طاهر د عبدالعزیز له دوستانو عبدالملك او مبارك سره ډیر زر بلد شو مبارك یو ځواکمن او ساده زری سپاهی ؤ، په تعلیم کی هم هغه له ټولونه وروسته ؤ، د دوستانو په مجلس کی به هم هغه د خبرو په وخت زیات شرمیده، خو په سیند کی په لامبو، په گڼو ونو کی د هوسی په ښکار او په هوا د مارغانو په غشو ویشتلو یی د طاهر پام ځان ته ور واړاوه، طاهر په زید او مبارك کی ډیر صفتونه شریک ولیدل، زید چی څومره له نورو خلکو سره په خبرو کی د خجالت احساس کاوه هومره زر له مبارك سره په مجلس بلد شو.

افضل یو نیک خوږه ځوان ؤ، په خبرو کی هغه زیات هوښیار ؤ، خو د نورو په نسبت ښځی او آرام طلبی طاهر د هغه په باب څه ښه رایه نه درلوده، په ښکار کی افضل تر لږ لاری له ملگرو سره یوځای ؤ، بیایي اس په یوه ونه وتاړه او په درانه خوب ویده شو، ماسپښین مهال یی چی په سیند کی لمبل زید پردی خبره خوښ ؤ چی له ژورو اوبونه لری یی یو بل ملگری هم پیدا کړ.

طاهر چی د کوم زلمی نه اغیزمن شو هغه عبدالملك ؤ، په قد له عبدالعزیز نه لږ ټیټ خو په بدنی لحاظ مزبوت ؤ، مخ یی لږ اوږد او بیضوی ؤ.

پراخه تندی، تورو غټو سترگو د هغه ښی ته ځانگړی وقار او ښکلاورښځی وه. هغه د بغداد په غوره مدرسو کی روزل شوی ؤ او د بغداد په رواجی او معمولو علومو کی یی پوره لاس درلود. او څومره چی طاهر د هغه د پخو نظریاتو نه تر اغیزی لاندی ؤ تر هغه څو چنده زیات هغه د طاهر په ښه ذهانت او علمیت اعتراف کاوه.

طاهر او عبدالملك چی لږ شیبه له یو بل سره مجلس وکړ داسی یی احساسوله چی له ډیری اوږدی مودی راسی یو بل سره پیژنی.

موسی او نصیر سوچه سپاهیان وو، د هغوی له علم او ادب سره هیڅ اړیکې نه وې، یوازی د عبدالعزیز شخصیت او خلوص هغوی ټول سره راغونډ کړی وو او د دوی په ډله یی وړ شریک کړی وو او کله به چی نور ملگری د ونو تر سیوری لاندی ناست وو په مهمو مسایلو به یی خبری اتری کولی، دوی دواړه به لږ لری یو له بل سره په جگړه بوخت وو.

موسی ویل : ما چی کومه هوسی ښکار کړی ده هغه ستا له هوسی نه په وزن کی زیاته ده، او ښکر یی ستا له هوسی نه ښکلی دی.

نصیر به د هغه د دروغجن ثابتولو هڅه کوله ویل به یی : تا به په خوب کی هم ما غونډی هوسی نه وی ښکار کړی.

زید ته به د دوی جگړه د هغو علمی بحثونو نه زیاته په زړه پوری وه جگ به شو دوی ته نژدی به کښیناست، هغوی دواړه چی پر یو بل د خپلی خبری منلو نه مایوس شول نو زید یی حکم غوره کړ. زید د هوسی تر ښکلا او دعوی زیات د نصیر له جوش نه اغیز من شوی ؤ او د هغه په پلوی یی پریکړه وکړه.

موسی هغه دی ته چمتو کاوه چی پر خپله پریکړه له سره غور وکړی، خو نصیر وویل : بس نور د دریم گړی نه پریکړی نه وروسته ته د خبرو حق نه لری. موسی پر زید خپل قهر داسی سوړ کړ کله چی دوی په سیند کی لمبل موسی په توکه د زید سر دوه دری ځلی په اوبو کی ډوب کړ او غوتی یی ورکړی، زید له اوبو نه را بهر شو او ده ته یی د غیږو بلنه ورکړه. او کله چی موسی دغه بلنه ومنله او له اوبو نه راووت مبارک، افضل، او عبدالعزیز طاهر او عبدالملک پریښودل او تر دوی راچار پیر شول. زید موسی راوغورځاوه او پرشایی کښیناست ویی ویل : اوس ددی ټولو د وړاندی ووايه چی زما پریکړه سهی وه، موسی تر لږ ځنډه د لاس او پښو له وهلو وروسته په خندا وویل : زه اعلان کوم چی ستا پریکړه بلکل سهی وه.

زید وویل : وعده وکړه چی بیا به په اوبو کی ماته غوتی نه راکوی!
موسی وعده وکړه او زید بیا هغه پریښود.

(۲)

د مازدیگر له لمانځه نه وروسته دی خلکو د غشو ویشتلو تمرین پیل کړ، خو طاهر، عبدالعزیز او عبدالملک د سیند د غاری په چکر ووتل، لمر ډوبیدو ته نژدی

ؤ، او دوی بیرته خیمو ته د راستنیدو اراده وکړه چی له لری یی یو سپور ولید چی
 ډیر گړندی را روان ؤ، سپور چی رانژدی شو عبدالعزیز وویل : دا خو کومه بنځه
 معلومیږی، او د طاهر په زړه کی څه اندیښنه راوگرځیده، او چی اس نژدی ورغی
 دغه اندیښنه نوره هم زیاته او په پریشانی بدله شوه.

دا صفییه وه، د تنندی او سترگونه پرته یی نور مخ په پرده کی پټ ؤ، هغی لږ
 وړاندی اس ودراره، او په مذبذب حالت یی دوی دری وارو ته یو پر بل پسې
 وکتل، له یوی شیبی چوپتیا نه وروسته یی اس څو گامه نور هم وړ وړاندی کړ او
 په طاهر یی سترگی بنځی کړی، ددی سترگو د څه ځوروونکی احساس ترجمانی
 کوله، د نجلی له دوه زړه توب نه عبدالملك اغیزمن شو طاهر ته یی وویل : هغه
 تاته څه ویل غواړی ورشه!

طاهر وړ وړاندی شو تری ویی پوښتل : ته ماته څه ویل غواړی؟

نجلی پر خپلی ژر ژر ساه اخستلو د قابو کیدو هڅه کوله ویی ویل : هو زه ددی
 لپاره راغلم چی تاته ووايم چی قاسم ... نن شپه ...؟

طاهر په طنزیه لهجه د هغی خبره وړ بشپړه کړه ویی ویل : موږ به ووژنی، ځکه
 خو باید د بغداده سل میله لری ولاړ شو، زما په گومان ما پخوا هم له تا سره د
 ملاقات شرف ترلاسه کړی، د صفیی په زړه دروند گوزار وشو، هغی په لږزیدلی او
 زخمی غږ وویل : ماته د بغداد له توکمرو او حاضر ځوابو ځوانانو نه بیل بللی،
 په هر صورت زه خپل فرض پوره کوم، قاسم د شپی مهال له خپلو پنځلس شل تنو
 ملگرو سره په کښتیو کی راځی او پر تاسو حمله کوی، تاسو له دی ځایه ولاړ شی
 او یا د تفریح لپاره بل ځای وټاکی په دی کی ستاسو خیر دی، که نه نو بنایی په
 بغداد کی څوک دا ونه پوښتی چی څوک ووژل شول او چا ووژل؟

د طاهر شك په یقین بدل شوی ؤ، هغه وویل : ستا د زحمت څخه مننه! تاسو
 قاسم ته ووايي چی یو هوښیار سړی دوه ځله یوه حربه نه ازموی، ما تاته پخوا هم
 ویلی وو چی زه د دښمنی پرځای د هغه دوستی کول غوره گنم، خو چی هغه زما
 دویرولو لپاره کومی لاری غوره کوی دا د هر سلیم فطرت خاوند انسان ته بدی
 ښکاری. زه هغه ته تر غاړی وتو ته چمتو یم. خو د هغه په پښو کی لویدوته
 هیڅکله نه یم تیار.

صفیی ته د طاهر هر ټکی په زهرو ککړ یو نشتر ؤ، دی ته د خپل خلوص او
 ایثار مسخره کیدل له زغم نه وتلی وو، له غوسی نه په رپریدلی غږ یی په زوره

وویل : ته يو وحشی، جاهل او مغرور سارایي یی، ته دا گڼی چی زه قاسم را استولی یم، او زه د هغه په وینا دلته راغلی یم، پرېن هم تا زما په باب دا اتهکل کاوه او ولاړی چی زه د هغه د لاس اله یم او ستا د د ویرولو لپاره دروغ درته وایم. ما ستا په پیژندلو کی اشتباه کړی وه، ته له قاسم سره توپیر نه لری. ... زه بی عقله وم ... اوس زه درته وایم چی په خیمه کی دی دیوه بله کړه، او آرام ویده شه چی قاسم ته دی په موندلو کی زحمت نه وی.

صفيی دومره وویل او په سلگيو شوه، او طاهر ددی د الفاظو تر تريخوالی ددی د سلگيو او د سترگو د اوبنکو د څاڅکو نه زیات تر اغیزی لاندی راغی. هغه د کوم گل پر پانو د شبنم په څاڅکو کی دومره بنکلا او جذابیت نه ؤ لیدلی لکه ددی له بنو نه په څڅیدونکو غمیو کی یی چی لیده، سوچ یی وکړ چی که ددی نجلی په اړه یی اتهکل غلط وی نو بیا؟

صفيی د یوی شیبی لپاره سترگی په خپل لستونی کی پتی کړی او بیا یی په داسی نظر طاهر ته وکتل چی غوسه هم پکی وه، او رحم هم د اس جلب یی راوگرځاوه خو عبدالملك چی د دوی خبری اوریدلی وی او یوی نتیجی ته رسیدلی ؤ گړندی ورغی او د اس جلب یی ونیو وی ویل : عزتمندی، زه لتا سره د خبرو حق نه لرم، خو په داسی موکه له څه ویلو پرته نشم پاتی کیدای، ماته دانه ده معلومه چی ته او طاهر له څه وخت راسی سره پیژنی، په هر صورت ستا اوبنکی ستا د اخلاص شاهدی وایی. طاهر ستا په پیژندلو کی اشتباه کړی ده، خو ته دا اشتباه د بخښنی وړ ویوله، دی په بغداد کی مساپر دی، ددی ځای له حالاتونه خبر نه دی ستا په باب د غلط اتهکل سبب یی غالباً دا دی چی طاهر قاسم یو میړنی ځوان گڼی او د هغه په اړه بد اتهکل نشی کولی. هغه ته دانه ده معلومه چی د بغداد د امیرانو ذهنیت او سوچ څومره مردار دی، زه قاسم پیژنم او د طاهر لخوا له تانه معافی غواړم، ته به د طاهر په خبرو خامخا آزرده شوی وی خو که نن شپه د قاسم په اړه دده خوشباوری لری شوه نو بیا به دی چی څومره په پښیمانی ستا سره مخ کیږی د هغی اتهکل ته نه شی کولی. زه پوهیږم چی ته به په څومره ستونزو دلته رارسیدلی وی. تا پر موږ زیات احسان وکړ، زه تاته ډاډ درکوم، چی موږ به له دی خطر نه د ځانونو ژغورلو هڅه وکړو. او زه دا ډاډ هم درکوم چی طاهر به هم احسان هیروونکی ونه گوری، که گستاخی نه وی نو زما په گومان ته صفيه یی؟

صفیی حُواب ورکړ : هوکی! خو که ستا سوسره زما په اړه دلته په راتلو څه بدگومانی پیدا شوی وی له خپلی بنځی نه دی پوښتنه کولی شی، که ته عبدالملك بی نو ستا میرمن ما ډیره ښه پیژنی.

عبدالملك وویل : ته ډاډه اوسه، زه ستا په باب هیڅ بدگومانی نشم کولی. د صفیی د غوسی اور سوړ شوی ؤ، ظاهر یی د پښیمانی او خفگان په سبب ځوړند سرولید ویی ویل : که دی په خپل چلن پښیمانه وی نو زه هم د خپلو توندو خبرو معافی غواړم. زه یو ځل بیا وایم چی قاسم د شپی مهال راځی. تاسو خبر اوسی، او زه دا هم غواړم چی قاسم ته څه زیان ونه رسیږی تاسو وعده وکړی! عبدالملك وویل : زه وعده کوم چی د قاسم د سر یو ویښته به هم ضایع نه شی. ظاهر سرپورته کړ ویی ویل : که زه ووايم چی پښیمانه یم ته می د بڅښنی وړ بولی؟

صفیی وویل : نه، اوس نه! او بیایی اس ته پونده ورکړه. ظاهر خجالت شو تر سترگو پناه کیدونکی اس ته یی کتل، عبدالملك د هغه په اړه لاس ورکښینود ویی ویل : ته دا نجلی پیژنی؟

ظاهر حُواب ورکړ : نه!

: زه پوښتنه کولی شم چی دا دی لومړی چیرته او کله لیدلی؟

: پرون شپه د صدر اعظم د مانی په بڼ کی، خو دا څوک ده؟

: د قاسم د تره لور صفیه!

: پردی سریره ته گومان کوی چی زما رایه غلطه وه؟

: ستا اټکل ځکه غلط دی چی دا د قاسم د تره لور وه، او ددی پلار د بغداد

له ټولو امیرانو سره توپیر درلود، اوس راځه د لمانځه وخت دی.

ظاهر ورسره روان شو، عبدالعزیز چی تردی شیبی پوری چوپ ؤ، ظاهر ته یی

ویل : ته باید دومره پریشانه نشی، هغی ستا بڅښنه رد نه کړه بیایی عبدالملك

ته وویل : ستا په نظر موږ باید څه وکړو؟

د جگړی په صورت کی که څه هم موږ اته کسه یو خو دوی ته مو ښه سبق

ورکولی شوای خو تا وعده وکړه چی د قاسم د سر یو ویښته به هم نه ضایع کیږی،

خو چی کله توری تېکړ شی بیا د مقابل لوری د ویښته زیانیدو لحاظ ساتل

گرانپیی.

عبدالملك وویل : ما له هغه سره د قاسم د ځان ساتنی وعده کړی، خو دا وعده

می نه ده کړی چی د هغه په غاړه کی به د گلونو امیل وراچووا!
 عبدالعزیز وویل : نو نن به هغه ته داسی درس ورکړو چی ټول عمر یی په یاد
 وی. خو ستا باور دی چی قاسم به د شپې مهال پر موږ حمله وکړی؟
 عبدالملك ځواب ورکړ : ددی لږجلی په باب چی ماته څه معلومات دی زه د هغی
 په رڼا کی که ددی پر خبره باور ونه کړم گناه یی گنم، قاضی عبدالرحمن دی ته د
 قرآن او حدیثو درس ورکړی، زما میرمن هم د هغه شاگردده وه. ځکه دواړه یو بل
 ښی سره پیژنی زما میرمن د دوی په باب ډیر غوره نظر لری.
 عبدالعزیز پوښتنه وکړه : تا هغه څه ور وپیژندله؟
 : ستا پام نه شو دا د قاسم پر اس سپره وه.

(۳)

صفیی سترې شوی اس کله تیز او کله ورو زغلاوه خپل کورته نژدی نیم میل
 لری یی سکینه را لاندی کړه، سکینی په دریدو دریدو کی په لاره کی څو څو ځله
 هغی ته کنځلی وکړی او بیا به له مینی مجبوره شوه ددی د سلامتی دعا به یی
 وکړه.

کله به یی ویل : صفیی ! که ته په خیر او خیریت را ستنه شی نو دومره دیناره
 به خیرات ورکړم.

او کله به یی شونډی وژوولی وه یی ویل : صفیی ته یو ځل راشه زه به درسره
 داسی سلوک کوم چی ټول عمر دی په یاد وی. ستا سره چکر ته راوتل خو پرېږده
 زه به درسره خبری هم نه کوم.

صفیی ! لیونی، بی عقلی، ناپوهی! ما بهام شو، ته چیرته ولاړی، زه چی کورته
 ولاړه شم څه ځواب به وایم، تر سبا پوری به په ټول ښار کی دا مشهوره شی چی
 صفیه ورکه شویده.

او چی کله صفیه دی ته نژدی شوه ویل یی : خورجانی سکینی! دا کیدای شی
 ته له مانه خفه شی؟ له ماته راوگوره زه صفیه یم، ستا کشری صفیه! نو سکینی
 ته دا پرېکړه گرانه شوه چی هغی ته څه وواپی؟

صفیی بیا وویل : خوری! زما خوری! ستا د دومره خفه لیدو پرځای خو دا ښه
 ده چی له اس نه غورځیدلی او مړه شوی وای.
 سکینی وویل : ته ډیره بی عقله یی!

او بیا یی په سترگو کی اوبنکی راډنډ شوی، لږ وړاندی چی ولاړل سکینی وویل : که د حسن بن صباح کوم سهری په مخه درغلی وای بیا به دی څه کول؟ صفیې په خندا ځواب ورکړ : ما به ورته ویل چی ستاسو په جنت کی د حوری جوړیدو حقداره زه نه یم سکینه ده.

سکینی وویل : که د کور خلکو زموږ لټون پیل کړی وی څه پلمه به ورته کوو؟ صفیې په ډاډ ځواب ورکړ : تر اوسه ما بشام دی د سپوږمی په شپو کی څو ځله موږ ماسختن کور ته راستنیدلو.

د سیند پله ته چی نژدی شول صفیې دوی کینتی ولیدلی د فاصلی د زیاتوالی په سبب دی په کینتی کی سپریدونکی ونه لیدل خو د کینتیو گړندی تگ یی چی ولید وپوهیده چی قاسم او ملگری یی دی.

(۴)

قاسم له خپلو ملگرو سره تر مشوری وروسته د طاهر دوی له خیمو نه دوه سوه گزه لری د سیند پر غاړه کینتی ودرولی.

د سیند پر غاړه چی پللی شول ټولو پر خپلو مخونو پردی راکش کړی او د سپوږمی د رڼا نه د ځان ساتنی لپاره د وړاندی ونو منع ته ولاړل او غلی غلی د خیمو په لوری وزغلل، خیمو ته نژدی د یوی گنی ونی په سیوری کی ودریدل، او له لږ غوږ نیولو وروسته یو تن وړاندی ورغی هغه په خپ خپ تگ تر خیمی چارپیر راوگرځیده او بیایی خیمی ته وکتل او بیرته خپلو ملگرو ته راغی ویی ویل : دننه په یوه کونج کی اور بل دی او هغه څادر ورباندی غوړولی او په درانه خوب ویده دی، زموږ لپاره همدغه غوره موکه ده.

قاسم وویل : مگر د دوی اسونه نه ښکاری!

یوه تن ځواب ورکړ : که اسونه دوی په ځنگل کی د څریدو لپاره خلاص نه وی پرېښی نو بیا به چا په غلا بیولی وی اوس موږ باید وخت ضایع نه کړو.

د قاسم په اشاره ټولو توری وایستلی لوکس ور وړاندی شو قاسم یی تر مت ونیو ویی ویل : تا وعده کړی وه چی ویښوی به یی او د تیښتی او یا مقابلی موکه به ورکوی.

قاسم ځواب ورکړ : که ستاسو نه څوک راسره ملگری نه کوی نو جلا کیدای شی، که درته اړتیا شوه نو راوبه دی غواړو خو په یاد ولره! ته زموږ په دی کار

کی راسره شريك یی، که دی دا راز ونه ساتلای شونو کوم جرم چی پر موږ په گرانه ثابتیدای شی پر تا به اسانه ثابت شی، که ته په بغداد کی پاتی وای نو له دی جرم نه به دی حُان ژغورلی وای، خو ما د همدی لپاره راسره راوستی، که اوس بیرته ستون شی هم دانشی ثابتولای چی ته له موږ سره یوازی د یوه نندارچی په حیث ملگری وی، که توره نه شی کنبلی نو دا وعده به ضرور کوی چی خوله به دی چوپه وی.

لوکس خه سوچ وکړ او ویی ویل : ما د یوه دوست په حیث خپل فرض ادا کړ، نور که ستا دا پریکړه ده زه درسره یم.

قاسم وویل : زما له تانه همدا تمه وه، اوس زه غواړم چی دغه لویه لږ په زړه پوری کړو، ستا به هم دا اعتراض نه وی چی موږ هغه راوینن نه کړ. امکان لری هغه له مقابلی پرته تیښتی ته چمتو شی او موږ ته هسی دده په وینو د توررو سروکولو ضرورت نه شی، که هغه دا وعده وکړه چی بیا به بغداد ته نه حُی نو امکان لری هسی لږ تپی هم نه شی، زه دا غواړم چی د هغه خیمه وغورخوو موږ باید بیره وکړو.

د قاسم پردی وړاندیز دده حُینو ملگرو هغه وستایه او آفرین یی پری ووايه، دوی د ونی له سیوری راوتل په، رغړیدو د خیمی شاوخوا ته ورسیدل، د قاسم په اشاره یی په یوه وخت د خیمی تنابونه غوڅ کړل، یوه لوری ته یی کش کړه او لرگی یی وغورخول. د یوی شیبی لپاره د هغوی ټولو زړونه په زوره زوره درزیدل، د یوی شیبی لپاره د دوی غوږونه په حُمکه د غوږجدلی خیمی نه لاندی د ډول ډول غږونو د اوریدو په انتظار وو، او لږ شیبه وروسته د دوی سترگی د ویدو په لټ اوښتلو په څار ښخی وی،

خو د قاسم او ملگرو اندیښنی ورو ورو په تشویش او پریشانی بدلی شوی، ټولو یو بل ته په معنی دار نظر وکتل، خو حُایه د خیمی د رخت راوتلی برخی ددی لپاره کافی وی چی خیمه تشه نه ده.

لوکس غلی قاسم ته وویل : کیدای شی دوی موږ لیدلی یو او زموږ له شمیر نه ویریدلی وی، ته ورته غږ وکړه او د سر د امن وعده ورکړه زما باور دی چی د بغداد پریښودلو ته به چمتو شی.

په خیمی کی یوه لوری ته اوریلیده، د قاسم یو ملگری ورجگ شو اور ته یی اشاره وکړه ویی ویل : که دوی د سوی په خوب ویده وای هم د اور تودوخه به یی

احساسوله.

قاسم په لور غږ وویل : نور په دوکه کار نه کېږي، که ځان ژغورل غواړي نو د بغداد پرځای کوم بل لوري ته روان شه، ستا پرسر اتلس توري ولاړي دي، خيښي اور اخستي دي، د بغداد د پرېښودو وعده کوي که نه؟

کله يې چې څه ځواب وانه ورید قاسم ور ولاندي شو د توري په څوکه يې يو راوتلی ځای وکوت، پردی هم چې ویده شوی پرواونه کړه نو يې توره لږه په زوره چوخ کړه، خو دا يې احساس کړه چې لاندي د انسان پرځای کوم کلک شي دي، دده په لیدو دده نور ملگری هم پر خیمه وروختل يو تن يو بل راوتلی ځای په لغتو وواهه او ویی ویل : لاندي ډېری دي انسان نه شته. هغوی پر ډېرو ځادرونه غورولې او موږ يې تیر ایستلی يو، ځی له دی ځایه ځانونه باسي.

قاسم دوه دري راوتلی ځایونه په تورو ووهل او ویی ویل : دوی زموږ له راتگه خبر شوی او تښتیدلی دي.

خو څوگامه وړاندي يې يو دروند غږ واورید: موږ دلته يو تاسو د تښتې کوشش مه کوي!

د قاسم ملگری د کومی ناڅاپي حملې د مقابلي لپاره تیار شول خو شاوخوا هیڅوک نه ښکاریدل.

چا بیا وویل : تاسو ټول اوس زموږ د غشو تر دم لاندي یاستی او باور وکړی زموږ د یوه هم نخښه یې ځایه نه لگی.

قاسم احساس کړه چې خبری کونکی د مخامخ ونی ترشا دي، هغه خپلو ملگرو ته د سیند په لوري ورو ورو د شا تگ مشوره ورکړه.

د ونی له شانه بیا غږ اوچت شو : د تښتې هڅه یې گټی ده، ستاسو شاته سیند دي، مخامخ، ښی او کینې لوري ته زما غشی وښتونکی ناست دي. که ستاسو باور نه راځي نو هر لوري ته چې غواړی څلور گامه واخلي بیا وگوری، نه تاسو موږ لیدای شی او نه مو وښلی رارسېږي.

قاسم د ډیری وارخطایي له امله چیغی کړی:

ته څه غواړی موږ هسی د ساعت تیری لپاره راغلی وو توکی مو کولی.

: موږ هم هسی د ساعت تیری لپاره په ونو ختلی يو.

: زما په خبره باور وکړه ما هسی ته ویرولی!

: ته زما پر خبره باور وکړه هسی تاسو ویروا!

قاسم وویل : ایا دا به مناسبه نه وی چی له ونی نه راکوز شی او دلته دواړه خبری سره وکړوا

د ونی له شانه غږ راغی : د لاندی راکوزیدو له بلنی نه دی مننه! زه هم دلته ډیر تنگ ناست یم. خو پخواله دی چی زه درکوز شم ته به یو زحمت باسی!
: هغه څه؟

: ته دی ملگرو ته د تورو غورځولو امر وکړه!

قاسم وویل : ایا، دا به بڼه نه وای چی تا د خبرو په وخت کی د ځان او ما د رتبی خیال ساتلی؟

د ونی له شانه آواز راغی : گستاخی معاف!

ستا په مخ پرده ده او زه دی له غږ نه نه پیژنم!

قاسم وویل : نو ددی مطلب دا دی چی تاسو زموږ د راتگ له خبریدو نه پرته دومره احتیاط کوی؟

له لږ ځنډ نه وروسته آواز راغی: موږ د سیند په غاړه ناست وو د سپوږمی د شپي ننداره مو کوله، بنایي دا به ستاسو بدمرغی وه چی موږ ستاسی کښتی ولیدی د خطر په احساس کی مو اشتباه ونه کړه.

په خیمی کی د اور شغلی ژبغړاندی شوی وی، قاسم خپلو ملگرو ته وویل : تاسو دلته څه کوی نه گوری خیمی اور اخیستی، کش یی کړی اوپو ته یی وغورځوی!

له ونی نه دروند آواز اوچت شو: ودریږی!

که تاسو کوم یو لږ د یوی اوبلی خوا کیدو هڅه وکړه نو درته بڼه به نه وی، موږ د خیمی پروانه لرو، که تاسو موږ ددی بار د بیرته وړلو نه خلاص کړو نو موږ به هم تاسو د کښتیو له بیرته بیولو نه وژغورو، توپیر یوازی دا دی چی زموږ د خیمو ایری به د چا درد دوانه کړی خو ستاسو له کښتیو نه به کب نیوونکی کار واخلي.

اوس تاسو د کومی بلی کیسی له پیلولونه دمخه توری وغورځوی، قاسم خپلو ملگرو ته وکتل او توره یی وغورځوله، خو له ونی نه غږ راغی : تاسو له موږ نه لری نه یاست زه غواړم چی له تاسونه هر سړی په نوبت راشی ددی ونی په بیخ کی توره وغورځوی او بیرته پر خپل ځای ودریږی.

قاسم وویل : موږ د داسی ماتی له منلو نه مقابله غوره گڼو که په تاکی جرئت

وی نو راکوز شه او مقابله وکړه.

د ونی نه غږ راغی : د خدای ج احسان دی چی تا موږ د مقابلی ور وبللو، خو زه په باور درته وایم چی زموږ توری پخی نه دی. تا زموږ د تورو د تیره والی او د خپلو سرونو د قیمت غلط اټکل کړی دی، که بیا هم تاسو د مقابلی بلنه راکوی تیار یو، په تاسو کی کوم سړی چی لمان زورور گڼی راوړاندی دی شی!

له موږ نه به هم یو تن در کوز شی، همدغسی به یو پر بل پسی له تاسو سره د زور ازمویلو موکه ومومی، خو که په دی کی خپله گټه نه گوری نو زه د خپلو ملگرو لخوا دا وعده درسره کوم چی د وسلی له غورځولو وروسته به تاسو ته د تلو اجازه وی!

قاسم خپلو ملگرو ته وکتل او له څه سوچ وروسته یی یوه تن ته اشاره وکړه، بیا وړاندی ورغی او د ونی لاندی یی توره وغورځوله بیرته ولاړ پر خپل ځای ودرید، پر هغه پسی دوهم او بیا دریم او همدغسی ټول ولاړل دونی لاندی یی توری و غورځولی او بیرته په خپلو ځایونو ودریدل.

وروسته بیا یو تن له ونی نه کوز شو، دا عبدالعزیز ؤ توره یی وکښله وړاندی ورغی او د قاسم او ملگرو په مخ کی ودرید، له لږ سوچ وروسته یی وویل : زه د غږ په پیژندلو کی اشتباه نه کوم زما په گومان زه د صدر اعظم د زوی سره په ملاقات مشرف یم؟

قاسم له خپل مخ نه نقاب لری کړ او ویی غورځاوه، عبدالعزیز غږ وکړ :
طاهره! عبدالملکه!

راځی کوز شی دا قاسم دی، موږ گومان کاوه چی کوم دښمن راباندی یرغل راوړی دی.

د عبدالعزیز ملگری یو پر بل پسی توره ایستلی دوی ته ورنژدی شول.

قاسم وویل : ته ډیر هوښیار یی موږ هسی د ساعت تیری لپاره راغلی یو.

عبدالعزیز وویل : ستا ډیره مهربانی ده، موږ ستا خبری واوړیدی.

قاسم وویل : تاسو له موږ سره وعده کړی وه چی موږ توری وغورځوو نو تاسو

به مو لاره نه نیسی؟

عبدالعزیز ځواب ورکړ : زه پر خپله وعده ولاړ یم، خو ما ستا ملگری نه وو

لیدلی، تاسو دوی ته وواپی چی نقابونه لری کړی.

د قاسم په اشاره هغوی لږ ځنډ دوه زړی وو او بیایی نقابونه لری کړل. عبدالملک

لږ وړ وړاندې شو په هغوی کې یې څلور تنه پوځي منصبداران وپیژندل ویی ویل :
عزیزه ! د قاسم نفوذ تر پوځ پوری رسیدلی دی دوی پیژنی ! زما په گومان
ددی څلورو تنو له موږ سره د میلمنو په حیث پاتی کیدل ضروری دی.

عبدالعزیز ځواب ورکړ : ما د دوی ټولو د امن وعده کړی ده، قاسم ته تلای
شی خو یوه خبره ښه واوړه! که ته له خپلو ارادونه وانه وړی نو ډیر به درته تاوان
رکړی.

که د طاهر یو ویسته زیانپری نوزه به د صدر اعظم د مانی مخی ته پنځوس
زره سپاهیان راولم، او زموږ سره به ستاسو توری دا شاهدی وایی چی زموږ دښمن
څوک و؟

که د صدر اعظم لپاره زموږ په زړونو کی درناوی او عزت نه وای، نو نن به
ستاسو سره زموږ چلن بل وړ و، که د دجلی اوبه زموږ مړی خوندي اوغلی کولی
شی نو ستا مړی هم خوندي کولی شی.

په هر حال اوس ولاړ شه او که دی پیا په زړه کی د انتقام اور لمبی کولی نو دا
په یاد ولره چی تر سبا پوری به په بغداد کی پنځلس شل تنه نور هم داسی ځوانان
پیدا شی چی له ډیر لوی قوت نه به زموږ کسات واخستلای شی.

دایی وویل بیا عبدالعزیز خپلو ملگرو ته پام وراوه ویی ویل : زید او نصیره!
تاسو هغه توری پورته کړی. زید او نصیر د ونی لاندی توری اوچتی کړی،
عبدالعزیز خپلو نورو ملگرو ته اشاره وکړه او یوی خواته روان شول. قاسم او د
هغه ملگرو د بی شانه مایوسی په حالت کی د ونو په منح کی دوی ته کتل چی
ورو ورو یی له سترگو پناه کیدل.

په ځنگل کی تر نیم میل مزله وروسته عبدالعزیز او ملگری یی هغه ځای ته
ورسیدل چی اسونه یی ترلی وو له لږ خبرو او مجلس وروسته یی پردی اتفاق راغی
چی دوی باید په بیره بغداد ته ستانه شی او بیا په اسونو سپاره شول.

(۵)

لږ راختلی و چی قاسم یوی نوکری وخوځاوه او له خوږه یی راوینس کړ، هغه په
لټ واوښت، وغځید سترگی یی وغرولی نوکړه یی ورټله او بیرته یی سترگی پټی
کړی.

نوکری ورته وویل : جگ شه ماسپښین کیدونکی دی.

آغا دی غواری ! هغه حکم کړی دی چی زر تر زره ورته حاضر شی.
 قاسم وغورمبیده جگ شو او د صدر اعظم کوتی ته ورغی، صدر اعظم دیوی
 کړکی مخی ته ولاړ و بهر ته یی کتل، مخ یی راواراوه او قاسم ته د کتلو نه پرته
 یی ویل : قاسمه! ته د شپی چیرته وی؟ د یوی شیبی لپاره قاسم ددی خبری
 خواب ور نکړای شو، هغه پر خپله پریشانی راقابو شو وی ویل : د شپی له یوه
 دوست سره میلمه وم، هلته په خبرو اترو کی راباندی ناوخته شوه.

وزیر اعظم مخ ورواراوه او ورته ویی کتل، قاسم دده د کتو تاب رانه وړ
 سترگی یی بنکته واچولی، وزیر اعظم دده په لاس کی یو لیک ورکړ وی ویل :
 زویه ! ته تر اوسه د دروغو په فن کی دومره نه یی هوښیار شوی چی ماته دوکه
 راکړای شی دا ولوله!

قاسم د لیک له لوستلو نه وروسته پلار ته وکتل د هغه په کتو کی دا پوښتنه وه
 چی اوس ستا څه حکم دی؟

صدر اعظم په یوه وړوکی میز پرته توری ته اشاره وکړه وی ویل : طاهر له
 دی لیک سره ستا توره هم را استولی ده، دا د هغه شرافت دی که نه نو ولی عهد
 او شهزاده ته هم ور رسیدای شی.

قاسمه ! تا ډیر بد کړی دی، تا باید په داسی هوښیاز سره داسی کوږ گوزار نه
 وای کړی.

قاسم خواب ورکړ : پلار جانه ! دا هسی توکی وی، طاهر دومره هوښیار نه
 دی. دا یوازی د عبدالعزیز له لاسه وشول.

صدر اعظم ویل : هغه څوک دی؟

: هغه د پوځ یو معمولی افسر دی.

: خو د پاتی اوولس تورو په وړاندی کولو به د هغه اهمیت ډیر زیات شی. په
 پوځ کی پخوا هم ستا په باب چا ښه نظر نه درلود، اوس دی پخپله په لاره کی
 نوی ازغی وکړل، قاسمه! تا ډیر بد وکړل ما غوښتل طاهر ستا د پرمختگ د لاری
 یوه زینه شی، هغه به ما د ځان نائب معرفی کاوه او ته به د چنگیز خان دربار ته
 د سفیر په حیث تللی وی. خو اوس ... !

قاسم لږ اندیښمن شو وی ویل : نو اوس ؟

: اوس له دی پرته بله چاره نشته چی دی بهر ته چیرته واستوو او تاته په
 بغداد کی لاره خلاصه شی. تاته معلومه نه ده چی ولی عهد یی سپارښت کړی دی

چی په پوځ کی هغه ته مهمه ذمه واری وسپارل شی، قاضی فخر الدین خلیفه ته ددی ځوان په ستاینه کی ځمکه او آسمان سره یو کړی دی. د دی ټولو خبرو نتیجه به دا وی چی په بغداد کی به د ده د ملگرو پرمخ په هر ډگر د پرمختگ لاری خلاصی وی، او ستا لاره به تړلی وی.

قاسم وویل : نو ته دی په کوم مهم کار پسې ولی نه استوی؟

: زه دا کولی شم، خو له دی نه دمخه ستا ددی حرکت په سبب چی دده په زړه کی کوم شک پیدا شوی دی هغه باید لری شی، که نه نو هغه به ماته هم تل په شک گوری، تر اوسه پوری هغه زما په باب نیک گومان لری، همدغه سبب دی چی هغه ستا شکایت د بل چا پرځای ماته راوړ.

قاسم وویل : ته دا غواړی چی زه بخښنه تری وغواړم!

: نه داسی نه! هغه به پرتا نور هم بدگومانه شی، غوره دا ده چی هغه زه ځانته راوغواړم، د هغه د وړاندی له تانه پوښتنی وکړم. خو زه له دی نه دمخه ستا ځوانا اطمینان غواړم چی کوم حماقت به نه کوی، له پوځ نه چی کوم ځوانان ستا سره تللی وو د لښکرو سالار ته د هغوی په باب لیکم چی زر تر زره یی برطرف کړی.
: خو پلار جان! هغوی زما دوستان دی زما مرسته یی کوله په دی کی د هغوی څه گناه ده؟

سمدستی له ما سره دا مسئله مطرح نه ده چی دوی گناهکار وو که نه، ظاهر د ولی عهد، شهزاده او د پوځ سرلښکر تر درباره رسیدلی دی، د ظاهر دوستانو ته زه باید دا وښیم چی زه له دوی سره څه دښمنی نه لرم، خلیفه که ظاهر د مصر د پاچاهی جاسوس ونه گڼی نو امکان لری چی له ما سره د مشوری پرته یی په کوم مهم منصب وگوماری، په دی صورت کی به بیا دده د مخالفینو پر خلاف دده تر ټولو ستره وسیله د ده شتمنی وی. او زه دا نه غواړم چی داسی سړی دی دښمن شی چی خدای ج یی په متبو کی د غرونو د تل څیرلو او له آسمانه د ستورو راشکولو ځواک ایښی دی.

هغه یو د قدر وړ او مخلص زلمی دی، د داسی سړی دوستی گټوره او دښمنی یی خطرناکه وی، هغه ته زما ضرورت دی او د هغه پر خلاف ستا کوم سپارښت نشم زغملی. امکان لری له مانه وروسته همدغه زلمی د بغداد صدر اعظم شی. او ته به په خپلو حماقتونو پښیمان یی، او دا هم امکان لری چی هغه د کوم بل امیر پلوی شی او زما د عظمی صدارت منصب رانه واخلي.

د طاهر بن يوسف تیاری

چنگیز قراقرم خپل مرکز ټاکلی ؤ، د هغه هیواد ډیر پراخه او پوځونه یی بی شمیره وو، خو پر اسلامی نړۍ یی د حملی په مخ کی یو نه تسخیریدونکی دیوال لیده، دغه مورچل چی د مغلو د لښکرو د سیلاب د څپو حوصله ورماتوله د علاو الدین محمد خوارزم شاه ستره واکمنی وه چی بریدونه یی یوی خواته تر هندوستان او بغداد او بل لوری ته د اورال تر بهیری او فارس خلیج پوری رسیدل.

کله چی د بغداد واکمنی د امن په زانگو کی ویده وه، د لویدیځ او ختیځ یرغلگرو ته د خوارزم او مصر توریالی په مخ کی ولاړ وو، چنگیز خان د خوارزم د هیواد د سهی ځواک نه خبر نه ؤ، ځکه خو هغه له یرغل نه وړاندی له خوارزم شاه سره بښی اړیکی غوښتی چی د ټولو هسکو ټیتو او ځواک نه یی معلومات ترلاسه کړی. ځکه خو د دواړو هیوادونو ترمنځ د امن تړون وشو چی بیا د همدی تړون په سبب د دواړو لوریو ترمنځ د سوداگری لاری پرانستل شوی.

له خوارزم شاه سره د مغلو د سوداگری اړیکو په سبب د مغلو لپاره د جاسوسانو استولو کار ډیر اسانه شو، خو ډیره موده نه وه تیره شوی چی د خوارزم د سرحد یوه والی د بخارا د څو تنو سوداگرونه مالونه واخستل او دوی یی په دی تور ووزل چی دوی د چنگیز خان جاسوسان دی او د خوارزم د حالاتو د معلومولو لپاره را استول شویدی.

چنگیز خان خوارزم شاه ته خپل استازی واستاوه او د والی پر دی چلند بڼی احتجاج وکړ، خو د بخارا سوداگر د خوارزم شاه رعیت ؤ له هغوی سره د چنگیز خان خواخوږی د خوارزم شاه دا بدگومانی نوره هم زیاته کړه چی مغل کوم کار له خپلو خلکو نه نشی اخستی هغه د بخارا د سوداگرو په واسطه ترسره کوی. ځکه خو هغه په غوسه شو او د چنگیز خان د ایلچی د وژلو امر یی وکړ، ځینو امیرانو د هغه د پوهولو هڅه وکړه چی که هر څه وی د استازی وژل روا نه دی، خو سلطان

علاو الدین محمد خوارزم شاه یو خپلسری واکمن ؤ هغه د چا خبره ونه منله استازی یی وواژه او د هغه د نورو ملگرو پیری یی وروسوځولی او بیرته یی چنگیز ته واستول.

چنگیز خان دا سپکاوی ونه زغملاى شو، دا پېښه یی چی واوریده جگ شو په یوه غونډی وخوت او تر ډیره وخته لمر ته په سجده پروت ؤ. «مغلو لمر غمانخه او دوی به لمر او سپوږمى ته د راختلو او پرېوتلو پروخت سجده کولی.»

بیا یی په لور غږ وویل : په بی زواله اسمان کی دوه لمرونه نشته، نو پردی ځمکه هم دوه خاقان باید نه وی!

د چنگیز خان او خوارزم شاه ترمنځ جگړه حتمی وه خو چنگیز د خوارزم تر پوځونو زیات له دی نه په ویره کی ؤ چی که د لمر پالو پرخلاف خدای پال ټول سره یو شول نو دوی به د گوی په دښته کی هم د پناه ځای ونه مومی.

(۲)

له دی پېښو نه وړاندی د خلیفه ناصر او سلطان خوارزم شاه ترمنځ زړه بدای پیدا شوی ؤ، خوارزم شاه له خلیفه نه غوښتی وو چی د بغداد په جووماتونو کی دده نوم هم په خطبه کی د خلیفه له نامه سره یوځای یاد شی. خو کله چی دا غوښتنه ونه منل شوه نو په خپله واکمنی کی یی د خلیفه نوم له خطبې نه وغورځاوه او پر بغداد یی یرغل وکړ، په لاره کی پری د اټکل پرخلاف واوره واوریده او ده هغه یو بد شگون وباله او بیرته راستون شو، له دی وروسته که څه هم د دواړو هیوادونو ترمنځ اختلافات لری شوی وو خو خلیفه د بغداد په بریدونو د یو ځواکمن گاونډی موجودیت ځان ته یو لوی گواښ باله.

چنگیز خان له دی اختلافونو خبر ؤ، خو د هغه دا باور نه ؤ چی د دوی د حملی په صورت کی به د بغداد اولس د بی طرفی حالت وساتلای شی. هغه له دی نه ویریده چی که خلیفه خپل اختلافات هیر کړل او د خوارزم په ملاتړ یی د جهاد اعلان وکړ نو له افریقا نه تر هندوستانه د ټولو اسلامی هیوادونو لښکر به د دوی د غوښل کولو لپاره راټول شی، ددی اندیښنو په پام کی نیولو سره چنگیز خان په قراقرم کی په پراخه پوځی تیاری بوخت شو.

له خوارزم شاه سره د اړیکو تر خرابیدو وړاندی چنگیز په دی فکر کی ؤ چی د خوارزم د هیواد له نیولو پرته دده د نړۍ نیولو خیال سم تعبیر نه لری.

که خوارزم شاه هغه ته پلمه په لاس نه وای ورکړې هم له څو کلونو زیات ده د
یرغل انتظار نه شو کولی او د مغلو په لاس د خوارزم تباهی به څو کاله ځنډیدلی
وه، د ځواکمن گاونډی نه بی پروایی او یا په کمزوری گاونډی رحم د چنگیز خان
د مسلک خلاف ؤ.

له صدر اعظم سره د طاهر د لومړنی ځل لیدونه څو هفتی پخوا خلیفه ناصر ته
د خوارزم شاه په لاس د چنگیز خان د استازی د وژلو خبر رسیدلی ؤ او په څو
ورځو کی دغه خبر په بغداد کی ډیر مشهور شو.

طاهر چی له ښکار څخه راستون شو د خوارزم میلمستون ته ورغی.

د خوارزم سفیر عماد الملك څومره چی د طاهر د توری چلولو تراغیزی لاندی
راغلی ؤ تر هغو څو چنده یی د خبرو تراغیزی لاندی راغی، د طاهر د لوړو ارادو
نه د خبریدونه وروسته یی وویل :

کاشکی په بغداد کی ستا په څیر نور څو ځوانان هم وای!

طاهر ځواب ورکړ : په بغداد کی زما په څیر ډیر ځوانان شته خو افسوس کوم
چی ستاسو حکومت چی څرنګه پر خلیفه بدگومانه دی همغسی د بغداد پر اولس
هم بد گومانه دی.

او د خلیفه په باب هم زه دا ویلای شم چی که خدای ج مه کره په خوارزم څه
مصیبت راغی نو هغه ته به بی طرفه پاتی کیدل ممکن نه شی، لږ تر لږه د صدر
اعظم په باب زما دا باور دی چی هغه سره له دی چی د قاسم پلار دی، په سینه
کی یی د یوه مسلمان زړه دی او خلیفه ته به غلطه مشوره ورنکړی.

عماد الملك وویل : ستا غوندی خوش باوره انسان باید پنځه شپږ سوه کاله
پخوا پیدا شوی وای، اوس دنیا ډیره بدله شوی ده.

طاهر وویل : کیدای شی د خلیفه په باب زما رایه سهی نه وی خو د صدر
اعظم په باب زه په پوره باور ویلی شم چی د خوارزم په اړه یی نیت خراب نه دی.
د عماد الملك پر شونډو یوه حقارت آمیزه موسکا وغورځیده ویی ویل : که زه د
صدر اعظم په باب ستا غلط فهمی لری کرم نو بیا ؟

: تاسو به ما د ځان د اصلاح لپاره هر وخت چمتو وګوری او بیا به زما ځای د
بغداد پر ځای خوارزم وی.

: تاسو وعده کوی چی دغه راز به له تا سره وی ؟

: زه وعده کوم!

عماد الملك جگ شو يو وړوكى صندوق يى خلاص كړ او د يوى نرى خرمن توتو
 يى پورته كړه د طاهر په لاس كى يى وركړه پر هغى دا مطلب ليكلى و
 د مسلمانانو خليفه د خوارزم شاه په لاس د مغلو د خاقان «تولواك» د استازى
 وژل يو نه بخښونكى جرم بولى او دا يقين دركوى چى كه تاتارى خاقان دغه ظالم
 پاچا ته د څه سزا وركولو اراده لرى نو د اسلامى نرى لخوا به د هغه په ملاتړ غږ
 اوچت نه شى او د اسلامى نرى د روحانى پيشوا دعاگانى به د خاقان په حق كى
 وى.

ستاسو مخلص وحيد الدين د بهرنيو چارو وزير.

له دى مطلب نه لاندې په چينى ژبه څو حروف ليكل شوى وو طاهر په هغو
 گوتى كښيښودى له عماد الملك نه يى وپوښتل :
 دا څه ليكل شويدى؟

عماد الملك ځواب وركړ : دا د چنگيز خان د سفير تصديق دى، هغه ليكلى دى
 چى ستا خاص خدمتگار خليفه خپل همنظره كړى دى.
 طاهر له لږ چورت نه وروسته وويل : ستا په گومان دغه خاص خدمتگار څوك
 دى؟

عماد الملك ځواب وركړ : وحيد الدين دى نور څوك دى!
 طاهر وويل : نه دا بل څوك دى، د خليفه داسى اعتمادى چى په بغداد كى
 چنگيز خان ته جاسوسى كوى.

عماد الملك وويل : كه وحيد الدين نه وى نو بيا صدر اعظم دى.
 : نه زما په گومان له صدر اعظم او وزير خارجه نه پرته كوم بل څوك دى ته دا
 ليك پيژنى؟

: نه زه نوم لوستى شم!

: خو پوښتنه دا ده چى د بهرنيو چارو وزير د مغلو له سفير نه ددى ليك د
 تصديق پرځاى ولى ددغسى پيغام استولو غوښتنه نه ده كړى؟

عماد الملك ځواب وركړ: ددى دوه سببه كيداي شى، يو دا چى له كومه وخته را
 په دى خوا چى د جاسوسى په تور سوداگر پانسى شوى دى زموږ حكومت له
 چنگيز خان سره د بغداد د تاتارى سفير د ليكونو او پيغامونو لاره تړلى ده، هغه
 څو ځلى قراقرم ته د تلو لپاره د لارى اجازه وغوښته خو زموږ حكومت انكار كړى
 دى.

اوس د چنگيز خان د ایلچی وژل کیدل د هغه د پیغام او یا دده پخپله تلو امکانات بلکل ختم کړی دی، زموږ له هیواد نه د تیریدو نه پرته هغه دوی نوری لاری لری، لومړی دا چی د اروپا او روس له لاری چین ته واوړی او له هغو دنگو غرونو نه تیر شی چی اوسیدونکو یی د مغلو وحشت او بی رحمی لیدلی ده، هغوی به کوم تاتاری او یا د هغوی پیغام ورونکی بی پوښتنی ووژنی، بله لاره دا ده چی دوی د سمندر له لاری هندوستان ته ولاړ شی او له هغه حایه قراقرم ته مخه وکړی، په دی لاره به دوی له هغه دنگ غره سره مخ شی چی مرغه پر پکی نشی وهلی.

طاهر وپوښتل : دغه لیکنه ستالاس ته څه وړ درغلی؟

عماد الملك حُواب ورکړ : د خلیفه ناصر هوبنیاری موږ دی ته مجبور کړو چی خیر شو، هغه ددغه خدمت لپاره یو ترکی نسبه خوارزمی غوره کړی ؤ. دغه حُرمین یی د هغه د چپلی دننه ایښی وه، خو زموږ د سرحدونو څارونکی د جاسوسانو په پیژندلو کی دیر مهارت لری، د سرحد والی استازی وژلی دی او ددی لیک نقل یی پاچاته او اصل یی ماته راواستاوه.

: خلیفه پردی پېښو خبر دی؟

: ما له صدر اعظم سره ولیدل، هغه ته ما دا نه دی ویلی چی اصلی لیک ماته رارسیدلی دی، خو ما یو نقل هغه ته هم ورکړ.

: وزیر اعظم تا ته څه حُواب ورکړ؟

: هغه بی شمیره سوگندونه خوړل، د بهرنیو چارو وزیر ته یی کنځلی کولی زه یی په خپله مانی کی ایسار کړم پخپله خلیفه ته ورغی، بیرته چی راغی راته ویی ویل چی خلیفه د بهرنیو چارو وزیر غوښتی دی، د خلیفه اراده ده چی هغه محل ته ور وغواړی او ویی نیسی، له دی نه وروسته په همدی ماښام زه وزیر اعظم دویم ځلی وروغوښتم او راته ویی ویل چی د بهرنیو چارو وزیر چیرته غلی شویدی او لتون یی دوام لری.

: هغه تر اوسه پیدا شوی دی که نه؟

: نه!

: پر دی سربیره ته لا وایی چی خلیفه او صدر اعظم په دی دسیسه کی نه دی شریک؟ ماته خو داسی ښکاری چی د بهرنیو چارو وزیر یو لوری له اسلامی نری او بلی خواته له خلیفه او صدر اعظم سره غداری کوی، دده دورکیدو سبب هم

همدغه كيدای شی.

عماد الملك وویل : كيدای شی ستا نظر سهی وی او ماسپتین مهال د خلیفه د استازی دی غوبتتی چی زر تر زره له ما سره ولاړ شی . اشتباهی کړی وی، خو دا هم امکان لری چی هغه خلیفه ته ورغلی وی او خلیفه او صدر اعظم د خپلی بدنای له ویری هغه چیرته غلی کړی وی، امکان لری ده له هغه شریونه کوم غورپ څپلی وی چی د څکلو نه وروسته یی څوک د خلیفه د محل د کپو وپو لارونه ژوندی نه شی راوتلی.

: که ستا دا نظر سهی وی چی ده هر څه د خلیفه او صدر اعظم په خوبه کړی وی نو دا بیا څه وړ كيدای شی چی هغه ته دی زهر ورکړی او ویی وژنی؟
: د داسی مهم پلان له ناکامی وروسته خلیفه هغه د کوم نیک چلن مستحق نه گڼی.

که یی د وژلو پرځای چیرته غلی کړی وی نو معنی یی دا ده چی خلیفه او صدر اعظم ددی پیښی د برالا پلتنی نه ویریږی، زما د تسلی لپاره به یی سزا ورکوله، خو هغه چی توره په لاس جلاد لیدلی وای نو د خلیفه او یا صدر اعظم راز به یی نه ساته هر څه به یی پخپله افشا کول.

طاهر وویل : ته یوازی د تصویر یو مخ گوری، داسی ولی نه وایی چی دا دسیسه یوازی د بهرنیو چارو د وزیر وه، او هغه د سزا له ویری چیرته غلی شوی دی؟

: زه ددی خبری له امکان نه انکار نه کوم خو حالاتو د هری خبری د تیارو گوتونو د اړخونو په لیدو عادت کړی یو.
طاهر : ته پر ما اعتماد لری؟

عماد الملك ځواب ورکړ : پر تا د اعتماد لپاره همدا بس دی چی ته یو میرنی زلمی یی، د یوه مجاهد زوی یی، زه د داسی سړی د ایمان شهادت چی صلاح الدین ایوبی «رح» توره ورکوی په خلوص کی د شك جرئت نشم کولی.
: ستا باور دی چی چنگیز خان به پر خوارزم حمله وکړی؟
: که د وزیر خارجه دغه پیغام ور رسیدلی وای نو تر اوسه به یی حمله کړی وای.

: او که د صدر اعظم له لوری دا پیغام ور ورسیرږی چی که پر خوارزم حمله وکړی د بغداد هر مسلمان به د خوارزم تر بیرغ لاندی راټولیرږی نو بیا؟

: بیا خو زما باور دی چی چنگیز خان به د اسلامی نړی په لوری د سترگو اړولو جرئت هم ونکړای شی:

: که زه د صدر اعظم نه داسی پیغام ترلاسه کړم نو ته له ما سره د خوارزم له خاوری نه د تیریدو مرسته کوی؟

: زه به د صدر اعظم هر اقدام ته د شک په سترگه گورم خو که تاسو دغسی پیغام ترلاسه کړی نو زما باور دی چی قراقرم ته ورسپړی هم ددی پیغام مفهوم به بدل نه شی.

خو ته ددی خبری څه هیله لری چی صدر اعظم به داسی پیغام هم واستوی او تا به د استازی په توگه استوی؟

دی پوښتنی طاهر د یوی شیبی لپاره وارخطا کړ، د هغه په زړه کی شک پیدا شو چی که ورته ووایی چی صدر اعظم د چنگیز خان دربار ته د ده د استولو اراده څرگنده کړی ده نو د عماد الملك بدگومانی به زیاته شی، هغه ځواب ورکړ:

زه به له صدر اعظم نه وغواړم او که هغه ځواب راکړ نو بیا به د بغداد په جامع جومات کی اعلان وکړم چی خلیفه او صدر اعظم اسلامی نړی پر چنگیز خان پلورلی، تاسو به وگوری چی زما دغه غږ به د هر محوان او بودا غږ شی، زه به له تانه هغه وخت لیک وغواړم چی له ماسره به د صدر اعظم لیک وی او تاته به یی درښیم.

عماد الملك ځواب ورکړ: زه د صدر اعظم د لیک د لیدو پرته تاته د اجازه لیک درکولو ته تیار یم.

طاهر جگ شو هغه ته یی لاس ورکړ ویی ویل: نه اوس نه!

زه له صدر اعظم سره د خبرو اترو نه وروسته بیا درته راځم، طاهر د عماد الملك د کور نه راووت پر سرک یی زید ولید چی را روان دی، زید په غوسه وویل: زه ستا په لتون سترې شوم، د وزیر اعظم استازی راغلی و ته یی ورغوښتی یی، هغه ویل چی تا هر ځای ولید سمدستی یی راواستوه، عجیب بی عقل سری و، ماته یی ویل چی ته خو بلکل سارایی ښکاری او چی کله ما د غیږی نیولو چلینج ورکړ په کرس کرس یی وخنډل او ولاړ.

طاهر وویل: هر چاته د غیږی نیولو بلنه مه ورکوه.

پنځه ورځی وروسته یو ماښام له لمانځه وروسته عبدالعزیز او عبدالملک د ظاهر کورته ورغلل، ظاهر په یوه کوټه کې ناست ؤ او یو کتاب یی لوست، عبدالعزیز چی کوټی ته ورننوت ویی ویل : زما گومان ؤ چی ته به د سفر په تیاری بوخت یی!

ظاهر ورجگ شو، سترې مشی یی ورسره وکړل او ویی ویل : د سفر لپاره خو له پروڼ راسی تیاری نیسم، خو نن صدر اعظم ته خلیفه دا فرمان واوراوه چی بله ورځ د روژی میاشت پیلپړی او په روژه کی ماته سفر گران دی. ځکه خو به د اختر په سبا ماته د روانیدو اجازه راکوی.

عبدالعزیز وویل : عجیبه ده خلیفه ستا د تکلیف دومره خیال ساتی، ایا تا د چنگیز خان په نوم د هغه لیک ترلاسه کړی دی؟

ظاهر ځواب ورکړ : هغه لیک د صدر اعظم سره دی ما یی متن لوستی او د خلیفه مهر می هم پری لیدلی دی، وزیر اعظم هغه لیک عماد الملک ته هم وربودلی دی هغه ماته ویلی چی د رخصتیدو په ورځ به یی درته وسپارم.

عبدالملک وویل : مگر ستا د سفر د ځنډیدلو لپاره د روژی د میاشتی پلمه ماته چندان ډاډمنه نه ښکاری، آیا تاونه ویل چی ماته په سفر کی روژه نیول گران نه دی؟

ظاهر وویل : ما خو ډیر تینگار وکړ، ما وویل چی څوک د عربو په تبجنو ریگونو کی روژه نیولی شی د شمال ختیځ د غرونو په ساره شمال کی به یی په سفر کی روژه ډیره اسانه وی. له دی نه پرته ددی سفر ارځښت دومره زیات دی چی معمولی زحمتونه باید پکی په پام کی ونه نیول شی خو صدر اعظم وویل چی د اختر په ورځ خلیفه د نیزی وهلو او اس ځغلولو لویه گوری، د هغه هیله ده چی زه هم په دی لویه کی شریک وم.

عبدالملک وویل : دا پلمه له هغی بلی نه هم زیاته نامعقوله ده، عزیزه! ته راته ووايه په داسی حال کی چی د چنگیز خان لښکری د خوارزم په شمال ختیځ کی راغونډپړی او خلیفه د هغه گواښ ضروری بولی نو بیا د یوی میاشتی لپاره د ظاهر ایسارول په څه مقصد کیدای شی؟

عبدالعزیز په خپله پراخه تنده لاس راتیر کړ ویی ویل : د خلیفه او صدر اعظم په مصلحت پوهیدل گران دی، کیدای شی د رمضان ترپایه دی خپله اراده بدله کړی، د بوداتوب په سبب خلیفه د پریکړی حوصله له

لاسه ورکری، د داسی لوی توپ د وهلو لپاره هغه ته د یوه کال او یا یوی میاشتی فکر کولو فرصت دومره لویه خبره نه ده. هر زه له یوی خبری اندیښمن یم، طاهره! له تا سره نور څوک روانیږی؟
طاهر ځواب ورکړ :

ما د تاسو دواړو په اړه ورته وویل خو وزیر اعظم ونه منله هغه راته وویل چی ته له ځانه سره دري څلور تنه نوکران بیولی شی.

عبدالعزيز ځواب ورکړ : دا اندیښنه د خوارزم سفیر هم ښکاروله چی زما کوم بل ملگری هلته د خلیفه کوم بل پیغام یو نه سی. خو زه نه پوهیږم چی د خلیفه د لیک په لیدو به څنگه چنگیز خان د یوه معمولی نوکر پر خبره اعتبار کوی، له دی پرته به د احتیاط په خاطر عماد الملك د لاری ټولو پهروته خبر ورکوی چی له ما نه پرته به نور ټول تلاشی کوی زه هم د دوی څارنه کوم.

عبدالملك وویل : که له دوی نه کوم یوه د مغلو د سفیر کومه نخښه هلته وړاندی کړه نو بیا؟

طاهر وویل : تاسو ددی فکر مه کوی، ما تر دی پوری بندوبست کړی دی چی د مغلو حکومت ته تر ننوتلو دمخه به د دوی جامی او پایزار [ټول بدلیري.]
عبدالعزيز وویل :

بیا هم ته هوښیار اوسه، داسی نه شی چی د خوارزم له حدودو نه له تیریدو وروسته ته په کوم سرای کی ویده وی او چی کله سهار راپاڅی نو ملگری به دی د خلیفه له لیک سره تری تم وی، ته به دوی لتوی او دوی قراقرم ته رسیدلی وی.

طاهر تر لږ ځنډه په چورتونو کی ډوب شو بالاخره یی وویل : ته فکر مه کوه له دوی سره به لږ تر لږه دا احساس ضرور وی چی له ما پرته بیرته نشی راتلای.
: مگر دا هم کیدای شی چی دوی ته د قراقرم اوبه او هوا له بغداد نه ښه ورولگیږی، ځکه خو زید خامخا له ځانه سره بوزه.

طاهر ځواب ورکړ : زید خو زه د کور د ساتنی لپاره دلته ضروری بولم، تاسو ډاډه اوسی له دی ځایه چی له ماسره هر ډول ځلک ولاړ شی هغوی به له یوه پړاو منزله وروسته د لوی وزیر یا خلیفه پرځای زما تر اغیزی لاندی وی، که د انعام هوس کوم څوک غدار کولی شی نو له هغه نه زیات انعام یی بیرته سمی لاری ته هم اړولی شی.

عبدالملك وویل : زه اوسنی د بهرنیو چارو وزیر مهلب بن داؤد یو خطرناک سړی

بولم، دوه کاله پخوا هغه په بغداد کی بلکل نا آشنا ؤ، خو په خو میاشتو کی یی
دا حالت دی چی د ورگی یو محل خامخا له خلیفه سره گوری، د وحید الدین له
غلی کیدونه دمخه یی دی مرستیال ؤ، خو عجیبه دا ده چی له وحید الدین نه دده
لیده کاته له خلیفه سره زیات وو.

په گینو ملاقاتونو کی به یی د چنگیز خان استازی هم ورسره بیولی ؤ، حکم
خو دا غوره ده چی د هغه یو سری هم ورسره بو نه زی.

طاهر وویل : زه به دا خبره په پام کی نیسم، تاسو ته معلومه ده چی مهلب بن
داود له کوم مجایه راغلی دی؟

عبدالملك جواب ورکړ : دا چاته معلومه نه ده خو داسی ویل کیږی چی بی
حسابه دولت ورسره دی او خلیفه او شهزاده مستنصر ته یی ډیری گران بیه تحفی
ورکړی دی.

(۴)

صفیه سهار وختی له درانه خوږه راویښه شوه، په کوټه کی یی په خپه روښنایی
کی یوی او بلی خواته وکتل غمجنه غوندی شوه او بیرته یی سترگی پټی کړی، نن
یی بیا یو خوږ خوب لیدلی ؤ، نن بیا په ډیره په زړه پوری فضا کی الوتلی وه،
هله چی آزاد مرغان د مینی بدلی وایی دی په چوپ کتلو کی چاته زاری کړی وی
او هغه ددی د زاریو په جواب کی ویلی وو: صفیسی! ساده کیږه مه زموږ د ژوند
لاری سره بیلی دی.

د صفیسی پر شونډو غمجنه موسکا وځلیده ویی ویل : زما سارایی ! ته ډیر
ضدی یی!

هغی دویم ځلی سترگی وغړولی جگه شوه بلی کوټی ته ولاړه اودس یی وکړ او
په لمانځه ودریده، د لمانځه نه وروسته یی لاس په دعا اوچت کړل او د پخوا په
شان یی د دعا وروستی الفاظ دا وو: زما الله هغه له هر آفت نه په امان کړه!

د دعا له پای نه وروسته صفیه جگه شوه خپلی کوټی ته ولاړه او کړکی یی
پرانستله بن ته یی وکتل. بیا یی له خانه سره یوه خوږه سندره زمزمه کوله او بل
لوری ته د یوی هنداری مخی ته ودریده، ددی غږ چی د پسرلی د موسم د
مرغانو له غارونه زیات خوږ ؤ، ورو ورو جگیده.

خو لږ وروسته یی په هنداره کی کوم بل څوک ولیدل ناخاپه چوپه شوه، په بیر

بني شاته راوکتل قاسم ته يی وکتل ویی ویل : قاسمه!
 قاسم په موسکا وویل : صفيی ته ولی چوپه شوی ستا غږ...!!
 صفيی په ترخی لهجی د هغه خبره ورغوځه کړه ویی ویل:
 زما غږ ډیر ښه دی خو ته د غلو په څیر زما کوتی ته د راتلو هیڅ حق نه لری...
 ورځه که نه سکینی ته ناری کوم.

قاسم وویل : صفيی! ما څه گناه کړی ده، ستا له مانه ولی دومره کرکه ده! که
 ستا دا سندری زما لپاره نه دی نو د چا لپاره دی؟

صفيی! ما دومره مه رته! ته پوهیږی چی زه له تاسره څومره مینه لرم!
 صفيه له غوسې نه تکه سره شوه ویی ویل : قاسمه! ولاړ شه تر اوسه دی پر
 ماغزو د شپې د شرابو اغیزه شته.

قاسم خپله غوسه راقابو کړه ویی ویل : صفيی! تاته معلومه ده چی ما شراب
 پرېښی دی، که بیا هم زما کوم بد عادت وی هم د ژوند په اوږده سفر کی دواړه د
 یوی کښتی سپاره یو، ځکه خوماته دومره د بی قدری په نظر کتل پرېږده، دا به
 د دواړو په څیر وی.

صفيه په تنگ شوه ځواب یی ورکړ : قاسمه! ورځه!
 زه ستا په کښتی کی د سپریدو پر ځای د سیند په گرداب کی دویدل غوره
 گنم.

قاسم خجالت شو ویی ویل : دومره سره وضعه ښه نه ده، په ما کی به په
 زرگونو کمزوری وی خو زه ستا یم، زه ستا د یوی موسکا لپاره له مرگ سره
 لوبیدلی شم، په اور کی ورغورځیدای شم، له غرونو سره جنگیدای شم، زه ستا
 لپاره...!

صفيی وویل : هوا هوا ولی ودریدی؟ ووايه زه ستا لپاره د آسمان ستوری
 راشکولی شم، د سمندر په تل کی غوتی خوړلی او غمی راویستلی شم، د لویو
 لویو ظالمو پاچاهانو له سرونو تاج اخستلای شم، له تندرونو سره دغری وهلی شم،
 له توپانونو سره لوبیدلی شم، خو یو انسان کیدای نه شم، قاسمه دا بدگومانی کله
 درته پیدا شوی چی ته شاعر هم یی؟

قاسم پر خپله بی عزتی د قابو کیدو هڅه وکړه ویی ویل :

صفيی! زما احساسات مه توهینوه، زه شاعر نه یم.

: ستا احساسات! هغه خو ددی وږم نه دی چی توهین کړای شی، ته که دلته

په تم کیدو تینگار کوی نو زه درنه حُم، خو که په ما پسی راغلی نو نیغه کای
ته ور حُم!

صنځی دا وویل قاسم ته یی په کرکه او نفرت وکتل له کوتی نه ووتله د محل
له باغ نه یی خو گلان وشکول او بیا د گڼو ونو منخ ته ولاړه، له بشاخونو نه د
شبڼم څاڅکی راتوئیدل خو دی یی احسنا نه کاوه. دا هغه ځای ؤ چی له طاهر سره
یی لومړی ځل یوازی دیدن شوی ؤ او له کومی ورځی راسی چی طاهر د خلیفه له
پیغام سره د قراقرم په لوری رخصت شوی ؤ، د بن دی گوښی ته ددی پام ور
اوښتی ؤ، ددغو ونو پانی او گلان دی ته د نورو ونو نه بدل او په زړه پوری
بنکاریدل.

نن د قاسم سره د خبرو اترونه وروسته پر زړه له درانه بوج سره راغلی وه، د لمر
لومړنی وړانگی د ونو د پانو نه په جل بل ځلیدلی او حُمکی ته رسیدلی، صنځی
آسمان ته وکتل او په دیره غمجنه لهجه یی وویل:

طاهره! تاته بنایی دا معلومه هم نه وی چی زه څوک یم او ته زما لپاره څوک
جوړ شوی یی؟

دویم فصل

د خلیفه استازی

د خوارزم له بریدونو نه چی تیر شول طاهر او ملگری پی د مغلو د هیواد په برید کی په سرحدی پهره کی لږ ایسار کړل، د پهری مشر د دوی د آرام او راحت هر ممکن کوشش کاوه، بیا هم طاهر او دده ملگرو داسی گنله چی دوی پی په یوه خیمه کی تر څارنی لاندی نیولی دی، دوی ته په شاوخوا غونډیو کی د گرځیدو اجازه نه وه، طاهر به چی په ماته گوډه تاتاری ژبه له کوم سپاهی نه څه پوښتنه کوله نو ځواب پی نه ورکاوه. د پهری له افسر نه پرته له دوی سره چا د خبرو حق نه درلود، د مغلو جاسوس به د سیوری په شان له دوی سره یو ځای گرځیده، طاهر افسر ته څو ځلی وویل چی هغه د چنگیز خان په نامه د بغداد د خلیفه مهم پیغام راوړی دی خو هر ځل پی دا ځواب اوریده چی : لوی خان ته پیغام استول شوی دی چی هدایت وکړی تاسو به ور واستوو.

نژدی دری اونی وروسته یو مغل افسر له څو سپاهیانو سره دی پهری ته ورغلل هغوی له طاهر نه د تکلیفونو بختنه وغوښتله او ورته ویی ویل :

لوی خان تاسو ته په حضور د مشرف کیدو ویاړ درکوی.

له دغه افسر سره څو هفتی په سختو غرنیو لارو له مزله وروسته یوه ورځ طاهر او دده ملگری د قراقرم هغی دری ته ننوتل چی د سترگو تر څاره د مغلو د لښکر خیمی پکی دریدلی وی، د دری څلورو خواو ته دنگ غرونه ولاړ وو.

وزیر اعظم له بغداد نه له طاهر سره دری تنه استولی وو، یو تن کمال نومیده د دوهم نوم ابو اسحق و او دریم چی عراقی ؤ جمیل نومیده، دری وارو د صدر اعظم له هدایت سره سم په لاره او سفر کی د طاهر بڼه درناوی او اطاعت کاوه، په لاره کی څو ځلی د هغوی تلاشی وشوه ځکه خو طاهر په دی داده شو چی که په دوی کی کوم یو د خلیفه او یا وزیر اعظم ځانگری پیغام راوړی وی هم د خپل ریښتینتوب لپاره به څه نخبه او دلیل وړاندی نکړای شی او چنگیز خان به داده نکړای شی، خو کله چی د مغلو هیواد ته داخل شول طاهر په دی خبره پریشانه

شو چی ابو اسحق په تاتاری ژبه بڼه پوهیږی، او هغه د چنگیز خان تر هستوگنځی پوری تر رسیدوله تاتاری سردار سره بڼه بلد شوی و، په مزله کی طاهر خو ځله ابو اسحق له تاتاری سردار سره له نور کاروان نه وړاندی یا وروسته په راز دارانه خبرو اترو او روغېر ولید.

د خیمو بڼار ته له رسیدو سره سم چی چنگیز خان د نهری د نیولو لپاره په تیاری بوخت و، مغل سردار د یوی لوی خیمی مخی ته ودرید له اس نه پلی شو او طاهر ته یی وویل : تاسو په دی خیمه کی استراحت وکړی زه به لوی خان خبرم.

له دی نه وروسته یی څو سپاهیانو ته چی له خیمی نه بهر ولاړ وو او د دوی لاره یی څارله اشاره وکړه، هغوی راوړاندی شول د طاهر او د هغه د ملگرو د اسونو جلبونه یی و نیول، دوی هم له اسونو نه پلی شول او د یوه تن په لارښونه خیمی ته ننوتل.

خیمه په بخملی پردو او ایرانی قالینو بڼکلی شوی وه طاهر او ملگرو یی د مازدیگر لمنځونه ادا کړل، له دعا نه وروسته طاهر له ابو اسحق نه وپوښتل : تا په لاره کی له هغه مغل سردار سره څه خبری کولی؟

ابو اسحق په یوه معنی داره موسکا خپلو ملگرو ته وکتل او ویی ویل : هغه ماته د چنگیز خان او ما هغه ته د خپل خلیفه په باب خبری کولی.

: تا په ټوله لاره له مانه دا خبره ولی پتوله چی ته په تاتاری ژبه پوهیږی؟

: که تا له مانه پوښتلی وای ما به ځواب درکړی و.

: صدر اعظم ته معلومه ده چی ته په تاتاری ژبه پوهیږی؟

اسحق لږ وارخطا شو ویی ویل : صدر اعظم د ما غوندی معمولی خلکو د پیژندنی زحمت کله گالی؟

که ستا دلته زما په خبرو څه اعتراض وی نو زه به هیڅکله هم له چا سره ونه گڼم.

: زه ستا پر خبرو اعتراض نه لرم خو که څوک له تانه د بغداد په اړه څه پوښتنه وکړی نو بڼه فکر کوه او بیا ځواب ورکوه.

ابو اسحق ځواب ورکړ : زه خپله ذمه واری احساسوم. لږ ځنډ وروسته تاتاری سردار د دوی خیمی ته ورننوت او طاهر ته یی وویل :

لوی خان به سبا سهار ته له تاسو سره گوری، ما ستاسو د خوراک، څښاک

بندوبست یوه ایرانی نوکر ته سپارلی هغه ستاسو مسلمان ورور دی تاسو ته به هیڅ تکلیف نه وی.

کله چی طاهر له مغل سردار سره خبری کولی ابو اسحق له خیمی نه بهر ووت او کله چی تاتاری سردار هم له خیمی نه بهر ته ووت طاهر جگ شو او د خیمی نه یی بهر ته وکتل، ابو اسحق څو گامه لری له تاتاری سردار سره خبری کولی. مایتام مهال د طاهر دری واړه ملگری د چکر په پلمه بهر ته ووتل او هغه وخت بیرته راستانه شول چی طاهر د ماسختن لمونځ ادا کړی ؤ او د ویده کیدو په تکل ؤ.

طاهر چی دوی بڼه ورتل نو ابو اسحق وویل : زه درنه بخښنه غواړم، بیا به داسی غلطی نه کوو، دغه مغل ډیر وحشیان دی، موږ د چکر لپاره ووتو د یوی خیمی ترڅنگ تیریدو چی څو تنو مغلو سپاهیانو را ایسار کړو او په زور یی سرونه راباندی وخریل کوپړی یی راباندی توری کړی، د خدای ج شکر دی چی ته راسره نه وی، ابو اسحق دا وویل او بیا یی پگری له سره لری کړه او زیاته یی کړه:

وگوره موږ یی په څه حال اخته کړی یوا

د ابو اسحق او د هغه د ملگرو سرونه یی زینتیا خریلی وو، او د ویښتانو پرځای تور غوری پری ځلیدل.

طاهر وویل : دغه خلك ډیر احمق دی، زه به چنگیز خان ته د دوی پر دی سلوک احتجاج کوم.

ابو اسحق وویل : دلته سر خریل کومه خبره نه ده یوه سپاهی ویل چی د سر خریل هم د میلمه پالنسی په دود کی شامل دی، د خدای ج شکر دی چی دوی د خپلو خنجرونو د تیغ د تیره توب ازمویلو لپاره زموږ ویښتان غوره کړل، که نه نو د یوه تاتاری لاس دومره شاه رگ ته نژدی له خطرته خالی نه وی.

(۲)

سبا سهار طاهر د چنگیز خان له استازی سره شاهي محل ته روان شو، د شاهي محل په دره کی په یوه مناسب لوړ ځای څو ښکلی او شانداري خیمی وی، د غونډی پر لوری تللی لاری یوی او بلی خوا ته د انسانی کوپړیو څلی دریدلی وو او د لاری په اوږدو کی دواړو خواو ته کتار کوپړی ایښی وی. د طاهر له بڼی نه

مغلی سردار وپوهیده ورته ویی ویل :
 دا یوازی د لویو لویو سردارانو ککری دی، دوی یی د خپل حیثیت په مناسبت
 دلته ایښی دی، د تپتی طبقی ککری مو دلته نه دی راوړی، پاس به تاسو د لوی
 خان د خیمی په مخکی د هغو واکمنو او پوځی سردارانو د ککرو انبار وړینی چی
 زموږ د عظمت په وړاندی یی له سر تپتولو نه ډډه کوله، د لوږو کورنیو د ښځو او
 نجونو کوپړی چی د لوی خان او شهزاده گانو له خدمت نه یی سرغړاوه د هغوی د
 ککر یو وړوکی منار د ملکی د خیمی مخی ته دی.

په غونډی چی وختل مغل سردار یوی بلی غونډی ته اشاره وکړه ویی ویل :
 هلته وگوری دلوی خان شانداره مانی هلته جوړیږی.

په وړاندی غرونو کی ډیره عالی ډبره لږه ده، ما اوریدلی دی چی د بخارا،
 سمرقند، او بغداد په مانیو کی ډیری غوره سپینی او سری ډبری کاریدلی دی.

ظاهر ځواب ورکړ : هغه ډبری پر دی سر بیره چی ښکلی دی ډیری کلکی هم
 دی، ستاسو لوی خان ولی د کوپړیو مانی نه جوړی؟

: که د انسانی کوپړیونه د خپتو کار اخستل کیدای شوای نو موږ ته دا
 مشکله نه وه، په شمال ختیځ او شمال لویدیځ کی په ډیرو ښارونو کی د کوپړیو
 ډیر انبارونه بی کاره پراته دی.

د غونډی په څوکه په یوه پراخه میدان قیمتی غالی غوړیدلی وه، او د میدان
 دری لوریو ته د خیمو کتارونه وو ځای پر ځای ایستلی توری پهره داران ولاړ وو،
 استازی د یوی خیمی په مخکی ودرید او ظاهر یی بهر پرښود پخپله خیمی ته
 ننوت، له لږ ځنډ وروسته هغه بیرته راووت او ظاهر یی دننه ورسره بوت. له دوو
 پراخو کوتونه چی تیر شول ظاهر او هماغه استازی یوی وړوکی بلی کوتی ته
 ننوتل، په کوته کی یوی خواته نژدی څلور لویشتی لوږه چوتره وه چی قیمتی
 غالی پری غوړیدلی وه، د چوتری نه لاندی کتار څو تاجونه ایښی وو.

په کوته کی یو سپی چی له چینی او پگړی نه مسلمان ښکاریده ولاړ ؤ، هغه
 راوړاندی شو ظاهر ته یی د ستری مشی لپاره لاس وراوړد کړ او ویی ویل : زه د
 مغلو د لوی خان په دربار کی خپل یوه مسلمان ورور ته ښه راغلاست وایم، ظاهر
 چی هغه ته لاس ورکړ په بدن یی لرزه احساس کړه، او له لږ دوه زړه توب وروسته
 یی وویل : ته دلته څه کوی؟

: زه دلوی خان په دربارکی دعربی او فارسی ترجمان یم.

: ته تر دی حایه خه ډول راورسیدی؟

: لوی خاقان جوهر پیژندونکی هم دی او سخی هم، زه هم د سوداگرو له یوی قافلی سره دلته راغلم، د لوی خاقان یوه ترجمان ته اړتیا وه، هغه زه خو میاشتی له خان سره ایسار کړم، خو له هغه وروسته د دوی قدردانی زه د همدی حای کرم او د تل لپاره یی واخستلم، لوی خاقان د تشریف راوړو په حال کی دی زه خو خبری غواړم درته ونییم. هغه زیاته چاپلوسی نه خوښوی خو بی تکلفی او بی پروایی هیڅکله نه بڅښی، که ته ورسره په تاتاری ژبه پخپله خبری وکړی ډیر پری خوښیږی که ته په تاتاری نه پوهیږی نو د هغه چینایی ژبه هم زده ده، له دی دوو ژبو وروسته لوی خان فارسی غوره بولی، هغه د فارسی خو جملی زده کړی هم دی خو له عربی ژبی نه یی وحشت دی.

طاهر خواب ورکړ: ستا د مشوری نه مننه، خو زه په تاتاری ژبه نه پوهیږم، په فارسی پوهیږم خو زه ویريږم چی هغه ستا پر ترجمانی برسیره پخپله هوښیاری زما د خبرو په مطلب غلط ونه پوهیږی، که تا ته د عربی ژباړه ستونزی لری بیله خبره ده که نه نو زه د خپل مطلب د پوهولو لپاره عربی غوره او مناسبه گنم، که دی په ترکی پوهیږی نو زه په ترکی ژبه هم ښه پوهیږم.

: گوره دا غضب ونه کړی! له کومی ورخی راسی چی خوارزم شاه د لوی خان استازی وژلی دی د هغه له ترکی ژبی نه سخته کرکه پیدا شویده. هوا د خبرو پر وخت دا خیال ساته چی ستا غږ د لوی خان له آواز نه اوچت نه شی، ته ډیر بختور یی چی لوی خان په داسی خانگړی حای کی د ملاقات شرف دروڅښلو، په داسی تخلیه کی د هغه مبارک لاس له دربار نه زیات له فیضه ډک وی.

طاهر وویل: زه ستا له نیکو مشورو نه یو ځل بیا مننه کوم خو ته زما په باب بدگومانی مه کوه، زه دلته د خیتی په خاطر نه یم راغلی.

(۳)

ترجمان د خپل خجالت د لری کولو په خاطر څه ویل غوښتل خو د چوتری له شانه وړه پرده اوچته شوه هغه ورو طاهر ته وویل: لوی خان تشریف راوړی! یوه شیبه وروسته پر چوتره طاهر هغه جابر او ظالم انسان لیده چی د وحشت او بربریت انسانی یی په ختیغ او لویدیغ کی مشهوری شوی وی. ترجمان دواړه

لاسونه پرسینه نیولی وو او د رکوع په حالت ولاړ ؤ، چنگیز خان په غوسه طاهر ته وکتل او په چوتره کښیناست ترجمان هم نیغ ودرید، د هغه په کتو کی پزی خفگان له ورايه بنکاریده چی طاهر ولی دده تقلید ونه کړ، طاهر هماغسی چنگیز-خان ته کتل او دا داسی گستاخی وه چی په دك دربار کی بنایسی چنگیز خان نه وای زغملی خو په دی گوښه کی یی ترجمان له زغملونه ناتوانه ؤ بالاخره یی ورو وویل : سترگی بنکته واچوه! خو پر طاهر دی گواښ هیخ اثر ونه کړ، خو شیبی له چوپتیا نه وروسته د بغداد د خلیفه د استازی او د چنگیز خان خبری داسی پیل شوی:

ترجمان چنگیز خان ته په خطاب کی : د بغداد د خلیفه استازی د لوی تولواک او د تاتار خاقان اعظم په دربار کی چی د هغه د لورینی او مهربانی لاس دوستانو ته د رحمت سبب دی او توره یی د دښمنانو پر سرونو د تندر په څیر راپریوزی په دیر ادب او احترام سلام وړاندی کوی.

چنگیز خان : زه د بغداد د استازی په لیدو خوښ شوم، ده ته داد ورکړه چی دلته به یی سر ته هیخ خطر نه وی.

ترجمان : طاهر ته په عربی ژبه په خطاب کی : لوی تولواک ستاسو په راتگ خپله خوښی څرگندی او دا هم فرمایسی چی دلته ستاسو ویره بی ځایه ده، له تاسو سره به شاهانه مهربانی وشی او بیرته به مو خوښ واستوو.

طاهر : زه د انعامونو په هیله دلته نه یم راغلی، که د تاتار پاچا دومره مهربانه وی نو ماته دی د خلیفه د لیک له وړاندی کولو نه وروسته د اسلام د تبلیغ فرصت راکړی.

دا به زما لپاره لوی انعام وی.

ترجمان : د خلیفه استازی د لوی خان د مهربانی مننه کوی او د بغداد د خلیفه د لیک وړاندی کولو اجازه غواړی.
چنگیز خان : اجازه ده.

ترجمان : لوی خاقان حکم درته کوی چی د خلیفه لیک وړاندی کړه! طاهر ور وړاندی شو په ورینمین توکر پیچلی لیک یی وړاندی کړ، چنگیز خان هغه پرانیست او ترجمان ته یی ورکړ او د اورولو امر یی ورته وکړ په عربی ژبه د لیک لنډ مضمون داسی ؤ:

« د تاتاریانو پاچا چنگیز خان باید وپوهیږی چی پر موږ د خدای ج او د هغه د

رسول صلی الله علیه وسلم له لوری د اسلامی نړۍ د ټولو مسلمانانو د عزت، آبرو او آزادی دفاع فرض شوی ده، د خوارزم له پاچا سره زموږ څه اختلافات شته، خو پر اسلامی نړۍ له بهر نه د کومی حملې او گواښ په خاطر موږ نه یوازی د خوارزم شاه په ملاتړ مجبور یو بلکې د هغه تر بیرغ لاندې به د یوه معمولی سپاهی په څیر جگړه د ځان لپاره نیکمرغی بولو، که دا رښتیا ده چې د تاتار پاچا د خوارزم پر سرحدونو پوځونه راټولوی نو موږ گواښ کوو چې د خوارزم پر خلاف د جگړې اعلان به د ټولې اسلامی نړۍ پر خلاف د جگړې اعلان ویل شی، ددی لیک په ځواب کې موږ د مغلو له پاچا نه دا اوریدل غواړو چې دوی به په خوارزم حمله نه کوی.

د مسلمانانو د خلیفه ابو العباس احمد ناصر الدین لخوا.

ترجمان د څه ځانگړې تغیر او تبدیل پرته لیک په تاتاری ژبه وژباړه، طاهر حیران و چې د چنگیز خان تندې معمولی تریو نه شو، هغه په پوره اطمینان پر خپل ځای ناست و او په معنی داره موسکا یې طاهر ته کتل. د هغې په سترگو کې دا لوستل کیدل چې ده ته دغه لیک له یوی په زړه پوری توکی پرته هیڅ اهمیت نه لری.

چنگیز خان : خپل خلیفه ته زموږ له لوری دا پیغام ورسوه چې موږ له اسلامی نړۍ سره، د دښمنی اراده نه لرو، خوارزم شاه له موږ سره ډیر زیاتی کړی دی، بیا هم موږ پر هغه د تیری او حملې اراده نه لرو.

ژباړن : تاسو خلیفه ته د خاقان اعظم لخوا دا پیغام ورسوی چې ستا په سپارښت خاقان اعظم د خوارزم شاه تیروتنه بخښی او پر اسلامی نړۍ له حملې نه دده کوی.

طاهر : زه به دا پیغام خلیفه ته ورسوم، له دی نه پرته باید عرض وکړم چې د خلیفه لیک د بغداد د اولس د احساساتو ترجمان دی ستا په اړه دا مشهوره ده چې په زړه کې دی د خپل پوځی ځواک د ښکارولو اراده پر هری وعدی او تعهد بری مومی، خو که تاسو پر خپلی دی وعدی پابندی ونه کړه او پر خوارزم مو حمله وکړه نو ټول بغداد او له ختیځه تر لویدیځه ټوله اسلامی نړۍ به د سارایی توپان په څیر ستا سو په مخکې راپورته کیږی.

ترجمان : د خلیفه استازی په ډیر ادب او درناوی عرض کوی چې د اعلی حضرت دغه پیغام به خلیفه ته اوروی، ستا دا وعده د اسلامی نړۍ د تسلی

لپاره کافی ده، خو که تاسو پر خوارزم حمله وکړه نو د بغداد او نورو اسلامی هیوادونو خلک به خپل حکومتونه د خوارزم پر ملاتړ مجبور کړي او هغوی ټول به د مغلو د لښکر د سیلاب په مخ کې له دردناکي تباهي سره مخ شي.

چنگیز خان : موږ چی چاته دوست ووايو، بیا د هغوی له لوری بی اعتمادی نه خوښوو.

ترجمان طاهر ته وکتل ویی ویل : لوی خان پردی بی اعتمادی ښکارولو سخت خفه شو، حُککه خو مهربانی وکړه چوپ شه.

طاهر : ډیر ښه! اوس زه د لوی خان په مخکي د تبلیغ اجازه غواړم.

ترجمان : په دوه زره توب، د خلیفه استازی د تاتار د اولس د مذهبي عقایدو نه زیات اغیزمن دی، او هغه ددی اجازه غواړی چی د اسلام په اړه څه ووايي.

چنگیز خان : ده ته زموږ لخوا ووايه چی موږ له وفادارو مسلمانانو څخه کرکه نه کوو.

ترجمان : طاهر ته په خطاب کی : لوی خان ډیر مصروف دی او تاته د رخصت اجازه درکوی او دا هم فرمایي چی له وفادارو مسلمانانو سره دښمنی نه لری.

طاهر پرېشانه شو ترجمان ته یی وکتل او ویی ویل : که هغه اوس مصروف وی ماته دی بل وخت د تبلیغ موکه راکړی.

چنگیز خان وپوښتل : د خلیفه استازی څه غواړی؟

ترجمان وویل : دی د جناب عالی مننه کوی او عرض کوی چی که تاسو په څه خبره خفه شوی یاست بڅښنه غواړم.

چنگیز خان وویل : زه افسوس کوم چی مصروفیت می نور د ناستی اجازه نه راکوی که څه هم د خلیفه استازی ډیر په زړه پوری سړی ښکارېږی، له ده نه وپوښته چی کله روانیږی؟

ترجمان طاهر ته په خطاب کی وویل : خان اعظم فرمایي چی موږ زیات مصروف یو حُککه خو د بیا لیدو امکان نشته د یخنی موسم راروان دی غوره دا ده چی ته زر تر زره بغداد ته روان شه، دلته ډیر مسلمان علما شته چی موږ ته د اسلام په اړه معلومات راکوی.

چنگیز خان د شا کوتی ته ولاړ.

(۴)

له خیمی نه بهر د چنگیز خان خو زاسن او خو تنه مغل سرداران په یوه قالینه لمر ته ناست وو پخپلو کی سره گریدل، د یوه خووان په پوښتنه ترجمان له طاهر سره معرفی کړل، هغوی طاهر له خان سره کښیناوه او د بغداد په باب یی تری په ښتنی پیل کړی، طاهر د حیو پوښتنو خو ابونه ورکړل او چی کله هغوی د بغداد د پوځ او د کلاگانو د خواکمنی په اړه وپوښتل ده ورته وویل چی زه ددی پوښتنو له خو ابونونه ناتوانه یم.

د چنگیز خان یوه زوی وویل : تاته لکه چی بدگومانی پیدا شوه موږ دغه پوښتنی په څه بد نیت نه دی کړی، له بغداد سره موږ اړیکی دوستانه دی. او موږ د خپلو دوستانو په اړه ضروری معلومات خپل فرض گڼو، دا هم باید درته ووايو چی له بهرنی نړی نه زموږ معلومات لږ نه دی دا وگوری!

د چنگیز خان زوی له جیبه یو دسمال راویست او د طاهر په مخکی یی وغوراوه او ویی ویل : ښایی تا د بغداد تر دی بشپړه نقشه پخوا هیڅ نه وی لیدلی.

پر دسمال نقشه واقعاً دومره بشپړه وه چی طاهر په حیرانی کی ډوب شو. یوه مغلی سردار طاهر ته په معنی داره موسکا وکتل ویی ویل : اوس ته له موږ سره په بی تکلفی خبری کولی شی، طاهر لا نقشی ته کتل چی یو خدمتگار راغی په تاتاری ژبه یی څه وویل او دغه خلك ټول جگ شول د خیمی په لوری روان شول، طاهر چی کله دسمال بیرته ورکاوه د چنگیز خان زوی وویل : که دا نقشه ستا خوښه شوی وی درسره وایی خله له ما سره نوری هم شته.

طاهر خو اب ورکړ : نه! د بغداد نقشه زما پر زړه لیک ده.

کله چی دغه خلك یوی خیمی ته ننوتل ترجمان طاهر ته وویل : ته هم غضب کوی! ددی سړی په زړه کی چی د ککرو منارونه دروی د اسلام لپاره ځای له کومه شی؟

طاهر خو اب ورکړ : زه دده په بی پروایی افسوس نه کوم، خو پر دی خفه یم چی ما خپله ذمه واری پوره نکړای شوه.

ترجمان وویل : تاسو زما احسان په یاد ولری، چی لوی خان ته می ستا د ډیرو ترخو الفاظو تریخوالی وروڼه ښود.

طاهر ټکان وخوړ ویی ویل : ستا مطلب دا دی چی تا زما د خبرو مفهوم بدل کړی دی؟

ترجمان د یوی منافقانه موسکا سره ځواب ورکړ : نه! ما ستا ځینی خیالونه په مهذبه طریقه څرگند کړل.

ظاهر وویل : له مهذبی طریقی نه ستا مطلب د چاپلوسانه طریقی څخه دی؟

ترجمان ځواب ورکړ : د مهذبی طریقی څخه مطلب هغه لاره ده چی اوس یی په دیکه له درباره راونه ایستلو ستا سره یی بنایی څه رعایت کړی وای خو پر ما به یی خامخا غوسه سروله.

ظاهر وویل : کله چی ما ویل چی د مسلمانانو پر یوه حکومت به د تاتاریانو پر حمله د ټولی نړی مسلمانان متحد شی، د چنگیز خان موسکا دا ثابتوله چی یا هغه پر خپل پوځی ځواک زیات ویاری او یا زما خبری هسی تش گواښونه گڼی.

ترجمان وویل : لوی خان د مرگ په دروازه ولاړ هم د موسکا همت لری، پردی علاوه هغه پوهیږی چی د اولسونو د برخلیک پریکړی پر الفاظو نه بلکی په عمل کیږی، که زه ستا پرځای وای بیرته به بغداد ته تلم او د مغلو د پوځی ځواک په اړه به می د خلیفه غلط فهمی لری کول خپله ذمه واری بلله، تاسو تر اوسه هیڅ نه دی لیدلی تاسو له ما سره راځی!

ظاهر له ترجمان سره د غونډی بلی ډډی ته ولاړ هغه لوری ته هم د غونډی نه لاندی په دره کی وړی وړی زیاتی خیمی دریدلی وی، ترجمان یو ځای ودرید هلته ودریدلیو خیمو ته یی اشاره وکړه ویی ویل : ته نه پوهیږی چی د غرونو دغه لری تر کومه ځایه رسیدلی ده، او ماته دا هم نه ده معلومه چی د تاتاریانو پر پوځ څومره نوری دغسی دری ډکی دی زه دا هم نشم ویلی چی مغل به پر خوارزم حمله وکړی که نه، یوازی دومره پوهیږم که لوی خان له خوارزمیانو نه د بدل اخستلو پریکړه وکړه نو د نړی هیڅ قوت یی پریکړه نشی وریدلولی، او که د ټولی اسلامی نړی پوځونه هم د تاتاریانو مخی ته راووزی هم د دوی د لښکرو سیلاب به یی د خاشاکو په څیر ورسره په مخه کړی.

هغه غونډی به د ریگونو یو بند ثابتی شی ځکه خو که ستا له بغداد سره خواخوږی وی نو خلیفه ته له داسی سپری سره د دغرو مشوره مه ورکوه چی پر خپلو غلیمانو د خدایی قهر په څیر رانازلیری؟

ظاهر غوسه شو ویی ویل : ته له ضرورت نه زیات د مغلو د نعمت حق ادا کوی، ماته د دی ټولو لارو معلومات دی چی چنگیز خان یی د خپلو حریفانو ویرولو لپاره کاروی.

زه دا منم چی د اختلاف په سبب اسلامی نړی ډیره کمزوری شویده، خو پردی کمزوری برسیره موږ کلونه کلونه د نصرانیانو لویو لویو په وسلو سنبال پوځونو ته ماته ورکړی ده، د چنگیز خان لښکری له هغوی نه زیاتی نه دی، او نه د خوارزم او بغداد پوځونه د مصر او شام له پوځ نه لږ دی. د لویدیځ د سترو په وسلو سنبال لښکرو د یرغل مقابلی ته د شام، فلسطین، او مصر نه تر پنځوس زره تنو زیات لښکره دی ور وتلی، خو د تاتاریانو مقابلی ته به د بغداد دري لکه او د خوارزم څلور لکه تنه لښکر د جگړی ډگر ته راوړی، که تا زه د خلیفه خواخوږی بللی یم او له تاتاریانو نه د ویری مشوره راکوی نو زه تاته د چنگیز د وفادار په توگه مشوره درکوم چی د اسلام د دفاعی ځواک په اړه دده غلط فهمی لری کړه.

ترجمان ځواب ورکړ: چنگیز خان د ځان کم گنډلو د احساس له خاوندانو څخه نه دی، خو د بغداد خلیفه د ځان کم گنډلو احساس ښکاره کړیدی، له خلیفه سره نه یوازی دا احساس دی چی خوارزم شاه به د چنگیز خان د یرغل تاب رانه وړی بلکی د هغه دا باور هم دی چی خلیفه به یی هیڅ مرسته ونه کړای شی، که د هغه د بغداد او خوارزم پر ځواک اعتماد وای، نو چنگیز خان ته به یی ستا په لاس دا پیغام نه را استاوه چی پر خوارزم حمله ونه کړی، یو ځواکمن انسان هیڅکله هم خپل حریف ته نه وایی چی پر ما حمله مه کوه که نه نو نتیجه به یی درته ښه نه وی، هغه پردی ډاډه وی چی د وخت په راتلو به د لوتی ځواب په تیره ورکوی. طاهر وویل: په دی پیغام کی د خلیفه هدف دا ؤ چی د خوارزم شاه او بغداد د اولس دا بدگومانی لری شی چی عباسی خلافت د خوارزم شاه پر خلاف له مغلو سره څه معامله کوی.

ترجمان یو ځل بیا په منافقانه موسکا طاهر ته وکتل ویی ویل: د خوارزم شاه په اړه نشم ویلی چی بدگومانی به یی لری شوی وی که نه خو تا د لوی خان یوه بدگومانی لری کړه، راځه زه دی خیمی ته ورسوم.

طاهر په بیره تری وپوښتل: ته لومړی دا ووايه چی ما کومه بدگومانی لری کړه؟

ترجمان وویل: تاته به راتلونکی حالات د دی ځواب درکړی.

: نه نه ته به یی راته وایی!

: نه تا وویل چی زه د چنگیز خان وفادار یم، او زما د وفاداری غوښتنه دا ده

چی دا راز ښکاره نه کړم.

ترجمان دا وویل او بیا یی یوی او بلی خوا ته وکتل او ویی :
ستا ځینی خبری ماته له زغم نه بهر وی خو نه پوهیږم ولی له تا سره د
خواخوږی احساس کوم، زما مشوره تاسو ته دا ده چی له کوم بل چا سره د بلدیږو
هڅه مه کوه، او چی څومره زر کیدای شی له دی ځایه روان شه، نور له مانه څه
پوښتنه مه کوه، راځه!

یو راز

په بیرته راستنیدو کی طاهر او د هغه ملگری د مغلو د سرحد نه له تیریدو وروسته د خوارزم په سرحد کی یوه وروکی بنار ته ننوتل، دا بنار له خوقند نه نژدی سل میله جنوب ختیځ لوری ته د خوشحاله کرونه گرو او سوداگرو د هستوگنی بنار و، د شاوخوا سرحدی پهرو لپاره په بنار کی پنځه زره تنه پوځ و طاهر چی له بغداده قراقرم ته تلو هم له دی بنار نه تیر شو د بنار حاکم او څو نور مخور له ده سره بڼه بلد شوی وو، د بنار حاکم د پخوا په څیر دی په خپل کور کی ایسار کړ، د بنار اوسیدونکی د مغلو نه په اندیښنه کی وو، ځکه خو یی چی د طاهر د بیرته راستنیدو خبر واورید څو تنه لوړ رتبه افسران او سرداران د حاکم کورته راغلل.

طاهر دوی ته ټول حال لند لند بیان کړ، دوی ته یی ډاډ ورکړ چی که د خلیفه پر گواښ برسیره یی پر خوارزم حمله وکړه نو بغداد به په خپل ټول توان د دوی ملاتړ کوی.

یوه سوداگر وپوښتل : ستا د چنگیز خان پر وعده باور دی؟

طاهر ځواب ورکړ : نه! همدغه سبب دی چی زه بغداد له دی حالت نه خبرول غواړم او غواړم چی زر تر زره هلته ځان ورسوم.

حاکم پوښتنه وکړه : که بده نه منی زه یوه خبره درته کوم.

: ووايه!

: د ځینو خلکو دا گومان دی چی د زحمت په وخت کی به خلیفه له نیکو دعاگانو پرته له موږ سره نور هیڅ مرسته ونکړای شی، له موږ سره به دده دا هم ډیره مرسته وی، خو ځینی خلک دا گومان هم کوی چی خلیفه دا پیغام ځکه د چنگیز خان په نامه واستاوه چی دده لومړنی پیغام چی چنگیز خان یی پر خوارزم یرغل ته لمسولی و نیول شوی دی له خلیفه سره دا ویره وه چی که دده لومړنی پیغام په اسلامی نهی کی مشهور شی نو دا لږ ډیر پاتی عزت به یی هم ورسره ختم شی

بلکی د بغداد په اولس کی به هم ناکراری راشی، حُکمه خویی له یوه پلوه په بغداد کی د خوارزم د سفیر او تاسو غونډی خلکو د داد لپاره دوهم پیغام واستاوه او اوس هغه بنایی په مناسبه موقع بل پیغام چنگیز خان ته واستوی چی زه له وضعی نه په دی مجبور شوم چی تاته گواښ وکړم، ته زما له لوری داده اوسه.
طاهر حُواب ورکړ:

د خلیفه په اړه داسی بدگومانی له تاسو سره نه بنایی، بیا هم که خدای ج مه کړه ستاسو بدگومانی او اندیښنه پرځای وی هم زه دا داد درکوم چی حالات به خلیفه پر خبره تینگ پاتی کیدو ته اړ کړی، ما په قراقرم کی د انسانی ککرو خلی لیدلی دی، اوس به د بغداد په جوماتونو کی ماته دا آسانه وی چی ووايم چی مغل حُومه د انسانیت ستر غلیمان دی، او که پر خوارزم کوم سیلاب راغی څپی به یی بغداد ته هم راوړی، او که ما د خلیفه او یا صدر اعظم پرنیت څه شک راغی نو زه به د بغداد په جوماتونو کی دا اعلان کوم چی ستاسو ساتونکی له چنگیز خان سره ستاسو د عزت او ناموس معامله کړی ده، خو زما باور دی چی خبره به تر دی پوری راونه رسیږی، که خلیفه له خوارزم سره خواخوږی ونه لری هم نو د بغداد د ژغورنی لپاره به له خوارزم شاه سره په مرسته مجبور وی.
سبا ته طاهر روانیده خو د ښار حاکم ورته وویل:

نن د جمعی ورځ ده د ښار اوسیدونکی هیله لری چی د جمعی لمونځ ستا په امامت ادا کړی حُکه خو نن خامخا پاتی شه، په دی حُند کی به د لاری پهره دارانو ته ستا لپاره د تازه نفسه اسونو تیارولو موقع هم په لاس ورشی، د والی په تینگار طاهر په یوه ورځ نور پاتی کیدلو راضی شو.

د جمعی له لمانځه نه وروسته والی له هغه سره ډیر تود روغبړ وکړ ویی ویل: ستا په ژبه کی جادو دی، کاشکی د بخارا او سمرقند د جوماتونو خطیبان هم نن دلته وای.

خلکو له طاهر سره د مینی په خاطر دی د والی تر کوره بدرگه کړ.

(۲)

همدغه ورځ طاهر د مازدیگر له لمانځه نه وروسته له جومات نه د والی د کور په لوری روان ؤ چی په لاره کی یی د ښار کوتوال ولید، هغه ورته وویل: ته ما د والی په کور کی لتولی زه ستا لپاره راغلم.

طاهر : خیریت دی؟

کوټوال : کومه خاصه خبره نشته، که درته زحمت نه وی له ما سره یو ځل ولاړ
 شه، طاهر له خپلو خواخوږو او عقیدت مندانو نه چی ورسره را روان وو رخصت
 واخیست او له کوټوال سره ملگری شو، خو گامه چی ولاړل پوښتنه یی وکړه : آیا
 داسی کومه خبره ده چی ته یی دلته ماته نه وایی؟

: ما د خلکو د وړاندی تاته نشو ویلی، کوټوال له جیبه د ورینمین توکریو
 وړوکی دسمال راویوست او طاهر ته یی په لاس کی ورکړ ویی ویل:
 ته دا پیژنی؟

طاهر ویل : نه په دی که څه شی ذی؟

کوټوال ځواب ورکړ : ته یی خلاص کړه پخپله یی وگوره، بنایی داسی څه پکی
 وړینی چی پیژنی یی.

طاهر دسمال خلاص کړ ویی کوت، دری غمی پکی وځلیدل، طاهر په سوالیه
 نظر کوټوال ته وکتل، هغه چی د طاهر اندیبننه احساس کړه ویی ویل :
 دا غمی ستا له یوه نوکر سره وو.

طاهر اندیبنمن شو ویی ویل : تا د هغه تلاشی اخستی ده؟

کوټوال ځواب ورکړ : ته بده مه مننه دا زما ذمه واری وه، ستا یو نوکر همدا
 اوس د یوه زرگر په دوکان کی ولاړ ؤ او دایو غمی یی ور بنودلو چی څومره
 اړخښت لری، هغه سوداگر پروون او نن ستادوینا او ملاقات تر اغیزی لاندی
 راغلی، هغه شکمن شوی ؤ چی له داسی معمولی سړی سره دومره گران بیه غمی
 له کومه شول، ماته راغی خبر یو، راکړ چی بنایی هغه دا غمی له تانه غلا کړی
 وی، ځکه خو زه دده په لټون پسې ووتم، هغه د یوه بل سوداگر په دوکان کی
 غمی بیه کاوه، د بیی په اړه دده ناگراری بنودله چی دا ده همدا اوس ترلاسه کړی
 دی، ځکه هغه ما ونیوه او بندیځانی ته می بوت، هلته منی یی چی تلاشی
 واخستله دوه نور غمی هم ورسره راووتل.

طاهر ویل : تا تری وپوښتل چی غمی دی له کومه کړل؟

کوټوال ځواب ورکړ : هغه تر اوسه پوری څه ځواب نه راکاوه او ستا له خبرولو
 نه دمخه می پر هغه څه زور راوستل مناسب ونه بلل.

طاهر په یوه ژور سوچ کی ډوب شو.

د امنیې قوماندانی ته چی نژدی شول طاهر ویل : تا د هغه د نوم پوښتنه

وکره؟

کوټوال ځواب ورکړ : هغه خپل نوم کمال بنیسی .
 طاهر وویل : غوره دا ده چی زه یوازی خبره ورسره وکړم.
 کوټوال وویل : ته زما کوټی ته ولاړ شه زه به یی همالته درولم.
 طاهر یی په کوټه کی کښیناوه او کوټوال لږ ځنډ وروسکه کمال ور ووست له
 طاهر سره یی پرېښود او دی تری بیرون ته ووت.
 طاهر کمال ته وکتل، د هغه حالت د یوه لوټ شوی سوداگر نه توپیر نه درلود،
 یوه شیبه یی سترگی وغړولی طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : هغه غمی زما خپل
 وو.

طاهر ورجگ شو د غمیو دسمال یی د هغه په لاس کی ورکړ او ویی ویل :
 وریږه مه، زه یوازی پردی پوهیدل غواړم چی دا دی له کومه کړل؟ ما، ما... ما دا
 غمی د منلو په خیمه کی وموندل.
 : نو دا بیا ماته راکړه، د مغلو مال باید بیرته هغوی ته ورسوو.

: نه، نه، دا زما دی، دا زما دی.

: نو بیا ووايه چی چا درکړی دی؟

: چا نه دی راکړی په لاره کی می وموندل.

طاهر په یوه لاس د هغه مری کلکه کړه او پر بل لاس یی په خوله څو څپیری
 ورکړی ویی ویل : ریښتیا ووايه که نه د سر خیر دی نشته.
 کمال د خپلی مری د ژغورنی هڅه وکړه ویی ویل : زه بی گناه یم، ماته هیڅ
 معلوم نه دی.

طاهر پرمخ یوه بله څپیره ووايه ویی ویل : داسی ولی نه وایی چی دا غمی
 چنگیز خان درکړی دی!

کمال چیغه کړه ویی ویل : د خدای په خاطر په ما رحم وکړه ابو اسحق به می
 ووژنی!

طاهر وویل : اوس زما لاس د ابو اسحق له لاسه ستا شاه رگ ته زیات نژدی
 دی. ته به وایی!

: ماته دا د چنگیز خان یوه نوکر راکړل.

طاهر یی مری پرېښوده ویی ویل : ایا دا سهی نه ده چی په هغه ورځ مو سرونه
 خریلی وو له چنگیز خان سره مو ولیدل؟

کمال خپله خولی پر سر برابره کړه ویی ویل : نه موږ له هغه سره نه دی لیدلی
طاهر وویل : خولی دی لری کړه!

کمال د هغه د حکم د منلو پرځای دوه گامه شاته شو.

طاهر ور وړاندی شو او د هغه له سره یی د خولی د لری کولو هڅه وکړه، خو
هغه خولی پر سر کلکه کړه ویی ویل : پرما ورحمیرہ! د خدای په خاطر ابو اسحق
به می ووژنی! طاهر په خوله یوه بله څپیره ورکړه ویی ویل : شورمه کوه، او د
هغه له سره یی خولی لری کړه، د کمال له سره تور غوړی لو لری شوی وو، او په
ورو وپښتانو کی په سره رنگ طاهر څو عجیبی لیکی ولیدی، په څیر یی چی
وکتل دا د عربی څو حرفونه بنکاره شول، څو شیبی د طاهر وینی په رگونو کی
وچی شوی، د سره رنگ له ټول لیک لوستلونه وړاندی ده دا احساس کړه چی له
بغداد نه د اسلامی نړی په وینو کی د لمبولو دسیسه بشپړه شویده.

او دی یی له ټول پام او احتیاط سره سره ددی نارولی هدف لپاره د لاس آله
گرځولی.

هغه خپلی شونډی وچپچلی د کمال خولی یی د هغه پر سر ور کیښوده تر مت
یی ونیو او بهر ته یی را ویوست، کوتوال بهر ولاړ ؤ، طاهر ورته وویل :
زه ستا مننه کوم اوس که ستا اعتراض نه وی زه دی له ځانه سره بیایم.
کوتوال وویل : ته د خپل واک یی چی خپل مجرم ته سزا ورکوی او که یی
بخښی، خو زه مشوره درکوم چی له داسی ملگرو سره پام کوه.
طاهر ځواب ورکړ : ته باور وکړه چی زه د داسی گناهکارانو پر بخښنه عادت
نه یم.

چی بهر ته راووت د والی د محل سره نژدی طاهر یو خوړ ولید یوی او بلی
خواته یی وکتل بیایی کمال ته وویل : سر دی دلته ومینځه!
کمال لږ ځنډ دوه زری ودرید، خو طاهر خنجر راوکیښ او په درانه غږ یی ورته
ویل : زر کوه که نه زه به ددی گران بیه لیک د لوستلو لپاره ستا د سر په
رغړولو هم صرفه ونه کړم.

کمال په ویریدلی لهجه ورته وویل : دغه غوړی په اوبو نه پاکیږی.

نو سر دی په ریگونو ومینځه!

لږ ځنډ وروسته طاهر د کمال د سر لیک په دی مفهوم پوهیدو بریالی شو:

په اسلامی نړی کی ناکراری خوره شویده، خوارزم شاه ته د تیاری موقع مه

ورکوه، د مسلمانانو د خلیفه او د بغداد د خلکو دعاگانی له تاسو سره دی، استازی به ددی پیغام د خنډیدو سبب درته ووايي، د خلیفه له لوری چی طاهر څه وایی د هغه نه غلط مطلب وانه خلی، هغه یوازی د لاری د ستونزو په خاطر در استول کیږی.

د عباسی دولت نعمت خوار او ستاسو خاص خادم وحید الدین «د بهرنیو چارو وزیر»

کله چی طاهر کمال ته بیرته خولی ورپرسر کړه او له ځانه سره یی روان کړ هغه په عجز ورته وویل :

ماته نه ده معلومه چی پر سر می یی څه لیکلی دی، هغوی له سهاره تر ماښامه په تیرو ستونو زما پر سرڅه لیکل، چی له ډیر درده تر دری شپو پوری ویده نه شوم، له ما سره یی تر بیرته راستنیدو وروسته د انعام وعده کړی، زه بی گناه یم پرما ورحمیره!

طاهر وویل : ته یوازی په رښتیا ویلو ځان د رحم وړ ثابتولای شی.

: تاسو زما د سرد خیر وعده وکړی. زه هر څه ویلو ته چمتو یم.

: زه به ستا د سرد ساتنی هڅه وکړم، ووايه په دی دسیسه کی کوم کوم شریک

دی؟

: زه نه پوهیږم! ابو اسحق زما پر سترگو پتی کیښودی او یو کورته یی بوتلم، هلته یی په یوه سمڅه کی واچولم، له جمیل سره می په همغه سمڅه کی ولیدل، زموږ د دواړو سرونه یی راباندی وخریل او څه یی پری ولیکل او چی بیرته لږ ویښتان پری راشنه شول نو ابو اسحق وویل : کله چی درته ضرورت شو زه به تاسو د یوه مهم پروگرام لپاره راسره بیایم، سمدستی مو له وزیر اعظم سره په ملازمت ټاکم، بیا موږ د صدر اعظم په طبیله کی د اسونو د پاللو لپاره وگومارل شوو، هلته چی ورغلو وپوهیدو چی د طبیلی سرپرست ابو اسحق دی، هغه موږ ته پنځه پنځه سوه دیناره راکړل او ورسره یی دا گواښ هم وکړ چی که دا راز چاته څرگند شو نو ستاسو سرونه به غوڅ شی.

طاهر پوښتنه وکړه : په دی موده کی مو کله له صدر اعظم سره څه ملاقات

وشو؟

: هغه مو ولیدو خو ناڅاپی، خبری اتری می نه دی ورسره کړی، یوازی په

وروستی ورځ چي ته ورسره ناست وی ابو اسحق موږ وروستلو خو چي څه مو
ورسره وویل ته یی گواه یی، په طبیلی کی له مزدوری نه وړاندی چي تاسو په
کومه سمڅه کی وی هغه د صدر اعظم له کوره څومره لری وه؟

: موږ یی د شپي له هغه ځایه راوايستلو او په سترگو یی پتی راتړلی وه، خو
دومره ویلای شم چي هغه کور د سیند پر بله غاړه ؤ.

: ته پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین پیژنی؟

: زه یی نه پیژنم خو د جمیل گومان دا ؤ چي په سمڅه کی چا زموږ پر سرونو
لیک کړی هغه د بهرنیو چارو وزارت د یو مهم منصب خاوند ؤ، په طبيله کی له
گومارل کیدو ووسته دی کله هغه بیا لیدلی دی؟

: نه!

: ابو اسحق کله تاسو صدر اعظم ته ور وستلی یاست او ستاسو پر سر لیکنی
یی وربشکاره کړی دی؟

: نه! موږ له همغی یوی ورځی پرته چي ته هم موجودوی هغه ته نه یو ورغلی.
د ظاهر د زړه بار لو راکم شو، لو تر لږه یی دا ډاډ وشو چي صدر اعظم په دی
دسیسه کی شریک نه دی او دغه دسیسه د صدر اعظم نه پته د بهرنیو چارو د
وزیر لخوا په کار اچول شوی ده چي د صدر اعظم د طبیلی سرپرست هم پکی
شریک ؤ، د رخصتیدو په وخت کی هغه ته صدر اعظم ویلی وو چي له بهر نه د
کوم سړی د استولو پرځای زه له خپلو نوکرانو نه دوه دری تنه درسره استوم، د
وحید الدین یوه دسیسه افشا شوی وه، خو پخوا له دی چي هغه ځان غلی کړی د
بلی دسیسی جال یی خپور کړ، ظاهر د خلیفه په اړه هم زړه ته تسلی ورکوله چي
هغه هم د وزیر اعظم په څیر له دی دسیسی نه ناخبره دی، خو د هغه په ذهن کی
دا د تصویر دوهم مخ ؤ، هغه چي هر څومره پر دی اړه سوچ کاوه هومره یی
پربشانی زیاتیده کله یی چي خوشباوری په بدگومانی بدلیده نو سوچ به یی کاوه
چي دا هر څه لکه چي د صدر اعظم په اشاره شویدی، او د احتیاط په خاطر به یی
دغه خلک له ځانه لری ساتلی وی چي که د لومړی ایلچی په څیر ونیول شی نو
داسی ثبوت به نه پرېدی چي د صدر اعظم په سازش کی شریکیدل ثابت کړی،
خو دده د زړه سخا به په داسی سازش کی د صدر اعظم شریکیدل رد کړل.
هغه بیا له کمال نه وپوښتل : په دی موده کی دی کله له خلیفه سره لیده کاته
شویدی؟

نه!

: په هغه ما بنام یی تاسو چنگیز خان ته وروستی؟

: هوکی! ابو اسحق موږ د چنگیز خان مسلمان خدمتگار ته وروستلو، هغه سرونه راباندی وخرییل او بیایی چنگیز خان ته بوتلو.

: تا به د جمیل او ابو اسحق پر سر لیکلی مطلب لوستی وی؟

: د جمیل پر سر ددی لیکنی فارسی ژباړه ده، او د ابو اسحق پر سر په چینی ژبه څه لیکل شوی، هغه هم بنایی د همدی ژباړه وی.

طاهر وویل: ته ولاړ شه زه له شانه درپسی راځم، خو که دی ابو اسحق ته څه خبره وکړه او یادی د تینستی هڅه وکړه نو درته بڼه به نه وی.

کمال له څه ویلو پرته چوپه خوله په مخکی شو.

طاهر په ژورو سوچونو کی ورو ورو گامونه اخستل د بنار د حاکم مانې ته ورننوت او د خپلی کوتی پرځای د بلی کوتی له وره سره چی نور ملگری یی پکی

وو ودرید، د دروازی یوه پله ترلی او بله خلاصه وه، طاهر کمال ته اشاره وکړه او هغه دننه ورننوت ابو اسحق چی ولید په زوره یی ورته وویل: ته ډیر احمق یی،

موږ ټول بنار درپسی وکوت ته چیرته وړک وی؟

کمال په ویریدلی لهجه ځواب ورکړ: زه همدلته وم.

: تا طاهر لیدلی دی؟

: طاهر ... هغه دلته نشته؟

: ستا چی چیرته زړه وغواړی درومی، که په موږ څه مصیبت راغی نو ستا له لاسه به وی.

طاهر غلی کوتی ته ورننوت ابو اسحق ژر وویل: موږ ستا په اړه خبری کولی، تاسو چیرته وی موږ ډیر درته په اندیښنه کی وو.

طاهر دده د ځواب پرځای وویل: ستا او ستا د ملگرو له پاکي سره ولی دومره کرکه ده؟ تا او ملگرو دی تر اوسه د سر هغه تور تیل نه دی مینځلی؟

ابو اسحق پر خپله پریشانی د قابو کیدو هڅه وکړه ویی ویل: موږ د مغلو دغه سوغات بغداد ته رسول غواړو. که هلته کوم تاتاری پیدا شو د بغداد له خلکو نه به هیله وکړو چی همدغسی سلوک ورسره وکړی.

طاهر وویل: ته دی له خولی له سره لری کړه!

ابو اسحق له له دوه زړه توب وروسته خپله خولی له سره لری کړه او بیایی ژر

بیرته پر سر کره ویی ویل:

زما له احتیاط سره سره دغه غوړی زما له سره پاک شوی دی.
 : په بغداد کی تور تیل لږ نه دی ته دی سر ومینځه هلته به یی له سره غوړ
 کړی، او جمیله! ته راشه، یو ځل ستا سر هم گورم.
 جمیل ابواسحق ته وکتل د هغه اشاره یی ولیده زر یی خولی له سره لری کره او
 بیایی بیرته پر سر کره.

طاهر کمال ته وویل : تا هم تر اوسه سر نه دی مینځلی!
 کمال یو پر بل پسی ابو اسحق طاهر او جمیل ته وکتل او د طاهر په اشاره یی
 له سره زړه نا زړه خولی لری کره.

ابو اسحق او جمیل د یوی شیبی لپاره هک پک ودریدل طاهر وویل:
 ابواسحاقه! لکه چی د کمال پر سر څه لیکل شوی دی ته یی ولوله او ماته یی
 واوروه!

ابو اسحق وویل : نو ته په هر څه پوه شوی یی؟
 طاهر وویل : نه! تر اوسه ستاسو د کوپړیو لیک له مانه پته دی.
 ابو اسحق جگ شو د هغه یو لاس د خنجر په موتی و، طاهر په بیره خپل خنجر
 راویوست او په درانده غږ یی وویل : کتبینه! ستا جوش او احساسات زما دا نظر
 نشی بدلولی چی خاین، بی زړه وی.

ابو اسحق اوس د طاهر پر ځای خپلو ملگرو ته کتل، د کمال بی حسی دده له
 زغم نه لوړه وه، جمیل څو ځلی د جگیدو هڅه وکړه خو د طاهر کتو هغه په ناستی
 مجبور کړ.

طاهر وویل : د خوارزم د پاچاهی لپاره ستا سر ډیر قیمت لری، که یی هغه
 ضبط کړ نو وعده کوم چی نور بدن به دی بغداد ته ورسوم.
 کمال وویل : مگر تا خو له ما سره وعده کړی.

طاهر د هغه خبره ورغوڅه کره ویی ویل : ته چوپ شه.
 ابو اسحق په ویریدلی غږ وویل : تاسو او موږ تول د خلیفه خدمتگاران یو، په
 کوم نیک نیت چی تا خپل درسپارل شوی مسئولیت ادا کړ په همغسی نیک نیتی
 ما خپله ذمه واری ترسره کړه، دا غوره نه ده چی موږ دلته له یو بل سره د جگری
 پرخای بغداد ته ولاړ شو او خپله لانجه خلیفه ته رسپارو؟
 طاهر وویل : ته دروغ وایی، خلیفه ستا او د بهرنیو چارو وزیر په دسیسه کی

شريک نه دی.

: ایا دا به غوره نه وی چی دلته د څه غلط اټکل پرځای بغداد ته ولاړ شی او له خلیفه نه پوښتنه وکړی؟ که د هغه گواهی ... ابو اسحق د طاهر تر شا په دروازه کی څوک ولیدل چی ولاړ وو، ودرید او بیا یی لهجه بدله کړه ویی ویل : ته د خوارزم نه د انعام په تمه موږ نشی رابښکیل کولای او ځان نشی ژغورلای.

تا د خلیفه نه د انعام د ترلاسه کولو لپاره موږ د خپلو ناولو اهدافو لپاره استعمال کړو، اوس د خوارزم له پاچا نه د انعام په تمه موږ پلوری! کاشکی موږ ته پخوا معلومه وای چی زموږ په ککړیو څه لیکی؟ تا موږ ته یوازی دومره ویلی وو چی تاسو د بغداد لپاره ډیر قوی خدمت ترسره کوی، او موږ یی په بدل کی تاسو په سرو او سپینو پالو.

طاهر ور وړاندی شو د ابواسحق پر خوله یی د سوک وار وکړ ویی ویل : چوپ! ذلیل انسانه، ته دا چاته ثابتول غواړی چی ستا په دی ناولی دسیسی کی زه هم شریک وم؟

ابو اسحق ځان راقابو کړ ویی ویل : تاته! چی موږ ته دی د پیسو تمه راکړه او د ذلت او رسوایی تل ته دی وغورځولو، زه به ددی ښار واکمن ته ورشم فریاد به وکړم چی دا په جوماتونو کی ویناکوونکی د خپل وخت د اسلام ډیر ستر غلیم دی.

طاهر وویل : ته په دی اوتویو تو ما ویرولی نشی، که ستا غونډی غدار په سزا رسولو لپاره زه پخپله هم غرغره شم پروا نشته. د کوتی دروازه خلاصه شوه او د ښار حاکم له څو تنو سره ورننوت خپلو ملگرو ته یی وویل :

دوی ټول ونیسی، بیا یی طاهر ته مخ ور وړاوه او ویی ویل : ما ستا ټولی خبری واوریدلی، باور وکړه چی ددی هر څه له اوریدو سره سره ستا په باب زه د رایې بدلولو په سبب زیات خفه کیږم، بیا هم ستا په نظریندی مجبور یم. طاهر وویل : نو اسحق ته د دروازی ترشاو ولیدلی چی لهجه یی بدله شوه، ته چی ماهر ځای ته بیایی، بیولی می شی خو زما په باب د څه رایې ورکولو نه وړاندی زما یو څو خبری واوره!

که ته د خپلو ملگرو تورونه رد کړای شی نو زه به روحاً آرام شم، خو د داسی درنی دوسی پریکړه یوازی د قوقند حاکم کولی شی.

(۴)

د بنار حاکم خپلو ملگرو ته امر وکړ چی د ظاهر ملگرو ته زولنی واچوی، او دی له ظاهر سره بلی کوتی ته ولاړ.

د ظاهر د اوږدو خبروله اوریدونه وروسته هغه د کمال د حاضرولو امر وکړ، له هغه نه یی د څو پوښتنو نه وروسته ظاهر ته مخ واراوه ویی ویل: تر کومه چی په ما پوری اړه لری ستا په باب زما بدگومانی تر ډیره حده لری شوی ده خو ما مخکی هم عرض کړی دی چی زه د قوقند د لوی حاکم د امر له ترلاسه کولو پرته هیڅ نه شم کولی، زه نن خپل استازی هغه ته استوم، ستا سره دومره مراعات کولی شم چی تاته زولنی دروانه چوی، خو په کلاکی به تر څارنی لاندی خامخا وی.

ستا د ملگرو د سرونو له کتنی نه وروسته به دوی بندی خانی ته واستوو. ما بنام ددی بنار د حاکم ایلچی د قوقند په لور روان شو، حاکم په خپل لیک کی د ظاهر د بی گناهی په اړه وضاحت کړی و.

نژدی یوه نیمه اونی تر نظر بندی وروسته ظاهر یوه ورځ د ایستلو تورو په پهره کی د بنار حاکم ته واستول شو، هغه ظاهر ته وویل چی د قوقند د لوی حاکم تیمور ملک ځواب راغلی دی ته باید هلته ولاړ شی.

زما ملگری به څه کوی؟

د بنار حاکم ځواب ورکړ: هغوی ډیر لری رسیدلی دی.

ستا مطلب څه دی؟

زما مطلب دا دی چی تیمور ملک د دوی پرځای د دوی سرونه غوښتی وو او

زه د هغه د حکم په عملی کولو مجبور وم.

نه! ته له بیړی نه کار مه اخله، په بغداد کی ددی دسیسی د ټولو کردارونو د

نیولو لپاره د دوی ژوندی پاتی کیدل ضروری دی.

ما وویل چی ما هغه امر عملی کړی دی.

مگر کمال او جمیل بنایی ددی سزا حقدار نه وو.

زه د دوی په بدل کی د خپل سر غوڅولو ته تیار نه وم پر دی علاوه ستا بڼه

هم په دی کی ده، ته هسی د خپلو ملگرو سپیناوی کوی، تیمور ملک په خپلو

سترگو د لیدو نه وروسته په غوږو د تائید ضرورت نه احساسوی، که ته دا گومان

کوی چی کمال ستا د بی گناهی تصدیق کولای شوای د هغی کمی ما پوره کړی

دی، ما تیمور ملک ته بل لیک لیکلی دی.

تیمور ملک

علاوالدین محمد خوارزم شاه دیر ضدی او خپلسری پاچا ؤ، د خوارزم په شمالی او ختیځو بریدونو یی چی د تاتاریانو د یوی یوی غلچکی حملی او لوټ او تالان خبر واورید دوه لکه تنه لښکر یی راتول کړ او وړاندی تگ یی پیل کړ، جلال الدین د ده زلمی، زړور او هوښیار زوی دده له دی پریکړی سره مخالف ؤ، هغه د هیواد د امیرانو په غونډه کی اوچت شو خپل پلار ته یی وویل : که ته ماته د خپل پوځ د یوه سپاهی په حیث د خبرو اجازه راکوی نو وایم چی موږ باید له دغه لښکر سره په سرحدی سیمو کی تم شو، که ته د تاتاریانو د یوی نیمی حملی نه وروسته د دوی تیښته د کمزوری سبب گڼی داسی نه ده، د دوی هدف دا دی چی موږ وپاروی او هغو سختو غرنیو لارو ته ورشو چی تنگ او دنگ گړنگونه او لاری یی دوی ته د برجونو او مورچلونو په څیر دی، په هوار ډگر به موږ دوی د خس او خاشاک په څیر راسره واخلو خو په غرنیو سیمو کی وړاندی تگ موږ ته زیات له خطرو ډک دی.

هغوی به په شا درومی او په یوه داسی ځای کی به تر موږ راتاوشی چی زموږ وړاندی او وروسته به له تباهی پرته بل هیڅ نه وی.

تجربه کارو پوځی جنرالانو هم د جلال الدین نظر تائید کړ، خو خوارزم شاه د ځینو چاپلوسو امیرانو تر اغیزی لاندی ؤ له دی نظر سره یی مخالفت وکړ، د هغه لومړی او وروستی دلیل دا ؤ چی ډاکوگانو ته په سزا کی دوه زره توب که وښیونو نړی به داسی وانگیری چی موږ کمزوری شوی یو، او تر ننه موږ هر غلیم ته دا ښودلی ده چی موږ کمزوری نه یو، زموږ باور دی چی که مغل وزر وکړی او والوزی هم موږ به وړیاندی بریالی شو.

کله چی جلال الدین په هیڅ ډول هم د خپل پلار رایه بدله نکړای شوه ویی ویل : نو که ستا دا اراده وی نو زه غواړم چی ما ددی عملیاتو لپاره واستوی او ته له

نور پوڅ سره په هیواد کی پاتی شه.

خوارزم شاه د خپل هوښیار زوی دغه رایه هم ونه منله او ده ته یی د هیواد د اداری مسئولیت وسپاره پخپله له پوڅ سره د شمال ختیځ په لور وخوځید. د جلال الدین اندیبتنی سهی شوی، د دوه لکه مسلمانانو په مقابل کی د مغلو تیت او پرک دلگی راټولی شوی او له څلورو خواونه یی شاته تگ پیل کړ، خوارزم شاه د خپل ځواک په نشه مغرور د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او پرمخ ولاړ.

دده د حوصلی ټینګولو په خاطر څو ځایه د مغلو لښکر له لږ مقاومت وروسته په شا وتښتیده، د تاتاریانو دغه چل پاچا نور هم بی پروا او په خپل زور مغرور کړ، تر دی چی یو سهار په یوه دره کی چی دری لوریو ته یی اوچت غرونه او یوی خواته یی گڼ ځنگل و د خوارزم لښکر د مغلو له څو دلگیو سره مخامخ شول د مغلو پوځی دلگی په جگړه جگړه کی په شا ولاړی او ځنگل ته ننوتلی خو له دریو لوریو نه د غرونو نه د تاتاریانو منظم پوځونه رابنکاره شول، خوارزم شاه په خپله اشتباه هغه وخت وپوهیده چی له څلورو خواوو پری دغشو باران جوړ شو، په تنګه دره کی ترکی نیزه وهونکو ته د خپل کمال بتودلو هیڅ مجال نه و، له گڼ ځنگله پرته دوی ته د پناه بل ځای تر سترگو نه شو، د غشو پر باران برسیره د تاتاریانو بی شمیره پوڅ په دره ورپریوت او د خوارزم په لښکرو یی مرگو گډه کړه، د دی تباهی نه د ژغورنی لپاره دوی ځنگل ته پناه یوړه، خو هلته هم د هری ونی شاته یو مغل پوځی سنگر نیولی و، تر قضا ماسپینین پوری د مغلو لښکر په ځنگل کی د خوارزم پوځونه پاک کړل او تاتاریان ورو ورو بیرته غرونو ته وختل، خو د خوارزم د پوڅ تباهی دومره زیاته وه چی مابنم یی افسرانو د مهرو د شمارلو پرځای ژوندی شمارل.

له دی ماتی او تباهی وروسته خوارزم شاه د نور پرمختګ جرئت ونه کړ او چی بیرته راستون شو په لاره کی خبر شو چی د تاتاریانو لښکر د قوقند په لوری پرمخ روان دی، د قوقند والی احوال ورکړ چی اوس له ما سره یوازی پنځه زره تنه پوڅ دی خو زه باور لرم چی تر یوی مودی پوری به د تاتاریانو توپان تم کړای شم، خو که پاچا ماته شل زره تنه پوڅ راواستوی نو زه به د اسلامی نړۍ په اړه د مغلو ارادی د تل لپاره بدلی کړم.

خوارزم شاه د تیری ماتی نه دومره وارخطا او په غوسه شوی و چی له غوسی نه

یې د تیمور ملك ليك څیری كړ، استازی ته یې وویل : كه تیمور ملك دا فكر كوی چی تر مور زیات د تجربی خاوند دی نو هغه احمق دی.

خو د ځینی افسرانو د مشوری په نتیجه کی خوارزم شاه تیمور ملك ته پیغام واستاوه چی زه د شل زره تنو د راستولو نه وړاندی تا ازمویم چی په پنځه زره تنو تر کومه د تاتاریانو د لښکر مخه نیولی شی.

(۲)

د قوښد په بندیخانه کی د طاهر دوی میاشتی تیری شوی، د بندیخانی له سرپرست نه هغه څو ځله وغوښتل چی د ښار حاکم ته یې ورولی، خو هر ځل یې دا ځواب اوریده چی کله هغه فرصت ومومی پخپله به یې وروغواری، طاهر له سرپرست نه د ليك ليكلو اجازه وغوښته خو ځواب یې واوړید چی د جاسوسی په تور بندیانو ته دا اجازه نه ورکول کیږی، طاهر ته له نورو بندیانو سره د لیدو او خبرو اترو اجازه هم نه وه، له زندان نه د بهر نهی نه یې خبره وه هغه څو ځله کراره شو او له ځان سره به یې ویل: ولی می نه وروغواری؟ له زندان نه بهر څه تیریږی، ایا مغلو یرغل راوړی دی؟!

لوی حاکم زما په اړه د سوچ فرصت نه لری، ایا هغه زما له خبرو اوړیدو پرته د عمری بند سزا راکوی؟

یوه ورځ څو پهره دارانو د ایستلو تورو په سیوری کی هغه له زندان نه راویوست او د ښار د والی تیمور ملك مانی ته یې بوت، تیمور ملك یو نیک خوبه او د ورین تندی خاوند سپری ؤ، د هغه د توری او زورورتیا داستانونه تر لری لری پوری مشهور وو، د طاهر ټوله کیسه یې په آرامی واوړیده، هغه د کیسی له اورولو وروسته د خوارزم د سفیر ليك ورکړ چی په هغه کی یې د طاهر په نيك نیتی اعتماد ښکاره کړی ؤ، په دی ليك کی د صلاح الدین ایوبی د توری یادونه هم شوی وه.

تیمور ملك تر لږ ځنډه سر ښکته واچاوه او په فکرونو کی ډوب شو وروسته یې سر پورته کړ طاهر ته یې عقابی سترگی ورواړولی ویی ویل : تر کومه چی زما په رایه پوری اړه لری زما رایه ستا پر خلاف نه ده، خو د پاچا امر دا دی چی دغسی دوسی ماته راواستوی، ستا د نیولو خبر هغه ته رسیدلی دی او زه د هغه د امر انتظار کوم.

طاهر وویل : زما په زندان کی دوی میاشتی تیری شوی، اوس ماته دا معلومات هم نشته چی بهر په نړی کی څه تیرېږی، زه ډیر زر غواړم بغداد ته مخان ورسوم، هلته باید خلک له سهی حالت نه خبر شی، زما زړه گواهی راکوی چی مغل به یوه ورځ ستاسو پر هیواد یرغل کوی، او زما دا باور دی چی د بغداد په مداخله به دا یرغل درېږی، که داسی ونه شول نو لږ تر لږه به زه د خوارزم له خلکو سره د مرستی لپاره هلته خلک راتول کړای شم، ماته یوازی څو ورځی رخصت راکړه، زه وعده کوم چی د بغداد خلکو ته د پیغام له رسولو وروسته بیرته تاسو ته حاضر شم، د یوه بندی له خولی بنایي داسی غوښتنه درته خندنی ښکاره شی، خو زه تاسو ته څه وړ دا باور درکړم چی زه یو مسلمان یم او د مسلمانانو عزت او ابرو تر ځانه راباندی گران دی، د خدای په خاطر زما پر وعده باور وکړی، که نه نو لږ تر لږه می زر خوارزم شاه ته واستوی.

تیمور ملک خواب ورکړ : ځوانه له تاتاریانو سره زموږ جگړه پیل شویده، او تر اوسه پوری زموږ د ډیری بدی ماتی خبر بغداد ته هم بنایي رسیدلی وی او امکان لری پر اسلام د کفر د لومړی بری په ویاړ بغداد په چراغونو رڼا شوی وی، په دی حالت کی زه پوهیږم چی که ستا نیت ریښتیا سهی وی نو د بغداد د خلیفه مانی تاته د قوښند له زندان نه زیاته خطرناکه ده، هغوی چی له تانه کوم کار اخستل غوښتل وایی خست، بنایي هغوی ستا د ژوندی پاتی کیدو ضرورت احساس نه کړی او د پاچا حضور پر زړه او دماغ چی تازه ماتی کومه بده اغیزه کړی ده د هغی له مخی زه دا خطر احساسوم چی بنایي هغه د جاسوس د نامه له اوریدو سره دخبری پوره اوریدو ضرورت احساس نه کړی.

طاهر چی د ماتی خبر واورید تر یوی شیبی پوری حیران ودرید، د هغه حالت هغه چاته ورته ؤ چی د خوب په حالت کی سیند ته غورځیدلی وی. لږ ځنډ وروسته پر خپلو اعصابو راقابو شو وی ویل : زه د خپل مرگ پروا نه لرم خو خدای شاهد دی چی زه بی گناه یم.

ماته یی دوکه راکړی، زه یوازی دا غواړم چی له مرگه وړاندی دغه اشتباه جبران کړم، او زه بغداد ته له رسیدو نه پرته دا کفاره نه شم ادا کولی، ستاسو اصلی مجرم پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین دی، که هغه ژوندی ؤ زه وعده کوم چی په څو ورځو کی به یی سر درته راوړم که نه نو زما سر به حاضر وی.

تیمور ملك وویل : زموږ اصلی مدعیان خلیفه او صدر اعظم دی، د بهرنیو چارو وزیر یوازی د هغه د لاس اله کیدای شی. که ته د هغه د سر راوړو وعده کوی نو زه به ستا د خوشی کیدو په باب څه فکر وکړم.

ظاهر په زوره چیغه کړه : نه نه! هغوی داسی نشی کیدای، زه د هغوی په اړه په داسی خبرو باور نشم کولی، په کومه ورځ چی د اسلامی نړۍ دغه ستنی دومره خامی شی په هغه ورځ به د نړۍ هیڅ گوټ زموږ لپاره په امن نه وی، آیا هغوی پردی هم نه پوهیږی چی خوارزم د مغلو په وړاندی وروستی کمر دی، که دا کمر پریوت نو بغداد به هم له تباهی نه ونه ژغورل شی.

تیمور ملك وویل : یا ته هم ناپوه یی او یا له مانه ناپوه جوړوی.

ایا ته نه پوهیږی چی تر اوسه د خلیفه څو تنه جاسوسان نیول شوی دی؟ ظاهر ځواب ورکړ : په هغو ټولو دسیسو کی د وحید الدین لاس و، زما باور دی چی خلیفه او صدر اعظم هیڅ خبر نه دی.

تیمور ملك وویل : که تا د پاچا حضور په وړاندی داسی په جرئت د خلیفه او صدر اعظم د بی گناهی دفاع وکړه نو زما باور دی چی سمدستی به دی له خپلو دری نورو ملگرو سره یوځای شی.

ظاهر ځواب ورکړ : زه د ځان له ویری د چا پرخلاف په دروغو شهادت نشم ورکولی.

تیمور ملك د هغه په ځواب کی څه ویل غوښتل خو یو پوځی افسر دننه ورغی او ویی ویل چی د پاچا استازی د راتلو اجازه غواړی، تیمور ملك وویل : دننه یی راوله.

لږ ځنډ وروسته یو ترکی پوځی افسر دننه ورغی تیمور ملك ته یی یو لیک ورکړ، تیمور لیک ولوست بیایی لومړی استازی او بیا ظاهر ته وکتل او په غمجنه لهجه یی ویل:

ستا په باب د محترم پاچا حکم راغی، زه افسوس کوم چی نور زما په وس کی هیڅ نشته، ته یی پخپله لوستلی شی.

تیمور ملك لیک ظاهر ته وراوږد کړ، خو ظاهر د لیک له اخستلو نه پرته وویل : زه د لیک مطلب ستا په تندی کی لولم، زه یوازی دا پوښتنه کوم چی تر څه وخته ژوندی یم؟

تیمور ملك وویل : تر سبا پوری، او بیایی سر یشکته و اچاوه، د طاهر پر شونلو پوه درناکه موسکا وغوریده، تیمور ملك لږ ځنډ وروسته سر پورته کړ په خوله یی څه ونه ویل خو ستر گو یی ویل : ځوانه! زما له تا سره خواخوږی ده خو بی وسه

په
طاهر وویل : که دا وروستی پریکړه وی نو ایا زه د پوه با عزته مرگ هیله کولی شم؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : د لوی سلطان حکم دی چی تا د خلکو په وړاندی غرغره کړو.

تیمور ملك د نوری څه خبری کولو نه پرته جگ شو او بلی کوتی ته ولاړ.

(۳)

طاهر یی د لوڅو تورو په سیورو کی له محل نه راویوست، د دروازی د زینو نه لاندی د خلکو گڼه گونه وه، خلکو چی هغه ولید د کسات او بدل احساساتی ناری یی اوچتی کړی: د قوم غدار، د خلیفه جاسوس! د اسلام دینمن ویی نیسی ویی وژنی!

سپاهیانو چی گڼه گونه زیاته ولیده ودریدل، له گڼی گڼی څو تنه زلمیان راووتل په زینو وختل خو سپاهیانو په تورو ویرول او ویی شړل، بیا هم د گڼی گڼی شور او احساسات شیبه په شیبه زیاتیدل، یو چا ډبره وویشتله خو هغه د طاهر پرځای د یوه سپاهی په تندی ولگیده او هغه سر په دواړو لاسو ونیو او کبيناست.

څو نوری ډبری راغلی او دری څلور تنه نور سپاهیان هم تپیان شول، یو پوځی سالار مخی ته شو هڅه یی وکړه چی خلک پوه کړی چی دده د اعدام امر شویدی خو د هغه غږ د خلکو په شور ماشور کی ورك شو او پر هغه د یوی ډبری له لگیدو وروسته یی چیغی کړی: بندی بیرته محل ته بوزی او دروازه وتړی.

خو طاهر د پهره دارانو د لوڅو تورو پرژونه کړه یو گام وړاندی شو دواړه لاسونه یی اوچت کړل او په لوړ غږ یی وویل :

مسلمانانو! د یوه غدار او جاسوس پرخلاف د نفرت دغه احساسات په تاسو کی د ژوند ثبوت دی، خو تاسو ته بیایی معلومه نه وی چی زما د مرگ حکم شوی دی، ما به سبا ته ستاسو په مخکی په غرغره راوځړوی او له هغه نه وروسته به زما دوسیه هغه لوی عدالت ته وړاندی شی چی هلته هر مظلوم د عدالت تمه

لری، د خلکو شور ماشور ورو ورو کراریده او دوی د کرکی او نفرت سره سره له طاهر نه څه اوریدل غوښتل خو یوه سپاهی د طاهر په ورمیږه توره ورکښوده ویی ویل : ته د خلکو په مخکی د خبرو کولو حق نه لری.

څوک له شانه راغلل او د سپاهی لاس یی ونیو، سپاهی چی شاته وکتل تیمور ملک یی په مخکی ولاړ ؤ، ټول سپاهیان د والی په مخکی په ادب او درناوی ودریدل.

یوه شیبه وروسته ورو ورو د خلکو شور ماشور بیا اوچت شو، تیمور ملک ور وړاندی شو لاس یی اوچت کړ او ویی ویل : د لوی پاچا په حکم به دغه سرې سبا ته ستاسو په مخکی پانسی شی، ایا داسی سرې چی یوازی د یوی ورځی میلمه دی ستاسو له خوا د ښه سلوک حق نه لری؟

تیمور ملک پهره دارانو ته په ده پسی د ورتلو امر وکړ او پنه زینو کی ښکته شو، څو گامه چی ښکته شو خلکو ته یی وویل : زه ډیر مصروف یم د سرحد نه اخوا د تاتاریانو پوځونه لیدل شوی دی، زه ویرېم چی د جنوب د نورو ښارونو په څیر په قونند هم ناڅاپی یرغل رانه وړی، ځکه خو دا د نارو مهال نه دی، د تورو تیرولو وخت دی، تاسو زما دری څلور تنه سپاهیان ټپیان کړل، تاسو پوهیږی چی زما سره زیات سپاهیان نشته، که تاسو وعده وکړی چی نور به په لاره کی سپاهیان نه آزاروی نو زه به بیرته ستون شم او په مهمو چارو به غور وکړم، که نه نو تر زندان پوری باید زه پخپله ورسره ولاړ شم.

یو زلمی په لوړ آواز وویل : ورونهوا! دا څه ناپوهی ده! موږ په دی نازک وخت کی خپل گران حاکم ته تکلیف ورکوو او وخت یی ضایع کوو، اوس ستاسو ډاډ حاصل شو چی گناهکار ته به عبرتناکه سزا ورکول کیږی، نور څه غواړی ځی له دی ځایه!

خلک په وړو وړو ډلگیو سره تیت او پرک شول، تیمور ملک د محل په لور بیرته وگرځیده سپاهیانو ته یی وویل : بندی ته هیڅ ډول تکلیف ونه رسیږی.

پر آسمان ورځی را خپری وی، د شمال په سره هوا کی د طاهر بدن رپږدیده، یوه سپاهی خپل پوستین راواخست او هغه ته یی ور واغوست، طاهر هغه ته د مننی په نظر وکتل او پوستین یی بیرته هغه ته ورکړ ویی ویل : مننه، د یوی ورځی میلمه ته نور ددی ضرورت نشته.

(۴)

سباته د قوقند بازارونو د واورو برستن اغوستی وه، طاهر له بندی خانی نه بیرون د بوی چوتری پر سر ولاړ ؤ، د هغه لاسونه شاته په کلک پری تړل شوی وو، له ده نه دوه گامه لری د پانسی پری راڅریدلی ؤ، شا و خوا ته د واورې اوریدو سره سره په سلگونو تنه ولاړ وو.

د مرگ دومره نژدی لیدو سره سره د طاهر په څیره غیر معمولی سکون ؤ، د زندان د سرپرست په اشاره جلاد په چوتره ور وخوت د غرغری پری یی په لاس ونيو او طاهر ته یی دلرگی په تخته د دریدو اشاره وکړه، طاهر په تخته ودرید یوی او بلی خواته یی وکتل په ننداره کوونکو کی اوس هغه پخوانی جوش او احساسات نه وو، جلاد د غرغری پری د طاهر په غاړه کی ورواچاوه، د بندی خانی سرپرست ور وړاندی شو ویی ویل : ستا لپاره دا وروستی فرصت دی که ستا داسی کومه هیله وی چی موږ یی ترسره کولی شو. نو ویی وایه!

طاهر وویل : ما ددی خبری ځواب پخوا هم درکړی په داسی مهال خدای پالونکی له انسانانو نه هیلی نه کوی، ما چی څه غوښتل له خپل خدای (ج) نه می غوښتی، که زما دعاگانی د هغه په دربار کی قبولی شوی وی نو ماته د کوم انسان په مخکی د لمن غوړولو ضرورت نشته، او که د هغه په دربار کی زما دعاگانی نه وی قبولی شوی نو ته زما لپاره هیڅ نشی کولی.

د زندان سرپرست بی ځوابه شو ویی ویل: بیا هم که ته په بغداد کی کوم خپلوان ته څه پیغام استول غواړی بیا یی موږ یی بندویست وکړای شو.

طاهر ځواب ورکړ : د خدای (ج) او رسول (ص) هر نوم اخستونکی زما خپل او عزیز دی، او ما دوی هر یوه ته یو پیغام ورکول غوښتل، که خدای (ج) ته له مانه د څه کار اخستل منظور وی نو ماته به خامخا موقع راکړی که نه نو زما باور دی چی له مانه وروسته به یو غوره انسان ددی هدف لپاره وټاکي.

: زه پوښتلی شم چی هغه پیغام څه دی؟

: هغه پیغام دا دی چی اوس کفر د اسلام په مقابل کی خپل ټول ځواکونه تنظیموی، پر مسلمانانو فرض دی چی د دین د ساتنی لپاره سره یو او منظم شی. سرپرست وویل : اوس یوازی څو شیبی وخت لری که څه دعا غواړی ویی غواړه!

طاهر په سپینو وریځو پټه آسمان ته مخ واپراوه او هغه دعایی چی د شپي یی

څو ځلي تکرار کړی وه بیا تکرار کړه:

زما پروردگاره! آیا زه ستا د دین په هیڅ درد نه خورم، ما ستا په لار کی د جهاد په نیت له تورو او نیزو سره لوی زده کړی، ایا زما په برخه له یوه هیبتناک مرگ پرته هیڅ نشته، ما د صلاح الدین ایوبی «رح» د توری حق هم ادا نکړای شو؟

زما خاونده! د انسانانو د غلطو پریکړو ماتول تاته هیڅ نه دی، جلاد لاندی د تختی د لری کولو لپاره د سرپرست د حکم انتظار کاوه، په نندار چیانو کی اوس ډیر داسی هم وو چی طاهر ته یی د بی پروایی او یا غوسی د نظر پرځای په خواخوږی کتل.

ناڅاپه د بنار له لوری د خلکو چیغی او فریادونه اوچت شول، څو سپاره په ترات راغلل په هغوی کی یوه په لوړ غږ وویل: مغل راغلل! د بنار د ساتنی لپاره چمتو شی! دغه اعلان د یوی شیبی لپاره خلك هك پك كړل، او یوه شیبه وروسته ټولو د، مغل راغلل، مغل راغلل په چیغو سره د خپلو خپلو کورونو په لوری روان شول، لږ ځنډ وروسته چی د زندان د سرپرست اعصاب پرځای شول او خپله ذمه واری یی بیاور په یاد شوه نو میدان تش شوی ؤ، هغه یوه شیبه دوه زړی شو خو بیایی جلاد ته د تختی د کش کولو امر وکړ خو له یوی خوانه یو له رعبه ډک غږ اوچت شو: ودریږه!

د تیمور ملك غږ یی چی وپیژاند د زندان څارن شاته وکتل، تیمور ملك پر اس سپور ؤ له هغه سره څو نور سپاهیان هم وو، هغه چوتری ته نژدی له آس نه پلی شو په چوتره وخوت د طاهر له غاری نه یی د غرغری پری لری کړ، او بیایی په خنجر د هغه د لاسونو پری غوڅ کړ، طاهر زر پوښتنه وکړه: تاتاریان څومره لری دی؟

تیمور ملك ځواب ورکړ: نژدی لس میله به وی! تاته له بنار نه د وتلو پوره فرصت شته.

: چیرته د تلو لپاره! طاهر په ډاډ منه لهجه وپوښتل؟

: بغداد لوری ته! تا غوښتل چی بغداد ته ولاړ شی که نه؟

: نه اوس له بغداد نه دلته زیات کار دی.

: ډیر بڼه ته له ماسره ولاړ شه، تیمور ملك دا وویل او یوه سپاهی ته یی امر

وکړ چی خپل اس او توره طاهر ته ورکړی.

(۵)

د خوارزم شاه د لومړي ماتي نه وروسته د سرحدی نورو ډيرو ښارونو په څير د قوقند زيات اوسيدونکي د لويديځ ښارونو ته ليرېدلي وو، له هغه وروسته چي تيمور ملک ته سلطان د نورو پوځونو د وراستولو نه انکار وکړ نو هغه پاتي خلک هم له خطر نه سم وپوهول او دا مشوره يې ورکړه چي ماشومان، تورسري او بوداگان له ښار نه وباسي او کوم خوندي ځای ته يې ورسوي، خو پردی سريره د قوقند د ښار دريمه برخه خلک لا په ښار کي پاتي وو، د ځينو خلکو لا تر اوسه دا گومان ؤ چي د خوارزم شاه ماته اصلاً د غرنی سيمي او د لاری له هسکو تپتو سره د نابلدي په سبب وه او تاتاريان به پر بري برسیره د قوقند په لوري راوړاندي نشي، خو د مفلو د راتگ خبر په ښار کي گډوډي جوړه کړه، او خپل ماشومان او تورسري يې راوويستل د واوري اوریدو سره سره يې په يوه او بله خوا منډي وهلي، تيمور ملک او ملگرو يې په شا وخوا غونډيو کي مورچل ونيول او د مفلو د لښکر مخکيني ډلي يې تر دری ورځو ښار ته له ننوتلو ايساري کړي، د يرغل کونکو مفلو شمير ورځ په ورځ زياتيده، په تيرو دری ورځو کي د تيمور ملک سرښندويانو په ميرانه د تاتاريانو يرغلونه په شا کړل، خو د هغوی د شمير زياتيدو په سبب يې نور مخه نيول ورته گران شول، په څلورمه ورځ چي له تيمور ملک سره يوازي زر تنه سرښندويان پاتي شول هغه ته يې جاسوسانو خبرو ورکړ چي د چنگيز خان زوی «زوجی» له يوه لوی لښکر سره پرمخ راروان دی.

اوس د تيمور ملک وروستی مورچل د سيند په منځ کي يو ټاپو ؤ، چي د ساتنی بندوبست يې له څو مياشتي پخوانه کړی ؤ، په يوه زمانه کي د قوقند واکمن او د لوړي طبقی خلک په دی ټاپو کي اوسيدل، پخوانی کلا او څو ويجاړی کنډوالی اوس هم پاتي وی، د شپي مهال د ښار هغه اوسيدونکي چي له تيمور ملک سره يې د يو ځای مرگ او ژوند ژمنه کړی وه په کښتيو کي دغه ټاپو ته ورسول شول او بيا يې څو سپاره پاچا ته د مرستی د وروستی غوښتنی لپاره واستول، ټاپو ته نژدی سيند دومره سورور ؤ چي له يوی څنډي نه ايله غشی بلي څنډي ته رسيدای شوای. تيمور ملک له څو مياشتو راسی دلته د څو مياشتو اذوقه او نور ضروريات هم ذخيره کړی وو.

زوجی دا احساس کړه چي دغه ټاپو به زر فتحه نه شی نو دغه قومانده يې خپل

یوه مرستیال ته وسپارله، نیمایی پوڅ یی ورته پریښود، دی پخپله له نور پوڅ سره د جنوب لویدځ په لوری ولاړ.

تاتاریانو د شاوخوا کلیو باندو خلک د میړو او وزو په څیر راوستل او د سیند په غاړه یی تاپوته د دبرو د لاری جوړولو لپاره وگومارل، په زرگونو تنه بوداگانو، تورسریو او ماشومانو به د مغلی سپاهیانو د لوڅو تورو په سیوری کی دبری راوړی او په سیند کی به یی غورځولی، د سیند په غاړه د تاپو په لوری ورو لاره جوړیده، تیمور ملک دغه خطر احساس کړهغه د څولویو لویو کښتیو پر څنډو د لرگی له تختو مورچی جوړی کړی او دننه یی خپل غوره غشی ویشتونکی پکی کښینول د سیند پر څنډه په راتولو تاتاریانو یی حملی پیل کړی.

په دغو حملو کی لومړی مغلو زیات مړی ورکړل، کله کله به په زور دلاری جوړولو لپاره راوستل شویو هم چی تاتاریان د حمله راوړونکو په لوری متوجه ولیدل دوی به پری پر دبرو حمله وکړه او بیا به یی په سیند کی ورتوب کړل، ځینی به د کښتیو د حمله راوړونکو په وجه وژغورل شول او ځینی به د مغلو د غیشی ویشتونکو د غیشو په یرغل کی ووژل شول.

ددی ستونزو په وړاندی تاتاریانو پر منجنیق د دبرو پرځای سکروتی او یا د بل شویو تیلو لوبی پرکښتیو وروویشتل او کښتیو ته یی اور واچاوه.

تیمور ملک د مغلو ددی حریی په وړاندی پر کښتیو چتونه ودرول او دننه د یرغل کوونکو لپاره یی وړوکی وړوکی سوری پکی پریښودل، خو ددی ټولو هڅو سره سره د تاتاریانو د بی شمیره پوڅ په وړاندی تیمور ملک بی وسه شو او د سیند له غاړی نه د تاپو په لوری لاره ورو ورو نژدی کیده.

علاو الدین محمد خوارزم شاه د تاتاریانو له لاسه د رومی ماتی نه وروسته دومره بی زړه شوی ؤ چی د تیمور ملک د څو ځلی پیغامونو او غوښتنی سره یی هغه ته مرسته ورنه کړه، بلکی ځواب یی ور واستاوه چی د تاپو دفاع، پریږدی او له دوی سره یوځای شی، خو د تیمور ملک غیرت دا نه خوښوله چی خپل ملگری یوازی پریږدی، کله چی لاره تاپوته دومره نژدی شوه چی په منجنیق تاپو او د تاپو د څنډو مورچلونو تر برید لاندی راغلل نو تیمور ملک ته د تاپوله پریښودلو پرته بله لاره پاتی نه شوه.

يو ماڻھام تيمور ملك خپلو ملگرو ته د ٽاپو د خالي ڪولو حڪم وکړ، د شپي مهال پر اسمان وريخي راخوري وي د تيمور ملك ټول ملگري په ڪښتيو كي سپاره شول او چي لو وړاندي ولاړل اورښت پيل شو تيمور ملك د وريخو له امله د شپي تياره يوه غيبي مرسته بلله خو چي ڪله باران پيل شو او توري وريښيدى نو دا انديښنه ورته پيدا شوه چي د تورو په بريښنا كي د تاتاريانو پهره داران دوي ونه ويني كه داسي وشول نو دير سخت زيان به ور واوري، نژدى نيمه شپه هغه ته معلومه شوه چي د دوي انديښنه يي حايه نه وه، دوي د تورو په بريښنا كي د سيند دواړو غاړو ته تاتاريان پر اسونو سپاره وليدل چي، لو نور وړاندي ولاړل د پليو سپاهيانو زيات شمير يي وليدل چي روان وو، له تيمور ملك سره د خپل پوځ وتلي افسران سپاره وو، ده تري مشوره وغوښتله، د ټولو اتفاق پردي پريکړه راغي چي گن ځنگل ته ورسپړي نو ڪښتي به ځنډي ته کړي، كه په تياره كي له تاتاريانو سره د دوي مقابله وشوه هم ځيني ڪسان به په تياره كي په يوه او بل لوري ځان وايستلي شي، تيمور ملك د ټولو د رايي له اوريدو نه وروسته وويل :
ظاهر تر اوسه چوپ دي زه د هغه رايه اوريدل غواړم.

د ڪښتي له يوي ځنډي نه ځواب راغي: زما په نظر موږ ته دوي لاري په مخكي دي، يوه دا چي په يوه ځاي كي ځنډي ته شو او تر وروستي سلگي پوري جگړه وكړو، كه ځنگل وي او كه هوار ميدان دا ټوله سيمه له مغلو نه ډكه ده او زموږ لپاره د تيبښتي چلانس دير كم دي. په دي صورت كي كه د يوه په بدل كي دوه نه وي نو يو خو ضرور وژنو، كه په كوم ځاي كي موږ پر ځنډي پلي كيږو او بيا په يوه او بله تښتو او له شا د غشو نڅښه گرځو زه دا غوره گنم چي تر شا پر تېر غشي وخورو.

بله لاره دا ده چي تر هر ميل وروسته يوه ڪښتي شاته پرېږدو، او چي ڪله نوري ڪښتي وړاندي تيري شي دوي ځنډي ته ووزي او پلي شي او تشي ڪښتي بيرته سيند ته ورتيل وهي، تاتاريان به خامخا له پاتي ڪښتيو سره پرمخ روان وي، او شاته چي كومي ڪښتي پاتي كيږي د هغو د ژغورني امكانات ډير دي.

د تاتاريانو د دوکي لپاره به موږ د بريښنا په پرق كي پر هغوي غشي اوروو، په دي ډول به موږ تر لمړ ختو پوري په يوه او بل لوري د تيبښتي فرصت ترلاسه کړو. وروستيو څو تنو ته ښايي د ڪښتيو ځنډو ته ايستلو فرصت په لاس ورنه شي ځکه خو هغوي بايد ښه لامبوزن وي.

د ظاهر له دوهم تجویز سره ټول سلا شول، خو تیمور ملك دا انديښنه وښوده چې كله تشه كښتی بیرته سیند ته ټیل وهل شی هغه د نورو كښتیو په څیر د سیند په منځ کی نشی تلای، د كښتیو د شمیر د برابر ساتلو لپاره د كښتیو ساتل ضروری دی، ددی هدف لپاره د نورو كښتیو تگ باید کرار شی خو دا هم ضروری ده چې هغه باید له ځنډی نه لری وی، چې كښتی تشه شی نو دا دواړه صورتونه امکان نه لری.

د لږ بحث نه وروسته دا پریکړه وشوه چې په هره كښتی کی باید یو داسی رضا کار وی چې لامبو یی زده وی، او چې سپارلی پر ځنډه پلي کړی بیرته كښتی له کاروان سره یوځای کړی.

باران ودرید، د وریځو له تور شلیدلی څادر نه دلته هلته ستوری وځلیدل، په یوه گڼ ځنگله کی یی لومړنی كښتی پریښودله او چې لږ ځنډ وروسته دغی كښتی د خپلو سپارلیو له پریښودونه، وروسته د كښتیو كتار ته ځان ورساوه، او د هغی رضا کار د خپلو سپارلیو په امن بنکته کولو پیغام راوړ دوهمه كښتی شاته شوه.

د شپي په وروستی برخه کی په كښتیو کی یوازی دیرش تنه رضاکاران سپاره وو، او نوره ټوله سپارلی په ځنډو پلي شوی وه، پر ځنډو د دوی په تعقیب پسی راوتلی سپاره همغسې ورسره غبرگ روان وو، تیمور ملك یو پر بل پسی رضاکارانو ته په سیند کی د ځان غورځولو او ځنډی ته د رسیدو امر وکړ، او كله چې ټولی كښتی تشی شوی نو خپل ملگری ته یی وویل : ظاهره! نور وخت مه ضایع کوه، كښتی تیتیرې، که له دی نه کومه یوه ځنډی ته ولاړه نو مغل به څیر شی، که ستا لامبو نه وی زده نو یوه كښتی ځنډی ته بوزه.

ظاهر ځواب ورکړ : زما لامبو زده ده خو ته به څه کوی؟

تیمور ملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : ماته د دویدونکی بیړی د ماڼو د ذمه واری پوره کولو موکه راکړه، كله چې ته ځنډی ته ووزی زه به هم د ځان ژغورلو هڅه وکړم.

ظاهر یی چې دوه زړی ولید تیمور ملك وویل : زه له امر نه غاړه غړول ښه نه گنم زر کوه!

ظاهر ځواب ورکړ: زه ستا د امر له منلو نه غاړه نه غروم خو زما یوه هیله ده! تیمور ملك وویل : زه نور د څه هیلی د پوره کولو اهل نه یم.

روایه څه وایی، وخت مه ضایع کوه سپیدی چوی!
 طاهر ورو: ته وعده وکړه چی که له دی وروسته په ژوند کی کله ماته له تانه
 د څه غوښتنی موقع په لاس راغله ته به یی نه ردوی!
 تیمور ملک ځواب ورکړ: تا ځان د داسی وعدی اهل ثابت کړ، ورځه زه ستا د
 یوی پرځای دوی غوښتنی ترسره کوم.

طاهر خدای پامان وویل او ورو په اوبو کی ښکته شو او د ځنډی په لوری یی
 لامبو ووهله، د شپي د سپری هوا او ستومانی په وجه یی بدن شل شوی ؤه د سیند
 اوبه له زغم نه وتلی یخی وی، دی چی ځنډی ته ورسید هلته له یوه بل مصیبت
 سره مخ شو، خو سپاره په ځنډه روان وو، طاهر د یوی ونی رښنی ونیولی او په
 اوبو کی پاتی شو، او چې سپاره تیر شول هغه د راوتلو هڅه وکړه خو هغه اوس
 پلي سپاهیان ولیدل، د هغه بدن بلکل کرخ شوی ؤه، کله چی پلي تیر شول له شانه
 یی په یوه واټن بیا د سپرو د اسونو د پښو ترپهار واورید، د طاهر حوصلی ځواب
 ورکړ، زر له اوبو نه راووت د یوی ونی په تنه یی تکیه وکړه او ودرید، په ځنډه د
 ونو او تیاری په سبب د تاتاریانو پوځ گډوډ وړاندی روان ؤ، طاهر څه سوچ وکړ او
 توره یی له تیکی راوايستله، کله چی پنځلس شل تنه سپاره تیر شول هغه د گڼو
 ونو په منځ کی د یوه آس د شنهپار غږ واورید، ده د ښاخونو په منځ کی لاره
 وایستله او ورو ورو ورنژدی شو، طاهر په تیاره کی په ځیر ځیر وکتل او کوم
 لوری ته چی د سپاره د آس مخه وه همغی خواته ورنژدی شو او د یوی ونی شاته
 ودرید، د سترگو په رپ کی بیا د طاهر یو لاس د اس پر قیضه ؤ او پر بل یی
 سپور په توره وواژه په بیره یی د رپیدونکی مغل خولی او پوستین تری وښکل او
 پخپله یی واغوستل او پر اس سپور شو د سیند په غاړه روان شو.

(۷)

د سهار د نځپو رابریدو لپاره لا څه وخت پاتی ؤ، تیمور ملک چی خپله کښتی
 پرښوده او په لامبو یی ځنډی ته ځان ورساوه نو د ونی د تنی له شانه پری غږ
 وشو:

تیموره!

هغه تکان وخور یوه او بله خوابی وکتل او ژر تر ژره یی توره وایستله او د
 خطر سره یی د مقابلی لپاره ځان تیار کړ، د ونی د تنی له شانه بیا غږ اوچت

شو: ویریره مه زه یم طاهر!

تیمور ملك زر دونی شاته خان ورساوه، طاهر د اس جلب نیولی ولاړ ؤ، تیمور ملك په بیره ورته وویل: ددی آس په ترلاسه کولو سریره ته لا دلته ولاړ یی؟ طاهر په ډاډ خُواب ورکړ: دغه اس ستا لپاره دی اوس بیره کوه! تیمور خُواب ورکړ: زه د خپل تقدیر نه د وتلو لپاره له چانه متروکه نه اخلم! طاهر خُواب ورکړ: تا زما د دوو غوښتنو منلو وعده کړی ده، او زما لومړنی غوښتنه همدغه ده.

تیمور ملك بی خُوابه غوندی شو ویی ویل: دلته بحث کول ښه نه دی راځه له ماسره!

طاهر په لاس کی د آس قبضه نیولی وه او له تیمور سره روان شو، د سیند له غاړی نه نژدی دری سوه گزه لری تیمور ملك ودرید ویی ویل آیا ستا نیت له مانه د وعدی اخستو په وخت کی همدغه ؤ؟
: هوکی؟

: ستا باور ؤ چی اس به په لاس درځی او ماته به یی راوولی؟

: دا زما اراده وه د خدای (ج) شکر دی چی پوره می کړای شوه.

تیمور ملك د طاهر له لاسه د اس قبضه واخستله او پری سپور شو بیایی وویل:
: ته زما تر شا سپور شه!

طاهر خُواب ورکړ: په دی ډول به دواړه پاتی شو.

تیمور ملك وویل: پر خدای دومره بهروسه درلودونکی انسان مایوسه باید نه شی، بنایی ستا په سبب زه هم وژغورل شم، زر کوه، د مغلو غږونه راځی لکه چی هغوی تشی کښتی ولیدلی.

طاهر د تیمور ملك تر شا سپور شو، نژدی دوه میله په ځنگل کی له مزله وروسته د غونډیو لری پیل شوه، طاهر د آس ستومانی احساس کړه خو ځله یی غوښتل چی پلی شی خو تیمور ملك پرښود.

د لمر له لومړنیو وړانگو سره دوی یوی تنگی دری ته ورسیدل، او چی طاهر شاته وکتل د تاتاریانو څو سپاره په ترات پسی ورزغلیدل.

طاهر وویل: هغوی په موږ پسی راغلل، د خدای (ج) په خاطر ما دلته پلی کړه زه یی په همدی تنگی کی ایسارولی شم، تا ته به د ژغورنی موقع په لاس راشی.

تیمور ملك بيله دى چى آس ودروى پوښتنه وكره:
هغوى څو كسه دى؟

اوه!

: نوزه هم درسره پلى كيږم.

: خو څوك وپلى شى چى په دوى پسى به لوى لښكر نه وي؟

: همدغه سبب دى كه نه چى زه تايوازي نشم پريښودلاى.

ظاهر وويل: تا زما د دوو غوښتنو د منلو وعده كړى وه زما دوهمه غوښتنه

همدا ده چى تاسو ما دلته پلى كړى.

: زه د ځان په خاطر ستا ددى قربانى سبب پوښتلى شم؟

: خوارزم د مغلو د سيلاب په مخ كى وروستى كمر دى، او دى كمر ته ستا په

څير ساتونكى په كار دى زه پر تا احسان نه كوم غواړم د اسلامى نړى يو خدمت ترسره كړم.

خوارزم شاه څو بى زړه مشاورينو له كاره غورځولى دى، ته په هغه كى د نوى

ژوند ساه پوكلى شى.

تیمور ملك ځواب وركړ: زه يوازي يو سپاهى يم، توره وهل مى زده دى، په

اولس كى د ژوند ساه پوكل ستا غوندى خلكو كار دى، ته ورڅه زه له اس نه پلى

كيږم او د هغوى لار بندوم.

ظاهر وويل: خپله وعده مه هيروه، زما پر خداى (ج) تكيه ده، موږ دواړه به

يو ځل بيا سره يوځاى شو، ظاهر دا وويل او له زغليدونكى اس نه يى توپ كړل،

تیمور اس ودراره او وپى ويل:

په ځولى كى دى څو غشى دى؟

ظاهر ځواب وركړ: پنځه دانى!

تیمور ملك خپله د غشو «كڅوره» وروغورځوله او وپى ويل: شپو به په دى

كى هم وي، كاشكى د خوارزم په پوځ كى ستا په څير پنځه سوه تنه سپاهيان نور

واى.

تیمور ملك اس چارگام خوشى كړ، او ظاهر د تنگى په يوه كنډو كى د غونډى

په يوه لوړه اوږه د يوى ډبرى ترشا مورچل ونيو.

(۸)

کله چی لومړی سپور د کنډونه ور واوښت طاهر په غشی وويشت او هغه د اس له شانه لری وغورځيد، په دی ځنډ کی بل سپور له کنډونه راواوښت او د طاهر د غشی دم ته برابر شو، د هغه دوهم غشی هم په نخښه برابر ولگيدو خو دری تنه نور سپاره په یو ځل له کنډونه را واوښتل، طاهر له هغوی نه یو وويشت پاتی نورو اسونه ودرول او د بیرته گرځيدو اراده یی وکړه، خو له پاسه دوه غشی نور راغلل او یو مغلی سپاهی بل تپی شو له اس نه ولويد، دوهم د اس تر شا ځان پناه کړ او ځان یی وژغوره او خپلو نورو ملگرو ته یی د خطر خبرداری ورکړ، ترڅو طاهر بل غشی په لینده کی ایښود تاتازی له اس نه پلي شو او د یوی ډبري شاته یی پناه واخسته، هغه نورو ملگرو ته هماغسی چیغی وهلی او د خطر نه یی خبرول.

طاهر د ډبري ترشا سنگر پریښود او د کنډو بل لوری ته د غونډی په اوږه ورواوښت، لاندی نژدی دیرش څلویښت گزه لری دوه سپاره ولاړ وو او د ناری وهونکی ملگری ځواب یی ورکاوه، طاهر د یوی ډبري ترشا کښیناست.

دغو دوو مغلی سپاهیانو په خپله ژبه پخپلو کی څه سره وویل بیا له اسونو پلي شول اسونه یی په یوه بوټی وتړل او د غونډی داسی ځای ته ورسیدل چی هلته د پتیدو لپاره څه ځای نه ؤ، ناڅاپه د طاهر له لیندی نه یو پر بل پسې دوه غشی ووتل او هغه دوه تنه ولويدل او څو گزه لاندی پریوتل، طاهر له ډبري نه سر راپورته کړ لاندی یی وکتل چی په مخ کی یی یو سیوری ولید، ناڅاپه یی شاته را وکتل او غونډی یی زیږه شول پنځه شپږ گامه پاس یو تاتاری توره ایستلی ورته را روان ؤ، طاهر زر لینده وغورځوله او جگ شو، د هغه لاس لا د توری موټی ته نه ؤ رسیدلی چی تاتاری د توری وار پری وکړ، دی په بیره یوی خواته خم شو او د مغلی پوځی توره په تیږه ولگیده. د هغه د بل وار نه د مخه طاهر یو گام شاته شوی ؤ او توره یی ایستلی وه.

څو ځله د دواړو توری یو له بل سره وجنگیدلی او تاتاری خپل حریف خطرناک احساس کړ او شاته تلو، هغه څو ځلی د پښی خړلو او مقابلی هڅه وکړه خو زور یی ونه رسید د ډبري وروستی څنډی ته چی ورسید د طاهر توره یی پر سر ولگیده شاته ورغږید او په یوه ژور گڼگ کی ولويد.

طاهر د سترگو په رپ کی له غونډی نه راکوز شو او په بوټو تړلو آسونو نه په یوه سپور شو چی تر کنډو واوښت نو دده په غشو زخمی یو نیم ژواندی مغل یی

ولید چی پر کمره یی خپل سر واهه، دی ورپلی شو غشی یی تری راوکښی او بیرته یی په خپله د غشو کڅوره کی وچاوه او بیرته پر اس سپور شو. طاهر اس چارگام وزغلاوه او د واورینو غرونو نه تیریده، په ځینو سختو لارو کی یی د اس رفتار ورو کاوه د لاری په باب یی هیڅ معلومات نه ؤ، د غرنیو خوړونو اوبه لری نه وی خو له لوړی یی سیک ختلی ؤ، د شپی یخنی یی وجود کرخت کړی ؤ، او اوس هم سره له دی چی لمر تود ؤ خو د ساره شمال څپی یی پر بدن له زغم نه وتلی وی.

په لاره کی څو داسی کلی مخی ته ورته راغلل چی سوځیدلیو کورونو او د ماشومانو او بشو یی گور او کفنه مریو یی د تاتاریانو د یرغل او وحشت گواهی وبله.

ماسپښین مهال طاهر د یوه پراخ میدان نه تیریده، پر آسمان وریخی راخوری شوی او یخنی هره شیبه زیاتیدله، قضا ماسپښین واوره اوریدل پیل شول، د طاهر آس نژدی له پښو لویدلی ؤ، غاره یی بنکته اچولی وه او ورو ورو روان ؤ، دواوری په توپان کی د طاهر پام نه ؤ چی په کوم لوری روان دی، خو هغه د دریدو پرځای تگ غوره باله.

مازدیگر مهال اس په واوره وغورځید لغتی یی ووہلی او مړشو، طاهر پلی مزل پیل کړ، هغه به ایله دوه میله مزل کړی ؤ چی نور یی حوصلی ځواب ورکړ، د واورې توپان نور هم زورور شو شپه راتلونکی وه، پر طاهر د بیهوشی څپه راتله، زړه یی غوښتل چی په واوره وغځیږی او ویده شی، خو هغه ته معلومه وه چی دا به دده وروستی خوب وی، بیایی د زړه په زور څو گامه گړندی واخستل خوله څو گامه وروسته یی بدن بیرته بی سیکه شو په واورو کښیناست، خو د انسان په فطرت کی د ژوندی پاتی کیدو هیله تر وروستی شیبی له مایوسیو سره جگړه کوی.

طاهر یو ځل بیا اوچت شو، آسمان ته یی وکتل او د ډیری عاجزی په حالت کی یی دعا وکړه:

ای د ځمکی او آسمان خاونده! زما د ژوند یو ارمان هم تر اوسه نه دی پوره شوی، نور په ما کی دورانندی تلو همت نشته، تاته پناه دروړم او له تانه مرسته غواړم، خو که زما په برخه له مرگه پرته بل څه نشته نو ماته د یوه مؤمن حوصله راکړه.

ددی دعانه وروسته ظاهر داسی انگیرله لکه د ژوند له یوه بوج نه چی بی غمه شوی وی، کسبیناستلو چی یو غږ بی تر غوږ شو او په رگونو کی بی سریدونکی وینه بیرته توده شو، دا د یوه اس د شنه‌هار غږ ؤ، ظاهر یوه او بله خوا وکتل نزدی پنخوس گامه لری یو اس حُک غوږونه ولاړ ؤ او دده په لوری کتل.

ظاهر په منډه حُان اس ته ورساوه، آس دوه دری گامه ورته رامخی ته شو او د هغه په تتر بی خپل مخ وموښلو، پر آس زین ترلی ؤ ظاهر چی ولید وپوهیده چی دا د کوم مسلمان ؤ، له زین نه بی واوره وتوږله او پری سپور شو اس حُو قدمه واخیستل خو بیا ودرید او په یوه راوتلی حُای بی پښه ووهله، ظاهر ورکوز شو واوره بی یوه او بله خوا واروله او د یوه انسان مږی بی راویوست د هغه په پوښتیو او خیته دوه غشی بنخ وو، ظاهر انا لله و انا الیه راجعون وویل او بیرته بی هغه په واورو کی وپوښه، اس بی پرور میږ وټپاوه او پښه بی پری واروله.

د ژوند نوی هیلې د ظاهر په رگونو کی نوی تودوخه وزغلوله، چی لږ وړاندی ولاړ د اس پر زین ترلی یوی کڅوږی ته بی پام شو لاس بی پکی دننه کړ د غوښی او پنیر یوه یوه توتہ بی راوايستله، سمدستی بی خوږلی او د مږیدونه وروسته بی په حُان کی د حُواک احساس وکړ اس ورو ورو په خپله طبعه روان ؤ، ظاهر بی دمخ اړولو او په کوم بل لور د گږخولو ضرورت نه احساساوه.

ثريا

تیاره ماہنام طاهر یوه ویجاړ کلی ته ورسید، کنهوالو شاهدی ویله چی د مغلو د سیلاب کومه خپه پردی کلی تیره شویده، د اس له مزله داسی بټکاریده چی شاوخوا نژدی کوم کور دده هدف نه دی، طاهر په خیر خیر کتل چی که د کوم کور له کرکی او یا وره نه څه رڼا وویښی، د زیاترو کورونو دروازی خلاصی وی او د واورو پنډی پنډی دیری ددی گواه وی چی دننه څوک پکی نشته، د یوه کور د ترلی دروازی مخی ته چی طاهر ورسید د توری په څوکه یی یوه پله دننه تیله کړه د پلی له خلاصدو سره سم د شهیدلیو مړیو له زغم نه وتلی بوی د طاهر لاره دب کړه، اس غوږونه ځک کرل غاړه یی کړه کړه او د وړاندی تلو اراده یی وه طاهر د اس پرورمیږ لاس راتیسر کړ ویی ویل : زما دوسته ا زما حوصله ځواب راکوی که کومه امن گوښه درته معلومه وی ځان رسوه.

کله چی اس له کلی نه بیرته بهر وتلو د طاهر په خیال کی وروگرځیدل چی بنایی د اس پر عقل باور هوسنیاری نه وی، د شپی تیاره ورو ورو زیاتیدله، هغه اس یو ځل ودرارواه او په زوره زوره یی چیغی کړی:

څوک شته! څوک شته!

د هغه غږ د شپی په غیږه کی چوپ شو، او له دی وروسته د لیوانو آوازونو دده تصور ور رد کړ، اس وشنیده گواکی خپل سپاره ته یی ویل : ولی مایوسه کیږی منزل ته رارسیدلی یی.

طاهر اس بیا خپلی خوښی ته پریښود، له کلی نه لږ لری په گڼو ونو کی تیر شو او بیا په یوه لوړه غونډی وخوت د واورى اوریدو او تیاری له امله طاهر تر دوه گزه وړاندی هیڅ نه لیدل، د غونډی پر سر له یوه دیوال سره په خوا کی اس وړاندی روان شو، څو قدمه وړاندی په یوه خلاصه دروازه ورننوت او په شنههار شو د طاهر په مخکی یو لوړ کور ؤ، هغه ارادی ځواک چی دی یی تر دی ځایه رارسولی ؤ نور ځواب ورکړ، د یوه نغری بل اور ته کښیناستل او ویده کیدل یی

اوس تر ټولو لویه هيله وه.

د کور دانگر دروازه خلاصه وه، خو دننه د رڼا نوم او نخښه نه وه، ده فکر وکړ چې ښایي په دی کور کی هم څوک نه وی ښایي اس دده د وروستی منزل لپاره ددی کنډواله کلی تر ټولو غوره کور ټاکلی وی، اس چی انگر ته ننوت ودرید ظاهر تری پلی شو، د هغه پښی پرسیدلی وی او نور یی د بدن د بوج اوچتولو ځواک نه درلود، بیایي په خپل ټول زور چیغی کړی: څوک شته! څوک شته؟

دده غږ د دبرو له دیوالونو نه بیرته راغبرگ شو او آزانگی یی وکړی، ده اس پریښود او دواړه لاس یی په دیوال تکیه کړل او چیغی یی وهلی وړاندی ولاړ.

د دهلیز نه تیر شو او یوی کوتی ته ورغی، د کوتی د دیوال سره په څلورو خواوو کی راوگرځید، خو ده ته د خپل غږ ځواب راغبرگ نه شو، بیایي په خیال کی وروگرځیدل چی له شگونه د هیلو مانی جوړوی، که دلته کوم انسان پاتی وای نو د کور ټولی دروازی به خلاصی نه وی.

په زړه کی ورتیره شوه چی اوس د اور یوه سپرغی زما ځان ژغورلی شی خود اور بلولو لپاره ورسره څه شی نه وو، ناڅاپه یی تر پښو لاندی نرم شی احساس کړل ورتیب شو چی لاس یی پری وواهه یو پوستین و کښیناست او هغه یی زر واغوست، خو زر یی داسی احساس کړه چی دده تللی تودوخه دغه پوستین نشی ورته راگرځولی، خو څو ساعته وړاندی یی اس یوه غیبی مرسته وگڼله، اوس هم دده ضمیر ددی منلو ته تیار نه و چی الله به یی یوازی پریږدی، باور یی و چی الله تعالی په خپل رحمت تر دی ځایه را رسولی دی، ده خدای (ج) ته د یوه ستر هدف لپاره د ژوند دعا کړی وه او دغه هدف تر دی ځایه په رارسیدو نه پوره کیده، دا کور دده وروستی منزل نه دی، تقدیر یوازی دده امتحان اخلی، نهیلی د مؤمن له شان سره نه لگیږی، دا شپه به تیره شی سهار به د لمر وړانگی ده ته د ژوند نوی تودوخه وروبخښی او دا هم امکان لری چی ددی کور په کوم گوټ کی د الله کوم بنده اور بل کړی وی او دده د ورتگ انتظار کوی، په دی ذهنی کش و کړپ کی لمونځ ور په یاد شو، زر زر یی تیمم وواهه، او خپل ټول ځواک یی راټول کړ او راپورته شو.

د لمانځه نیت اراده یی چی کوله په زړه کی وروگرځیدل چی کیدای شی ددی کور په کومه گوښه کی څوک د تاتاریانو له ویری غلی شوی وی، هغه په لوړ آواز آذان وکړ او له لږ شیبی انتظار نه وروسته د چا له راتگه مایوسه شو او نیت یی

وتاره.

په لمانځه د بوختیدو نه وروسته یی د بدنی تکلیف احساس ورو ورو غلی شو،
د لمانځه له ختمولو وروسته یی د دعا په وخت کی تتی رنا ته پام شو، زړه یی په
توپونو شو او زر یی شاته مخ واړاوه.

(۲)

یو اته کلن ماشوم مشال په لاس کی ولاړ و، د هغه ترڅنگ یو بل زلمی ؤ چی
توره یی په لاس کی نیولی وه، د ځوان څیره ډیره زیاته جذابه او زړه وړونکی وه،
د جامونه یو ترکی سپاهی ښکاریده طاهر په خپل ژوند کی تر اوسه دومره زړه
وړونکی څیره نه وه لیدلی هغه د یوی شیبی لپاره حیران ورته کتل، د ماشوم او
دی زلمی په څیرو کی زیات ورته وائی و.

طاهر دا احساس کړه چی خدای دده د لارښوونی لپاره له اسمانه دوی پرښتی را
استولی، دواړو د اندیښنی په حالت کی ده ته کتل، طاهر ورته وویل : السلام
علیکم! ماشوم او ځوان دواړو په یوه غږ د هغه سلام ته وعلیکم وویل ، خو د
ماشوم پرځای د ځوان د غږ ترنم زیات دده په غوږو کی راغبرگ شو ځوان په
عربی وویل : که زه اشتباه نه کوم ته عرب یی؟

طاهر په حیرانی وویل : تا څه وړ وپیژندم؟

: ستا آذان می چی واورید لهجه دی عربی وه.

طاهر وویل : ستا لهجه هم له عربو نه زیاته بدله نه ده.

د ځوان پر شونډو پیکه او مایوسونکی موسکا وزغلیده او ویی ویل زما مور
عربه وه، خو اوس ددی خبرو مهال نه دی، ته د واورو له توپان نه راتیر شوی یی
راځه له ماسره! •

د ځوان په غږ کی ازانگی او موسیقی وه، داسی اغیزه وه چی له غوږونو نه
تیرپوی او زړونو ته رسپوی.

طاهر جگ شو له ځوان سره تلو ته چمتو شو ځوان له دوه دری گامه اخستلو
وروسته ودرید ویی ویل : ته د شپی مهال دلته څه وړ راغلی؟

طاهر ځواب ورکړ : ماته له دی ځایه څو میله لری په دښته کی په واورو کی
پراته یوه مسلمان شهید آس په لاس راغی، هغه آس زه دلته راوړسولم.

د ځوان په څیره کی د غم او خفگان نخښی رابری شوی بیایی وویل : تا ښه

ولید هغه تپي ۽ که د واورو توپان وژلي ۽؟

: هغه تپي و، که هغه ستاسو عزيز او دوست ۽ نو افسوس کوم.

حوان وويل: هغه زموږ پخواني خادم ۽، ما نن له يوه ضروري پيغام سره سمرقند ته واستاوه... ستا شونډي نيلى شوي، راځه دغه حاي خوندي نه دي. کشر ماشوم زېږه په لاس کي په مخکي شو له دوو کوتونه دننه تير شول او بيا يوه تنگ دهليز ته ووتل، حوان په دهليز کي د ډبرو يوه تخته لري کړه، لاندي يو سوري ۽ چي يو سري په اساني تري کوزيداي شوي، د سوري نه لاندي د لرگو زينه بڼکتل شوي وه، لومړي کشري ماشوم او بيا ورپسي طاهر سمخي ته وربڼکته شول او د ټولو په پای کي زلمي ور بڼکته شو او سوري يي بيرته په همغه ډبره بند کړ.

د زير زميني په يوه کونج کي په نغري کي اوريل ۽، پرغولي يوه بڼکلي قالينه غوريدلي وه، او يوي خواته دري څلور پوستينونه ايسبي وو، حوان طاهر ته يوي خواته د کبيناستلو ست وکړ ويي ويل: ته به وږي يي زموږ سره د غوښو له څو وچو ټوتونه پرته هيڅ نشته.

: ما ستا سو د خادم له کڅوري نه غوښه او پنير واخستل، اوس زه له اور پرته بل هيڅ شي ته اړتيا نه لرم، دا يي وويل او بيا طاهر خپلي موزي وايستلي او د اور خواته يي پښي وغزولي، کوټه بڼه توده وه، طاهر ناست ۽ خو ورو ورو پريوت او لږه شيبه وروسته په درانده خوب ويده شو، حوان اوچت شو پر هغه يي يو پوستين ور وغوراوه.

(۳)

د يوه خواږه او زړه وړونکي غږ په اوريدو طاهر سترگي وغړولي او د پریشاني په حالت کي جگ شو کبيناست او ويي ويل: زه چيرته يم او بيایي د شمعي په رڼا کي حوان وليد چي دي يي راپاخولي ويي پيژاند او سمدستي يي وويل: سهار شو؟

حوان خواب ورکړ: اوس ماسپښين کيدونکي دي، ته ډير زيات ويده وي.

: تر اوسه خو پوره تياره ده!

: ته د کور د لاندي په کوټه کي يي، د لمر رڼا دلته نه راځي، د طاهر له سترگونه د خوب خومار ورو ورو لري کيدو خو د تيرو ورځو بدني ستومانيو ډرډ

بی لا په بدن کی ؤ، هغه له لږ سوچ وروسته وویل:

د شپې می له تانه ډیری پوښتنې زړه غوښتنې خو خوب رالاندې کړم، اوس تاسو راته ووايي دلته څه کوي؟ او هغه ستاسو نوکر چیرته تلو او تاسو یې چاته پرېښودی؟ زما په گومان دلته پاتې کیدل ډیر خطرناک دی، موږ باید زر تر زره له دی ځایه ځانونه وباسو.

ځوان ځواب ورکړ: ما هم له تانه ډیر څه پوښتل غوښتل خو ښه شوه چې ته زر ویده شوی، زما پلار ددی ښار حاکم ؤ، د سلطان له ماتې وروسته د شاوخوا کلیو په څیر په دی ښار کی هم ویره خوره شوه، خلکو له خپل بال بچ سره بلخ، بخارا او سمرقند ته هجرت وکړ، ما له خپل پلار سره په اوسیدو ټینگار وکړ خو هغه زه د خپل وړوکی ورور سره یوځای له یوی قافلی سره بلخ ته په تلو مجبور کړم په بلخ کی زما بابایو مشهور سوداگر دی، زموږ د قافلی شمیر د دوو سوو تنو په شاوخوا کی ؤ، چې زیات پکی تور سری او ماشومان وو، له دی ښاره نژدی شل میله لری زموږ پر قافلی د تاتاریانو یوی ډلگی حمله راوړه، میرونو په میدان مقابله وکړه، خو وسه یی ونه شوه، تول یو یو ووژل شول، ځینو ښځو هم مقابله وکړه او ووژلی شوی او نوری ژوندی ونیول شوی، زما په مخکی ترټولو ستره مسأله د اسماعیل ژغورل وو، د ویری له سببه د هغه کړیکې ما نشوای اوریدای، پلار می د طبیلی تر ټولو غوره اس راکړی ؤ، ما اسماعیل له کچر نه راکوز کړ او په شا پسی می راسره سپور کړ، او اس می چار گام خوشی کړ، د شپې د تیاری او گڼ ځنگل په سبب مغلو زه تعقیب نکړای شوای، خو زما به د هغو خویندو زره سوری کوونکی کړنډی هیری نه شی چی د تیښتی په وخت کی می اوریدی.

ځوان چی تردی ځایه خبره راوړسوله چوپ شو، د هغه په غټو غټو ښکلو سترگو کی اوښکی راډنډ شوی، طاهر په څیر څیر ورته کتل، ماشوم چوپ په یوه کوچ کی غلی ناست ؤ، د هغه په څیره کی هم د تیرو پښو ځورونکی نخښی او تار وو، طاهر په ناستی هغه ته غیږ وغوړوله، ماشوم له ورته وکتل او بیایي په منډه ځان ورته راوړساره او په غیږ کی ورولوید په سلگیو شو، تر لږ ځنډه یی شونډی بوڅی بوڅی کړی او پر ژړا د راقابو کیدو هڅه یی وکړه، خو چی طاهر د هغه پر سر لاس راکش کړ او د تسلی ورکولو هڅه یی وکړه نو په زوره زوره یی وژړل.

طاهر ورته وویل: مه ویریږه موږ به ډیر خوندي ځای ته ولاړ شو.

هلك وويل : په لاره كې به مغليان وي، هغوی ماشومان خوری.
 نه، نه تاته چا په دروغو داسی ویلی دی.

زلی طاهر ته وويل : اسماعیل به ماته تسلی راکوله نن خدای (ج) خبر دی په
 ده څه وشول.

طاهر په غور ځوان ته وکتل او ویی ویل:

گومان کوم چی ته د اسماعیل خور یی!

د هغه بڼه ناڅاپه زیره شوه او سترگی یی ښکته واچولی.

طاهر وويل : ویرېږه مه، ستا عزت او ساتنه زما ذمه واری ده، تا خپله کیسه
 تر اوسه پای ته نه ده رسولی.

کله چی نجلی بیا طاهر ته وکتل په سترگو کی یی اوښکی ځلیدلی، هغی په
 لستونی اوښکی پاکی کړی ویی ویل : کاشکی ددی بی وسی او بی کسی په وخت
 کی زموږ د قوم له نجونو نه ځوانان جوړیدای. له تاتاریانو څخه د تیبستی نه
 وروسته بیرته خپل کور ته ولاړو، دریمه ورځ پلار جان ته دا خبر ورسید چی پر
 ښار مغل یرغل راوړی، له هغه سره ټول څلور سوه تنه سپاهیان وو، ځینو افسرانو
 مشوره ورکړه چی له دی لږ پوځ سره له تاتاریانو سره مقابله د ځان وژنی په معنی
 ده، خو هغه ډیر غیرتی ؤ، د ښار پرېښودل یی غوره ونه گڼل، پلار جان ته می
 جاسوسانو خبر راوړ چی پردی ښار د یرغل راوړونکو تاتاریانو شمیر ډیر نه دی د
 هغه باور ؤ چی څو ورځی به یی ایسار کړای شی، په دی ځنډ کی به له سمرقند یا
 بلخ نه څه مرسته راورسپړی، خو د قوقند په اړه چی کومی اوازی خپری شوی هغو
 د ښار دننه د خلکو زړونه وغورځول، ځینو افسرانو زما پلار جان ته ویل چی
 سلطان، تیمور ملک ته مرسته وانه ستوله، ته ولی د مرستی تمه تری کوی؟ د پلار
 جان ورستی ځواب دا ؤ چی زه به خپل فرض پوره کړم ماښام مهال یی پوځ ته امر
 وکړ چی سهار وختی له ښاره راووزی او پر مغلو یرغل وکړی خو تر سهاره نژدی
 دوه سوه تنه تیبستیدلی وو، تردی چی زموږ د محل زیات خدمتگاران هم وتیبیدل.
 سهار مهال له رخصتیدو نه دمخه پلار جان د لومړی ځل لپاره ددی سمځی لاره
 راوښودله او علی یی راسره پرېښود، علی زموږ پخوانی خادم ؤ، پلار جان په دی
 سمځه کی د څو ورځو خوراک هم پرېښود، موږ ته یی وویل چی که موږ ماته
 وخوره هم تاسو له دی کوتی نه د تیبستی هڅه مه کوی، ځکه چی مغل چاته د
 تیبستی فرصت نه ورکوی، د هغه دا هیله وه چی د خوارزم پوځونه به له تیاری

وروسته دی خواته خامخا راځی.

له علی نه پرته نورو خدمتگارانو ته زموږ ددی غلی ځای درک معلوم نه و، دوی ورځی دلته غلی وو، د محل نور پاتی خدمتگاران هم وتښتیدل، علی به موږ د بهر له حال نه خبرولو، دریم ماښام د پلار جان اس تش راستون شو، او په همدی شپه مغل ښار ته راغلل او پاتی ژوندی خلك یی ووژل.

تر دوو ورځو پوری دغه کور د مغلو مرکز و او په شاوخوا کلیو کی یی لوټ او وژل پیل کړی و او موږ له علی سره په دی کوټه کی غلی وو، دغه دوی ورځی موږ ته له کلونو ډیری اوږدی وی، دریمه ورځ هغوی ښار پرېښود، په محل کی بشپړه چوپتیا وه خو موږ تر شپې پوری انتظار وکړ، د شپې مهال علی د سوری له لاری بهر ته ووت او خبر یی راوړ چی زموږ یو اس د طبیلی سره نژدی گرځیده ما هغه ونیو او په طبیله کی می وتاړه، له دی نه وروسته موږ دا دعاگانې کولی چی د مسلمانانو کوم پوځ دی خواته راشی، وړمه شپه موږ دا پرېکړه وکړه چی سهار وختی به دا ځای پرېږدو او د بلخ په لور به خوځیږو، امکان لری چی په لاره کی د کومی پوستی پهره داران زاسره مرسته وکړی، خو چی ماسپښین مهال د واورې اوریدل پیل شول نو ما د سمرقند د حاکم لپاره دا لیک ولیکه چی موږ له دی ځایه ویاسی او بلخ ته مو ورسوی علی زما غوښتنلیک ورسره واخست او روان شو.

اوس چی ته پر کوم اس راغلی یی په همدی اس علی سپور وتلی و، زما په گومان هغه د کوم تاتاری د ظلم نخښه شویدی، اوس لکه چی خدای (ج) ته زموږ مرستی ته را استولی یی ته له کومی خوا راغلی یی؟

ظاهر لند لند خپل داستان واوراوه او په پای کی یی نجلی ته وویل : زه لږ بهر وزم او د موسم حالت گورم.

: محل ته د مغلو د راتگ خطر هر وخت وی ځکه خو د بهر ته وتلو لپاره دا لاره ډیره خوندي ده، دا یی وویل او بیا هغی په دیوال کی لگیدلی یو څرخ واراوه، د لږ غږ سره په یوه برخه کی دومره درز راپیدا شو چی یو سړی تری په اسانی تیریدای شوای.

نجلی وویل راځه زه لاره درته بنیم، اسماغیل تکان وخور ویی ویل : زه هم درسره ځم.

(۴)

د سمخی د کوتی د تتی رڼا په پرتله غاړه ډیر تیاره و، نجلی او ورور یی زورپکی وړاندی تلل، خو طاهر ورو ورو پلونه اخستل، خای خای د غاریوی او بلی خواته حُمکی کیندل شوی وی او پزاختی کوتی پکی جوړی شوی وی.

طاهر نژدی پنخوس گزه وړاندی لاره پرېښوده او په یوه کوټه ننوت، په دی خنډ کی نجلی او ورور یی نور هم وړاندی ولاړل، طاهر د پریشانی په حالت کی د کوتی پر دیوالونو لاس واهه چی د نجلی غوږی واورید: ته چیرته یی؟ طاهر خواب ورکړ: زه لاره نشم موندلی.

نجلی خپل ورور ته مخ وروگرځاوه ویی ویل: اسماعیله ورشه ترلاس یی ونیسه.

اسماعیل طاهر تر لاس ونیوه ویی ویل: زما سره راځه زه په تیاره کی هم لیدای شم.

طاهر وویل: په دی کوتو کی ښه زیات پوځ اوسیدای شی، نجلی وویل: هوکی! خو کاشکی له مور سره کافی پوځ وای. یو خای ته چی ورسیدل نجلی ودریده، ویی ویل:

اوس لږ پام کوه او راځه وړاندی چینه ده، اسماعیله ته زما لاس ونیسه! دری وارو د یو بل لاسونه نیول او وړاندی ولاړل خو گامه وړاندی تیاره لږ شوه ښی لوری ته وگرځیدل او چی خوگامه نور ولاړل نجلی بیا ودریده. دلته رڼا زیاته وه، طاهر ولیدل چی د یوه وړوکی ډنډ پرځنډه ولاړ دی، د یوه کمره نه چینه را خوټیږی او اوبه یی په ډنډ کی راتویږی، او د ډنډ زیاتی اوبه له غار نه تیریږی، پنځه شپږ گامه وړاندی د غار خوله وه چی ډیره تنگه وه.

اوبه تر زنگنو تیتی وی، اسماعیل او طاهر هم د نجلی په خیرله اوبو راوتلیو ډبرو پښی ایښودلی او د غار له خولی راوتل، د دوی په مخکی په ونو پوښلی دره وه، واوره اوس نه اوریدله خو ورپکی لا خوری وی، ونی، ډبری او د حُمکی بوتی هر څه په واورو پوښلی او پټ وو.

د غار نه راوتلیی اوبه په یوه لښتی که ښکته بهیدلی او د یوه خوږ سره چی ډیری اوبه پکی بهیدلی یو خای کیدلی، طاهر تر لږ خنډه دغه په زړه پوری منظری ته حیران و، بیایی خپلو ملگرو ته وکتل، تر لږ خنډه یی بی پامه سترگی د نجلی په خیره میخ شوی، هغه ښکلی وه، په پرځه د مینخل شوی گل نه زیاته ښکلی، د کایناتو انځورگر د واوری له توتی نه تراشلی او د ونو سرخی یی پری

ور زیاته کړی وه، خفگان او غم یې څیره د وریځو تر نریو پردو لاندې سپوږمی په
څیر بنایسته کړی وه، نجلی مخ واراوه او په بی پروایي یې ورورته وکتل، د طاهر
له خولی یې اختیاره ووتل: نوم دی څه دی؟

: ثریا! هغی ځواب ورکړ او بیا یې په پریشانی طاهر ته وکتل، د هغی سترگو
ویل: گوره زه ستا په پناه کی یم خو د یوه غیرتی پلار لور یم.

طاهر په خپل وجود کی لرزه احساس کړه او مخ یې واراوه، تر لږ ځنډه یې سر
ځوړند کړ او له سوچ وروسته یې وویل: زه باید زر تر زره بغداد ته ولاړ شم، خو
له دی نه وړاندې باید تا بلخ ته ورسوم، چی اسمان شین شی له دی ځایه به
وخوځیږو، له دی دری نه د وتلو لاره کومه ده؟

نجلی یوی خواته اشاره وکړه ویی ویل: هغی لوری ته د غونډی نه چی تیر شی
لاره ده.

طاهر وویل: که لمر راوخوت نو موږ به سبا ته روان شو.

نجلی اسمان ته وکتل ویی ویل: اوس بنایی نوره واوره هم واورېږی.

طاهر وویل: تاسو لږ ځنډ دلته ودرېږی زه پاس مخم او گورم بنایی...؟

نجلی پوښتنه وکړه: بنایی څه؟

: هیڅ نه!

: ستا به گومان وی چی که د مسلمانانو پوځ چیرته بنکاره شی، زه به هم سهار

او ماښام په همدی تمه پردی غونډی ختم.

طاهر وویل: ستاسو دغه سمڅه خو ډیره خوندي وه خو د کلی له خلکو نه

چاته معلومه وه که نه؟

ثریا ځواب ورکړ: نه ددی غونډی په شاوخوا کی به تل پهره ولاړه وه، پلار

جان چی ماته دغه د تل کوټه او سوری راوښودل نو د هغو پهرو په هدف

پوهیدم.

: ډیر بڼه! زه اوس بیرته راگرځم، طاهر دا وویل او په واوروکی یې گامونه

اوچت کړل ثریا زر ورته وویل: نه نه! ددی غار سره نژدی د پښو خاپونه مه

پریږده، ته د خوږ له لاری ولاړ شه.

طاهر د ثریا په وینا په اوبو کی روان شو او چی لوی خوږ ته ورسید، په لویو

لویو تیږو یې پښی ایښودلی او غونډی ته وخوت، د غونډی له څوکی نه یې

څلورو خواو ته وکتل خو دواورو له سپین څادر پرته یې هیڅ خو ځیدونکی څیز

ترسترگو نه شول، کله چی بیرته راکوز شو او خپلو ملگرو ته راورسید اووره بیا پیل شوه، طاهر لوږه احساس کړه،

چی کله بیرته د ځمکی د تل کوتی ته ولاړل ثریا لږ لاندی «وچه غوښه» د یوی اندازی وچی میوی سره په پتنوس کی د طاهر مخی ته کنیښنودل او ویی ویل : ته به خامخا وږی شوی یی، تا د شپی مهال هم څه ونه خوړل.

طاهر ځواب ورکړ : ماته ستا سو د نوکر له کڅوړی نه پوره خوراکی شیان په لاس راغلل، خو له ما سره د اس غم دی ما هغه همداسی پریښود.

زه سهار وختی پاس ورغلی وم طبیلی ته می بوت او هلته می وتاړه، هلته وچ وابنه ډیر دی.

بیا یی ورورته مخ ور واراوه: اسماعیله! ته ورسره کنینه وخوره!

اسماعیل ورسره کنیناست، طاهر د غوښی یوی توتی ته لاس ور وغځاوه، بیا یی بیرته راتول کړ ثریا ته یی وکتل او ویی ویل : ته څه کوی؟

ثریا ځواب ورکړ : ته زما فکر مه کوه، زه ډیر وختی سبا ناری کوم، اسماعیل ناوخته له خوږه پاڅی ځکه یی تر اوسه څه نه دی خوړلی، طاهر یوه نمږی په خوله کړه اسماعیل ته یی وویل : وخوره!

خو اسماعیل اندیښمن خورته وکتل.

ثریا لږ وروړاندی شوه د ماشوم پرسر یی لاس راتیر کړ او ویی ویل : اسماعیله ولی یی نه خوری؟

د هلك په سترگو کی اوبنکی راغلی او د ریږدیدلو شونډو راتولولو هڅه یی وکړه، دواړه لاس یی وغځول او ثریا ته ورتر غاړه وت.

زه یی نه خورم، زه یی نه خورم او په سلگو شو.

طاهر ترخی اوبه په خپل حلق کی احساس کړی، پتنوس یی اوچت کړ او د ثریا مخی ته یی کنیښنود او ویی ویل :

ما خپله برخه وخوره.

ثریا : نه نه! وخوره ته وږی یی!

: د یوی عربی مور له لور نه زما همدغه تمه وه، خو زه اوس ستا میلمه نه

بلکی ساتونکی یم، ما ماښام پوره خواړه خوړلی وو خو تا ښایی ماښام هم څه نه

وی خوړلی، طاهر جگ شو لینده یی واخستله، غشی یی د غشو په کڅوړه کی

ورسره واچول او ویی ویل : تاسو دا وخوری، زه به انشاء الله زر بیرته راستون

شم، که می په کلی کی څه شی ونه موندل بهر گوندي څه بڼکار وموم.
 ثريا وويل: په کلی کی د انسانانو د مړيو نه پرته هر څه مغلو ورسره وړی
 دی، او په دی موسم کی بنایي بڼکار هم ونه موندل شی.
 طاهر وويل: زما باور دی چې خدای (ج) موږ دلته د لوږی د مرگ لپاره نه یو
 راتول کړی، زه به انشاء الله تش لاس نه راستنیم، تاسو د ما بنام غم مه کوی دا
 خواره و خوری.

ثريا وويل: که ستا د خدای پر مهربانی دومره بروسه ده نو لږ تر لږه خو خپله
 برخه و خوره او بیا ولاړ شه.
 طاهر ورتیت شو د غوښی یوه توتو یی په خوله کی کښیښوده او ویی وويل:
 بس! ما خپله برخه واخستله.

نجلی وويل: زه تا بهر ته رسوم بیرته راځم
 نه، ما لاره ولیدله، طاهر دا وويل او د غار له لاری بهر ته راووت.
 د طاهر له تلو نه وروسته ثريا وويل: اسماعيله اوس یی و خوره!
 کشری ماشوم ځواب ورکړ: ستانه پرته یی نه خورم.
 ثريا په پتنوس کی پراته خوراکی شیان دری برخی کرل او بیا یی یوه برخه جلا
 کړه ویی وويل: دا د هغه برخه ده چی بیرته راستون شی ډیر به وږی شوی وی، او
 دا نوره زما او ستا برخه ده.

(۵)

ماسپښین مهال اسمان شین شوی و د لمر دورانگو غبرگون پر سپینو واورو
 سترگی بریښولی، شمال دریدلی ؤ او په موسم کی یو په زړه پوری بدلون
 احساسیده. ثريا او اسماعیل د غار نه بهر لږ لری په یوه ډبره ناست وو او د طاهر
 د راتگ انتظار یی کاوه، دواوری د ویلیدو له امله د ونو بڼاخونه اوتنی ورو ورو
 لغړیدی مخامخ د خوږ اوبه ورو ورو زیاتیدی.
 اسماعیل وويل: خوږ جانی هغه تر اوسه رانه غی! په داسی لمر کی مخامخ
 بڼکار موندل کیږی.

ثريا ځواب ورکړ: دعا کوه!

: هغه ډیر ښه سری دی که پلار جان وای دی به یی د پوځ سالار ټاکلی ؤ، مگر
 خوری که هغه ته د بڼکار پر ځای تاتاریان په مخه ورشی نو څه به کیږی.

: خدای به یی مرسته کوی.

: که موږ دلته کوم مغلی ولیدو نو بیا؟

: دلته موږ له پاسه هیڅوک نشی لیدای.

: که هغه تاتاریانو ونیو او د خان ژغورنی په خاطر یی موږ وروښودلو نو بیا؟

: چوپ شه، د میلمنو په باب داسی سوچونه څوک نه کوی.

: که بیا واوره ونه اوری نو موږ به له دی ځایه روانیږو؟

: انشاء الله!

اسماعیل چوپ شو، خو لږ وروسته یی چیغی کړی، هغه راغی!

هغه راغی، خوری ا خوری! هلته گوره غرخه یی راوړ.

وگوره خوری! وگوره څومره لوی دی، هغه په ډیر زحمت په اوږه را اړولی، اور

خو به نه وی گل شوی؟!

ثریا دونی له تنی نه لږ لری شوه ویی کتل طاهر یو غرخه په اوږه را اړولی ؤ او

له خوږ نه راپوری ووت.

اسماعیل بیا وویل : خوری! اور خو به نه وی مړ شوی! زه ډیر وږی یم.

ثریا وویل : تا خو ویل چی زه ښه موږ یم!

: که ما دانه وای ویلی نو تا به خپله برخه هم نه خوړله، اوس خو دا دي خدای

(ج) غرخه رالیږلی دی، خوری دا ډیر ښه سړی دی.

طاهر د غار خولی ته نژدی شو دوی ته یی وکتل ویی ویل :

تاسو زر دننه ولاړ شی. زه ویریریم چی شاوخوا چیرته د تاتاریانو کومه ډله نه

وی، دغه غرخه زما د غشی له نخښه کیدو نه دمخه تپی ؤ.

لږ ځنډ وروسته چی دوی ټول په تل خونه کی ناست وو ثریا غوښه کبابوله

اسماعیل په وار وار ویل : خوری! اوس به پخه وی زر یی راکوزه کړه.

طاهر د تیرو ستومانیو او ځورنه وروسته اوس په دی تیاره او تنگه خونه کی د

آرامی احساس کاوه، بیا یی هم د راتلونکی په باب ذهن د پریشانی احساس

کاوه، کله کله به یی په ذهن کی ور وگرځیدل چی والوزی او بغداد ته ځان

ورسوی، هلته په دنگو محلونو کی یوه هنگامه او محشر جوړ کړی او لکه په

ولاړو اوبو کی د ژوند شور پیدا کړی، ده په خیال کی د بغداد په جامع جوماتونو

کی له احساساتو ډکی ویناوی کولی.

کله به یی د بغداد له بی شمیره پوځ سره یوځای د خوارزم شاه تر جنډی لاندی

د تاتاریانو مقابله کوله، کله به یی خلیفه او صدر اعظم ته راتلونکی خطرات بیانول خو چی له دوی به مایوس شو نو ترخی او توندی خبری به یی ورته کولی. او کله به یی په خیال کی وحید الدین د محاکمی په میز درولی ؤ او د خلیفه په مخکی به یی په لور غږ د هغه د جرم ثبوتو نه وړاندی کول.

د دی رنگارنگ خیالونو په یرغل کی به یی کله د اسماعیل په خواب کی د ثریا غږ واورید، هغه غږ چی د پسرلی د مرغانو له نغمونه ډیر خوندور او زړه وړونکی ؤ، ده به د اور له تت بهاس نه هاخوا د هغی بنکلی څیره لیده، او د یوی شبیبی لپاره به یی د زړه اندیبنی په لطیفو تکانونو بدلی شوی، مخی ته به یی یوه بله دنیا وغوریده، هغه دنیا چی انسان سترگی پکی وغروی بیا د خوندی گوښی په لته کی شی، له خانه پرته د یوه بل داسی چا په خاطر چی په موسکا کی یی د ژوند له توپانونو نه پناه اخلی.

د سهار په گردونو کی پت لمر د وړانگو په څیر د غم په وریخو کی د ثریا مخ نور هم زړه وړونکی بنکاریدو، د حیا په زرگونو پردو کی پتو د ثریا په غمجنو سترگو کی د طاهر لپاره رومی او وروستی پیغام همدا ؤ چی موږ دواړه د یو بل لپاره یو، زموږ دواړو یو بل ته اړتیا ده، طاهر احساسوله چی دی ته ورته د یوی بلی څیری تصویر هم له پخوانه دده په زړه کی شته، داسی غږ ده پخوا هم اوریدلی ؤ.

طاهر د ژوند د واټ په داسی پړاو کی ؤ چی سړی ورورسیږی نو د یو چا د ملگری اړتیا احساسوی، هلته چی د کومی نجلی له شونډو لوټل شوی موسکا بیرته ورته راستنول سړی ته په کایناتو کی ترټولو ستره ذمه واری شی، خو دی له هغو کسانو څخه ؤ چی له گلونو سره د لوبیدو پرځای د ازغیو په موبنلو د زیات خوند احساس کوی، د رباب له نغمونه د تور و شرنګا پری بڼه لگیږی، او د خان لپاره د ژوند پرځای د بل لپاره مرګ سعادت گڼی، او په کوم یوه گل د خپلو سترگو یخولو او خوښولو پرځای په خپلو وینو په زرگونو بوتی اوپول غواړی.

د ثریا په څیر د خوارزم د زرگونو نجونو د بی کسی تصور د طاهر بدن ولږزاوله، د قوم د هغو زرگونو میندو خویندو کرپوی او فریادونه یی واوریدل چی لمنی ته یی د وحشی تاتاریانو لاسونه ورغځیدلی وو، هغوی چی اسمان ته په حیرت او حسرت کتل او ویل یی دا زموږ د عصمت او عزت ساتونکی په کومه ولاړل؟ زموږ په غیرتی بچیانو او زړورو ورونو څه وشول؟

طاهر تکان وخور ویی ویل : موږ به سبا ته ماسپښین مهال له دی حایه روانیږو.

ثریا لږ ځنډ په سوچ کی شوه طاهر بیا وویل : موږ یوازی لومړی دوه دری پراوه په خطر کی یو، وروسته بنایي له کومی پهری نه مرسته وغواړو.

ثریا وویل : زما سره یوازی د اسماعیل غم دی، زموږ سره یوازی یو اس و هغه هم مړ شوی دی.

: مړ شوی دی! تا څه وخت ولید؟

: کله چی ته بنکار ته تللی وی، زه هلته ورغلی وم، هغه ماته سهار هم ناروغ بنکاریدو.

طاهر په ژور سوچ کی ډوب شو، لږ ځنډ وروسته اسماعیل وویل : زما په باب اندیښنه مه کوی زه پلي درسره تلی شم.

ثریا وویل : ته دا امیدونه لری چی د خوارزم پوځونه به بیرته دلته راشی؟
طاهر ځواب ورکړ : کوم پوځ چی د تیمور ملک مرستی ته ونه رسیدای شو زما تری هیڅ تمه نشته، خو مصیبت انسان د تقدیر د معجزو په هیله کړی.
زه د خوارزم شاه له مرستی نه مایوس یم، خو د خدای (ج) له مرستی نه مایوس نه یم.

که موږ پلي غرنی لاره غوره کړو نو د دښتی له لاری نه به خوندي وی، په لاره کی د کوم تپي سپاهی د اس موندل هم له اټکل نه لری نه دی، له دی نه پرته زما گومان دی چی تاتاریانو د شمال لویدیځ په لوری مخه کړی، جنوب ته د بلخ لاره به انشاء الله خوندي وي، موږ به سبا ته له خیره له ماسپښین وروسته له دی حایه روانیږو.

(۶)

کله چی ما بنام طاهر له مانځه نه وروسته د دعا لپاره لاسونه اوچت کړل نو پاس یی د کور په انگر کی د اسونو د پښو ترپهار واوړید : ثریا جگه شوه د اور سکروتی یی په ډبرو پتی کړی طاهر له دعا وروسته ورته وکتل ثریا په ویریدلی لهجه ورو وویل : بنایي تاتاریان وی خو له پنځو شپږو اسونو نه زیات نه دی.

طاهر وویل : کیدای شي شاته لښکر ورپسی وی.

اسماعیل په غمجنه لهجه وویل : اوس بنایي موږ بلخ ته ونه رسیږو، طاهر په

تسلی ورته وویل : نه، انشاء الله موږ به خامخا خو.

: کله؟

: ممکن نن!

: ثريا وپوښتل : نن به خو!

: هوکی له دی غوښی نه د دوو دری ورځو د خوراک په اندازه بیله کره په یوه کڅوړه کی یی واچوه..

: مگر په واورینه لاره د شپي پلي مزل؟

: ته د پلي مزل په باب ولی سوچ کوی؟ ایا خدای (ج) اسونه راونه لیرل؟

ثريا وویل : ددی اسونو اخستل لږ گران دی.

طاهر خواب ورکړ : کوم کار چی ضروری وی د هغه په اړه دا سوچ خوک نه کوی چی گران دی که آسان.

لږ ځنډ وروسته له پاسه د تک تک غږونه اوچت شول.

ثريا وویل : لکه چی په منځ کوټه کی د اور بلولو لپاره ورونه ماتوی، او اسونه یی په طبیله کی ترلی وی، زه په زینه ورخیژم، د دوی له خبرونه د دوی د سهی شمیر معلومولو هڅه کوم.

: مگر پاس دبره اوس مه خوځوه، بنایی کوم یو په هماغه کوټه کی وی.

: نه ته غم مه کوه، ثريا دا وویل په زینو وختله سوری ته نژدی یی غوږ ونیو او د غږونو د شمیر معلومولو په هڅه کی شوه لږ ځنډ وروسته راکوزه شوه او د طاهر له پوښتنی پرته یی وویل : هغوی شپږ او یا اووه تنه دی. دوی د تیمور ملک په لته کی دی، امکان لری تر سهاره یی نور ملگری هم راورسیرې، زه د دوی په ژبه نه پوهیږم خو د تیمور ملک نوم په وار وار اخلی زما همدا گومان دی. هغوی اوس د پاس کوټی بنی لاس ته په دریمه کوټه کی دی.

د سپاهی لور

په تل خونه کی شیبه په شیبه تیاره زیاتیدله، مغلو په خپله ژبه کومه راگ سندر وبله، طاهر د ماسختن د لمانځه نه وروسته تر ډیره وخته پر خپل ځای ناست ؤ، کله چی د تاتاریانو راگ ختم شو نو ثریا او اسماعیل ته یی د تیاریدو وویل په زینو وروخت او له چت سره یی غوږ ونیو، یوه تاتاری خبری کولی او نورو غوږ نیولی ؤ، د دوی د ژبی څو لفظونه طاهر هم زده کړي وو، هغه یوازی دومره وپوهیده چی خبری کوونکی خپلو ملگرو ته کومه کیسه کوی، طاهر ورو د ډبری سرپوښ لری کړ او یوی خواته یی کیښود، له سوری نه یی سر ویوست دایی احساس کړه چی په کوته کی څوک نشته چی بهر راووت د ډبری سرپوښ یی بیرته په سوری ورکیښود، په تیاره کی له څوگامه اخستلو وروسته د طاهر لاس په دروازه ولگید، هغه ورو دروازه تیله کړه خو کرچاره یی دی پریشانه کړ، زر یی پرېښوده، او له دیوال سره نیغ ودرید، د دروازی د بیرته پوری کیدو په وخت کی نور هم غږ اوچت شو.

کیسی او روونکی تاتاری ناڅاپه چوپ شو، له یوی شیبی وروسته یی خپل یوه ملگری ته څه وویل او هغه په خوبوری حالت کی وگرزیده څه یی وویل، دواړه چی د طاهر په گومان یو کیسه کوونکی و او بل یی اوریدونکی له یو بل سره په بحث شول بیا یی یو د منځ کوتی ته راغی او له ځانه سره یی کنځلی کولی:

طاهر وپوهیده چی له دی دوو تنو نه پرته نور کسان ویده دی.

مغل سرتیری د منځ له کوتی نه تیر شو او د طاهر د کوتی ور یی خلاص کړ د کوتی دواړه ورونه یو بل ته مخامخ وو ځکه خو د درمی کوتی د اور تته رنډا د طاهر کوتی ته هم رارسیدله.

هغه له دیوال سره جوخت چوپ دریدلی ؤ، تاتاری په بی پروایی د هغه کوتی ته ورننوت او یوی او بلی خواته یی له سرسری نظر وروسته سترگی وموښلی خپل ملگری ته یی کنځلی وکړی او د بیرته ستنیدو په تکل شو چی د طاهر اوسپنیز

لاس یی پرورمیسپرپرپوت، د لنډی تاتاری له خولی آه قدری هم ونه وتله، د سترگو په رپ کی طاهر هغه وواژه او وروسی ځملاوه.

له دریمی کوتی نه د کیسی کوونکی غو اوریدل کیده او هغه به بنایی د خپلی کیسی وروستی برخې اورولو ته ناکاره و، طاهر زر توره له تیکی راوویستله او له دیوال سره ودرید په زوره زوره یی ساه وکښله.

د کیسی اوروونکی گومان وکړ چې لکه چی ملگری یی په بله کوته کی ویده شو، په خندا رااوچت شو یو بل شوی لرگی یی ورسره راواخست هماغه کوتی ته یی ځان ور ورساوه، خو تر څو یی سم وضعیت معلوماوه د طاهر توره یی په سینه بنځه شوه او په غولی پریوت، له دی سره یی له خولی یوه کریزه ووته په دریمه کوته کی د دوی ملگری د هغه په چیغه راوینښ شول او د یو بل پوهولو هڅه یی کوله، طاهر د سترگو په رپ کی ځان دریمی کوتی ته ور ورساوه، کوته د اور په سبب پوره رڼا وه، تاتاریان پاڅیدل او توری یی را واخستلی خو د طاهر توره پری د تنډر په څیر راپریوته له هغوی نه دوه نور هم د سترگو په رپ کی ورپیدل په دی ځنډ کی پاتی نور دری تنه راسنبال شول.

د طاهر توره څو ځله د هغوی دری واړو له تورو سره ټکر شوه، تاتاریانو چی ولیدل حریف یی خطرناک دی هڅه یی وکړه چی سره تیت او له دری خواو حملی پری پیل کړی، خو طاهر له یوه کونج نه دوی ته دا فرصت ورنکړ چی هلته دلته تری توپ کړی او تیت شی، څو شیبی وروسته له هغوی نه یو بل هم تپی شو او په ځمکه رییده، د طاهر مټ هم لږ زخمی شوی و، خو په مخامخ کونج کی یی چی په مخ کی یوازې دوه تنه حریفان لیدل نو د احساساتی حملو پرځای یی په ډاډه زړه او آرامی مقابلی ته دوام ورکړ.

ناڅاپه طاهر شاته یوه کریزه واوړید، ده زر ځای بدل کړ او شاته یی وکتل، شاته یی ثریا ولاړه وه چی په وینو سره توره یی په لاس کی وه او مخی ته یی یو بل تاتاری چی طاهر لا تر اوسه نه و لیدلی په ځمکه تپی لغتی وهلی، په دی ځنډ کی د طاهر دواړو حریفانو دوه لوری ونیول، ثریا د طاهر، د څه اشاری د لیدو پرته د یوه مخی ته ودریدله، خو طاهر چیغی کړی: ثریا! ته زما له شانه لری شه، طاهر د لومړی ځل لپاره د هغی نوم واخست، او دی ته یی د تاسو پر ځای ته وویل، چی دا د ثریا لپاره ډیر ستر انعام و، هغی وویل: ته زما فکر مه کوه ما هم د یوی عربی مور شیدی رودلی.

مگر اسماعیل یوازی؟
 هغه هم زما ورور دی.
 " اوس ظاهر او ثریا اوږه په اوږه ولاړ و او دواړه مغلی سرتیری بیا یوه کونج ته ایسار شول، ناڅاپه ظاهر گام واخست او د سترگو په رپ کی د ثریا د حریف تاتاری مټ دده په توره غوڅ شو، په دوهمه شیبه کی د ثریا توره د هغه تر تهر بوته ختلی وه.

اوس د ظاهر مخی ته یوازی یو تاتاری و او ثریا په پوره ډاډ د لویدلی دبنمن په چپنه خپله توره پاکوله، تاتاری اوس د مرگ او ژوند نه بی پروا و او د وحشی خناور په څیر یی حملی کولی، ناڅاپه د ظاهر پر شونډو موسکا خوره شوه، د یوه مجاهد موسکا چی د دبنمن په غوږونو کی د مرگ هیبتناکه کړسند خندا شی او کړنگیږی، د هغه توره د تاتاری پر سر وځلیده او بیا یی ترسینی پوری ورسیده.
 د ثریا پر شونډو هم موسکا لویدله، هغه موسکا چی په لومړنیو پیږیو کی به د اسلام د لوڼو لخوا غازیانو ته تر ټولو لوی انعام و.

ظاهر څو شیبی له خپل چاپیریال نه پردی شو د هغی زمانی په بشکلیو خیالونو کی ډوب شو چی یوی ساده عربی پیغلی به د اسلام د سربنندویانو ډله لیدله چی د دوی له کلی نه به تیریدله دوی به دا سندره ویله
 د قوم غیرتی زامنو! ستاسو د اسونو د پښو گرد موږ ته له کهکشان نه گران دی.

ستاسو په گردونو کی پټ مخونه موږ ته له سپوږمی نه بڼکلی بڼکاری.
 د ظاهر لستونی چی ثریا په وینو سور ولید ویی ویل : ته تپی شوی یی راشه زه دی تپ و ترم.

: دا معمولی تپ دی، دایي وویل بیا یی لستونی پورته کړ او مټ یی ثریا ته وربڼکاره کړ، ثریا په دسمال د هغه مټ وتاره ویی ویل : ما شپږ اوه تنه اټکل کړی وو دغه اتم لکه چی په طبیله کی و له شانه یی غوښتل پر تا حمله وکړی.
 : زه ستا مننه کوم که ته نه وای نو ماته به یی گوزار له شانه خامخا خطرناک و.

: د خدای (ج) په خاطر داسی مه وایه زه یوازی خپل وکالت کوم زه هلته نشوای تمیدلی نو چی د روازی ته راغلم ومی لیدل چی هغه غلی له شا روان دی او پر تا حمله کول غواړی، زماله خولی چیغه ووته زه ډیره پری پښیمانه یم.

: ثريا تر هغو چي په اسلامي نړۍ كې ستا په څير نجونې زېږې، په نړۍ كې مسلمانان هيڅ قوت نشي لاندې كولى، څو شيبې دمخه زه ډير مايوس وم خو اوس مې زړه گواهي راکوي چې هغه قوم چې ستا غوندي نجونې زېږولي شي بايد په ژبه يې د مايوسې الفاظ نه وي هغوى كه د ځمكې تل ته هم ولاړ شي نو په ستورو كمندونه اچولي شي.

انقلاب هغوى لاندې كولى شي خو بنخولى يې نشي، د حوادثو توپان يې سره پاشلى او تيت پر ك كولى شي خو ورك كولى يې نشي، د مغلوتوپان ډير زور ور توپان دې امكان لري دا د اسلامي نړۍ وروستى كمر هم ورسره په مخه كړي، خو ته اوستا په غير نوري د قوم لوني په هره زمانه كې داسې معماران زېږولي شي چې شگي سره يوځاى كړي او مضبوط او نه ماتيدونكى كمرونه تړي جوړولي شي.

د ثريا په سترگو كې د مننې اوښكې ځلېدې، هغې وويل : ما هم څو شيبې وړاندې گومان كاوه چې د قوم د ځلميانو وښي سپينې شويدى خو نه، كوم اولس چې تا غوندى سرتيري لري د هغوى بيرغ هيڅ ځواك نشي نسكورولى.

: ته ژاړي؟

: ثريا په خندا شوه!

په اوښكو لنده موسكا، په شبنم د لمبيدلي گل موسكا چې د حورې بې شمېره كرسنده خنداگانې پكې غلى وي، هغې وويل : نه پوهيږم نن مې ولې غم هير دى، بيا يې ددې لپاره چې نن مې د قوم د غليمانو نه يو تن وژلى دى.

: نه ددې لپاره چې تا د خپل قوم د يوه سرتيري ژوند ژغورلى، خو اوس راځه اسماعيل به انديښمن وي، اسونه به هم زموږ انتظار كوي.

ظاهر يو بل شوى لرگى ورسره واخست او د تل خونې په لوري له ثريا سره روان شو، كله چې هغه د سوري نه ډېره لري كړه لاندې د اسماعيل غږ اوچت شو:

ودرېوه! څوك يې زما نخبه نه خطا كيږي!

ثريا وويل : اسماعيله موږ يوا

هغه بيا له خونې نه په ډكه لهجه وويل : اجازه ده راځي!

كله چې ظاهر او ثريا له بل شوى لرگى سره لاندې ورغلل اسماعيل يې وليد چې لينده او غشى يې په لاس كې ولاړ ؤ.

ظاهر وويل : اسماعيله موږ بلخ ته روان يو

: څه وخت؟

: همدا اوس : ، ستا خو به ساره نه کيږي؟

: نه، خور جاني مي ويل چي ستا به ساره کيږي ځکه چي ته د تاوده وطن

اوسيدونکي يي.

ثريا د کباب شوي غوښي يوه ډکه کڅوړه طاهر ته ورکړه او بيا يي په يوه گوټ کي لرگي لري کړل د څرمني يو وړوکی بکس يي راواخست او ويي ويل : زه د قوم امانت تاته سپارم زما خدای بخښلي پلار چي خطر احساس کړ، د بيت المال زياته برخه يي سمرقند ته واستوله، دغه پاتي دوه زره اشرفي يي د جگړي ميدان ته له تلو مخکي ماته راکړي، له اشرفيو نه پرته په دي بکس کي څو غمي د ده خپل مال ؤ، خو زه دا د قوم د شهيدانو د زامنو مال گنم.

پلار جان به مي د خپلي تنخواه زياته برخه زما نيکه ته ورکوله چي په سوداگري کي يي په کار واچوي هغه اوس په بلخ کي زموږ لپاره ډيره ځمکه او جايداد اخستي دي.

طاهر دواړه کڅوړي ورسره واخستلي، ثريا په بل شوي لرگي يوه شمه بله کړه، دري واړه بيرته د زينو په لاره پاسني کوتي ته وختل، د کور له کوتونه ووتل او طبيلي ته ورغلل.

په طبيله کي د تاتاريانو اته اسونه ترلي وو، طاهر، ثريا او اسماعيل په دري اسونو سپاره شول، پاتي اسونه يي له کوره راويستل او تيت پرک يي وشړل، دوي چي له کوتي نه وتل ثريا اس ودراره او ويي ويل : لږ ودريره زه له دي ځايه د وتلو نه دمخه يوه دعا کوم، طاهر او اسماعيل ثريا ته وکتل او اسونه يي ودرول.

ثريا د آسمان ځليدونکو ستوروته وکتل او په ډيره دردمنه لهجه يي دعا وکړه: اي د عالم پالونکيه! زه ستا د محبوب صلي الله عليه وسلم د امت د زرگونو بي کسه نجونو څخه يوه يم، ته د دوي ټولو د ساتني په خاطر د قوم زامنو ته د خپلو پلرونو ميرانه او همت ورکړي چي هغوي يو ځل بيا پردي محلونو د اسلام بيرغونه ورپوي، دغو چوپوکو څوته يو ځل بيا غازيان ورکړي، چي د اسونو د پښو ترپهار واورې، ددي ښار په ډورانو جوماتونو کي يو ځل بيا د الله اکبر ناري او ازانگي اوچتي کړي، پالونکيه! ته د خپل دين شان اوچت کړي آمين!

طاهر او اسماعيل هم آمين ورسره غبرگ کړل، او بيا دري واړو اسونه پرښودل چي مزل وکړي، لږ ځنډ وروسته دوي د ښار نه بهر د بلخ په لور په هسکو تيتو

لارو روان وو، اسمان شین و او یخنی له زغم نه وتلی وه، خو اسماعیل په وار وار دا ویل چی دیر بنه موسم دی او زه په پوستین کی په تنگ شوی یم.

(۳)

دریغه ورځ غرمه مهال طاهر د مسلمانانو د پهری یوه وړوکی دلگی ولیدله، کله چی ورورسیدل په پراو کی د طاهر د پوښتنی په ځواب کی یوه سپاهی وویل د ختیځ سرحد له پرېښودلونه وروسته اوس دلته څلور زره تنه پوځیان راټول شویدی او په یو دوو ورځو کی به دوی هم د سمرقند په لوری خوځیږی.

طاهر د پوځ له لوی افسر سره دلیدو هیله وکړه، خو سپاهی ورته وویل چی دلته د هرو پنځوس، شپیتو تنو پر سر یو تن مشر و خو پرون یو څوک راغی ټول اوس د هغه تر هیبت لاندی دی او د حکم منلو ته یی غاړه ایښی ده.

طاهر وپوښتل : هغه څوک دی؟

سپاهی ځواب ورکړ : تیمور ملک.

تیمور ملک! هغه چیرته دی؟

: ته هغه پیژنی؟

: تیمور ملک څوک نه پیژنی!

سپاهی د طاهر د اس جلب ونیو ویی ویل : راځی زه تاسو هغوی ته ورولم. ثریا او اسماعیل په هغوی پسی روان شول، طاهر د یوی خیمی مخی ته ودرید دری واړه له اسونو نه پللی شول، سپاهی خیمی ته ننوت او خبر یی ورکړ لږ ځنډ وروسته تیمور ملک بهر ته راووت چی طاهر یی ولید غیږ یی پرانسته او ور وړاندی شو او دواړه غیږ په غیږ شول.

تیمور ملک وویل : د خدای شکر دی چی روغ دی وینم، او بیای یی ثریا او اسماعیل ته پام شو، ثریا د نارینه و جامی اغوستی وی، او نیمایی مخ یی په پوستین کی پټ و.

تیمور ملک وپوښتل : دا څوک دی؟

طاهر وویل : دا زما ملگری دی، زه به د دوی کیسه درته واوروم خو موږ په لاره دیر لږ آرام کړی دی، دا د ښځو خیمی ته واستوه، تیمور ملک په حیرانی وپوستل : د ښځو خیمی ته؟

طاهر وموسکل ویی ویل : دا نجلی ده!

تیمور ملك وویل : بناغلی تور سری! زه ستا په جامو تیر وتم، ته پریشانه نه شی کله چی د قوم د میرونو غیرت او میرانه ولاړ شی، د قوم لونی باید همدغسی جامی واغوندی.

ثریا سترگی ښکته کړی خواب یی ورکړ : زه د قوم د بچیانو له میرانی نه مایوسه نه یم.

: تا یوازی ظاهر لیدلی دی خو په قوم کی د داسی نامردو کمی نشته چی د تاتاریانو د نامه په اوریدو یی لاس او پښی شل شی، اوس د دی خبرو وخت نه دی تاسو استراحت ته اړتیا لری او ستا له پاره د ښځو خیمه مناسبه نه ده، ته په هری یوې ته د تسلی په خاطر باید خپله ټوله کیسه له سره واوروی، ځکه خوزه خپله خیمه درته پرېږدم. زه او ظاهر به په بله خیمه کی شپه تیره کړو، دایی وویل او بیا تیمور ملك یوه سپاهی ته مخ وراوه ورته ویی ویل : دا دننه بوزه او د خوراک څښاک بندویست یی وکړه، ثریا او اسماعیل د تیمور ملك پراخی خیمی ته ننوتل، او تیمور ملك له ظاهر سره د یوه افسر خیمی ته ولاړل.

(۴)

سهار وختی ثریا د درانه خوب په حال کی د آذان زره ورونکی تکبیرونه واوریدل، لږ ځنډ وروسته دی دغه آذان هم د شپی د ځینو ښو او ځینو وهمناکو خوبونو یوه برخه بلله، موذن چی آذان پای ته ورساوه دې سر راپورته کړ په تنه رڼا کی یی یوه اوبله خوا وکتل بیا یی په ویره غږونه وکړل اسماعیله، اسماعیله!

اسماعیل د دی ترڅنگ ویده ؤ په اړخ واوښت ثریا وخوځاوه او راویښ یی کړ، هغه راپورته شو سترگی یی ومښلی ویی ویل : زه تیار یم!

: چیرته د تلو لپاره تیار یی؟

: بلخ ته نور چیرته!

: بلخ ته ... اوف ماتوله شپه بیا ډیر عجیب او حیرانوونکی خوبونه لیدل. داسی گومان می کاوه چی تر اوسه په هماغه لاندی خونه کی یم، چی هغه چیرته دی؟

: څوک ظاهر! هغه له خپل ملگری سره په بله خیمه کی دی، تا چی د ماسختن لمونځ وکړ ویده شوی، هغه راغلی ؤ له بهر نه یی پوښتنه وکړه چی څه شی ته خو به ضرورت نه وی ما خواب ورکړ چی نه، هغه ستا په باب پوښتنه وکړه ما ورته

وویل چی ویده ده او دی بیرته ستون شو.

: زما په باب یی څه ویل؟

: هغه ویل چی خور ته خو به دی څه تکلیف نه وی؟

: بیامهی ځواب ورکړ؟

: ما ورته وویل چی هغه خو په درانه خوب پرته ده او خریپی!

: دیر نالایق یی! زه کله خریپم، ریښتیا ووايه تا هغه ته همداسی وویل؟

: اسماعیل په خندا ځواب ورکړ: نه مایوازی دومره ورته وویل چی هغه ویده ده.

: نور هغه څه ویل؟

: هغه ویل ته هم ویده شه، سهار به د لمانځه نه وروسته موږ د بلخ په لور

روانیږو.

هو ریښتیا خوری! د هغه له تلو وروسته خیمی ته څو نجونی او ښځی راغلی او

چی ته یی ویده ولیدلی بیرته ولاړی.

: تا به زه راویننه کړی وم.

: ما غوښتل، راویننه دی کرم خو هغوی زه منع کړم، هغوی له مانه پوښتنه

کوله چی ایا ریښتیا ستا خور یو تاتاری وژلی دی؟

ما ورته وویل هوکی، دا ریښتیا ده نو هغوی ټولی حیرانی شوی.

هغوی ویلی چی سهار به ستا له خور سره گورو.

: ټریا وویل: ته ولاړ شه له نارینه و سره لمونځ وکړه.

: زه هم لمونځ ادا کوم.

له ځنډ وروسته ټریا له لمانځه نه وروسته لاس اوچت کړل دعایی وکړه وروسته

یی چی شاته وکتل څو تنه ښځی یی تر شا ولاړی وی، ټریا راجگه شوه یوی نجلی

ورته وویل:

موږ د شپې مهال راغلی وو، ته ویده وی وینبول مو دی مناسب ونه بلل، موږ

ستا کیسه اوریدلی ده او ټولی پر تا ویاړ کوو.

: ټریا ځواب ورکړ: ستاسو له ستاینی نه مننه، مگر دا خو کومه لویه کارنامه نه

وه.

یوی ښځی وویل: دوی ټولی له تاتاریانو نه زیاتی ویریږی ته له نصیحت ورته

وکړه.

: ټریا وویل: زه په نصیحت نه پوهیږم زه هم ستاسو په شان یوه ښځه یم، په هر

صورت زه ستاسو هیله نه ردوم راځی کښینی، نجونی کښیناستی یوی نجلی ویل
: لږ ودرېږی، زه نوری بنځی هم را غواړم، دایی ویل او له خیمی نه ووتله لږ ځنډ
وروسته پراخه خیمه د بنځو او نجونو نه ډکه شوه ثریا شرمیدله او په دوه زره توب
یی خپله وینا پیل کړه:

زما مصیبت ځپلو خویندوا! په تیرو پېړیو کی د اسلام په لونو داسی سختی
هیڅکله هم نه وی راغلی، په خوارزم کی زموږ د دبد بی بیرغ را نسکورېږی او د
تاتاریانو د وحشت او تیری توند او زورور سیلاب پر خوارزم برسیره د اسلامی
نړۍ هر هیواد ته گواښ پیدا کړی دی، په دی نازکه موقع کی تاسو ځکه مایوسی
یاست چی د اسلام د زامنو هغه لومړنی میرانه او زورورتیا پاتی نه ده، په دوی کی
د لومړنیو پېړیو د غازیانو په څیر د شهادت مینه نشته، خو زه پوښتنه کوم چی
نن هغه بنځی چیرته دی چی خپل خاوند او یا ورور به یی د جگړی له ډگر نه په
شا ولید نو د خیمی لرگی به یی ورپسی راواخست او ویل به یی چی که دی
تیبسته وکړه د سر خیر دی نشته!

زما خویندوا! د رالویدونکی قوم وروستی تکیه د هغوی لونی وی تاسو د قوم
وروستی تکیه یاست، تر څو ستاسو سینی د ایمان په نور روښانه دی ستاسو
زامن، ستاسو میرونه او ستاسی ورونه د نړۍ هیڅ ځواک نشی ماتولی.
ترڅو پوری د قوم د میندو سپیڅلی شیدی د قوم د لونو په رگونو کی د وینو
په بنه چلیږی د دوی په زرونو کی به د شهادت هیله ژوندی وی، او ترڅو چی د
اسلام د زامنو په زرونو کی د شهادت هیله وی دوی به د هر لوی دښمن په وړاندی
د مرگ پیغام ثابت شی.

که قوم هر شوی وی نو ستاسو سره د هغه د بیرته راژوندی کولو د ژوند اوبه
«آب حیات» شته، قوم که ویده دی تاسو یی و خوځوی او راویښ یی کړی، تاسو
د میرونو د پښو زنجیر مه کیږی، خپلو میرونو ته وواپی چی د جگړی له ډگر نه
سر لوری راستانه شی، موږ به د کور په څلورو دیوالونو کی ستاسو د عزت او
آبرو ساتنه کوو، خپلو ورونو ته وواپی چی میدان ته ووزی، د دښمن غشی دی په
تتر وخورئ او تاسو به په هغوی فخر او ویاړ کوی، خپلو زامنو ته وواپی چی که
تاسو بی زړه شوی او وینه مو د شاله خوا په تپ تویی شوه نو د قیامت په ورځ به
موږ د حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم د رحمت لمن ونیسو او ورته وایو به
چی یا رسول الله : زموږ د زامنو شفاعت مه کوه، هغوی زموږ د شیدو وقار نه

دی ساتلی.

د ثریا غږ له خیمې نه بهر تر لری لری اوریدل کیده پر طاهر او تیمور ملک سر پیره نور سپاهیان او افسران یو د بل په اشاره د خیمې نه بهر راټول شوی وو ځینی هک پک ولاړ وو او ځینو د احساساتو له زوره ژړل.

ثریا چی چوپه شوه تیمور ملک له بهر نه په لوړ آواز وویل : درنی خوری! ستا ډیر وروڼه بهر ولاړ دی، په دوی کی ځینی داسی دی چی د تاتاریانو د نامه په اوریدو یی پښی په لړزه شی، ته دوی ته هم حوصله ورکړه. ثریا په ریږدیدی غږ ځواب ورکړ:

څوک چی له تاتاریانو نه وریږی زه هغه خپل ورور پشم بللی، هغوی ته ووايه چی هیڅ یوه نجلی به چی د یوی مسلمانی مور پی یی رودلی وی دی ته تیاره نشی چی داسی بی همته ته ورور ووايي.

که دوی په خپله ذمه واری کی سستی وکړه نو موږ به خپل پیگیری ور واغوندو او د دوی زنگ وهلی توری به اوچتی کړو د تاتاریانو په مخکی به سینی سپر کړو.

زموږ مینه او اطاعت د میرنیو لپاره ده د بی همتو لپاره نه، که دوی زموږ د ابرو ساتنه نشی کولی نو د قیامت په ورځ دی د خدای (ج) د غیرتی بندگانو په کتار کی د دریدو تمه نه کوی، د اسلام لونی که نن چاته ورور وایی نو هغه به د محمد بن قاسم «رح» په څیر غازی وی، چی د قوم د یوی لوړ په فریاد یی په اولس کلنی یو هیواد فتحه کړ، په هغه ورځ به هره مسلمانه میرمن خپل بی همته میره هیر کړی د خپلی هغی خور په میره به فخر کوی چی چپنه یی د شهادت په وینو رنگ وی، په هغه ورځ به مسلمانی میندی وایی چی زموږ زامن هغه بی همته او بی زړه نه دی چی د غلیم د توری واری پر خپل تهر وانه خست، زموږ زامن هغه غازیان دی چی میرانی یی مسلمانی بهځی د ټولی نړی په ښځو کی سر لوړی کړی. که دوی غواړی چی موږ یی په ویاړ خپل وروڼه وپولو نو دوی ته ښایی چی پر خپلو چپنو د شهادت د وینو خاپونه راوړی، موږ ته دی خپل بدنونه راوښی چی په تورو اونیزو تپی وی.

ثریا چی خبری پای ته ورسولی ښځی ورغلی او هره یوه بیله بیله ورتړ غاری وتله، له خیمې نه بهر تیمور ملک طاهر ته ویل: تر څو زموږ په اولس کی داسی لونی وی موږ به د اسلام له دښمنانو سره تر

پیریو پیریو جگری وروسته هم ماته ونه منو، طاهره! ته ډیر نیکمرغه یی، زه دعا کوم چی ستاسو د ژوند لاری بلخ ته په رسیدو بیللی نه شی. د خپلو اوچتو ارادو د بشپړیدو لپاره چی تاته د ژوند د کوم ملگری اړتیاوه درته پیدا شو، ته دا تل د گان ملگری کره.

طاهر چوپ ولاړ و، د هغه په غوږو کی لا د ثریا د غږ انگازی وی، دی په تصور کی له ثریا سره په یوه لوړ برج ناست و او لاندی یی په لکونو تنو ته د جهاد درس ورکاوه، د خیال په یوه بل توپ دی د یوی غونډی لمنی ته رسیدلی و، هلته چی طبیعی گلان غوړیدلی وو، خوږی وږمی چلیدی او د غرنیو خوږونو اوبو د نه ختمیدونکی خوږنی سندری ویلی، ثریا دلته هم ورسره وه، او هغه د خوږ په غاږه په گلبوتو کی دده وهلی وه او زړه وړونکی سندره یی اوریدله.

د سترگو په رپ کی بیا دی د جگری په میدان کی و او ثریا یی پر زخمونو پتی ور ایښودلی. له ډیرو ورځو وروسته یی یوه بله نجلی په خیال کی وروگرځیده، هغه صفیه وه، ځکه چی د صفیی او ثریا یو څو ځانگری صفتونه سره شریک وو، او یا د دی لپاره چی له ثریا نه وړاندی دده پنه ذهن کی د صفیی تت غونډی تصویر و، د صفیی په اړه ده له دی زیات څه تصور نه و کړی چی دهغی له ده سره ډیره زیاته خواخوږی او همدردی ده، یوه داسی خواخوږی چی د څه بخښنی اړتیا نه لری، ده په زړه کی له څه ځانگری احساس پرته د صفیی په اړه سوچ کولای شوای، خو د ثریا په اړه د ده احساسات بلکل بدل وو، هغی د خپل بی پایه تسخیروونکی ځواک سره د ده پر زړه او دماغ غلبه کړی وه، خو بیا هم دی ډاډه و چی په بلخ کی به یی لاری سره جلا شی او دده په زړه کی به یوازی ښکلی یادونه پاتی شی او دغه یادونه به یی هم ښایی تر ډیره پریشانه نه کړی.

تیمور ملک تر لږ ځنډه هغه ته په ځیر ځیر وکتل بالاخره یی وویل: ته ولی اندیښمن یی؟ که غواړی زه به دی په دی معامله کی ملگریا او لاریښوونه وکړم. نه، نه! طاهر تکان وخور ویی ویل: اوس نه تر اوسه زما د ژوند ددی خبرو مهال نه دی راغلی.

(۵)

د سهار د اټنگه نه وروسته ثریا او اسماعیل د سفر تیاری ونیو، تیمور ملک دوی ته د ستومانه اسونو پرخای دری تازه نفسه اسونه ورکړل، طاهر د بیت المال

اشرفی تیمور ملك ته وسپارلی، تیمور د لاری پهره دارانو ته دا لیک ولیکه چی دوی ته په لاره کی چی څومره امکان لری دومره اسانتیا وېراهری کړی، پردی سریره یی تر دوو پراوونو مزله پوری د خطر احساس کاوه له دوی سره یی د سپرو ساتونکو یوه ډله واستوله.

د رخصتیدو په وخت کی طاهر ته تیمور ملك لاس ورکړ ویی ویل : زما دا لیک به نه یوازی تر بغداده ستا د رسیدو په لاره کی په کار درځی بلکی که د وضعی نه مجبور شی چی بیرته دلته راشی نو دا به دی د بیرته راستنیدو په وخت هم په درد وخورئ، دا بڼه درسره وساته، بیا یی ثریا ته مخ واراوه ویی ویل :
زما خوری! تاته به په لاره انشاءالله هیڅ تکلیف نه وی ستا د لاری ملگری یو داسی زلمی دی چی یو ځل یی زما ژوند ژغورلی دی.

: زه هغه پیژنم، ثریا دا وویل او طاهر ته یی وکتل بیا یی سترگی ښکته واچولی، د دی په څیره کی دهیبا سرخی ویل : ته دی له مانه بڼه نه پیژنی.
له ټولی ورځی مزله وروسته ماېتام مهال دوی یوی چوکی ته ورسیدل، دوهمه ورځ یوه ښار ته ورسیدل طاهر ساتونکی سپاره بیرته رخصت کړل، د ښار حاکم چی د تیمور ملك لیک ولید د دوی یی بڼه خدمت وکړ، سهار چی کله ثریا د ښار د حاکم له کوره راووتله نو د نارینه و پرحای یی د ښځی جامی اغوستی وی.
کله چی دوی پر اسونو سپاره شول او له ښار نه ووتل نو ثریا په شرمناکه لهجه وویل : ما جامی ځکه بدلی کړی چی نور موږ ته خطر نشته، ما اوریدلی دی چی تاتاریانو په خپل ټول زور د بخارا او سمرقند په لور مخه کړی ده.

طاهر وویل : ځکه خو زه غواړم چی زر تر زره بغداد ته ځان ورسوم.
ثریا وویل : ته زما په خاطر ځنډیږی خو ماته نور په لاره کی خطر نشته، که ته مناسبه بولی نو زه به د راتلونکی ښار له حاکم نه وغواړم چی ما بلخ ته واستوی، ته له هغه ځایه نیغ بغداد ته روان شه. خو اسماعیل زر وویل:

: نه، نه! زه تا له بلخ نه وړاندی نه پرېږدم چی ولاړ شی. دا اصلاً د ثریا د زره غږ و، طاهر وویل : بڼه ورورکیه، زه تر غزنی پوری ستا سره تلو ته تیار یم.
اسماعیل وویل : خدای دی ما له بلخه وړاندی په تلو نه مجبوروی پر اس د زیات سپریدو په سبب می پښی شلی شوی دی مگر په بلخ کی به ته څو شپي زموږ میلمه وی.

طاهر ځواب ورکړ : داسی نشی کیدای د بلخ دروازی ته چی ورسیدو زموږ

لاری به سره بیلپې.

اسماعیل وویل : ته زموږ سره د بابا تر کوره نه ځی؟

: کاشکی له ما سره وخت وای.

: اسماعیل مایوسه شو ویی ویل : ته بیا بیرته کله نه راځی؟

: د اسماعیل په دی پوښتنه د ثریا زړه په درزا شو، طاهر له لږ دوه زړه توب

وروسته ځواب ورکړ : که زما په ژوند کی د فرصت څه شیبی راغلی نو انشاء الله

خامخا به راشم.

نو بیا خو په بلخ کی زموږ کور خامخا وینه او بیا ولاړ شه.

: ستا د بابا نوم څه دی؟

: عبدالرحمن.

طاهر او اسماعیل تر ډیره خبری سره کولی او ثریا په زړه کی په وار وار د

طاهر دا خبره تکراروله: که په ژوند کی کله ماته فرصت په لاس راغی نو انشاء

الله خامخا به راځم.

او د هغی زړه په وار وار دا پوښتل چی آیا دا خبره هغه یوازی د اسماعیل د

تسلی لپاره کوله او که نه ده ته معلومه ده چی له اسماعیل نه پرته بل څوک به

زیات له بغداد نه د راتلونکو قافلو په انتظار وی تر اوسه پوری د طاهر له خولی

داسی خبره دی نه وه اوریدلی چی دی ته دا ښکاره شوی وای چی د ژوند د لوړو

منزلونو په لور د گام اوچتولو سره به د طاهر په زړه کی د لاری د یوه وړک منزل د

ملگری یاد پاتی شی.

دی د طاهر په لوړو ارادو او هدفونو ویاړ کاوه، دی په هر لحاظ طاهر د،

درناوی وړ باله، پردی خبره خوښه وه چی هغه د میړانی جوهر او کمال لری، د هغه

په سترگو کی سپیڅلتیا، شرافت، او میړانه ځلیده، په ده کی ټول هغه څه موجود

وو چی د اولس ورته اړتیا ده، او له دی سره ده هر هغه څه هم درلودل چی ثریا یی

هیله کولای شوه.

(۶)

څومره چی منزل ته نژدی کیدل هومره د دوی په زړونو کی اندیښنه زیاتیدله،

ښایی دواړو به دا شکایت درلود چی تر اوسه ولی یو د بل د زړه له کیفیت نه بی

خبره دی، دوی یو بل لیدل غوښتل، خو سترگو یی د پورته کتو نه انکار کاوه، د

دوی ژبو څه ویل غوښتل خو ژبی یی گونگی وی.
 بالاخره یوه وړخ دوی په هغه څلور لاری ودریدل چی د بلخ او بغداد لاری سره
 پیلی شوی وی. د اسماعیل اس شو گامه وړاندی و هغه شاته راوکتل او ویی ویل:

تاسو ولی دریدلی یاست راځی که نه!

ظاهر وویل: ودریوه اسماعیله.

: زه نور پر اس نشم سپریدای دایی وویل او له اس نه پلی شو اس یی تر جلب
 ونیو او په یوه تیپه کښیناست.

ثریا ظاهر ته وکتل او ویی ویل: د ده زړه داسی دی چی ته تر کوره راسره
 ولاړ شی.

ظاهر وویل: ته زما له خوا دی وپوهوه زه به له دی ځایه تر ماښامه یو پړاو
 منزل وکړم.

ثریا په غمجنه لهجه وویل: زه به یی وپوهوم.

: ښه نو د خدای پامان!

د ثریا شونډی ورپیدی، د خدای پامان ویلو هڅه یی وکړه خو ستونی یی بند
 شو، ژبه یی ودریده او په سترگو کی یی اوښکی ډنډه شوی.

ظاهر د آس د جلب د گرځولو اراده وکړه خو په لاسو کی یی سیک نه و

: ولاړ شه! ثریا وویل: ز او بیا یی له سترگو اوښکی وڅغیدی.

ظاهر وویل: ثریا! هغی ونی ته وگوره د تولو ونو پانی رژیدلی دی خو هغه
 شنه ولاړه ده.

ثریا مخ بل لوری ته واراوه، ظاهر وویل اوس ماته مخ راوگرځوه، زه له تا سره
 څه خبری کول غواړم.

ثریا وویل: ووايه! که ته زما د اوښکو تر اغیزی لاندی راغلی وی نو باور
 وکړه دا د مننی او تشکر اوښکی دی، زه خپل مرستندوی ته له اوښکو پرته څه
 هدیه کولی شم!

ظاهر وویل: ثریا ته داسی فکر مه کوه چی زه ستا له احساس نه خبر نه یم او
 دا گومان هم مه کوه چی زما په زړه کی ددی اوښکو هیڅ قیمت نشته، زما له
 سپینو خبرونه غلط مطلب وانه خلی، زه دا ددی لپاره وایم چی په دی له فتنو نه
 ډکی زمانی کی د ویلو او اوریدلو فرصت په وار وار نه برابرېږی. زه سبا ته د بیا

لیدو په تمه نن له تانه خدای پامانی اخلم، کیدای شی هغه سبا ډیر زر راشی او دا هم کیدای شی چی ددی سبا په انتظار خو کلونه تیر شی، او دا هم امکان لری چی دغه سبا بلکل رانشی په هر صورت که تقدیر د ژوند په کومه څلور لاری کی یو حل بیا سره یوځای کړو نو زه به د ژوند تر وروستی پراوه ستا ملگرتیا د تقدیر یو ډیر ستر انعام گنم. سمدستی زه تاته ددی ویلو ضرورت نه وینم چی زما مسئولیت ما بغداد ته ورپولی او له هغه وروسته به د تاتاریانو د مقابلی لپاره د خوارزم هر مورچل ته ځان رسول خپل فرض گنم، ته د هغه وخت لپاره دعا کوه چی زه د فتحی خبر بلخ ته درته راوړم، چی زما چپنه په وینو رنگ وی او زما پر بدن د تپونو نخښی او داغونه وی.

ثریا مخ ور واپراوه طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : زه به ستا انتظار کوم، کاشکی ما په هغو مورچلونو کی ستا ملگرتیا کولی شوای، ددی په سترگو کی د امید ډیوی بلی وی او طاهر احساسوله چی سپوږمی د ورینځو له پردونه ناڅاپه راووتله، له یوی شیبی چوپتیا وروسته ثریا بیا وویل : اوس زه له تانه یوه هیله کوم.

: ووايه!

: د بابا تر کوره خامخا راسره ولاړ شه، زه یو حل یوازی هغه دروازه تاته دربنیم چی ستا په انتظار به تل خلاصه وی، او چی ته کله بلخ ته بیرته راشی نو زموږ د کور هیڅوک هم دا ونه وایی چی ته کوم پردی او نا آشنا څوک یی. ته زموږ له بابا سره وگوره، هغه به خوښ شی، زه وعده درسره کوم چی که نن نه وی نو سبا سهار ته به دی خامخا، رخصتوو، زما باور دی چی ته زما لپاره د دوو ورځو مزل په یوه ورځ کی کولی شی.

طاهر وویل : درځی!

اسماعیل په ورو ورو شگو یوه ډبره نخښه کړی وه او پری ویشته یی طاهر او ثریا یی چی ولیدل ورنژدی شول جگ شو او پر اس سپور شو.

سرتیری او سوداگر

شیخ عبدالرحمن یو چاغ او د ډیرو شتو خاوند سړی ؤ، د هغه مانی د بلخ د څو شاندارو مانیو نه یوه وه، دده د سوداگری کار او بار تر لری لری هیوادونو پوری غځیدلی ؤ، د سوداگری قافلې یی له بخارا او بغدا نه تر ډیلی پوری تللی راتلی، د ده د هستوگنې د کور تر څنگ په یوه لوی او پراخ بل کور کی د ده دفتر ؤ. پر خوارزم د تاتاریانو د حملې نه وروسته هغه د کار او بار په راتلولو مجبور شوی ؤ د بخارا او سمرقند نه ده ته ډیر د اندیښنی وړ خبرونه راتلل، څو اونۍ وړاندې یی بلخ خوندي باله او خپل مال او شتمنی یی دلته راتول کړل، خو اوس یی خپل قیمتی مالونه غزنی ته استول.

ظاهر یی چی په کومه کوټه کی ایسار کړی ؤ ټوله په قیمتی غالیو پوښل شوی وه او د اطلس او کمخواب پردی یی پر کړکیو راڅریدلی، هغه له اسماعیل سره په نژدی جومات کی د ماښام لمونځ ادا کړ او د پټار د گنې گونۍ نه د ډک بازار له لیدو وروسته بیرته راستون شو.

هغه له اسماعیل سره خبری کولی چی کوټی ته یوه معمره بنځه «حنیفه» ورننوته، اسماعیل ژر جگ شو ویی ویل : انی راغله!

ظاهر هم زر له خپل ځایه جگ شو او په ادب ودرید، د حنیفی له سترگونه د غم او خفگان چینی خوتیدۍ، چی راغله بیله څه مقدمی یی وویل : زه ستا مننه کوم، تا په موږ ډیر لوی احسان کړی دی خدای (ج) دی اجر درکړی.

ظاهر ځواب ورکړ : زه ځان د مننی حقدار نه بولم، دا زما ذمه واری او مسئولیت ؤ، زه د اسماعیل په پلار ډیر خفه یم.

حنیفی سر پورته کړ ویی ویل : هغه مړ شوی نه دی شهید دی، له هغه نه زما همدا هیله وه، ماته ثریا وویل چی ته به سهار وختی بغداد ته روانیږی، زه تاله ضروری کارنه نه ایساروم. خو که دی بیا په دی لاره کله مخه شوه نو دغه کور خپل کور وپوله، کله چی بغداد ته ورسپړی دا مه هیروه چی په بلخ کی یوی عربی

مور تاته زوی ویلی دی.

بیا یی اسماعیل ته وکتل ویی ویل : زویه ستا باها احوال کړی ژ چی زه به له میلمه سره دودی خورم، خو ډیر زیات انتظار مه کوه، هغه ته زیات سوداگر راغلی دی امکان لری دلته راتگ یی هیر شوی وی، له کوتی نه د وتلو په وخت کی حنیفه بیا د کوتی په وره کی ودریده او طاهر ته یی وویل:
زویه اسهار له رخصتیدو نه دمخه زما دعاخامخا درسره واخله او بیا روان شه.

له ځنډ وروسته له بلی نژدی کوتی نه چا اسماعیل ته غږ وکړ او د طاهر په زړه کی درزا پیل شوه دا د ثریا غږ ؤ.
اسماعیل د دروازی نه پرده لری کړه کوتی ته ورننوت او له ځنډ وروسته بیرته راغی ویی ویل : د خورجانی گومان دی چی باها جان بنیای ناوخته شی راځی تاسو دودی وخورئ.

طاهر وویل : آیا دا به غوره نه وی چی له نور انتظار وکړو؟
اسماعیل ځواب ورکړ : د باها هیڅ درک نه لگی، انا وایی چی هغه کله کله تر نیمو شپو پوری په دفتر کی بوخت وی.
ډیر بڼه! طاهر دا وویل او جگ شو له اسماعیل سره بلی کوتی ته ننوت.

(۲)

په دسترخوان رنگ رنگ خواره کتار شوی وو، یو حبشی غلام لاس په نامه په یوه گوښه کی په ادب ولاړ ؤ، دغه دسترخوان د بغداد د کوم امیر له دسترخوان نه کم نه ؤ.

طاهر چی کښیناست له اسماعیل نه یی وپوښتل: نور میلمانه هم راځی؟
هغه ځواب ورکړ : نه د نورو میلمنو دودی یی بهرنی میلستون ته ور استولی ده، خور می ویل چی ته استراحت ته اړتیا لری، هغو خلکو به ټوله شپه له تانه پوښتنی کولی ځکه یی ستا لپاره دلته بندوست وکړ.

د دودی له خوړولو وروسته طاهر له اسماعیل سره جومات ته ولاړ او د ماسخن لمونځ یی ادا کړ بیرته کوتی ته راستون شو اسماعیل ته یی وویل : اسماعیل! اوس به تا ته خوب درځی ولاړ شه ویده شه.

اسماعیل جگ شو د کوتی تر دروازی ولاړ خو بیا یی څه په زړه کی وگرځیدل

بیرته راوگرخید طاهر ورته وویل : ولی څه خبره ده؟

اسماعیل وویل : زه ویرپېم چی ویده به می پرېږدی او ولاړ به شی، طاهر هغه ته تسلی ورکړه ویی ویل : زه به له تا سره وینم او بیا به روانیږم، ورځه ولاړ شه. اسماعیل داده شو او بهر ته ووت.

خادم په نغری کی پر اور نور لرگی ور واچول او طاهر له کرسی نه جگ شو په بستره ځملاست، لایسی سترگو ته خوب نه ؤ ورغلی چی اسماعیل بیا راغی ورته ویی ویل : بابا می ستا د لیدو لپاره راځی:

طاهر جگ شو کښیناست، لږ ځنډ وروسته یو لنډی مرنډی سړی کوټی ته ورننوټ طاهر زر جگ شو او لاس یی ورکړ!

شیخ عبدالرحمن دوه دری ځلې له سره تر پښو پر طاهر نظر وزغلاوه او بیا یې له څه مقدمې پرته وویل:

: ستا نوم طاهر دی؟

: هو صیب!

: عرب یی؟

: هوکی!

: د تاتاریانو د حملی پر وخت په قوقند کې وې؟

: هوکی!

: تا هلته څه کول؟

: زه د تیمور ملک یو سپاهی وم.

: عبدالرحمن په خواشینۍ سره وویل : هغه بدنصیبه هم یو سپاهی ؤ.

: څوک؟ طاهر وپوښتل.

: نصیر الدین، ددغو هلکانو پلار، ما خپلی میرمنی ته ډیر وویل چی زما لور

یوه سرتیری ته مه واده کوه، کله چی هغه غریبه مړه کیده دغه بڼاغلی په مصر کی

د نصرانیانو پر خلاف په جگړه بوخت ؤ، بیا یی د خوارزم شاه د خدمت جذبې پر سر

کیوته، اوس د هغه د اولادونو انا ژاړی، د داسی زوم په اړه له دی پرته د بل خبر

راتلو تمه کیدای شی؟

سپاهی یا په جگړه کی مری او یا تپې کیږی اوس له ژړا څه گټه؟

طاهر ځواب ورکړ : ویخښی د قوم د سرښندویو سپاهیانو په اړه زما نظر ستا

له نظر سره یو شان نه دی.

عبدالرحمن وویل : ته بده مه گنه مانه غوښتل په دی اړه بحث وکړم زه یوازی دومره پوهیږم چی عمر می ۶۰ کاله دی او تر اوسه می پر بدن یو وړوکی زخم هم نشته، زه یو ځل له یوه سرشوڅه اس نه لوبدلی یم، له هغه وروسته تر اوسه پوری پر اس له سپریدو وړاندی د اس حسب او نسب پوښتم، خو زه هغه ځوانانو ته حیران یم چی په وار وار له تپی کیدو وروسته بیا هم د تورو سره لوبیدل خوښوی.

طاهر وویل : د قوم عزت او آزادی یوازی د همدغسی ځوانانو په برکت دوام کوی، که د اولس ټول خلک ستا غوندی پر بدن د «گریدو» نه وویرپی نو تاتاریان به په دی ځمکه موږ ته ساه اخستل گران کړی

: ته غلط پوه شوی، زه له عادی سرتیرونه نفرت نه لرم، زما یوازی له هغو خلکو نه گیله ده چی په کور کی آرام وی خو دوی د خپلو عزیزانو او دوستانو د ژړولو لپاره د جگری دگر ته روانیږی، نصیر الدین له داسی کسانو څخه ؤ.

طاهر وویل : د قوم د عزت او آزادی لپاره جگړه د هر سړی ذمه واری ده، دلته د خاص او عام خبره نه ده، د خدای (ج) په وړاندی د امیر او غریب د وینو قیمت یو دی بلکی زه خو وایم چی که اولس آزاد وی نو امیران زیاته گټه تری اخلی، ځکه خو د قربانی په وخت دوی باید له قوم نه وروسته نه بلکی وړاندی وی.

عبدالرحمن په بحث کی بی ځوابه غوندی شو او د موضوع د بدلولو لپاره یی اسماعیل ته وویل : اسماعیله بچوا ته ځان سرتیری کوی او که سوداگرا : زه به سرتیری وم خو سوداگر به هم وم.

عبدالرحمن پریشان شو طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : ماته معلومه شوه چی ته سبا ته روانیږی!

: هوکی! زه نن روانیدم، خو ستا د لیدو په شوق پاتی شوم
: ډیر بڼه، زه به سهار خامخا درسره گورم دایی وویل او اسماعیل یی تر مټ ونیو او بهر ته ووت.

د بالاخانی پر زینو چی خوت بابا لمسی ته په لوړ غږ ویل : بی عقله ما خوارزمشاه ته دوه لکه دیناره وراستولی دی، په دی پیسو هغه زیات پوځیان وربللی شی، زما مقصد د سرتیرو توهین نه ؤ، زما مطلب دا ؤ چی سوداگر هم د خپل کار او بار په سمبالولو د هیواد او قوم بڼه خدمت کولی شی، که ستا پلار د خوارزم شاه لپاره د وینو ورکولو پرځای زما سره د سوداگری په کار او بار کی لاس کړی وای نو زموږ کار او بار به په لکونو دیناره نور هم پرمختگ کړی ؤ او

خوارزم شاه ته به مو زیاته مرسته ورکړی وه.

اسماعیل ویل : پلار جان می د خوارزم شاه لپاره سرنه دی قربانی کړی، هغه زموږ د عزت او آزادی لپاره سر ورکړی دی، عبدالرحمن له غوسی نه په ډکه لهجه ویل : ځکه خو یی ته یوازی پرېښودی او ولاړ، د خدای (ج) شکر باسه چی دغه ځوان یی مرستی ته درولیږه، که نه نو معلومه نه ده چی پر تاسو به څه راتلل مگر تاته دا بحث چا درېښودلی راځه!

ظاهر د دوهم ځل لپاره په زینه کی د هغوی د پښو غږ واورید او بیا موسکی شو او په بستره وغځید.

(۳)

سهار چی ظاهر له جومات نه بیرته راوگرځید اسماعیل په کوټه کی و ورته ویی ویل : په بله کوټه کی سبا ناری تیار دی!

ظاهر چی له سبا ناری نه وزگار شو یو نوکر ورته ودرید ویی ویل : صاحب دی غواړی!

ظاهر د اسماعیل په لارښوونه له کوټی نه راووت یوی پراخی برنډی ته ووت خو گامه لری په یوه زینه وخوت. او د دوهم پور یوی ښایسته کوټی ته ننوت. عبدالرحمن یوی تکیی ته ډډه وهلی وه په مخ کی یی په یوه زرین پتنوس کی یوه کڅوړه وه، ورجگ شو ظاهر ته یی لاس ورکړ او بیا یی له ځانه سره نژدی کښیناوه ویی ویل:

ستا آس چمتو دی، ثریا ویلی چی ستا یوه ورځ ضایع شوه، ځکه خوزه له خپلی طبیلی نه غوره اس درکوم، ما د ښار له والی سره هم لیدلی دی، هغه د لاری د پهره دارانو لپاره دا لیک راکړی دی وایی خله.

ظاهر د عبدالرحمن له لاسه د والی لیک واخست ویی ویل : ډیره مننه! خو زما سره د تیمور ملک لیک و.

ماته ثریا وویل : خو د تیمور ملک ستوری په دی ورځو کی سرگردان دی، زما سره ویره وه چې ښایی د بلخ د والی سپاهیان د هغه لیک ته څه اړښت ورنه کړی، د ثریا دا اندیښنه هم وه چی که تا د تیمور ملک ملگری وپولی نو د پهری پرسر سپاهیان به ډول ډول پوښتنی درنه وکړی او ستا ډیر وخت به ضایع کړی.

ظاهر جگ شو ویی ویل : زه ستا ددی زحمت مننه کوم، نور ماته اجازه

راکری!

: ودرپه! عبدالرحمن له زرین پتنوس نه کڅوړه راپورته کړه او د خپل دروند وجود توازن یی برابره کړ جگ شو ویی ویل: زه ستا د زحمتونو انعام نشم درکولی خو زما له خوا دغه سوغات ومنه.

د ظاهر په بڼکلی او پراخه تندی وړې وړې گونځې را پیدا شوې د عبدالرحمن له لاسه یی پتنوس واخست پر ځمکه یی کښیښود او کڅوړې ته یی اشاره وکړه ویی ویل:

په دی کی څه شی دی؟

: دوه زره اشرفی! که یی ته لږ بولی نو دوه چنده به یی کړم.

: زما په اړه ستا گومان غلط دی، ماته اجازه راکړه، دایمی وویل او بیا یی د خدای پامانی لپاره عبدالرحمن ته لاس ور اوږد کړ، خو عبدالرحمن پریشانه شو په دواړو لاسو یی خپله چینه موبنله.

: ته خفه شوی، څه ډول بد گومانی! زه ستا د هرې لویې هیلې پوره کولو ته تیار یم، زه به د ثریا او اسماعیل د وزن په اندازه غمی درکړم، د احسان او نیکی بدل نیکی ده، ته په پراخ زره وغواره زه به یی په پراخ زره درکړم، پر خدای (ج) سوگند چی د ثریا او اسماعیل د ژوند ژغورونکی به زما له کوره خفه ولاړ نه شی، زه یو عرب یم.

ظاهر وویل: ما ستا لپاره هیڅ نه دی کړی، که می څه کړی هغه زما مسئولیت و، که ته عرب یی زه هم یو عرب یم، خو تر عربی پخوا دواړه مسلمان یو، او مسلمان د چا اخلاص په پیسو نه تلی.

عبدالرحمن اوس خپله چینه ډیره زیاته گروله، هغه څه ویل غوښتل خو د شا د کوتی پرده و خوځیدله، ثریا ناڅاپه رانکاره شوه او د عبدالرحمن لاس یی ونیو. بابا جان! ثریا په ویریدلی لهجه زیاته کړه: انا دی غواړی عبدالرحمن بیله دی چی څه ووايي د ثریا سره د شا دروازی په لوری ولاړ، ثریا تر دروازی ورسره وه بیا ودریده یوه شیبه یی چوپه خوله ظاهر ته وکتل او چی د پردی تر شا یی د دروازی بندیدو غږ واورید نو په غمجنه او هیله منه لهجه یی ظاهر ته وویل: زه له تانه بخښنه غواړم، ما تولی خبری واوریدی هیله کوم چی زما بابا جان به یو ساده سوداگر و بولی او غلطی به یی ورمعاف کړی. هغه له سوداگری پرته نور په هیڅ نه پوهیږی، هغه ته ټوله نړۍ یوه منډه یی ښکاری، هغه چی د شپې پر آسمان

خلیدونکی ستوری وینی هم گومان کوی چی هغه به په خپلو کی څه معامله کوی. د خدای (ج) په خاطر ته له دی ځایه خغه مه ځه! دا زما غلطی وه، ماته نه وه معلومه که نه ما به پوه کړی وای، ووايه ته د هغه غلطی وریځنې که نه... زما لپاره؟

طاهر وموسکل او ثریا احساس کړه چی د ذهن له آسمان نه یی د غم وریځی لری شوی. هغه ورته وویل: ثریا! ته ولی پریشانه کیږی؟ ستا لپاره په زهر و ککړ غشی هم په تتر خورلو ته تیار یم، او ستا بابا چی خو ماته هیڅ هم نه دی ویلی. زما په زړه کی د هغه زیات عزت دی هغه په خپل نظر کومه بده خبره نه ده کړی. فرض کړه که له ما سره څه نه وای زما د اړتیا احساس د هغه ذمه واری نه وه؟ ثریا موسکی شوه، او د موسکا سره یی اوبنکی په سترگو کی راغلی.

طاهر په یوه وخت کی ددی په سترگو کی اوبنکو او په شونډو موسکا ته حیران شو، هغه د لمر لومړنیو وړانگو ته گلان لیدلی وو چی راپاڅیدله. هغه د گلاب پر پاڼو د برخی غمی لیدلی وو، خو د ثریا سترگی په پرځه کی تر لمبیدلیو گلانو ډیری زړه وړونکی وی د هغی شونډی د لمر وړانگو ته ترغوریدونکو غوتیو زیاتی په زړه پوری او بنکلی وی.

یوه زړه وړه نجلی د مرگ په وړاندی خندلی شی، خو د ناڅاپی خوبنی پیغام چی واورى کله چی په موسکا شی نو سترگی یی بی اختیاره د اښکو خزانی شیندی.

ثریا وویل: ته لږ ځنډ دلته ودریږه، باباجان به دی خدای پامانی ته راشی، اسماعیله پری یی نژدی چی ولاړ شی. ثریا له کوتی نه راووته او د هغه کوتی په دروازه کی ودریده چی بابا او انا یی سره گډیدله. ثریا ودریده د دوی خبرو ته یی غوږ ونیو او چی د هغوی خبری یی واوریدی په ځپلو بارځو گانو او غوږونو کی یی تودوخه احساس کړه.

شیخ عبدالرحمن ویل: ثریا هم دا غواړی؟

د ثریا انا ځواب ورکړ: که ثریا داسې نه غوښتلی نو ما به هغه احمقه بللی وای، ته پخپله فکر وکړه که ته د ثریا پر ځای وای، نو ستا په زړه کی به ددغه ځوان په اړه یوه نه لری کیدونکی هیله نه راپورته کیده؟

عبدالرحمن له لږ فکر وروسته وویل: په دې کې شک نشته چی هغه ډیر نیک خویه دی، په دې کی هم شک نشته چی شریف دی، د لوړ نسب ښکاری، سترگی

بې مړې دې، خو که د ثريا پرځای زه وای نو دواډه لپاره به مې د داسې ځوان غوره کولو حماقت نه کاوه چې تل سر په تلی کې گرځي، په هر صورت اوس زما باور شو چې ته که نن نه وی نو سبا ته، که سبا نه وی نو بله ورځ به د ثريا په اړه پر ما خپله پریکړه مني ځکه خو زه وسله اېږدم، ته ډاډه اوسه، زه همدا اوس ورځم، خو هغه تللی نه وی.

عبدالرحمن په زوره غږ کړ: اسماعيله، اسماعيله!

د اسماعيل غږ راغی: څه وایي؟

: میلمه شته دې!

: هوکی!

: ورته ووايه لږ ودرېږه زه اوس درځم.

حنيفی وويل: مگر د خدای (ج) لپاره نوره سادگی وته کړي، هغه په غوسه شو ویی ويل: ته اوس هم ټينگار کوي چې د اشرفيو ور وړاندې کول زما ناپوهی وه.

حنيفی ځواب ورکړ: ناپوهی نه وه نوڅه وو؟

: په خدای (ج) سوگند چې له کړمې ورځې په بڼه بده پوه شوی يم دا مې لومړی سړی ليدلی چې له دولت نه کړکه لری.

: بڼه اوس د خدای لپاره ورځه خو سم پام کوه بيا غږېږه.

: نو ستا په گومان زه هسی بی پامه لگیا يم! په خدای (ج) سوگند په وينا کې یوازی ته یی چې ما پر خپل عقل قايله نکړای شوی، په بلخ، سمرقند، او بخارا کې داسې شاعر نشته چې زما په ستاينه کې یی بوللی نه وی ویلی.

: که دی نن کومه غلطی ونه کړه نو د تل لپاره به زه هم ستا په هوښیاری عتراف وکړم.

: نو بیا دروازی ته نژدی کښینه او زما خبری واوړه.

ثريا له خپلی هیلې زیات څه واوړیدل د یوی سارایی هوسی په څیر له کوتې نه رتښتیده، او خپلی کوتې ته ولاړه، په لویه هنداره کې یې خپله څیره ولیدله، د هغې بارڅوگان تک سره اوښتی وو، زر یی قلم او کاغذ را واخیست پر قالینه کښیناسته او په لیک بوخته شوه، دا ددی لومړی لیک ؤ.

(۴)

عبدالرحمن په بله کوټه کې له طاهر سره ولاړ ؤ، هغه اسماعیل ته وکتل، ویی ویل: زویه! ته د لږ ځنډ لپاره بهر ته ووزه، اسماعیل جگ شو په برنده کې ودرید عبدالرحمن طاهر ته وویل:

کښینه زویه! په تا ناوخته کیږی خو زه یوه ضروری خبره درسره کوم، زیات دی نه ایساروم.

دواړه یو بل ته مخامخ کښپناستل، عبدالرحمن وویل:

د داسی خبرو لپاره خلك لنډی او اوږدی مقدمی ږدی خو ستا بیره ده، او زه هم مصروف یم، په میلستون کې زیات سوداگران ناست دی، زما له هغوی سره ضروری خبری دی ځکه خو زه دغه کیسه لنډوم، ماتاته دولت وړاندې کړ تا رد کړو؟ دی نه مانه، او که یی رښتیا راباندې وایی زه پرې خفه شوم.

طاهر موسکې شو ځواب یی ورکړ: که ته تر اوسه پردی تېنگار کوی نو زه عرض کوم چی ته ماته کوم دولت راکوی هغه د خوارزم شاه بیت المال ته واستوه، قوم بشایی دی ته تر بل هر وخت زیات ضرورت ولری.

زه ستا دا هیله نه ردوم، دغه پیسی به همالته واستوم خو زه درته د بل څه ویلو لپاره راغلی یم.

: ووايه!

: ستا په زړه کې تر اوسه داسی هیله شته چی ماته دی نه ده ویلی، د عبدالرحمن میرمن د پردی تر شا ولاړه وه او شونډه یی چیچله.

طاهر وویل: ته ووايه هغه کومه هیله ده؟

: خبره دا ده چی تا د خپلو اخلاقو او شرافت په سبب ځان د یو لوی انعام حقدار ثابت کړی دی.

طاهر وویل: که دغه انعام طلا او نقره نه وی نو زه به یی حاصلول خپله نیکمرغی وبولم.

: ځوانه! ولی صفا نه وایی چی ته له ثریا پرته له مانه بل څه نه غواړی؟

طاهر سترگی ښکته واچولی.

: ولی څه نه وایی؟

: شریف ځوان په داسی وخت کې څه نه وایی، حنیفی دا وویل او د پردی له

شانه کوتی ته ورننوته.

طاهر په ادب ودرید، عمر خوړلی ښځی د طاهر پر سر د مینې دواړه لاس

ونبول ویی ویل : ژوندی اوسی زویه! ثریا ستا ده، اوس ولاړ شه خو ژر د بیرته راتلو هڅه وکړه.

(۵)

د شمال په څیر د گړندی اس هر گام هغه د هغی ځمکی نه لری کاوه چی د هری ذری په سینه کی یی د مینی تکانونه احساسول، د شیخ عبدالرحمن له کور او د بلخ له بازارونو نه چی راووت داسی یی احساسوله چی په دی ښار کی دی میسار نه و، د یوه بلبل په څیر چی له یوه گل سره د آشنایی نه وروسته ټول بن خپل گڼی ظاهر ته هم د بلخ هر څه خپل ښکاریدل، لکه دی چی دلته ډیره موده اوسیدلی وی او په کلونو کلونو یی په دی فضا کی الوت کړی وی...

ثریا یی چی لومړی ځل په څیر وکتله داسی یی احساس کړه چی له پخوا یی تصویر په زړه کی و، او د هغی غږ یی له کلونو کلونو راسی په غوږونو کی کړنگیده، او خدای (ج) خبر دوی له کومه وخته سره بلد وو.

طاهر ته ناڅاپه څه په ذهن کی وروگرځیدل او په یوه لاس یی هغه کڅوړه ولټوله چی له شانہ یی پر زین تړلی وه، ښکلی کڅوړه ده پر آس د پښی اړولو پروخت لیدلی وه او اسماعیل ورته ویلی وو چی خورجانی می دلته د خوراک شیان درته ایښی دی، له ښارنه د راوتلو پر وخت دی په خپلو خیالونو کی ډوب شو او ترڅو میله مزله پوزی یی کڅوړه ور په زړه نه شوه.

دی چی ډاډه شو چی کڅوړه پر زین کلکه تړلی ده بیرته د خیالونو په نړی ورننوت د یوه خوږ غاړی ته چی ورسید له آس نه پلي شو په یوه ډبره کیناست.

د اوبو له څښلو وروسته اس د خوږ پرغاړه پرشنو وښو کی بوخت شو، طاهر هم د لوږی احساس وکړ، ورجگ شو کڅوړه یی زر خلاصه کړه او بیرته په ډبره کښیناست، د کڅوړی له خلاصولو سره یی په یوه وریښمین دسمال سترگی ولگیدی، دسمال یی راواخست د دسمال خوږ بوی او پکی د نغبتی کاغذ احساس د طاهر زړه په درزا کړ، هغه په دسمال کی نغبتی کاغذ پرانیست، توری او کرښی ورته گلان شول او تر سترگو لاندی یی نڅیدل، فضا ټوله سندرزه شوه، داسی سندرزه چی تالونه یی ډیر اوچت وو، ورو ورو دغه نغمه کراره شوه او غځیدونکی گلان بیرته تور توری او جملی شول، ده د ثریا لیک لوستل پیل کړل، لومړی ځل یی شونډی نه خوځیدلی، دوهم ځل یی شونډی و خوځیدلی او دریم ځل

بی په لور غږ لیک ولوست: «زما مرستندویه! تا ویل چی په دی له فتنو ډکه زمانه کی په وار وار د ویلو او اوریدلو فرصت نه راځی زه دغه کړنښی د همدی احساس له مخی لیکم، انا او بابا جان زما د دایمی ساتنی لپاره ته غوره کړی بی، زه ویرېوم چی د خپلی ناکراری په ښودلو به ځان د یوه مجاهد د خدمتگاری کیدو جوگه ثابت نه کړای شم.

کله چی تا بلخ ته نژدی له ما سره خدای پامانی کوله نو زما په سترگو کی اوبنکی راغلی وی هغه مهال ماته دا احساس له زغم نه وتلی و چی دواړه به یو له بله بیلېږو او د خپل خپل ژوندانه د کتاب نوی پانی به اړوو. زما دا باور نه و چی تقدیر به مو بیا په یوه لاره سره روان کړی.

اوس زه په زړه کی دا تسلی احساسوم او تاته باور درکوم چی په راتلونکی کی به ته زما په سترگو کی اوبنکی ونه وینی.

زه خامخا دا وایم چی د بغداد غونډی لوی او له گڼی گونی ډک ښار ته چی ورسپړی دغه وړوکی ښار هیر نه کړی. خو له دی سره دا دعا هم کوم چی زما خیال ستا د لوړو ارادو په مخ کی خنډ نه شی، زما یادونه ستا د پښو زنجیر نه شی، خامخا به انا او بابا تاته بلخ ته د ژر بیرته راستنیدو تینگار کوی خو زه دا هیله کوم چی ترڅو دی په بغداد کی مقصد نه دی ترسره شوی ته د بیرته راتلو اراده مه کوه.

زما فکر مه کوه، زه تل ستا یم، تر څو لمر نړی ته د سهار پیغام راوړی، او د شپی مهال پر اسمان ستوری ځلېږی زه به ستا انتظار کوم، ته چی هر چیرته وی زما لپاره همدا ډاډ بس دی چی ته زما بی.

«ثریا»

ظاهر لیک په جیب کی واچاوه، د هغه لوږه لری شوی وه، په نه زړه یې څو نمری وخورې او کڅوره یی بیرته پر زین وتړله او پر اس سپور شو.
اس له هوا سره خبری کولی او د ظاهر په غوږونو کی د ثریا د الفاظ د نغمی په څیر کړنګیدل، «ته چی هر چیرته وی زما لپاره همدومره کافی ده چی زما بی».

عملی اقدام ته بلنه

زید د پخوا په څیر د ماسختن لمانځه نه وروسته په طبیله راوگرځید، نوکران یی ورتل او د کوریوی کوتی ته راغی کهنیناست، لږ ځنډ وروسته د دیوی چوپولو لپاره راپاڅید خو بیا یی څه چورت وواهه د کت نه لاندی یی لاس یو وړ او د اوسپنی مزبوت صندوق یی وکوت په زوره زوره یی کولپ کش کړ او بیا ډاډه شو دیوه یی مړه کړه.

په دغه صندوق کی چی د طاهر شتمنی او د صلاح الدین ایوبی «رح» توره وه زید ته تر ځان گران ؤ، د طاهر له تلونه وروسته هغه له کوره بهر ته نه ووت، او لوڅه توره به یی په بستره کی ورسره ایښودله او ویده کیده.

د شپې به یی چی وړوکی غږ واورید پری راوینن به شو او توری ته به یی لاس کړو د بغداد د هغو بی شمیرو غلو او لوقارانو مقابلی ته به چمتو شو چی د ده په گومان د طاهر له تلو وروسته ددی صندوق په لته کی وو.

لومړی څو اونۍ خوبه یی توره په لاس ټوله شپه په ناستی په پهره تیره کړه، له هغه وروسته یی د چپرکت پر ځای پر صندوق بستره وغورځوله خو د صندوق سور او اوږده لږ وو ډیر ځله به چی په اړخ واوښت لاندی به ولویده، ورو ورو یی اندیښنه کمه شوه او بیا یی صندوق تر چپرکت لاندی کیښود، اوس د کور نوکرانو ویل چی د شپې مهال یی په خوب کی خریدل لږ شویدی.

زید اوس هم نه ؤ ویده شوی چی د دروازی تھک تھک یی واورید، او ورپسی سمدستی غږ اوچت شو، د دروازی د خلاصیدو پږغ یی هم واورید توره یی ورسره واخستله او په لور غږ یی چیغی کړی: څوک دی؟

چی ځواب یی وا نه ورید په تیاره کی د دروازی په لوری ور نژدی شو او په لځک کی یی غوږ ونیو، یو اس له دروازی نه دننه راتلو او نوکرانو یو بل وښول. چا پوښتنه وکړه: زید چیرته دی؟

د زید له خوښی نه زړه په توپونو شو، دا د طاهر غږ ژ کله چی پهره دار ورته وویل چی هغه ویده دی نو ده د خادر اغوستل هم ضروری ونه بلل زری دروازه خلاصه کړه او په منډه ورغی طاهر ته ور تر غاری ووت.

: ستا په لاس کی دا توره د څه لپاره؟

: اوه! زما له یاده ووت، ما گومان کاوه چی کوم ډاکو راغی دا می راواخستله.

طاهر په خندا شو او زید احساس کړه چی ناڅاپه دده نه د گیلی هغه په زرگونو جملی هیری شوی چی د انتظار په ناپایه شیبو کی به یی په یوازیتوب کی له محانه سره تکرارولی، یوازی دومره یی وویلاي شوای: ته خو روغ یی؟ تپسی خو به نه یی؟ زه ډیر درته اندیښمن وم.

طاهر ځواب ورکړ: زه بلکل روغ یم.

: ما پرون له یوه نجومی نه ستا په اړه پوښتنه وکړه.

: هغه څه درته وویل؟

: اوس که هغه ماته په مخه راغی نو کتابونه به یی سیند ته ورغورځوم. دروغجن، دوکه باز، مکار!

: بیا هم هغه تاته څه وویل؟

: خدای (ج) یی دی خوار کړی، هغه ویل چی ستا ستوری سرگردان دی، او ته د تاتاریانو په زندان کی یی، او ترڅو چی د ستوری دغه سرگردانی پناي ته ونه رسیږی را به نه شی. خو دغه سرگردانی به د یوه کال دننه ختمه شی، ما هغه بی ایمانه ته خوشی پنځه دیناره ورکړل.

هغه ستا په اړه نوری هم خوشی تشی خبری راته کولی.

طاهر وخنډل پوښتنه یی وکړه: څه خبری؟

زید چی نوکران بوخت ولیدل ورو یی په راز دارانه لهجه وویل: راځه دننه!

طاهر دودی پخوونکی ته وویل چی دودی تیاره کړی او له زید سره دننه ولاړ، زید دیوه بله کړه، په رها کی د هغه سترگو د طاهر بلا اخسته، طاهر وویل ښه هغه خوشی خبری څه وی؟

: هغه ویل چی پر.تا به یوه تاتاری شهزادگی مینه شی، او د هغی سبب به د مغلو له زندان نه خوشی شی، که سبا ته په مخه راغی نو داسی درس به ورکړم چی ټول عمر ورته یاد وی.

طاهر وویل : له مدینې نه کوم لیک راغلی؟

: احمد بن حسن پخپله راغلی ؤ، دوی هفتی یی تیری کړی بیرته ولاړ، هغه وویل چی ته بغداد ته راشی خپل احوال په لیک کی ورته ولیکه.

طاهر د خپلو دوستانو په اړه وپوښتل زید ځواب ورکړ: مبارک هره ورځ راځی ستا پوښتنه کوی، عزیز او عبدالمالك دوهمه، دریمه ورځ احوال اخلی، نور کله کله راځی، هو یوه بودی څو ځله دلته راغلی او هغه هم ستا په اړه پوښتنه کوی.
: هغه څوک کیدای شی؟

: ماته نه ده معلومه، یوه ورځ له شا پسی ورغلم، هغه د سیند پر سر پله تیره شوه او بیا د صدر اعظم کور ته ننوته.

طاهر وویل : زه اوس یو مهم کار تاته سپارم ته همدا اوس عبدالعزیز ته ورشه ورته ووايه چی عبدالمالك او نور اعتمادی ملگری درسره راوله او دلته راشی، که هغوی ویده وی هم ورته ووايه چی ضروری کار دی باید راشی زما لیک درسره یوسه.

(۲)

طاهر چی د دودی له خوړلو نه فارغ شو زید، عبدالعزیز، عبدالمالك او مبارک ورسره راوستل، زید بلی کوتی ته ولاړ او ویده شو، طاهر له خپلو دوستانو سره تر ډیره وخته خبری کولی.

د عبدالعزیز په نظر خلیفه، صدر اعظم او وحید الدین دری واړه په دی دسیسه کی شریک ووه مبارک په دی اړه څه رایه نه درلوده، هغه یوازی د عبدالعزیز خبری ورسره تائیدولی.

عبدالمالك د څه ویلو پرځای په چورتونو کی ډوب وو، کله چی طاهر تری رایه وغوښتله نو هغه له لې سوچ وروسته وویل:

ستا ملگری چی ددی دسیسی ثبوتونه یی وړاندی کولی شوای وژل شویدی وحید الدین تر اوسه پوری ورك دی، د هغه پرځای د هغه مرستیال مهلب بن داؤد کار کوی، تر څو موږ د وحید الدین احوال معلوم نه کړو پر چا څه جرم نه شو ثابتولی، که هغه وژل شوی او یا په کومه نا معلومه بندی خانه کی بندی پروت وی نو زه د هغه په اړه دا ویلی شم چی په دی دسیسه کی د هغه هیڅ رول نشته.
عبدالعزیز پوښتنه وکړه: ولی؟

عبدالملك خواب ورکړ : په پرده کې د هغه د وژلو او یا بندې کولو علاقه له هغه چا سره ممکنه ده چې د هغه د راڅرگندیدو نه ویرېږي چې راز به یې افشا کړي، مثلاً خلیفه، یا صدر اعظم او یا کوم بل څوک چې دده په نامه یې دسیسه جوړه کړې ده، ددی پر خلاف که دی په خپله خوښه چیرته غلی شوی وی نو بیا دا خبره ثابته ده چې دی یوازی ددی خبرو ذمه وار او مسئول دی، ځکه خو تر څو موږ د وحید الدین د ورکیدو راز معلوم نه کړو ددی پېښو یادونه چاته باید ونه کړو.

ظاهر وویل : دغه راز له درې تنو څخه څرگندیدای شی خلیفه، صدر اعظم او مهلب بن داود، زه مهلب ځکه پکې راشریکوم چې د وحید الدین د ورکیدو نه وروسته په عامو حالاتو کې خلیفه باید د هغه پر مرستیال اعتماد ونه کړي، پردی سریره سمدستی د هغه په وزیر کیدو هم شکونه را پیدا کیږي.

اوس پوښتنه دا ده چې له دی درې تنو نه لومړی له کوم یوه سره وگورم؟
عبدالملك وویل : تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وگوره، د خلیفه په محل کې په داسې رازونو پوهیدونکي د تل لپاره په ځمکه کې ښخیدای شی خو د صدر اعظم په کور کې لږ تر لږه یو داسی څوک شته چې ته یې د ځان بللی شی.
ظاهر وپوښتل : هغه څوک دی؟

عبدالملك په موسکا خواب ورکړ : هیر دی شو؟ ما خو ستا لپاره هره دوهمه او دریمه ورځ خپله میرمن د صفیې د تسلی لپاره استوله.

ظاهر وویل : له ما سره ستا همدردی خو به د اخلاقی حدودو نه بهر نه وی؟
: نه ما یوازی د یوه دوست ذمه واری ترسره کړی.

هغه ستا په اړه واقعاً ډیره پریشانه وه.

ظاهر وویل : زما پردی څه اعتراض نشته چې مشر ورور می یې، خو ډاډه اوسه زما له دی نجلی سره هیڅ نشته.

: په هر حال د هغی له تا سره مینه ده، ډیره توده مینه او محبت.

زه پردی خوښ یم چې هغه ددی وړ ده، زما میرمن هم د هغی ډیره ستاینه کوی.

څلور واړه ملگری بیا اصلی خبرو ته راوگرځیدل او تر ډیر بحث وروسته دا پریکړه وشوه چې ظاهر دی تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وگوري، عبدالعزیز همالته ویده شو، عبدالملك او مبارک خپلو کورونو ته ستانه شول.

(۳)

سهار وختی له لمانځه وروسته طاهر د صدر اعظم کور ته ورغی، د کور د مخی په باغ کی یی دواړو خواو ته د گلونو پتی لیدل، ناڅاپه یی د گلونو په منع کی یوه بنکلی لجلی ولیده هغی ورو ورو قدم واهه، په لاس کی یی څو گلان وو، هغه د یوه بوتی ترڅنگ ودریده، ور تپته شوه د یوه گل د راشکولو لپاره یی لاس ور اوږد کړ، خو چی د طاهر د پښو غږ یی واورید مخ یی ور واړاوه، طاهر په یوه نظر هغه وپیژندله، هماغه غتی غتی شرابی سترگی چی د دجلی د سیند په څنډه یی لیدلی وی، او هماغه بنکلی مخ چی د سپوږمی په رڼا کی یی د همدې بڼ په یوه څنډه کی لیدلی ؤ، هغه صفیه وه، هماغه صفیه!

د طاهر په لیدو د هغی څیره له خوبسۍ وغورږیده، د یوې شیبې لپاره طاهر دوه زری شو ودرید، خو بیا یی اوږده اوږده گامونه واخستل او وړاندی ولاړ.

صدر اعظم چی خبر شو دی یی دننه وروغوښت، بڼه تود روغې یی ورسره وکړ او ویی ویل: ډیر څنډه دی وکړ، زه درنه مایوس شوی وم، څه وخت راورسیدلی؟ طاهر لږ په تفصیل ددی پوښتنو ځواب ورکول غوښتل خو ډیر زر یی احساس کړه چی د صدر اعظم پام په بل لوری دی، تر مایوسی زیات هغه پریشان شو، د هغه گومان ؤ چی صدر اعظم به د ابواسحق، کمال او جمیل پوښتنه تری کوی خو هغوی دده په یاد هم نه وو.

طاهر لا تر قراقرم پوری د رسیدو د حال تفصیل نه ؤ بیان کړی چی صدر اعظم یی خبره ورغوځه کړه ویی ویل: د خلیفه لیک یی چی ولوست چنگیز خان څه وویل؟

: هغه وویل چی موږ پر خوارزم د یرغل اراده پرېښوده.

: دروغجن، دوکه باز هغه شونډی وچپچلی.

طاهر لږ فکر وکړ بیا یی ویل: مگر د چنگیز خان له خبرونه داسی ښکاریده چی د خلیفه د بی طرفی نه ډاډمن شوی وی، ښایی په قراقرم کی داسی خلک وی چی چنگیز خان ته دا تسلی ورکوی چی د خوارزم شاه په اړه د خلیفه ظاهر او باطن یو شان نه دی.

: دا خو هر احمق ته معلومه ده او زه چنگیز خان احمق نه گنم، په هر صورت زه په دی خفه یم چی ته مو هلته واستولی، اوس نړیوالو ته ددی ویلو موقع په لاس ورغله چی موږ پت چنگیز خان ته ډاډ ورکړ او د هغه حوصله مو مضبوطه

کره، د لښکرو مشر له استعفی سره دغسی شکونه نور هم زور اخلی.
: د پوځ مشر استعفی ورکړه؟

صدر اعظم پردی پوښتنه تکان وخور ویی ویل : چاته تر اوسه په دی اړه څه مه وایه، زه هڅه کوم چی هغه خپله استعفی بیرته واخلي، اوس زموږ هغه ته اړتیا ده.

طاهر وپوښتل : د وحید الدین څه درك معلوم شو؟

: نه؛ او زما له دی خبرو سره اوس هیڅ دلچسپی نشته.

: زه له خلیفه سره لیدل غواړم، ته زما سره په دی اړه څه مرسته کولی شی؟

صدر اعظم په بی پروایی ځواب ورکړ : خلیفه د ځوانانو د احساساتو هیڅ پروا نه لری، ته به هغه ته وایی چی سمدستی د خوارزم شاه د ملاتړ اعلان وکړی، او ته به هماغه ځواب واورى چی د لښکر مشر یی مایوسه او استعفی ته مجبور کړ، او هغه ځواب دا دی چی ته موږ له کومه وخته راهیسی مشاور ټاکلی یی؟

: امکان لری زه د خلیفه په وړاندی د راتلونکو خطرونو سهی نقشه وکارم او...

وزیر اعظم د هغه خبره ورغوڅه کړه : بچیه! په بغداد کی د پوهوونکو کمی نشته، ته ولاړ شه په مناسب وخت کی به دی راوغواړم ستا لپاره په یو مناسب منصب فکر کوم. تر څو ورځو پوری به خبر درکړم.

طاهر وویل : زه دی نتیجی ته رسیدلی یم چی په اوسنیو حالاتو کی د خلافت

په دربار کی د کوم منصب په اخستلو څوک د قوم او اولس سهی خدمت نشی کولی، بیا هم زه تاته وعده درکوم چی د وخت په راتلو به زه ځان د اولس یو سرهنډوی سپاهی ثابت کړم.

(۴)

صفیی په لاس کی د گلو گیلې نیولی وه او په بڼ کی د تیری شوی ویالی په غاړه ولاړه وه، یو گل به یی په زڼو بهیدونکو اوبو کی وغورځاوه او چی هغه به لږ لری ولاړ بیا به یی بل وروغورځاوه او ننداره به یی کوله، کله به یی چی گیلې خلاصه شوه د لنډو پتیو نه به یی نور گلان راوشکول او بله گیلې به یی جوړه کړه او بیا په همدی لوبه له سره راگره شوه.

د صفیی به دریمه گیلې نژدی خلاصه شوی وه طاهر یی ولید چی له درشل نه راووت، د دروازی په زینو کی لاندی راکوزیده، دا زر زر د مرمر وډبرونه جوړ

شوی پله پرمسر له ویالی تیره شوه او د گلانو له بوتونه یی گلان شکول او ورو ورو
طاهر ته ور نژدی کیدله.

صفیی پوی او بلی خواته وکتل هیڅوک یی هم شاوخوا ونه لیدل، بیا یی هم
زړه درزیده، ورو ورو د گلو له بوتونه را ووتله او سرک ته د وروتلو لپاره یی د
مرمر ډبرې په پله پښه کیښوده، خو په سترگو یی د حیا پردی راغلی دوه زړی
شوه پښی یی ورپوږیدلی او بیا وپنوییده نژدی وه چی په ویاله کی ورپریوزی،
طاهر ور وړاندی شو او زری یی لاس ورته ونيو، صفیی په خجالت د هغه لاس ونيو
د هغی پر څیره د حیا سرو او سپینو څپو نڅا کوله.

له شرم او حیانه وارخطا شوی صفیی په ورو وویل : شکریه!

طاهر وویل : افسوس دی ته خو به خوږ شوی نه یی؟

: نه!

طاهر دوه زړی شو او یو گام یی واخست، صفیی زر ورته وویل، ما دا گلان
شکول واخله! بیا یی گلان طاهر ته ونيول، طاهر هم په وارخطایی گلان واخستل.
هغی وویل : په بغداد کی ستا د راتلو ډیر انتظار کیده ته ډیر ناوخته شوی!
: هوکی حالات داسی شول چی وځنډیدم.

طاهر له کومی بلی خبری پرته خپله لاره ونيوه او ولاړ، صفیه لږ ځنډ نوره هم
هلمته ولاړه وه، په بوتیو کی گلانو خنډل او د ویالی رڼو او بو په کرس کرس
خندا کوله، هغی بیا څو نور گلان و شکول او د مرمر ډبرو په تختو ودریده هغه یی
یو یو ویالی ته وغورځول.

سکینه پر درشل رابنکاره شوه د مرمر په زینو ودریده او ناری یی کړی :

صفیی! صفیی ته نن کورته نه راځی؟

صفیی زر ځواب ورکړ : درغلم!

د محل نه له راوتلو وروسته د سیند د پله پر سر طاهر د لږ ځنډ لپاره ودرید،
هغه گلانو ته په څیر څیر وکتل او بیا د سیند د اوبو د بهیر په سیل ورتیټ شو،
د یوه ژور خیال سره یی پر گلانو لاسونه سست شول، گلان سیند ته ولویدل او په
څپو کی تری ورك شول.

طاهر وویل : ثریا! ثریا! زه ستایم، یوازی ستا!

او بیا له هغه ځایه روان شو، د هر گام په اخستلو سره گړندی کیده، په کور
کی عبدالعزیز، عبدالملك، مبارک او افضل دده انتظار کاوه، هغوی چی دی ولید

پوښتنی یی تری پیل کړی، طاهر په ډاډ پر کرسی کښیناست ویی ویل : زه حیران یم چی دا خبره تر اوسه زما ذهن ته ولی رانغله چی که موږ د هغه دسیسی اصلی مجرم ونیو هم د خوارزم مصیبت نشی رفع کیدای، امکان لری صدر اعظم ددی کار ذمه وار وی، دا هم کیدای شی چی د خلیفه پکی لاس وی، او دا هم امکان لری چی هغوی دواړه ذمه وار نه وی، خو دا وخت داسی نه دی چی باید ضایع کړای شی، د تاتاریانو سیلاب ډیر گړندی پرمخ را روان دی، اوس تر هر څه لوی ضرورت دا دی چی د بغداد اهل د راتلونکو خطرونو نه خبر کړای شی، هغوی د غفلت له خوږه را بیدار کړای شی په بغداد کی یوی ډلی د بلی او یوی فرقی د بلی پر خلاف مورچل جوړ کړی دوی ته ددی ویلو اړتیا ده چی داسی یو محاذ هم شته چی د کفر ټول طاقتونه راتول شوی او مسلمانانو ته د ټولو قوتونو د یوکولو بلنه ورکوی.

زما باور دی چی یو شریک خطر موږ ټولنیز جهاد او هڅو ته اړ کولی شی، په داسی حال کی به هغه خلك چی غلی غلی د تاتاریانو ملاتړ کوی، برالا زموږ مخی ته راووزی.

زه غواړم چی اوس د بغداد د هر جومات نه یوازی یوه نارہ اوچته شی او هغه دا چی د تاتاریانو د مقابلی لپاره موږ سره یو یو، تر ټولو دمخه زه د بغداد په لوی جومات کی دا نارہ اوچتوم.

افضل وویل : خدای (ج) د وکړی چی بریالی شی، خو له تیرو دوو دری پېږو راهیسی د بغداد مسلمانانو یوازی پخپلو کی د یو بل سر ماتول زده کړی دی، سنی د شیعه دښمن دی او شیعه د سنی د وینو تږی، حنفی، شافعی، او مالکی یو له بل سره لاس او گریوان دی، او حنبلی ټول خواته ډنگوی!

تاسو کوم جومات ته ولاړ شی کومی ټولنی ته د خبرو له پاره پاڅیږی له تاسونه به لومړی پوښتنه همدا وی چی جنابه ته له کومی مذهبی فرقی سره یی؟ طاهر ځواب ورکړ : زما سره ددی ستونزو احساس دی، خو زه ددی منلو ته تیار نه یم چی دغه حالات به نور هم دوام وکړی د شریک خطر احساس دغه اختلافات لری کولی شی.

افضل وویل : ددی ذمه واری زموږ د هغو ټنبلو او لټو علماؤ ده چی هیڅ هدف نه لری خونن هغوی ته دا ویل کیدای شی چی د تاسو مقابله له داسی چا سره ده چی د هر کلمه ویونکی دښمن دی، ستاسو د خپلواکی دیوه مړه کیدونکی ده، موږ

دی علماؤ ته ویلی شو چی تاسو مسلمانان یو له بل سره وجنگول، اوس کفار په میدان کی درته د مقابلی چیغی وهی، زما باور دی چی خلك به هغوی میدان ته په زور راکش کړی.

عبدالعزیز او عبدالملك هم په دی بحث کی برخه واخستله، بالاخره دا پریکړه وشوه چی طاهر به د جمعې په ورځ د بغداد خلك د خوارزم د خلکو له حالت نه خبروی. او له دی نه وړاندی به دا خبره مشهوروی چی یو سړی د بغداد د اولس په نامه د خوارزم د مظلومو مسلمانانو پیغام راوړی دی.

له جگیدو نه وړاندی عبدالعزیز وویل : زما باور دی چی حکومت به موږ ته ډیر د داسی چارو اجازه رانه کړی، او په راتلونکو څو اونیو کی به زموږ منزل د خوارزم د جگړی ډگر وی، خو زموږ لپاره غوره دا ده چی حکومت زموږ له چارو څخه ناخبره وی، د طاهر د وینا نه وروسته به هغه کسان چی موږ یی په تاتاریانو پلورلی یو چوپ نه کښینی. له هغه وروسته موږ باید طاهر تر هغه وخته پوری پټ وساتو ترڅو د اولس احساسات د نه فتحه کیدونکی کلا په څیزنه دی راولاړ شوی، که د صدر اعظم یا خلیفه نیت خراب وی نو سمدستی به د طاهر د نیولو هڅه وکړی، په دی ورځو کی له بده شامته په موږ کی د غدارانو کمی نشته، ځکه خو زه ستاسو په مخکی له ټولو وړاندی له طاهر سره د وفاداری سوگند کوم، او له تاسو نه هم غواړم چی دغسی سوگند وکړی.

ټولو ملگرو قسمونه وکړل، بیا عبدالعزیز وویل: اوس که په موږ کی کوم یوه خیانت وکړ د نورو ملگرو به دا ذمه واری وی چی خټ یی ور پری کړی. ټولو دوستانو ددی وړاندیز تائید وکړ او مجلس ړنگ شو.

(۵)

د جمعې نه وړاندی په ښار کی د هر جومات او مدرسی په وره دا اعلان ځمیدلی ؤ چی د جمعې له لمانځه وروسته به یو سړی د ترکستان د مسلمانانو پرسر د تاتاریانو د ظلمونو په اړه د خپلو سترگو لیدلی کیسی اوروی.

قاضی فخر الدین د ښار څو با عمله علماؤ او د مختلفو مدرسو طالبانو د بغداد په کوڅو او واټونو کی دا شعارونه ورکول چی د بغداد د مسلمانانو په نامه د ترکستان مسلمانانو یو پیغام را استولی او ددی پیغام راوړونکی هغه ځوان دی چی پلار یی په بیت المقدس کی د هلال او صلیب په جگړه کی د مسلمانانو د

فتحی بیرغ رپولی ژ او صلاح الدین ایوبی «رح» په انعام کی خپله توره ورځنبلې وه.

د پنجشنبې په ماښام صدر اعظم طاهر کورته وروباله او تری وی پوښتل چی ته د بغداد خلکو ته څه پیغام اورول غواړی؟

د صدر اعظم په باب د طاهر شکونه بیا تازه شول خو هغه د تدبیر نه کار اخستل مناسب وبلل ځواب یی ورکړ:

ته پوهیږی چی د خوارزم هیواد د تاتاریانو وروستی هدف نه دی، که هغوی هلته بریالی شول نو دوهم هدف به یی عراق وی، کیدای شی د عباسی دولت سره د جنگیز خان اړیکې دوام وکړی خو کمزور ته د زورور په دوستی باور حماقت دی، ځکه خو زه غواړم چی د هر ډول بدو حالاتو لپاره چمتو اوسو، زه غواړم د بغداد ویده خلک راوین کړم که دینمن یرغل راوړی دوی خو لږ تر لږه د خپل کور ساتنه او دفاع وکړی.

: تا ماته هغه ورځ ولی ونه ویل چی په جامع جومات کی خبری کول غواړم.

: هغه ورځ دا زما په ذهن کی نه و، که ته زما پر ځای زای په داسی چارو کی به دی له چانه مشوره اخستل لازم نه وو بللی.

: زه وریږم چی ته د خلیفه په باب څه گستاخی ونه کړی؟

: مگر ددی پر خلاف زه فکر کوم چی په دی وینا زه خلیفه او تاسو ته لوی خدمت ترسره کوم.

طاهر د صدر اعظم پر ټینگار همالته ډوډی ته پاتی شو، پر دسترخوان قاسم هم و، هغه په بی پروایی د خوارزم په اړه څو پوښتنی وکړی او چی کله طاهر له صدر اعظم نه رخصت واخست قاسم تر برنډی پوری ورسره راووت، طاهر ته یی لاس ورکړ او په طنز یی تری وپوښتل: آیا تر اوسه دی په کومه لویه غونډه کی وینا کړی؟

طاهر په موسکا ځواب ورکړ:

زه یوازی یو سپاهی یم.

له محل نه بهر عبدالملک او عبدالعزیز په ډیره ناکراری د طاهر انتظار کاوه، عبدالعزیز چی ولید ویی ویل: تا ډیره اشتباه وکړه موږ وویریدو چی صدر اعظم به تا خطرناک وگنی او بندی به دی کړی.

طاهر وویل:

زه هم ویریدم خو په دی کی مصلحت ژ چی زه دوی تر سبا پوری د ځان په باب بدگومانه پری نږدم، ځکه چی بیا به دوی د جومات په دروازو پهری درولی وی.

(۶)

د جمعی د لمانځه نه وروسته یو ځوان د منبر سرته پورته شو او خلکو ته پی ظاهر ور وپیژاند، ظاهر د خبرو لپاره پاڅید، د دومره لوی غونډې په مخکې هغه د لومړی ځل لپاره دریدلی و.

د قرآن کریم څو آیتونه پی تلاوت کړل، بیا یی په وارخطایی خبری پیل کړی، د بغداد خلکو هره ورځ په مناظرو کی د لویو لویو اورژبو وینا کونکو خبری اوریدلی وی، تر لږ ځنډه دوی په بی پروایی ناست وو او پخپلو کی یی پسپسکی کولی، په دی غونډه کی داسی خلك هم ناست وو چی د بغداد په یو جومات کی یی پر منبر په خپل مخکی د کوم پردی خبری د ځان توهین باله.

داسی خلك هم وو چی دا یی احساسوله چی کاشکی نن هم کومه مناظره وای. یو مشهور عالم په ډیر ساده انداز اوچت شو وی ویل: مهربانی وکړه ته کښینه هغه سرې ته د خبرو نوبت ورکړه چی له ترکستان نه راغلی دی. پردی خبره ځینو خلکو وخنډل، خو پر ظاهر دی توکې بل وړ اغیزه وکړه، هغه له یوی شیبی چوپتیا وروسته بیا خبرو ته دوام ورکړ:

زما دوستانو! دا ځای د توکو لپاره نه دی، بیا هم زه ستاسو ژوندی روحی ستایم، کاشکی تاسو د جگړی پر ډگر هم دغسی ژوندی روحیه ولری، زه دلته ددی لپاره نه یم راغلی چی په وینا څوک راته شاباش وواپی، زه نه وینا کونکی یم او نه داستان وبونکی.

زه یوازی یو استازی یم، د ترکستان د اسلام د هغو بچیانو چی له کوپریو نه یی تاتاریان د فتحی په ویاړ ځلی جوړوی، زه د اسلام د هغو لونو استازی یم چی د عصمت ساتونکی یی په خاورو او وینو کی شتیرپی او اوس یی وروستی امید تاسو یاست.

زما سره کړسندې خنداگانی نشته، اوبنکې دی.

ای په خپله جادویی وینا فخر کونکو! اولس ته د الاهو ویلو او ویده کولو وخت تیر شوی دی، زه تاسو د مرگ له خوږه رابیدارول غواړم، زما خبری په خلاصو غوږونو واوری!

د ظاهر غږ ورو ورو اوچتیده، بنده ژبه یی اوس د غرنی خوږ د اوبو په څیر روانه شوه، او بیا ورو ورو خلکو په دغه غرنی خوږ کی د سیند څپي احساس کړی، د هغه سیند چی بندونه یو پر بل پسې نړوی، خلك هم په همدی څپوکی ورسره بهیدل.

ظاهر د ماضی له مخ نه پرده پورته کړه هغه هیر منزل ته یی اشاره کوله چی سارایی عرب د نړی د نیولو په اراده تری راوتلی وو.

هغه د تاریخ پانی چپه اړولې د هغو غازیانو داستانونه یی اورول چی په ختیځ او لویدیځ کی یی د اسلام نوم لوړ کړی ؤ، هغه د راتلونکی په پردو کی غلی توپان ته اشاره کوله او خلکو په چوپه، چوپتیا کی غوږ نیولی ؤ، د ځینو سترگی لدی وی، یوه زلی ډیر په زحمت خپلی اوبنکی را ایسارولی ظاهر ویل:

د اولس پر لمن د بدبختی داغ په اوبنکو نه په وینو مینځل کیږی.
په یاد ولری!

څه وړ ژوند چی تاسو کوی، دا له فطرت سره ملنډې دي، او فطرت له ځان سره ملنډی وهونکی هیڅکله نه بخښی، د مسلمانانو نښنه دا ده چی دوی به د کفارو په وړاندی د اوسپنیز دیوال په څیر دریدل، مگر اوس چی کفار خپل ټول ځواکونه ستاسو پر خلاف سره یو کوی، ستاسو علما تاسو په څلور لارو کی راغونډوی او د یو بل د سر ماتولو مشوره درکوی.

پردی یو سری چی د بغداد د مناظرو یو نوماند ویناوال ؤ جگ شو او چیغی یی کړی:

زه په ډیر ادب او درناوی پوښتنه کوم چی ته په کومه فرقه پوری اړه لری.

ظاهر هغه ته د کښیناستلو اشاره وکړه ویی ویل:

زه یو مسلمان یم.

: څه ډول مسلمان؟

: ظاهر په غوسه ځواب ورکړ:

: تاسو له دری سوه کالو راسی د مسلمانانو ډولونه شماری خو تر اوسه یمو د

اصلی او بدل رېښتینی او دروغجن مسلمان پریکړه ونشوه، ددی سبب دا دی چی

تاسو نور د اسلام په تله نه تلی، بلکی هر یوه مو ځانگړی او بیله تله پیدا کړی

ده چی پر هغوی ستاسو له خپل ذات پرته نور هیڅوک پوره نه څیژی.

زما دوسته! کیدای شی چی زه د یوه کم علمه سری په بڼه ستا په څیر فکرونه

کړای شم، د خیالونو په وزرونو به ستا سره لوړ الوت ونشم کړای، او د نورو د ایمان تلو لپاره چی تا کوم محک جوړ کړی دی زه ښایی په هغه پوره ونه خپوم خو که ته د خوارزم په کوم میدان کی زما سره په څنگ کی پراس سپور وای او بیا دی له مانه پوښتنه کړی وای چی ته څه وړ مسلمان یی نو ما به ځواب درکړی و چی څو گامه وړاندی د مؤمن د ایمان معلومولو محک دی، که زه د کفارو د غشپو په باران کی موسکی شم، که د دوی د تورو په سیوری کی کلمه وویلی شم که د مرگ لاس خپلی مری ته نژدی وینم مگر پښی می ونه لرزیږی، نو وپوهیږه چی مسلمان یم، که می بدن د کفارو د اسونو تر پښو لاندی غوبل شی او د ځنکلن په وخت می هم له شونډو دغه دعا اوریدی شی چی یا الله! د خپل محبوب د دین جنډی اوچته وساته نو وپوهیږه چی زه مسلمان یم.

زما وروره! بده یی مه منه، د مؤمن د ایمان د پیژندلو تله هغه نه ده چی ته یی هره ورځ د بغداد په څلور لارو کی بیانوی. نه! د مؤمن د ایمان معلومولو مقام د جهاد ډگر دی چی هلته د هر مسلمان د وینو رنگ سور وی که سنی وی او که شیعه، که حنفی وی، که مالکی، که ستا په څیر روښانفکر عالم وی او که زما په څیر کم علمه.

د امن په ځای کی که تر زر کلونو پوری هم مناظره او بحث سره وکړی دا به معلومه نکړای شی چی کوم یو دروغجن یاست او کوم یو ریښتین! خو ما په قوتند کی پخپلو سترگو ولیدل چی د یوی ډلی مسلمانان د بلی ډلی لپاره سپر وو، د حملی په وخت کی د هغوی ناره یوه وه، د شهادت په مهال یی کلمه یوه وه هغوی ټول یو رنگ مسلمانان وو.

هو د جگری له ډگر نه بهر می څو رنگه مسلمانان لیدلی دی، په موږ کی داسی څوک هم شته چی وایی له زورور دښمن سره جهاد روا نه دی، په موږ کی داسی څوک هم شته چی د دښمن د نامه په اوریدو تمبتي، داسی څوک هم شته چی د چنگیز خان د رحم جلبولو لپاره اسلامی نړی پر تاتاریانو خرڅوی، او دا ستاسو په ښار کی هم چی هر عالم د بل د ایمان معلومولو په خیال کی دی په دنگو محلونو کی اوسیدونکیو داسی ډله هم شته چی پر ترکستان د تاتاریانو د حملی ملاتړ کوی.

زما دوستانو او مشرانو!

ښایی ماته بیا په دومره لویه غونډه کی د خبرو فرصت په لاس رانه شی، زما

خبری په خلاصو غوږو واورى او زما پیغام هر هغه چا ته ورسوی چی د قوم د راتلونکی اندیښنه ورسره ده.

د تاتاریانو سیلاب معمولی سیلاب نه دی، اوس ددغه سیلاب مخی ته د خوارزم هیواد د وروستی مورچل او کمر په څیر پروت دی، که دغه کمر له منځه ولاړ داسی مه گنی چی دغه سیلاب به نور تم شی، د هغه یاغی څپی به یوه ورځ د بغداد د دنگو مانیو تاداوونه هم ورچوی. که موږ غفلت وکړ نو د دنیا له مخی نه به محوه شو، زه داسی نه وایم چی اسلام به وړک شی، اسلام ورکیدونکی شی نه دی، دا د خدای «ج» دین دی، که یی تاسو ساتنه ونه کړای شوای نو خدای «ج» به کوم بل قوم د ده د ساتنی لپاره غوره کړی، دا داسی بیړی ده چی هیڅ توپان یی نشی اړولی، تل تر تله به لامبو وهی، که تاسو د خدای «ج» دغه کهنستی پرېښوده او په نورو کی سپاره شوی نو پخپله به ډوب شی او نور اولسونه به پکی سپاره شی.

ستاسو بری په ټولنیزو هڅو او جهاد کی دی او ټولنیز جهاد او هڅو ته تر بل هر وخت زیات اوس ضرورت دی چی د کفر ټول ځواکونه ستاسی د ورکولو لپاره چمتو شوی دی.

ما درته وویل چی د بغداد په دنگو محلونو کی اوسیدونکو ځینو خلکو د خوارزم په خلاف له تاتاریانو سره گډه دسیسه جوړه کړی او تن جگ شو ویی ویل:

موږ غواړو د هغوی نومونه واورو!

ظاهر ځواب ورکړ:

زه یوازی د دسیسې او خیانت په اړه معلومات لرم، تر اوسه کوم ځانگړی چاته اشاره نشم کولی، اوس پر موږ داسی مهال راتلونکی دی چی غلی منافقین په زغرده زموږ مخې ته راووزی.

د خلافت هغه امیران چی دلته حاضر دی، زه له هغوی نه غواړم چی خلیفه له اصلی حالت نه خبر کړی.

که د تاتاریانو «مغلو» په مقابل کی د خوارزم ملاتړ ونه کړو نو دا به زموږ د ځان وژنی په معنی وی.

د حالاتو غوښتنه دا ده چی د مسلمانانو خلیفه سمدستی د مغلو پر خلاف د جهاد اعلان وکړی، له هغه وروسته به د منافقانو د پلټلو اړتیا نه وی، هغوی به

پخپله رامیدان ته شی، هغوی به هڅه وکړی چی زموږ مری خپه کړی او غږ مو چوپ کړی. دوی به د تاتاریانو په ملاتړ د خوارزم د مسلمانانو پر خلاف فتوی ورکړی.

زما مسئولیت دا ؤ چی تاسو ته لاره دروښیم، نور پری تلل او یا کرار کښیناستل ستاسو خپل کار دی، که تاسو منظم شی نو زما باور دی چی د مسلمانانو خلیفه د راتلونکو خطرونو څخه ناخبره نه دی د جهاد اعلان به کوی. سمدستی زه دانه شم ویلی چی د بغداد په اوسیدونکو کی څوک دی چی له مغلو سره یی سازش کړی دی، له دی نه مخکی زه د خلیفه او صدر اعظم لخوا د یوه اعلان کولو په انتظار یم، که نه نو په باور سره ویلی شم چی په بغداد کی د اسلامی نړۍ تر ټولو لوی دښمن څوک دی.

سمدستی په تاسو کی چی څوک د مغلو پر خلاف د خوارزم د مسلمانانو ملاتړ کوی، هغوی دی ما د ځان ملگری وبولی، که هغوی دا لیدل غواړی چی د اسلام په محک د دوی د څیری رنګ څه ډول راوړی نو د خوارزم میدان زموږ نه ډیر لری نه دی.

د سیسیسه

خو ورځی وروسته د صدر اعظم د محل په یوه پراخه کوټه کی د هیواد پر حالاتو د امیرانو یو مجلس جوړ شو، د طاهر بن یوسف وینا د دوی د بحث موضوع وه.

یوه منصبدار وویل: هغه یو لیونی دی او له دی پرته بله چاره نه لری چی باید ونیول شی او چی خلیفه هم همدغسی امر کړی دی نو باید هیڅ سستی پکی ونه شی.

یوه بل وویل:

هغه نیغ پر چا تورونه نه دی لگولی، خو د بغداد د خلکو په نظر موږ ټول مجرمان یو، ددی باید سمدستی چاره وشی، زموږ لپاره د تعجب خبره دا ده چی د بغداد د هری فرقی خلك پری راټولیرې، په تیرو څلویښتو کلونو کی ما شیعه او سنی په یوه لاره روان نه وو لیدلی خو اوس می اوریدلی دی چی د هغه د کور په یوه دروازه سنی پهردار ولاړ دی او پر بله شیعه، تیره شپه په مامونیه څلور لاری کی مناظره کیدونکی وه، زه هم هلته ورغلی وم، دی له ټاکلی وخت نه مخکی راغی او خبری یی پیل کړی او دا په تیرو دوو پیړیو کی لومړی ځل ؤ چی یو چا د ټولو فرقو خلکو ته توندی خبری کولی خو اوریدونکی چوپ وو، او کله چی هغه دا پوښتنه وکړه چی تاسو اوس هم یو د بل دښمنان کیدل غواړی نو زیاترو یی په نه ځواب ورکړ او دده له وینا وروسته تر ټولو عجیبه خبره دا وه چی سنی او شیعه یو له بل سره تر غاړی وتل.

ځکه خو موږ که هغه ته لیونی ووايو ځان ته به دوکه ورکړو، که موږ هغه اوس بندی کړ، نو د بغداد خلك به بیا دا حق لری چی ووايي چی موږ رښتیا هم د کومی دسیسی د رسوا کیدونه په ویره کی یوه زه ویرېوم چی هغه به په آرامی زندان ته تگ هم غوره ونه گنی موږ باید د بیړې پرځای د تدبیر نه کار واخلو.

د بهرنیو چارو نوی وزیر مهلب بن داود چی پخوا د وحید الدین مرستیال ؤ یو

زلی ژه خلکو د هغه پر علمیت اعتراف کاوه، د هغه په اړه دا هم مشهوره وه چی
 ډیر لری پام کوی صدر اعظم چی د هغه نه رایه وغوښتله هغه وویل:
 زما په گومان باید موږ دی د لومړی وینا نه وروسته نیولی وای، اوس یی زموږ
 له غفلت نه گټه اوچته کړه د ساده گانو یوه لویه ډله یی ورسره ملگری کړی ده،
 اوس د هغه نیول خطرناک خامخا دی خو له خطر نه د بغداد د ساتنی په خاطر دا
 خطر باید قبول کړو.

د ښار ناظم جگ شو ویی ویل:

که د بهرنیو چارو وزیر وایی چی دا غفلت له مانه شوی دی نو زه دا ویل
 ضروری بولم چی ما په هماغه شپه د ده په کور چاپه ووهله، خو هلته د ده له
 نوکرانو پرته نور څوک نه وو، راتلونکی شپه جاسوسانو خبر راکړ چی هغه د ښار
 په یوه جومات کی دی، ما دوه سوه تنه سپاهیان ور واستول خو هلته د ده د
 ساتنی لپاره درې زره تنه ځوانان تیار ولاړ وو.

د بهرنیو چارو وزیر وویل:

مگر زموږ سره خو د سپاهیانو کمی نه ؤ

صدر اعظم ځواب ورکړ:

زموږ د افسرانو او سپاهیانو زیات شمیر د ده پلویان شوی دی، زما په کور کی
 چی په دی څو تیرو شپو ورځو کی څومره غونډی شوی ددی ټولونه هغه خبر شوی
 دی.

یو ماښام موږ ته خبر راغی چی ظاهر د ماسختن له لمانځه نه وروسته په جومات
 کی وینا کوی، ما پنځه سوه تنه سپاهیان په عامه جامه کی هلته ور واستول،
 هدایت می ورکړ چی له وینا وروسته یی را ایسار کړی او چی کله له جومات نه
 راوړزی ویی ونیسی خو هغه ته بیا احوال رسیدلی ؤ او جومات ته رانه غی.

اوسن د خلیفه امر داسی دی چی هغه باید په هر صورت ونیول شی، موږ ته
 ددی امر له منلو پرته بله لاره نشته، پنځوسو مفتیانو نن فتوی ورکړی ده چی هغه
 باغی دی، سبا ته به دغه فتوی مشهوره کړای شی، بیا به د خلکو عکس العمل
 وگورو او مناسب اقدام به وکړو.

نور امیران ولاړل خو مهلب بن داود لږ ځنډ له صدر اعظم سره خبری کولی،
 مهلب وپوښتل:

تاته معلومه ده چی په بغداد کی د ده پخوانی دوستان څوک دی؟

صدر اعظم خواب ورکر:

قاسم ته ټول معلوم دی.

د مهلب په غوښتنه صدر اعظم یو خدمتگار ته وویل چې قاسم راوړی، د قاسم په راتلو صدر اعظم جگ شو او بلې کوتې ته ولاړ قاسم او مهلب تر ډیره پوری خبرې سره کولې.

قاسم ویل:

زما په گومان د ده په دوستانو کې یوازی افضل داسی دی چې موږ کار تری اخستی شو، د هغه له طاهر سره علاقه شته خو د عبدالملک، عبدالعزیز او مبارک په څیر یې دنده نه ده پرېښی.

مهلب وپوښتل: که هغه سبا شپې ته دلته میلمه کړی نو رابه شی؟

: هغه څو شپې وړاندې له ما سره ولیدل، او زه ویلای شم چې زموږ اړیکې ډیری بدې نه دي، یوه ورځ هغه د خپلو تیرو گستاخیو بڅښنه هم وغوښته او ترڅو چې هغه د حکومت مامور وی موږ ډیر شنه باغونه وربښودلای شو.

که یې ته مناسب ټولې نو دلته به یې د راوستلو ذمه واری د لښکر نوی مشر ته وسپارو.

مهلب جگ شو قاسم ته یې لاس ورکړ ویی ویل:

ډیره ښه ده! سبا ته ستا کره زه، د لښکر مشر او افضل میلمانه یو.

صفیه نن هم د پخوا په شان د برنډې په بام ولاړه وه او د کوتې د کړکې سره یې غوږ نیولی ؤ ډیر څه یې اوریدلې وه، کله چې قاسم او مهلب بهر ووتل نو دا راکوزه شوه خپلې کوتې ته ولاړه، ترڅنگ بلې کوتې ته یې وروکتل سکینه ویده وه، صفیه به د ویده کیدونه دمخه د ورځې د پېښو په اړه یو لنډ یادښت ولیکه سهار به یې د دروازی پهره دار ته وسپاره، دی د پخوا په څیر کاغذ او قلم راواخست کښیناسته خو د څو کرښو له لیکلو وروسته یې په زړه کې یو نوی خیال راوگرځید. او دغه خیال ددی د زړه په چوپو تارونو د مضراب کار وکړ، بیا ورو څو خوږې نغمې پورته شوی او دی داسی احساس کړه چې دغه نغمې یوه زړه وړونکې ترانه شوه چې ټول کاینات یې را لاندې او په غیږ کې ونیول، دا یو توپان ؤ چې دایې ورسره په هوا کړی وه، یو سیلاب و چې دایې ورسره په څپو کې په اوږو کړی وه، د ورېځو شنهار او د توند شمال کرښې وروونکې وی، خو له دی توپان سره په الوتلو دا نه ویریدله، د سیلاب څپې څو صله ماتوونکې وی، خو دی

ورسره بهیدل غوښتل، د ویری زنجیرونه مات شول، د زندان دروازی وشړیدلی، د بغداد دنگی مانی ددی له نظره پناه کیدلی، دا د طاهر سره د عربو د دښتی د خرما و په یوه بڼ کی وه، د احساساتو له زوره ددی له ریږدیدونکو لاسو قلم پریوت، او داسی یی احساس کړه چی د ژوندانه د سندری تار ناڅاپه وشلیده، پراخه کوته د کپس په څیر ورته تنگه شوه، لویدلی قلم یی بیا راواخست د لیکلو پرځای یی پر کاغذ کپی وږی کرښی کش کړی، او بیا یی څه په خیال کی وروگرځیدل او په تشو ځایونو کی یی طاهر بن یوسف ولیکل. بیا یی کاغذ وشلاوه او ویی وغورځاوه. جگه شوه بستری ته ولاړه پری وغځیده هغی په وار وار ځان ته تسلی ورکوله:

زه به له هغه سره وگورم، وبه یی پوهوم چی نور دی په بغداد کی اوسیدل خطرناک دی، د هغه لمن به ونیسم ورته وبه وایم چی له دی کپس نه می خلاصه کړه، زما دلته هیڅوک نشته، هغه بنایی دا خوبه نه کړی خو زه به یی د بغداد پر پریښودو او خپل کورته په ستنیدو راضی کړم بیا به کاکا ته ووايم... نه نه د سکینې په خوله به ورته ووايم او هغه به یی ومنی که یی ونه منی نو زه یی بیا هیڅ پروا نه لرم، د بغداد کومه قافله به می هلته ور ورسوی، خو په دی حالت کی خوبه هغه مارتی نه؟

نه، نه، هغه داسی نه دی، هغه زما دی، هغه زمادی طاهر سارایی، زما سارایی:

هغه ویده شوه خو په خوب کی یی هم پر شونډو یوه موسکا نڅیدله.

(۲)

راتلونکی شپه د قاسم پر دسترخوان نوی د پوڅ سالار، مهلب او افضل راغونډوو، د ډوډی له خوړلو وروسته د سیند په غاړه د قاسم کوتی ته ولاړل. د ډوډی خوړلو په کوته کی صفیی له کړکی نه د طاهر په باره کی څه وانه وریدل، کله چی هغوی بلی کوتې ته د تلو لپاره پاڅیدل نو دی له هغوی نه دمخه د تنگو زینو له لاری هماغی دريځي ته ځان ورساوه، هلته کښیناسته تر لږ ځنډه له یوی او بلی خوا سره گریدل، بالاخره مهلب د پوڅ سالار ته وویل:

د صدر اعظم نظر داسی دی چی افضل ته په پوڅ کی یو لوی منصب وروسپارل شی، پرون قاسم زما د وړاندی د هغه صفت وکړ، په پوڅ کی د لایقو او وفادارو

خوانانو اړتیا ده، د صدر اعظم له عبدالملك او عبدالعزيز نه ډیره تمه وه خو ما اوریدلی چی هغوی استعفا کړی او د طاهر بن یوسف ملاتړ کوی.

د پوځ سالار وویل:

که صدر اعظم غواړی زه د هغه خدمت ته چمتو یم.

مهلب وویل:

له دی نه علاوه په مصر کی موږ ته د نوی سفیر ضرورت دی، که د عبدالملك وفاداری شکمنه نه وای نو زما په نظر ددی منصب لپاره هغه ډیر مناسب و خو افسوس چی طاهر بن یوسف ډیر بڼه او ساده خوانان بی لاری کړل، که څنگه قاسم ته څه وایی که زه خلیفه ته سپارښتنه وکړم افضل ذمه واری قبولولو ته تیار دی؟

قاسم جواب ورکړ:

زه د ده په استعدادونو اعتراف کوم خو ویرېوم چی د عبدالملك او عبدالعزيز سره د دوستی په سبب به د بغداد پرېښودلو ته تیار نه شی.

د افضل حالت هغه ماشوم ته ورته و چی څوک یی په مخکی ډیر د لوبو سامان اټبار کړی ، هغه د صدر اعظم په مانی کی د پوځ د سالار او د بهرنیو چارو له وزیر سره یوځای دودی خوړلی وه، په بغدادکی ده ته د لښکر د سالار د بنی لاس منصب او په مصر کی د سفیر کیدو دروازی په مخکی خلاصی شوی وی، هغه ته په ژوند کی د لومړی ځل لپاره د خپل محان اهمیت معلوم شو، په شرمیدلی لهجه یی وویل:

که زه د بغداد لپاره کوم خدمت ترسره کولی شم د چا دوستی می په مخکی خنډ کیدای نه شی.

مهلب سمدستی جواب ورکړ: ته د بغداد لپاره ډیر څه کولی شی د خپلو دوستانو لپاره هم ډیر څه کولی شی، که ته عبدالملك او عبدالعزيز له دردناکی تباهی نه ژغورل غواړی نو یوازی یوه لاره لری.

: کومه لاره؟

: هغوی وپوهوه!

: افضل جواب ورکړ؟

زما ژبه د طاهر جادو نشی ماتولی!

د طاهر په باب اوس موږ ته څرگنده شوه چی هغه د خوارزم په اشاره دلته په

بغداد کی بغاوت جوړول غواری، په کومه ورځ چی د ده مقصد پوره شی په هغه ورځ به خوارزم ته ځی، خو د ده د کړو وړو سزا به د ده ملگری وگالی. افضل پوهیده چی دا د طاهر پر خلاف یو دروغ تور دی، خو چی کله د انسان په زړه کی بدی هیلی راپورته شی نو د خپل ضمیر د تسلی لپاره په دروغو خبرو هم باور کوی، ده وویل:

که دا خبره وی نو تاسو څه فکر کړی دی؟
مهلب وویل:

موږ د هغه نیول ضروری بولو، خو موږ نه غواړو چی له پوځ سره هغه خلک ټکر شی چی په دروغو خبرو هغه پر خپل ځان راتول کړی دی. موږ دا هم نه غواړو چی د یوه مجرم د نیولو پر سر د څو بی گناه خلکو وینی تویی شی، موږ له طاهر سره هم سختی کول نه غواړو، غواړو چی هغه پوه کړو او له دی مجایه یی وباسو، د ده په تلو به دغه فتنه پخپله غلی شی. د افضل زړه گواهی ورکوله چی دا دروغ دی، دغه خلک د هغه د وینو تپری دی، خو د ده د ضمیر لپاره دا یوه بله تسلی وه، هغه وویل:

که تاسو ماته ډاډ راکړی چی سختی به نه پری کړی نو زه ستاسو سره مرستی ته چمتو یم.
مهلب وویل:

پر هغه د تکلیف راوستو سوال نه پیدا کیږی، زما خو پر دی هم باور دی چی د هغه نیت سهی دی، د خلیفه او یا کوم بل مسئول سړی په اړه له ده سره د بدگومانی د راپیدا کیدو په سبب که څه خلکو د پارولو پرځای نیغ موږ ته راغلی وای موږ به یی بدگومانی لری کړی وای، خو اوس چی هغه ترڅو نیول شوی نه وی موږ خبره نه شو ورسره کولی، دا زما لپاره ډیره د خفگان وړ خبره ده چی داسی یو هوښیار او زړور ځوان د اولس د خدمت پرځای په اولس کی گډوډی راولی هغه هم د یوی بدگومانی په سبب.

ما له هغه سره دلیدو او د خبرو اترو هڅه وکړه، خو د هغه پتو مجلسونو ته ونه رسیدای شوم، که ته زموږ مرسته وکړی دا به ډیر لوی کار وی.

د لینکر سالار وویل: که افضل په دی هکله څه کولی شی نو خامخا به درسره مرسته وکړی.

قاسم وویل: کوم سړی چی د مسلمانانو ژوند د سمون په خاطر له خپل سره د

تیریدو همت لری هغه به د چا د دوستی پروا ونه کړی.
د افضل پر ضمیر اوس د ملامتی بار سپک شوی ؤ، هغه وویل:
خبره دا ده چی څرنگه چی ما تر اوسه له پوځه استعفی نه ده کړی هغوی پر ما
زیات اعتماد نه کوی، د ظاهر څو مرکزونه ماته معلوم دی، خو دا ماته معلوم نه
ده چی نن به هغه چیرته وی؟

هغه یوازی د شپې د خوب په وخت کی نیول کیدای شی، د ورځی لخوا د هغه
په شاوخوا کی ډیر خلک وی، زه به تر یو دوو شپو پوری د هغه د ځای درک درکړم
چی په دی ورځو کی چیرته شپه تیروی.

مهلب وویل : که ته په دی ماموریت کی بریالی شوی باوری یم چی خلیفه او
صدر اعظم به پخپله مننه درنه وکړی، او امکان لری چی تا د ډیر مهم منصب
لپاره مناسب ویولی.

افضل وویل:

مگر تاسو به دا وعده په یاد لری چی له ظاهر سره به بد سلوک نه کیږی.

مهلب ځواب ورکړ : زه په دی وعدی ولاړ یم.

بیا هغه پاڅید. قاسم ته یی وویل : اوس صدر اعظم ته ددی خبرو په باب څه مه
وايه.

قاسم ځواب ورکړ : نه! زه پخپله غواړم چی ترڅو موږ په خپل هدف کی بریالی
شوی نه یو د منډو رامنډو په باب مو باید څوک خبر نه شی.

(۳)

قاسم د خپلو میلمنو د رخصتولو لپاره تر بهر دروازی پوری ورسره راووت،
دروازی ته چی راورسیدل مهلب وویل : پرون صدر اعظم وویل چی ستاسو محل
هم د هغه له جاسوسانو نه پټ نه دی، که نن هم چا زموږ خبری اوریدلی وی نو...!
قاسم په خندا ځواب ورکړ:

د هغی کوتی په چت کی یوازی د کوترو یوه جوړه ځاله لری چی غوږونه لری
خو ژبه نه.

خو چی بیرته راوگرځید قاسم په دی خبره لږ اندیبنمن شو فکر یی وکړ چی که
ظاهر د دوی له دی مجلس نه خبر شی نو راتلونکی وینا به یی زیاته تونده وی.
په لاره کی یی د گلانو له پتیو نه څو گلان راوشکول او چی د خپلی کوتی وره

ته ورسید لږ ودرید او په چرتونو کی شو او بیا یی وموسکل د صفیی د کوتی په لور ورغی په زړه کی یی په وار وار ویل:

خدای پوهیپی چی هغه له مانه ولی داسی ترهیدلی ده؟

که هغه ویده وای نو ظاهر به خپ خپ ورغلی وای او په بستره به یی گلان ورته ایښودل، بیرته به تری تللی ؤ خو د هغه د کوتی له نیم کښ وره نه رڼا راوتله دی چی ورنژدی شو ودرید په څه فکرونو کی ډوب شو او بیا بیرته راوگرځید خو دوه دری گامه چی ولاړ له کوتی نهی . د چا د ورو ورو غږیدو غږ واوړید، سکینی او صفیی به د ویده کیدو په وخت کی یو بل ته کیسی اورولی، خو دغه غږ لږ دروند ؤ، بیا هغه د صفیی غږ واوړیده چی ورو ورو غږیده دی بیرته زر راوگرځید او دوره ترشا ودرید، دننه نه یی واوړیدل:

گوره دا د خبرو وخت نه دی، ته په بیره، ولاړه شه، بیا به تاته په وار وار زحمت نه ورکوم، واخله دا زما گوته، تاته به نور هم ډیر څه درکړم.

قاسم زر شاته شو او د یوی ستنی ترشا ودرید، ور خلاص شو او یوه نوکره گړندی راووتله د قاسم سره نژدی تیره شوه.

قاسم په چوپو گامونو له هغه ځایه په شا ولاړ او د یوی بلې لارې نه د مانې د دروازی زینو ته ورسید، نوکری چی هغه ولید هکه پکه ودریده.

قاسم تری وپوښتل : ته په دی ناوخته چیرته ځی؟

نوکره ووریده په ویره یی وویل : صیب ... زه!

قاسم ډاډ ورکړ ویی ویل : زه خو دیو نه یم ته ولی ویریبی؟

بیا یی ورته وویل : دلته راشه!

قاسم هغه تر مټ ونيوله او خپلی کوتی ته یی بوتله.

: ووايه چيرته روانه وي؟

نوکرې څه کړې وږې پلمی جوړی کړی خو قاسم یو ځلیدونکی خنجر راویوست

او ور ویی ښود هغی چیغی کړی:

ټول درته وایم ، ماته صفیی لیک راکړی دی.

: چیرته د چا لپاره؟

: د دروازی یوه پهره دار ته !

: څه ملندی وهی قاسم بیا د خنجر څوکه د هغی پر تټر ورکښیښود.

: نه، نه زه رښتیا وایم، ماته معلومه نه ده چی پهره دار هغه لیک چیرته وړی.

: لیک کوم دی؟

نوکرې له خپل لستونې نه یو ورېښمین دسمال راویوست په هغې کې یې نغښتی کاغذ راویوست د قاسم په لاس کې یې ورکړ قاسم پانه ولوسته لنډ شاته لیک داسې ؤ:

ستا په اړه یوه خطرناکه پریکړه شویده، افضل ستا د نیولو وعده کړې ده، ډیرې خبرې داسې دی چې زه یې په خپله درته ویل ضروري بولم، قاصد به هغه ځای دروښی چې هلته ته د څه خطر سره له مخامخ کیدو پرته له ما سره لیدلی شی، د خدای «ج» لپاره خامخا راشه!

د غوسې نه د قاسم شونډې رپیدې، نوکرې د هغه د بې رحمۍ کتو تاب رانه وراي شو او په ژړا شوه.

قاسم وغوړید ویی ویل: چوپه!

: زه بې گناه یم پر ما رحم وکړه، زه یوه نوکره یم، ما د صفیې د امر له منلو نه انکار کله کولی شوای ما وبخښه!

: ستا د خلاصون همدا یوه لاره شته چې له مانه خبره مه پتوه.

: زه هر څه ویلو ته تیاره یم.

: صفیې د ملاقات لپاره کوم ځای ښودلی دی او هغه پهره دار کوم دی چې ته لیک وروړی؟

: هغه سعید دی او ماته صفیې وویل چې سعید دې هغه جنوبي دروازی ته راولی.

: له دی نه وړاندې یې کله سره لیدلی دی؟

: نه!

: پیغام یې ورته رسولی؟

: هوکی!

: ته خبره یې چې دا پیغام چاته ور وړی؟

: نه، پردې یوازی سعید او د جنوبي دروازی پهره دار خبر دی، صفیې ماته

یوازی دومره ویلی چې زه یوازی د یوه بې گناه د ژوند ژغورل غواړم.

: ډیر ښه ته ولاړه شه دا لیک سعید ته وروړه، خو که دی دا ورته وویل چې ما

لیدلی دی نو لاس او پښې به دی وترم او د دجلی سیند ته به دې وغورځوم، چې

بیرته راغلی صفیې ته به هم دا خبره نه کوی، خو که هغې وویل چې تا ځنډ ولی

وکر څه خواب به ورکوی؟

نوکرې له لږ فکر وروسته وویل: ما تر اوسه لمونځ نه دی کړې زه به ورته ووايم چې د لمانځه لپاره وځنډېدم.

: ته ډیره هوبیاره یی، واخله، تاته به نور هم ډیر څه درکړم، او بیا قاسم څو طلايي سکی هم د هغې په لاس کې ورکښېښودی.

(۴)

سعید د بغداد د یوی گڼ میشته گوښی په یوه تنگه کوڅه کې تیریده بیا یی د یوه زاړه کور دروازه وشرنگوله، یو سړی راووت سعید یی وپېژاند هغه یی یوی بلی تنگی کوڅی ته بوتلو، هغه په لاره کې تری وپوښتل: کوم ضروری پیغام دی راوړی؟

: ډیر ضروری!

لږ ځنډ وروسته دواړه د یوه دری پوره کور په دروازه کې ودریدل، د سعید ملگری پنځه ځلی له لږ ځنډ وروسته دروازه وتکوله، چا د دروازی په منع کې له یوی وړوکی کړکی نه راوکتل، او د سعید ملگری یی وپېژاند دروازه یی خلاصه کړه.

د سعید ملگری وویل: دی دننه بوزه؟

سعید چې دننه ولاړ پهره دار دروازه بیرته بنده کړه، لږ ځنډ وروسته چې طاهر، عبدالملك او عبدالعزیز د صفی لیک ولوست له سعید نه یی ډول ډول پوښتنی کولی، سعید دا خبره تائید کړه چې افضل دننه مانی ته تللی ؤ، هغه دا هم وویل چې مهلب او د پوځ سالار یی هم دی مانی ته په تلو راتلو کې لیدلی دی، خو پر دی نه پوهیده چې صفی طاهر د څه لپاره وربللی دی.

دری وارو دوستانو لږ ساعت پردی بحث وکړ، د عبدالعزیز رایه دا وه چې د پوځ سالار، د بهرنیو چارو وزیر او صدر اعظم له افضل نه زموږ د اوسیدو ځایونه معلوم کړی دی او دوی به خامخا کومه خطرناکه پریکړه کړی وی، او صفیه د یوی ښځی په څیر ستا تر هدف ستا د سر خیر غواړی او ورته قیمتی ښکاری، هغه به په غالب گومان درته وایی چې ته له څلورو خواوو تر خطر لاندی یی ځکه خود خپل ځان د ژغورنی په فکر کې شه.

عبدالملك وویل:

زما د معلوماتو له مخی زه پر دی احتجاج کوم چی تاسو صفیه یوه عادی
نجلیه گنې، که د هغی خپل بنځینه احساسات څرگندول هدف وای په دی لیک کی
یې په څو کرښو کی کولی شوای.

عبدالعزيز وویل : مگر ددی د لیک له لاندون نه داسی ښکاری چی دی د لیک
لیکلو فرصت نه دی موندلی.

عبدالملك وویل : یعنی څه مجبوری به یې په مخ کی وی؟ ددغی مجبوری په
سبب یې طاهر ورغوښتی، اوس که طاهر ورنه شی نو هغه به څه گومان کوی؟
طاهر اوچت شو توره یې سنبال کړه ویی ویل : هغی ماته د خدای «ج» نوم
شفیع کړی دی. زه به خامخا ورځم هغی یو ځل زما ژوند ژغورلی، که زما پر سر
د هغی دا احسان نه وای هم ما به د قوم د یوی لور غږ ته لیک وایه.
عبدالعزيز وویل : نو زه درسره ولاړشم.

طاهر قاطع وویل : نه! موږ باید پر هغی اعتماد وکړو، که څه خطر وای هغی
به زه یوازی نه ورغوښتم.

(۵)

د صدر اعظم د محل د جنوبي دروازی نه چی طاهر ورننوت د سپوږمۍ په رڼا
کی یې صفیه ولیده، هغه د یوی گنې ونی لاندی ودریده، طاهر هغی ته ورنژدی
شو ویی ویل:
: ووايه!

: زه افسوس کوم چی یو ملگری دی غدار شو.

طاهر وویل : دا خبر، دی په لیک کی کړی، زه هغه ضروری خبره پوښتم چی
تایی په لیک کی یادونه کړی.

صفی چی د الفاظو کومې ذخیرې جوړی کړی وی د وچو پانو د هغه انبار په
خیر چی بهر وکی یې تیت پرک کړی داسی تری تیت او ورك شول، دی پخپله په
زړه کی پوښتل چی : ما دی د څه لپاره راوغوښت؟

هغی بیا پر خپلو حواسو د راقابو کیدو هڅه وکړه ویی ویل : زما یوه غوښتنه

ده.

: ماته ستا هره غوښتنه د امر په معنی ده.

: حکومت ستا د نیولو په تکل دی، که یې په څو ورځو کی په آرامه ونه

نیولی نو گومان کوم چی د زور له کارولو څخه به دریغ ونه کړی.

طاهر په داد وویل : ماته معلومه ده.

: نو د خدای «ج» په خاطر له دی ځایه ولاړ شه، تاته هر وخت خطر دی.

: زه له خطرونه نه ویرېږم، خو ستا له مشورې نه د مخه ما له دی ځایه د تلو

اراده کړی وه.

: کله به ځی؟

: ډیر زرا

: نو ما هم درسره بوزه!

طاهر تکان وخور یو گام شاته شو، خو صفیه ور وړاندې شوه تر لمن یی ونیو

وی ویل:

دا مانی ماته یو زندان دی، په دنیا کی زما هیڅوک نشته، زه له دی ژونده په تنگ شوی یم، زه په مدینه کی په کومه څپره کی ژوند غوره گنم، زما له بغداده کرکه ده، زما له دی محلونو نه کرکه ده چی د انسان په جامه کی ماران پکی اوسېږی.

: تاته بنیایی دا معلومه نه وی چی زما هدف مدینه نه خوارزم دی.

: زه هلته هم تلو ته تیاره یم.

: مگر د هغه ځای حالات تاته معلوم نه دی، هلته له پخوانه په زرگونو د قوم داسی لونی شته چی ساتونکی نه لری.

زه پر هغوی یوه بله نه ور زیاتوم.

نو زه به ستا تر بیرته راتلو پوری انتظار وکړم، ته وعده وکړه چی ما به نه

هیروی.

د طاهر ثریا ور په یاد شوه په غمجنه لهجه یی وویل:

زما نه اشتباه وشوه، زما گومان و چی ته زما له ارمانونو سره خواخوږی لری.

صفیه یو گام شاته شوه ودریده، بیایی په درناکه لهجه وویل : ورځه ما داسی

گڼله چی ستا په زړه کی له انسانیت سره همدردی ده، خو ته پر ځان مین یی، ستا

یوازی له خپل ذات سره محبت دی.

طاهر وویل : کاشکی تاته معلومه وای چی زه په ازغیو کی د مزله لپاره پیدا

شوی یم، زه تا له ځانه سره نه شم کشولی، تا چی له ماسره کوم احسان کړی

بنیایی زه یی بدل درونه گرځولی شم، زما ورمیر به تل پری تیت وی، زه ځان

غوښتونکي نه يم خو د يوه سپاهي په ژوند کي داسي پراوونه راځي چي هغه د ژوند ډيري غوره هيلي قربانوي، هغه د چا د خولو په بدل کي د وينو توښدلو ته چمتو کيږي خو د هغه ذمه واري هغه پردي مجبوروي چي د چا د اوښکو پروا هم ونه کړي او د جگړي ډگر ته روانيږي، ته په يوه شانداره ماني کي اوسي هم نفس دي تنگيږي. خو په ترکستان کي ستا په زرگونو داسي خوندي دي چي تر دي پراخ اسمان لاندې د سر پتولو ځاي نشي موندلي، اوس زما د زياتي پاملرني حقداري هغوي دي.

د اسلام بدنصيبه لوني د عراق، مصر او عربو د نورو آرامو ښارونو اوسيدونکو خونديو ته فريادونه کوي چي که ستاسو ميړونه، وروڼه او دوستان زموږ مرستي ته را رسيداي شي نو د خداي «ج» لپاره يي لاره مه تړي!

صفيي خپلي اوښکي پاکي کړي ويي ويل : ما وبخښه، ورځه خداي «ج» دي مرستندوي شه، ما پر تا غلط گومان وکړ، زه يوه ښځه يم... ولاړ شه...!

دا تر دروازي ورسره ملگري وه، د سعيد په اشاره پهره دار دروازه خلاصه کړه، طاهر يو ځل مخ وړ واراوه شاته يي ور وکتل، د هغي څيره تازه او پر شونډو يي موسکا وه، په اوښکو لمبيدلي، ښايسته او سپيڅلي موسکا چي په يوه وخت اروا پاله هم وه او حوصله ماتوونکي هم.

: ته خو به له مانه خفه شوي نه وي؟ طاهر زړه نا زړه وپوښتل:

: هغي په خواږه آواز وويل : نه! ته خو به ما هيروي نه!

طاهر ځواب ورکړ : هيڅکله نه!

طاهر گړندي له دروازي ووت او صفيه په دروازه کي ودریده، هغه يي څاره، هغه له زينو څخه ښکته کيده چي ناڅاپه له ښي او کيښي لوري دوي ډلي سپاهيان رابښکاره شول، طاهر پخوا له دي چي توره وباسي د پنځلس شل تنو په منځ کي ايسار شوي و.

صفيي په زوره وويل : سعيده وتښته.

سعيد او دوه تنه پهره داران د ماني د يوه کونج په لوري په منډه ولاړل صفيه له دروازي راووتله خو قاسم په زينو کي ور وخوت او د هغي مټ يي ونيو ويي ويل : صفيي! تا نن ډير لوی کار وکړ، ورځه اوس آرام وکړه، او هغه د ده په اوسپنيزو مټو کي بي وسه وه ورسره روانه شوه، څو گامه چي ولاړ ودرید سپاهيانو ته يي وويل : سعيد لکه چي وتښتيد هغه هم راوښيي.

د کور دننه قاسم صفيه خپلی کښتی ته ور تپله کړه او له بهر نه یی دروازه پسی زنگیر کړه.

چی بیرته راغی قاسم د مهلب په ډیر تینگار طاهر هغه ته وسپاره پهره دارانو د محل ټول ځایونه ولټول خو سعید او دوه تنه پهره داران یی ونه موندل، بالاخره یوه سپاهی خبر ورکړ چی د مانی یوه کښتی ورکه ده، تر اوسه به دوی پلې غاړې ته رسیدلی وی.

د نیمې شپې نه وروسته چی کله مهلب طاهر د زندان ساتونکی ته سپاره سعید او د هغه ملگرو عبدالملك او عبدالعزیز ته خپله کیسه اوروله.

(۶)

طاهر بن یوسف د دجلی د سیند په غاړه د لوی زندان په یوه تل خونه «زیر زمینی» کی قلف و، سهار شوی و خو په زندان کی لا تیاره وه، دوه تنه پهره دار راغلل چی دی یی ویده ولیده دودی یی ورته کښیښوده او تری ولاړل، یو دوه ځله یی سترگی وغړیدلی خو چی تیاره به وه بیرته به په لټ واوښت او ویده به شو. بالاخره یی داسی احساس کړه چی څوک یی خوځوی او له خوبه یی پاڅوی.

هغه په اړخ واو، ت ویی ویل : څوک یی؟

: کرار غږیوه!

: طاهر ووریده سترگی یی وغړولی او په تیاره کی یی په څیر له کتلو وروسته یو بل څوک ولیدل چی نژدی ورته ولاړ و جگ شو او کښیناست.

نا آشنا سپری ورته وویل : له کومی ورځی چی دا زندان جوړ شوی دی ښایی دومره د اوږده خوب خاوند نه وی ورته راغلی، اوس خو ماسپښین کیدونکی دی.

طاهر وویل : زه له ډیرو شپو راسی ډاډمن نه یم ویده شوی.

: نو ډاډه اوسه نور عمر به دلته په مزو ویده یی.

: ته څوک یی؟

: زه یو وخت یو څوک وم، اوس یو بندی یم.

: د شپې یی چی زه دلته راوستم زما په گومان دلته څوک نه وو ښایی ته یی

همدا اوس دلته راوستلی یی؟

: نه زه له څو میاشتو را په دیخوا شاهی میلمه یم، زما او ستاد کوتی په منځ

کی د یوه دیوال پرده ده، داسی ښکاری چی دغه د ځمکی د تل کوتی لومړی

ډیری پراخی وی خو وروسته چی د بندیانو شمیر زیات شو دیوالونه یی پکی پورته کړل او په دوو برخو یی ویشلی.

: نو ته په کومه لاره دلته راغلی؟

نا آشنا حُواب ورکړ: راشه زه یی دروښیم. په پیل کی دلته لیدل گران وی، ته زما مټ ونیسه، ویرپه مه، خو شپې وروسته به زما په خیر ته هم په تیارو کی په لیدو بلد شی، طاهر له نا آشنا سره له یوه تنگ محراب نه د تیریدو په وخت وویل: دا خو ډیره پراخه لاره ده.

هغه حُواب ورکړ: نه تر اوسه تا د خپلی خونې اندازه نه ده اټکل کړی.

دا دروازه هغه په دوو برخو ویشی، زما کوټه هم دغسی ده، خو گامه چی نور ولاړل نا آشنا سرې تپت شو حُمکی لوری ته یی اشاره وکړه ویی ویل: وگوره! دا سوری زما کوتی ته ورغلی دی، له دی لاری تیریدل بلدیدل غواړی، ته بنایی تیر نه شی لږ چاغ هم یی خود یر زر به ما غونډی ډنگر شی، زه چی لومړی دلته راغلم ډیر چاغ وم، تر یوی میاشتی پوری دلته د لنده بل له امله په سرې تبه راخی او اشتها سوخی.

: دا لاره تا څنگه ومونده؟

: کله یی چی زه دلته راوړم یو سرې په دی کوټه کی ؤ چی سر به یی له دیوال سره جنگاوه، تر دوو دری ورځو پوری می څه پروا ونه کړه خو بیا می یوه ورځ د ده په حُواب کی دیوال ور وډباوه، چی بیا لږ ځنډ وروسته زما په کوټه کی دیوال ته نږدی چا له حُمکی سر راویوست او ویی ویل:

السلام علیکم!

زه دومره وویریدم چی که د تیبنتی لاره وای نو تیبنتی دلی به وم، هغه راته وویل: مه ویرپه زه ستا گاونډی یم، له لږ ځیر وروسته می وپیژاند، هغه قاضی ابو داود ؤ چی په یوه دوسیه کی یی د پخوانی صدر اعظم د خوبتی سره سم له پریکړی کولو نه انکار کړی ؤ، دا لاره هغه زما د راتگ نه ډیر پخوا جوړه کړی وه، هغه ماته وویل چی د بی کاری نه په تنگ شوم بیا می د غولی دوی تختی لری کړی نمجنه حُمکه می د یوه مات لوبنی په کودی وکیندله، هغه ویل چی په خو ورځو کی می دغه سوری جوړ کړ خو چی په دی کوټه کی می څوک ونه موندل ډیر خفه شوم، په همغه لومړی ملاقات هغه زه پر ځان مین کړم خو دوه نیمی میاشتی پس هغه وفات شو.

په‌ره دار دلته سهار او ماښام دوه ځله راځي، له هغه وروسته به ټوله ورځ او ټوله شپه دواړه سره ليدلای شو. يوازي د جمعې په ورځ هغوی د جاروکولو لپاره راځي. په هغه ورځ به دغه تختی پردی سوری ور ايږدي او غوره دا ده چې خپله جامه هم دلته وغوروي. ته به هم خامخا زما په څير په اوږده بند محکوم وي. ماته معلومه ده چې د جيل دی کټو ته هغه څوک رالېږي چې بی گناه دی، خو ته زلمی یی زه حيران یم چې حکومت ولی دومره مهم بللی یی؟ ما بنایي چيرته ليدلی یی! راځه هغه بل لوری ته ولاړ شو هلته تياره لږه کمه ده.

طاهر له نا آشنا سره بيا کښيناست، هغه ورته وويل: دودی وخوره.
طاهر ځواب ورکړ: زما اشتها نشته.

هغه وويل: دا رښتيا ده چې دلته هر بندي لومړی ورځ دودی نه خوری، ما هم دری ورځی ونه خوره خو بيا ورو ورو سړی عادت کېږي.
ښه ته اوس دا ووايه چې ته تردی ځايه څه وړ راورسيدلی، زه ستا نور څه درد نشم دوا کولی خو يو بل ته به خپل خپل داستان واوروو او خپل غمونه به سره سپک کړو.

زما گومان دی چې ته خامخا ما چيرته ليدلی یی، دلته چې سړی راشی حافظه یی ډيره خرابېږي.

: زما نوم طاهر بن يوسف دی.

: طاهر بن يوسف! ما دا نوم هم اوريدلی دی، ته په پوځ کی وی؟
: نه!

: نو په کومه اداره کی وی؟

: په يوه کی هم نه، زه بغداد ته د يوه لوی ارمان لپاره راغلی وم.

: نو بيا سهی ده دغه زندان د هماغو خلکو نصيب دی چې بغداد ته د لویو ارمانونو لپاره راځي، د خليفه او نورو اميرانو د غضب وړ هماغه څوک وی چې خدای «ج» تری خوښ وی، ښه ده اوس ماته خپله کيسه واوروه!
طاهر بغداد ته د راتلو او له قاسم سره د توری وهلو له مسابقي نه خپله کيسه پيل کړه.

نا آشنا یی خبره ورغوځه کړه ویی ويل: رايا د شول ته همغه ځوان یی، ما هغه ورځ هم دعا کوله چې خدای «ج» دی له بد نظره ساته، ښه وړاندی څه وشول؟
طاهر د خوارزم له سفیر سره د خپل ملاقات يادونه وکړه چې هغه تکان وخور

ویمی ویل : ماته وگوره، زه وحید الدین یم.
: ته اظاهر ناخاپه وپوبنتل!

: هوا هغه بدنصیبه زه یم، زما له دی حایه د خلاصیدو امید نشته، او زه که
خان درته بی گناه ثابت کړم کومه گټه نشم کولی، خو اوس دواړه ملگری یو محکه
زه ستا د تسلی او ډاډ لپاره خدای پاک حاضر گنم او سوگند کوم چی ما چنگیز
خان ته څوک نه دی لیرولی.

ظاهر وویل : زما پر تا باور دی، که هغوی پر تا څه جرم ثابتولی شوی نو په
برالا محکمه کی به یی محاکمه کړی وای، زه یوازی دا پوبنتنه کوم چی ته یی څه
رخت او څه ډول دی بندیخانی ته راواستولی؟

لومړی دی ته خپله کیسه تمامه کړه، وروسته به زه ستا د ټولو پوبنتنو ځواب
درکړم، ظاهر تر پایه خپله کیسه وکړه. وحید الدین تر لږ ځنډه په ژورو فکرونو
کی ډوب هغه ته کتل، بالاخره یی وویل:

اوس زه ستا پوبنتنو ته ځواب درکوم، ستا د کیسی له اوریدو وروسته زما دا
شک په یقین بدل شو چی زه د مهلب بن داود په دسیسی کی رابنکیل شوی یم.
دغه سړی په بغداد کی د چنگیز د سفیر ملازم ؤ، د شهزاده مستنصر په سفارش
ما په خپل دفتر کی راسره ونیو د ده د علم په اړه باید ووايم چی زه یی اوس هم
ستایم، د خپل عمر په تناسب هغه ډیر هوښیار دی، د شهزاده مستنصر په واسطه
یی تر خلیفه پوری اړیکی ورسیدی، او ما داسی احساسوله چی زه هسی تش په
نامه د بهرنیو چارو وزیر یم، د سپینو او تورو ټول اختیار له هغه سره ؤ، که زما
ورځ نه وای گرځیدلی نو مخکی می باید استعفی کړی وای، خو زما په برخه دغه
ذلت ؤ، ما یو دوه ځله هغه ته د استعفی خبره وکړه. خو خلیفه ته یی شکایت
وکړ، خلیفه پر ما پټکی وکړی، له هغه وروسته ما له هغه نه سترگی پټی کړی د
چنگیز خان د عروج داستانونه چی مشهور شول نو هغه ماته مشوره راکړه چی له
چنگیز خان سره د دوستی تړون لاسلیک کړو او د خوارزم پر خلاف یو محاذ جوړ
کړو. ما ددغه خبری مخالفت وکړ اول هغه هم چوپ شو. ما صدر اعظم ته څو
ځلی شکایت وکړ چی دغه سړی خطرناک دی خو هغه ددی خبری پروا ونه کړه، یوه
ورځ زه خلیفه وروغوښتم امر یی راته وکړ چی د چنگیز خان په نامه د دوستی یو
پیغام واستوم، خو ما دا عذر وړاندی کړ چی په اوسنی حالت کی زموږ استازی ته
له خوارزم نه تیریدل او قراقرم ته رسیدل نا ممکن دی.

دریم فصل

که هغه په لاره کې ونیول شی نو د خلافت د دربار بدننامی به وی، خلیفه چی زما دلیل واورید هیڅ یی زور ورنه کړ، خو څو ورځی وروسته مهلب راته وویل چی نن صدر اعظم خلیفه ته یو لیک وړاندی کړ چی د خوارزم حکومت د بغداد ډیر استازی د تلاشی نه وروسته له هغه نه ایستلی دی او په بغداد کی یی خپل لیکونه ته را استولی دی، هغه دا هم راته وویل چی په هغه لیک ستا لاسلیک دی ځکه خوبه دا ده چی ته چیرته غلی شه خو ما د هغه مشوره ونه منله ورته ومی ویل : څرنگه چی ما داسی لیک نه دی لیکلی نو زما له پوښتنی او پلتنی څه ویره نشته، زه همدا اوس د خوارزم د سفیر، صدر اعظم او خلیفه په وړاندی خپله صفایی وړاندی کوم، خو چی کله زه له دروازی راووتم بهر نهه، لس تنه سپاهیان او کوتوال ولاړ وو. د مهلب په اشاره یی زه ونیولم اوس راته معلومه شوه چی مهلب زما په جعلی لاسلیک پیغام استولی او له ما وروسته چی خلیفه هغه سمدستی زما پرځای وتاکه دا معنی لری چی دا هر څه د خلیفه په اشاره شوی دی. هغه د بدننامی له ویری زما د محاکمی کولو څخه ویریده او د خوارزم د سفیر د تسلی لپاره به یی زما له بندی کولو وروسته هغه ته ویلی وی چی مجرم چیرته تبتیدلی دی.

ستا په گومان صدر اعظم په دی دسیسه کی شریک نه دی؟

نه! که هغه شریک وای نو زما سره به مهلب هم دلته یوځای ؤ، زما په گومان خو هغه زما له بندی کیدو څخه هم نا خبره دی، که نه نو هغه به برالا په محکمه کی زما په باب عرض کړی ؤ، زه دا منم چی هغه تر وروستی حده چاپلوسی خوبوونکی دی. خو له مغلو نه یی کرکه ده، او هغه د خوارزم سره د بنو اریکو پلوی ؤ.

د هغه تر ټولو ستره کمزوری له خپل نالایق زوی قاسم سره مینه ده.

طاهر وویل : مگر خلیفه چنگیز خان ته په پیغام استولو کی ستا نوم ولی استعمال کړ؟ هغه په آسانی ستا پر ځای مهلب او یا بل څوک ټاکلی او د خپل لاس آله گرځولی شوی.

: دا ددی لپاره چی د استازی د نیول کیدو په صورت کی په داسی ځا تور ولگیرې چی خدمتونو ته یی نور خلیفه ضرورت ونه لری، زما په اړه د خلیفه یقین راغلی ؤ چی زه به په دی مسأله کی راز ونه ساتلای شم.

اور او وینی

علاو الدین محمد خوارزم شاه د لومړی ماتې نه وروسته شمال لویدیز ته مخه کړه او د سیحون «آمو» په غاړه یې وارول، د جنوب له ښارونو نه د نورو پوځونو د ور رسیدلو په انتظار شوه د قوقند له فتحی وروسته چنگیز خان د آمو سیند په بهیر کی د شمال لویدیز پرځای د لویدیز لوری ته مخه کړه او خپل زیات پوځ یې جنوبي لوری ته واستاوه.

هغه له دی محاذه د خوارزم شاه د پام اړولو لپاره خپل دوه زامن په شمال کی «اترار» لوری ته واستول، خوارزم شاه په خپل گومان د چنگیز خان زامنو ته د سیحون، پر غاړه د یوی سختی ماتې ورکولو لپاره یې دریغه پوځی تیاری نیولی ؤ. خو ناڅاپه یې خبر واوړید چی د چنگیز خان پوځ د جنوب ختیځ څخه د آمو سیند په بهیر د سمرقند او بخارا په لوری را روان دی، محمد شاه ته سمدستی دوی اندیښنی پیدا شوی لومړی د خپلی حکمرانی دوی مضبوطی کلاوی د ده له لاسه د وتلو اندیښنه له بله پلوه که دغه دوه مضبوطی کلاوی د ده له لاسه ووزی نو د آمو سیند څخه د ارال تر جهیل پوری به ټوله پراخه سیمه په ډیره آسانی د دوی له لاسه ووزی او په جنوب کی به د مرستی او اذوقی لاره پری بنده شی.

محمد شاه په دی وخت کی هم د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او په یوه محاذ پر خپل ټول ځواک د مغلو د مقابلی پر ځای ئی د لښکر زیاته برخه د مختلفو ښارونو د دفاع لپاره واستوله، څلویښت زره تنه پوځ یې د آمو د سیند پر غاړه آبادو ښارونو د ساتنی لپاره پرېښودل او هغه بخارا ته مخه وکړه، دیرش زره تنه یې هلته پرېښودل او له پاتی لښکر سره سمرقند ته ورسید.

په دی موده کی د چنگیز خان یو زوی تر آمو پوری ووت او په اترار یې یرغل کړی ؤ، د ښار والی تر وروستی سلگی وچنگید او چی مغلو برجونه او دروازی ور ونړولی او د ده پاتی پوځونه یې هم تر تیغ تیر کړل هغه په یوه برج وخت او یوازی یې پر مغلو د غشو باران جوړ کړ، چی غشی یې خلاص شول بیا یې پر

خښتو ویشتل.

بالاخره هغه ژوندگاونیول شو او د چنگیز خان دربار ته یی بوتلوه چنگیز خان یی په غوړونو او سترگو کی ویلی شوی سرب وروخڅول او ویی واژه.

د چنگیز دوهم زوی تاشقند ونیو، بیا د مغلو لښکر په څو برخو وویشل شو او د آمو «سیحون» د سیند په غاړه یی څو وړوکی ښارونه لاندی کړل.

چنگیز خان له خپل یوه زوی «تولای» سره د بخارا په لور وړاندی ولاړ او په لاره کی پراته کلی یی په وینو او اورونو کی راوغښتل، خوارزم شاه په سمرقند کی د هغه د پرمختگ خبر واورید، د پوځ د سردارانو اوس هم دا نظر ؤ چی د چنگیز خان سره باید یو پریکنده جنگ وشی، خو خوارزم شاه بیا هم د بخارا برجونه او مورچل مضبوط ویلل د دوی رایه یی رد کړه او د ښار د ساتنی لپاره یی نور پوځ هم ور واستاوه، پردی سربیره یی د جنوب له ښارونو نه سمرقند ته د لښکر استولو امر وکړ، خوارزم شاه دا هیله درلوده چی مغل به د بخارا په نیولو څو میاشتی تیروی او په دی موده کی به دی د خپل سلطنت شریذلی نظم او اداره بیرته راسمبال کړی.

چنگیز خان د ښار له کلابندی نه څو ورځی وروسته دا احساس کړه چی د ښار فتحه کول دومره اسانه نه دی، په تیرو فتحو کی هغه د وسلو جوړولو ډیر مسلکی ماهرین نیولی وو، چی په هغوی کی ځینو د دوی خدمتگاری قبوله کړی وه، د یوه سړی په مشوره چنگیز خان پر ښار اور لرونکی غشی ور وویشتل، د اورنیو غشو له امله د ښار په یوه گوټ کی اور بل شو، چی په ټول ښار کی له دی پیښی نه گډوډی او وارخطایی گډه شوه.

ترکی پوځونو له مجبوری نه له ښار نه بهر مقابله او جگړه پیل کړه، خو ماته یی وخوړه، مغلو هغوی له څلورو خواو را ایسار کړل او ټول یی تر تیغ تیر کړل. د ښار مخور چی له پوځ نه محروم شول چنگیز خان ته یی د یوه هیأت استولو پریکړه وکړه، د ښار یو منلی سپین رویی امام زاده رکن الدین له دی پریکړی سره مخالف ؤ، هغه د ښار د سپین روهو په مخکی احساساتی خبری وکړی ویی ویل : موږ لږ تر لږه تر شپږو میاشتو پوری د ښار نه دفاع کولی شو، زما باور دی چی د سمرقند پوځونه به په دی حالاتو کی دلته را رسیږی، اوس به چنگیز خان د ښار د دروازو د خلاصولو په خاطر زموږ هر شرط ومني، خو د مغلو په باب دا گڼل چی دوی به د کومی ژمنی پابند پاتی شی د ځان تیر ایستل دی. کله چی د مغلو

پوځونه ښار ته ننوزی نو هماغسی سلوک به درسره کوی چی د اترار او تاشقند له اوسیدونکو سره یی کړی.

خو د امام زاده غوږ د صحرا فریاد ته ورته شو چی هیچا وانه ورید د ښار د مشرانو استازو چی له چنگیز خان سره ولیدل پر ښاریانو یی دا زیری وکړ چی تاسو سرونه، عزت او مال خوندی دی، د ښار نوی حاکم به هم مسلمان وی او د ښار دروازی بیرته شوی.

(۲)

رکن الدین سهی ویلی وو، د بخارا خلکو وحشت او ستم پر خپلو سترگو لیده، هغه مدرسې چی د قرآن زده کړه به پکی کیدله د مغلو پوځیانو اسونه پکی وتړل او طبیلی یی تری جوړی کړی، چنگیز خان د بخارا د لوی جومات په مخکی له اس نه پلی شو، له یوه سړی نه یی وپوښتل:

دا ستا سو د پاچا کور دی؟

: نه دا د خدای «ج» کور دی.

چنگیز خان جومات ته ننوت حاضر و خلکو ته یی په خطاب کی وویل : زما پوځونه ستومانه شویدی هغوی خوب او خوراک ته اړتیا لری، هغوی ته د خپلو کورونو دروازی خلاصی کړی، او زموږ د اسونو لپاره دغسی پراخ مخایونه خالی کړی او وابنه هم ورته تیار کړی، په یاد ولری چی تاسو د خدای «ج» له قهر نه ویرپړی او زه دریاندی د خدای قهر را نازل شوی یم.

چنگیز خان خپل یوه ترجمان ته وویل چی دغه خبری دوی ته ووايه او بیا له جومات نه ووت، دا یی پیل و وروسته بیا چی د بخارا اوسیدونکو څه ولیدل د دوی له اټکل او تصور څخه ډیر زیات وو، د شپې مهال نارینه و ته خپلو کورونو ته د ننوتلو اجازه نه وه، دوی به بهر د کورونو په مخ کی ولاړوو او د کورونو دننه یی د مغلی سرتیرو وحشیانه خنداگانی او د خپلو تورسریو زړه رپړدونکی کرپړی اوریدی، که به د چا غیرت په جوش راغی او خپل کور ته به یی د ننوتلو هڅه وکړه د پهره دارانو د توری په گوزار به پر خاورو او وینو کی راپریوت.

د امیرانو پر مانیو د مغلو پهری له دی نه هم سختی وی، هغوی ته به یی ډول ډول شکنجی ورکولی او د پټو خزانو پوښتنی به یی تری کولی، چی کله به دوی کومه خزانه ور وښودله نو ورته ویه یی ویل چی تا نور هم ډیر څه غلی کړی دی.

هغوی به چی څه درلودل تول به یی ورکړل خو تاتاریانو به تر مرگه نه پرېښودل. د بخارا د اوسیدونکو په لاس به یی بیلونه ورکړل او د امیرانو د ماڼیو تاداونه به یی پری کیندل. او کله چی دوی پوه شول چی په بخارا کی څه د کار شی پاتی نه دی نو د ښار اوسیدونکی یی یوه پراخ میدان ته راوستل، نور له چا سره شك نه و چی له دوی سره به څه کوی.

هر لوری ته د ماشومانو او ښځو زړه بوږنوونکی کرپړی اوچتی وی، د نارینه و په سترگو کی اوښکی وی، ښځی په کرپړو چیغو او ژړا له نارینه و نه جلا کړای شوی د بی کسانو سترگی اسمان ته اوچتی وی، له هغوی نه آزادی اخستل شوی وه او په ښار کی د دوی له کورونو نه اورونه او لمبی جگی شوی وی، اوس د دوی ښځی هم تری اخستل شوی وی، هغه پرده داری ښځی چی تر اوسه یی مخ لمر نه و لیدلی، تاتاریانو د دوی د زامنو او میړونو د وړاندی د دوی پر عصمت تیری کاوه، د نارینه و مخی ته د مغلو د سپرو د نیزو دیوال ولاړ و او له هغوی نه وسلی ټولی شوی وی.

امام زاده رکن الدین چیغی کړی : بی غیرتو! څه ته گوری! له څلورو لوریو د تکبیر چیغی اوچتی شوی او د بخارا اوسیدونکی د مغلو پر لښکر ور پریوتل، د تشو لاسو او دتورو مقابله پیل شوه، خو په څو شیبو کی زیاتو خلکو په تش لاس له مغلو نه نیزی، توری او خنجرونه اخستی وو، هغو سرتیرو چی د تورسریو بی عزتی یی کوله زیاترو د توری سنبالولو او پر اس سپریدو فرصت ونه موند، خو د مغلو زیات لښکر پر اسونو سپاره او هر ډول مقابلی ته چمتو وو هغوی په څو حملو کی د مریو انبارونه جوړ کړل، بیا هم دوه زره تنه مغلی عسکر وژل شوی وو، هغوی په غوسه شول او په څو ساعتونو کی یی ټول ووژل او ډگر یی صاف کړ، یوازی څو تنه تور سری پاتی شوی د هغوی لاسونه یی په رسیو وتړل او بیا یی د اسونو پر زینونو بانندی وتړلی او د سمرقند په لوری یی کوچ وکړ، پر اسونو تړلی ښځی تر ډیره له اسونو سره سمی نه شوا ځفستلای، هغوی به وغورځیدی او چی ساه به یی ورکړه مغلی سپاره به په خنجر له زین نه پری پری کړ.

چنگیز خان د بخارا په فتحه دومره خوښ نه شو لکه چی د خپلو دوه زره جنگیالیو په مرگ چی خفه و.

(۳)

سمرقند په دفاعی لحاظ د خوارزم شاه تر ټولو مضبوط ښار ؤ، د ښار د ساتنې لپاره یو لک اولس زره تنه پوځ تیار ؤ، خو د مغلو په لاس د بخارا د فتحې د خبر له اوریدو سره د سلطان اعتماد ولړزیده، د ښار قوماندې یې څو سردارانو ته وسپارله او پخپله د بلخ په لورې ولاړ، پوځ چې له دوو لویو شخصیتونو څخه د سهې لارښوونې هیله درلوده هغوی په سمرقند کې نه وو، د پاچا زلمی زوی چې د خوارزم زمري یې ورته ویل، د هیواد په شمال لویدیځو برخو کې پوځ راتولاره، هغه خپل سرتېبه پلار ته استازی واستاوه او سمرقند ته یې د راتلو اجازه تری وغوښتله خو د سلطان له طرفه دا ځواب ورغی چې: ته زما څخه زیات د تجربې خاوند نه یی. چې کله درته ضرورت شو راوبه دی غواړم.

دوهم تیمور ملك ؤ چې د قوقند په جگړو کې یې ټول ترکستان پر میرانه او توره اعتراف وکړ، د هغه په باب د سمرقند د زارې او واړه دا رایه وه چې په یو لک اولس زره پوځ مغلو ته په هر میدان ماته ورکولی شی. خو چې سلطان سمرقند ته راغی هغه یې د بلخ شاوخوا جنگیالیو قبیلو د منظم کولو لپاره ولیږه.

کله چې خوارزم شاه هم له سمرقند نه ووت نو په ټول لښکر کې مایوسی خپره شوه، سرداران او امیران له پخوانه د رقابتونو په سبب په مختلفو ډلو او ټولگیو ویشل شوی وو، چې دیوه با نفوذه سپری له سر مشری نه محرومیت د دوی ترمنځ اختلافونه نور هم زیات کړل.

د کلابندی په دوران کې د چنگیز خان یو زوی چې د سیحون «آمو» د سیند په شاوخوا کې یې ډیر ښارونه او ښارگوټی ونيول له زیات شمیر بندیانو سره له خپل پلار سره یوځای شو، د سمرقند برجونه او دیوالونه ډیر مضبوط وو، د وولس او سپینزی دروازی چې په برجونو کې یې ساتونکی ناست ؤ نه فتحه کیدونکی وی.

چنگیز خان د دیوالونو او برجونو په شاوخوا بندیان د مورچلو پر جوړولو وگومارل او د اوږدې کلابندی تیاری یې پیل کړ، د ښار ساتونکی پوځ دا احساس کړه چې تر دوو میاشتو پورې به تاتاریان په شاوخوا سیمه کې دومره پښې ښځې کړې چې بیا که له بهر نه له موږ سره مرسته کیږي هم نو ښار ته به یې را رسیدل امکان نه لری، د مورچلونو د جوړولو لپاره له شاوخوا کلیونه د بندیانو نوری ډلی راوستل شوی.

ددغو حالاتو سره د مقابلی په خاطر د پوځ سردارانو پریکړه وکړه چې بهر وروزی او مقابله وکړي، ترکان ډیر په میرانه جنگیدل او په هماغه شیبو کې چې

د مغلو د لښکر پښې په لږزیدو شوی خو تنه پوځی سرداران چی پخوا یی له چنگیز خان سره معامله کړی وه له دیرش زره پوځ سره له هغوی سره یوځای شول. د فتحی نه وروسته چنگیز خان په لومړی ورځ د دوی خاطر وساته، دوی ته یی د اغوستو لپاره د مغلی پوځیانو جامی ورکړی، خو کله چی په ښار کی له عامی وژنی نه بیغمه شول هغه دیرش زره غداران یی له سردارانو سره یوځای په خوب ویده په مرگ وسپارل. چنگیز خان د دښمن له غدارانو نه د کار اخستو قایل ؤ خو د هغوی په ژوندی پرېښودو نه ؤ.

د سمرقند له فتحی نه وروسته چنگیز خان خپل ډیر غوره سپاره په خوارزم شاه پسی ور واستول. چنگیز خان گومان کاوه چی که خوارزم شاه فرصت وموند نو په څو ورځو کی به نور لښکر تیار کړی. ځکه خو هغه تعقیب کونکو پوځیانو ته حکم وکړ چی په هره بیه د خوارزم شاه درک ولگوی او چی په کوم ښار کی دی هغه کلابند کړی، له نورو ښارونو نه لاره کپه کړی او په خپل حال یی پرېږدی. خوارزم شاه ته هم معلومه شوه چی چنگیز خان د نورو ښارونو له نیولو وړاندی دده د نیولو لپاره هڅی کوی. هغه له مختلفو ښارونو څخه تیر شو او نیشاپور ته ورسید، تاتاریانو د لاری ښارونه پرېښودل او همالته ورسپسی ور ورسیدل، خوارزم شاه همدان ته مخه کړه خو مغل د سیوری په څیر ورسپسی وو، په یوه ځای کی یی را لاندی کړ او د خوارزم شاه نه پرته یی د هغه نور زیاتره ملگری تر تیغ تیر کړل خوارزم شاه پخپله په غشو زخمی و تښتید، اوس په دی دنیا ده ته تر ټولو ستره مسأله د ځان ژغورل وو، د هغه خپل ملگری تری په تنگ شوی وو، او چی له څلورو خواو نه مایوس شو د خزر بحیری په غاره یی وارول، د ټولو قبیلو سردارانو ته یی ځلک واستول خو هیڅوک یی مرستی ته ورو نه رسیدل.

(۴)

خوارزم شاه نور په دنیا کی په هیچا اعتماد نشو کولای، د مغلو په څیر یی هر وخت له خپلو ملگرو نه هم د ځان ویره احساسوله، ده به د ځان لپاره څو څیمی درولی، خو له یو دوو غلامانو نه پرته به هیچا ته دا معلومه نه وه چی نن شپه به هغه په کومه څیمه کی ویده وی. یوه شپه دی له خپلی پراخی څیمی څخه راووت او په یوه وړوکی څیمه کی ویده شو سهار لومړی څیمه په غشیو سوری سوری وه. یو ماښام د سمندر په غاره ولاړ ؤ، چی له لیری یی گردونه ولیدل چی پورته

شول، شك ورته پیدا شو چی مغلیان راغلل، خو یو سپاهی راغی خبر یی ورکر چی دا د مسلمانانو لښکر دی، لښکر چی را نژدی شو ودریدل هغوی یوازی پنځه زره تنه وو، خوارزم شاه مایوس شو یو سپور وړاندی راغی او خوارزم شاه یی له لیری وپیژاند اس یی ور وزغلاوه نژدی ورغی
دا جلال الدین و.

یوه شیبه پلار او زوی یو بل ته کتل، خوارزم شاه وویل:
جلاله! له اس نه نه پلی کیږی!

: نه زه باید ډیر لری ولاړ شم، زه یوازی ددی پوښتنی لپاره راغلی یم چی زه دی د څه لپاره رابللی وم؟

: نو ته زما مرستی ته نه یی راغلی؟

: په دی ویرانه کی تا ته د څه شی خطر دی؟ زه د مرگ په لټه پسې ځم، له مرگه د تښتیدونکو به څه مرسته وکړای شم؟

خوارزم شاه ور وړاندی شو د جلال الدین د اس جلب یی ونیو ویی ویل: نه نه زه تانه پریرېدم چی ولاړ شی، ځمکه پر ما تنگه شوی ده، ته زما وروستی تکیه یی، راځه زه خپله خیمه دربنیم چی په غشو سوری سوری ده، نن ټوله دنیا زما دښمنه ده، ایا زما زوی هم زما مرسته نه کوی؟

جلال الدین ځواب ورکر: کاشکی تا له دنیا سره څه ښیگنه کړی وای. ستا په سبب هیواد ته د یوه وحشی غلامی ور په برخه شوه، تا یوازی د ځان د ژغورلو په خاطر ټول هیواد لیوانو ته وسپاره، اولس ستا د اشتباهاتو سزا گالی، مسلمانان ستا په خاطر د مغلو له لاسه د خپلو خویندو او نوروانو بی پتی گوری، نن ته دا پیغام ور استوی چی راشی زما پر خیمه پهره وکړی خو په کومه خوله؟
جلاله! جلاله زه ستا پلار یم.

: کاشکی زه ستا د کور پرځای د یوه غریب خو غیرتی په کور کی زیږیدلی وای.

جلاله! زما زره مه خپه کوه!

: کاشکی ستا په سینه کی زره وای. خو تقدیر هلته د غوښو یوه بی حسه ټوټه ایښی.

: آخر له دی خبرونه ستا مطلب څه دی؟

: هیڅ نه، دا زما له تا سره وروستی ملاقات دی. او زه تاته له دی غوښتنی

سره راغلی يم چی خزانه ماته وسپاره، زه غواړم چی د بخارا او سمرقند د خزانو په څیر دا هم د دښمن په لاس کی ونه لویږی. زه د نویو پوځونو راتلولو لپاره یوی یوی تنگی ته اړتیا لرم.

: نو ستا گومان دی چی له مغلو سره جنگیدلی شی؟

: زما له پبله دا گومان و خو تا می لاره بنده کړی وه.

: جلاله! له تاتاریانو سره جگړه لیونتوب دی، او زه به دی مصیبت کی له پاتی شتمنی ځان خلاصول نه غواړم. د خدای «ج» لپاره زما ملگری شه، پر ما تر ځانه ستا ژوند ډیر گران دی، ددی آسمان لاندی داسی ځایونه شته چی موږ پاتی ژوند په آرامه پکی تیر کړای شو. موږ به مصر ته ولاړ شو، اندلس ته به ولاړ شو.

: زه له بی غیزتو سره د ژوند تیروولو پرځای له میړنیو سره مرگ غوره گڼم، هغه اولس چی ستا د تخت لپاره خپلی وینی بهولی، نن هغه زما وینو او خولو ته ضرورت لری، زه هغوی ته شا نه شم کولی!

: مگر په دی پنځه زره کسانو به ته څه وکړای شی، مغل د شگو له ذرونه هم ډیر دی.

: په داسی وختونو کی یو سر تیری له بری او ماتی نه بی پروا ډگر ته په ور ننوتلو مجبورېږی، زه به خپله ذمه واری پوره کړم. بری او ماته د خدای (ج) په لاس کی دی، خو په ژوند پر ما ته اعتراف د یوه مسلمان له شان سره نه ښایی. زما پردی هم باور دی چی که زه دغه پنځه زره تنه پوځ ته د میړنیو مرگ ور زده کړم نو ټول قوم به ژوندی او راپاڅی، ته مصر ته ولاړ شه زما دا خزانی په کار نه دی، زه به په نس ډبري و ترم او بدن به په بزرگو پت کړم و به جنگیږم، او زما باور دی چی اولس به راسره ملگری شی.

جلاله الدین اس راوگرځاوه او پونده یی کړ،

: جلاله ودریږه! ما دلته مه پرېږده! دلته زما هیڅوک نشته ماله ځانه سره بوزه.

جلال الدین اس ودراره ویی ویل: راځه!

: چیرته؟

: د آزادی په لته پسی په مرگ پسی!

: نه نه! زویه زما خبره واوره موږ له مغلو سره نه شو جنگیدای.

: ستا حکم ماته د خدای «ج» او رسول «ص» له حکم نه معتبر نه دی.

زموږ لاری او هدفونه سره بیل دی خدای پامان!
څو ورځی وروسته خوارزم شاه ته چا خبر راوړ چی تاتاریان راغلل او هغه د خزر
بحیری یوی جزیری ته پناه یو وړه، او بیا همالته په نومورکی مړ شو.

(۵)

د مغلو سیلاب د ترکستان، خراسان او ایران پراخه میدانونو ته مخه کړه، د اور
او وینو ددغه توپان په مخکی غرونه، سیندونه، او کلاگانی هیڅ هم نه وی، په
شمال او لویدیځ کی د مغلو د سیلاب څپی د خوارزم له هیواده تیری شوی او د
دنیپر د سیند څنډ وته ورسیدی. د چنگیز خان یو زوی په روس کی د مسکو
دروازی ورتکولی، بل زوی یی په ختیځه اروپا کی وړوکی وړوکی پادشاهی تر
ناتار لاندی راوستی وی خو د خوارزم په پراخ هیواد کی تر اوسه پوه نه
ماتیدونکی مورچه پاتی وه، د سیلابونو توندی او گړندی څپلی څو ځلی پری وړ
واوښتی خو هغه یی ونه لهرزولی شوه، د خوارزم په ایرو کی لا تر اوسه یوی
سپرغی لمبی وهلی، او چنگیز خان دا خطر احساساوه چی که یی دغه سکروته مړه
نه کړه نو د ایرو دغه انبار به یو وخت یو اور غورځوونکی غرشی، دغه اوسپنیز
کمر او دغه بله سپرغی جلال الدین و، د یوه بی زړه پلار میړنی زوی. هغه له هغو
کسانو څخه ؤ چی په ژوند یی ماته منل نه پیژندل او چی د ماتی او بری څخه یی
پروا جگړه کوی، او چی د سمندر د ژور توب پروانه کوی او پکی وړ بنکته کیږی.
جلال الدین د سرتیرو د گوتو په شمیر یوی دلی سره څو ځلی له مغلو سره
مقابله وکړه، هغه به چی په یوه ځای ماته وخوړه وپه ووت او دویمه ورځ به اوریدل
کیدل چی دیرش څلوېښت میله لری یی د خپل هیواد کوم له لاسه تللی ښار بیرته
نیولی دی، کله به له هغه سره پنځه زره تنه سپاهیان وو کله پنځه سوه او کله بیا
له پنځو سوو نه هم لږ، خو هغه به جنگیده، د وپی زمري په څیر به یی له شا
یرغل راوړ، د شاهین په څیر به یی د مخی پر لښکر حمله وکړه او تاتاریانو به
ورته کتل دوی به د سترگو په رپ کی په کوم غره او یا ځنگل کی الونیه شول.
د شپی مهال به د هغه سپرو د مغلو په چونی حمله وکړه، او د سترگو په رپ
کی به د بلومشالونو په واسطه سلگونو خیمو اور واخست، هغه د تاتاریانو د بی
شمیره لښکر نه ونه ویریده، پر فتحه شویو ښارونو او کلیو د مغلو د تیریو او
ظلمونو داستانونو او نکلونو دده حوصله ماته نه کړه.

د جنوب د بنارونو اوسیدونکو چې د بخارا، سمرقند او نورو بنارونو پر خلکو د مغلو د ظلم داستانونه واوریدل زیاتره اوسیدونکی یی گاونډیو هیوادونو ته په هجرت اړ شول. د عراق، شام «سوری» افغانستان او مصر په لوري تللیو لارو پر سر په لکونو کډوال له لوړی مړه کیدل، شتمن خلک د محمد شاه د لومړی ماتې د خبر له اوریدو سره گاونډیو هیوادونو ته مهاجر شوی وو. خو د څو نورو بنارونو له فتحی وروسته چی کله د ټولو پردی باور شو چی مغل کوم داسی نارینه سړی ژوندی نه پریردی چی توره اوچتولی شی نو غریبو او بی وسه خلکو هم خپل کلی او بنارونه پرېښودل دغو قافلو او لارښوونکو ته یی دیزو لږوته دا معلومه وه چی د دوی هدف کوم ځای دی، خو دوی بیا هم روان وو، له شمال ختیځ نه د مغلو یرغلونو دوی د جنوب لویدیځ په لور خوځولی وو.

کومی قافلی به چی له مغلو سره مخ شوی په هغوی کی به له څو ښځو پرته ټول وژل کیدل.

د ازل له ورځی تر ننه د ورځی لمر او د شپې ستوریو د خدای «ج» په ځمکه پر خپلو سترگو داسی ظلمونه نه وو لیدلی.

د کډوالو زیاتره ډلی د مروی په لوری تللی، او دا هغه ښار ؤ چی شپږ پیرې پخوا د ترکستان لوی فاتح قتیبه «رح» بن مسلم باهلی پکی اوسیده، هلته د سلطان سنجر سلجوقی قبر هم ؤ.

د جلال الدین د عملیاتو له امله زیاتره کډوال د مغلو له یرغل نه خوندي مروی ته ورسیده. په څو میاشتو کی هلته څو لکه تنه کډوال راټول شول.

مهمی پریکری

د طاهر په بندیخانه کی لس میاشتی تیری شوی وی، په لومړنیو څو هفتو کی خلک ډیر احساساتی او پاریدلی وو، خو ورو ورو یی جوش او جذبه غلی شوه او مظاهری بندی شوی، حکومت چی د اولس نه ډاډه شو د حکومت پر خلاف د بغاوت په تور یی د عبدالعزیز، عبدالملک او د دوی د نورو ملگرو د نیولو فرمان صادر کړ، خو د هوښیارو او د نفوذ خاوندانو یوه ډله بیا هم د دوی ملاتړی وه او حکومت ته په آرامه د دوی د نیولو فرصت برابر نه شو.

چی د بخارا، ترمز، سمرقند، طوس او ری په باب د بغداد خلکو دردوونکی خبرونه واوریدل بیا پر بل اړخ واوښتل او د طاهر پلویان زیات شول.

د کډوالو یو کاروان بغداد ته ورسید، د هغوی نه چی د مغلو د اروا خوونکو ظلمونو کیسی خلکو واوریدی د بغداد په هر مجلس کی د خلیفه او نورو امیرانو پر بی حسی مجلسونه تاوده شول، چی ایران ته یی د تاتاریانو د لښکرو ننوتلو خبر واورید اندیښنه او وارخطایی یی په ویره بدله شوه، او خلکو په وازکومی د خلیفه، صدر اعظم او نورو امیرانو پر خلاف خپله غوسه څرگندوله.

یوه شپه د ښار د هر جومات په دروازه دا اعلان لگیدلی ؤ چی:

«د غفلت پر خوب ویدو! وینس شی چی د مرگ او بریادی توپان د بغداد دروازی تکوی، کوم خلک چی تاسو خپل ساتونکی گڼی هغوی له مغلو سره ستاسو د عزت او ازادی معامله کړی ده، ایا تر اوسه د حکومت بی طرفی ددی ثبوت نه دی چی طاهر بن یوسف چی د خلیفه او چنگیز خان په منځ کی د پتی معاهدی خبره رسوا کړه هغه ریښتیا شوی ده. که د طاهر تور غلط ؤ نو حکومت په محکمه کی ولی د دعوی جرئت نه کوی؟»

که خلیفه له علاوالدین محمد خوارزم شاه سره دښمنی درلوده هغه خو مړ شو، اوس په ترکستان، ایران او خراسان کی د مغلو د بی دریغه ظلمونو د خبرونو له اوریدو سره ولی هغه د جهاد اعلان نه کوی؟

د بغداد خلکوا ستاسو غدار تاسو پر هغه دبنمن پلوری چی رحم هیخ نه پیژنی، اوس ددی مهال را رسیدلې دی چی تاسو یوه پریکړه وکړی د بغداد په لوی جامع جومات کې به د جمعی د لمانځه نه وروسته یو پیغام واورول شی! «
د جمعی په ورځ په جامع جومات کی د پښی ایښودلو ځای نه و، پیغام اوروونکی عبدالملک و، اوریدونکو دا احساسوله چی د طاهر بن یوسف روح د بندیځانی نه راوتلی او د ده په وجود کی دی، د هغه د وینا تر ټولو رومبی اغیزه دا وه چی کومو قاضیانو چی د طاهر بن یوسف پر خلاف د بغاوت فتوی ورکړی وه، د هغوی کورونه یی وسوځول، ماښام مهال پاریدونکو خلکو د صدر اعظم د کور په مخکی شعارونه ورکول.

(۲)

د پاچهی مشران په یوه پراخه کوټه کی د خلیفه د تخت مخی ته پرکرسیو ناست وو، جاروهونکی د خلیفه د راتگ اعلان وکړ او امیران ټول ودریدل، یوه سپاهی د تخت تر شاه پرده پورته کړه، او خلیفه د څلورو توره ایستلو حبشی غلامانو د تورو په سیوری کی رابښکاره شو پر تخت کښیناست، د جاروهونکی په بل اعلان امیران ټول پر خپلو کرسیو کښیناستل.

د خلیفه په امر د ښار ناظم جگ شو د ښار د تازه حالاتو په اړه یی خپل راپور وړاندی کړ، زیاترو امیرانو په نوبت د هغه په اړه خپل خپل نظر واوراوه دوی ټول پر دی ټکی متفق وو چی د طاهر بن یوسف په زندانی کیدو خلک زیات پاریدلی دی، د ښار د لوی قاضی کور یوازی په دی سبب سوځول شوی دی چی ولی یی د هغه پر خلاف د بغاوت فتوی ورکړی وه، او کومو علماؤ چی د هغه د بی دینه کیدو اعلان کړی و احساساتی خلک یی پر کورونو هره ورځ کانی اورو. د ښار پر جوماتونو بی لاری ځوانانو قبضه کړی ده او د پاچهی هر امیر او منصبدار ته د منبر پر سر کنځلی کوی.

د ښار کوتوال وویل چی د عبدالعزیز او عبدالملک د هڅو په نتیجه کی د پوځ یو شمیر افسران پټ د همدغو باغیانو ملاتړ کوی، خلیفه ددی ټولو خبرو له اوریدو وروسته په ناکراری پر بل اړخ واوښت او ویی ویل :

د باغیانو د مصروفیتونو په اړه مو ډیر څه اوریدلی دی، زه دا پوښتنه کوم چی تاسو تر اوسه پوری څه کړی دی څومره کسان نیول شویدی؟

کوټوال او د بنار ناظم پردی پوښتنه صدر اعظم ته وکتل، صدر اعظم جگ شو ویی ویل :

د امیر المؤمنین په اجازه دی پوښتنی ته زه ځواب وایم، خلیفه په اثبات سر وڅوڅاوه او صدر اعظم وویل:

خلك زیات پر دی پاریدلی دی چی موږ طاهر د محکمی د پریکړی نه پرته بندی کړی دی، هغوی په خپلو ویناگانو کی پر حکومت سخت توروڼه لگولی دی. که هغه محکمی ته راوستل شی نو زما باور دی چی د کوم تور ثبوت به رانه وړای شی او د اولس ذهنیت چی نن زموږ پر خلاف دی سبا ته به تر دی ډیر زیات د هغه پر خلاف وی، موږ که نن بی دریغه نیول پیل کړو، نو د بغداد زندانو نه به ډک شی خو د باغیانو شمیر به لږ نه شی.

پردی سربیره د ترکستان په فتحه شویو سیمو کی د مغلو ظلمونه له چانه پټ نه دی، کله چی د اسلامی هیوادونو اوسیدونکو ته معلومه شی چی د بغداد خلك حکومت له مغلو سره په سازش تورن کړی دی، او حکومت د برالا محاکمی پرځای پر خلکو فشار راوړی او غږی یی خپ کول غواری نو هغوی به پر دی حق په جانب وی چی دا سوچ وکړی چی زموږ حکومت ریښتیا هم مجرم دی.

طاهر په منبر دریدلی ؤ او دا اعلان یی کړی ؤ چی له ده سره کوم نوکران له دی ځایه تللی وو د هغوی پر خریلو سرونو د پخوانی بهرنیو چارو وزیر او د حضرت امیر المؤمنین په لاسلیکونو داسی لیک و چی مغلو ته پر خوارزم بانندی د یرغل هڅو نه شوی وه، خو موږ په آسانه دا ثابتولی شو چی دا هسی یوه افسانه ده، وحید الدین د خپلی لومړنی دسیسی له رسوا کیدو سره غلی شوی ؤ او تر اوسه پوری یی درک نشته. او طاهر د وحید الدین د غلی کیدو او ورکیدو نه یوه یوه نیمه میاشت وروسته قراقرم ته تللی. ځکه هغه دا نشی ثابتولی چی د ده ملگریو د وحید الدین څخه څه لیکنه او یا هدایت وړی دی.

له دی پرته هغه دری کسان وژل شویدی او سرونه یی خوارزم شاه ته وړاندی شویدی ځکه خو دی هغه لیک هم نشی وړاندی کولی، زما باور دی چی که هغه د قاضي مخی ته راوستل شی نو د بغداد تر ټولو ناپوهه سړی به یی هم دروغجن وبولی، ددی پر خلاف که بی له محاکمی هغه بندی وساتل شی او یا کومه بله سزا ورکړای شی د بغداد د خلکو ناکراری به ورسره زیاته شی.

د سلطنت زیاترو امیرانو د صدر اعظم له وړاندیز سره اتفاق او ملاتړ وښود،

خلیفه مهلب بن داود ته وکتل او هغه جگ شو په فصیحه ژبه یی وینا پیل کړه: موږ د ظاهر په باب دا اشتباه کوو چی هغه د عادی عقل خاوند دی. زما په گومان هغه د بغداد فضا د تیاره کولو لپاره د خوارزم د حکومت په لارښوونو عمل کوی، د هغه د دولت او شتمنی کیسی پخوا هم مشهوری وی، اوس به یی ددی پروگرام له پاره نور هم ډیر څه راوړی وی، هغه نوکران چی له ده سره تللی وو ډیر معمولی خلک وو، امکان لری چی د دولت په تمه د هغه د لاس آله کیدو ته چمتو شوی وی، او دا هم امکان لری چی هغوی ژوندی وی. او ظاهر دوی د بغداد په کوم گوټ کی غلی کړی وی، او د دوی د مرگ خبر یی د دی لپاره خپور کړی وی چی موږ یی لټونه ونه کړو، تاسو یوازی پر دی اعتبار هغه محکمی ته راوستل غواړی چی د ده په ملاتړ د شاهدی ورکولو څوک نشته، خو که ناڅاپه هغه دری کسان له کوم گوټ نه را ووزی او عدالت ته راشی نو خلکو ته تاسو بیا دا نشی ویلی چی هغوی دروغجن دی.

پر دی علاوه دا هم امکان لری چی وحید الدین یوازی د دی سازش د پټولو لپاره غلی شوی وی، همغه د هغو دریو کسانو پر سرونو څه لیکلی او همغه د خلیفه جعلی لاسلیک کړی وی، چاته به د پخوانی د بهرنیو چارو وزیر د لاس لیکلو پیژندل گرانه نه وی، ظاهر په یوه وینا کی ویلی وو چی په قراقرم کی یی د هغو نوکرانو سرونه خریبلی وو او لیکونه یی لوستی وو، ځکه خو داسی ښکاری چی هغوی یی له ظاهر سره له بغداد نه د لیرلونه څه موده دمخه چمتو کړی وی. وحید الدین یو عام سړی نه ؤ، هغه د حکومت یو مهم غړی ؤ، که په محکمه کی د هغه گناه ثابته شی نو اولس به موږ ټول ذمه وار وگنهی، ځکه خو محکمی ته د هغه راوستل له خطرته خالی نه گنم، که موږ له عقل نه کار واخلو دا ټولی ستونزی حل کیدای شی، حضرت امیر المؤمنین او د درناوی وړ صدر اعظم دی ماته اجازه راکړی زه دوی ته یوازی یو ځانگړی وړاندیز لرم. خلیفه مازدیگر مهال صدر اعظم او مهلب ته د حاضریدو وویل او نور یی مجلس ړنگ کړ.

مازدیگر مهال چی کله صدر اعظم د خلیفه د مانی دروازی ته ور ورسید نو د ښار ناظم او مهلب تری راوتل، د صدر اعظم د پوښتنی په ځواب کی مهلب وویل چی زه خلیفه له وخته وړاندی ور ویللم او ما خپل وړاندیز هغه ته وکړ، خلیفه زما سره پری متفق دی او اوس زه ستا حضور ته در روان وم، ما خلیفه ته دا مشوره

ورکری چی ظاهر ته له بنده د تېنټیدو موقع ورکړی، د مغلو لښکر پر مروی حمله کړی ده، هغه او د هغه سرېښندوی ملگری به ټول د جگری میدان ته وروتنېتی، چی وروسته به بیا خلك په خپله آرام شی، د ده له نیولو نه وروسته حکومتی جاسوسانو وویل چی که دي یو دوی ورخی نور نه وای نیول شوی نو بغداد به یی پرېښی وای، اوس موږ هغه ته د خوشی کیدو موقع ورکوو. په ښار کی به دا اعلان وکړو چی هغه څوک چی نوموړی بیرته ونیسی ډیر لوی انعام به ورکړل شی. او د هغه له تلو نه دوی ورخی وروسته به موږ دا مشهوره کړو چی ظاهر د خوارزم شاه په اشاره په بغداد کی د لویې فتنی پیدا کولو لپاره راغلی ؤ.

صدر اعظم وویل : تا چی موږ ته دا لاره راوښودله د هیواد لوی خدمت دی وکړ، زه همدا اوس د جیل ساتونکی ته امر کوم چی د هغه د تېنټیدلو بندوبست وکړی.

مهلېب وویل : دا کار ماته وسپاره، زه سبا ته پخپله د ښار له ناظم سره د زندان مسئول ته ورځم او پر دی به یی پوه کړم چی څه وکړی.
صدر اعظم وویل : تا زه د یوه لوی ذهنی کشمکش نه خلاص کړم زه ستا مننه کوم.

مهلېب ځواب ورکړ : دا زما فرض وو.

: خلك ډیر احساساتی شویدی زما په گومان باید هغه زر له جيله راووزی.
: ته ډاډه اوسه هغه به تر سبا پوری آزاد شی.

(۳)

صفیه د سیند په غاړه د دوهم پور پرچت ولاړه وه، ماښام شوی ؤ، په لویدیځ افق کی چی ورځو لمر په خپله غیږه کی نیولی ؤ تکی سری ځلیدی، مارغانو چی د آسمان مشال پتیدونکی لیده خپلو خپلو ځالو ته یی پناه وړله، د فضا د تیاره کیدو سره د سپوږمۍ ژیره څیره روښانه کیدله، ستورو د آسمان له پیڅکو راکتل او غمجنو کائناتو موسکل، فضا ورو ورو سریده، ټوله ورځ سرگردانه او ستومانه کب نیوونکیو په بله څنډه خپلی کښتی درولی، د اوبو پر مخ به کله کله کوم ناکراره کب توپ وواهه او بیرته به په اوبو کی ډوب شو.

صفیی د کوزیدو اراده کوله چی د چا د پښو غوږی واورید دی مخ ور واړاوه ویی لید او بیرته یی په بی پروایی مخ واړاوه، هغه قاسم ؤ.

هغه وویل : صفيی یخني ده څه دلاندي!

صفيی هيڅ ځواب ورنکړ، او وړاندي شوه د سيند په ننداره شوه.

: صفيی د خدای «ج» لپاره، چی څومره دی زړه غواړی ما ورته، خو ستا دا چوپتیا راته له زغم نه اوچته ده، که ماته معلومه شی چی د دی سمندر د لوری په بدلولو ستا موسکا راگرځولی شم نو په خدای «ج» سوگند چی ورته چمتو یم.

هغی چیغی کړی : ته دروغجن یی، مکاری یی، د خدای «ج» لپاره وړک شه ما مه پریشانه کوه.

: بس زه د همدی اوریدلو لپاره راغلی وم، هغه د خپل خجالت د پتولو لپاره د موسکا هڅه وکړه.

د صفيی لهجه نوره هم ترخه شوه ویی ویل : ته ظالم یی، کینه کښ یی، د اولس غدار یی، ورځه که نه نو له دی بامه به ځان وغورځوم.

قاسم ور وړاندي شو د هغی مت یی ونیو ویی ویل :

صفيی رښتیا ستا له مانه دومره کرکه ده؟

: زه تا د کرکې وړ هم نه بولم، او بیا یی د خپل مت د خلاصولو هڅه وکړه.

قاسم په غوصه خپل غاښ چیچل ویی ویل : دا هر څه د هغه سارایی طاهر له لاسه دی.

: ماته تل د کرکې وړ بللی.

: ته دروغ وایی، تا چی نن پلار جان، مور او سکیننی ته وویل ټول می واوریدل. زمانه دی د کرکی سبب دا دی چی ته له هغه جاهل سره مینه لری، خو ته به دی خپله پریکړه بدلوی، ته به پردی مجبورې چی زما په پښو کی سر کیږدی.

صفيی قاسم ته په سپک نظر وکتل ویی ویل : زه به مرگ غوره وبولم، او زه پر دی ویلو نه شرمیږم چی زه له هغه سره مینه لرم، ما چی کاکا، کاکا ناویی او سکیننی ته څه ویلی دی ټولی دنیا ته یی ویلی شم، ته هغه ته تر ټولو درنه د مرگ سزا ورکولی شی، خو ماته به د دی مانه نه د هغه د قبر خاوره گرانه وی.

ته له مانه هر څه اخستی شی خو د هغه مینه نشی رانه اخستی!

: تاته به د هغه د قبر خاوره گرانه وی خو زه په باور درته وایم چی د هغه به قبر هم نصیب کی نه وی.

: زه د دی پروا نه لرم، زه به هغه هر ځای ولیدای شم، د سیند په هغو څپو

کی، د سپوږمۍ په رڼا کی، د ستوریو په خلکا کی، هغه به هر وخت له ماسره وی. زه به په گلانو کی د هغه موسکا وینم، د شمال په غږ کی به یی غږ اورم، ته هغه له مانه اخستی شی خو بیلولی یی نشی.

: نو د دی مطلب دا دی چی ستا د مینۍ په اړه ددی پروا نه شته چی هغه ژوندی وی که مړ، ستا د هغه د ژوند له لوړو ارمانونو سره هیڅ نشته؟

: ته د هغو اوچتو ارمانونو نه څه خبر یی، په یوه خیر نه ویا له کی رالوی شوی چینجی د آسمان له لوړو سره د خبری کوونکی عقاب په خیالونو کله پوهیدای شی.

: نو ته دا خوبنوی چی ستا د شاهین وزرونه یوازی ستا په خاطر غوڅ کړای شی؟ که ته دا غواړی چی هغه د خپل لوړ ارمان لپاره ژوندی پاتی شی نو ته هغه د مرگ له خولی ژغورلی شی، خو ته به یوه وړوکی قربانی ورکوی.

: زه د دی لپاره ډیری لوی قربانی ورکولو ته چمتو یم.

: خو بڼه فکر وکړه ستا د ده له ذات سره مینه ده، د هغه د ارمان لپاره به تاته قربانی آسانه وی، ته به د خپلی مینۍ قربانی ورکوی، ووايه د دی لپاره تیاره یی؟

وايه ولی چوپه یی...! زه نن ستا د ازموښت لپاره راغلی یم، غوږونه دی بڼه خلاص کړه، واوره! د هغه د وژلو پریکړه شویده، خو ستا یوه وعده د هغه ژوند ژغورلی شی، زه هغه ته له زندان نه د تښتیدو موقع برابرولای شم، دی ترکستان او یا بل هیواد ته تلاشی او د خپلو لوړو ارمانونو لپاره ژوندی پاتی کیدای شی.

صفیه لږ نرمه شوه ویی پوښتل:

ددی په بدل کی له مانه څه وعده غواړی؟

: ته به له ما سره د واده وعده کوی.

دواړو لږ ځنډ یو بل ته وکتل، د صفیې په غوږونو کی د طاهر دا خبری کړنگیدلی: ته په یوه شانداره مانۍ کی اوسی هم خپله ساه بنده گڼی، خو په ترکستان کی ستا په زرگونو داسی خویندی دی چی تر دی آسمان لاندی د سرپتولو ځای نه لری اوس تر تا زیاتی هغوی زما د پاملرنی حقداری دی، د مسلمانانو هغه بد نصیبه لورانی په عراق، مصر او د عربو نورو په امن ښارونو کی اوسیدونکو خویندو ته په چیغو چیغو وایی چی که ستاسو ورونه، میرونه او دوستان زموږ مرستی ته را رسیدای شی نو د خدای «ج» لپاره یی لاره مه

بندوی.

د هغه سیند وړی په څیر چی د ځنډی څو بوتی یی لاس ته ورغلی وی صفیی یوه ژوره ساه واخسته او ویی ویل : زه ... زه وعده کوم، خو زما ستا پر خبرو باور نشته، له زندان نه را خلاصول ستا د وس څیره نه ده.

قاسم امیدوار شو ویی ویل : ته ډاډه اوسه هغه به ډیر زر خلاص شی. صفیه سر تر پایه عذر او هیله شوه ویی ویل : قاسمه زما سره چل مه کوه، اسلامی نړی هغه ته اړتیا لری، که ته مانشی بڅنبلی نو په خپلو لاسو می زندی کړه، په دنیا کی زما وجود اونه وجود برابر دی، خو د هغه مرگ سنایی د سلگونو انسانانو مرگ وی.

قاسم ځواب ورکړ : ته به ډیر زر واورى چی هغه خوارزم ته ورسید، راځه چی بڼکته شو.

صفیه له هغه سره روانه شوه.

دا چی کوتی ته ورننوته سکینی ورته وویل : چیرته ورکه وی ډوډی سره شوه. دا د ځواب ورکولو نه پرته پر بستره وغځیده او په بالښت یی مخ پټ کړ په سلگیو شوه.

سکینی راجگه کړه او ورته ویی ویل : صفیی، صفیی؟ په تا څه وشول، ووايه، د خدای «ج» لپاره ووايه؟ خو صفیی د هغی لاس وځانډه ویی ویل : سکینی ولاړه شه، ما یوازی پرپوډه.

(۴)

ماينام مهال د بندى خانى په انگرې كى دننه د بنديخانى د ساتونكى د كور په يوه كوټه كى مهلب، د ښار ناظم او د زندان مسئول ناست وو، د ښار ناظم له مهلب نه وپوښتل :

كه نن هم هغه ډوډى ونه خورى نو؟
: نو سبا ته به يى خامخا وخورى.

د زندان مسئول وويل : زما په نظر خو وحيد الدين هم لږ خطرناك دى، زه ويريږم چی كله هغه زموږ پر ورميږونو توره ثابت نه شی، ځكه خو زه غواړم چی هغه هم د زندان له ژونده خلاص كړاى شی.
مهلب وويل : د هغه په باب به وروسته گورو.

يو سپاهي دننه ور ننوت او مهلب ته يي وويل چي قاسم له تا سره ليدل غواړي.

مهلب حيران شو ويي ويل : قاسم! را يي وله.

قاسم چي راغي په شا كي لهجه يي وويل چي له ځنډه يي لټوي، مهلب تري وپوښتل: تاته چا وويل چي زه دلته راغلي يم؟

: ماته ستا له كوره معلومه شوه چي د ناظم سره راغلي يي، د ناظم له كوره د دي ځاي درك را معلوم شو، زه يوازي له تا سره دوي خبري لرم.

مهلب ناظم او د زندان مسئول ته اشاره وكړه، هغوي دواړه جگ شول او بلي كوتې ته ولاړل، قاسم په يوه كرسۍ كښيناست مهلب تري وپوښتل : ته انديښمن معلوميږي ووايه خيريت خو به وي؟

: زه له تانه يوه پوښتنه كوم.

: وپوښته.

: د پلار جان له خولي راته معلومه شوه چي ته ظاهر ته د تښتيدو موقع وركوي؟

: دا سهي ده خو ته دا خبره چاته مه كوه.

: زه د يوه دوست په حيث پوښتم چي آيا ته رښتيا داسي كوي؟

: دا بلكل سهي ده، خو كه ستا دا خبره خوښه نه وي نو پريكړه بدليداي شي.

قاسم ځواب وركړ : نه، نه بلكي زه غواړم چي دا پريكړه بدله نه كړاي شي.

مهلب وموسكل ويي ويل : ولي ته په خپل ضمير څه بار احساسوي؟

قاسم وخنډل ويي ويل : زما سره د بوج احساسولو ضمير نشته.

: زه د داسي ضمير له ستاينسي نشم تيريداي، خو ماته ووايه چي ته داسي

خطرناك سړي ولي آزادول غواړي؟ كه هغه خلاص شي هم زما او ستا دښمن به وي.

: نو ددي مطلب دا دي چي ته هغه...؟

: ته ويريږه مه، كه ستا دا خوښه وي چي هغه دي ژوندي وتښتي نو زه د خپلي

خوښي پر خلاف هغه ته د تښتني موقع برابروم.

قاسم وويل : زه تاته يو بل زحمت دركوم.

: كه زه د خپل دوست لپاره څه وكولي شم نو پري آرام به شم.

: زما كومه خبره له تانه پټه نه ده، ته پوهيږي چي زما له صفيي سره واده

کيدونکی دی، ظاهر موږ د هغی په مخکی ونیو، د هغی له ظاهر سره یوازی پر دی مینه وه چی هغه د اسلام یو لوی خدمتگار دی، اوس هغه پر ما بدگومانه ده، که ته زما مرسته وکړی نو دی ته دا باور ورکولی شو چی د ظاهر په خلاصیدو کی زما ډیر لاس ؤ، او تا زما د دوستی په سبب خلیفه ته دا وړاندیز کړی ؤ، بنیای د هغی زما پر خبره باور راشی.

مهلب وویل : همدومره خبره! ما دا گنله چی ته به ماته د یوه لوی کار کولو ووايي، سبا سهار به دا زما لومړنی کار وی خو دا به غوره وی چی له دی سره د مخامخ خبرو پرځای زه له تاسره داسی ځای خبری وکړم چی دا یی واوریدای شی. قاسم ځواب ورکړ : ددی بندویست به وکړای شی.

هغی ته یوازی دا باید معلومه شی چی زه له تا سره خبری کوم، دا به یی خامخا د اوریدو لپاره راشی.

مهلب وخنډل ویی ویل : په راتلونکی سیاسی ژوند کی به تاته داسی هوښیاره میرمن ډیره ښه مرستندویه وی، زه ستا پر سر د پوځ د سر مشر پټکی وینم. : مننه، او ستا په اړه زما زړه شاهدی وایی چی زما د پلار نه وروسته به د عظمی صدارت منصب ستا په لاس کی وی.

: خو زما ستا په اړه اندیښنه ده چی په یوه مهال به د دواړو منصبونو چلولو هڅه وکړی!

: او د تا په باب زما اندیښنه ده چی د خلیفه نه به د تاج د اخستلو له هڅو هم دریغ ونه کړی.

مهلب وخنډل او بیا یی جدی وویل : خو ته پوهیږی چی زه خلیفه ته وفادار ینم! قاسم جگ شو ویی ویل :

ما توکی کولی، ښه ده زه نو ولاړم، تاسو سهار ته د راتلو وعده په یاد لری. : زه به خامخا درشم.

د تقدیر لاس

طاهر د ماښام له لمانځه وروسته لاس پورته کړل او دعایی کوله چی پهره دار راغی د دودی لوبی یی کیښود او بیرته ولاړ، له تیرو دوو ورځو را په دیخوا د هغه صحت ښه نه و، ځکه خو یی د دعانه وروسته هم دودی ته پام ونه کړ، لږ ځنډ په کوټه کی له قدم وهلو وروسته یی دیوال ته تکیه وکړه او کښیناست، بیا یی څه فکر وکړ جگ شو او د کوټې بلې خواته یې پر وحید الدین ورغړ کړ:

نن ته نه راځی؟

هغه ځواب ورکړ: اوس درځم.

طاهر لږ ځنډ د هغه په انتظار قدم وواهه، بیا د ماسخوتن په لمانځه ودرید، وحید الدین چی د ده کوټې ته ورغی پوښتنه یی وکړه:

اوس څنگه یی؟

د طاهر ځواب یی چی وانه ورید ورنژدی شو او ویی ویل:

ته لمونځ ادا کوی!

هغه لږ ځنډ ورسره ناست و بیا یی ناڅاپه وویل:

ستا په کوټه کی د پنیر بوی دی.

طاهر د سنتو د ادا کولو نه وروسته هغه ته وکتل، وحید الدین بیا په زوره پزه

کش کړه ویی ویل: زه حیران یم چی نن د پنیر بوی راباندی لگیږی.

طاهر ځواب ورکړ: زما د بویولو حس نن کار نه کوی، د دروازی سره زما

خوراک دی که پنیر پکی وی خوړلی یی شی.

وحید الدین بیا په زوره زوره د پزی کښولو سره وویل:

غوښه هم شته، زه چی له کومی ورځی راهیسی دلته راغلی یم ظالمانو یوازی په

دواړو اخترونو کی غوښه رالیږلی وه، د پنیر خومی تر اوسه کله تصور هم نه دی

کړی، زما پر خبره باور وکړه په پهره دارانو کی خامخا ستا کوم خواخوږی شته، زه

د غوښی او پنیر هیله نه لرم خو په داسی وختونو کی دوستان یادول ضروری دی.

اوف ته لا لمونخ کوی!

طاهر سلام وگرځاوه : او ویی ویل : ته هغه خواړه ولی نه را اخلی! که پنیر پکی وی ټول بی ستا، که غوښه وی نیمایی بی ته وخوره او که سره ډوډی وی نو ټوله به ته خوری.

: په خدای «ج» سوگند ماته می د بویولو حس دوکه نه راکوی، دایی وییل او لوبنی بی راواخست او طاهر ته نژدی کښیناست:

خدای «ج» دی ستا خواخوږی ته خیر ورکړی، غوښه هم شته او پنیر هم، او ډوډی هم غوره ده.

طاهر ویل : زما انتظار مه کوه، زه چی لمونخ بشپړ کړم بیا به درشریک شم.

: سهی ده په ډاډه زره دی لمونخ کوه، ډوډی زموږ له ضرورت نه زیاته ده.

زه بی له پنیر نه پیلوم خو ستا برخه به پریردم، هغه نمبرې ژووله او له ځان سره

بی ویل:

دا به د کوم سخی سړی کار وی، په خدای «ج» سوگند که زه له بنده خلاص شوم او صدر اعظم شم د بغداد ټول سخیان به د بندیخانی ساتونکی کړم، او دا امر به ورته کوم چی بی گناه بندیانو ته دوه وخته غوښی او پنیر ورکوی. نه، بلکه شیدی، شات او میوه هم، زه به د سرکاری باغونو ټولی میوی د بندیانو لپاره وقف کړم.

طاهر لمونخ پای ته ورساوه او د دعا لپاره بی لاس اوچت کړل چی د وحید الدین د زامو غږ ډیر پری بد ولگید ناڅاپه دا غږ بیا چوپ شو او څو شیبی وروسته هغه په زحمت ویل : طاهره! ډوډی ته لاس ورنه وړی زهر پکی دی، زهر!

طاهر وارخطا شو ورته ویی کتل، هغه پر ځمکه ولویده او په ترپکو بی پیل وکړ ویی ویل : دوسته خدای «ج» پامان! وحید الدین احساس کړه چی څوک بی په مضبوطو لاسونو مری ورخپه کوی.

څو ځلی له اړخ په اړخ اوښتو وروسته هغه لاسونه پر غولی تکیه کړل او سر بی اوچت کړ او بیا بی په زوره په ځمکه وواهد، طاهر د هغه متی ونیوی او سر بی په خپله غیره کی ونیو، ناڅاپه بی د وجود ټول رگونه ساړه شول او هغه د څو سلگیو نه وروسته ساه ورکړه.

طاهر هغه سړی ته ورته و چی ناڅاپه د فلج حمله پری وشی، هغه په خپل ژوند

کی دومره نه ژ ویریدلی، خو شیبی یی د وحید الدین سر په غیږ کی ژ او بی حرکت ناست ؤ، ورو ورو یی د زره تکانونه بیرته پرځای شول.

له ویری دریدلی سترگی یی و خوځیدی یوه او بله خوا یی وکتل په لاسو کی یی حرکت پیدا شو وحید الدین یی و خوځاوه او غږ یی پری کاوه، بیا یی په زره کی وویل :

ته مړ شوی یی، دا دودی ستا لپاره راغلی وه او اوس؟

یو خیال یی د بریښنا په څیر په ذهن کی ور وگرځید او له دی سره یی ساه گړندی شوه، زره یی په درزا شو، په غوږونو کی یی کړنگهار شو.

لاس او پښی یی ورپسی مړه شول، له دروازی نه بهر یی په زینو کی د خلکو د پښو غږ واورید او د سترگو په رپ کی د ده ټول حواس بیرته را پرځای شول.

د وحید الدین مړی یی په اوږه کړله همغه سوری نه یی ور ننه ووست او د پاسه یی تختی پری کښیښودی، د پښو غږونه نور هم زانژدی شول، هغه زر د خوراک د لوبنو ترڅنگ پرمخی پریوت، خلک د دروازی سره ودریدل او لږ ځنډ یی خبری سره کولی: بیا چا په زوره دروازه وټکوله او بیا په کولپ کی کلی وخرخیده او د دروازی د زنځیر د خلاصیدو غږ اوچت شوه، د دروازی د خلاصیدو او د غږ له اوریدو سره طاهر سترگی پتی کړی او ساه یی ونیوه.

مهلېب، د زندان څارونکی او د بنار ناظم د پنځو تنو سپاهیانو سره دننه ورغلل د یوه سپاهی په لاس کی مشال ؤ.

د ظاهر پر بدن د یوی لغتی له گوزار نه وروسته مهلب وویل : ودی لیدل! تا ویل چی لږ نور انتظار هم وکړی، د دی زهرو یو څاڅکی د یوه پیل د وژلو لپاره بس دی، لږ مشال راتیبته کړه، زه وگورم چی ده څه شی خوړلی دی. سپاهی مشال تیبته کړ او مهلب وویل : وگوری! ما درته ویل چی دغه وحشی به لومړی پنیر خوړی، له نیمایی نه زیات یی خوړلی دی، داسی معلومیږی چی له ژوولو پرته یی تیر کړی دی، د دی یوه نمړی هم بس وه دا نور پنیر درسره واخله سبا ته به د وحید الدین میلمستیا وی، راځی چی زما دلته نفس ایسارېږی. نور کار سنبالول د سپاهیانو کار دی، گوری له مړی سره ډېرې خامخا وتری خو دومره درنې نه وی چی ځای پر ځای ډوب شی. او سبا ته یی کب نیوونکی راوباسی، داسې ډېرې ورسره وتری چی مړی یوازی د اوبو پر سر معلوم نه شی خو اوبه یی ورسره یوسی. د زندان مسوول وویل : ته غم مه کوه، دوی د دی په څیر په لسگونو مړی

خوندي كړي دي دا زما خاص كسان دي.

مهلب څو د سرو زرو سكي را وايستلي پر سپاهيانو يي وويشلي او ويی ويل :
دا ستاسو بخشش دي.

مهلب، د بهار ناظم او د زندان څارونكي ولاړل، سپاهيانو طاهر راکش کړ بهر
ته يي راويوست او پر اوږه يي واړاوه روان شول، د سيند غاړي ته چي ورسيدل دي
يي کښتي ته ور وغورځاوه، د طاهر ملا کلکه ولگيده خوله خولي يي غږ ونه
خوت. دري تنه سپاهيان بيرته روان شول، او دوو تنو يي کښتي اوږو ته ورتيل
وهله او پکي سپاره شول.

يو سپاهي وويل : ته د ده پر ملا ډبره وتره زه به پارو وهم.

دوهم يي ځواب ورکړ : ته ټول بد کارونه پر ما کوي.

: اوس له ده سره نور څه بد کيدای شي، ښه ته دا کار وکړه سبا ته به يي زه
وکړم.

سبا ته به هم موږ دوه دوه اشرفي اخلو، خدای (ج) د وکړي چي د بهرنيو چارو
وزير پر څو نورو کسانو هم خپل زهر وازمويي خو آشنا په دي کار چي وزير د
بهار ناظم او د زندان څارونكي څومره شي ترلاسه کوي د هغو زرمه برخه هم موږ
ته نه راکوي.

پر کښتي ټول ضروري شيان موجود وو، يوه سپاهي د طاهر تر ملا رسي راتاو
کړه او يوه ډبره يي پري وترله، يوه گرداب ته چي ورسيدل دواړو طاهر له لاسو او
پښو ونیو او ورو يي په اوږو کي وروغورځاوه طاهر تر لږ ځنډه ساه نيولي وه او د
اوږو څپو ورسره يووړ بالاخره يي د اوږو سرته د راپورته کيدو هڅه وکړه، ډبره يي
پر ملا پخوا هم منقبوطه ترلي وه چي د لمديدو سره درسي غوتي نوري هم کلکي
شوي، بيا هم هغه احساس کړه چي دي د ډبري وزن ورسره اخستي او لامبو وهلي
شي ترڅو کښتي بڼه لري نه وه تللي تر هغو يي يوازي د ساه ايستلو لپاره سر له
اوږو راوايست. هغه څو ځلي د ملا د بار نه د ځان خلاصولو هڅه وکړه خو د بري
پرځای يي څو غوتي وخورې، له جامو سره يوځای په اوږو کي لامبو ورته گرانه وه
او دا يي احساس کړه چي له دي سره تر ځنډې په لامبو ځان رسول آسانه نه دي، د
ده مخه د سيند بله غاړه وه خو د اوږو د توندي له امله به چي يو گز ځنډي ته
نژدې کيده نو څو گزه به بڼکته اوږو ورسره يووړ، ساه يي سوځيده، او غږي يي
ورو ورو شلیدل، خو د تقدير پر مرسته د ده نه لږزيدونکي باور د ده حوصلو

ماتولو ته نه پریښوده.

(۲)

د شپې مهال له ویده کیدونه دمخه سکینه لږ ځنډ له صفی سره کښیناسته له یوی او بلی خوا یی خبری کولی، صفی به په بی پروایی کله کله خواب ورکړ او بیا به چوپه شوه.

صفی سکینی ته وویل: ولاړه شه او بیا پر بستره وغځیده. سکینه جگه شوه او ورو ورو بلی کوتی ته روانه شوه، پر ده یی جگه کړه او بیا یی څه فکر وکړ او صفی ته یی راوکتل ویی ویل:

صفی! زه غواړم څه شی دروښیم.

: څه شی؟

: اوس یی راوړم.

سکینی له خپلی کوتی نه د نقری یو وړوکی ډبلی راوړ او چوکی یی راکش کړه د صفی د بستری ترڅنگ کښیناسته.

سکینی په معصومیت وویل: په دی کی څه شی دی؟

: ماته څه معلوم دی!

: ته خو یی یو ځل وگوره! سکینی ډبلی خلاص کړ او صفی ته یی ور وړاندی

کړ.

صفی په بی پروایی سر راپورته کړ یو نظر یی پری واچاوه او بیرته یی سر پر بالښت کښیښود.

سکینی له ډبلی نه ځلیدونکی امیل راویوست هغی ته یی وروښود او ویی ویل: واخله! دا می نن درته راغوښتی دی، غوښتل می د واده په ورځ یی په تحفه کی درکرم خو زه تر هغی انتظار نه شم کولی، ته یی له ځانه سره وساته، زرگر ویل چی تر دی لوی غمی په ټول بغداد کی نشته، ما له هغه نه د یوه غمی گوته هم غوښتی ده هغه ویل چی په بغداد کی به داسی غمی له چا سره نه وی واخله صفی دا امیل راته واغونده او ویی گوره!

صفی بی حسه او چوپه خوله امیل ته کتل سکینی هغه تر مټ ونيوله او راپورته یی کړه او د هغی د تینگار سره سره یی امیل په غاړه کی ور واچاوه. صفی د امیل د لری کولو هڅه کوله، او سکینی هغه منعه کوله.

په دی کشمکش کی پرهار د دواړو لاسونه کلک شول،
 سکینی ویل : د خدای «ج» لپاره دا امیل مه لری کوه دا بد شگون دی.
 : نه زما ستا له امیل او ستا له غمیو نه کرکه ده، زما له دی مانۍ نه کرکه
 ده، زما له خپل ژوند نه کرکه ده، سکینی، سکینی! ما مه خوروه!
 په دی جنجال کی امیل وشلیده، غمی څه پر بستره او څه پر غولی تیت شول،
 د سکینی په سترگو کې اوښکې ډنډ شوې ویی ویل :
 ته ډیره ظالمه یی!

صفیه لږ نرمه شوه ویی ویل : سکینی ما وبخښه، زه به سهار دغه غمی پخپله
 وپیم او په غاړه کې به یی واچوم، خو یوازی ستا لپاره د بل چا لپاره نه.
 مگر تا له قاسم سره د واده وعده نه ده کړې؟ تا د ډوډۍ خورلو په وخت کی
 مورجانی ته خپله رضا څرگنده نه کړه؟ زه پوهیږم ته یوازی ما ژروی.
 : سکینی زما مطلب دا ؤ چی که ژوندی پاتی شوم له قاسم سره به واده کوم.
 : لیونی، خلك په مرگ کله واده کوی.

: خو سکینی که دواده نه وړاندې زه مړه شوم نو؟
 : جوته خبری مه کوه ته به تر اتیا کلنی ژوندی وی.
 سکینی غمی راټول کړل په ډبلی کی یی واچول ویی ویل : زه به یی سهار
 پخپله وپیم او بیا به یی ستا په غاړه کی واچوم، د قاسم، پلار او مورجانی په
 مخکی نه بلکی د ټولو سهیلیو په مخکی!

سکینه خپلی کوتی ته ولاړه او ویده شوه، صفیه تر څه ځنډه پرته وه چت ته یی
 کتل، بیا یی کتاب راواخست او د لوستلو هڅه یی وکړه خو د څو پاڼو له اړولو
 وروسته یی کتاب بیرته کیښود، شمع یی مړه کړه او د ویده کیدو هڅه یی وکړه،
 خو خوب ورنه غی، څو ځلی په یوه او بل لټ له اوښتو وروسته جگه شوه او په
 کوټه کی یی قدم واهه په قدم وهلو کې بیا پر کرسی کیناسته او بیا یی دروازه
 خلاصه کړه او ورو ورو بهر ته ولاړه، د برنډو نه تیره شوه او د مانۍ بلې ځنډې د
 سیند غاړی ته ورسیده، په لاره یی پام شو چی پښی لوڅی ده خو بیا یی پروا ونه
 کړه.

لږ ځنډ د کونج د کوتی په مخه کی په جگه چوتره ودریده او د سپوږمۍ په رڼا
 کی یی د سیند ننداره وکړه، بیا یی ورو ورو پر زینو پښی کیښودی لاندی بنکته
 شوه او په وروستی پایه چی د اوبو له مخ نه یو بالښت لوړه وه کښیناسته.

قاسم نن دا زیری پری کړی ؤ چی طاهر به نن شپه خلاص شی. او سبا به د خلاصیدو سره له بغداد نه ووزی، هغه چی غومره د ذه په خلاصیدو خوبنه وه، همدومره پر دی خبره خفه وه چی نور ژوند به ټول دې ته بغداد یو ویده ښار ښکاری، د دی د ژوند موسکا گانی به د تل لپاره تری واخستل شی کاشکی هغه له خلاصیدو وروسته همدلته اوسیدلای شوای کاشکی... دا له هغه سره تلای شوای، خو گامه وړاندی یوه کب ټوپ وواهه او بیرته په اوبو کی ورک شوه. صفیی په زړه کی وویل : زما او د دی ماهی هیڅ توپیر نشته، هغه آسمان یو سمندر گنی او په یوه ټوپ ځان ور رسول غواړی، خپل وړوکی وړوکی پرونه چی گوری دا یی په خیال کی ور تیریږی چی ښایی زه الوتلی هم شم، خو دی د اوبو له مخی نه لږ جگ سم لیدای هم نشی.

هغه ته دا معلومه نه ده چی د ده پرونه یوازی د لامبو لپاره دی د الوتلو لپاره نه دی، دی په اوبو کی غوټه وهلی شی او تر لاندی خټو پوری تلای شی، خو په شنه آسمان کی الوتلی نشی.

صفیی دا مانی ستا لپاره یو زندان دی، تا ددی په دریدلیو او پوښو اوبو باندی د لامبو په وخت کی په آسمان کی یو آزاد مرغه په الوتلو ولید، تاله اوبو نه ټوپ وواهه او د هغه ملگری دی زړه غوښته خو د الوتلو لپاره دی وزرونه نه وو، ستا ملگری له آسمان سره راز او نیاز کوونکی شاهینان نه بلکی، په دی بدبویه اوبو کی پالل شوی کیشپان دی، تا په دی ډنډ کی د پیدا کیدو سره سره ښایی له هغه شاهین سره ملگری کړی وای، خو ښکاریانو هغه راوښو او په کپس کی یی بندی کړ، او یو کشپ راغی تاته یی وویل چی که ته په دی بدبویه ډنډ کی له ماسره اوسپړی نو دغه شاهین به له کپس نه خوشی کړم، تا د شاهین د خلاصولو لپاره دا وعده وکړه، تا ډیر ښه وکړل، خو ایا ته به په دی خټو کی له دی کرکجن کشپ سره ژوند وکړای شی؟ تا یوازی مرگ له دی کشمکش نه ژغورلی شی، ځان وژنه، نه نه، دا ډیره بی غیرتی ده، دا د خدای «ج» له رحمت نه انکار دی، دا د انسانیت سپکاوی دی، د هغی په سترگو کی اوبښکی ډنډ شوی اسمان ته یی وکحل او لاس یی پورته کړل ویی ویل :

زما پالونکیه ! همت راکړه، ماته صبر راکړه، یوه بی وسه ښځه چی په دنیا یی هیڅوک هم نشته نن ستا د رحمت تکیه غواړی.

(۳)

دی د جگیدو اراده وکړه چی په اوبو کی یی حان ته نژدی څه شور واورید،
تکان یی وخور یوی او بلی خواته یی وکتل، زینو ته څوگامه نژدی چا په اوبو کی
ورو ورو لاس او پښی وهل له ویری یی زړه په درزا شو، څو زینی پورته وختله او
ودریده، یو سری یی ولید چی په اوبو کی یی غوټې خورلې او هغه د راوتلو هڅه
کوله صفیی احساس کړه چی د هغه ځواک ختم شویدی څو گزه لاندی وروستی
پایی ته ورسید هغه دواړه متی وغځولی او سر یی پر پایه کیښود خو د هغه نور
بدن په اوبو کی ؤ، یو ځل صفیی د تښتیی خیال وکړ خو بیای یی خواخوږی پر
ویری غلبه وکړه په ویره ویره لاندی ورغله په ویریدلی غږ یی پوښتنه وکړه : ته
څوک یی؟

هغه هیڅ ونه خوځید، ساه یی تونده چلیده، صفیی نور جرئت وکړ ور وړاندی
شوه او له هغه نه دوی پایی پاس ودریده او ویی ویل : زه له تا پوښتم څوک یی او
اوس دلته د څه لپاره راغلی یی؟

هغه د یوی شیبی لپاره سر راپورته کړ یو ځل یی صفیی ته وکتل او بیرته یی
سر ښکته واچاوه.

د یوی شیبی لپاره صفیه ځای پر ځای هکه پکه ودریده په خپ غږ یی وویل :
ظاهر... ظاهره !! ته ...! په دی حالت!!

هغه بیای سر راپورته کړ ویی ویل : څوک یی صفیه...!؟ صفیه ور وړاندی شوه
هغه یی تر متو ونیو او پورته یی کش کړ، ظاهر پر زینو وروپورته شو او بیای
پریوت، صفیی چی د هغه پر ملا تړلی ډبره ولیده ویی ویل : ظالمه، دوکه بازه،
مکاره!

: څوک ؟ زه؟ ظاهر له سر راپورته کړ ویی ویل.

: نه نه، زه د قاسم په باب وایم، هغه له بنده ستا د ژغورنی وعده کړی وه.

ظاهر جگ شو سر یی په خپلو لاسونو کلک ونیو ویی ویل : دا ستا مانی ده؟

: هوکی!

زه ډیر لری راغلی یم دی ډیری زه بلی دنیا ته ورتیل وهلم، زما نه غلطی

وشوه باید له هغو دوو کسانو سره می په کښتیی کی حساب خلاص کړی وای.

صفیی وویل : دلته خطر دی راځه له ماسره!

ظاهر زنگیدلی له صفیی سره روان شو، دواړه د جټلی نه څو گامه لری د یوی

گنې ونې لاندې ودرېدل.

صفيې پوښتنه وکړه : ته خو به تېې نه يې؟

: نه خو له ستوماني نه يې سيکه يم. ما له زندان سره نژدې له هغې ډېرې سره
لامبو پيل کړه، تا دلته څه کول؟

هيڅ نه، راوره زه دا ډېره خلاصه کړم، له ژونديو خلکو سره ډېرې تړل او سيند
ته يې غورځول له قاسم پرته څوک کولی شي؟

: ما قاسم نه دی ليدلی او په سيند کې د غورځوونکو دا گومان ؤ چې زه مړ
يم.

: هغه څه وړ؟

: زه اوس درته وایم خو يوازی دومره راته ووايه چې د دی نوی زندان نه د وتلو
لاره شته؟

: هلته وگوره کښتی ولاری دی. ته کښتی چلولی شي که نه، که نه وی نو زه د
مانيو يو نوکر درسه استولی شم.

: نه زه کښتی چلولی شم، هغه ورځ خو به زما په څير ستا هغه نوکر نيول شوی
نه وی.

: نه هغه ما وتښتاوه، ستا د نورو دوستانو نه هم څوک ونه نيول شول، زما
ویره وه چې ته به پر ما بدگومانه شوی وی، قاسم ستا د ځورولو لپاره ماته هغه
خبرې کولی، اصلاً خبره داسی وه چې قاسم هغه ليک له خدمتگاری نه اخستی او
لوستی ؤ.

طاهر وويل : ستا د ځان سپينولو ضرورت نشته، زه قاسم ډير ښه پيژنم، او
ستا د ډاډ لپاره وایم چې زه تا د بغداد د تولو ښځو نه زياته د درناوی او عزت
وړ گڼم.

ته زموږ له دی ملاقات نه چاته څه مه وايه، دښمن له نن نه وروسته داسی
گنې چې زه مړ شوی يم.

امکان لری چې زه بيا بغداد ته راشم، ماته په بندي خانه کې هغوی زهر راکړل
او زما د وژلو هڅه يې وکړه، خو زما پر ځای هغه ډوډی بل چا وخوړه، هغه زما د
کوټې ترڅنگ په بله کوټه کې بندي ؤ، موږ د يوه تنگ سوری له لاری يو د بل
کوټی ته تلای شوو، د شپې مهال هغه زما کوټی ته راغی، زما ډوډی ایښی وه
هغی په زهر و ککر پنير وخور او مړ شو، ما هغه همغه سوری ته ور تپيل واهه او

دپاسه می پری تختی کیښودى، بیا می ځان مړ وغورځاوه هغوى زه مړ ویلم او په سیند کی یی وغورځولم، ماته د زهرو راکولو په فریب کی د ښار ناظم، د زندان څارونکی او مهلب بن داود شریک وو، د قاسم په باب زه خبر نه یم.

: داسی ناولی دسیسه د قاسم نه پرته امکان نه لری، له ماښام نه لږ وروسته هغه راته وویل چی مهلب او د ښار ناظم له ده سره ستا د خوشی کیدو وعده کړی ده، هغه ښایی تر اوسه بیرته نه وی راغلی.

ظاهر وویل : زه په دی دسیسه کی د قاسم شریکیدل له اټکل نه لری نه بولم، اوس ستا په ذمه یو کار دی هغه دا چی ته له دی کیسو نه خپل کاکا خبر کړه.
: ستا مطلب دا دی چی زه هغه ته ستا په باب هم ووايم؟

: نه زما په اړه څه مه ورته وایه، هغه ته دومره ووايه چی د مهلب د زهرو په اثر پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین وژل شویدى او هغه چیرته غلی شوی نه ؤ پخپله مهلب بن داود بندی کړی ؤ.

چنگیز خان ته پیغام مهلب استولی ؤ، او د همدی خیانت د رسوا کیدو له ویری یی دوه بی گناه نور ووژل، د دی ثبوت دا دی چی د وحید الدین مړی په هغه سوری کی پروت دی خپل کاکا مجبور کړه چی سهار پخپله زندان ته ورشی او هغه کوتی وگوری، که نه نو سبا شپى ته به هغه هم زما په څیر په سیند کی وغورځوی. ستا کاکا به ستا پر دی خبرو له باور نه د مخه دا پوښتنه درنه کوی چی ته د دی پیښو نه څه وږ خبره شوی؟

ته د هغه په ځواب کی ویلی شی یوه سپاهی دغه پیښی زما یو دوست ته ویلی او هغه ستا نوکر سعید نیمه شپه تاته را استولی ؤ، زما باور دی چی هغه به بیا د دی پیښو د پلټنی پرځای نیغه د زندان لاره ونیسی.

صفیی وویل : زه به د دی بندوبست وکړم، زه به سهار وختی پر اس سپره شم او میدان ته به ووزم له هغه ځایه به زر بیرته راستنه شم او کاکا ته به دا ټول حال ووايم چی ماته همدا اوس یوه ناپیژندوی دا حال ووايه او له ما نه یی وغوښتل چی زه زر تر زره تا خبر کړم.

: له دی وروسته زما باور دی چی د خلیفه د ملاتړ سره سره به مهلب ته په بغداد کی اوسیدل ناممکن شی، ته دی کاکا ته مشوره ورکړه چی د ښار ناظم او د زندان څارونکی ته اخطار ورکړی هغوى به سمدستی د اصلی مجرم پرېښودلو مجبور شی، خو له هر څه وړاندی دی د وحید الدین مړی خامخا راوباسی، زه اوس

خم، بنایی سبا شپی ته ترکستان ته روان شم، تا د هغو ځایونو په باب څه خبر اوریدلی دی؟

: هو ډیر بد خبرونه، مغلو د بخارا او سمرقند نه پرته د شمال ډیر نور ښارونه نیولی دی، اوس یی پوځونه د جنوب او ختیځ په لوری پرمختگ کوی.

: د بلخ په اړه دی څه اوریدلی؟

: پر بلخ حمله کیدونکی ده.

: ډیر ښه زه خم.

: صفیی د هغی لاره ونیوه ویی ویل : ما یو ځل رد کړی غوښتنه بیا تکرارول، نه غوښتل خو د ژوندی انسان لاس د امید له لمنی نه نه جدا کیږی، زه دلته پاتی کیدل نه غواړم ، ما له دی ځایه درسره بوزه، که می له ځانه سره نه بیا یی مدینی ته می درسره بوزه، هلته به ستا انتظار کوم.

: نه نه، دا خبره مه راپلټه!

: مگر ولی؟ ته ما دومره د کرکی وړ ولی بولی؟

: زه تا د کرکی وړ نه گنم خو ویریوم چی په خپل نظر کی ځان د کرکی وړ نه کوم.

صفیی څه ویل غوښتل خو دوه پهره داران په خبرو کې له برنډې راووتل او په چوتره ودریدل.

یوه یی ویل : قاسم د شپی په کښتی کې بلې غاړې ته تللی تر اوسه بیرته نه دی راستون شوی.

دوهم وویل : وروره د واده تیاری نیسی د کوم زرگر دوکان ته به تللی وی.

: د چا واده؟

د قاسم!

: له چا سره؟

: پر دی خو زموږ د طبیلی پاکوونکی هم پوهیږی، له صفیی سره!

: دروغ! پر صفیه خو د دی کور شاپرک «خفاشان» هم خبر دی چی د هغی د

زیږیدو له ورځی له قاسم نه کرکه کیږی.

: راحه شرط ترو!

: تا مخکی هم له ماسره څو شرطونه بایللی دی، لومړی د تیر شرط څلور

دیناره راکړه، بیا نوی شرط ترو.

: هغه به سهار درکرم، خو مزه به هغه وخت وی چی ته له ماسره په شل دیناره شرط وتری.

: بس سهی ده!

: مگر داسی نه، راځه د صادق په مخکی دواړه سوگند کوو.

: راځه!

سپاهیان ولاړل او ظاهر ورو وویل : ایا دا ریښتیا ده؟

: هوکی! قاسم د دی شرط په بدل کی ستا د خوشی کولو ذمه واری اخستی وه چی زه ورسره د واده وعده وکړم او ما ستا لپاره دا وعده وکړه. اوس د دی راز له افشا کیدو نه وروسته د دی وعدی پر پابندی مجبوره نه یم، خو پر دی سربیره که ته زما په سبب ځان ته په خپل نظر کم راځی نو ماته امر وکړه، په دی دنیا کی د ذلت هیڅ داسی کنده نه شته چی زه ستا په امر په پتو سترگو ځان ورونه غورځولی شم، په دی مانی کی د اوسیدو لپاره زما په مخکی دوی لاری دی، له قاسم سره واده او بل په دی سیند کی ډوبیدل، که زما دا قربانی د اسلامی نړی بی کسه خویندو ته څه گټه رسولی شي نو زه ورته تیاره یم، خو خدای «ج» زما گواه دی زه یوازی تا غواړم او تر څو چی ژوندی یم ستا سره به می مینه وی، که دا گناه وی نو زه گناهگاره یم، که د دی گناه سزا مرگ وی نو د خدای «ج» په خاطر پخپلو لاسو می مری خپه کړه، ما له دی ډبرې سره وتره او سیند ته می وغورځوه، زه تا د ځان قاضی کوم، ستا نه د ځان په هکله فتوی غواړم، که ما په دی ختو او چتلی کی د پالل شویو چینجیو پرځای د خپلی د مینی لپاره د یو انسان موندلو گناه کړی وی نو ووايه زما سزا څه ده؟

تا ویل چی د ترکستان میدان ډیر خطرناک دی، خو کاشکی دا درته معلومه وای، چی کومه ښځه چی له چا سره یی زره غواړی د غشو په باران کی هم ورسره خوښه وی، خو له هغه پرته به د سرو زرو محل هم ورته زندان ښکاری.

هغی ژړل، ظاهر دا احساس کړه چی د نړی د تسخیر ټول عناصر د دی نجلۍ په بدن کی راغونډ شویدی، هغه د لومړی ځل لپاره دی ښکلی مخ ته وکتل چی په زرگونو ډیوی پکی بلی وی، ظاهر ځان راتینگ نکړای شو:

صفیی! صفیی! کاشکی ما ته مخکی معلومه وای، مجرمه ته نه زه یم. قراقرم ته له تلو نه مخکی ماته معلومه نه وه چی ته ما دومره د پاملرنی حقدار گنی، خو په دی سفر کی... ظاهر دومره وویل او چوپ شو.

صفيی لکه چی په ژورو اوبو کی ساه اخسته چی کله یی د ظاهر له خولی خپل نوم واورید د امید خوشی کړی لمن یی بیرته راو نیوله: ووايه په دی سفر کی څه وشول، ووايه؟

: ما له یوی نجلۍ سره د واده وعده کړی ده.

د ظاهر دا گومان ؤ چی د دی خبری په اوریدو به هغه ده ته یو ځل په حقارت وگوری او په منډه به ولاړه شی، خو هغه ځای پر ځای ولاړه وه، د کرکی او نفرت پر ځای یی پر شونډو زړه وړونکی موسکا وه، د ترخې خبرې پر ځای یی په نرمه او خوږه لهجه وویل: نو تا له مانه کرکه نه کوله؟

: زه څه وړ له تا کرکه کولی شم؟

: هغه بنکلی ده؟

: هوکی!

: خامخا به تر ما ډیره زیاته بنایسته وی؟

: نه ماته معلومه نه ده.

که تا له هغی سره د واده وعده نه وای کړی هم زما زاری به دی نه وی منلی او له ځانه سره به د زما له بیولو نه انکار کاوه؟

: هوکی! په اوسنیو حالاتو کی به خپلو ذمه واریو زه انکار ته مجبورولم، زه په ډگر ستا د ساتنی پرځای د دی بنار او هیواد پر بریدونو پهره آسانه بولم.

: د هغی نوم څه دی؟

: ثریا.

: چیرته ده؟

: په بلخ کی.

: که هغی ته څرگنده شی چی د دی په څیر په بغداد کی هم داسی یو څوک شته

چی له تا سره مینه لری نو ایا دا به یی د ځان پر حق تیری وپولی؟

: نه هغه له حسد نه ډیره اوچته ده.

: یوه بڼڅه د بلی مجبوری بنی پیژنی، ته ورسره واده وکړه، زه به په دی تمه

ژوندی وم چی یوه ورځ به له دی نه د مینی سوال وکړم او تاته به ځان ورسوم، موږ

به دواړه د ځان لپاره ستالمن پراخه ووینو، زه به د دی په نوکری کی هم خوښه یم.

ما یوازی دا معلومول چی ته خو به له مانه کرکه نه کوی، دا زما لپاره ډیر ستر

انعام دی، یوه لویه تکیه ده، پر دی لویه تیره چی ودریږم زه له ټولی نړی سره

مقابلہ کولی شم، زه به اوس کاکا، کاکاناوی او قاسم ته حواب ورکولی شم زما له هېچا نه ویره نشته.

ظاهر وویل : صفیې زه وعده کوم چی له ترکستان نه وزگار شم دلته به راجم، تر هغه وخته بنایې ستا د کاکا نظر هم زما په اړه اوښتی وی او زه به د یوه لوی انعام لپاره خپله لمن وغوروم، زه داډ درکوم چی زما د مینې پر اسمان به تل دوه ستوری خلپېری او زما په نظر کی به ستا او ثریا درجه یو شان وی.

: زه به ستا د لمنی گرد واوسم او له تا سره به واوسم، په بلخ کی اوسیدونکی زما خور ته زما سلام وایه او هغی ته زما یوه نښه ور وړه.

صفیې له گوټی نه یوه گوټه راوویسته د ظاهر په لاس کی یی ور کیښوده ویی ویل : زه به ستا سو دواړو انتظار کوم، که تاسو ځنډ وکړ نو بنایې تقدیر ما درولی، په نړۍ کی هیڅ داسی خلیج نشته چی د مینې په کښتی کې دې څوک نری پوری نشی وتلای.

په اوسو کی دوی د کښتی د پارو گانو غږ واوریډ دواړو سیند ته وکتل صفیې وویل : لکه چی قاسم راغی؟

دواړه دونی ډډته ودریدل، کښتی رځنډې ته ورسیده قاسم او دوه تنه نور تری کوز شول او مانی ته دننه ولاړل.

صفیې وویل : هغه بنایې ماته ستا د خلاصیدو خبر راوړی وی، اوس ورځه زه به تر هغی دلته ولاړه یم چی تر څو دا کښتی ښکاری، خو لږ ودریږه پهره دار راغی.

پهره داران راغلل او تر لږ ځنډه یی په چوتره خبری کولی او بیرته ولاړل، د دوی د خبرو موضوع تر اوسه پوری د قاسم اوصفیې د واده په اړه وه.

: آخر په قاسم کی څه کمزوری ده چی صفیه له هغه سره واده نه کوی؟ هغه ږوند دی، کونډ دی، گو ډ دی او یا ستا په څیر بی عقل دی؟

: بس هر څه چی دی زما باور دی چی صفیه له هغه سره واده نشی کولی، د پاچاهی کوم ولی عهد او شهزاده د هغی سره جوړیږی.

صفیې وویل : اوس ولاړ شه!

ظاهر تیب شو د یوی وړوکی کښتی پری یی پرانست او پکی کیناست پاروگان یی ونیول او ویی ویل : صفیې خدای پامان! صفیې کښتی اوبو ته ورتهیل وهله ویی ویل : خدای پامان!

تر هغو چی کنهتی یی له نظره پناه کیدله دی له خانه سره ویل خدای دی مل
شه، خدای دی مل شه!

(۴)

سهار وختی صدر اعظم د صفیې د ټولو خبرو له اوریدو وروسته وویل : که دا
خبره رښتیا شوه نو د یوی خبری داډ درکوم او هغه دا چی زما د وریری واده زما د
ناوړه زوی سره نشی کیدای، زه پوهیدم چی طاهر یو مخلص خوان دی، زه د ده د
نیولو مخالف وم، حکم می ده او د ده ملگرو ته د تښتې موقع ورکول غوښتل،
ماته د ده ملگرو چی پیغام راکړ دا یی بل د اخلاص ثبوت دی که نه نو د وحید
الدین نه وروسته بنایی په بی خبری کی زما وار وای هغه بد معاش نن ماته وویل
چی د خلیفه په امر زه نن طاهر ته د تښتې موقع برابروم اوس ورځم!

صفیې خپلې کوتې ته ولاړه هلته قاسم له سکینې سره خبری کولی، هغه چی
صفیې ولیده ویی ویل : صفیې ما یو لوی خبر راوړی دی، مهلب همدا اوس ماته
خبر راکړ چی طاهر له بندیخانی نه تښتیدلی دی، ما له هغه نه ټول تفصیل نه دی
پوښتیدلی، ما تا ته خبر راوړ او دلته راغلم زه اوس هغه ته ورځم هغه د سیند سره
په برنده کی ناست دی چی بیرته راستون شوم ټول احوال به درته ووايم.

سکینې وویل : له شاهي زندان نه د طاهر د تښتیدو داستان به ډیر په زړه
پوری وی، راځه صفیې موږ به د کوتې د پردی ترشا کښینو او وابه یی ورو، څنگه
قاسمه! موږ ته اجازه ده چی ستاسو خبری واورو؟

: مگر په دی شرط چی تاسو څه واورو چاته به نه وایی، خبره داسی ده چی د
هغه د تښتیدو په پښه کی زما د څو ملگرو لاس دی.

: واه واه موږ څه ساده گانی یو!

قاسم له کوتې نه ووت.

سکینې صفیې ته وویل : راځه صفیې! زما د هغه د تښتې د کیسې له اوریدو
سره مینه ده.

صفیې چی په څه پوهیدل غوښتل پری پوهیدلی وه، خو بیا یی څه چرت ووايه
او له سکینې سره تلو ته تیاره شوه، د سیند پر غاړه کوتی ته ورسیدی د دروازی
د پردی ترشا ودریدی مهلب ویل:

اوس زه ویرېم چی که هغه چاته څه وویل زموږ خیر نشته.

قاسم وویل : نه، هغه ستا په څیر نیکی کوونکی ته دوکه نشی ورکولی.
 مهلب وویل : د هغه نیکی کوونکی خوته یی، ما دا ټول ستا لپاره وکړل، او
 ما هغه ته وویل هم چی تاته مو د قاسم په سپارښتنه د تیښتی موقع درکړه.
 : مگر هغه څه ډول وتښتید؟

: ایا هغه پنځه سوه دیناره چی تا ماته راکړی وو د بندیځانی د پنځو تنو پهره
 دارانو لپاره بس نه وو؟
 قاسم وویل : تا هغه چیرته ورساوه؟

مهلب ځواب ورکړ : د بندیځانی نه بهر مو پرېښود هغه به خامخا خپلو
 دوستانو ته ورغلی وی، زما امید دی چی زر تر زره به له بغداده ووزی، هغه له
 ماسره وعده کړی چی له یو دوو تنو ملگرو پرته به له چا سره نه گوری او د شپي
 به له بغداده ووزی.

نو د ذی مطلب دا دی چی موږ به نور د هغه په اړه څه نه اوروا
 : زه افسوس کوم چی د حکومت ځینی امیران پری بدگومانه وو که نه هغه یو د
 کار زلی دی په هر صورت هغه ستا په باب له بد نظر سره نه دی تللی.

د صفیې د زغم او صبر دیوالونه ونړیدل، پر مخ یی پرده راوغوروله او د
 دروازی پرده یی پورته کړه برنډی ته ورغله ویی ویل : تاسو دواړه څوک غوازی
 تیر باسی، دا خبره اوس په نیمایی ښار کی مشهوره شوی ده چی کب نیوونکو له
 نیمي شپي نه وروسته له سیند نه یو مری را ایستلی دی او هغه د طاهر مری دی.
 د قاسم او مهلب رنگونه تک سپین وتښتیدل، او په رډو رډو سترگو یی صفیې
 ته کتل. صفیې وویل : او کاکا جان د شپي په وروستی برخه کی پخپله د پلتنی
 لپاره زندان ته ورغلی هلته یو بل مری هم ؤ چی په خوله کی یی په زهرو ککړ پښیر
 ؤ، هغه د پخوانی وزیر خارجه وحید الدین مری ؤ.

او پر دی پوهیږی چی کاکا ته د زندان څارونکی څه ویلی دی؟ د شپي د بغداد
 د یوه لوی غدار په حکم دوو تنو ته زهر ورکړل شول، یو هغه ؤ چی اوس تاسو د
 هغه په اړه خبری کولی چی مری یی اوس هم د بغداد په کوم څلور لاری کی د بدل
 فریادونه کوی، دوهم هغه چی د بندی توب نه یی یوازی ستا دوست او د هغه له
 څو تنو ملگرو پرته نور څوک خبر نه وو.

مهلب پاڅیدلو او ودرید، صفیې چیغی کړی:
 ځمکه به تا غوندي بد چاری انسان ته ځای ورنکړی، په ښار کی ستا لټون

روان دی.

د دی مانی پر هری دروازی پهره داران دریدلی دی، د بغدا د هر بهی ستا د
بوتیو شکولوته تیار دی.

قاسم صفیه تر مته و نیوله او تکان بی ورکړ ویی ویل : صفیی ! دا ته څه وایی
په هوش کی خبری کوه.

: ما پر پریده! زما له تانه کرکه ده، ته بی غیرته او مکار یی.

قاسم په مخ پر خپر ووهله او په کشولو یی دننه بوتله، هغی چیغی کړی: بی
غیرته سړی د سنجوله وهلو پرته نور څه کولی شی؟

سکینه ور وړاندی شوه ویی ویل : صفیی پر تا څه وشول! قاسمه پر پریده نن یی
دماغ سم نه دی.

صفیه سره اوسپینه شوه ویی ویل : آخر د ده خور وختی!

ته هم مایوه خپر ووهه!

سکینی وویل : صفیی د خدای «ج» لپاره لږ چوپه شه.

هغه عزتمن سړی به څه فکر کوی!

صفیی وویل : غل، ډاکو، قاتل! د خدای «ج» لپاره سپاهیان راوغواړی. کاکا

جان په هغه پسی گرځی، چی ونه تبتی!

قاسم هغه له کوتی نه وایستله او په کشولو یی د مانی بل کونج ته بوتله.

صفیی چی خواجه سرا، نوکران او مینځی ولیدل چوپه شوه، او بیای یی په نرمی
رویل :

ما پر پریده خپلی کوتی ته ځم، ما تاته د خپلو دروغو سزا درکوله خو د کاکا تر

راتگه دی ملگری ایسارنه کړه.

قاسم د اندیبنی او پریشانی په حالت کی د بخښنی او عذر مناسب الفاظ او

تکی لټول او د برندی په لور ور روان ؤ خو هلته مهلب نه ؤ، یوه کښتی د سیند د

بلی غاړې په لوری گړندی روانه وه او هغه پکی سپور ؤ.

ماسپښین مهال په بنار کی دا اعلان کیده چی هر چا د مهلب ځای معلوم کړ

پنځه زره اشرفی به انعام ورکړل شی، مازدیگر چی قاسم له خپل پلار سره له اوږده

مجلس وروسته راوت نو څیره یی تروشه او خوړینه وه، اوسکینی صفیی ته ویل

: تا واوریدل پلار جان قاسم ته وویل چی تر څو زه د بغداد صدر اعظم یم ته باید

دلته ونه اوسی هغه سبا ته مصر ته روانیږی، پلار جان د مصر پاچا ته لیکلی دی

چی هغه ته په پوڅ کی کوم معمولی منصب ورکړی، خو چی کله یی غوسه سره
شوه راوبه یی غواری.

سبا ته په بنار کی دا خبره مشهوره وه چی د شپی مهال زر تنه سپاره د مفلو
پرخلاف په جگره کی د خوارزم شاه د ملاتړ لپاره له بغداده ولاړل.

د خوارزم زمري

جلال الدين د افغانستان له شمالي سرحد نه د مروی والی ته پیغام واستاوه چی لږ تر لږه څلور اونی له مروی نه دفاع وکړی، په دی موده کی به دی له بلخ، هرات او نورو ښارونو څخه نوی پوځ راټول کړی او مرستی ته به یی ور ورسپوی.

د مروی روزل شوی منظم پوځ لږ و خو د پناه اخستونکو په لکونو توری موجودی وی، هغوی ټولو تصمیم نیولی و چی دلته به د بخارا، سمرقند او نورو ښارونو اشتباهات نه تکراروی، ښځو د غشیو ویشتلو تمرین کاوه، هلکانو د کورونو پر بامونو ډبري غونډولوی، تر دی چی د مروی هر کور یو مورچل و او د اولس دا باور و چی نه یوازی دا چی له ښار څخه به ساتنه کوی بلکی له مغلو نه به د تیرو ټولو ظلمونو بدل هم اخلی.

په جوماتونو کی د هر لمانځه نه وروسته خلکو ویناوی اوریدلی، او د مروی د ساتنی لپاره یی د وینو د وروستی څاڅکی ټولولو پریکړی کولی.

یو سهار چی د ښار موذن خلك د لمانځه لپاره رابلل د مغلو بی شمیره لښکر د ښار د برجونو مخی ته راڅرگند شو، د سترگو په رپ کی غشی ویشتونکی د ښار د دیوالونو تر شا اوږه په اوږه ودریدل او هلته د پښی ایښودلو ځای نه موندل کیده د مغلو د لښکر قومانده د چنگیز خان د کشر زوی تولای په غاړه وه، چنگیز خان ته تولای په زړورتیا او تر زړورتیا هم په چل او دوکه زیات گران و، د مروی د دیوالونو تر شا د خلکو بی دریغه راټولیدل د ده د پریشانی او اندیښنی لپاره بس وو.

تولای زړه نا زړه ولاړ و د ښار څو تنه غدارانو چی د دوی د راتلو د خبر له اوریدو سره ورسره یوځای شوی وو دا خبر ورکړ چی د دیوالونو تر شا په مورچلو کی تر نارینه و ښځی زیاتی دیه تولای چی دا واوریدل د یوی توپانی حملی امر یی وکړ خو د ښار د دیوالونو له شانده د غشو او ډبرو باران د مغلو غاښونه

وېرېښنول، د ديوال په بيخ کې په زرگونو تنه تاتاريان انبار شول، تولای چې دا حالت وليد پوخ ته يې د شاته کيدو حکم ورکړ او د ښار نه په يوه واټن کې يې واپرول، تر پنځو ورځو پورې تولای ته د ښار د نيولو هيڅ تدبير اغيزمن نه شو، د زور له استعمال نه چې مایوس شو له معمول سره سم يې د چالاکی او فريب څخه کار واخست، او د ښار يو غدار يې والی ته ورواستاوه له هغه سره يې دليدو هيله وکړه، او په پيغام کې يې دا هم ورته وويل چې موږ د والی نه د ځينو وعدو له اخستلو نه وروسته بيرته ستنيږوه خو باتدبيره خلك تولای ته د والی له ورتگ سره مخالف وو، خو والی هغوی وپوهول چې زه د هغه د مکر او فريب تر دام لاندې نه راځم، دوی به چې ډير څه وکړي نو ما به ووژني، خو زما په نه راتگ به هغه خلك هم ډاډه شي چې له مغلو سره د مقابلي پرځای د سولی هيله من دي، زه به دا هڅه وکړم چې تر څو د جلال الدين پوخ راځي له مغلو سره به د سولی خبرو اترو ته دوام ورکړو.

تولای د والی ډير تود هرکلی وکړ او هغه يې له ځان سره کښيناوه ویی ويل :
زما په زړه کې د ميړنيو لپاره عزت دی، سهار چې خبری اتري پيل شوی نو تولای وويل:

موږ يوازی دا وعده غواړو چې ستاسو پوخ به په موپسی له شا څخه نه راځي، موږ بيرته شاتگ ته چمتو يو پردی سربيره دی وعدی ته هم چمتو يو چې که له جلال الدين سره زموږ اړيکی هر ډول وی موږ به پر «مرو» بيا يرغل نه کوو. د دی په بدل کې تاسو ته يو معمولی تاوان ادا کول په کار دی، والی په هره بيه د مهلت ترلاسه کول غوښتل هغه لږ سوچ وکړ او بيا يې وويل:

زموږ خزانه که څه هم تشه ده، بيا به هم د ښار له خلکو نه تاسو ته پوره مبلغ راټول کړم او دربه يې کړم.

: ستا دا پريکړه به د ښار ټولو خلکو ته د منلو وړ وی؟

: زه د ښار والی يم.

: دا سهی ده مگر ته تاوان يوازی پر خپله ذمه ولی اخلی ايا دا به غوره نه وی چې ته د ښار مخور او مشران دلته راوغواړي، که د هغوی په موجوديت کې تړون وشي د هغوی اعتراض به بيا نه وی، تاسو د هغوی په نامه يو مکتوب واستوی.

زما په گومان به موږ ډير زر يوی پريکړی ته ورسېږو.

والی د ښار د لسو تنو سپين روپو په نامه ليک وليکه او ویی لپړه، د والی د

لیک په لوستلو هغوی د ډیرو خلکو د مشورې پر خلاف هلته ورغلل، تولای له هغوی سره هم په ورین تندي وکتل خو د تاوان د پیسو په اړه یی وویل چی موږ د ښار له اوسیدونکو سره د مشورې پرته کومه پریکړه نه شو کولی.

تولای وویل : ماته معلومه ده چی د ښار خزانه تشه ده، ماته ستاسو مجبوري معلومه ده، تاسو ولاړ شی سبا ته به بیا سره گورو، غوره دا ده چی تاسو سبا ته د ښار د هری ډلی یو استازی درسره راولی.

تاتاریانو والی او د هغه ملگری په درناوی د ښار تر دیوالونو پوری ورسول، د شپې مهال په ښار کی پردی خبره جشن جوړ و چی سبا ته به سوله وشي او مغل به ولاړ شی. خو هغو پناه اخستونکو چی د مغلو له ټولو چلونو او مکرونو نه خبر وو د ښار خلکو ته د هوښیاری تلقین کاوه، د ښار د مشرانو سره هم د مغلو په اړه څه غلط فهمی نه وه، خو والی پردی تینگار کاوه چی موږ باید د سولی خبری اتری جاری وساتو او څه مهلت ترلاسه کړو سبا ته نژدی څلوښت کسان تولای ته ورغلل.

ماسپښین مهال له هر یوه مشر نه په زور اوجیر د ښار د نورو مشرانو په نامه لیکونه واخستل شول چی غدارانو هغوی ته ورسول او مازدیگر مهال او یا تنه نور مشران هم د تولای قرارگاه ته ورورسیدل.

ماښام مهال مغلو له والی، د لښکرو مشر او د هغوی دری تنه نورو ملگرو پرته ټول ووژل، د شپې یو سل اولس تنه تاتاریانو د والی د وژل شویو ملگرو جامی واغوستی او والی او ملگرو ته یی خنجرونه وروښودل او په مخکی یی د ښار په لور روان کړل، وړاندی وړاندی څو تنه د ښار غداران هم وو چی له والی سره یی په عربی او فارسی ژبه په زوره زوره خبری کولی، د دروازی مخی ته چی ورسیدل هغوی په برجونو کی ناستو پهره دارانو ته د سولی مبارکی ورکړه او د دروازی خلاصولو امر یی ورته وکړ، د دروازی یوه پهره دار له کړکی نه سر راویوست او چی دوی یی ولیدل نو دروازه یی خلاصه کړه، دننه زیات خلك راټول وو، د دروازی د خلاصیدو سره یو سپری بهر ووت او پوښتنه یی وکړه : تاسو ډیر ناوخته شوی. څه خبر مو راړوی والی څه شو؟ او بیا ور وړاندی شو په تیاره کی یی سترگی خلاصی کړی او د دوی د لیدو هڅه یی کوله تکرار یی کړه : تاسو څوک یاست، والی چیرته دی؟

د غدارانو نه یوه شاته اشاره وکړه ویی ویل : هغوی را روان دی، په دی کی

پنځه شپږ تنه نور هم بهر ته راووتل:

والی منده واخستله او وړاندی ولاړ او چیغی یی کړی: دروازی وتړی مغل راغلل! زرکوی!

یو تاتاری هغه په توره وواهد او پر ځمکه یی وغورځاوه، درې څلور نور غږونه هم اوچت شول: دروازی بندی کړی تاتاریان حمله کوی! خو هغوی هم نورو کسانو ووژل، د یوی شیبی لپاره پهره داران حیران ودریدل، او کله چی د دوی دروازی ته پام شو د مسلمانانو په جامه کی مغل دروازی ته ورنژدی شوی ووه پهره دارانو دانسی گومان کاوه چی مغل له شانده پر دوی غشی اوړوی دروازه یی ورته خلاصه کړه او دننه یی ننوتلو ته پریښودل، چی کله یی د مشالونو په رڼا کی نا آشنا څیری ولیدلی چیغی یی کړی خو د سترگو په رپ کی تاتاریانو پنځوس شپيته تنه ووژل، خو تنه مغلان چی دننه په ننوتلو بریالی نه شول د ډبرو او غشو په باران کی بهر ووژل شول، خو نورو یی د هره شیبه زیاتیدونکو پهره دارانو سره مقابله پیل کړه، ناڅاپه بهر د زیاتو اسونو د پښو ترپهار واوړیدل شو، پهره دارانو دننه ورننوتلی مغلی سرتیری ټول ووژل خو څو یی دروازه ترله د سترگو په رپ کی د سپرو یوه ډله تر دروازی ورننوتل.

لپو ځنډ وروسته د ښار اوسیدونکو په بازارونو کی د ډبرو او غشو د باران سره د دښمن یوه ډله سپاره لیدل چی گزمی یی کولی.

تر نیمی شپي پوری په ښار کی غوغا گډه وه، د شپي تر دریمی برخي پوری مغلو د ښار په څو نورو دروازو هم قبضه وکړه، او ډبرو کورونو ته یی اور واچاوه، تر سهاره دغه اور ډیری پراخی ساحی ته خپور شوی ؤ، هغه څلک چی له اوره د ژغورنی په خاطر بهر ته راوتل د مغلو د تورو سره مخ شول تر پنځو ورځو پوری په ښار کی قیامت جوړ ؤ.

شپږمه ورځ تاتاریانو د مروی په دروازه کی د خپلی فتحی یادگارونه «د کوپریو څلی» جوړول، دغه څلی تر نورو پخوا نیو ټولو دنگ وو، خو د مغلو د مریو له شمیرلو نه وروسته تولای وویل: موږ په کومه لویه جگړه کی هم دومره تاوان نه ؤ گاللی، او بیا یی د دی تاوان او زیان جبران داسی وکړ چی په «مرو» کی یی یو لوی اورتون تیار کړ بیا به یی دوه دوه تنه بندیان په پریو کلک ترلی راوستل او پر اوچت تخت به یی یو د بل په مخ کی د هغوی لاسونه او پښی په نوبت تری غوڅ کړل، بندیانو به تر پکی وهلی او ساه به یی ورکړه او مغلو به له

خوښيو نه چينغی وهلی، اتڼ به یی کاوه، او اورته به یی هغوی وروغورخول.
 د کوپړیو د شمیر د زیاتولو لپاره به یی حامله ښځی راوستلی، او گیده به یی
 په برچه خیری کړه، یوه حامله ښځه په لوړ تخت و غورځیده او بچی یی وزیږاوه،
 تولای وویل : وگوری د دښمن ښځی زموږ پر خلاف نوی پوځ تیاروی!
 یو تاتاری ور وړاندی شو او غوښتل یی ماشوم تر پښو لاندی غویل کړی خو د
 مور مینه د مرگ په مخکی هم صبر نه شوه ښځی زوی راواخست او په سینه
 پوری یی کلک کړ، مغلو مور او زوی دواړه اورته وروغورخول، هغی تر وروستی
 سلگی د لمبو په منځ کی د زوی د ژغورلو هڅه کوله خو دواړه پکی سکاره شول.
 یو دوولس، دیارلس کلن هلک تر سترگو لاندی د خپلی خور بی عزتی ونه
 زغملای شوه پر دوو مغلی افسرانو یی حمله وکړه او یو یی تری وواژه، وژل شوی د
 تولای د کاڼی سړی ؤ، کشری هلک یی د تولای په مخکی حاضر کړ، د چنگیز خان
 په څیر تولای هم د دښمن د کمزوریو او پښو صفتونو د پیژندلو عادت درلود، هغه
 هلک ور وغوښت او تری ویی وپوښتل : ته پوهیږی چی د یوه تاتاری منصبدار د
 وژلو سزا څه ده؟

هلک ځواب ورکړ : زه پوهیږم ستاسو په محکمه کی گناهکار او بی گناه دواړه
 تر یوه میچن لاندی دل کیږی.

: که موږ تا له ځانه سره بوزو چی لوی شی سپاهی کیږو ته چمتوی یی؟

: ته ذلیل یی زه پردی ځای مرگ قبلوم.

: مرگ یو دردناک شی دی.

: مگر مظلوم ته نه ظالم ته!

تولای خان وویل : دی زما په مخکی غرغره کړی، ته پوهیږی چی غرغره
 څومره دردناکه وی؟

زړور هلک ځواب ورکړ : ته ما غرغره کولی شی زما اولس نشی غرغره کولی،
 ستاسو نیزی به ماتی شی، ستاسو توری به پڅی شی، متی به مو شلی شی، خو
 زما د اولس په رگونو کی به د شهادت وینه چلیږی.

د تولای په اشاره یی هلک ته ډیری بدی شکنجی ورکړی او حلال یی کړ، په دی
 ماښام تولای خپلو څو مشاورینو ته ویل : موږ له یوه خطرناک دښمن سره لاس او
 گریوان یوه د کوم اولس میندی چی ددغی هلک په څیر زامن زیږولی شی هغوی تر
 ډیره د چا غلام نشی پاتی کیدای.

زه داسی هلکان تر جلال الدین لږ خطرناک نه بولم، د مروی د هر کور تلاشی پیل شوه، د کورونو د ځمکې د تل له خونو نه غلی شوی خلک راوايستل شول او ټول ووژل شول، تولای ته د بنار غبارانو د شتمنو خلکو لست ورکړ، هغوی چی له ژوند نه نا امیده شول خپلی ټولی پتی خزانی یی تاتاریانو ته وروښودلی، خو د هغوی تسلی به ونه شوه او د زیاتو مالونو د راپیدا کولو په هڅو کی یی هغوی ته ډول ډول شکنجی او عذابونه ورکړل او بیا یی ووژل، بیا یی د هغوی کورونه له بیخه ونړول او ویی لتول.

جوماتونو، مدرسو او کتابتونونو ته یی اور واچاوه یوازی څلور سوه تنه هغه خلک مفلو له ځانه سره ژوندی بوتلل چی په معماری او وسله جوړولو کی یی کمال درلود، د کوچ نه لږ دمخه چا تولای ته وویل چی په بنار کی په ځینو ځایونو کی تر اوسه هم په پتو خونو کی ښځی او نارینه غلی دی، تولای دوه زره تنه پوځ په مرو کی پرېښود او امر یی وکړ چی بنار ښه وپلټی، د هغو سپاهیانو افسرانو ته یی وویل: ما لوی خان ته پیغام استولی چی له دی څو کسانو پرته چی ماته د کار خلک ښکاری او ژوندی می راوستلی نور په مرو کی د دښمن یو تن هم ژوندی نه دی تښتیدلی، زه نه غواړم چی زما خبری دروغ شی، ځکه خو تر څو ستاسو ښه تسلی نه وی شوی لتون ته دوام ورکړی.

دغو سپاهیانو د یوه جومات موذن له کوم ځایه را پیدا کړ او ویی نیو، هغه ته یی عذابونه ورکړل او په دی یی مجبور کړ چی په جومات کی آذان وکړی. د آذان په اوریدو جومات ته نژدی په یوه پټه خونه کی غلیو شویو خلکو گومان وکړ چی مغلې پوځونه تللی دی راوتل او مفلو ټول ووژل.

په دی ډول هغه په هره محله کی آذان کاوه او بهر ته راوتلی خلک به ټول تر تیغ تیر شول، تر دی چی نور په بنار کی د شهیدلیو او خوسا شویو مزیو له لاسه داسی یدبویی خپره شوه چی تاتاریان پردی ډاډه شول چی اوس دلته د چا د ژوندی پاتی کیدو امکان نشته او تری ولاړل.

(۲)

له بغداد نه چی طاهر او د هغه ملگری و تښتیدل مروی ته یی مخه کړه، په لاره کی د ایران د ښارونو اوسیدونکو چی له یوی مودی پر خپلو ماتو اعتراف کړی ؤ د دوی د اروا پالو ویناو نه بی اغیزی پاتی نه شول، په هر نوی پړاو د رضاکارو

غازيانو يوه ډله ورسره يوځای كيدله، تر دې چې د دوی شمير درې زرو تنو ته ورسيد، له مروی نه سل ميله لری طاهر د دی ښار د تباهی خبر واوريد او د جلال الدين په اړه يی د معلوماتو ترلاسه كولو نه وروسته د جنوب ختيځ لاره ونيوه.

يو ماسپښين د رضا كارانو دغه پوځ د ختيځ په توندو غرنیو لارو تيريد د مخی ډلگی مشر عبدالعزیز ؤ، د هغه د لارښوونی لپاره يو ايرانی زلمی گومارل شوی ؤ، له يوه تنگ پیچومی نه چې تیر شول ايرانی ځوان په لاس د دريدو اشاره وکړه او بيا يی لاندی تنگی ته اشاره وکړه.

عبدالعزیز چې لاندی وکتل چیغه يی وکړه : بيدار اوسی! افسرانو د سترگو په رپ کی دغه پیغام تر وروستی سپاهی پوری ورساوه، طاهر او عبدالعزیز د لښکر له زړه نه راووتل او د پیچومی پر سر ودریدل لاندی يی تنگی دري ته وکتل، په يوه نژدی يو ميل سووروره او دري ميله اوږده دره کی سخته جگړه روانه وه، يوه ترکی په څیر څیر د هغوی له لیدو وروسته وویل :

مغلو مسلمانان له څلورو خواو را ایسار کړی دی، د شاله غونډیو نه د مغلو نور پوځونو هم دري ته وربښکته کیږی، د مسلمانانو شمير تر پنځو شپږو زرو زیات نه دی، خودمغلو تر دوی دري چنده زیات دی، د شاله غونډیو نه نور هم ورکوزیږی، زما په گومان دا د مغلو د لوی پوځ دمخی ډلگی ده، او د دغه لږ پوځ دومره په میرانه جنگیدونکی له جلال الدين پرته بل څوک نه دی!

طاهر وویل : د مغلو د کلابندی کړی پر دوی راتنگیږی که تر لږ ځنډه نور پوځ ور ورسپږی بیا به یی ژوندی پاتی کیدل نا ممکن شی.
ترکی وویل : جلال الدين ته کومه خبره له امکان نه وتلی نه ده، خو دا ځل ډیر بد راگیر شویدی.

د طاهر ملگری د ده په هدایت په وړوکو وړوکو ډلو وویشل شول او د مختلفو لارو نه لاندی دري ته وربښکته شول، د دري په مخه کی د یوی وړوکی غونډی تر شا راټول شول، په میدان کی ځینو مغلی سر تیرو دوی ولیدل هم، خو له لری یی داسی گومان وکړ چې دا د دوی د مرستندویو توپانی ډلگیو څخه دی.

په همغه مهال چې مغلو ډیره تونده حمله کړی وه د دوی یو سالار نویو ټولگیو ته د لارښوونی په خاطر له میدان نه راووت او اس یی د هماغه غونډی په لوری وزغلاوه، خو چې کله نژدی ورغی د خپل غږ په ځواب کی یی الله اکبر ناری واوریدلی، له دی سره سم یی پر سینه یو غشی ښخ شو، راغلی پوځ په دوو برخو

وریشل شو او د غونډی له دواړو خواوو نه پرادره وربنکته شو، مغل ترڅو پوهیدل د دری زره تنو سپرو نیزی یی تېرونو ته رسیدلی وی، د هغوی پښی یو ځل بیا وپنویدی او بیا راتینگی نه شوی، تردی دمخه جلال الدین پخپل لاس څلویښت تنه د مرگ په خوب ویده کړی وو، د هغه متی شلی شوی وی، کله یی چی پر خپل بری باور شو له میدان نه ووت له اس نه پلي شو په یوه وړوکی کمره وخت او د ډبري سیوری ته کښیناست، ساه یی لنډه لنډه کیده خول یی له سره راکوز کړ او یو طرف ته یی ترڅنگ کښنود. د مخ خولی یی پاکی کړی لینده یی راواخسته او بیا یی پر مغلو د غشو باران پیل کړ، هغه حیران و چی دا نوی مرستندوی یی څوک دی!

مغلو لس زره مړی په میدان پرېښودل او وتښتیدل، سرتیری د شهیدانو په پښخولو او د تپیانو په پتی تړلو مشغول شول، طاهر له اس نه پلي شو، خول یی له سره لری کړ او له یوه ترکی نه یی وپوښتل : سلطان چیرته دی؟
د ده په ځواب کی یو سپور له اس نه راکوز شو او ورتراغاری ووت:
طاهره ! آخر راغلی، زه حیران وم چی نن خدای «ج» زموږ لپاره مرستندوی له کوم لوری را واستول. زما له تانه همدغه تمه وه.

: تیمور ملك ! طاهر د خول د چاکونو نه د هغه سترگو ته کتل او ویی ویل.
هغه خول له سره لری کړ او یوه سرتیری ته یی ورکړ ویی ویل : هوکی زه یم.
د تیمور ملك د نامه په اوریدو د طاهر ملگری پری ورتول شول، طاهر عبدالعزیز، عبدالملك، مبارک او د خپل پوځ نور افسران معرفی کړل.
تیمور ملك له هغوی سره تاوده ستړی مشی وکړل ویی ویل :
زه ستا ملگرو ته ښه راغلاست وایم.

عبدالعزیز پوښتنه وکړه : پاچا چیرته دی؟
تیمور ملك خپلو ملگرو ته مخ واراوه او پوښتنه یی تکرار کړه: پاچا چیرته دی؟

هغوی په حیرانی له یو بل نه پوښتل : پاچا چیرته دی؟
یوه افسر د هغه کمره په لوری اشاره وکړه ویی ویل: هغه پاس پر کمره د یوی ډبري سیوری ته ناست دی.

: راځی زه مو ورولم.
د طاهر څو ملگری او د سلطان د پوځ څو تنه افسران پر کمره وځتل. پاچا په

یوه ډېره سر لگولی ؤ او په درانه خوب ویده ؤ.
 تیمور ملك هغه تر مټ ونيو او غوښتل یی راوینن یی کړی خو طاهر په بېره ور
 وړاندی شو د هغه لاس یی ونيو:
 نه! د داسی سپاهی خوب ډیر گران وی. خدای خبر دی چی نه خو ورځو وروسته
 ویده شوی دی.

تیمور ملك وویل: د تولای خان لښکر له دی ځایه یوازی څلور پړاوه لری دی
 موږ باید زر تر زره وخوځیږو.

تیمور ملك بیا د هغه مټ ونيو ورو ورو یی وخوځاوه او ویی ویل:
 اعلیحضرت! جگ شه!

جلال الدین سترگی وغړولی، او کښیناست او ویی ویل: تیموره! ته خو می
 کله لږ خوب ته پرېږده.

: اعلیحضرت! د تولای خان لښکر له موږ نه ډیر لری نه دی،

ستا په گومان زما دی خبری ته پام نه ؤ، ماته له څو ورځو وروسته یو مهال د
 خوب فرصت په لاس راغی هغه هم تا رانه واخست.

ماته اوبه راکړی!

یوه افسر خپل پټک ور وړاندی کړ، جلال الدین د څو غوږپه اوبو له څښلو
 وروسته ودرید، طاهر او د هغه ملگرو تر اوسه د ده نه زیات د رعب او دبدبې
 خاوند سړی نه ؤ لیدلی، هغه ریښتیا هم یو کمر غوندی و.

پوښتنه یی وکړه: دا پوځ له کوم لوری راغلی؟

تیمور ملك ځواب ورکړ: له بغداده.

: له بغداده! نو خدای «ج» زما دعا واوریده.

اوس موږ د نړی د هر ځواک مقابله کولی شو، که د بغداد خلك راوینن شوی
 وی نو زما باور دی چی د تولی اسلامی نړی خلك به راپورته شی، او موږ به د
 دنیا تر وروستی څنډې د دې وحشی کام مقابله وکولی شو.

سلطان اسمان ته کتل او په سترگو کی یی د شکرانی اوبښکی وی.

: ددی پوځ مشر څوک دی!

: تیمور ملك طاهر ته اشاره وکړه ویی ویل: دی دی نوم یی طاهر بن یوسف

دی، دا همغه څوک دی چی د قوقند نه د تیښتی په وخت کی یی زما ژوند
 وژغوره، ما تا ته ویلی وو چی په بغداد کی یو ځوان زموږ لپاره ډیر کار کوی، دا

همغه خوآن دی!

جلال الدین طاهر ته ډیر تاوده لاس ورکړل او ویی ویل : د عقابانو په نړۍ کې آرامی خالی نه وی، زما سره چی اوسپړی نو په داسی ډبرو به په خوب عادت کېږی، زه په دی کمره کیناستم او ستاسو د جگړی کمالونه می لیدل، ستاسو د ځینو سرتیرو د روزلو اړتیا ده، څو تنه هسی د بی محایه احساساتو په وجه وروزل شول، له یوه زلمی نه زه ډیر اغیزمن شوم هغه بلکل د یوه عرب په څیر جنگیده، د هغه اس نیم تور او نیمایی سپین ؤ، په مخکینی پښه یی د غشی لگیدو په وجه لړلړنگو بڼیده هم زه هغه ته شاباشی ورکوم.

تیمور ملك وویل : هغه همدی دی مایی اس لیدلی دی.

جلال الدین وویل : زه تاته مبارکی درکوم. او له خپلو دریو غوره اسونو څخه یو نن تاته درکوم.

تیمور ملك وویل : طاهره! ته څومره نیکمرغه یی، سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» ستا پلار ته خپله توره ورکړی وه او د خوارزم لوی مجاهد تاته خپل اس درکړ.

جلال الدین وویل : د سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» توره!

: هوکی! د ده پلار ته ایوبی د زورورتیا په انعام کی خپله توره ورکړی وه، څنگه طاهره! هغه دی درسره راوړی که دی دا ځل هم په بغداد کی پرېښی ده؟
: هغه توره اوس له ما سره ده او ما د لومړی ځل لپاره نن وچلوله.

جلال الدین وویل : زه یی لیدای شم؟

طاهر توره وکښله او وروړاندی یی کړه، سلطان یی پر موتی د صلاح الدین نوم ولید توره یی ښکل کړه ویی ویل:

نیکمرغه دی هغه زوی چی پلار یی دومره لوی انعام حاصل کړی دی، کاشکی زما پلار هم د خوارزم د پاچا پرځای د هغه ستر مجاهد د پوځ یو سپاهی وای او ما هم ستا په څیر فخر ورباندی کولی شوی.

طاهر وویل : که یی تاسو ومنی زه دا سوغات تاسو ته وړاندی کوم.

: مننه! زه یی حقدار نه یم او نن ته ما ولیدی چی د حق په ادا کولو یی ډیر ښه پوهیږی.

پاچا دا وویل او توره یی بیرته طاهر ته ورکړه.

(۳)

چی پوځ د کوچ لپاره تیار شو سلطان وویل : طاهره ته به بغداد ته زموږ لارېټوونه وکړی؟

: طاهر په حیرانی وپوښتل : بغداد ته ؟

: هوکی بغداد ته ! د خلیفه په چلن کی د دغه بدلون نه وروسته اوس زما ذمه واری ده چی پخپله یی په خدمت کی حاضر شم او د هغه بدگومانی لری کړم. زما امید دی چی موږ هلته څو ورځی پاتی شو د مصر، شام او عربی هیوادونو په مرسته به یو لوی پوځ تیار شی زما باور دی چی ستاسو له را استولو نه وروسته به هغه د تاتاریانو پر خلاف د جهاد اعلان کړی وی.

طاهر په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : تا غلط گومان وکړ، له بغداده زما سره راغلی پوځیان حکومت باغیان بللی دی، زه پخپله له زندان نه راتښتیدلی یم، له بغداده یوازی زر تنه له ما سره ملگری شوی دی، دا نور رضا کاران په لاره کی له موږ سره ملگری شوی دی.

د سلطان پر شونډو غمجنه موسکا راغله ویی ویل : نو د دی مطلب دا دی چی زما دعا تر اوسه پوری نه ده قبوله شوی خو زه مایوس نه یم، ستا سو راتگ د دی خبری ثبوت دی چی بهر مسلمانان زموږ له مصیبتونو نه نا خبره نه دی، هغه مهال به راشی چی د دی ستړی فتنی په مقابل کی به ټوله اسلامی نړی راپاڅی او زه به تر هغه وخته خپلی ذمه واری ترسره کوم.

تر څو چی کیدای شی زه به د اسلامی نړی د ساتنی ذمه واری پر اوږه اخلیم، تر څو د مغلو اسونه زما پر مری تیر نه شی زه به په هر گام مقابله ورسره کوم، زه به نړی ته دا ثابتہ کړم چی کوم اولس پخپله د ورکیدو پریکړه ونه کړی د دنیا هیڅ ځواک یی نشی ورکولای، زه به د اسلامی هیوادونو د هر واکمن دروازه وروټکوم، زه به د اسلامی نړی په لری پرتو هیوادونو کی ویده کیدونکی سپاهیان راپاڅوم او زما باور دی چی زما غږ به د بیابان کریغه نه وی، تیموره!

لښکر ته د روانیدو حکم وکړه زموږ منزل افغانستان دی.

طاهر د تیمور له خولی د هرات او بلخ د عبرتناکی تباهی داستان اوریدلی ؤ، تیمور ملک د هغه د اندیښنی د سبب پوښتلونه وروسته دا تسلی هم ورکړه چی د بهار ډیر اوسیدونکی له حملی نه دمخه وتلی وو.

په پوځ کی د بلخ څو تنه وو، د طاهر د پوښتنی په ځواب کی هغوی ټولو وویل

چی شیخ عبدالرحمن له خپلی شتمنی او مال سره پر بلخ له یرغل نه څو اونی دمخه په کومه خوا ولاړ.

بیا هم په هر پړاو ظاهر تیمور ملک ته ویل چې زه باید بلخ ته ولاړ شم، تیمور ملک هر ځل دا ځواب ورکاوه چې هلته به له سوځیدلیو کورونو او خوسا شویو مړیو پرته هیڅ هم ونه ویني، د ښار له زغم نه وتلی بدبویی به تاله دوه میلی نه بیرته راستون کړی.

چی جلال الدین ته د ظاهر د اندیښنی معلومات وشو نو هغه د بلخ ټول سرتیری راوغوښتل او د بلخ په باب یی تری پوښتنه وکړه، په دوی کی ناڅاپی یو سړی داسی پیدا شو چی ورور یی له شیخ عبدالرحمن سره مزدور ؤ هغه وویل چی شیخ عبدالرحمن له جگړی نه څلور هفتی دمخه له خپلی ټولی کورنی سره ووت او ورور می راته وویل چی سمدستی د هغه مخه غزنی ته وه، ښایی له هغه وروسته بیا بل لوری ته مخه وکړی.

سلطان ظاهر ته تسلی ورکړه ویی ویل : د تقدیر لاری ناڅاپه یو له بل سره تړل کیږی، موږ د مروی په لوری روان وو خو اوس ښایی ستا لپاره غزنی ته ولاړ شو. په لاره کی ځای ځای د سلطان په لټه پسی وتلی د تاتاریانو وړوکی گروپونه په مخه ورتلل خو سلطان به هغوی تر تیغ تیر کړل او غزنی ته ورسیدل. په غزنی کی امین الملک له پنځوس زره عسکرو سره د ده هرکلی وکړ، په څو ورځو کی شمس الدین اغراق هم له څلوېښت زره تنو سره ورسره یوځای شو چی بیا د افغانستان له هر گوټ نه د ملکانو او سردارانو خپله خپله ډله غزنی ته ور ورسیدله.

(۴)

غزنی ته چی ورسیدل ظاهر ته معلومه شوه چی شیخ عبدالرحمن له دوو هفتو تم کیدو وروسته هندوستان ته مخه کړی ده، دایی هم واوریدل چی شیخ په اوسنیو حالاتو کی یوازی مدینه خوندی بلله او دایی ویلی وو چی ډیر ژر به خپله کورنی مدینی ته واستوی.

ظاهر ته همدومره ډاډ بس ؤ چی هغوی له خطر نه ډیر لری دی، اوس د هغه ټول پام جگړی ته واوښت، د غزنی په جومات کی له څو ځله ویناؤ سره ده د خلکو احساسات راپارول او یوه نوی ساه یی پکی پوه کړه، د افغانستان علماؤ پخوا د

جهد فتوی وړکړی وه، اوس یی د طاهر په غوښتنه دلری لری سیمو دوره وکړه او خلك یی د جهاد لپاره راټولول په یوه جمعه له طاهر نه وروسته عبدالملك هم خبری وکړی، د هغه خبری چی څومره لنډی وی هومره اغیزمنی وی، سبا ته سلطان د غزنی د جیدو علماؤ دوی دلی جوړی کړی او طاهر او عبدالملك یی ورسره واستول چی په شاو خوا سیمو کی د جهاد تبلیغ وکړی.

غیرتی افغانانو د جهاد بلنبی ته لیبیک ووايه او ډله ډله د سلطان په پوځ کی شاملیدل، په دی دوره کی طاهر له عبدالملك نه زیات بریالی ؤ، د دی سبب یو د ده ښه وینا وه، بل دا چی له هغه سره د یوه داسی غازی توره وه چی د میرانې کیسې یې د خلکو په زړه کی وی، افغانان د اسلامی نړۍ هر باتور سپاهی خپل دوست او عزیز گنی.

سلطان جلال الدین د خپل ځواک د شمیر له معلومولو وروسته چنگیز خان ته چی په هغو ورځو کی په تالقانو کی ؤ د څو تاتاری بندیانو په لاس دا پیغام واستاوه:

تا د بی خبری په حالت کی پر موږ یرغل راوړ، تا تر زور زیات په مکر او فریب زموږ ښارونه ونیول، ستا سپاهیان له یوی مودی راهیسی زما په لټه کی سرگردانه دی، زه اوس په افغانستان کی یم او تاته د مقابلی چلنج درکوم او ډاډ درکوم چی دا ځل به ستاسو تورو ته د بی کسه تور سړیو د ورمیږونو پرمخای توری وی، که همت لری نو د مقابلی لپاره راځه!

چنگیز خان د «شیگی توتو» په مشری یو لوی پوځ د جلال الدین د مقابلی لپاره واستاوه، سلطان له غزنی نه څو میله وړاندی د هغوی مقابله وکړه، تر دری ورځو پوری سخته جگړه روانه وه، ترکان او افغانان یو تر بل پر میرانه او زړوتیا کی مخکی کیدل، په څلورمه ورځ د تاتاریانو پښی ولړزیدی، سلطان تر څو میله دوی تعقیب کړل او بیا یی را ايسار کړل او داسی یوه تنگی ته یی برابر کړل چی سلطان هلته خپل غوره غشی ویشتونکی کښینولی وو.

«شیگی توتو» له ډیر لږ پوځ سره په تیبسته بریالی شو خو سلطان یی تعقیب جاری وساته او د کابل تر سیند پوری یی وزغلول، شیگی توتو په سیند کی ځان وغورځاوه او ځان یی وژغوره او چی د غشو په باران کی یی بلی څنډی ته ځان ورساوه نو یوازی اته کسه پاتی وو.

په افغانستان کی د جلال الدین د بری خبر د بریښنا په څیر خپور شو. چنگیز-

خان له دی خبر سره سم دا هم واوریدل چی د هندوکش له غرونو نه د مرغاب تر غاړو پوری ټول قبایل راپورته شوی دی او په لارو کی یی د مغلو ټول پهره داران وژلی دی.

چنگیز خان د لومړی ځل لپاره په یوه محاذ د خپل ټول ځواک راتولولو ضرورت احساس کړ.

د بڼی تیاری نه وروسته یی د بلخ او هرات ترمنځ د پراخی سیمی د بریادولو نه وروسته د مرغاب د سیند پر غاړه واپرول، او د فرغانی نه تر آذربایجان پوری د تیت پرک پوځ د راغونډیدو انتظار یی وکړ، خو دا لومړی ځل و چی چنگیز خان پر خپل بری باوری نه و او دا اندیښنه ورسره وه چی که ماته وخورئ نو د ټولو فتحه شویو سیمو خلک چی تر اوسه پوری د مغلو د ظلمونو له ویری غلی دی بڼایی د دوی پر خلاف راپورته شی او جلال الدین به یی د ځمکی تر وروستی گوټ پوری وزغلوئ.

(۵)

لکه چی تقدیر د جلال الدین د عزم او ارادی یو بل ازموښت هم اخست، د راتلونکی پر افق د رڼا د لیدو نه وروسته یی یو ځل بیا تیاری ولیدی، یوی غمونکی پیښی د خوارزم شاندار بری په ماته بدل کړ، د «شیگی توتو» له ماتی وروسته چی کوم مال د غنیمت په توگه د سلطان لاس ته ورغی په هغو کی یو ښکلی اس هم و، ددی اس پر سر د امین الدین الملک او سیف الدین اغراق ترمنځ خبره سره واوښته، د سیف الدین له خولی کومه ترخه خبره ووتله او امین الدین په غوسه شو هغه یی په څپر وواهد، د سیف الدین ورور سمدستی توره وکښله او پر امین الملک یی حمله وکړه، خو د امین د پوځ یوه تن له شانه په توره سرتری قلم کړ.

د پوځ د دوو میړنیو سردارانو ترمنځ جگړه حتمی شوه، د سیف الدین اغراق ځلویښت زړه او د امین الدین پنځوس زره تنه پوځ یو د بل په مخکی صفونه وټرل.

سلطان په خپله خیمه کی دا خبر واورید په منډه ورغی او د دوی ترمنځ شو او د دواړو د پوهولو هڅه یی وکړه، د افغانستان عالمان او ملککان هم د دغو دوو پوځونو ترمنځ شول او کتار ودریدل، د سلطان په امر امین الدین ملک د بختیښی

غوښتلو ته چمتو شو خو سيف الدين ته د خپل ورور وژل كيدل هسي عادي خبره نه وه، د هغه لومړني او وروستي غوښتنه دا وه چي امين الدين دي ده ته وسپارل شي.

سلطان پر دوو كې حيران ؤ له يوي خوا پوهيده چي كه په امين الدين ملك زور راوړي د هغه پنځوس زره پوځ به يي ملگري پرېږدي او تري ولاړ به شي، بل لوري ته د سيف الدين د خفه كيدو په صورت كې د هغه د څلويښت زره تركانو د بدورگي كيدو او تلو خطر ؤ.

د سولي ټولي هڅي ناکامې شوي، د سيف الدين پردي د سلطان پر نيت شك ؤ چي امين الدين لور ورکړې وه، په دي نازك مهال نه د علماو زارپو څه ځاي ونيو او نه د طاهر او عبدالملك ويناگانو څه اغيزه وکړه.

سيف الدين په صفا الفاظو وويل چي موږ د مغلو د مقابلي لپاره د سلطان مرستي ته راغلي يو د سلطان د خسر له لاسه خپلي بي عزتي ته تيار نه يو. محکه خو هغه د شپي له خپلو څلويښت زرو تنو سره کرمان ته کوچ وکړ او په دي توگه د سلطان يو مضبوط مټ مات شو.

چنگيز خان چي د جلال الدين په لسبکر كې د درز لويديو نه خبر شو د باد او باران په څير د غزني په لور راواوت سلطان له غزني نه څو پړاوه مخي ته ور ووت او د چنگيز خان د لاري په هره غونډي، گړنگ دره او د هر خوږ او ويالي په پله يي پهرې ودرولي.

له چنگيز خان سره يو بي ساري ځواک ؤ، هغه د لاري په هرو ستونزو پري موند، د مقاومت هر کمر يي راغورځاوه او گام په گام يي د خپلو پوځونو مړي پرېښودل او پرمخ روان ؤ.

د جلال الدين چريکي ډلگي به ناڅاپه له يوي غونډي راپنکاره شوي او د هغه د پوځ په يوه برخه به يي حمله وکړه غشي او ډبري به يي پري واوړول او بيرته به ورك شول.

جلال الدين په کوم يوه ډگر د پريکنده جگړې پريکړه ونه کړه، د چنگيز خان د منظمو پوځونو د ده د معمولي پوځ سره هيڅ مناسبت نه درلود، د څلويښت زره ترکي پوځ پر تلو يي د پوځ مورال نور هم راپريوت، يوازي د پنځلس، شل زره تنو په اړه د ده باور ؤ چي له ده سره تر وروستي سلگي جگړې ته تيار او د ماتي او بري نه بي پروا دي، د نور پوځ په باب د ده دا گومان ؤ چي په يو ځل ماته به بيا

تر شا راوند گوری او په خپله مخه به غی.

ده د پوځ زیاته برخه امین الملك او تیمور ملک ته وسپارله او پخپله د خپلو سرښندویانو د توپانی دلگيو سره پرمخ ولاړ او د چنگیز خان د پوځ د مخی پر دلگيو یی حمله وکړه هغوی ته یی ماته ورکړه او پنځه زره تنه یی تر تیغ تیر کړل.

کله چی چنگیز خان د مخی دلگيو د سردارانو په ملامتولو او رتلو بوخت و خبر ورغی چی د جلال الدین توپانی دلگيو د غرونو تر شا یوه اوږده لاره ووهله او د لښکر په وروستیو دلگيو یی حمله کړی ده او د اکمالاتو زیات سامان یی نیولی دی.

له وروکی دلگيو سره د جلال الدین دغو بریالیتوبونو یو ځل بیا د ده په پوځ کی نوی روح پوه کړه، خو چی کله جلال الدین د مغلو د ځواک سهی اندازه ولگوله پریکړه یی وکړه چی د سند تر دریا به باید په شا ولاړ شی، او په دی موده کی به له یوی خوا هغه ته د زیاتی تیاری زمینه برابره شی او له بله پلوه به له شانه د چریکی گروپونو حملی او د مغلو پوځ ته زیات تاوان [مغوی دی ته اړ باسی چی د غرونو په دی نه ختمیدونکی لړی کی د نور وړاندی تلو پرځای بیرته شاته ستون شی او په نتیجه کی به د چنگیز خان د پوځ برخلیک د شیگی توتو په څیر شی. خو د گوی د بیابان تجربه کار لیوه په دی خطرونو پوهیده هغه ته معلومه وه چی د خوارزم زمري دی خپل خطرناک ښکار ځای ته ورپولی، خو هغه د وړاندی تلو پر ځای شاته تلل ډیر خطرناک گڼل او گام پر گام یی د سختو تاوانونو پروا ونه کړه او پرمختگ یی گړندی کړ.

جلال الدین امین الدین ملک او تیمور ملک ته امر وکړ چی سمدستی خپل ځای پرېږدی او پوځ ختیځ لوری ته بوزی او پخپله یی له اتو زرو سرښندویانو سره د مغلو د لښکر د رفتار کرارولو فکر کاوه.

یو سهار چی کله تاتاریان راختونکی لمر ته په سجده پراته وو جلال الدین د یوه غره له شانه راښکاره شو او د دوی د لښکر پر کینه خوایی حمله وکړه. او تر څو نور پوځ د کین لوری د برغل د ځواب لپاره هلته ورسیدل جلال الدین دری زره تنه مغل له تیغه تیر کړی وو او په غرونو کی چنگیز خان په جلال الدین پسې د پوځونو استولو پرځای د حملی ډلی ته د تیمور ملک او امین الملك په مشری شاته تلونکی پوځ د تعقیب او څارنی حکم وکړ او د نور پوځ رفتار یی هم چټک کړ.

جلال الدين ته يوه بله موقع هم په لاس ورغله او هغه ماسپښين مهال رانښکاره شو
د اکمالاتو په کاروان يې برید وکړ د شاتنی برخی پوځونه ودریدل او د حملی
پرخای يې دفاعی جگړی ته دوام ورکړ او خپل مزله ته يې دوام ورکړ.

جلال الدين د اکمالاتو د کاروان کچری تیت پرک کړی او تر لری لری ځایونو
یې مغل وزغلول غشی يې پری واورول بالاخره د شپی په دریمه برخه کی هغه پوځ
ته دریدو امر وکړ او یوه افسر ته يې وویل:

خدای «ج» دی خیر کوی، ماته داسی ښکاری چی امین الملك کوم حماقت کړی

دی.

هغه چی د تاتاریانو د حملی گروپونه لیدلی دی زما د امر پرخلاف يې جگړه
ورسره پیل کړی، که داسی نه وی نو له شانه د حملی سره سره د مغلو دنه دریدو
سبب څه دی؟

ترکی افسر ځواب ورکړ: امین الملك دومره ناپوه نه دی او که وی هم تیمور
ملك غوندي تجربه کار او جهان دیده سپاهی ورسره دی.

سلطان وویل: مغلو ته یو کچر مال تر سلو سپاهیانو زیات ارحسبت لری خونن
هغوی ترشا هم ونه کتل، له دی نه دوی خبری په ډاگه کیږی، یا امین الملك جگړه
ورسره پیل کړی او یا هغه د دوی تر کلابندی لاندی راغلی دی. موږ یې باید
سمدستی مرستی ته ور ورسپرو.

(۶)

د جلال الدين انديښنی سهی ثابتی شوی، د چنگیز خان د حملی گروپونو له
شل میله مزله وروسته امین الملك را لاندی کړ امین الملك گومان وکړ چی د دوی
شمیر لږ دی او له شانه به د جلال الدين دیر غلونو په سبب د چنگیز خان نور
لښکر دیر کرار پر مخ را روان وی. هغه خپل پوځ ته د دریدو امر وکړ او د حملی
تصمیم يې ونیو خو تیمور ملك د دی ارادی مخالفت وکړ او هغه يې وپوهاوه چی
د حمله کورنکی ډلی د دومره گړندی لیرلونه د چنگیز خان هدف له دی پرته بل
څه نه شی کیدای چی له موږ سره جنگ پیل کړی او د پاتی پوځونو تر راتگه مو
مشغول وساتی، غوره دا ده چی زه د دوی د مخی نیولو لپاره له ذوه زره تنو سره
پاتی شم او ته شاتگ ته دوام ورکړی.

خو امین الملك دا مشوره ونه منله شاته ور وگرځید او په تاتاریانو يې حمله

وکره، مغل د له ټینگار نه وروسته په شا وټبټیدله، امین الملك لښکر ته دوهم ځلی د روانیدو امر وکړ تیمور ملک ته یی وویل : ودی لیدل! زما باور و چی دا د چنگیز خان د لښکر د حملی گروپونه نه دی بلکی له کوم بل لوری دی خواته راپیدلی وو، که د چنگیز لښکر هر څومره گړندی راشی هم نو له موږ نه به لس میله لری وی.

تیمور ملک ځواب ورکړ : کیدای شی ستا گومان سهی وی خو موږ باید بیرته وکړو.

امین الملك لښکر ته د کوچ امر وکړ خو ناڅاپه یی د دری زرو تنو په شاوخوا کې تاتاری لښکر ولید چی له یوی غونډی نه رابنکته کیدل، دا ځل تیمور ملک ډیر په کلکه د هغه د ایسارولو هڅه وکړه، خو څومره چی د تیمور ملک شکونه زیات شوی وو هومره د امین الملك یقین چی دغه لږ پوځ له کوم بل لوری نه راغلی دی او د چنگیز خان د منظم پوځ برخه نه ده چی د ده په گومان تر اوسه په میلونو له دی ځایه لری و، امین الملك د تیمور ملک د اندیښنی پرواونه کړه او پر تاتاریانو یی یرغل وکړ او په څو شیبو کی یی هغوی تر پښو لاندی کړل، خو د هغوی شمیر د کمیدو پرځای ډیریده، له غرونو نه د هغوی نوری ډلی یو پر بلی پسې دری ته راکوزی شوی. له یوه څانگه جگړی وروسته امین الملك ولیدل چی د دښمن په لیکو کی لس دوولس زره تنه پوځیان راټول شویدی، هغه په اندیښنه له تیمور ملک نه وپوستل: اوس موږ باید څه وکړو؟

تیمور ملک په غوسه خپله شونډه وژووله ویی ویل : موږ اوس څه کولی شو؟ د چنگیز خان د پوځ د مخکینی ډلی ټول لښکر د دری په شاوخوا کی راټول شویدی، د شاوخوا غرونو او غونډیو نه د دوی د شړلو نه پرته موږ نور پرمخ نشو تلای. کاشکی تا زما مشوره منلی وای، مگر اوس پر اشتباهاتو د خفگان وخت نه دی د جبرانولو وخت دی.

: نو ته مو لارښوونه کوه ما یو سپاهی وپوله.

تیمور ملک امین الملك ته ډیرش زره تنه پوځیان ورکړل او ورته ویی ویل چی د شاوخوا غرونو او غونډیو سرونه ونیسی پخپله یی د پاتی لښکر سره دری ته دور کوز شوی لښکر سره مقابله پیل کړه، مازدیگر ته نژدی شاوخوا غرونه او غونډی د مغلو د لښکر نه تشیدلی خو په دی مهال د چنگیز خان منظم پوځ ور ورسید، امین الملك له خپل ډیرش زره لښکر سره له غونډیو نه رابنکته شو او په یوه بلنه

دره کی یی د چنگیز خان د لښکر په بنی اړخ حمله وکړه، د هغه دغه حمله د بړی له هیلې نه زیاته د خپلې غلطۍ د جبران لپاره وه.

په بله دره کی چی تیمور ملک جنگیده چنگیز خان له خپل پوځ «مقدمه الجیش» سره ورورسید، تیمور ملک په میرانه مقابله کوله خو په دی ځنډ کی د چنگیز خان د کین اړخ لښکری هم درې ته ورننوتلی، تیمور ملک د ماښام له تیارونه د گټې پورته کولو په تمه جگړه کوله.

په بله دره کی د امین الملك پښی ښویدلی وی خو د جلال الدین د ناڅاپی ور رسیدو سره پاتی پوځیانو د تېښتی اراده پرېښوده، او په سرښندویانه حملو یی لاس پوری کړ، جلال الدین په څو حملو کی میدان صفا کړ امین الملك ته ور نژهی شو تری ویی پوښتل: ماته ستا د حماقت سزا راکول کیږی که تقدیر زما د بدمرغیو د زیاتولو لپاره. د تیمور ملک غونډی تجربه کار زمري په دماغ کی هم د جنون اغیزی پیدا کړی؟

امین الملك په پښیمانی سر ښکته واچاوه ځواب یی ورکړ:
دا زما غلطی ده تیمور ملک زه ایسار کړم، ما د هغه خبره ونه منله، زما باور و چی مغل به ډیر لری وی.

: خدای «ج» دی هر انسان ستا غونډی ساده لگوستی نه وژغوری. اوس زه یو کار در سپارم ته زر تر زره غزنی ته روان شه، او زما د ښځی او ماشومانو سره کوم خونډی ځای ته ولاړ شه، د ښار خلکو ته هم دا مشوره ورکړه چی د هندوستان د سرحد په لوری ځانونه ویاسی.

جلال الدین په دی دره کی پاتی پوځ منظم کړ او د څو غونډیو نه له تیریدو وروسته یی له تیمور ملک سره پر جگړه مشغول پوځ حمله وکړه، د تیمور ملک پر شاوخوا راتول پوځیان یی کلک وځپل او له هغه سره یوځای شو.

کله چی د ماښام په تیارو کی د دوست او دښمن پیژندل گران شول جلال الدین په یوه لوری زور وره حمله وکړه او له اته زره تنه پوځیانو سره له درې نه ووت، خو د چنگیز خان په امر د هغه پوځونه پسې ورغلل، د شپې د ده ډیر پوځیان د زخمی اسونو په وجه تری پاتی شول او ډیر یی په یوه او بله سرگردانه ووتل، ځینو له ډیری مایوسی نه د هغه ملگری پرېښوده، تر سهاره له ده سره یوازی شپږ زره تنه پاتی وو.

د ظاهر له ملگرو نه هم زیات شمیر شهیدان شوی وو، عبدالعزیز او موسی خو ده پخپله ولیدل چی په میدان کی ولویدل، تر څو ورځو پوری مغل د سیوری په څیر په جلال الدین پسې وو تر دی چی دی په جگړه جگړه کی د سند دریا ب ځنډی ته ورسید.

پردی وطن

یوه ورخ جلال الدین له، لږ شمیر پوځ سره په یوه داسی کمره دریدلی ؤ چی له دري لوریو نه د مغلو تر کلابندی لاندی ؤ او څلورم لوری ته نژدی لس گزه لاندی د سند دریاب غرمبیده او څپاند ؤ.

چنگیز خان امر کړی ؤ چی جلال الدین په هر صورت ژوندی ونیسی د کمره په شاوخوا د جلال الدین سرهبندونکی یاران د مقابلی لپاره ولاړ وو، د مغلو کلابندی ورو ورو کلکیده، د هغوی له پوځ نه یو سپور چی له څیری او جامو څخه مسلمان عالم بنکاریدو له سپین بیرغ سره راووت او وړاندی راغی چی کمره ته نژدی شو. په لور غږ یی وویل: لوی سلطانه! که تاسو وسلی وغورځولی نو لوی خان ستاسو د ژوند د بختینی وعده کوی.

سلطان ځواب ورکړ: که دی په لاس کی سپین بیرغ نه وای نو د دی خبری ځواب به می په غشی درکړی ؤ، ورشه دی ډاکو ته ووايه چی زه ذلت له ژوند نه د عزت مرگ غوره گنم.

ظاهر د چنگیز خان استازی په یوه نظر وپیژاند هغه مهلب بن داؤد ؤ. چنگیز خان څو ډلگیو ته امر وکړ، د جلال الدین د سپاهیانو د غشو او دبرو په باران کی د کمره نه لاندی د مغلو لاشونه انبار شول. چنگیز خان چی دا ولیدل نور پوځیان یی ورواستول، د جلال الدین سرتیری هم یو یو وژل کیده او ورو ورو په شا تلل تر دی چی د کمره وروستی څنډی ته ورسیدل. سلطان تیمور ملک ته وویل: تیموره! تقدیر موږ په اور او اوبو کی د یوه په غوره کولو مجبور کړی یو. ستا رایه څه ده؟

تیمور ملک ځواب ورکړ: زما باور دی چی د اوبو څپی به د اور د لمبو په څیر ظالمی نه وی.

: ډیر بڼه زه درته لارښوونه کوم ته سپاهیانو ته د تیاری امر وکړه، سلطان درنه

زغره وايستله او ويی غورخوله اس یی مخکی کړ یو محل یی ویروونکو څپو ته وکتل او بیا یی اس ته پونده ورکړه تیمور ملک له څو تنو پرته نورو ته په دریاب کی د ورکوزیدو امر وکړ او کله چی د ده وار راغی نو سترگی یی پر طاهر ولگیدی هغه څوگامه لری سر د اس پرورمیر ور ایښی ؤ، په زغره کی یی څو غشی نښتی وو او د هغه وفادار نوکر زید په نیزه له دوو تاتاریانو سره مقابله کوله.

تیمور ملک اس ور وړاندی کړ او د مغلو نه یی د یوه سر والوزاوه بل یی زید راغورخولی ؤ، په دی کی څو تنه نور هم ورورسیدل تیمور ملک طاهر راکش کړ په خپل اس یی ورسره سپور کړ زید او نورو پوځیانو ته یی امر وکړ چی په اوبو کی آسونه ور وغورځوی، پخپله یی هم اس پر دریاب ور پونده کړ، عبدالملک د سیند په غاړه مذبذب ولاړ ؤ، خو چی طاهر یی د تیمور سره ولید هغه هم په اوبو کی حان وروغوځاوه چنگیز خان د جلال الدین د ژوندی نیولو په تمه خپلو لږو سپاهیانو ته پر کمره دورختلو امر کړی ؤ، کله چی تاتاری سربازان د کمره پر سر ودریدل او د سیند په لور یی اشاری کولی او چیغی یی وهلی نو دی په منډه ورغی په کمره وخوت.

د جلال الدین زیات ملگری د تاتاریانو د غشو او د سیند د څپو خوراک شول، خو جلال الدین د غشو له دم نه لری شوی ؤ، هغه بلی غاړی ته ورسید په یوه لوره تپله ور وخوت او ډاډه کښیناست.

چنگیز خان خپلو زامنو او سردارانو ته په خطاب کی وویل:

هغه پلار ډیر بختور دی چی جلال الدین غوندی زوی لری، او مبارکی دی هغه میندی چی داسی زامنو ته شیدی ورکوی.

د چنگیز خان ځینو سرتیرو غوښتل د جلال الدین د تعقیب لپاره په دریاب کی ځانونه وروغوځوی خو ده ورته وویل:

دا دریاب د ترکستان د وړوکو وړوکو سیندونو نه ډیر توپیر لری او د دښمن کڅوړی له غشو نه تشی نه دی.

تیمور ملک طاهر د دریاب په څنډه ځملاوه زغره یی تری وايستله په زخمونو یی پتی وروترلی او ویی ویل: طاهره اوس څنگه یی؟ هغه جگ شو کښیناست ویی ویل: زه بلکل روغ یم له سهاره می اوبه نه وی څښلی د تندی او لوړی په وجه بی سیکه وم، په سیند کی می یخی او خوړی اوبه ښی ډیری وڅښلی.

د اوه سوه تنو سپاهیانو په شاوخوا کی کسان له سیند نه پوری وتل او له جلال الدین سره یوځای شول، سلطان په شاوخوا کلیو قبضه وکړه خوراکی مواد او څو اسونه یی پیدا کړل او د «نمک غر» په شاوخوا کی یی په یوه وړوکی سیمه تسلط ټینګ کړ، په څو ورځو کی د ده د پوځ تیت او پرک نور سرتیری هم ورسره یوځای شول.

چنگیز خان څو میله ښکته ولاړ او څو کښتۍ یی وموندی، له یوه تجربه کار جنرال سره یی د پوځ غوره سپاره له سیند نه پوری غاړی ته واستوله جلال الدین د مایوسی په حالت کی د ډیلی په لور مخه کړه، تاتاریانو د هند په زغم نه وتلی گرمۍ کی هغوی تر ډیره تعقیب نه کړای شول په ملتان، لاهور او شاه پور سیمو کی له لوقمار وروسته بیرته راستانه شول.

په راستنیدو کی چنگیز خان د پیښور له ریجاپولو وروسته بیرته د سمرقند په لور مخه کړه، د تباہ شوی افغانستان له سیمو نه چی بیرته تلل د دوی له لومړی تاراک نه پاتی ټول انسانان یی ووژل او زیاتې ښځی یی ورسره بوتلی.

د سند له دریابه د خزر تر بحیرې پوری پر ټوله اسلامی نړۍ د تاتاریانو واکمنی شوه، د افغانستان نه د کسات اخستلو نه وروسته چنگیز خان ډاډه شو چی نور په اسلامی نړۍ کی د سر راپورته کولو څوک نشته، یوازی جلا الدین یو داسی غلیم ؤ چی ده له ټولی نړۍ نه خطرناک گانه خو هغه ته نه هیواد ورپاته شوی ؤ او نه پوځ، د اسلامی نړۍ د دفاع وروستی برج رالویدلی ؤ، پیښور ته نژدی د هغه میرمن او اولادونه هم چی امین الملك ورسره وو ووژل شول، د تکشی کورنی هغه وروستی د سترگو تور چی د پاچاهی حدود یی څوکاله وړاندی د البرز له غرونو نه د سند تر غاړو پوری رسیدل د یوه بی کوره مسافر او یوه نابلل شوی میلمه په څیر د ډیلی د واکمن سلطان شمس الدین التمش په هیواد کی پناه غوښته خو د هرکلی امید یی نه ؤ.

جلال الدین د ډیلی نه څو پراوه لری وارول او د یوه تجربه کار مشاور عین الملك او طاهر بن یوسف په لارښونه یی سلطان التمش ته یو هیأت واستاوه.

(۲)

عین الملك او د هغه ملگری یی په شاهي میلمستون کی ځای پر ځای کړل، سلطان التمش له دری ځلی ملاقاتونو وروسته دوی ته په څو ورځو کی د ځواب

ورکولو وعده ورکړه.

له خپلو ټولو پوځي افسرانو او مشاورينو سره له مشورې وروسته يوه ورځ هغه ظاهر بن يوسف ته د ځانگړې ملاقات بلنه ورکړه او له اوږده ملاقات وروسته يې وويل : موږ د جلال الدين له مرستې نه انکار نه شو کولی خو زموږ مجبوریتونه له تاسو نه پټ نه دي. موږ ته د چنگيز خان پيغام را رسيدلی دی، هغه ليکلی چې که تاسو سلطان جلال الدين ته پناه ورکړه او يا مو له هغه سره د مغلو پر خلاف څه تړون وکړ نو موږ به پر هندوستان يرغل وکړو، موږ د داسې گواښونو پروا نه لرو. خو بيا هم سلطان جلال الدين بايد دا خبره درک کړي چې په دې هيواد کې د مسلمانانو شمير په اوږو کې د مالگي هومره دی، که مغل دلته راشي نو نور قومونه بنيایي له موږ سره د ملاتړ پرځای له هغه سره يوځای شي، موږ ته څو هندي راجه گانو دا وعده راکړې ده چې د مغلو د يرغل په صورت کې به د کور د دفاع په وخت هغوی زموږ ملاتړ وکړي، خو که چنگيز خان هغوی ته دا پيغام واستوی چې د هغه مقصد يوازی د جلال الدين نيول دی نو دوی به خامخا له موږ نه دا غوښتنه کوي چې موږ بايد دې ميلمه ته په پناه ورکولوسره د هندوستان د تباهي سبب نه شو.

که زموږ سره زيات پوځونه وای نو موږ به له نيمايي لښکر سره د جلال الدين تر بيرغ لاندې له هندوستان نه بهر د تاتاريانو مقابله کوله. او نيمايي نور لښکر به مو د هندوستان د دفاع لپاره پريښود، خو اوس معامله سرچپه ده، څو ورځې وړاندې د تاتاريانو څو ډلگي تر لاهور او ملتان پورې راغلي له لوقار او بربادي وروسته بيرته ستنې شوي، موږ د هغوی د پرمختگ د مخنيوي پرځای په دې ويره کې وو چې زموږ نامسلمان رعيت باغي او ورسره يوځای نه شي، عين الملك موږ ته پيغور راکوي چې له مغلو نه ويريږو، موږ د هغه ځواب د نورو په وړاندې نشو ورکولی خو تاته وايو چې زموږ د ويري سبب دا نه دی چې بې زړه يو سبب يې دا دی چې پر خپل رعيت داده نه يو.

ظاهر وپوښتل : نوزه سلطان جلال الدين ته دا ځواب ور وړم چې دوی په هندوستان کې ستا پاتی کيدل نه غواړي؟

: نه! تاسو زموږ په باب غلط فکر وکړ، که زموږ لخوا د سلطان جلال الدين د ليک کوم ځواب وی نو يوازی دا دی چې موږ د خپل دغه مصيبت خپلې ورور لپاره د وينو د وروستې څاخکي تر توبولو پورې چمتو يو، خو په دې وخت کې له

ده سره د مرستی همدا یوه لاره ده چی موږ د دی پاچاهی نه لاس پر سر شو او خپل پوځ سلطان ته وسپارو، له تاتاریانو سره د هندوستان پرځای په یوه بل داسی هیواد کی پریکنده جگړه وکړو چی اولس یی زموږ ملگری وی، اوله شانده به زموږ اندیښنه نه وی چی څوک به مو په خنجر ووهی، په داسی صورت کی که د جگړی نتیجه زموږ په گټه وه نو هندوستان به بیرته هم ترلاسه کړای شو او که موږ ماته وخوړه نو د نورو هیوادونو په څیر به هندوستان هم ویایلو.

طاهر وویل : موږ د هندوستان په ساره او اوږدو کی ستاسو د پوځی څواک اندازه لگولی وه، د سلطان جگړه د ځان لپاره نه ده د تولی اسلامی نړی لپاره ده. هغه به هیڅکله هم دا خوښ نه کړی چی دغه هیواد چی د لکونو ایرانی، ترکستانی او افغانی کډوالو د پناه ځای دی د مسلمانانو له لاسه ووزی.

د سند دریاب پرغاره له مغلو سره د ده جگړه د دی لپاره وه چی تاتاریان د هند په دروازه کی ایسار کړی. په خراسان او ایران کی د هغه جگړی د مصر، شام او عراق د دفاع لپاره وی، زموږ هدف یو دی او هغه د لاسه وتلیو اسلامی هیوادونو بیرته نیول او د پاتی هیوادونو د مغلو له قبضی نه ژغورل دی.

د دی هدف د ترلاسه کولو لاره هم یوه ده، او هغه دا چی موږ د جمنا د سیند له څنډو نه تر جبل الطارق پوری په یوه کتار کی ودریږو، زموږ هر هیواد په دی ټولنیزو هڅو کی خپله ونډه واخلي، د سلطان جلال الدین دا نظر ؤ چی هغه به هندوستان د خپلو فعالیتونو مرکز کړی او یو محل بیا به ټولو اسلامی هیوادونو ته د شریک اقدام بلنه ورکوی، که اسلامی نړی د ده بلنی ته لښک ووايه نو په لږه موده کی به دلته زیات پوځ راټول شی.

سلطان التمش وویل : موږ دلته هر سپاهی ته په راتلو هرکلی وایو، خو ایا دا به غوره نه وی چی سلطان پخپله دلته د تم کیدو پرځای په تولی اسلامی نړی راوگرځی، او چی د هغه بلنی ته څوک لښک وایی، د هغوی د راټولیدو ځای هندوستان وی.

څومره سپاهیان چی هغه راټول کړی او دلته یی راواستوی موږ به د هغو ټولو د اړتیاو پوره کولو ذمه واری اخلو، د دی غوره اغیزه به دا وی چی هند به د تاتاریانو له پامه وتلی وی، او موږ به د تیاری فرصت ترلاسه کړو.

د دی پرخلاف که سلطان پخپله په هند کی پاتی شی نو تاتاریان به هره شیبه له دی ځایه خبر اخلی، زموږ له خوا به د خطر احساس کوی او پر هندوستان به هم

یرغل وکړی. تاسو زما پر ټولو خبرو په سره سینه چورت ووهی، او سلطان هم وپوهوی، که بیا هم پر دی ټولو خبرو برسیره، سلطان دلته د اوسیدو پریکړه وکړی نو زه ډاډ درکوم چی زما د محل یوه برخه به د ده لپاره تشه وی، که هغه دلته د یوه میلمه په حیث اوسیدل نه خوښوی نو موږ اجازه ورکورو چی ددی هیواد د هغو برخو نه چی تر اوسه زموږ په ولکه کی نه دی هره برخه یی چی زره غواړی فتحه کړی، موږ به یی په پته ملاتړ هم کوو، او د مغلو د لری ساتلو په خاطر به داسی وایو چی سلطان زموږ له خوښی پرته زموږ هیواد ته رانوتلی دی.

ظاهر وویل: زه نن سلطان ته ورځم او تر څو ورځو پوری به یی ځواب درته راوړم.

شمس الدین التمش وویل: غوره به دا وی چی ته دا ټولی خبری په لیک کی سلطان ته ولیکه او له خپلو ملگرو نه کوم یو ور واستوه عین الملك سر له اوسه زموږ له امیرانو سره سازشونه پیل کړی دی، ته سلطان ته دا هم ولیکه چی د عین الملك موجودیت به دلته د دواړو په زیان تمام شی، غوره دا ده چی هغه ور وغواړی او پرځای یی تیمور ملک راواستوی.

هغه نیک نیتی هم دی او په معامله هم پوهیږی، زما باور دی چی ډیر زر به کومی پریکړی ته ورسپړو. سلطان ته چی ته د خپلو ملگرو له ډلی نه هر څوک استوی هغه ته به د اسونو بندویست موږ وکړو او هغه به تر دری ورځو پوری د سلطان له ځواب سره بیرته راستون شی.

له دی ملاقات نه وروسته د ظاهر په زړه کی چی د سلطان التمش په اړه څومره بدگومانی وی هغه ټولی لری شوی، هغه چی میلمستون ته بیرته راغی ټولی خبری یی عین الملك ته وکړی او سلطان جلال الدین ته د لیک لیکلو لپاره کیناست.

(۳)

سبا ته ظاهر د ښار په یوه جومات کی د سهار لمونځ ادا کړ او بهر ته راووت چی په زینو کی چا له شانه د هغه لمن ونیوله.

ظاهر شاته وکتل، پوښتنه یی وکړه: څوک یی؟

یو کم عمره هلك په موسکا په مخکی ورته ودرید او ویی ویل: مانه پیژنی؟

: اسماعیله ته! ظاهر ورتیټ شو په غیبه کی یی ونیو او د احساساتو په توپان

کی یی پوښتنی ورته کتار کړی:

ته دلته څه وخت راغلی، بابا دی چیرته دی؟ انا دی څنگه ده او ثریا خور دی
چیری ده؟

: راځه هغوی ټول په کور کی دی.

: چیرته؟

: په همدی ښار کی ډیر نژدی.

د طاهر زړه په درزا شو ویی ویل: زما دلته یوه هفته کیږی کاشکی راته
معلومه وای چی تاسو دلته یاست، زه چی بلخ ته نژدی شوم، راته معلومه شوه چی
تاسو غزنی ته تللی یی.

اسماعیل وویل: پرون شپه ماته په همدی جومات کی ولیدلی خو زه ډیر لری
وم ښه می ونه پیژندی او چی درپسی شوم ته د خلکو په گنه گونه کی راوتلی،
ما چی خور ته وویل هغی راته وویل چی سر له نن سهاره پر جومات پهره وکړم.
راځه! طاهر له اسماعیل سره روان شو، د مینی د منزل په لور یی کله پل گړندی
او کله کرار پورته کیده.

هغه له اسماعیل سره یوه ښکلی محل ته ننوت.

ثریا د کور په انگر کی د ام د ونو لاندی ولاړه وه طاهر چی هغه ولیدله ودرید
بیا زړه نا زړه وړاندی ورغی او څو گامه لری ودرید، د دواړو سترگی له یوی شیبی
سرگردانی وروسته یو پر بل میخ شوی، دواړه چوپ وو او د الفاظو ضرورت هم نه
ؤ، د دواړو زړونه او ذهن سترگو ته راغلی وو، دواړو یو د بل د څیری رنگونه
لیدل چی بدلیدل، تر یوی شیبی پوری یی له ځانونو پرته پر نری د نور چا د
موجودیت احساس نه کاوه، د دوی د زړونو له درزا پرته د گایناتو د ژوند ټولې
هنگامې ویدې شوې وې.

اسماعیل وویل: خوری ودی نه پیژاند، دا طاهر ورور دی!

ثریا و موسکل او له یوی شیبی وروسته ور وړاندی شو اسماعیل یی په غیبه
کی ونیو ویی ویل: زما په گومان تا هغه نه دی پیژندلی دا به بل څوک وی.
اسماعیل اندیښمن شو طاهر ته یی وکتل او ویی ویل: په خدای (ج) سوگند
دا هماغه دی!

ثریا وخنډل او طاهر ته یی وکتل په سترگو کی یی د خونبیا اوبنکی راتم کړی
او د کور په لور یی منډه واخیسته، چی د برنلې زینو ته ورسیده نو نوره هم
گړندی شوه هغه بیا د یوی دروازی ترشا ودریده ویی ویل: انا! هغه راغی! بهر

اسماعیل حیران حیران طاهر ته کتل.

: ته لږ ډنگر شوی یی نور په څیره کی بلکل هماغه یی، عجیبه دا ده چی خور جانی می ونه پیژندی، ته راځه دننه راسره ولاړ شه انا به دی خامخا وپیژنی اسماعیل دا وویل او بیا یی طاهر تر لاس ونیو کور ته یی کش کړ.

طاهر په خندا وویل : که هغی هم ونه پیژندلم نو بیا؟

اسماعیل یو ځل بیا په څیر غیر ده ته وکتل ویی ویل : زه رینتیا وایم ستا په څیره کی هیڅ بدلون نه دی راغلی، په تندی دی یوه د تپ نخسبه ده، خو پر دی څه فرق نه دی راغلی انا به دی خامخا وپیژنی.

په دی ځنډ کی شیخ عبدالرحمن بهر ته راووت، څو تنه نوکران هم ورسره وو او هغه په لوړ آواز ویل : تاسو ډیر ناپوه یی میلمه بهر ولاړ دی او ماته خبر هم نه راکوی. او هغه اسماعیل ناپوه ته وگوره معلومه نه ده چی له کوم وخته هلته ولاړ دی.

طاهر ور وړاندی شو عبدالرحمن ته یی لاس ورکړ شیخ داسی سیلیده لکه یو میل منډه یی چی وهلی وی.

هغه وویل : راځه دننه دلته بهر ولی ولاړ یی؟

اسماعیل وویل : بابا جانه تا وپیژاند چی دا څوک دی؟

: چوپ شه ساده!

شیخ طاهر تر مټ ونیو او د کور په لور روان شول، د برنډې په مخ کی د مرمر ډبرو په زینه کی د هغه پنبه وښویده خو طاهر زر راونیو، اسماعیل په خندا ولاړ د یوی ستنی تر شا پټ شو.

شیخ چی ځان را تینگ کړ ویی ویل : دا د مرمروزینی ډیری خطرناکی دی، دا څلورم ځل دی چی زه پکی ښوییم. اسماعیل چیرته ولاړ، هغه ناپوه به خامخا چیرته غلی شوی وی او راپوری خاندی به، ای صابره! شوکته! نن معماران راوغواری ورته وواپی چی همدا نن دغه مرمر لری کړی نوری زیږی ډیری دی ولگوی، خو ودریږی! نن نه بیا به بله ورځ گورو!

(۴)

شیخ، طاهر په یوه ښکلی کوته کی کښیناوه او ویی ویل : زه ستا په باب مایوسه شوی وم. زه ډیری پوښتنی درنه کوم، هوا لومړی دا ووايه چی ته ډیلی ته

خه وږ راغلی؟ وعده دی کړې وه چی زر بلخ ته راستون شی بیا دومره ولسی وځنډیدی؟

طاهر د دی پوښتنو په ځواب کی خپله ټوله کیسه لنډه لنډه واوروله، شیخ وویل : اوس خو به بیرته د تینبستی اراده نه لری؟

زه د جلال الدین ملگرتیا نشم پریښودلای، که هغه له دی ځایه وڅوڅیږی نو زه به هم ورسره ملگری کیږم.

خو اوس لږ تر لږه تر یوې هفتی پوری زه همدلته یم.
: ما په نژدی وخت کی د ډیلی د پریښودو اراده کړې وه.
: چیرته به ځی؟

: مدینې، بغداد او یا دمشق ته، ثریا تینگار کوی چی مدینې ته ولاړ شو خو ماتر اوسه پریکړه نه ده کړې ستا په گومان کوم ښار ډیر خوندي دی؟

: مدینه په هر دلیل ښه ده.

: ستا کور هم هلته دی که نه؟

: هوکی! مدینې ته ډیر نژدی، که ته زموږ په کور کی اوسیدل ومنی نو زه د خپل نوکر استولو ته درسره تیار یم.

: شکریه! خو دوه کاله پخوا ما په مدینه کی یو کور او یو ښی پیرلی دی، دوه تنه نوکران می بغداد او دمشق ته هم استولی دی هغوی به هم هلته کورونه راته اخستی وی، اوس د یوی خبری پریکړه پاتی ده. هغه دا چی ته دی خپله میرمن له ځانه سره بیایی که یی سمدستی له موږ سره استوی.

طاهر په اندینینه وویل : زما میرمن!

: هوکی ستا میرمن! زما مطلب دا دی چی له واده وروسته!

شیخ خپله خبره پوره نکړای شوه د شاته کوتی دروازه خلاصه شوه او د شیخ بودی میرمن دننه ورغله، طاهر جگ شو سلام یی وکړ، هغی په مینه او شفقت ورته وویل : کښینه بچی!

شیخ وویل : هو ما ویل چی!

حنیفی په غوسه ورته وکتل او ویی ویل : ښایی تا دا ویل چی نور باید بیله ځنډه د طاهر او ثریا واده وشی.

: نه! ما دا ویل چی دی غواړی ثریا له موږ سره واوسی که یی له ځان سره بیایی؟

: نو دا هم څه د پوښتنی خبره ده، تر څو دی له جگری نه بیغمه شوی نه وی
 ثریا به له مورچ پرته چیرته اوسیدای شی؟
 : زه همدغه وایم. زما مطلب دا و چی د واده نه وروسته یی که د ثریا له مخانه
 سره بیولو اراده وی چی زه یی پری بدله کړم.
 : مگر تا خو تر دی وخته دا پریکړه نه ده کړی چی واده باید څه وخت وی؟
 : ما پریکړه کړی ده.

حنیفه پریشانانه شوه ویی ویل : څه وخت؟
 : د شپې چی کله اسماعیل وویل چی هغه په جومات کی طاهر لیدلی دی، ما
 په خپل زړه کی دا پریکړه کړی وه بلکی قسم می خورلی چی که دی پیدا کړم نو
 ژر تر ژره به یی واده کوم، اوس که د ده څه اعتراض نه وی نو نن به قاضی
 راوغواړم.

طاهر له حیانه سترگی ښکته واچولی ځواب یی ورکړ: زما به په دی څه
 اعتراض وی.

حنیفی وویل : خو په تیاری او په میلمستیا لږ تر لږه دوی ورځی لگړی.
 شیخ وویل : دوی ورځی؟ ته له همغی ورځی په تیاری بوخته یی په کومه ورځ
 چی طاهر له بلخه روان شو، د میلمستیا لپاره ته راته ووايه د ماښام نه دمخه به
 ټول ښار دلته درته راوړم.

: مگر لږ تر لږه دوی ورځی دمخه باید خلک خبر شی، د ښار د امیرانو ډیری
 نجونی د ثریا ملگری «سهیلیانی» شوی دی.

هغوی هم لږ تر لږه یوه ورځ باید وړاندی راوغوښتل شی.
 شیخ له یوه اوږده بحث وروسته ماته ومنله ویی ویل : ډیر ښه سبا نه بله ورځ
 سهی ده، بله ورځ سهار به نکاح تړل کیږی.

(۵)

د دودی د خوراک نه وروسته شیخ ټینگار کاوه چی طاهر ورکړه پاتی شی خو
 هغه وویل : اوس ماته اجازه راکړه، په شاهي میلمستون کی به زما ملگری زما په
 انتظار وی. ماښام به بیا راشم.

د شیخ له اجازی وروسته طاهر چی له کوتی راووت په برنډه کی اسماعیل ورته
 په انتظار کی و هغه وویل : ته ځی!

که لږ نور دی ځنډه کړی وای زه به هم درسره تللی وای، استاذ راته ویلی چی د سبق له ویلو نه وړاندی به رخصت نه درکوم.

شیخ چی د اسماعیل غږ واورید بهر ته راووت او ویی ویل : ورځه بچیډه خپل سبق دی ووايه دی ماښام بیرته راځی.

اسماعیل وویل : دی ښایی په لاره بلد نه وی.

شیخ وویل : ودی لیدل، دی هر څوک تر ځان کم عقله گڼی.

طاهر په موسکا وویل : اسماعیله! ته ولاړ شه سبق دی ووايه، زه چی ماښام راغلم بیا به دواړه چکر ته ولاړ شو.

اسماعیل په نه زړه خپلی کوتی ته ولاړ، او طاهر له کوره راووت او لاندی باغ ته ووت، پر اسمان وریځی را خپری شوی. په لاره کی یوی خواته د ام ونی ولاړی وی او په دی گڼو ونو کی دننه په یوه وړوکی حوض کی فواره وه، د بتو یوی جوړی په اوبو کی لامبو وهله او ثریا د مرمر په ډبرو ناسته وه.

طاهر چی د هغی له ځنگه تیریده ودرید، او هغی چی دی ولید جگه شوه.

: ته ځی! ثریا په شرمناکه لهجه وپوښتل، هغی اوس طاهر ته د تیغ کتلو پرځای سترگی ښکته اچولی وی، طاهر خپله لاره پرېښوده دی ته نژدی ورغی ویی ویل:

زه په شاهی میلمستون کی خپلو ملگرو ته ورځم. تر ماښام پوری به بیرته راشم.

: اسماعیل درسره واستوم!

: نه هغه سبق وایی، ماتاته یوه ضروری خبره کوله.

: ووايه!

: خبره داسی ده چی ... طاهر په فکرونو کی ډوب شو

: ثریا تکان وخور هغه ته یی وکتل او ویی ویل :

ووايه ولی چوپ شوی؟

: زه پر دی فکر کوم چی دغه خبره څه ډول پیل کړم؟

ایا دا غوره نه ده چی ته نن ماښام یا سبا سهار څه وخت راکړی، دی خبری ته د فرصت او یوازی توب ضرورت دی.

: که خبره دومره مهمه وی نو بیا خو یی زه همدا اوس اوریدو ته تیاره یم، تر ماښامه ښایی زما څو سهیلیانی راشی او بیا به ماته د یوازی کیدو فرصت نه

وی.

: لومری ماته دا وعده راکړه چی ته به له خفه کیدو نه دمخه په سره سینه زما پر خبرو غور کوی.

: که څه داسی خبره وی، چی په هغی ته له مانه د خفه کیدو اندیښنه احساسوی نو بیله څه تذبذب راته ووايه زه وعده کوم چی خفه به نشم.

ظاهر وویل : خبره دا ده چی له بلخ نه بغداد ته تر رسیدو وروسته ځینی داسی پیښی رامخی ته شوی چی له تا سره دواډه نه دمخه پری خبری خپل اخلاقی فرض بولم.

ثریا حیرانه شوه ظاهر ته یی وکتل او ویی ویل :
ووايه له بلخه چی بغداد ته ولاړی څه درپښ شول؟
: ماته معلومه وه چی...!

: ته مه ویریرې، زه وپوهیدم، زه ستا له خوښی پرته تا په تیرو پریکړو پابندی ته نه مجبوروم.

: وگوره ته سر له اوسه بدگومانه شوی، ما یوازی د دی لپاره تاته څه ویل غوښتل چی سبا ته بیا دا شکایت ونه کړی چی په بی خبری کی دی پر غلطه پریکړه مجبوره کړم.

ثریا وویل : په نړی کی یوازی ته یی چی زه تری هیڅ شکایت نه لرم، خو ستا له دی حالت نه زه ناکراره ضرور یم.

زما له دی سره هیڅ کار نشته چی بغدا ته ورسیدی له څه وړ پیښو سره مخ شوی، زما دا تسلی ده چی له هر څه سره مخ شوی یی ښه شوی، که ته ماته دا هم ووايي چی زه هلته له بل چا سره په واده مجبور شوم نو خدای (ج) گواه دی چی زه به له تانه څه گيله ونه کړم، زه یوازی دومره پوهیږم چی ته به زما وی.

که هغه داسی څوک وی چی ستا په مینه کی د بل چا وړ شریکیدل یی خوښ نه وی نو زه تا په واده نه مجبوروم، که ته د دی لپاره په خبرو کی دوه زری یی گازه وپه په خپله مینه کی د بل چا را شریکیدل خوښ نه کړم نو بیا خو پردی خبره افسوس کوم، ځکه چی دا به په ما ستا بدگومانی وی.

: مگر تا ولی دا فکر وکړ چی ما واده کړی دی؟

: د تاسو پرځای چی ثریا تا واوریدل له خوښی یی څیره وغوریده ویی ویل : نو

له دی پرته تا بل څه ویل؟

: بڼه فرض کړه چې ما همداسی ویل غوښتل نو؟

: نو څه؟

: نو تا به څه ځواب راکاوه؟

: ما به له ځوابه وړاندی څو پوښتنی درڅخه کولی؟

: څه ډول پوښتنی؟

: ما پوښتل چې هغه څوک ده، څه وړ ده؟ له تا سره یی کله ولیدل، څه ډول یی درسره ولیدل، هغی څه درته وویل، تا څه ځواب ورکړ، تا چې زما یادونه وکړه نو هغی څه وویل هغه زره سواندی ده که جگړه ماره او ثریا وخنډل.

: ثریا واوړه! طاهر جدی شو هغه چوپه د حوض په غاړه کیناسته په غاښونو کی یی گوتی وهلی په سترگو کی یی یوه شوخه موسکا وه.

طاهر له هغه سره د صفیی د نومړنی پاملرنی نه نیولی تر وروستی لیدو کتو پورې ټولې پښې ورته بیان کړې، په پای کی د ثریا په سترگو کی اوښکې ډنډ شوې وې ویل: راوره هغه گوته چیرته ده؟

طاهر له جیبه گوته راوویستله ثریا ته یی په لاس کی ورکړه، ثریا له خپلی گوتی گوته را وایستله او د صفیی یی په گوته کړه ویی ویل:

ما ویخښه، ته می پریشانه کړی، واخله دا زما گوته له ځان سره وساته او کله چې له هغې سره گورې نو زما له خوا یی ورکړه، زما له طرفه دا هم ورته ووايه چې زه به د هغې د نوکړې په حیث ژوند هم د ځان ویاړ وبولم.

(۶)

د طاهر د واده نه وروسته سبا ته تیمور ملك ډیلی ته ور ورسید خلکو د هغه د سرښندنی داستانونه اوریدلی وو، او چې کله د ښار دروازی ته ورغی نو د ښار د امیرانو نه پرته ډیر خلک د ده هر کلی ته دریدلی وو، کله چې هغه د شاهی میلستون په لوری روان شو د خلکو یوه لویه ډله د هغه تر شا روانه و.

طاهر له سلطان التمش سره د خپلو تیرو لیدو کتو بشپړه کیسه ورته وکړه او ویی ویل: زه افسوس کوم چې ته یوه ورځ وروسته راورسیدی، که نه نو دواده په میلستیا کی به شریک شوی وای.

: د چا دواده په میلستیا کی؟

: زما، زما واده وشو.

: چیرته، څه وړ واده وشو؟

: پرون، ستا به په یاد وی چی د بلخ په لاره می د سره ملاقات وشو، یوه نجلی زما سره ملگری وه، او تا چی د هغی خبری واوریدلی ماته دی یو نصیحت وکړ ما ستا په نصیحت عمل وکړ.

: نو هغه له بلخه دلته را رسیدلی؟ ته ډیر نیکمرغه یی.

: زما گومان و چی له تا سره به عبدالملك هم راشی او دواړه به زما په واده کی گډون وکړی.

: عبدالملك بغداد ته روان شوی دی.

: څه وخت؟

: ستا د لیک له رارسیدو وروسته سلطان شوری راوغوښتله او زموږ د ټولو پریکړه دا شوه چی ټولو اسلامی هیوادونو ته استازی واستوو او ټول د تاتاریانو «مغلو» پرخلاف یوه واحد سنگر ته راوبولو، د سلطان رایه دا وه چی بغداد ته تا واستوی خو ما دا رایه ورکړه چی ده ته په دیلی کی هم اړتیا ده.

ظاهر وویل: خو زما په څیر د عبدالملك په باب هم د خلیفه نظر ښه نه دی، زه وریږم چی هغه هلته بندی نه کړی.

تیمور ملك ځواب ورکړ: نه هغه د سلطان د استازی په حیث هلته تللی دی. خلیفه به دومره رذالت نه کوی، سلطان جلال الدین نورو اسلامی هیوادونو ته هم استازی واستول.

یو افسر دننه ورغی خبری وکړ: سلطان تاسو د ملاقات لپاره وربللی یاست.

تیمور ملك جگ شو ویی ویل: انشا الله چی زه بیرته راغلم تا ته به دواډه په خاطر یو سوغات درکړم.

ماسپښین تیمور ملك د سلطان له لیدو وروسته بیرته راستون شو نو ظاهر یی خپلی کوتی ته ور وغوښت او ویی ویل: ما تاته د یوه سوغات درکولو وعده کړی وه زه خپله وعده ترسره کوم، هغه سوغات دا دی چی ته به تر بل امر پوری په دیلی کی وی، او تر څو سلطان جلال الدین په هندوستان کی وی تاته به دوهم امر نه کیږی، زه سبا ته روانیږم، ته به په دیلی کی د سلطان د سفیر په حیث اوسیدو.

ددی ویره ده چی ځینی ترکی سرداران به سلطان التمش زموږ د پاچا پرخلاف

راوپاروی، خو تا چی په څو ملاقاتونو کی پر سلطان څومره اغیزه کړی ده د هغی په پام کی نیولو سره زما باور دی چی ستا په موجودیت کی به څوک د هغه اراده وانه رېولای شی، ته خپل کار ته دوام ورکړه او د مغلو پر خلاف د پاچا، امیرانو او اولس د یوه واحد سنگر ته تیارولو لپاره خپلی هغی کوه، سلطان التمش پری خوښ شو چی دایسی واوریدل چی ته به د ده په دربار کئی د سلطان جلال الدین سفیر یی هغه ستا د خلوص او نیک نیتی نه ډیر اغیزمن دی.

ماښام مهال شیخ عبدالرحمن د تیمور ملک په ویاړ د ښار عزتمن رامیلمانه کړل، د دودی له خورلو وروسته تیمور ملک وویل: طاهره! ما ستا د میرمنی لپاره هم یوه ډالی راوړی.

حاضرینو په پوره پاملرنه تیمور ملک ته کتل، تیمور ملک له خپلی غاړی نه حمایل راویوست طاهر ته یی ور وړاندی کړ ویی ویل: زه ستا میرمنی ته تر دی غوره ډالی نشم وړاندی کولی، دا قرآن کریم زما د پلار په گوتو لیکل شوی دی. په ډیلی کی د څو نورو ورځو تیروولو نه وروسته طاهر ته د سلطان التمش د اندیښنو سببونه معلوم شول، التمش د ډیلی تخت د خپل بادار قطب الدین ایبک د مرگ نه وروسته د هغه له ناپوه زوی نه په زور ونیوه ترکی سرداران په خاص ډول ایبک پردی خوښ نه وو، هر یوه داسی گنله چی د ډیلی پر تخت تر التمش د دوی زیات حق دی، سرکش امیران د التمش پولادی پنجو ایل کړی وو، خو د شمال لویدیخ له لوری هغه ته له مغلو نه خطر ؤ او په جنوب کی راجپوت تنظیم کیدل، په داسی حالاتو کی د التمش دا اندیښنه بی ځایه نه وه چی که د تاتاریانو او یا راجپوتانو سره د جگړی وخت راشی نو د ده د پوځ ځینی ترکی سرداران چی تر اوسه ډاډه نه دی ښایی له غلیم سره یوځای شی.

کله چی عین الملک ډیلی ته ورسید او د سلطان له باغی سردارانو سره یی جوړ جاری پیل کړل، نو سلطان یو نوی خطر احساس کړ، تیمور ملک له سلطان سره تر لیدو وروسته له عین الملک سره سخت چلند وکړ، له رخصتی نه وړاندی هغه د څو وتلیو سردارانو سره ولیدل، هغوی یی د راتلونکی خطر نه وویرول او دوی ته یی د اتحاد او یووالی لارښوونه وکړه.

د تیمور ملک له تلو وروسته طاهر د امیرانو د یو والی او متحد کولو هڅو ته دوام ورکړ، په څو ورځو کی د سلطان د مخالفو امیرانو له ډلی نه څو تنو چی د طاهر ویناوی واوریدی دا لوړه یی وکړه چی د خطری په مهال به د سلطان سره بی

وفایی نه کوی، له هغه وروسته طاهر اولس ته پام واراوه، د ډیلی په جوماتونو کی د هغه د څو ویناگانو نه وروسته څو امیرانو هم دا احساس کړه چی که موږ ځانگړی او یوازی پاتی شوو نو د اولس ذهنیت به یی پرخلاف شی او سلطان به یی په آسانی وځپي، ځکه خو هغوی هم له سلطان سره د وفاداری اعلان ته مجبور شول، د طاهر د دی بریالیتوبونو یو ستر سبب د ثریا هڅی وی، له طاهر سره دواډه نه دمخه د ډیلی د امیرانو میرمنو او لونو هغه یوازی د یوه شتمن سوداگر بڼکلی لور بلله خو د دی په واده کی د پاچا او ملکی گډون دا د ټولو لویو کورنیو د پام وړ وگرځوله، اوس دوی ته د ثریا د ژوند ډیر نور روښانه اړخونه معلوم شول، ددی په باب به په هر مجلس کی خبری کیدلی او چی چیرته به څلور بڼخی راتولی شوی د دی په باب به یی څه ویل.

یوی به ویل : ما اوریدلی دی چی ددی بابا یوازی یو ساده سوداگر دی چی د روپیو گټل یی زده دی.

بلی به ویل : مگر د هغه انا ډیره هوسنیاره ده، د ډیرو امیرانو بڼخی آن د صدر اعظم بڼخه یی مشره مور بولی، څوک چی د هغی په خبرو تر تاثیر لاندی رانشی هغه ته گران بیه سوغاتونه ورکوی او تابع کوی یی.

ما اوریدلی دی چی ملکی ته هم هغی یو هار ورکړی دی ځکه خو ملکی هم د ثریا په واده کی د زیوراتو یوه ډکه صندوقچه هغی ته ورکړه.

: ما اوریدلی دی چی د ثریا پلار د کوم ښار حاکم ؤ، چی له مغلو سره په جگړه کی شهید شو.

: هغه ډیره نیکمرغه ده له بابا سره یی ډیره زیاته شتمنی او دولت دی.

پلار یی یو زړور او سرښندوی سرتیری ؤ، او ځاوند یی د سلطان جلال الدین سفیر او زموږ د پاچا ډیر نژدی دوست دی. وایی چی له څیری نه بلکل پرېنټه ښکاری او په غږ کی یی جادو دی.

د ډیلی د بانفوذه امیرانو په سره یو کولو کی چی ثریا د طاهر سره مرسته وکړه او کوم بریالیتوبونه یی وگټل د هغی په سبب هغه د طاهر د میرمنی او د شیخ عبدالرحمن د لمسی پرځای د قوم د یوی درنی لور په حیث وپیژندل شوه.

هغی یوه ورځ د ښار د عزمتندو کورونیو بڼخو ته میلستیا وکړه هغوی ته یی د مغلو د ظلمونو له بیانولو وروسته وویل چی خپل میرونه او ورونه د غفلت له خوبه راپاڅوی که نه نو د وحشت او بریریت دغه توپان د گاوندیو هیوادونو د تباہ کولو

نه وروسته اوس د هندوستان دروازی تهکوی، د ټولنیز خطر د دفاع لپاره ټولنیز جهاد ته اړتیا ده.

ثریا هغوی وپوهولی چی که د قوم لونی خپله ذمه واری وپیژنی نو په نارینه و کی یو هم د خیانت او غداری جرئت نشی کولی.

بشخی خپل میړونه، خویندی خپل وروڼه او میندی خپل زامن د اولس په ملاتړ مجبورولی شی، یوازی د نارینه و اتحاد او یو والی کولی شی د اولس د لوڼو او میندو ساتنه تضمین کړی.

ثریا د هندوستان پر حالت د تبصری په ترڅ کی دوی ته وویل که د پاچا او امیرانو اختلافونه لری نه شول، نو د مغلو په اشاره به د دی هیواد په لکونو نا مسلمان خلك زموږ پر خلاف راپورته شی.

د ثریا خبری دومره اغیزمنی وی چی ټولو بنځو د خپلو خپلو نارینه و د پوهولو ژمنی وکړی، دا پیل ډیر امید وارکونکی و، له دی وروسته د هری محلی بنځو ثریا ته د تبلیغ بلنه ورکوله، نژدی هر ماښام به په کوم کور کی د بنځو غونډه وه او ثریا به هغوی ته وینا کوله.

شیخ عبدالرحمن د طاهر په موجودیت کی د دیلی پرېښودلو اراده وځنډوله. سلطان جلال الدین خوارزم شاه د سند په ساگر سیمه کی واپول او د بهرنیو پیغامونو د ځواب په انتظار شو.

طاهر او ثریا په څو اونیو کی د دیلی په مسلمانانو کی نوی ساه پوه کړه، له هغه وروسته دوی د سلطان التمش په غوښتنه نورو ښارونو ته مخه کړه، په هر ښار کی د دوی ډیر تود هرکلی وشو. ثریا به بنځو ته تبلیغ کاوه او طاهر به په نارینه و کی د ایمان جذبه راژوندی کوله.

له هغه به په جوماتونو کی وینا کوله، د پوځیانو چونیو ته به تلو او د سرتیرو مشقونه به یی لیدل، له هغوی سره به یی د توری وهلو، نیزه بازی او غشی ویشتلو په تمرین کی گډون کاوه.

د خبرو او عمل دغه غازی څو میاشتی وروسته بیرته دیلی ته راوړسید، سلطان التمش یی مننه وکړه ورته ویی ویل :

اوس زما باور دی چی د سند له دریا به تر بندیاچل پوری ټول بغاوتونه چوپولی شم، اوس که مغلو هند ته د راتلو جرئت وکړ نو انشاء الله له هغوی نه به یو هم ژوندی ولاړ نه شی.

څو ورځی وروسته د سلطان جلال الدین استازی ډیلی ته ورسید دا خبر یی راوړ چی د خلیفه له لوری د خپلی غوښتنی په ځواب کی د حوصله ناک ځواب له اوړیدو وروسته سلطان د هندوستان پرځای بغداد د خپلو فعالیتونو مرکز گرځوی. د دی خبر نه وروسته طاهر ته استازی د تیمور ملک لیک و سپاره چی داسی ژ: د خلیفه له خوا د امید وروونکی ځواب له راتلو وروسته سلطان بغداد ته د تلو پریکړه کړی ده، موږ به په څو ورځو کی ملتان ته ورسپو، د سلطان امر دی چی ته هم هلته راشه، سلطان د سند او مکران له لاری بغداد ته درومی، سلطان التمش ته دا پیغام ورسوه چی کله بغداد ته ورسپو موږ به د مصر، شام او عربی هیوادونو د ملاتړ ترلاسه کولو نه وروسته تاسو له خپلو ارادو او راتلونکی عزم نه خبروو، تر هغه وخته مو لیندی جوړی او توری تیری کړی.

طاهر د تیمور ملک له لیک سره د ثریا کوتی ته ورننوت، ثریا چی ولید پوښتنه یی وکړه: استازی پیغام راوړی؟

طاهر لیک د هغی په لاس کی ورکیښود ویی ویل: واخله پخپله یی ولوله.

ثریا د لیک له لوستلو وروسته هغه ته وکتل او تری ویی پوښتل:

تا څه وخت د تلو پریکړه کړی ده؟

: سبا یا بله ورځ.

: مگر ته لږ اندیښمن یی، زما په باب چورت مه وهه.

: ثریا! په دی کی شک نشته چی له تانه بیلتون ماته اسانه نه دی، خو اوس

زما د اندیښنی سبب بل څه دی.

: خبره داسی ده چی زه له خلیفه نه ډاډه نه یم، زه ورسپم چی بغداد ته د

سلطان تگ د ده د زحمت سبب نه شی.

کیدای شی چی د خلیفه په باب زما رایه غلطه وی. خو د نورو امیرانو په منع

کی ځینی داسی دی چی په هر وخت کی خلیفه په غلطه لاره بیولی شی، زما دا

اتکل دی چی تر اوسه به مغلو د بغداد زیاتره وتلی امیران پیرلی وی.

. ثریا وویل: مگر د عبدالملک په باب خو ستا رایه دا وه چی هغه ډیر هوښیار

سړی دی. که څه د خطر خبره وای نو خامخا به یی سلطان ته د بغداد د تلو

مشوره نه ورکوله.

طاهر وویل: خدای دی وکړی چی د هغه د نیک نیتی په باب د طاهر خبره

دروغ شی.

ماڻھام چي ڪله شيخ ته د طاهر تياري معلومه شوه نو هغه وويل زه يوازي ستا
 په خاطر په ديلى کي پاتي وم، اوس زه مديني ته روانيم، هلت به د حج نه
 وروسته دمشق او يا کوم بل لوري ته د تگ پريکړه وکړم.
 حنيفي طاهر ته تسلي ورکړه وي وويل: زويه! ترڅو ته بيرته نه يي راغلي موږ
 به په مدينه کي اوسيدو، موږ به ستا کور هم ووينو.
 طاهر وويل: زه زيد له تاسو سره پريږدم چي ولاړ شي، هغه به تاسو زموږ کور
 ته بوځي، او زما باور دي چي تاسو به له تر لږه، يوه موده د ده ميلمستياومني.
 حنيفي وويل: که د ثريا خوبه وه موږ به يي هملته پريږدو.
 شيخ وويل: ثريا ماته ويلى چي سلطان جلال الدين د پوځ لپاره پيسو ته اړتيا
 لري، په بلخ، بخارا او سمرقند کي زما زيات تاوان وشو، بيا هم زه يو لک ديناره
 ورکوم، ته دا سلطان ته ور وړه.
 سلطان التمش هم ماته د هغه د مرستني وويل.
 د رخصتي په ورځ سلطان التمش د جلال الدين د مرستني لپاره د اشرفيو
 صندوق ورکړ او تر ملتان پوري يي د طاهر د رسولو او د اشرفيو د صندوق د
 ساتني لپاره يوه دلگي سرقيري ورسره واستول.

خیانت

په لاره کې د کرمان، اصفهان او نورو ځایونو امیرانو د مغلو په لمسونه د خپلواکۍ اعلان کړی ؤ، سلطان جلال الدین په راتلونکې کې له دوی نه د وفادارۍ ژمنې واخستلې او تیر اشتباهات یې ور وبخښل او جگړې ته یې د تیاریدو امر ورته وکړ پخپله بغداد ته روان شو.

عبدالملك چې له بغداده بیرته راستون شو سلطان ته یې ډاډ ورکړ چې سلطان د مغلو خطر نژدې احساس کړی خپله رایه یې بدله کړې ده، او هغه د خوارزم شاه د مرستې لپاره لښکر تیاروی، د خلیفه لیک هم ډیر امیدواروونکی ؤ، خو طاهر، تیمور ملك او د سلطان څو نور ملگری پوره ډاډه نه وو.

تیمور ملك پاچا ته مشوره ورکړه چې دی دی له بغداده بهر څو ورځې پاتې شی څو تنه به بغداد ته واستوو نوی وضعه به معلومه کړو امکان لری چې خلیفه ستا د لری اوسیدو په صورت کې مرستی ته چمتو وی خو بغداد ته ورتگ دی خوښ نه کړی.

ددی ټولو اعتراضونو په ځواب کې پاچا وویل:

خلیفه د دښمن پر خلاف د یو کیدو بلنی ته لښکر ويلي دی، هغه زموږ د لیک په ځواب کې ويلي دی چې هغه له موږ سره نور پاچاهان مرستندوی ولیدل نو خپل لښکر به زموږ مرستی ته راواستوی او نورو پاچاهانو موږ ته دا شرط ښودلی دی چې هغو ته د خلیفه د مرستې ډاډ ورکړی. په دی وضعیت کې موږ همدا یوه لار لرو چې بغداد ته ولاړ شو. او د خلیفه له لوری د شام، مصر او مراکش، پاچاهانو ته دا پیغام واستوو چې په جهاد کې زموږ ملاتړ وکړی.

که د خلیفه نیت پاک نه وی هم زموږ باور دی چې هغه به په بغداد کې پر موږ لاس نه پورته کوی، که د عام ذهنیت له ویری هغه د طاهر او د هغوی د ملگرو له کړو وړو نه په سترگی پټولو مجبور شوی ؤ نو زموږ پر خلاف به هم یوازې دومره فکر وکړای شی چې موږ هلته تنگ کړی تر څو د بغداد پرښودو ته مجبور شو،

زموږ سره د دی پروا نشته.

خو زموږ باور دی چې له خلیفه سره په لومړی کتنه کی به د هغه ټولی انډیښنی لری کړو، موږ به هغه ته ووايو چې که تاسو زما د پلار اشتباه نه شی بڅبلی نو ماته یی سزا را کړی مگر مسلمانان د مغلو له غلامی نه وژغوری، موږ د خوارزم د پاچا پرځای داسی څوک وپولی چې د اسلام د ناموس د ساتنی لپاره ستا تر جنډی لاندی د یوه سپاهی په حیث جنگیدل ځان ته ویاړ بولی.

طاهر وویل : له دی ټولو خبرو سره که بده نېه منې نو زما رایه دا ده چې تاسو ما او عبدالملک بغداد ته واستوی، موږ به په څو ورځو کی د وضعی له سهی حالت نه ځانونه خبر کړو او ستاسو په خدمت کی به حاضر شوه خلیفه او د هغه نور حکام چې له موږ سره کوم سلوک وکړی له هغه نه به د دوی نیت څرگند شی، که موږ بیرته راستانه نه شوو نو معنی به یی دا وی چې موږ یی ستا د پلوی په گناه نیولی یو، او ستا سو په اړه هم د دوی ارادی سهی نه دی. او که موږ بیرته راغلو نو تاته به د بغدا د ټول حالات ووايو.

سلطان جلال الدین له دی رایی سره اتفاق وپنود او طاهر، عبدالملک او مبارک ته یی بغداد ته د تلو اجازه ورکړه، له طاهر سره راغلیو دیرش تنو ځوانانو ته هم د څو ورځو لپاره بغداد ته د تلو اجازه ورکړای شوه.

(۲)

ماښام مهال د بغداد صدر اعظم صفیه خپلی کوتی ته ور وغوښته او د هغی په لاس کی یی یو لیک ورکړ ویی ویل:

لوری! پوره لس کاله ما د خلیفه په خدمت کی تیر کړل خو پر چا می اعتماد ونکړای شوه. او نه زما دا تمه ده چې څوک دی پر ما اعتماد وکړی، زما تر ټولو لویه گناه بنیایی دا وه چې په ځینو معاملو کی د خدای «ج» د رضا پر خلاف د خلیفه د خوبنی تابع وم، او د هغه په اشارو می کار کاوه، خو پر اسلامی نړی د هیتناکی تباهی په راوستلو کی د خلیفه ملاتړ نشم کولی.

واوره لوری! جلال الدین خوارزم شاه له خلیفه نه د مرستی په تمه بغداد ته را روان دی، زما په ټینگار هغه سلطان ته یو امیدواروونکی لیک استولی دی. او زما دا تسلی وه چې دغه کار به می د تیرو ټولو غلطیو کفاره شی، خو داسی ښکاری چې تقدیر ته زما ښیگنه منظوره نه ده، نن هغه لوی منافق او غدار مهلب

بن داؤد د مفلو د خانگړې استازی په حیث بغداد ته راغلی، له هغه سره څو تنه مغل سرداران هم دی، خلیفه پخوا هم د مفلو تر رعب او هیبت لاندی ؤ، مهلب د هغه پاتی حوصله او غیرت هم تری واخست، هغه خلیفه پوهولی دی چی که ته جلال الدین ونیسی او مفلو ته یی وسپاری نو بغداد به د تباهی له اوره وژغورل شی او د چنگیز خان پرځای ناست کسان به تاته تل په عزت او احترام گوری. د خلیفه د ډاډ لپاره د مفلو د انعام په تمه څو مفتیانو دا فتوی ورکړی ده چی مفلو ته خدای «ج» د ځمکی په پراخه ساحه حکومت ورپخښلی دی، له دوی سره مخالفت د خدای «ج» له رضا نه د بغاوت په معنی دی او د جلال الدین مذهبی عقیده سهی نه ده، ځکه خو د بغداد پر خلکو د هغه اطاعت فرض نه دی، داسی ښکاری چې مهلب له څو ورځو را په دیخوا دلته مصروف ؤ خو زه یی له راتلو نه هغه مهال خبر شوم چی دی له څو مغلی سردرانو سره د خلیفه پر دسترخوان ناست ؤ.

ما د خلیفه د پوهولو هڅه کړی ده، خو هغه د مهلب د خبرو تر اغیزی لاندی دی او له مفلو نه تر خدای «ج» زیات ویرې نه شپه بیا خلیفه ما او د پوځ څو تنو سردارانو ته د خبرو اترو وخت او بلنه راکړی ده، او زما امید دی چی نن به د خلیفه په محل کی د مسلمانانو د برخلیک پریکړه وشی، د خلافت له لویو سردارانو څخه یو هم په دی نظر نه دی چی د خوارزم شاه په ملاتړ د مفلو د دښمنی خطر قبول کړی، خو زه به خپل وروستی فرض ترسره کړم. نن د قاسم ارتیا احساسوم، خو هغه ډیر لری دی زه تاته یو ډیر لوی مسؤولیت سپارم، تاته معلومه ده چی د خلیفه په خفه کولو سره ډیر لږ خلک د هغه له مانی نه ژوندی راوتلی شی، ښایی زما پای هم همدغسی وی، که زه تر نیمی شپی پوری کورته را ستون نه شوم نو ته سعید راوغواړه دا لیک وروسپاره او دا لارښوونه ورته وکړه چی هر څومره ژر کیدای شی جلال الدین ته یی دی ور وړی. ځکه چی که خلیفه د جلال-الدین د نیولو پریکړه وکړی نو زما باور دی چی نن شپه به لښکر ورپسی واستوی، او دی به دراز دنه افشا کیدو په سبب کورته راپری نژدی، ما سعید پوهولی دی، هغه به د طاهر د پخوانیو ملگرو نه څو ځوانان را ټول کړی او طبیلی ته نژدی به زما د حکم انتظار کوی، تر اوسه ما هغه ته نه دی ویلی چی په کوم کار پسی به یی استوم، او له ضرورت نه پرته داسی مهم لیک هم هغه ته ورسپارل لازم نه بولم، امکان لری خلیفه زما خبره ومنی او جلال الدین ته ددی لیک د

استولو اړتیا نه شی، په هر صورت که زه تر نیمې شپې پورې رانه غلم نر د بغداد
د صدر اعظم وروستی فرض به د هغه وریره پوره کوی، سعید او د طاهر نور
ملگری تر ما پر تا زیات اعتماد کوی.

صفیی وویل: ته ډاډه اوسه زما لخوا به لټی ونه شی، صدر اعظم وموسکل
وی ویل: زما پر تا اعتماد دی، که قاسم هم دلته وای بنیای د دی کار لپاره زما
نظر پر تا وای.

صدر اعظم شاهي مانی ته راستون شو.

(۳)

د ماسختن لمانځه نه لږ وروسته د صدر اعظم په مانی کی فریادونه اوچت وو، د
مانی ټول نوکران پر هغه راغونډ شوی وو، د هغه د تېر او پوښتیو له تپونو نه
وینی روانی وی، صدر اعظم سترگی وغړولی او په هوښ راغی، په تیب غږ یی
پوښتنه وکړه: زه دلته څنگه راغلم؟

یوه نوکر وویل: ته چی دروازی ته راورسیدلی وغورځیدلی، موږ راواخستی او
دلته مو راوړی.

: او هغه نوکران چی له ما سره و څه شول؟

یو نوکر ور وړاندی شو ویی ویل: زه معمولی تپی یم!

حامد ووژل شو.

: تا هغوی وپیژندل؟

: هوا ما مهلب وپیژاند، کله چی ته د خلیفه له درباره راووتی هغه له تا سره
یوځای و، موږ دواړو له زینی نه څو گامه لری ستا د راتگ انتظار کاوه، کله چی
ته لاندی راکوزیدی نو څلور تنو چی نقابونه یی پرمخ، راکش کړی وو د ونو له
سیورو نه راووتل پر تایی حمله وکړه.

تا مخ واراوه او د دروازی په لوری دی منډه واخستله خو مهلب دی لاره ونیوه
او په خنجری دوه دری واره دربانندی وکړل او د مرستی لپاره یی چیغی کړی.
حامد زمانه وړاندی و هغه پر مهلب حمله وکړه خو هغه ځان یوی خواته کړ او بچ
شو او حامد د یوه مول وهلی د توری په گوزار تپی شو او وغورځید زه ور وړاندی
شوم یو مول وهلی می وواژه، نورو دريو حمله رښاندی وکړه، ما یو بل هم
وغورځاوه، په دی ځنډ کی د خلیفه د مانی نه نور سرتیری راووتل، مهلب ژر

زاغی او ویی ویل سپاهیان راغلل راخی او بیا هغوی وتبنتیدل زما تا ته پام شو،
ته له هغه خایه مانی ته تللی زه په منډه درغلم او څوگامه درسره ولاړم او بیا په
دی گومان ودریدم چی هغوی به په تا پسی راشی کله چی پوه شوم چی ته مانی ته
نژدی شوی زه هم راغلم.

صدر اعظم وویل : سعید چیرته دی؟

سعید نوکران په یوه او بله خوا لری کړل او د هغه د بستری ترڅنگ ودرید،
صدر اعظم د خپلی میرمن، لور، صفی او سعید نه پرته نور نوکران له کوتی و
ایستل.

کله چی کوته تشه شوه سعید ته یی وویل : ستا په ذمه چی کوم کار دی صفیه
به یی درته وواپی ملگری دی تیار دی؟

: هو صیبا!

صدر اعظم خپلی میرمنی ته وکتل: زمانه وروسته به ستا لپاره دا غوره وی
چی مصر ته ولاړه شی، زه د لږ ځنډ میلمه یم.

صفی وویل : کاکا! ما تر اوسه تاته یوه خبره نه ده کړی طاهر ژوندی دی، او
که ستا بدل بل چا وانه خست نو هغه به یی خامخا اخلی.

: لوری ربتیا ووايه! زما په زړه یو دروند بار و.

: هو دا ربتیا ده پر هغه یی د مړه گومان کړی و او سیند ته یی غورځولی و
دا سعید ته هم معلومه ده.

صدر اعظم په سوالیه نظر سعید ته وکتل هغه وویل : هو صیبا هغه ژوندی
دی.

صدر اعظم صفی ته وکتل ویی ویل : صفی لوری! زما د ورتگ نه وړاندی
خلیفه د سلطان جلال الدین د نیولو لپاره دیرش زره تنه سرتیری استولی وو، اوس
دی ته خپل فرض پوره کړه.

نن شپه به هغوی ډیر زیات مزل کړی وی...

سکینی ما له تا سره د خبرو فرصت ونه موند... نن له ما سره کښینه.

د سکینی اوښکی بهیدلی او د هغه ترڅنگ کښیناسته، صدر اعظم څو شیبی
دی ته وکتل او بیا یی سترگی پتی کړی له درده یی زگیروی وکړ، لږ ځنډ وروسته
یی سترگی خلاصی کړی او په اشاره یی اوبه وغوښتی، سعید هغه ته تکیه شو او
راپورته یی کړ، صفی یی د اوبو پیاله پرشونډو ورکښوده.

ذ یو غورپ او بو نه وروسته یی بیا سترگی پتی کړی او ځملاست، سکینی وویل : بیهوبنه شو.

سعید زر د هغه خوله وازه کړه صفیی ته یی وویل چی اوبه وروځیښی. صفیی یی په خوله کی اوبه ورواچولی، خو د هغه له ستونی د تیریدو پرځای تر دواړو واښکو بیرته تویی شوی، صدر اعظم سترگی وغړولی او څو ځلی د بندی بندی ساه کښلو وروسته په ابدی خوب ویده شو.

صفیی، سکینه او کاکا ناوی په ژړا پریښودی اوښکی یی تویولی او بهر راووتله، سعید ورپسی و.

: زه ستا د امر انتظار کوم، هغه وویل.

صفیی ځواب ورکړ : ودریږه! زه اوس راحم، لږ ځنډ وروسته صفیه له خپلی کوتی راووتله، هغی د سپارلی جامی اغوستی وی او په ملا یی توره څوړنده وه. هغی د یوی خدمتدگاری په لاس کی یوه پاڼه ورکړه ویی ویتل : سبا ته دا رقعه سکینی ته ورکړه.

سعید په حیرانی هغی ته کتل. دی ورته وویل : سعیده راځه.

: مگر ته له موږ سره څی؟

: هو! زه به له تاسو سره ځم کاکا راته ویلی وو چی دا د ده د ژوند وروستی او ډیره مهمه ذمه واری ده. او زه یی پوره کول غواړم. مگر ته باید پر ما اعتماد وکړی.

: زما پر تا اعتماد دی، خو زه ویریږم چی هغه به ستا له لاسه کوم پیغام ته اړځښت ورنکړی، له دینه پرته مهلب ما ډیره بڼه پیژنی، زه دلته په پاتی کیدو ددی کور بدمرغی نوره زیاتول نه غواړم.

(۴)

د لمر له راختلو نه لږ وروسته طاهر او د هغه ملگری د یوی غرنی سیمی نه تیریدل، په یوه پراخه سیمه کی ورننوتل چی مخامخ یی په غونډیو کی اته، لس تنه سپاره ولیدل چی اسونه یی چارگام زغلووی. په هغوی پسی د پنځوسو تنو سپرو په شاو خوا کی بله ډله وه، طاهر په څیر د لیدونه وروسته عبدالملك ته وویل:

داسی ښکاری چی هغه وروستی په مخکنیو پسی راغلی دی. او موږ یی باید

مرستی ته ورورسیږو.

عبدالملك وویل : هغوی له شانه غشی ورپسی را اوروی، وگوره یو تن یی زخمی شو لویږی، تعقیبونکی په دوو دلوویشل شول او هغوی غواړی را ایسار کړی او تښتیدونکی یوازی ځانونه ژغوری، جگړه کول نه غواړی، موږ باید د هغوی مرسته وکړو.

طاهر خپلو ملگرو ته مخ واراوه او په لوړ غږ یی وویل : ژر کوی چی هغوی یی په منگولو کی را ایساریدونکی دی.

د سترگو په رپ کی د طاهر ملگری له غونډیو نه دري ته ورکوز شول، طاهر په لوړ اواز وویل : وگوره د ټولو دمخه لکه چی یوه بنځه ده، ته د کین لوری سپاهیانو مخه ونیسه، زه ښی خواته ورځم، هغوی له دواړو خواونه د غشو تر دم لاندی راغلی دی، هغوی ته خوږ آزاد پرېږده که هغوی په موږ هم د غلیم د ملگریو گومان وکړ او په یوه او بله خوا د مخ اړولو هڅه یی وکړه نو ویه وژل شی. د طاهر ملگری په دوو برخو وویشل شول او د شادلی مخه یی ونیوه، تښتیدونکو دوی خپل مرستندویان وگڼل تر لږ وړاندی تیریدو وروسته ودریدل.

طاهر وړاندی ورغی په لوړ غږ یی وپوښتل : تاسو په هغوی پسې ولی راغلی یاست؟

د ده په ځواب کی یو تن چی خول یی پر سر ؤ او د ډلی مشر معلومیدو را وړاندی شو ویی ویل : دا د خوارزم شاه جاسوسان دی. تاسو زموږ لاره مه نیسی. : تاسو د خلیفه سپاهیان معلومیږی، ښایی تاسو ته معلومه نه وی چی د خلیفه او خوارزم شاه ترمنځ د دوستی تړون شوی دی.

: پردی خبرو موږ ډیر ښه پوهیږو. ته زموږ له مخی لری شه، که نه نو په لری کیدو به دی مجبور کړو.

: نه تر څو موږ ته دا معلومه نه شی چی هغوی څه گناه کړی موږ به یی ساتنه کوو.

: موږ شکمن یو چی دوی خوارزم شاه ته ورځی.

: تاسو یوازی په شك د خلکو د وژلو اجازه نه لری. او ښه-خوارزم شاه ته ورتلل خو گناه نه ده.

: نو د مقابلی لپاره چمتو شه!

طاهر ځواب ورکړ : د مسلمان وینه ډیر اړخښت لری، غوره دا ده چی بیرته

ستانه شی. تاسو تر پنخلس شلو تنو زیات یاست، خو زما سره داسی سرتیری دی چی په دیرو دگرونو کی یی د خپلو متو زور ازمویلی دی.

موږ تاته ډاډ درکوو چی د خلیفه دبنمنان نه یو، تاسو دلته ودریږی، زه یو سړی هغه ته وراستوم که هغه موږ ته ډاډ رانکړای شو نو پخپله به یی ونیسو او بغداد ته به یی بوځو.

طاهر عبدالملك په اشاره نژدی وروغوښت او ورته ویی ویل: ته ورشه وگوره څوک دی؟

پوځی افسر وویل ته څوک یی؟

طاهر ځواب ورکړ: ویریږی مه موږ مغل نه یو مسلمانان یو.

: که تاسو مغل وای نو زموږ لاره به مو نه وه نیولی.

: د ویری او که د دوستی په سبب؟

افسر لږ له دوه زړی وروسته د خبرو موضوع بدله کړه ویی ویل: ستا لهجه او غږ داسی سړی ته ورته دی چی ما پیژاند، هغه هم ستا په څیر په هر کار کی پښه کلکه ایښودله.

بنیایي زما څیره هم هغه ته ورته وی، او بنیایي چی زه هماغه سړی وم.

: هغه مړ شوی دی!

: کله کله مړی هم ژوندی کیږی.

: ته کټ مټ د طاهر بن یوسف په څیر غږیږی.

: طاهر بن یوسف مړ شوی دی، او نن د هغه یو دوست د هغه په تعقیب د

مرگ په درشل پښه ایښی ده، ستا غږ او لهجه یوه داسی چاته ورته ده چی د

منصب په تمه یی د خپلو دوستانو د نیولو وعده کړی وه.

: ته څوک یی؟

: که ته د دوستانو په هیرولو عادت نه وی نو بنیایي ومی پیژنی! طاهر دا وویل

او خول یی له سره لری کړ.

: طاهره... ته !!

: هو! افضله! ایا ته خپله څیره نه رابنکاروی؟

: که تر اوسه شکمن یی لږ وړاندی راشه.

: مگر ته خوبی ...!

: هو ماته یی زهر راکړل، خو هر زهر وژونکی نه وی!

: طاهره! خدای «ج» شاهد دی چی زه په هغه سازش کی شریک نه وم او ستا د نیولو لپاره می څه دسیسه نه وه جوړه کړی.

طاهر خول پرسر کیښود ویی ویل :زه افسوس کوم چی تاته د دي موقع په لاس درنه غله چی ما ونیسی، اوس پوښتنه کولی شم چی په کوم نیت دلته راغلی یی؟ او دا خلك څوک دی چی ورپسی راغلی؟

: زه تاته څه نشم ویلی، یوازی دومره ویلی شم چی تا زما لاره ونیوله د لښکرو د مشر د امر مخالفت دی وکړ.

: د لښکرو مشر! هغه چیرته دی؟

: زه دا نشم ویلی.

: نو ستا خیر په دی کی چی بیرته وگرځه!

: ته پوهیږی چی زه بی زړه نه یم.

: ترڅو ته غدار نه وی زما همدا رایه وه، خو غدارۍ او زړورتوب په یوه وجود کی نه راتولیږی.

: ماته یوازی د هغو خلکو د تعقیبولو امر شوی، که د لاری په نورو خلکو د توری اوچتولو حکم وای نو ماته به دی د بی غیرتی پیغور نه و راکړی.

: کله چی ته پوهیږی چی زموږ له مهربونه تر تیریدو دمخه په هغوی پستی نشی ورتلای، نو بیرته ولی نه ستیږی؟

افسر څه ځواب ورنکړ او په زړه نا زړه حالت کی یی خپلو ملگرو ته وکتل، په دی ځنډ کی عبدالملک اس وزغلاوه او طاهر ته نژدی ورغی او د افضل پر خلاف یی نیزه برابره کړه.

طاهر وویل : عبدالملکه! د جگړی اړتیا نشته، دا زموږ دوست افضل دی او په غالب گومان یی د بیرته ستنیدو پریکړه کړی ده.

عبدالملک وویل : دی اوس د ځان په باب هیڅ پریکړه نشی کولی، افضله تیار شه!

طاهر چیغی کړی : نه، نه عبدالملکه ودیږه! خو عبدالملک ده ته د پام کولو نه پرته اس پونده کړ او پر افضل یی حمله وکړه، افضل د ځان ژغورلو هڅه وکړه خو د عبدالملک نیزه د هغه تر تهر بوته وختله.

دواړه لوری د یوی شیبی لپاره چوپ شول، عبدالملک اس راوگرځاوه او د دوی په منځ کی ودرید د افضل ملگري یی مخاطب کړل په لور آواز یی وویل:

په تاسو کی نور څوک شته چی د خلیفه نمک حلالوی؟

دغه وجه ځمکه د منافقینو، غدارانو او خاینانو وینی ته تپری ده، ماته وگوری زه عبدالملک یم، بنایی په تاسو کی ډیر ما وپیژنی، عبدالملک یوه شیبه خول له سره لری کړ او بیایی بیرته پر سر کیسبند ویی ویل : کاشکی تاسو ژوند او مرگ پیژندلی، تاسو د کمزوری په مخ کی زمریان او د زورور په وړاندی گیدران شی. تاسو په بنحو غشی اورو، خو چی میرونه وینی لږزه دریاندی راشی ولار شی خپل سالار ته وویایی چی کوم ځنگل ته د بنکار لپاره راغلی هلته سوی نشته، پرانگان پکی اوسیپی. له خوارزم شاه سره لږ ځلک دی خو د دوی هریو له زرگونو سره په جگړه پوهیپی، ورشی!

که زما سره دا احساس نه وای چی زموږ توری به ستاسو له وینو نه شرمیپی نو بنایی ما د تیښتی فرصت نه وای درکپی.

د افضل ملگری یو پر بل پسې وتښتیدل او په لږه شیبه کی ډگر تش شو. عبدالملک طاهر ته نژدی راغی د هغه له څیری نه وحشت خوتیده ویی ویل : زر راحه صفیه دی انتظار کوی.

: صفیه!

: راحه هغه تپی ده!

: طاهر له بلی پوښتی پرته اس پونده کړ.

کله چی د غونډی سرته اس خوت رفتار یی کرار شو نو هغه له عبدالملک نه پوښتنه وکړه : هغه چیرته ده؟

: ما هغوی د دی غونډی شاته د خوږ په غاړه پریښودل.

: تپ خوبی خطرناک نه دی؟

: پر هغی دوه غشی لگیدلی دی، د یوه تپ معمولی دی خو دوهم یی ډیر بد

په پښتیو پوری نیستی ؤ، غشی می ایستلی دی خو...!

: خو څه؟

: خدای «ج» دی خیر کوی.

(۵)

صفیی یوی ډبری ته تکیه کړی وه او ناسته وه، سعید اوبه ورځښلی، طاهر یی چی ولید جگه شوه ودریده، هغه له اس نه پلی شو صفیه څوگامه ور وړاندی شوه

خو بیایی سترگی توری شوی، هفی تیندکونه وخورل او نژدی وه چی وغورخیری چی طاهر ورمنده کره هغه پی په خپلو متو کی تکیه کره او ورو پی په حمکه غملوله.

صفیی ! ته دلته ولی راغلی؟ طاهر په دردناکه لهجه وپوښتل.

د صفیی پر شونډو غمجنه موسکا وغورږیده ویی ویل : اوس د دی خبرو وخت نشته، وگوره دغه خوږ غومره وروکی دی خو اوبه پی غومره رنی دی، د دجلی سیند ډیر لوی دی خو د هغه له خړوپرو اوبونه ډیره ستومانه شوی وم، ستا د کلی د خرما په باغونو کی کت مټ دغسی اوبه بهیپی.

د یخو، خوږو او رنو اوبو خوږونه اوچینی! زه د هغوی په لته کی دلته راغلم، د طاهر غو ملگری نژدی ورغلل خو عبدالملک هغوی یوه لوری ته ورسره بوتلل.

صفیی وویل : ته ولی خفه یی، ماته وگوره، زه خوښه یم، هوا ما ددی خوږ په باب درته خبره کوله، که زه مړه شوم ددی خوږ پر غاړه می پرېږده.

نه، نه، صفیی ته به روغه شی، ستا زخم معمولی دی، زه به تا هغو د خرما باغونو ته راسره بوزم چی د یخو، خوږو او رنو اوبو ویالی پکی بهیپی، اوس به د پیښو د توپان هیخ څپه هم موږ یو له بله بیل نکرای شی.

صفیی وویل : او موږ به هر سهار پر اسونو سپرېږو د صحرا سیل ته به ځو.
: هوکی صفیی زه وعده کوم.

: او زه به له تاسره د نیزه بازی لوبه کوم، او بیا به د خرما په باغونو کی گلونه لتوو، او کله چی ته د جگری لپاره روانیږی نو زه به د ریگونو پر غونډی خپوم او ستا لاره به څارم.

: هوکی صفیی!

د صفیی ترسترگو اوبنکی روانی شوی سلگی یی وکړی ویی ویل :
نور زما سره د مرگ غم نشته، ته زمایی، زمایی!!
او بیا یی سترگی پتی کړی.

د طاهر سترگی رادکې شوې چیغې یی کړې صفیی، صفیی!
صفیی سترگی وغړولې خو څه یی ونه ویل طاهر عبدالملک ته غو وکړ هغه په منده راغی طاهر ورته وویل : دی ضعف کړی دی اوبه راوړه د اوبو له څو غورږه وروسته د صفیی څیره له راتازه شوه په کمزوری غم یی وویل : لکه چی ویده شوی وم، د خرما په هغه بن کی، د رنو اوبو چینه بهیده... زه هلته ولاړه وم... ته

په اس سپور وی چیرته تلی... چیرته ... دیر... لری. هغی بیا سترگی پتی کړی.
په مخ یی نیلی رنگ زور واخست ورو ورو یی ویل :

تاسو ځنډ مه کوی پوځ له دی ځایه... یو پړاو لری... عبدالملك یی پر لاس لاس
ورکیښود بیایی طاهر ته وکتل او انا لله و انا الیه راجعون. یی وویل سر یی
ځوړند شو، طاهر له دنیا او مافیها نه ناخبره د وفا او میننی دغی مجسمی ته
کتل، عبدالملك د هغی پر مخ خپل دسمال وغورځاوه، او طاهر یی ترمت ونیو ویی
ویل : جگ شه! د همت نه کار واخله.

طاهر جگ شو ودرید، عبدالملك ته یی کتل د هغه له سترگو وحشت وریده، د
عبدالملك په سترگو کی اوښکی ډنډ شوی او لاسونه یی وغورځول او، طاهر یی
اختیاره په غیږ کی ځان ور وغورځاوه او په سلگو شو.
عبدالملك وویل : طاهره! بیایی په دنیا کی داسی انسان نه ؤ چی دا باید ورته
ژوندی وای.

لږ ځنډ وروسته د همغه خوږ په غاړه د طاهر ملگرو صفیه په خاورو کی ښخه
کړه، طاهر د ځنگلی گلانو څو گیډی راتول کړل او د هغی په قبر یی وشیندل.
عبدالملك وویل : راځه طاهره چی ناوخته کیږی.

طاهر په اس سپور شو له سعید نه یی وپوښتل د لښکرو سالار له څومره پوځ
سره را روان دی؟
له شل زره لښکر سره.

طاهر عبدالملك ته وویل : د صدر اعظم لیک ماته راکړه!
بیا یی پر لیک سرسری نظر تیر کړ او ویی پوښتل: نو مهلب هلته رسیدلی دی
نور نو دی بغداد خدای ساتی.

عبدالملك وویل : زه ویرپم چی سلطان زموږ له مشوری پرته بغداد ته مخه نه
کړی، موږ باید زر تر زره ځانونه ور ورسوو.
طاهر اس ته پونده ورکړه ویی ویل : راځه.
په لاره کی طاهر له سعید نه پوښتنی کولی او دا ورته معلومه شوه چی دوی د
سر لښکر له پوځ نه لاره کږه کړی وه خو په نیمه لاره کی د پوځ د مخی دلگیو
لیدلی وو او پر دوی پسی راغلی وو.

د سلطان جلال الدین خوارزم شاه سره دوه نیم زره تنه سرښندویان وو، له بغداده د قشمر تر مشری لاندی د شل زره سرتیرو د راتگ خبر یی چی واورید دوه زره تنه یی په مورچلو کی خای پر خای کړل او پخپله له پنځه سوه تنو سره وړاندی ولاړ، د یوی غونډی پر سر د خلیفه د لښکر د راتگ په انتظار شوه، په همدی وخت کی یی خبر ترلاسه کړ چی د خلیفه نور لس زره تنه لښکر د یوه بل سالار مظفر الدین په مشری د شمال ختیځ له لاری را روان دی او غواری سلطان کلابند کړی:

د صدر اعظم د لیک له لوستلو او د عبدالملک، طاهر او سعید نه د څو پوښتنو نه وروسته سلطان ته معلومه شوه چی د خلیفه پوځیان به خامخا د ده د نیولو هڅه کوی، او که دی دلته خوندی پاتی شو هم د دوی پوځ به یی تعقیبوی، او تر هغو به یی پری نژدی تر څو یی د مغلو په لاس ورنکړی.

کله چی د قشمر پوځ رابنکاره شو نو سلطان طاهر ته د سولی بیرغ ورکړ او د سولی لپاره یی خبرواترو ته واستاوه.

طاهر قشمر ته دا پیغام ورساوه چی یا خو بغداد ته زموږ لاره مه تری، سلطان پر دی باوری دی چی کله د خلیفه په حضور کی ودریږی د هغه بدگومانی به لری کړی، که نه وی نو موږ ته ددی موقع راکړی چی له دی ځایه خلیفه ته پیغامونه واستوو، که دا دواړه وړاندیزونه ستاسو لپاره منظور نه وی نو سلطان د بیرته ستیندو لپاره چمتو دی خو پر دی شرط چی تاسو به یی له شا نه نه راځی.

قشمر چی له جلال الدین سره یوازی پنځه سوه تنه ولیدل د خپل ځواک د ازموینی شوق پری غالب شو په بی پروایی یی ځواب ورکړ: زموږ پرمی او وروستی پرېکړه دا ده چی سلطان موږ ته وسپاری که نه نو مقابلی ته تیار شی.

طاهر هڅه وکړه چی قشمر قانع کړی خو هغه هیڅ وانه وریدل، هغه نورو جنرالانو ته هم وویل خو په یوه یی اغیزه ونه کړه.

طاهر مایوس شو ویی ویل: تاسو ته د دوستی او مینی له گلاتو سره راغلی وم، خو تاسو د دښمنی د ازغیو لپاره لمن غوړولی، زه د سولی استازی راغلی وم خو تاسو جگړی غواری، زه وعده کوم چی ستاسو هیله به ترسره شی. ډیر د خفگان خای دی چی مسلمان د هر څه په له لاسه ورکولو برسیره پردی ویاړ کاوه چی د دوی په غیر میلمه پال بل څوک نه وو خو نن دغه نیکمرغی هم د بغداد له اولس څخه واخستل شوه.

جلال الدین له جگړې څخه نه وریږي خو نن هغه توره چی په وار وار د مفلو په وینو کی ډوبه او رنگ شوه د مسلمانانو له تورو سره په تکر کیدو بنایي وشمیري، خدای «ج» پوهیږي چی ددی جگړې نتیجه به څه وی خو تاسو گواه یاست چی موږ ورته تیار نه وو او راباندی وپیل شوه.

قشموږ وویل : ورځه موږ ته ددی جگړې نتیجه معلومه ده او د یوه ساعت دننه به تاسو ته هم معلومه شی.

ظاهر د اس جلب کلک کړ ویی ویل : ماته یوازی یوه خبره معلومه ده او هغه دا چی د خوارزم په څیر د بغداد د عظمت ورځ هم گرځیدلی ده او په موږ کی د هر یوه بری د دواړو ماته ده.

ظاهر اس ته پونده ورکړه او د سترگو په رپ کی سلطان ته ورغی.

د قشموږ د پوځ عربی سربیندویو ته د ظاهر د میلمه پالنی پیغور له زغم نه وتلی ؤ، په هغوی کی زیاترو پریکړه وکړه چی په جگړه کی به برخه نه اخلی، په ایرانی او ترکی سرادرانو کی هم ځینی زړه نا زړه وو، ځکه خو قشموږ چی د وخت نزاکت احساس کړ سمدستی یی د حملی امر وکړ.

جلال الدین شاته خپل په مورچلو کی پوځ ته هدایات واستول او د قشموږ مقابله یی وکړه، د بغداد پر پوځ له څو حملو وروسته یی شاته تگ پیل کړ. قشموږ دا گنله چی سلطان ماته وخوړه او میدان پریږدی په هغه پسی ورغی، سلطان به لږ مخامخ جگړه کوله او بیا به په شا تلل او د قشموږ پوځ یی د هغو توندو غونډیو منع ته ورساوه چی تر شا یی د ده غشی ویشتونکی غلی وو، قشموږ چی ناڅاپه له څلور واړو لوریو د ډبرو او غشو باران ولید دا یی احساس کړه چی د سلطان د پوځ په شمیر کی یی غلطی کړی ده، په تنگو درو کی یی د خپل لښکر نیمایي کسان مړه او تپیان پریښودل او په شاتگ یی پیل کړ، په بیرته ستنیدو کی یی تر دری میلو پوری له هری ډبري او کونج نه د غشو او ډبرو استقبال کاوه او بیا چی له میدان نه وتښتیدل شاته یی د بیا راکتلو جرئت ونه کړ.

سلطان تر څو میله په هغوی پسی ورغی او بیا بیرته راوگرځید، په لاره کی د مظفر الدین له لس زره تنو سره هغوی مخ شول، د مظفر الدین پوځ د قشموږ د پوځ په ماته بی زره شوی ؤ له لږ مقابلی وروسته یی وسلی وغورځولی.

د دی بریالیتوبونو نه وروسته رضا کاران دلی دلی د سلطان په پوځ کی شامل

شول، په څو میاشتو کی د هغه د پوځ شمیر شل زره تنو ته ورسیده. د تبریز والی د مغلو حلیف ؤه سلطان هغه ته د غداری د سزا ورکولو لپاره تبریز ته مخه کړه. والی د مغلو د مرستی له انتظار پرته و تبتید او سلطان دغه ښار ونیو، د تبریز له نیولو وروسته جلال الدین شاوخوا څو نوری سیمی هم ونیولی، په دی وخت کی یی د بغداد د خلیفه ناصر الدین ... د وفات او د هغه د زوی ظاهر د خلیفه کیدو خبر واوړید.

یوه بله هڅه

د ناصر له وفات نه چی خبر شو سلطان طاهر او عبدالملك ور وغوښتل د نوی خلیفه ظاهر د اخلاقو او عادتونو په اړه یی تری پوښتنی وکړی، طاهر د سلطان د پوښتنی په ځواب کی وویل:

ما له ظاهر سره یوازی یو محل لیدلی دی، زما په گومان هغه یو کمزوری سړی دی خو بد ذاته نه دی، هغه د پلار په څیر مغل خپل دوستان نه بولی.

عبدالملك وویل: زه هغه له ډیری مودی راهیسی پیژنم، زما باور دی چی هغه د پلار پر ضد دی، خو د هغو کسانو له ډلی څخه نه دی چی خپلو ارادو ته عملی جامه ورواغوندی، بیا هم که په بغداد کی یو سهی لارښوونکی وی نو له هغه نه زیات کار اخستل کیدای شی.

سلطان وویل: زما په گومان تاسو دواړه هغه ته ښه مشاورین کیدای شی، که زه تاسو د خپلو استازو په نامه هلته واستوم خامخا به مو خبروته پاملرنه وکړی. په بغداد کی د بی طرفی په حالت کی د مصر او شام اولسونه له موږ سره ملاتړ ته نه چمتو کیږی، تاسو بغداد ته ولاړ شی، خلیفه ظاهر د تولی اسلامی نړی لارښوونی ته چمتو کړی او ده ته دا یقین ورکړی چی تر څو زه ژوندی یم د مغلو ټول پام به خپل لوری ته راواړوم، که دی وغواړی د تولی اسلامی نړی پوځونه په بغداد کی راتولولی شی، هغه ته دا هم وواپی چی په کومه ورځ موږ د بغداد، مصر او شام د پوځونو سره پر مغلو حمله وکړو په همغه ورځ به په هند کی سلطان التمش چی زموږ پلوی دی د مغلو پر خلاف د جگړی اعلان کوی. او د ایران ترکستان او خراسان اولسونه به چی تر اوسه پوری چوپ او غلی دی ناڅاپه راپورته شی.

ما دا اوس احساس کړی ده چی چاته د مرستی لپاره تر ورتگ راته دا غوره ده چی همدلته خپل مسؤولیت ادا کړم، که زه په دی گډوډی او پردیسی کی څوکاله

له مفلو سره و جنگیدلی شم نو باور می دی چی مسلمانان به می مرستی ته را ورسپری، په خو ورخو کی به له آذربایجان نه لس پنخلس زره تنه نور راسره ملگری شی او زه به په دی هغوی تر دوو کالو پوری نور هم پریشانه کړم، په دی موده کی تاسو ټوله اسلامی نړۍ راوینولی شی.

طاهر او عبدالملك په یوه غږ وویل : موږ تیار یو.

سلطان وویل : مبارك له ما سره پرېږدی، هغه یو بڼه سرتیری دی او زما ورته ضرورت دی.

خو ورخی وروسته طاهر او عبدالملك بغداد ته رسیدلی وو خلیفه ظاهر چی د دوی په ورتگ خبر شو لیدو ته یی وروغوښتل، د لومړی لیدو نه وروسته طاهر چی د جلال الدین په نامه لیک واستاوه مضمون یی داسی ؤ:

د خدای «ج» شکر دی چی موږ تر خپلی هیلې او اټکل هم زیات بریالی شوو. مهلب چی د صدارت عظمی امیدوار ؤ له خلیفه سره زموږ د ملاقات نه وروسته چیرته غلی شوی دی، خلیفه د پوځ د سنبالولو چاری عبدالملك ته وسپارلی او زما په اړه یی دا پریکړه کړی چی زه د ده د استازی په حیث شام، مصر، عربو، مراکش او اندلس ته ولاړ شم، او زه به سبا ته روانیږم.

خرنگه چی د حج وخت نژدی ؤ، حکه عبدالملك طاهر ته مشوره ورکړه چی ته تر ټولو دمخه مکی ته ولاړ شه، هلته به د هر هیواد مسلمانان راغونډ وی او ستا له پاره به د جهاد د تبلیغ تر ټولو غوره موقع وی، پر دی سربیره به په لاره کی خپل کورته هم ورشی.

(۲)

یوه ورځ ماښام ته نژدی مهال زید یو ښکلی ماشوم په غیږ کی د خرما په باغونو کی چکر واهه چی ناڅاپه یی یو سپور ولید چی اس گړندی زغلو، زید خو گامه ورغی او د سپاره د لاری پر سر ودرید، سپور چی ورنژدی شو اس یی ودراره او له سره یی اوسپنیز خول لری کړ زید چیغه کړه:

طاهره! طاهره!! بیا یی ورمنده کړه د اس جلب یی ونیو، ماشوم ددی شور ماشور او غیر عادی حالت څخه ویریده شونډی یی بوڅی بوڅی کړی او بیا پرینگ په ژړا شو.

زید زر بیرته د اس جلب خوشی کړ ماشوم یی وټپاره او ویی ویل : واه واه! چی

خپل پلار دی ولید زما په شکایت دی خوله پرانستله، بیا یی طاهر ته وکتل ویی ویل : ته څه ته گوری ولی له اسه نه پلي کیږی او ماشوم نه کراروی!

طاهر له اس نه پلي شو ماشوم یی واخست هغه ناڅاپه غلی شو او په څیر څیر یی طاهر ته کتل بیا یی د هغه په ځلیدونکی زغره لاسونه وهل.

: زه کور خبروم، زید دا وویل او اس یی تر جلب ونیو د خرما په بڼ کی یوه لوری ته چټک روان شوه طاهر ورو ورو څوگامه د خرما په بڼ کی واخستل او بیا ودریده ماشوم ته یی وکتل، ماشوم اوس زغره پریښوده او دواړه لاسونه یی خول ته وروغځول.

طاهر سر تپت کړ د ماشوم وړوکی پستی خپری دده په مخ ولگیدی. دده په زړه کی نرم او لطیف تکانونه اوچت شول، هغه بیا د ماشوم دواړه لاسونه بڼکل کړل او بیا یی د لږ څنډ لپاره ټول پام او مینه د ماشوم بڼکلی څیری ته ور واوښته او بی اختیاره یی د هغه بارڅوگان، شونډی، سترگی او تندی بڼکل کړل. زما بچیه! زما ژونده! زما روحه، او طاهر ورو ورو گامونه اخستل او د کور دروازی ته ورنژدی شو.

که دی څو ورځی دومره مینه ورسره وکړه نو دا به بدورگه کړی! طاهر تکان وخور مخامخ یی وکتل ثریا څوگامه لری د دروازی نه بهر ولاړه وه او موسکل یی.

: ثریا زما...؟

ثریا زر لاس پر شونډو کیښود او دروازی ته یی اشاره وکړه طاهر اندیښمن دروازی ته وکتل څو گامه لری احمد بن حسن، شیخ عبدالرحمن، سعیده، او حنیفه په انگره کی د دروازی په لوری را روان وو، طاهر په بیړه را وړاندی شو او ماشوم یی ثریا ته ورکړ او د کور انگره ته ورننوت، د کور د خلکو او طاهر ترمنځ لا اته، لس گزه فاصله وه چی اسماعیل او امین د خرما له بڼ نه راووتل او له طاهر سره غاړه غړی شول.

اسماعیل ساه نیولی وویل : موږ غشی ویشتل زده کول چی زید ستا د راتلو خبر را وړ.

کله چی د کور ټول غړی پر طاهر راتول شول د اسماعیل پر شونډو شوخه موسکا وغوریده شیخ عبدالرحمن ته یی وکتل ویی ویل : بابا تا لکه چی ونه پیژاندا دا طاهر ورور دی.

شیخ په غوسه شو امسا یی اوچته کړه ویی ویل : ودرېږه ساده! اسماعیل وتبنتید لری ولاړ او له خندا نه لت په لت اوښت، حنیفه هم تر شونډو لاندی موسکی شوه خو حنیفه او سعیده نه د شیخ د غوسی په سبب پوهیدل او نه د اسماعیل د کړسندی خندا په راز.

(۲)

د ماسختن له لمانځه نه وروسته چې ثریا د طاهر له ارادی نه خبره شوه د حج او له هغه وروسته په اسلامی هیوادونو کی د جهاد د تبلیغ لپاره یی له طاهر سره د ملگری هیله څرگنده کړه.

سعیدی د هغی خبری ورسره تائید کړی ویی ویل : ما چی د ثریا په اړه څه اوریدلی دی نو زما گومان دی چی دا به ستا ډیره مرسته وکړی.
شیخ وویل : زما پر دی څه اعتراض نشته مگر ماشوم؟
سعیدی وویل : ماشوم به له ماسره وی، اوس هم هغه له ما نه پرته بل چاته نه ورځی.

د سعیدی پر تینگار له هغی سره حنیفه د خپل لمسی په پرېښودو راضی شوه.
اسماعیل چی په یوه کونج کی ولاړ ؤ وویل : زه له حج نه وروسته له دوی سره ځم.

شیخ وویل : جوپ شه دا ستا د زده کړی وخت دی.
احمد بن حسن وویل : ته ډیر مصروف سړی یی، غوره به دا وی چی د اسماعیل ښوونه او روزنه ماته وسپاری، له امینی سره به یی سات تیروی.
شیخ وویل : ما له څو ورځو راسی دا فکر کاوه خو زه حیران یم چی د دی ناپوه نه پرته به زما گوزاره څه وړ وی؟ زه اوس د ده له شوخی او شیطانت سره روږدی شوی یم.

زه چی څومره د ده د کړس کړس خندا څخه په غوسه کیږم همدومره ورته ناکراره هم وم، دا زما د بوداتوب د ژوند یو ضرورت شوی دی.
په ورکتوب کی به یی زما پایزار غلی کړ، اوس بیا د کجورو بندونه پکی اچوی، زه پری په غوسه شم او بیا فکر کوم چی که ده داسی شوخی نه کولی زما ژوند به څومره بی مزی ؤ، خو د تعلیم لپاره باید زه دی له تاسره پرېږدم، اسماعیله دلته راشه!

اسماعیل پښیمانان او سرخوړند وړاندی ورغی شیخ په مینه تر خپل څنگ کښیناوه ورته ویی ویل : بچوا زه به له حج وروسته تا همدلته پرېږدم، خو په دی شرط چی په هفته کی به دوه ځله ماته ښارته خامخا راځی.

: ته اونیا ولی همدلته نه پاتی کیږی؟

: بچیې ! زما کار او بار ډیر پراخ دی چی راتولول یی ډیر وخت غواړی.

: نو زه به هره ورځ تاته درځم، ماسنام به زه او امین د ښارا پرځای پر اسونو سپرېږو او هلته به درځو.

: ډیر ښه زه به هره ورځ ستا لخوا د یوی نوی شوخی انتظار کوم.

: بابا جانان! د اسماعیل سترگی ډنډ شوی ویی ویل :

ما ویخښه ! زه به بیا هیڅ شوخی نه کوم.

د شپی مهال شیخ عبدالرحمن چی خوږی غوندی په خپله بستره غځیدلی ؤ

په کوته کی د چا د پښو غږ واورید ویی ویل: څوک یی؟

اسماعیل په ویریدلی لهجه ورته وویل : بابا جانان زه یم.

: په دی ناوخته دلته څه کوی؟

: بابا جانان ... زه!

: هو ووایده!

: بابا جانان! ویخښه ستا سره د شوخی نه کولو له وعدی نه مخکی ما یوه

شوخی بله هم کړی وه.

: زما په بوټونو کی به دی بیا د خرما زری غورځولی وی!

. ښه ورځه زه به یی سهار تری لری کرم.

: نه بابا جانان زه یی پخپله تری لری کوم.

د شیخ تر چپرکت لاندی د لږ لاس تپولونه وروسته اسماعیل وویل : بابا جانان

که اجازه وی شمه راوړم، ما ټول بوټونه ونه موندل.

شیخ وویل : داسی ښکاری چی ته خپل اطاعت ثابتوی، ورشه ډیوه راوړه!

اسماعیل بلی کوتی ته ولاړ او چی لږ ځنډ وروسته بیرته هلته ورغی امین هم

ورسره ؤ، اسماعیل شمه امین ته ورکړه او ده ټول بوټونه راغونډ کړل او له ځانه

سره یی واخستل. شیخ په اندیښنه تری وپوښتل : اوس دا ټول پایزار بهر ته د څه

لپاره وړی؟

اسماعیل په اندیښنه ځواب ورکړ : بابا جانان د مینځلو لپاره!

: د مینځلو لپاره!

: هوکی بابا جانہ خبره داسی ده چی نن ما د زرو پرځای لمدی خرماوی پکی اچولی وی.

: ودریږه ناپوهه او شیخ پر خپل ځای کیناست.
اسماعیل او امین په بیره له کوتی ووتل.

(۴)

له ویده کیدو نه وړاندی ثریا طاهر ته وویل :
تر اوسه دی د زوی د نوم پوښتنه نه ده کړی؟
طاهر ځواب ورکړ : ما له ډیلی نه د رخصتیدو په وخت کی یو نوم درته یاد کړی ؤ، تا خو به د عبدالعزیز نه پرته بل نوم نه وی ورباندی ایښی؟
: نه ما همدغه نوم پری ایښی.

طاهر سوړ اسویلی وکیښ وی ویل : هغه زما ډیر ښه دوست ؤ.
: تا یوه وعده پوره نه کړه.

طاهر وپوښتل : کومه؟

ثریا د خپل لاس گوته وروښودله وی ویل :
تا وعده کړی وه چی که بغداد ته ولاړی ... نو؟
: ثریا ! دا کیسه مه راسپړه.

: زه له ماښام راسی تا ډیر پریشانه گورم ، ستا په څیره کی هغه پخوانی تازگی نشته، ووايه څه شوی دی؟

: ثریا دا به غوره وه چی نن دی دا کیسه نه وای سپرلی.

: ما وښه، که هغه زما په سبب ستا نه خفه شوی وی، نوزه به پخپله بغداد ته ورشم او پخلا به پی کړم.

طاهر په دردناکه لهجه وویل : د هغی پخلا کول اوس د چا په وس کی نه دی، هغه له مانه ډیره لری تللی.

: څه، د هغی له بل چا سره واده...!

: نه، نه ثریا، هغه په دی دنیا کی نشته.

: اف، ومی بخښه!

طاهر جگ شو وی ویل : زه لږ بهر چکر وهم، او بیا بهر ته ووت د سپوږمۍ

رنا د کجورود و نو له پانونه تیریدله او ځمکی ته رسیدله طاهر د یوی نسکوری ونی په تنه کښیناست، د سپوږمۍ په رنا او د ستوریو په سیوری کی د صفیی سره د تیرو لیدو کتو په چورتونو کی ډوب شوه د سپوږمۍ د موسکا او د ستوریو د ستر گگونو او خنداگانو سره سره چاپیریال ورته غمجن ښکاریده هغه تر ډیره وخته ناست ؤ تر دی چی د چا د پښو غږ یی واورید شاته یی وکتل او له ځایه جگ شو ویی ویل : ثریا!

ثریا په شرمناکه لهجه وویل : زه افسوس کوم چی ته می خفه کړی، ثریا ور وړاندی شوه، بی اختیاره یی لاس وغزول او هغه په غیږ کی ځان وروغورځاوه او په سلگیو شو.

: ماته ووايه په هغی څه وشول؟ کاشکی ما د خپل ژوند په بیه هغه بیرته راوستلای شوای. زه هر څه زغملی شم خو ستا په څیره یوه ذره د خفگان اغیزه نشم زغملی، طاهر د ثریا سره بیرته د همغی خرما پر تنه کښیناست او ویی ویل،

په تا کی هغه تولی ښیگنی شته چی یو انسان یی هیله کولی شی، داسی ونه گنی چی د ژوند کومی پیښی به زه له تانه بی پروا کړی یم، خو د صفیی مرگ داسی پیښه نه ده چی زه یی زر هیره کړای شم، زما باور دی چی ستا موسکا زما د هر تپ د تکور لپاره د ملهم کار ورکوی، خو د صفیی له مرگه وروسته زیاتره زما په زړه کی دا راگرځی چی ښایی زما په دی دنیا په خوشحالی کی هیڅ حق نشته د یوی داسی موسکا یاد ونه به چی د اوبنکو او آهونو په زرگونو توپانونه پکی غلی وو ما د تل لپاره ناکراره کړی.

ثریا وویل : زه د هغی د کیسی اوریدو هیله لرم.
ښایی ستا د زړه بوج پری سپک شی، زه د خوښی په موسکاگانو کی نه دغم په اوبنکو کی درسره شریکه یم.
نو واوره!

طاهر د صفیی د ژوند د کیسی وروستی پانی اړولی او د ثریا له سترگو اوبنکی روانی وی.

کله چی طاهر کیسه پای ته رسوله ثریا وویل: کله چی ته له دی دندی نه راستون شوی او بغداد ته تللی زه هم درسره ځم، د هغی نیمگړی پاتی کار به زه سرته رسوم.

(۵)

له بغداد او نورو اسلامی هیوادونو څخه د امیدواری پیغامونو په سلطان جلال الدین او د هغه په سپاهیانو کی نوی روح پوه کړه، سلطان پر آذربایجان حمله وکړه او زیاتی سیمی یی له هغو سردارانو نه ونيولی چی د سلطان سره د غداری په انعام کی مغلو ورکړی وی، بیا یی گرجستان او تفلیس ته مخه کړه، په تفلیس کی یی فتحی ډیری حیرانوونکی وی خو ناڅاپه یی په کرمان کی د براق حاجب د بغاوت خبر واورید، سلطان له ځان سره دري زره تنه لښکر ملگری کړ او په ۱۷ ورځو کی له تفلیس نه کرمان ته ورسید، براق حاجب بڅښنه وغوښته او پخپلو وعدو یی د وفا ژمنه وکړه. سلطان په بیرته راستنیدو کی څو ورځی په اصفهان کی پاتی شوه دلته یی د خلیفه ظاهر د وفات او د خلیفه مستنصر د خلافت خبر واورید، او له دی سره جوخت یی دا واوریدل چی په تفلیس کی پر مغلو ځان پلورو سردارانو بغاوت کړی دی، او د عیسویانو په مرسته پر آذربایجان حمله کول غواړی سلطان چی دا واوریدل په بیرته یی ځان آذربایجان ته ورساوه، او په څو اونیو کی د باغیانو له ځپلو وروسته بیرته تبریز ته راستون شو.

تبریز ته چی راوړسید وایی وریدل چی د مغلو یو لوی لښکر ډډوری په لور پرمخ راروان دی. له سلطان سره لښکر زیات نه ؤ خو هره ورځ یی دا اوریدل چی د طاهر د هڅو په نتیجه کی د رضا کارانو نوی ډلی بغداد ته راځی او هلته راتولیسوی. ځینی رضا کاران نیغ تبریز ته راتلل.

ری ته د مغلو له رارسیدلو وروسته سلطان ته جاسوسانو دا خبر راوړ چی هغوی د موصل په لوری پرمختگ کول غواړی، او د بغداد او نورو اسلامی هیوادونو سره د ده د لاری غوڅولو هڅه کوی. سلطان دا خطر هم احساس کړ چی که مغل همدان ته ورسپړی نو دا امکان هم شته چی هغوی د کردستان او موصل ترمنځ د اوږدی دفاعی لیکي جوړولو پرمخای نیغ پر بغداد حمله وکړی او د اسلامی نړی دغه وروستی مورچل هم ویجاړ شی.

ځکه خو سلطان د مغلو ټول پام ځانته دور اړولو لپاره اصفهان ته مخه کړه، او د څو ورځو تیاری نه وروسته یی د ری په لوری کوچ وکړ.

له ری سره نژدی یی له مغلو سره ټکر راغی، او د سرښندونکو یرغلونو په نتیجه کی یی مغل شاتگ ته مجبور کړل، خو د سلطان ورور غیاث الدین چی د

پوځ د کین لوری د دستی قوماندان و د ډیری بدی غداری په نتیجه کی له میدان نه وتښتید، مغلو چی د جلال الدین یو اړخ تش ولید د لښکر په زړه یی یرغل وکړ او د هغه د پوځ پښی یی ورپه دوی، سلطان شاته ولاړ او بیا یی د لښکر د تنظیم نه وروسته حمله وکړه، خو د مغلو د لښکر د شمیر زیاتوالی او د غیاث الدین د خیانت په وجه د سلطان لښکر مورال پایلو، هغوی د بری نه مایوس شول یوازی د پاچا د امر د عملی کولو په خاطر جنگیدله، د مغلو یو لښکر له شانه راوگرځید او غوښتل یی چی دوی کلابند کړی، سلطان چی له څلورو خواونه مایوس شو پوځ ته یی د شاته تلک امر وکړ او په یوه خویي حمله وکړه او له میدان نه ووت.

تاتاریان تر اصفهان پوری په سلطان پسی ورغلل خو د گویي په دښته کی د چنگیز خان مرگ ټول شهزادگان او سرداران په بیرته راستنیدو مجبور کړل.

سلطان چی تبریز ته راستون شو د عبدالملک په منځگړیتوب یی خلیفه مستنصر ته لیک ولیکه چی اوس د پریکنده جگړی وخت رارسیدلی دی. تاسو تیار شی د البرز له غرونو تر ارمنیا پوری د تاتاریانو تر بیرته راتلو پوری د دوی د عیسوی حلیفانو د غوږ تاوولو لپاره زما د گوتو په شمیر لښکر بس دی، له دی عملیاتو وروسته که ماته بغداد ته د راتلو اجازه راکړی نو زه به تر آمو د مغلو د بیا راپوری وتلو تر وخته یو مزبوت او روزل شوی پوځ جلا کړم، او موږ به له مغلو سره یو پریکنده جنگ کوو، که د مسلمانانو خلیفه ته په څه سبب زما تگ بغداد ته منظور نه وی نو زه به د بغداد له حدودو نه بهر په کوم ښار کی هستوگنه غوره کړم او د بغداد د پوځ د راتلو انتظار به کوم.

د طاهر بن یوسف له لوری سلطان ته دا احوال ورغلی و چی هغه د مصر او مراکش له پاچاهانو نه د مرستی وعدی اخستی او بیرته حلب ته راستون شوی دی، د شام له اولس او امیرانو څخه هم د مرستی هیله لری.

سلطان هغه ته دا پیغام واستاوه چی ته له شام نه سمدستی هندوستان ته روان شه، سلطان التمش ته یی وعدی ور په یاد کړه.

کوم وخت چی موږ له سنبالیدو وروسته له مغلو سره د پریکنده جگړی پریکړه وکړو سلطان ته به احوال ورکړو. په دی حال کی که سلطان التمش د افغانستان له لاری پر مغلو برید وکړی نو د هغوی پام به د دوو محاذونو ته واوړی او دا به زموږ لپاره ستر ملاتړ وی. غوره به دا وی چی تر څو داسی وخت نه وی را رسیدلی ته په هندوستان کی پاتی شه.

د څو جگړو نه وروسته سلطان جلال الدين د آذربايجان په شمال او لويديځ کې پراخي سيمې ونيولې، د هغه سپاهيان د دغه نه شلیدونکو جگړو نه ستومانه شول، خو سلطان به په وار وار د مصر، شام، عربو، او هندوستان د پوځونو د رارسیدلو او د مغلو پر خلاف د پریکنده جگړې وعدې تکرارولې او د دوی حوصلې یې اوچتولې پر دې سربیره له ځینو ځایونو د رضا کارانو دلگې هم ور رسیدلې.

د بغداد په اړه د عبدالملك خبرونه ډیر امیدواروونکې وو خو له انديښنو خالي هم نه وو، خلیفه مستنصر د پوځ د سنبالولو او تنظیم په باره کې د طاهر لارښوونې عملې کولې د ترکی رضاکارانو نه پرته هغه بغداد ته د راتلونکو رضاکارو لپاره هم خپلې دروازی پرانستې وې، د دجلې د سیند پر غاړه یې یو ډیر لوی د پوځي زده کړې مرکز جوړ کړی ؤ چې عبدالملك یې د دې مرکز ناظم ټاکلی ؤ، دا ټولې خبرې امیدواروونکې وې. خو عبدالملك د سلطان په نامه په ځینو لیکونو کې څه انديښنې هم ښکاره کړې وې، د هغه تر ټولو ستر شکایت دا ؤ چې خلیفه په پرده کې ټولو ته ډاډ ورکوي خو د بغداد د اولس په مخ کې د سلطان له ملاتړ نه وریږي، د مغلو سفیر چې د ده د پلار د واکمنۍ په وخت کې له بغداد نه شړل شوی ؤ اوس بیرته راغلی دی او له خلیفه سره یې اوږده اوږده ملاقاتونه کېږي. خو بیا هم چې خلیفه ته د هغه په باب شکایت وشي نو هغه ځواب ورکوي چې موږ د تیاری لپاره فرصت ته ضرورت لرو او د دې هدف لپاره مغل باید په بدگومانی کې پاتې شي.

عبدالملك سلطان جلال الدين ته دا هم ولیکل چې د مغلو سفیر د لوټ شوی مال یوه زیاته برخه بغداد ته راوړي ده او په هغې د پاچاهۍ د لویو امیرانو علماو او د رایې د خاوندانو د ضمیرونو اخستلو هڅې کوي. ځینی خلك برالا د مغلو پر خلاف د جهاد د اعلان مخالفت کوي.

خو بیا هم جلال الدين د هغو کسانو له جملې څخه نه ؤ چې ماپوس شي، هغه چې د شمال لويديځ له عملیاتو وزگار شو تهریز ته ورسید، په تهریز کې له څو شپو پاتې کیدو وروسته خبر ورغی چې د چنگیز د زوی تولای خان په مشرۍ د مغلو پوځ له آمو راواوښت او د اسلامي نړۍ د غوره شویو غدارانو هیات یې د بغداد خلیفه ته ور استولی دی.

سلطان د عبدالملك په نامه یو اوږد لیک واستاوه او پخپله د همدان په لور وخوځید.

وروستی ماته

عبدالملك له خليفه نه د ملاقات غوښتنه وكړه چې هغه وروغوښت، خليفه د عبدالملك د غوښتنې سره سم له هغه سره دوه په دوه يوازي كيناست. خليفه مستنصر چې د جلال الدين ليك ولوست له لږ فكر كولو وروسته يې وويل:

تولای خان له پنځه لکه تنه لښکر سره له سيحون دريا به پورې وتلې دی، که اړتيا ولری نو پنځه لکه تنه نور هم ور بللی شی ستا په گومان به اوس له جلال الدين سره څومره سرتيري وی؟

عبدالملك ځواب ورکړ: دا سهی ده چې له سلطان جلال الدين سره اوس ډير لږ پوځ دی. خو ته پوهیږی چې هغه په افغانستان کی له شپيته زره پوځ سره د «شيگی توتو» دوه لکه تنه پوځ ته يوه عبرتناکه ماته ورکړه، او همدا اوس یی له ډير لږ پوځ سره د کرمان، اذربايجان، قباچاق، تفليس او آرمينيا پراخه سيمي نيولی دی.

خليفه وويل: اوس زموږ ټول پوځ دري لکه تنه دی، فرض کړه که دا د بغداد نه بهر چيرته ماته وځوری نو د بغداد برخليک به څه وړ وی؟

عبدالملك وويل: که تاسو نن د جهاد اعلان وکړی، نو زه پوره ډاډ درکوم چې له همدغه ښار نه دري لکه تنه رضا کار سرتيري په يوه اونۍ کی درته تياروم. او تاسو به بيا وگوری چې له مراکش نه نيولی تر عراقه به ډير زيات شمير رضا کاران ستاسو تر بيرع لاندی راټول شی. هغوی ستا له لوری د جهاد د اعلان انتظار کوی، مغلو تر اوسه پوری پر موږ بری نه دی موندلی بلکې زموږ له گډوډی نه یی گټه پورته کړی، زما باور دی په کومه ورځ چې د بغداد پوځونه همدان ته ورسېږی، په هغه ورځ به د هندوستان نه د سلطان التمش لښکر تر بلخه پوری رسيدلی وی. او د ترکستان، خراسان او ايران په مړو ايرو کی به د کسات سکروتهی راوځليږی، او زما پردی هم باور دی چې مغل دغه حالت ووينی

نو د آمو له دریا به د راپوری وتلو جرئت به ونه کړی.

خلیفه وویل : عبدالملکه ! زه ویرېږم که ماته وخورو د بغداد انجام به څه وی؟

: ماته او بری د خدای «ج» په لاس دی، خو تاریخ گواه دی چی له ویری تر اوسه پوری چا گټه نه ده اخیستی، تاسو فکر وکړی چی جلال الدین اوس د اسلام د دفاع وروستی مورچل راتینگ کړی دی، که دغه مورچل مات شو نو د بغداد په لور به د مغلو د سیلاب مخه څوک ونه نیولی شی، زه تاته د دی پوښتنې لپاره راغلی یم چی له بغداده به زموږ پوځونه څه وخت روانیږی؟

وخت ډیر تنگ دی او دا ضروری ده چی له جگړې نه دمخه زموږ پوځونه سلطان ته ور ورسپړی چی هغه یی وروزلای شی.

: مگر موږ په دی هم ویرېږو چی که نورر اسلامی هیوادونو زموږ مرسته ونه کړه نو مغل به پر موږ یرغل راوړی.

: تاسو خپله ذمه واری پوره کړی او باور وکړی چی نورو ته به د وروسته پاتی کیدو فرصت نه وی.

: تا ته معلومه ده چی د بغداد زیاتره علماء د مغلو پرخلاف د جهاد له اعلان سره مخالف دی؟

: ښه زیاتره نه یوازی څو تنه او زه هغوی علما نه گنم، هغوی د اولس غداران دی، چی د خپل ضمیر قیمت یی د مغلو له سفارت نه ترلاسه کړی دی.

: مگر د خلکو یوه لویه ډله د دوی تر اغیزی لاندی ده.

: ستا د جهاد د اعلان نه وروسته به د هغوی اغیزه لری شی.

: تاته معلومه ده چی له ترکستان نه هم د څو علماؤ او سردارانو پلاوی ماته

راغلی دی؟

: ماته معلومه ده چی دا یوازی هغه خلك دی چی د قوم د ځوانانو د وینو او د

لونو د آبرو قیمت یی ترلاسه کړی، هغه اولس چی د چا په توری نه تسلیمیدلو، هغه دې غدارانو مات کړی.

مگر امیر المؤمنین! دا د بحث وخت نه دی، ایا موږ ددې لپاره دایمی ذلت ومنو

چی څو تنه غداران مو په منځ کی پیدا شوی دی؟

او ستا څه گومان دی چی کومو خلکو له سلطان جلال الدین سره غداري کړی

ده هغه به د وخت په راتلو ستاسی سره داسی ونه کړی؟ هغو خلکو تاته د مغلو د

دوستی پیغام راوړی دی، که تاسو داسی گومان کوی چی مغل د مسلمانانو

دوستان دی نو دوی هم د خان خواخوږی وگڼی او که تاسو داسی گڼی چی اوس تر مغلو زموږ بل ستر غلیم نشته نو بیا خو دا هم باید ومنی چی دوی زموږ بدترین خاینان دی.

: عبدالمملک ! ته تل موږ له خان سره په همنظره کولو مجبوروی، خو دا مسئله ډیره نازکه ده، له مغلو سره د جگړی د ذمه واری له اخستلو نه وړاندی باید موږ ډیر فکر وکړو.

عبدالمملک وارخطا شو خلیفه ته بی وکتل وی ویل:

: نو ایا ستا اراده بدله شوی ده؟ زموږ دغه تیاری هسی د تظاهر لپاره و؟

تاته معلومه ده چی سلطان د بغداد په تمه هندوستان پرېښود، ستا د محترم پلار د امیدواروونکو پیغامونو په سبب هغه دمایوسیو په تیاری کی د امید ډیوی بلی کړی، او له هغه وروسته بی تر ننه یوازی په همدی امید همت ونه غورځاوه چی د مغلو سره په جگړه کی به تاسو دی یو وفادار سرتیری گڼی او مرسته به بی کوی. اوس هغه همدان ته نژدی اړولی او د بغداد د پوځ په انتظار دی تر اوسه پوری لږ شمیر پوځ په دی تمه ملاتړ ورسره کوی چی ستا په مرسته به دوی له مغلو نه کسات واخستلای شی، په یاد ولره چی که له بغداد نه مرسته ور ونه رسیږی هم هغوی به خپل مسئولیت سرته رسوی او له تانه د مایوسیدو نه وروسته هم د دی امکان شته چی د هغه ځینی ملگری تری ولاړ شی، خو د مغلو د بری نه وروسته به یو دیانتدار مؤرخ هم ددی لیکلو جرئت ونه کړی چی سلطان جلال الدین خوارزم شاه ته مغلو ماته ورکړه، بلکی دوی به دا لیکی چی کله هغه د وروستی ځل لپاره له مغلو سره جنگیده نو د هغه ورور توره تری اخستی وه، اوس ته پخپله پام وکړه چی د نړیوالو به ستا په باب نظر او رایه څه ور وی؟

خلیفه وویل : ستا مطلب دا دی چی نړی به موږ د اسلام دښمنان گڼی؟

: نه، نه زما باور نه راځی چی تا به د بی طرفه پاتی کیدو پریکړه کړی وی، د خدای «ج» په خاطر ووايه چی زه ستا په باب د بدگومانی مجرم یم، ماته سزا راکړی!

خلیفه جگ شو وی ویل راځه!

: چیرته د پوځ قرارگاه ته!

: نه بلی کوتی ته، هلته ډیر خلك راټول دی، بنایي هغوی تاته زموږ د مجبوری سبب دروښی، خلیفه دا وویل او لاسونه بی وپړقول، یو غلام کوتی ته ورننوت

خلیفه ورته وویل :
عبدالملك زموږ دربار ته ورسوی.

(۲)

عبدالملك دربار ته ننوت، هلته د خلافت وتلی مشران او سرداران راټول وو پر هغوی سربیره د ښار هغه علماء هم وو چی د خوارزم شاه پرخلاف د مغلو په ملاتړ یی فتوی ورکړی وه او د زیات شهرت خاوندان شوی وو.

د خلیفه د تخت نه لاندی شهزاده معتصم ناست ؤ، او له هغه سره د سردارانو او علماؤ هغه ډله ناسته وه چی له ترکستان نه یی د مغلو د دوستی پیغام خلیفه ته راوړی ؤ، او د دوی په منع کی چی عبدالملك یوه اشنا څیره ولیده وینی یی په رگونو کی وچی شوی دا مهلب بن داود ؤ.

عبدالملك تردی وړاندی بغداد ته د هغه په راتگ خبر نه ؤ هغه په یوه تشه کرسی کښیناست.

نقیب د تخت له شانہ د خلیفه د راتگ اعلان وکړ او ناست کسان ټول پاڅیدل. خلیفه چی پر تخت کښیناست عبدالملك ته یی وکتل او ویی فرمایل :

عبدالملكه موږ ستا خبری اوریدلی، ته دا وایی چی د مغلو پرخلاف د جهاد اعلان زموږ فریضه ده، خو دا عزتمندان چی د ترکستان د علماوو پلاوی هم پکی ناست دی، ستا ددی رایي مخالف دی، زه د دی ټولو د وړاندی تاته د خپلی رایي د ښکارولو اجازه درکوم، که تا دوی ته قناعت ورکړای شو زه سبا ته پوځ ته د روانیدو امر ورکوم که نه نو زما هیله ده چی ته د دوی دلایل په سره سینه واوری.

عبدالملك پردی باوری شوی ؤ چی دا هر څه د ده د خولی بندولو لپاره کیږی. خو بیا هم دی اوچت شو او یوه اوږده او له جوشه ډکه وینا یی وکړه او کښیناست. د بغداد علماؤ ته معلومه وه چی عبدالملك او د هغه ملگری د عوامو په پارولو پوهیږی، ځکه له دوی نه یوه هم د دی جرئت ونه کړ چی جگ شی او ځواب یی ووايي. خلیفه د هیأت غړو ته وکتل خو هغوی هم د عبدالملك د خبرونه وروسته پریشانہ ښکاریدل.

مهلب له خلیفه نه اجازه وغوښته او جگ شو، هغه له مچ نه د کوچ جوړولو په چل پوهیده، د ماته خورلی ذهنیت درلودونکو خلکو د مایوسی تر وروستی بریده

رسولو کار ورته آسانه ؤ، حڪم خو هغه مغل په سلگونو ميله لری نه بلکی د بغداد په کوڅو او بازارونو کی لیدل، د مهلب له خبرو وروسته د ترکستان او بغداد څو تنو ملایانو خبری وکړی او د هغه خبری یی تائید کړی. په پای کی د خلافت امیرانو او سردارانو خپله خپله رایه وړاندی کړه، لږ او ډیر د ټولو نظر دا و چی د تاتاریانو پر خلاف جگړه ځان وژنه ده.

د ویناگانو بل پړاو د جلال الدین پر شخصیت او د هغه د عقایدو پر اعتراضاتو پیل شو، په پای کی خلیفه له عبدالملک نه وپوښتل : څنگه عبدالملکه ستا تسلی وشوه که نه؟ چی د قام د مشرانو دا رایه ده نو موږ د هغه مخالفت کله کولی شو؟

عبدالملک ودرید، له غوسی نه ریږدیده، د هغه د خبرو هر لفظ د اوریدونکو پر زړونو نښتر ؤ، هغه ته دا هم معلومه وه چی چیرته ولاړ دی، خلیفه حیران ؤ چی ما د ته د خبرو اجازه ولی ورکړه، عبدالملک وویل :

زما ډاډ حاصل شوی دی، ماته هغه کمرونه ښکاری چی د اولس بیړی به ورسره ټکر او ټوټه ټوټه شی، خو تاسو یا په بدگومانی کی لویدلی یاست او یا ځان ته په دروغو تسلی ورکوی، دا خلک د اولس مشران او لارښوونکی نه دی، او د مغلو په ملاتړ چی دوی نن دلته غږونه اوچت کړل دا د دوی د زړونو څخه نه د خیتونه را اوچت غږونه دی.

د ترکستان دغه اته، لس تنه غداران د قام عالمان او سرداران بلل د هغو زرگونو علماو او امیرانو سپکاوی دی چی د مغلو پر غلامی یی شهادت غوزه وپاله، او زموږ د ښار دغه مشران چی نن یی لویی لویی گرانبیه چینی اغوستی دی او دلته راغلی دی هغه کسان دی چی اولس ته له شرمه خپل مخ نشی ورښکارولی، له دوی نه پوښتی ایا په دوی کی له کوم یوه سره دا جرئت شته چی د بغداد د کوم جومات په منبر اوچت شی؟ ماته اجازه راکړی چی په یوه ورځ د بغداد په زرگونو علما، دلته راټول کړم چی هر یو به یی د مغلو پر خلاف د جهاد ملاتړ وکړی، د کام لارښوونکی دوی نه هغوی دی، چی د اولس لپاره د ژوند او مرگ لاره پیژنی.

د مسلمانانو خلیفه!

زه پوهیږم چی خبری می بی گتھی دی، ماته معلومه ده چی دی سوداگرو مسلمانان په مغلو پلورلی دی، دغه خلک چی نن تاته دا ډاډ درکوی چی مغل به د

بغداد له خلكو سره خپل تړون نه ماتوي، زه دوی ته دا ډاډ ورکوم چې کله د مغلو توري له تیکو راووزي نو هغوی به بیا د سره او سپین د وینی توپیر ته ونه گوري. دوی په دی دفاعی جگړه کی له موږ سره ملاتړ ته چمتو نه دی خو په بریادي کی به دوی له موږ سره خامخا د ونډی خاوندان وی.

زه بنایي بغداد پرېږدم، خو چې ترڅو دلته یم دغه تش په نامه علماو ته اخطار ورکوم چې زما پر خلاف فتوی ورنکړی او د خلافت د دی منصبدارانو نه هم غواړم چې زما لاری ته ازغی مه راشیندی، زه یی تر پښو لاندی کولای شم، په بغداد کی د دی مشرانو پر هڅو برسیره تر اوسه داسی ځوانان شته چې په کونک او لاتی یی ویرول ممکن نه دی، زه نه غواړم چې په بغداد کی داسی حالات رامنځ ته شی چې مغل سلطان جلال الدین پرېږدی او دلته راتلل لومړی ضروری وېولی. زه به د سرکاری پوځونو د راسره بیولو هڅه نه کوم، خو هغه رضا کاران چې له نورو ښارونو نه د سلطان د ملاتړ په نامه راغلی د هغوی په بیولو کی حق په جانب یم. امکان لری چې هغوی د بغداد د خلافت او مغلو ترمنځ د سولی د خبر په اوریدو مایوس شی او خپلو کورونو ته ستانه شی، په هر حال زه به هڅه وکړم چې هغوی د کوم هدف لپاره راغلی هغه پوره کړی.

زه نور درنه ځم، خو له تلو وړاندی یوی خبری ته د مسلمانانو د خلیفه پام را اړول غواړم. هغه دا چې مهلب بن داود د وحید الدین او پخوانی صدر اعظم قاتل دی، زما دا ویل یی گټی دی چې دی ونیسی، خو د خلیفه له محل نه چې څوک ووزی پر هغه د شانه پر خنجر برید یو بی شرمانه عمل دی که د خلیفه په اجازه وی او که نه، او زه تاسو ته ډاډ درکوم چې زه تر څه حده له پاملرنی سره عادت یم، له محل نه بهر اوس لو تر لږه لس زره تنه خلك دی چې تر ما ښامه زما د نه ورتگ په صورت کی به دوی په مانی کی زما د لتولو هڅه کوی... زه نور ځم.

چې عبدالملك له مانی راووت له سترگو یی اوبتکی بهیدلی، هغه ویل: په دی ډبرو کی ژوند راپیدا کول زما د وس نه پورته ده، بریادی د بغداد برخه ده.

له دروازی نه بهر د خلكو گڼه گڼه وه، هغوی د ده نه د یوه مهم اعلان اوریدو ته ناکرار وو، هغوی چې دی ولید د کرار ورتگ پرځای ور وزغلیدل او چې د ده په سترگو کی یی اوبتکی ولیدی چایی په لاره کی د دریدو جرئت ونه کړ، تر ماښامه دا خبره په ښار کی مشهوره شوی وه چې د خلیفه او مغلو ترمنځ د دوستی تړون شوی دی، د رضاکارانو د لگیو، خپلو خپلو کورونو ته د تلو لاری چاری

سنبجولی.

د شپي مهال عبدالملك د سلطان جلال الدين او طاهر بن يوسف په نوم اوږد ليك وليكه او د كورنه بهر د بغداد ډيرو ځلميانو او د پوځي ښوونځي زده كوونكو پهره كوله.

(۳)

سلطان جلال الدين په يوه دره كې اړولى وو او د بغداد د پوځونو د راتلو انتظار يې كاوه، څومره چې د مغلو لښكر ورنژدى كېده هومره د سلطان ناكړاى زياتيدله، يوه ورځ د لمر راختو نه لږ وروسته د پخوا په شان سلطان په يوه غونډې وخت او د بغداد لوري ته يې هغې لارې ته كتل چې په خوږ كې تيره شوى وه، له ده سره څو تنه نور افسران هم ناست وو، هغه لري د يوه لوږ غره په لمن كې پنځلس، شل تنه سپاره وليدل، له لږ غور نه وروسته سلطان له خوښيو نه جگ شو او په زوره يې وويل: هغوى راغلل، هغوى راغلل، هغه دى هغوى له بغداده د درې لکه تنه پوځ د راتلو خبر راوړى، وگوره تا ويل چې د عبدالملك د ځواب تر راتلو پورې څو نورې ورځې هم لگيږي، خو ما درته ويل چې كه په نيمه شپه كې زما استازى بغداد ته ورسېږي نو عبدالملك به همغه مهال خليفه له خويه وښوى او زما د ليك ځواب به ترى اخلى، ته پر خليفه بدگمانه وي، خو ما درته ويل چې د هغه په چوپتيا كې ډير مصلحتونه دي، اوس به موږ تولاي خان ته هغه درس وركوو چې په افغانستان كې مو «شيگي توتو» ته وركړې ؤ، د خليفه استازى راغى، د لښكر ټولو سپاهيانو ته حكم وكړې چې له خيمو راووزي او هر كلى يې وكړي.

لږ ځنډ وروسته د سلطان د پوځ لږ شمير كتار لاس په نامه ودرېدل، سپاره چې نژدى ورغلل له اسونو پلى شول، سلطان له خپلو څو سردارانو سره ور وړاندې شو ښه راغلاست يې ورته وويل او ويى ويل: تاسو ډير ژر راورسېدى ټول زما له طرفه د انعام حقدار ياست.

يو تن را وړاندې شو د عبدالملك ليك يې سلطان ته وړاندې كړ، سلطان وويل د دى ليك له لوستلو وړاندې غواړم وپوښتم چې د بغداد پوځونه به څه وخت له هغه ځايه را خوځيږي؟

هغوى پرېشانه يو بل ته وكتل. سلطان ليك پرانست ويى ويل: ښايي تاسو

پردی خبر نه یاست، عبدالملك ډیر احتیاط کار سپری دی. د لیک د لوستلو په وخت کی د سلطان رنگ تک زیر شو، د هغه حالت داسی چاته ورته ؤ چی ناڅاپه یی بریښنا ونیسی، هغه خپلو ملگرو ته وکتل او لیک یی له ریږدیدونکو لاسونو ولوید.

وی موسکل خو دغه موسکا یی تر اوبنکو زیاته دردناکه وه. په ژره غونۍ غږ یی وویل:

ماته معلومه وه، خو زیاته مایوسی انسان په ځان تیر ایستلو عادت کوی، ما له ریگونو مانی جوړولی.

مبارکه! د عبدالملك لیک په لوړ غږتولو ته واوړوه، او تر هغه وروسته چی څوک ځی زما له لوری ورته اجازه ده، زه د ځواک پر خلاف جنگیدلی شم، له تقدیر نه می گیله نشته، پر موږ د پروردگار دا معمولی احسان نه ؤ، چی لږ شمیر انسانانو ته یی کلونه کلونه د مفلو د سیلاب د درولو او تم کولو همت راکړ، خو چی مسلمانان راویښ نه شول او تر ټولنیز ژوند یی ځانگړی او انفرادی مرگ غوره وباله، نو له تقدیر نه څه گیله؟ تقدیر د چا لپاره خپل قانون نه بدلوی.

سلطان استازو ته په خطاب کی وویل: تاسو ورځی!

عبدالملك ماته لیکلی دی چی ترڅو ورځو پوری به له لږ شمیر سرتیرو سره موږ ته ځان راوړسوی، هغه ته وراپی چی نوری ماته راتگ بی گټی دی.

سلطان خپلی خیمی ته ننوت، تر ماښامه د هغه څو سرښندویو ورسره د لیدو هڅه وکړه خو د خیمی په مخه کی ولاړ پهره دار به ځواب ورکړ چی هغه ویده دی. او امر یی کړی چی زه څوک راونه غواړم څوک راته رانشی.

څو ورځی وروسته سلطان اذربایجان ته مخه کړه.

(۴)

سلطان جلال الدین خوارزم شاه د تبریز په شمال لویدیز کی په یوه غرنی کلا کی اوسیده، د مفلو لښکر دده په تعقیب تر تهران پوری رسیدلی ؤ، خو له ختیځ او جنوب لوری د زیاتو واوو اوریدو په سبب د مفلو د سمدستی پرمختگ خطر نه ؤ، د سلطان ملگرو یوه یوه د هغه ملگری پرېښوده او اوس نژدی یو نیم سل تنه هغه کسان ورسره پاتی وو چی په دنیا کی یی د هستوگنی ځای نه درلود او له ده سره یی په ژوند او مرگ د ملاتړ پریکړه کړی وه.

سلطان به زیاتره وخت یوازی تیراوه، د دنیا سره یی مینه او دلچسپی ختمه شوی وه، د تیمور ملک او نورو سرېښندویانو د شهادت نه وروسته هغه ته د تسلی او حوصلی ورکولو هم څوک نه وو، هغه یوازی د ساه کارولو لپاره ژوندی ؤ، له بغداد نه د مایوسوونکی خبر د اوریدو نه وروسته هغه د ژوند د حقایقو نه د ځان لری ساتلو په خاطر شراب څښل پیل کړی وو، د هوش هره شیبه ورته له زغم نه وتلی وه ځکه یی هڅه کوله چی بی هوښه او نشه وی. او چی کله به د خومار په حالت کی هم د تورو د شرنگار تصور هغه ناکراره کړ نو د نڅا او سرود د مجلس تودولو امر به یی وکړ.

خو هغه به سکون او قرار نه درلود او ملگرو ته به یی ویل چی «شراب او ریاب د بغداد امیران د ژوند له ترخو حقیقتونو بیگانه کوی خو ماته هیڅ آرام نه شی راکولی»

کله کله به هغه خپلو ملگرو ته ویل : زه ډیر لوړ څلې یم، چی تاداونه یی ښوریدلی دی، تاسو له دی ځایه ولاړشی، زه ویرېږم چی که راغورځیدم تاسو به لاندی شی، کله به هغه د کلا دروازه خلاصه کړه او بهر ته به ووت او په واوروکی به تر ډیره پوری بهر گرځیده.

کله کله به یی شراب چی شونډو ته نژدی کړل بیرته به یی جام لری وغورځاوه صراحی به یی ماته کړه، کله به یی توره وکښله، کوم ملگری به یی راوغوښت او ورته وښه یی ویل : وگوره دا زما خوله څیر وی، نه، ښایی دغه بی روحه او سپنه هم زما په څیر خفه وی، ښایی دی ته هم زما په څیر دا اړتیا وی چی ځان هیر کړی، ورشه دا د شرابو په مت کی ډوبه کړه!

یوه ورځ واوره اوریده، د کلا دننه د سلطان په مخکی د رقص او سرود محفل تود ؤ.

ساقی د شرابو پیالی گرځولی، چی ددروازی پهره دار راغی ورته ویی ویل : عبدالملک له بغداده ستا د لیدو لپاره راغلی او ستاسو په خدمت کی د حاضریدو اجازه غواړی.

سلطان په ترخه لهجه وویل : عبدالملک ا هغه دلته څه وړ راورسید؟ د هغه اوس

له ما سره څه دی! نور څوک ورسره دی؟

: پنځه تنه نور ورسره دی!

: تا ولی ورته ویل چی موږ دلته یو؟

: ماورته وویل چی هغه دلته نشته، خو هغه له هغه وړاندی کلی نه یو لارښود ورسره راوستی دی، هغه هم وایی چی په آذربایجان کی له زیاتی سرگردانی وروسته موږ ستاسو پته موندلی ده.

یوه سری وویل : معظم پاچا! امکان لری هغه له بغداد نه کوم ښه خبر راوړی وی.

سلطان په چیغو وویل : زما د وړاندی د بغداد نوم مه اخلی.
را ویی غواړه هغه!

عبدالملك چی کوتی ته ورننوت او د محفل وضعه یی ولیده هک پک شو.
سلطان د شرابو پیاله اوچته کړه او ویی ویل :
راځه عبدالملكه ا ولی دی پښه ونیوه، راځه زما ترڅنگ کښینه! او بیا یی پر پیاله شونډی کیښودلی.

عبدالملك وړاندی ورغی د سلطان ترڅنگ کښیناست راگ له سره پیل شو، سلطان له صراحی نه بیا جام ډک کړ، او د څو غوړپه څښلو نه وروسته یی په مخ کی کیښود ویی ویل : عبدالملكه ازما گومان ئچی دغه ځای د ژوند د هنگامو نه ډیر لری دی، زما دا تمه وه چی تر دی نځایه به می هیڅوک هم پل راوانخلی، خو اوس باید دا ځای هم پرېږدم، تا د بغداد پوځونه چیرته پرېښودل؟
ته چی دلته راغلی هغه خبری دی بیا رایادی کړی چی ما یی د هیرولو هڅه کوله.

سلطان بیا جام پورته کړ خو عبدالملك یی له لاسه واخست لری یی وغورځاوه خپل خنجر یی راویوست سلطان ته یی ونیو ویی ویل :
معظم تولواکه ! لکه چی گستاخی می وکړه، واخله ما پخپل لاس ووژنه، زه دا ننداری نشم لیدای، زما سترگی وباسه.

راگ بند شوی ؤ او په محفل چوپتیا خوره وه، سلطان په غیر معمولی ډاډ عبدالملك ته وکتل صراحی یی پورته کړه هغه ته یی ور وړاندی کړه ویی ویل :
واخله دا هم ماته کړه، ما پخپله دا څو کلی مات کړی دی، دا شیان په ماتولو نه خلاصیږی، دا د خاوری گودی دی چی په یو ځل ماتیدو بیرته پتری کیدای هم شی، که پتری نه شول نوی هم جوړیدای شی، دا د انسان زړه نه دی چی یو ځل مات شو نو بیا د تل لپاره له کاره لورېږی.

عبدالملك پریشانه او اندیښمن شو، سلطان صراحی په دیوال وویشتله.

د عبدالملك سترگې راډكې شوی ویی ویل :
معظم پاچا! ما په خپل ژوند كی یوازې یو سړی لیدلی ؤ چی مایوسی یی نه
پیژندله خو نن...!

جلال الدین وویل : هغه انسان چی تا د جلال الدین په نامه پیژانده مړ شوی
دی، اوس ته د هغه له مړی سره خبری کوی، هو ته دا ووايه چی دلته څه ډول
راورسیدلی؟

: ما له بغداده د رضاکارانو یوه ډله راسره راوستی وه، او ...!

سلطان یی خبره ورغوڅه کړه ویی ویل : څومره رضا کاران!

: له ما سره پنځه زره کسان را روان شول.

: تا غلطی کړی ما احوال درکړی ؤ چی دا کار مه کوه.

: ستا پیغام داسی مهال راورسید چی موږ له بغداده یو منزل وړاندی راغلی
وو، ستا حکم یی چی واورید دری زره تنه بیرته وگرځیدل او...!

سلطان یی بیا خبره ورغوڅه کړه ویی ویل : او پاتی دوه زره تنه به خامخا
چیرته د مغلو په منگولو کی راگیر شوی وی؟

عبدالملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : هوکی د تبریز او همدان ترمنځ موږ د
هغوی د څو ډلو له خوا راگیر شوو.

: څومره سرتیری ژوندی پاتی شول؟

د دوو سو تنو په شاوخوا کی، چی تبریز ته راورسیدو ستا درك مو ونه موند،
ځکه خو له دی پنځو تنو پرته نور مایوس بیرته ستانه شول، او له هغو پنځو تنو
سره زه له دوو میاشتو راسی ستا په لټون پسې په دی شاوخوا غرونو کی سرگردان
وم او دا دی دلته راورسیدو.

جلال الدین وویل : تا دومره خلك بی ځایه ضایع کړل.

: زه خپله غلطی منم، زه باید په کردستان راتاو شوی وای، خو ایا ته دا نه
منی چی پر ما ته ستا اعتراف به د هغو لكونو انسانانو وینی خوشی ولاړی شی
چی د وروستی بری په امید یی ستا ملاتړ کاوه؟

سلطان ځواب ورکړ : نو ته دا غواړی چی زه تر څو ژوندی یم لږ لږ مسلمانان
باید راتول کړم او د مرگ کومی ته یی ورتیبل وهم! زه تر اوسه په دی امید
جنگیدم چی اسلامی نړی به راویښه شی، ما هغوی ته د تیاری وخت ورکول
غوښتل او ما خپل فرض پوره کړ، هغوی له مراکش نه تر هندوستان پوری ماته د

ډاډینی پیغامونه را واستول خو نتیجه یی څه شوه؟

زه چی اوس بیا راپورته شم په کوم امید؟

د چا په امید و جنگیږم! ته له دی قوم نه څه هیله لری چی امیران یی وطن پلوری دی؟! چی په علماؤ کی یی یوه داسی ډله پیدا شوی ده چی د منبر پر سر د مغلو د غلامی فتوی ورکوی، چی د سرتیرو د تورو او سپنه یی د دښمن د پیسو په حرارت ویلی شوی او چی خلیفه یی... ما د هغه یادول نه غوښتل.

: دا هر څه د خلیفه له لاسه وشول، خو د خلیفه د بی وفایی نه وروسته د خدای

«ج» د رحمت دروازی ونه تړل شوی ته بیرته هندوستان ته ولاړ شه، که هندوستان نه وی د مصر او مراکش دروازی دی پرمخ خلاصی دی، موږ به له مغلو نه د شمال د اورنیو غرونو بدل د افریقا په تودو دښتو کی واخلو، بنایی تر اوسه د خدای «ج» د رحمت د نازلیدو مهال نه وی راغلی خو موږ به تر هغه وخته جنگیږو تر څو د خدای «ج» د رحمت سمندر په جوش رانه شی، فرض کړه چی له ترکستان نه د مغلو شړل ستا په برخه کی نشته، خو دا ستا په وس کی شته چی د سلطان او د لښکرو د مشر پر ځای د یوه سرتیری په حیث د یوه بل سلطان خدمت وکړی.

سلطان په ترڅه لهجه وویل : ته ما ولی اندیښمن کوی؟ ما څو پاچاهانو ته پیغامونه استولی دی، د هغوی ځوابونه هم راغلی دی، هغوی حق په جانب دی. یوه ماته خوړلی پاچا ته پناه ورکول اسانه نه دی، او زما په لټه کی د مغلو پنځه لکه تنه شپه ورځ بوخت دی.

هغوی په خپل پوځ کی د یوه ماته خوړلی سرتیری په منلو سره پنځه لکه تنو مغلو ته ولی د یرغل بلنه ورکړی؟

زه یوازی یو سرتیری وم، او خپل فرض می ترسره کړی دی، زما سره توره وه او ترڅو چی تیره وه جنگیدلم، خو ته د یوه سرتیری سره سره عالم هم یی او ستا ذمه واری تر اوسه پوری نه ده پوره شوی، ته ورڅه نور زما او ستا لاری بیلی دی.

عبدالملك وویل : مگر یوه لاره شته چی دواړو ته خلاصه ده.

: هغه کومه ده؟

: د عزت مرگا! موږ له دی لاری نه هیڅوک هم نشی ایسارولای جلال الدین جگ شو ودرید، او بیله دی چی نور څه وواپی بلی کوتی ته ولاړ، او چی لږ ځنډ وروسته بیرته راووت د سپرلی جامی یی اغوستی وی، د مجلس خلك ټول

ودریدل.

سلطان وویل : عبدالملکه! د عزت د مرگ لپاره ماته د ملگرو ضرورت نشته، ما غوښتل د دنیا ټول غمونه په شرابو کې ډوب کړم. خو زه په کرار نه شوم، ما هڅه وکړه چې د نغو په تال کې ویده شم، خو د تورو شرنګهار می په غوږونو کې کړنګیده، زه حکم او تاسو ټولو ته امر کوم چې هیڅوک راپسی رانشی. زه د مسلمانانو د دفاع لپاره ستاسو تورو ته اړ وم، خو اوس د ځان په خاطر ستاسو ژوند په خطر کې غورځول نه خوښوم.

عبدالملکه! زما شراب خوړل به پر تا بڼه نه وی لګیدلی، زما په زړه کې د تیمور ملک له وینو نه وروسته ستا د اوبنکو زیات درناوی او قیمت دی، زه وعده کوم چې بیابلاس ورنژدی نه کړم، ته بیرته ولاړ شه خپل کار ته دی دوام ورکړه. تاته به دا غوره وی چې هندوستان ته ولاړ شی، طاهر بنایی تر اوسه هلته وی، که دی ولید زما له لوری ورته ووايه چې د سلطان التمش سره پاتی شی، که یی نه منله ورته ووايه چې دا زما حکم دی. زما وروستی حکم!

سلطان یوه تن ته د اس د زین کولو امر وکړ، یوه سردار وپوښتل : مگر ته په دی اورښت کې چیرته ځی؟

سلطان ځواب ورکړ : ماتاته ددی پوښتنی کولو اجازه نه درکوله، که ته زما لپاره څه کولی شی نو دا دعا کوه چې خدای «ج» دی ما د عزت له مرگه نه محروموی، او ته زر تر زره له دی ځایه ولاړ شه. زه نه غواړم چې ستا په موجودیت د مغل وحشی لښکر دغه سیمه هم برباد کړی.

عبدالملکه! په دی خلکو کې زیاتره داسی دی چې کور او کلی نه لری زه دوی تاته سپارم. ته د وی هندوستان ته بوزه، زما باور دی چې سلطان التمش به د دوی مرسته وکړی.

لې ځنډ وروسته دغه خلك د کلا په دروازه کې ولاړ وو او له سلطان سره یی خدای «ج» پامانی کوله. په دوی کې یو هم داسی نه ؤ چې په سترگو کې یی اوبنکی نه وی. سلطان اس پونده کړ یو تن ورمندې کړه رکاب یی ونیو او په ژړا یی وویل:

زه له وروکتوبه له تاسره یوځای یم، د خدای «ج» په خاطر ماته اجازه راکړه چې درسره ولاړ شم.

: دیر بڼه، ته له ماسره تلای شی، خو که کوم بل چا له حکم نه سرغړونه وکړه

زه به ډير خفه شم.

سلطان جلال الدين خوارزم شاه د واورو په توپان کې ورك شو .

تر دې وروسته بيا چاته دا معلومه نه شوه چې هغه څه شو او په څه حال دى .
 تر ډيرو كلونو پورې د هغه په باب ډير عجيب او حيرانوونكى داستانونه مشهور شول . كله به دا وا وريدل شوله چې هغه چا د يوه فقير په جامه كې په فلانى كلې كې ليدلى ، كله به دا خبره مشهوره شوه چې په كوم ځنگل كې يې د يوازي توب ژوند غوره كړى دى . او كله به دا خبر راغى چې هغه د خلكو له نظره غلى د مغلو سره د وروستې جگړې دپاره د سرتيرو يو ځواكمن لښكر راټولوى او ناڅاپه به يوه ورځ په فلانى ځاى كې راښكاره شى .

مغلو پر هغه پسې ټول وطن لوښت په لوښت ولټاوه ، په سلگونو تنه يې په دې گومان چې جلال الدين دى ووژل او د ده د موندلو لپاره يې لوى لوى بخششونه اعلان كړل ، خو هيڅ درك يې معلوم نه كړاى شو .

ځينو خلكو ويل چې نوموړى د يوه عاډى سرتيرى په جامه كې د مغلو پر يوه چوڼى حمله وكړه و جنگيده او بيا شهيد شو . ځينو نورو خلكو بيا دا گومان كاوه چې هغه د قوم كوم خاين يا د مغلو كوم جاسوس وژلى دى .
 په هر صورت د وخت په تيريدو ورو ورو خلك پر دې باورى شول چې د خوارزم زمري ژوندى نه دى .

(۵)

يو ماښام له بغداد نه څو پراوه لرى عبدالملك او د هغه ملگرى د يوه كلې سراى ته ور ورسيدل له اسونو پلى شول د شپې مهال چې د سراى ټولې كوتې ډكې وى نو د سراى مالك د عبدالملك كوتې ته ورغى ويى ويل :
 يو بل عزتمن سړى راغلى دى ، په نورو كوتو كې د پښې ايښودو ځاى نشته ، ته به د هغه دپاره زحمت باسى .

عبدالملك وويل : زه د هغه له ليدو پرته په كوته كې هغه ته اجازه نشم وركولى .
 د سراى خاوند وويل : هغه ډير ستومانه دى ، د مغلو جاسوس نه ښكارى .
 عبدالملك وويل : د مغلو نه ، د خليفه جاسوس به وى .

: زما باور دى چې هغه جاسوس نه دى ، د سراى له خلكو سره جاسوس دومره په آمرانه لهجه نشى مخكيداي زما پر دې انكار چې تش ځاى نشته هغه د خپلى

خیتی خیرولو گواښ کړی دی.

یو سړی کوټی ته ورننوت او ویی ویل : له ده سره زه پریکړه کوم تاسو زر دودۍ راوړی!

عبدالملك منډه واخستله نوی راغلی سړی ته ورترغاری وت چیغه یی کړه :
ظاهره! ته دلته څه ډول راورسیدلی؟!

: زه له بغداده راغلم او د سلطان په لټون پسې آذربایجان ته ځم.

عبدالملك وپوښتل : ته بغداد ته څه وخت راغلی؟

: څلور ورځی کیږی، نیمه شپه وه ورسیدم ستاسو کور ته ولاړم هلته می ټول احوال معلوم کړ او سهار وختی بیرته را روان شوم.

: نو تاته ټول حال معلوم شو؟

ظاهر په مایوسی ځواب ورکړ : هوا!

عبدالملك وویل : ته دلته ډیر ناوخته راغلی!

ظاهر ځواب ورکړ : زه سلطان التمش بنګال ته د یوه مهم کار لپاره واستولم.

ستا استازی هم ماته ناوخته راورسید.

: ستا میرمن چیرته ده؟

: هغه می په ډیلی کی پریښوده او زه دی لوری ته راغلم. دغه سفر ډیر گران

و. په بغداد کی زه پردی هم خبر شوم چی مغلو پر تا حمله کړی ده ستا په باب

زیات اندیښمن وم اوس چیرته روان یی؟

: زه د خپلو ماشومانو د راوستلو لپاره بغداد ته روان یم.

: وروسته بیا څه اراده لری؟

: بیا هندوستان ته دتلو اراده لرم.

: سلطان جلال الدین د التمش په نامه کوم پیغام درکړی دی؟

: نه!

د ظاهر د څو پوښتنو په ځواب کی عبدالملك خپله کیسه سر تر پایه ورته تیره

کړه. ظاهر تر ډیره چوپ ناست و، د سرای مالک دودۍ راوړه د دوی په مخکی یی

کیښوده خو د دوی اشتها سوځیدلی وه.

عبدالملك وویل : زه ددی خلکو بغداد ته بیول مناسب نه بولم دوی به همدلته

پریږدم او ماشومان به پخپله راولم او بیا به هندوستان ته مخه کړو. اوس چی ته

راغلی ماته غوره مشوره راکولی شی.

طاهر وویل : که موږ سلطان پیدا کړو او هندوستان ته یی بوزو زما په گومان به التمش اوس د هغه په ورتگ څه اعتراض ونه لری، د جلال الدین د پیغام په ورسیدو هغه له مغلو سره د جهاد اعلان ته چمتو شوی ؤ.

: خو د خوارزم شاه پیدا کول اسانه نه دی، که یی بیا پیدا کړای شو هم هندوستان ته په تلو به راضی نه وی یو لویدلی دیوال بیرته دریدلی شی خو لویدلی غر بیرته نشی دریدای.

طاهر له لږ فکر وروسته وویل : ډیر ښه ته دی ملگری دلته پریږده خو زه به درسره خامخا ځم.

: ستا خوبښه خو هلته په مرو ایرو کی له پوکلو نه هیڅ نه ترلاسه کیږی. اوس خو هلته داسی علما هم پیدا شوی دی چی مغلو ته د خدای سیوری او اولی الامر وایی.

: زه هلته خپل وروستی فرض پوره کوم،
: هغه څه؟

: زه اولس ته دا ویل غواړم چی د بغداد تباهی را روانه ده، که دوی د راتلونکی توپان د مقابلی لپاره چمتو نه وو نوزه به ورته ووايم چی ځانونو ته کوم د پناه ځای وگوری.

زه خلیفه ته دا وایم چی لږ تر لږه باید د خپل کور د ساتنی غم وکړی.
: خو دا ټول بی گتبی دی او بنیایی تاته دا هم معلومه شوی وی چی له مغلو سره د تړون نه وروسته مهلب صدر اعظم ټاکل شویدی.

: زه د دی لپاره هم بغداد ته ځم، هو مبارک چیرته دی؟
: هغه په بغداد کی دی.

وروستی پیغام

په بغداد کی د مناظرونه شلیدونکی لری بیا پیل شوی وی، د سیند په غاره د شیعه او سنی علماؤ تر منع یوه زوروره مقابله «مناظره» روانه وه، د دواړو دلو لویو علماو پکی برخه درلوده، او خلکو داسی احساسوله چی له لاسه وتلی مشغولتیایوی او سرگرمی یی له سره پیل شوی دی.

په همدان کی د مغلو د یوه لوی لښکر راتولیدل د بغداد خلکو ته یو تریخ حقیقت ؤ، د خلیفه او تولای خان ترمنخ پر یو بل د برید نه کولو پر ترون برسیره څوک په دی نه تیروتل چی د مناسب فرصت په ترلاسه کولو به مغل پر بغداد حمله ونه کړی، خو د بغداد د خلکو حالت هغه «شتر مرغ» ته ورته ؤ چی پر افق تالنده وینی او سر پر ویکونو کی ومنهیی.

بحثونه او مناظری دوی ته د نشه راوړونکی دوا په څیر وی، د اسلام دبنمنانو د ترکستان، خراسان او ایران په میدانونو پراوونه اچولی وو او پر اسلامی نړی یی د وروستی گوزار لپاره خپلی توری او نیزی تیرولی او په بغداد کی د اسلام نوم اخستونکی د دی لپاره ناکراره و چی وپوهیږی د کومې فرقې د علماوو د ژبی تیغ نه نورو نه زیات تیره او زیات زهرجن دی؟

طاهر بن یوسف او د هغه ملگرو په دوی کی یو ځل د لو وخت لپاره د ژوند ساه پو کړه، او د دوی په فعالیتونو د څه مودی لپاره د هغو علماو کار او بار د څه وخت لپاره سوړ شوی ؤ چی له تیرو څلورو پیړیو را په دیخوا یی د یو بل دروغجن او کافر ثابتول د دین تر ټولو ستر خدمت باله، د هغوی ځای د حق رښتینو علماؤ نیولی ؤ چی له تباهی او برپادی نه د خدای «ج» او رسول صلی الله علیه وسلم د هر نوم اخستونکی ژغورل اخیله دینی فریضه او ذمه واری بلله، خو د حقیالو، دغه ډله هم هغو خلکو ته د توری د اهمیت په وربښودلو کی پاتی راغله چی له پیړیو پیړیو راسی د هر درد د علاج لپاره په کتابونو روږ دی شوی

وو.

هغوی د ظاهر په بلنه میدان ته راغلل او د هغوی د هغو په نتیجه کی د اولس په اذهانو کی یو ناخاپی بدلون راغی هغوی د خبرو پرځای د ژغورنی لاره په عمل کی ولیده هغوی خوارزم شاه وروستی حصار او مورچل وگانه او پری ورتول شول. خو د بدلو حالاتو په وړاندی د هغوی جوش او احساسات ساړه شول، له لری لری ځایونو راغلی رضاکاران بیرته مایوس ستانه شول.

خلیفه د دوی د ساتنی ضامن و او د خلیفه نوی وزیر په ډیری هوښیاری او تدبیر مغل د بغداد مدافعین او ساتونکی وبلل، د دوی په نظر پریووالی، تنظیم او جهاد د تنیگار کونکو علماو اهمیت لږ شو او دوی یو ځل بیا خپلو هغو لارښوونکو ته پاملرنه وکړه چی د یوه ښه مناظره کونکی او بحث کونکی جوړیدل یی د دنیا او آخرت نیکمرغی بلله، د سنیانو او شیعه گانو دغه مناظری په بغداد کی د علم او عرفان د باران د نزول د دوهم پړاو پیلامه وه.

(۲)

د مناظری دریمه شپه وه، یو بل ته مخامخ پر دوو سٹیژونو څیمی دریدلی وی، په مناظره کی برخه اخستونکی علما پر کرسیو ناست وو، د هغوی په مخ کی په میزونو لوی لوی کتابونه کتار وو، د روښنایی لپاره د دواړو ډلو رضا کارانو مشالونه اوچت نیولی او دریدلی وو، پردی سریره ځای ځای فانوسونه راڅریدلی وو، په منع کی د دریمگری سٹیج ؤ او څلورو خواوته د خلکو بی شانہ گڼه گونه وه.

په تیرو دوو ورځو کی د مناظری اصول او مقررات وټاکل شول، د دواړو لوریو علماو دا سوگند اوچت کړی ؤ چی دوی به له پاروونکی کار څخه ډډه کوی د خلکو دا گومان و چی د دوی دغه لویه به لږ تر لږه تر شپږو میاشتو پوری دوام ولری. او له بزگرانو پرته زیاتره خلک د مناظری تر پایه د موسم د بدلیدو هیله من نه وو، دوی په وار وار دا ازمویلی وو چی که د تالندی یا باران په سبب په مناظره یوه یا دوی ورځی ځنډیدله نو مناظره کونکی به تازه دمه شول او له سره به یی بحث پیل کړ، نن ماښام ته نژدی پر لویدیځ افق تیاری راخوری شوی خو د خلکو دا گومان و چی تالنده نشی راتلای پردی سریره د دریمگری په غوښتنه د مناظری له پیل نه مخکی خلکو دا دعا کړی وه چی نن یی مجلس په خیر خیرت

پای ته ورسیرپی.

صفونه ترل شوی وو، او د دین په مورچلو کی د علم توپونو د گولپو او رول پیل کول چی د توپان یوه تونده څپه راغله، مشالونه مړه شول او د کیرپدپو کتابونه وشلیدل، د خیمو په منځ کی راڅریدلیو فانوسونو په سبب په دواړو سستیجونو اورونه ولگیدل علما بهر ته راووتل خو په گلهودی کی هغه زیات قیمتی کتابونه په اورونو کی پاتی شول.

له څو زورورو څپو وروسته شمال ودرید او آسمان شین شو، پر سستیژونو د لگیدلی اور لمبوله اسمان سره خبری کولی، دهریمگری سستیج له اور نه خوندي و د هغه چتر هم روغ پاتی ؤ، بنی او کین لوری ته د اور د لمبو په زیاتیدونکی رنا کی خلکو ولیدل چی د دریمگری سره نژدی یو سړی د سرتیرو په جامه کی ولاړ دی او په دواړو لاسونو خلك چوپتیا ته رابولی، څوک چی ورنژدی وو هغوی وپیژاند او په لږ شبیه کی د خلکو په منځ کی له یوه سره تر بله د طاهر بن یوسف، طاهر بن یوسف غږونه اوچت شول، خلك له څلورو خواونه د دریمگری د سستیج خواته ورتول شول، د اور د لمبو له لوړیدو سره د هغه چتری ته هم خطره شوه خو څو ځوانانو یی مراندی غوڅی کړی او چتری یی لری یوی خواته وغورځوله:

د دریمگری چی طاهر خبرو ته چمتو ولیدل ویی ویل : زه له خپل سستیج څخه چاته د خبرو کولو اجازه نشم ورکولی، خو عبدالملك زر ور وړاندی شو د هغه په غوږ کی یی وویل : ته چوپ اوسه دا درته غوره ده که نه زما خنجر ډیر تیره دی، دا غونډه به ستا په صدارت وی ته غلی چوپ کینه!

د مناظره کوونکو سترگی په سو ځیدونکو کتابونو نښتی وی، ځکه هغوی له دی نه ناخبره وو چی د دریمگری له سستیج سره نژدی څه پښه ده، او کله چی دوی د طاهر بن یوسف نوم واورید تکان یی وخوړ، هغه خبری پیل کړی وی، د هغه د خبرو دا څو جملی د خلکو د پام وړ اړولو لپاره بس وی:

«پر ژوند پوری ملنډې وهونکو! دغه تالنده او توپان د خدای «ج» یو خبرداری وگنی! تاسو به د بابل او نینوا د تباهی داستانونه اوریدلی وی، خو خدای «ج» دی هغه ورځ نه راوولی چی په راتلونکی کی سیلانیان د دی ښار ماضی کنډوالی وگوری دا وواپی چی یو وخت دلته یو شاندار ښار آباد ؤ چی بغداد نومیده، شل لکه انسانان پکی اوسیدل، مانی یی د پنځو پیړیو د معماری نمونی او یادگارونه وو، خو د بابل او نینوا په څیر دوی هم د عبرتناکی بریادی سره

مخ شول.

او دوی حکه له بریادی سره مخ شول چی دوی به د خپلو اشتباهاتو لپاره د خدای «ج» او رسول د احکامو تاویلونه کول، دوی د قرآن حکیم نه د ژوند درس زده کول پریښودل، قرآن دوی ته د یووالی او نظم حکم کاوه خو د دوی د ژوند لومړنی مقصد د مسلمانانو په منع کی د نفاق او بدبختی پیدا کول وو.

خدای «ج» دوی ته له کفارو سره د جهاد حکم کاوه خو دوی کفار خپل ساتونکی او محافظین گڼل او پخپلو کی سره لاس او گریوان وو، د بربریت یو زورور توپان یی دروازی ورتکولی، خو دوی د راتلونکی بریادی نه سترگې پټې کړی وی او یو پر بل یی د الفاظو غشی اورول کافی بلل.

د بغداد خلکوا

د بغداد خلیفه او ستاسو امیرانو یوازی د څو کاله آرام او اسوده ژوند په خاطر ستاسو او ستاسو د راتلونکی نسل د خپلواکی او ناموس معامله له مغلو سره کړی ده، خو امیران چی دلته شته دی، په خلاصو غوږونو واوری چی د بغداد انجام به له خوارزم نه بیل نه وی، تاسو د اور لمبو ته بلنه ورکړه چی د بغداد درمندونه وسوځوی.

تاسو د اور لمبی خپلو کورونو ته وربللی دی چې یوازی په سوځولو پوهیږی، او په یاد ولری! کله چې هغه سوځول کوی نو د جونگری او مانی تمیز او توپیر نه کوی.

مسلمانانوا ستاسو تاریخ گواه دی چی تر اوسه پوری تاسو د چا توری مات کړی نه یاست، ستاسو توری د هر چا توری غوڅې کړې دی، ستاسو د گوتو په شمار پوځونو ډیرو لویو لویو لښکرو ته ماتې ورکړی دی، ستاسو د کومی ناکامی او ماتې سبب ستاسو کمزوری نه دی، بلکی که تاسو کله ماته خوړلی هغه ستاسو د خپلمنځی اختلاف او ځانځانی نتیجه ده، تاسو که کله له تباهی سره مخ شوی یاست نو هلته ستاسو د ځاینانو لاس دی».

یو تن په لور آواز وویل : ایا د جلال الدین په ماتو کی هم د کوم غدار او ځاین لاس و؟

ظاهر ځواب ورکړ : څوک وایی چی جلال الدین ته مغلو ماته ورکړه؟ هغه د یوه کمره په څیرد مغلو د سیلاب د څپو مقابله کوله، لویو لویو توپانونو هغه ونه خوځولای شو، خو د دی کمره د ماتولو لپاره مغلو ته د اسلامی نړۍ مغمارانو

خپلی تیشی ور وړاندی کړی، دجلال الدین په مایوسولو تاسو خپل یو مرستندوی له لاسه ورکړ، هغه د بغداد پر دروازو پوره کوله، خو پر هغه د شانه گوزار وشو هغه څو کاله د مفلو پام ور گرځولی و چی تاسو د تیاری وخت ترلاسه کړی، د ترکستان، خراسان او ایران د ښارونو بربادی ستاسو د سترگو د غږیدو لپاره کافی وو، خو تاسو د ټولنیز ژوند پرځای انفرادی مرگ غوره کړ، تاسو د هغه سړی پښی هم ووھلی چی ستاسو بار یی هم پخپلو اوږو اخستی و.

د بغداد خلکو!

ستاسو په خوبه او یا ستاسو له خوبنی پرته د بغداد خلیفه تاسو ته ازغی کرلې دی، تاسو له راتلونکی نه د گلونو تمه مه کوی، ایا تاسو دا فکر نه کوی چی بغداد...»

طاهر خپله خبره نه وه بشپړه کړی چی د سیند د بری غاړی نه د غشو باران جوړ شو او په یوه وخت کی دری غشی د طاهر په زغره کی ونښتل، د ستیج شاوخوا څو تنه تپیان شول، اوڅلورو خواوو ته گډوډی پیل شوه، طاهر له خپله ځایه ونه خوځید او په لوړ آوازی ویل:

د بغداد خلکو زما پیغام واوری بیا ولاړ شی!

عبدالملك په بیره طاهر له ستیژ نه راښکته کړ، د غشو یو بل باران راغی او د ستیج په شاوخوا کی څو نور کسان هم تپیان شول، په دی ځنډ کی د طاهر څو سرښندوی مینه وال توری ایستلی د سیند د غاړی په لوری ولاړل او تش لاسی خلك هم په هغوی پسی ورغلل، خو د دوی د ور رسیدو نه دمخه غشی ویشتونکی په کومه خوا تللی و، او د سیند څو کښتی بلی غاړې ته روانې وې، عبدالملك څو تنه رضاکاران د سیند پر غاړه په پوره ودرول او پخپله بیرته طاهر ته ورغی، ویی ویل:

هغوی وتښتیدل، مگر ته تپی یی، راجه دلته پاتی کیدل خطرناک دی.

خو طاهر له خپلی زغړې نه دوه غشی کش کړل ویی ایستل او ویی ویل: دا زخمونه ډیر معمولی دی دا دریم غشی ته وباسه.

: مگر وینی!

: په څو څاڅکو څه لوی نقصان نه کیږی، زر کوه زه یو څو خبری ضروری

بولم.

عبدالملك غشني و ایستلو او ویی ویل: ستا خوبه خو دا هغه مړی نه دی چی د

اسرافیل په شپیلی راپورته شی.

(۳)

طاهر یو گل بیا په ستيژ ودرید، خلك چوپ شول هغه وویل:
د بغداد خلکوا ایا دا فکر نه کوی چی ستاسو د غدارانو له لاسه د خوارزم د
لکونو شهیدانو وینی بی خایه ولاری شی؟ د یتیمانو آهونم او د کونډو اوښکی
بی اغیزی شی؟

په یاد ولری! د بغداد د هغه خلك چی له خوارزمشاه سره یی غداری کړی ده د
اولس هغه مجرمان دی چی خدای «ج» به یی هیڅکله هم ونه بڅینی، د تقدیر
پریکړی ثابتی او نه بدلیدونکی دی، بنایی زما دعاگانی هغه بدل نه کړی خو که
تاسو یوازی ژوندی پاتی کیدل غواړی هم نوزه دا مشوره درکوم چی بغداد
پرېږدی او چیرته ولاری شی، هغه ښار چی دومره غداران او بد ذاته خلك پکی وی د
تقدیر له کسات نه نشی ژغورل کیدای.

زما مشوره بنایی هغو خلکو ته د منلو وړ نه وی چی له مغلو څخه یی د وطن
پلورنی قیمت اخستی دی، خو اولس ته زه دا وایم چی دلته پاتی نه شی، ستاسو
د علماو د فتنو پاللو، امیرانو د خیانت او د خلیفه د بی تدبیری له امله له بغداد
څخه د ځمکی د مخ یو ناسور جوړ شوی او تقدیر چی کله جراحی ته چمتو کیږی
نو تیره او بی رحمه تیغ یی د چټلی وینی سره پاکه وینه هم بهوی.
دا مه گڼی چی ستاسو د خلیفه روحانیت به ستاسو د ساتنی ضمانت وکړی او
مغل چی د خدای «ج» او رسول ﷺ نه منکر دی ځکه خو په تاسو تش په نامه
مسلمانانو هم نشی برلاسی کیدای.

د خدای جل جلاله او رسول صلی الله علیه وسلم ملاتړ یوازی له هغه چا سره
وی چی احکام یی منی.

مغل کافر دی خو هغوی د مسلمانی دعوه نه کوی، تاسو د مسلمانی دعوه
کوی خو په عملی ډول د خدای جل جلاله او رسول ﷺ له احکامو نه انکار کوی.
مغل د باطل نظام د برلاسی لپاره سرېښندنه کوی اسلام تاسو جهاد ته وړولی،
اسلام را ښیی چی تاسو د ټولی نړۍ څخه د فتنو د ورکولو لپاره پیدا شوی
یاست، خو د خدای «ج» ددی ښکاره احکامو سره سره تاسو ځان نه خوځوی.
په یاد ولری! داسی بی همته او بی غیرته قوم د خدای «ج» د رحمت حقدار نه

شی کیدای، تاسو د خپلو پلرونو د امانت بار نشی اوچتولی، تاسو دا گومان مه کوی چی تاسو له منځه ولاړی نو اسلام به ناپود شی، نه، خدای «ج» به د خپل دین د لوړولو لپاره بل اولس غوره کړی، د خدای «ج» دین تاسو ته اړ نه دی، تاسو ورته اریاست.

تقدیر ته دا اسانه ده چی له تاسو نه وروسته له همدغو مغلو نه چی د اسلام ډیر بد غلیمان دی د دین د ساتنی او دفاع کار واخلي، اسلام داسی زړه ته ضرورت لری چی له خدایه پرته پکی د بل چا ویره نه وی، د داسی غاړی ضرورت دی چی له خدایه پرته بل چاته په تیتیدو روپدی نه وی، د داسی توری ضرورت دی چی کپیدل یی نه وی زده، اسلام داسی سر تیری ته اړتیا لری چی د بری او ماتنی نه بی پروا جنگیدلی شی، د اسلام نیک زری، نیک خوږه او نیک ذاته انسانانو ته ضرورت دی چی له خپلو سره غداری نه کوی، داسی علماؤ ته ضرورت نه لری چی د کافرو په ملاتړ فتوی ورکوی، د داسی علماؤ ضرورت دی چی د غشو په باران او د تورو په سیوری کی کلمه زمزمه کوی. د خدای «ج» دین د مرمر ډبرو په محلونو کی اوسیدونکو او د ورینمینو چینو او جامو اغوستونکو امیرانو ته ضرورت نه لری، هغو صبرکونکو او احسان منونکو سپاهیانو ته یی اړتیا ده چی په خیتو بانندی ډبری تری او جنگیدلی شی.

د بغداد خلکوا ستاسو لپاره دوی لاری دی، یوه دا چی په تیرو گناهونو تویه ویاسی او د راتلونکی لپاره فکر وکړی، د راتلونکی مصیبت د مقابلی لپاره سره یو شی، خو دا کار تر هغو پوری نشی کولی تر څو د بغداد کوڅی او واتونه د خاینانو او نفاق اچوونکو څخه صفا نه کړی، ستاسو لپاره دوهمه لاره دا ده چی دغه بنار پریردی او چیرته لری ولاړ شی، پردی بنار د خدای «ج» قهر نازلیدونکی دی، زه وینم چی د دجلی د سیند اوبه ستاسو په وینو سری کیدونکی دی او مغل ستاسو له کوپریو نه د فتحی د څلیو جوړوونکی دی. دا بنار د وحشت او ستم د هغه دوران لیدونکی دی چی تر اوسه پوری چا نه دی لیدلی، بنایی د بغداد د ویرانی او تباهی په وړاندی د بابل او نینوا د برپادی داستانونه هم پیکه شی.

ددی وینا له پای ته رسولو وروسته زه په بغداد کی خپل وروستی فرض هم ترسره کوم، له دی وروسته به تاسو ماونه وینی، او دا د دی لپاره نه چی زه له خطر نه تینتم، بلکی د دی په خاطر چی زه د ځان وژونکو له ملگری نه له هغه چا

سره ملگری غوره بولم چی ژوندی پاتی کیدل غواړی، زه ددی لپاره خم چی تاسو می ضرورت احساس نه کړ، خو که ماته دا معلومه شوه چی له تاسو سره د ژوندی پاتی کیدو هیله راپیدا کیږی او تاسو بغداد له غدارانو نه پاکولو ته چمتو یاست او د مغلو په ملاتړ تر ژوند نه مرگ غوره بولی نو د عزت په مرگ کی زه ستاسو ملاتړ کولی شم، د ذلت په ژوند کی ملگری کولو ته درسره تیار نه یم.

«د خدای «ج» پامان»

مناظره کوونکو دادمه ساه واخستله او طاهر له ستيج نه راکوز شو له عبدالملك او نورو څو ځوانانو سره په تيارو کی ورك شو.

عبدالملك يوه ورځ د مخه خپل اولادونه له بغداد نه ليرولی وو، پنځلس، شل تنه ځوانان له ښار نه بهر دوی ته انتظار وو، د غونډی له ځایه چی ووتل عبدالملك وویل: که تاته د تپونو په سبب سفر گران وی نو تر اوسه ځینی داسی دغلی کیدو ځایونه شته چی حکومتی سرتیرو ته نه دی معلوم.

طاهر ځواب ورکړ: نه! په زغره دې غشو چندان اغیزه نه ده کړی، معمولی زخمونه دی، زه پری خبریږم هم نه، خو له تلو نه دمخه زه په بغداد کی یوه بله ذمه واری هم پوره کول غواړم، او ښایی د دی هدف لپاره زما د څو تنو ځوانانو ملاتړ ته ضرورت شی.

: د څه لپاره؟

: د مهلب بن داود سره څو خبری!

: مگر اوس د صدر اعظم مانی ته ننوتل آسان نه دی.

: ماته یوه آسانه لاره معلومه ده.

: د څو تنو ضرورت دی؟

: تر لس تنو پوری.

: نو راځه! مگر چیرته چی ته د لسو تنو اړتیا احساسوی زه هلته پنځلس تنه

ضروری بولم.

: ډیر ښه پنځلس سهی دی، مگر په دی کار کی تر زیاتو خلکو زیات پام ته

ضرورت دی.

پای

صدر اعظم مهلب بن داود د خپلې مانې په یوه پراخه کوټه که ناست ؤ چی د سیند د غاړې لوری ته وه، د ښار ناظم، د جیل څارن او د بغدا د پوځونو سالار قشموړ په مجلس کی ورسره شریک وو، د شرابو پیالی گرځیدلی او د بغداد په تازه حالاتو تبصری کیدلی.

مهلب وویل : زما په گومان خو هغه بیا وژغورل شو، په هغه ورځ چی هغه قوی زهرو هیڅ پری ونه کړل نو معمولی زخم به یی څه وکړی؟
د ښار ناظم ځواب ورکړ : نه ماته کوتوال په دی اړه تسلی راکړه او راغلی یم، په دومره فاصله کی لږ تر لږه څلور غشی چی لگیدلی وی نو ژوندی نشی پاتی کیدای او د هغی ورځی د زهرو په باب زما رایه دا ده چی له ده سره به د زهرو تریاق وو.

: مگر هغه ډیر باتد بیره دی، کیدای شی زغره یی اغوستی وی او راغلی وی.
کوتوال هغه د لویدو په حال کی لیدلی او تری راغلی.
: زما هدایت دا ؤ چی زر تر زره په کښتیو کې بلې غاړې ته ځانونه ورسوی او د نتیجې انتظار مه کوی.

مهلب وویل : هغه بیا له امن نه په ډک ښار کی اور بل کړی دی، زه به یو ځل بیا مغلو ته ډاډ ورکوم او زما په گومان به د دوی بیا غوښتنه دا وی چی څوک د دوی پر خلاف بلوا وی جوړوی دوی ته یی وسپاری.

د جیل څارن وویل : له دی پرته موږ ته بله لاره نشته، طاهر که فرصت ترلاسه کړ نو موږ ته به گوزار راکړی.

د ښار ناظم وویل : مگر زموږ لخوا د زرتزره اقدام پر خلاف به اولس راوپاریږی. او د اولس جوش او احساسات چی وگوری نو خلیفه به هم د سمدستی اقدام کولو اجازه را نه کړی، نن په وینا کی ده اعلان وکړ چی له بغداده درومی،

که هغه رېښتيا هم ولاړ نو خبره به پخپله سره شی. او که هغه دلته د پاتې کېدو هڅه وکړه نو د علماو يوه لويه ډله موږ د هغه پر خلاف تياره کړې ده چې د هغوی پيروان به دوی ته د فعاليت اجازه نه ورکوي.

نن د هغه خبرې له اټکل نه لری وی، که نه موږ به په غونډه کې د گډوډی جوړولو لپاره خلك ور استولی وو، د راتلونکې لپاره به زه دا بندوست وکړم چې د هغه د رتلو لپاره په هره څلور لاری او جومات کې علما موجود وی.

تر سبا پوری به لږ تر لږه د یو نیم سل علماؤ لخوا دا فتوی صادره شی چې هغه غواړی خلك بغاوت وکړی.

ناڅاپه طاهر ایستلی توره دننه ورننوت او ویی ویل : تاته به د غلطی فتوی د صادرولو اړتیا پاتې نشی، د مهلب له لاسه د شرابو جام ولويد او ښکته پری راغله، قشمر زړ راپورته شو د توری موتی ته یی لاس ور اوږد کړ خو طاهر د برېښنا په څیر د خپلی توری څوکه د هغه په سینه ورکښوده او ویی ویل : کښینه! قشمر له غوسې نه شونډې وچپچلې او کښیناست.

مهلب راسنبال شو ویی ویل : ته دلته په څه نیت راغلی یی؟

طاهر ځواب ورکړ : ته له ډیری مودی په ما پسې سرگردانه وی، او ما له بغداده د تلو نه مخکی له تا سره څو خبری غوښتی.

: مگر تاته معلومه نه ده چې زما د غږ په اوریدو به دلته پنځوس تنه پهره داران راتول شی.

طاهر په ډاډ ځواب ورکړ : پنځوس نه پنځه څلوېښت! پنځو تنو د سیند په غاړه ارگمی ایستل، هغوی زموږ په ولکه کی دی، که تا نورو ته غږ وکړ نو دا به ستا وروستی غږ وی.

له عبدالملك سزه پنځه تنه نور ځوانان هم توره ایستلی کوتی ته ورننوتل.

طاهر وویل : دننه ډیرو خلکو ته ضرورت نشته، بهر ته پام کوی.

د عبدالملك په اشاره دوه تنه ځوانان بیرته بهر ته ووتل، او پاتې دری نور د ښار د ناظم، د جیل څارن او قشمر په سر ودریدل.

طاهر وویل : جگ شی!

: مهلب چې له ویری لرزیده: ته څه غواړی؟

طاهر ځواب ورکړ : ما درته وویل چې څو خبری درسره لرم.

: ستا هری غوښتنی منلو ته چمتو یم، ووايه څه غواړی؟!

: یوازی دا چی تول له موږ سره ولاړ شی.

: چیرته ؟

: چیرته مو چی بیایو.

: که له تلو انکار وکړو نو!

: بیا به له مجبوری نه له توری کار واخلم، ته یی په تیغ لاس ووهه!

طاهر دا وویل او د توری څوکه یی د هغه په سینه ورچوخ کړه.

: نه، نه د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه، زه وعده کوم چی بغداد به

پرېږدم او چیرته به ولاړ شم.

: زما ستا پر وعدو باور نشته، ځکه خو زه تا له ځانه سره بیایم.

: چیرته؟

: له بغداده لری داسی ځای ته چی ته بیا بیرته دلته تری رانشی.

: ته دا وعده وکړه چی ما به نه وژنی!

طاهر وویل : که زه وعده وکړم نو ستا به باور شی؟

: زه پوهیږم چی ته په دروغو وعده نشی کولی.

عبدالملك وویل : د بغداد د مناظرو په ډیر اوږدو اوس په بحث روږدی شوی

دی، زه د ده په چاره پوهیږم.

عبدالملك طاهر یوی خواته کړ، د مهلب په ورمیږ یی توره ورکیښوده او ویی

ویل : جگړی که...!

مهلب په بنده بنده لهجه وویل : د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه زه ځم.

: ورو غږیږه! عبدالملك پتکه پری وکړه.

قشمر بیا توری ته د لاس ور اوږدولو هڅه وکړه خو طاهر گړندی ور وړاندی

شو د هغه په گیده یی توره کیښوده او ملگری یی له هغه نه توره واخسته.

قشمر وویل : توریالی داسی نه کوی چی یو څوک بی وسلی کړی او بیا پری

حمله کوی.

طاهر وویل : ته ډاډه اوسه تاته به د توری چلولو د کمال بنودلو فرصت هم

برابر شی.

: که ته دا وعده کوی نو زه چمتو یم چی ډرسره ولاړ شم.

: زه وعده کوم او زه دا ژمنه هم کوم چی ستا د توری په مقابله کی به زموږ له

لوری یوازی یوه توره وی.

قشمور وویل : درخی!

طاهر د بنار ناظم او د جیل څارونکی ته وکتل ویی ویل: جگ شی تاسو ته هم ضرورت دی.

(۲)

مهلېب او د هغه ملگرو په خپلو پښتنيو د تورو تیري څوکی احساس کړی او له کوتی نه راووتل، د طاهر نورو اته، لسو تنو هغوی راگیر کړل، د سیند پر غاړه دوی کښتی ولاری وی، د طاهر ملگرو د مهلب د چکر د ټولو کښتیو پری شلولی او په سیند کی یی لاهو کړی وی، هغه پنځه تنه پهره داران هم چی دوی په نیم خوبی حالت کی نیولی وو لاسونه او پښی یی په پریو ترلی پراته وو.

طاهر مهلب ته په کښتی کی د سپریدو اشاره وکړه، او هغه دده تر اشاره زیات د عبدالملک د توری په څوکه مجبور شو چی په کښتی کی سپور شی.

قشمور، د جیل څارونکی او د بنار ناظم هم ورپسی په کښتی کی سپاره شول. د طاهر اته تنه ملگری په یوه ځانگری کښتی کی او نور اوه تنه په پریو ترل شویو کسانو سره یوځای په دوهمه کښتی کی سپاره شول.

لږ ځنډ وروسته کښتی د سیند په منع کی د څپو له بهیر سره وخوځیدی.

مهلېب څو ځلی په ډیره عاجزی پوښتنه وکړه : تاسو موږ چیرته بیایی!

عبدالملک هر ځل دا ځواب ورکاوه : چورقه مه وه ستا منزل ډیر لنډ دی.

د آبادو غاړو نه نږدی اته میله لری طاهر په کښتی کی له پرتو ډبرونه یوه راپورته کړه مهلب او ملگرو ته یی وروښودله ویی ویل : تاسو پوهیږی چی دغه ډبری د څه لپاره په کارپوی؟

مهلب په ژراشو ویی ویل : نه، نه دا ظلم دی د خدای «ج» په خاطر په ما ورحمیږی!

طاهر قشمور ته وکتل : څنگه جنابه ته ووايه! ایا دا پوښتنه ظلم دی چی د سیند پر غاړه پرتی ډبری د څه لپاره په کارپوی؟
زه په دی مطلب ونه پوهیدم.

عبدالملک وویل : دی ساده سری دی، دغسی پوښتنی مه تری کوه.

قشمور له غوسی نه ولرزیده ویی ویل : تا له ما سره د توریالیو په څیر د مقابلی وعده کړی وه؟

طاهر وویل : زما په زره کی له غیرتیانو سره عزت شته زه خپل ملگری ته نصیحت کوم چی له تا سره گستاخی نه کوی، همدغسی له تانه هیله لرم چی د بی غیرتو مرسته به نه کوی، زه له تانه څو پوښتنی کوم، نه بلکی تا قاضی کوم او خپله دعوه درته وړاندی کوم.

قشمور وویل : مگر زه یوازی سرتیری یم.

: زما دعوه ډیره جنجالی نه ده، یو محل یوه سپری زما پر ملا ډېره تړلی وه او سیند ته یی غورځولی وم، که هغه سپری په لاس راشی زه څه سزا ورکړم؟

قشمور : که دی وموند نو همدغسی سلوک ورسره کولی شی!

طاهر : زماله یوه زړور سرتیری نه د همدغه ځواب تمه وه، د جیل د څارن تر ملا ډېره وتړی!

دطاهر دری ملگرو هغه په زور پرمخی ځملاوه، هغه چی د څه مزاحمت هڅه وکړه عبدالملک د توری څوکه پر ورمیږ ورکیښوده ویی ویل : خبردار! که لږ وڅوڅیدی حلالوم دی.

کله چی د هغه تر ملا ډېره تړل کیدله نو مهلب جگ شو او په سیند کی یی د توپ وهلو هڅه وکړه خو طاهر په کین لاس د هغه په بنی تندی د سوک وار وکړ او په کښتی کی یی راوغورځاوه، د ښار ناظم هم د جگیدو هڅه وکړه خو د طاهر یوه ملگری له شانته د هغه په غاږه کی پری ورواچاوه او په کښتی کی یی راوغورځاوه.

لږ ځنډ وروسته د ښار د ناظم او مهلب پر ملا هم ډېری وتړل شوی.

مهلب د عبدالملک د گواښونو پرواونه کړه، په چیغو یی وویل : زما ډېره له دوی دواړونه درنه ده، دوی له مانه ښه لامبوزن دی، د خدای «ج» په خاطر ما پرېږدی. زه تاسو ته یو لك اشرفی درکولو ته چمتو یم.

طاهر وویل : نه، نه، نژدی د نیمی اسلامی نړی د تباهی لپاره دا بدله ډیره لږ

ده.

: زه دوه لکه درکوم پری می ږدی.

طاهر : مگر پردی خو د خوارزم یو ویجاړ شوی ښار هم بیرته نشو آبادولی.

: زه پنځه لکه اشرفی درکوم، تر دی زیاتی له ماسره نشته.

: مگر ستا پلار ډیر غریب سپری و، تا دا دومره دولت له کومه کړ؟ زما په

گومان ته د ځان ژغورلو لپاره دروغ وایی!

: نه په خدای «ج» سوگند دروغ نه وایم، زما سره پنځه لکه اشرفی او د همدومره بیسی جواهرات هم دی، ما پرېږدی زه د دی ټولو ورکولو ته چمتو یم.

: د دی مطلب دا دی چی تا د بغداد له خلکو نه رشوت اخستی دی؟

: نه، په خدای «ج» سوگند ما رشوت نه دی اخستی.

: نو دا مال دی له کومه کړی؟

: ماله مغلو نه اخستی دی.

: تر کومه چی ماته معلومه ده مغلو یوازی یوه سپری ته زیات مال ورکړی ؤ، او هغه، هغه څوک ؤ چی چنگیز خان ته یی پر خوارزم د حملې په صورت کی د خلیفه د بی طرفی ضمانت ورکړی ؤ چی وحید الدین یی بندی او بیای یی په زهرو وواژه، چی صدر اعظم یی وواژه او خلیفه مستنصر ته د مغلو د دوستی له پېنځم سره راغلي ؤ.

مهلب وویل: زه خپلې ټولې غلطۍ منم او اعتراف پرې کوم خو د خدای «ج» په خاطر ما وبخښی زما په مرگ تاسو ته هیڅ گټه نه رسیږی.

ظاهر ځواب ورکړ: زه پوهیږم چی ستا پر مرگ سربیره چی پر بغداد کومه تباهی راتلونکی ده، هغه به راځی، په بغداد کی د منافقانو او خاینانو شمیر ستا د سر له ویستو هم زیات دی، خو د بغداد د تباهی د سببونو له برابرولو وروسته به د مغلو نه د انعام اخستونکی ته نه بل څوک وی، تا مغلو ته د بغداد دروازی خلاص کړی، خو د دوی د تورو په سیوری کی به پر مسلمانانو حکومت کونکی غدار ستا له کورنی څخه نه له کومی بلی کورنی څخه وی.

د بنار ناظم وویل: تا ته د زهرو په درکولو او په سیند کی ډوبولو په دسیسه کی زما هیڅ لاس نشته.

ظاهر وویل: نو تاته څنگه معلومه شوه چی له ماسره داسی پېښه شوی وه؟

: ماته د جیل څارن وویل.

د جیل څارن وویل: بی غیرته کیږه مه په دی دنیا به له ما پرته ستا زړه څه وړ ولگیږی؟

ظاهر وویل: اوس ته دا پرېکړه وکړه چی پخپله به په سیند کی ځان ورغورکول خوښوی یا موږ تاسو ترلاس او پښوونیسو او سیند ته مو وغورځوو؟

د جیل څارن وویل: که له موږ سره احسان کوی نو داسی به ښه وی چی موږ یو ځای سیند ته واچوی.

طاهر وویل : ماته منظوره ده، زه په وروستیو شیبو کی له تاسو سره څه زیاتی کول نه غواړم، او دا دېری له هغو دېرو نه په وزن کی زیاتی نه دی چی ما یی بوج واخست او له سینده پوری وتم.

د بنار ناظم وویل : مگر زموږ لامبو نه ده زده.

: نو په دی صورت کی به موږ په زور تاسو سیند ته ور غورځووا عبدالملکه لومړی د مهلب نوبت دی.

د جیل څارن خپلو ملگرو ته وویل : که یو یو په اوبو کی وروغورځول شوو نو ستاسو دویدل حتمی دی.

که یوځای ور پریوتو نو زه ستاسو سره د ملاتړ ژمنه کوم، دا دېره دېره معمولی ده، زه تر دی له دروند بوج سره له سینده پوری وتلی شم.

طاهر او د هغه ملگری د جیل د څارن پردی ایشار حیران شول، ځکه چی په بدنی لحاظ هغه له خپلو ملگرونه کمزوری او ډنگر ؤ.

بیا هم هغوی ډاډه وو چی له دومره بوج سره هیڅوک هم څنډې ته نشوای رسیدلای.

د جیل څارن وویل : تاسو موږ ته د یو ځای کوزیدو اجازه راکوی؟

طاهر : زموږ پردی هیڅ غرض نشته.

د جیل څارن جگ شو د کښتی پر څنډه ودرید او ویی ویل : زه ځم که ستاسو زما مرستی ته اړتیا وی راپسی راځی که نه نو زه به په تاسو پسی شاته راونه گورم.

ناظم او مهلب هم چټک پورته شول د هغه ترڅنگ ودریدل د جیل څارن لاسونه وغځول ویی ویل : خپل ورمیرونه زما بغل ته راکړی زه به تاسو له گردابه راوباسم وروسته بیا ستاسو د خپل قسمت خبره ده.

دویدونکی د یوی خځلی تکیه هم غنیمت گڼی مهلب او ناظم هم خپل تقدیر د جیل څارن ته وسپاره، عبدالملکه د طاهر په غوږ کی وویل : د ده بلکل لامبو نه ده زده، زه دی له هغه وخته را په دی خوا پیژنم چی په پوځ کی ؤ.

طاهر وویل : ماته معلومه ده، یو لامبوزن دومره احمق نشی کیدای.

دری واړه تر لږ ځنډه د کښتی پر څنډه زړه نازړه ولاړ وو، بالاخره د طاهر ملگرو په تورو هغوی مجبور کړل چی په سیند کی ځانونه وروغورځوی.

: ناظم او مهلب دواړو په گډه چیغی کړی: موږ پریوده، غداره ستا لامبو نه ده

زده، موږ هم درسره دوی، خاینه، فریبکاره، دروغجنه، مکاره موږ خوشی کړه
خو د جیل څارن هغوی کلک نیولی وو او ویل یی : موږ... په ژوند او مرگ... له
یو بل سره... د ملگری... ژمنی کړی وی...
او بیا هغوی څو ځلی د دویدو او رابنکاریدو نه وروسته په اوبو کی ورک
شول.

په دی موده کی د قشمر پر سر دوه توره ایستلی ځوانان ولاړ وو قشمر چی
طاهر او عبدالملک ولیدل چی ده ته یی پام ور واوښت ویی ویل :
تاسو ماته د یوه سرتیری په مرگ د مړینی وعده راکړی وه، اوس مو اراده څه
ده؟

طاهر ځواب ورکړ : موږ به ستا هیله پوره کړو.
تا دا وعده هم کړی وه چی زما مقابله به یوازی له یوه سړی سره وی.
: موږ پر خپله وعده ولاړ یو.

(۳)

د نیمی شپې سپوږمی راپورته شو، دواړه کښتی پر څنډو ولگیدی، طاهر خپلو
دوو ملگرو ته په بله کښتی کی پر پنځو تنو اسیرانو د پهری لپاره امر وکړ او د
ده نور ملگری د ده د لارښونی سره سم له کښتی نه بښکته شول، د اوبو او څنډی
ترمنځ په یوه وړوکی تاپو ودریدل، تر دی وروسته قشمر عبدالملک او طاهر د
تورو په سیوری کی د کښتی نه رابنکته کړ او چی کله د دوی ملگری تر قشمر
راچاپیر شول نو طاهر قشمر ته د توری ورکولو حکم وکړ.
عبدالملک د طاهر په غوږ کی وویل : پر غشیو د تپی کیدو نه وروسته ستا ډیره
وینه وبهیده، ځکه خو دی مقابلی ته ماته اجازه راکړه.

طاهر ځواب ورکړ : د صفی د شهادت نه وروسته ما یوه ژمنه کړی وه، زه هغه
پوره کول غواړم، ته زما په باب چورت مه وهه زه بالکل روغ یم.
عبدالملک ډیر تینگار وکړ او چی کله د دوی بحث زور واخست او غږونه یی
اوچت شول او په لوړ غږ یی د یو بل د قانع کولو هڅه کوله قشمر وویل:
زما د مقابلی لپاره باید داسی سړی مخی ته راغلی وای چی زما سیال وای، له
بده بخته په تاسو کی یو هم زما سره په مرتبه کی برابر نه یاست، بیا هم زه طاهر
غوره بولم.

طاهر عبدالملك یوی خواته دیکه کر توره یی له تیگی راووستله او ویی ویل :

تیارېږه!

قشمور توره و خوځوله او په ډاډ یی ځواب ورکړ:

زه تیار یم.

د شپې به تیاره کی د تورو شرنګهار پورته شو، له لم ځنډ توندو حملو وروسته قشمور مات شو او شاته ولاړ.

طاهر وویل په اوبو کی د ورکوزیدو په اراده شاته د تلو هڅه مه کوه، ما تاته د توریالیو په څیر د مقابلی وعده درکړی وه د تېنټیدو د فرصت وعده می نه وه کړی.

قشمور ویل : نو ستا په خیال زما لپاره له مرګه پرته بله سزا نشته!

طاهر وویل : اوس دی پر خپل مرګ باور راغی؟

: هوکی زه داسی احساسوم چی ستا د تپونو په اړه زما اتهکل غلط ؤ، ما

اشتباه وکړه چی د عبدالملك پرځای می ته مقابلی ته غوره کړی.

ته د دی غلطی جبران کولی شی.

: څه ډول؟

: وسله وغورځوه.

هغه چی طاهر لږ بی پروا او غافل ولید ناڅاپه یی تپو کړ او پر طاهر یی پرلپسی گوزارونه وکړل، یو ځل خو یی توره په یوه شن د طاهر د ککری سره نژدی تیره شوه، طاهر تېټ شو ځان یی وساته او بیا یی ناڅاپه پر هغه نیغ وار وکړ، قشمور تاو راتاو شو او په ځمکه راږیوت، توره د هغه تر خپته بوته ختلی وه.

طاهر ورټیټ شو د هغه په لمن یی توره پاکه کړه عبدالملك ته یی وکتل او ویی

ویل : که ده توبه کړی وای نو خامخا به می پرېښی ؤ، خو ده غوښتل ما په خبرو

راولی او فکر یی کاوه چی زه به یی پروا شوی یم.

عبدالملك وویل : راځه چی نوره ناوخته کیږی، زما په خیال خو دواړه کښتی

باید سیند ته ورتیل وهو، بندیان به هم پکی پرېږدو تر سهاره به دا کښتی ډیری

لری تللی وی او تر څو څوک بندیان را وباسی او د دوی کیسه اوری موږ به ډیر

لری تللی وو.

طاهر وپوښتل : زموږ آسونه له دی ځایه څومره لری دی؟

عبدالملك ځواب ورکړ : نژدی نیم میل لری به وی.

(۴)

د عبدالملك د هداياتو سره سم له بغداده د هغه څو دوستان يوه ورځ وړاندې دى سراى ته را رسيدلى وو چې ده پكې د خوارزم شاه يو نيم سل تنه سر تيرى تم كړى وو، د عبدالملك ميرمن او دوه بچيان چې يو اته كلن هلك او بله يې پنځه كلنه لور وه دى سراى ته را رسيدلى وو.

درېمه ورځ ماينام مهال عبدالملك او طاهر هم له شلو تنو سره ورسيدل او څلورمه ورځ سهار وختى قافله د هندوستان په لور وخوځيده.

څو ورځې وروسته چې كله دوى له وړوكو وړوكو غونډيو نه تيريدل طاهر په يوه لوړه غونډۍ ودرېد او د شمال لور و غرونو ته يې وكتل، هغه په تصور كې د يوه خوږ په غاړه د ډېرو هغه ځلى لیده چې صفيه تری لاندې په ابدى خوب ویده وه، عبدالملك لږ ځنډ اس ودراره او د هغه انتظار يې كاوه او بالاخره يې ورته وويل:

طاهره په څه چورتونو كې ډوب يې؟!

طاهر تكان وخور هغه ته يې وكتل، په سترگو كې يې اوښكى ځليدلى.

عبدالملك په غمجنه لهجه وويل: راځه قافله لری ولاړه.

طاهر اس ته پونده وركړه ويې ويل: عبدالملكه زه په دې فكرونو كې يم چې د بغداد په باب زموږ دومره مايوسى خو به اشتباه نه وي؟

عبدالملك ځواب وركړ: نه! زما په گومان موږ دا لويه غلطى وكړه چې د بغداد له خلكو نه مو لويه توقع درلوده.

: آيا دا امکان لری چې هغه ښار چې صفيه غونډى نجونى پكې زېږيدلى د تل لپاره ورك شى؟

: په كوم ښار كې چې د مهلب غونډى په زرگونو انسانان وي، هغه له تباهي نه هيڅوك نشى ساتلى، صفيى خو د داسې ښار په خاوره كې ښخيدل هم ونه منل چې د خداى «ج» قهر پرى راتلونكى دى.

: عبدالملكه! موږ خو به له خپل مسئوليت څخه تېتو نه؟

: نه، موږ هلته روان يو چې خپل فرض مو ورغواړى، زما باور دى چې په هندوستان كې پاتې شو موږ به د قوم سهى خدمت وكړاى شو، سلطان التمش زموږ تورو ته اړتيا لری، په بغداد كې موږ خپل فرض پوره كړى دى، كومو خلكو چې د ځان وژنى اراده كړى وي هغه هيڅوك نشى ژغورلى، كله چې يو داسې

اولس چی په توپان کی بی د دویدو اراده کری وه د نوح علیه السلام غوندي د لور مقام خاوند پیغمبرونه ژغورلای شو نو موږ څوک یو؟
 موږ د بغداد خلکو ته د دوی په لار کی خطرناکی کندي ور وښودلی، خو هغوی په پتو سترگو په تگ تینگار کوی نو په دی کی نور زموږ څه قصور دی؟
 د خوارزم ښارونه د دوی تر سترگو لاندی یو یو تباہ شو، خو د تقدیر له لوری په وار وار د دوی پر گواښلو برسیره هغوی عبرت وا نه خست.
 د بغداد خلک د ذلت هغه وروستی تل ته کوز شوی دی چی له هغه ځایه بی بیرته راپورته کول د کوم انسان د وس خبره نه ده، د کوم کلی چی په هرو پنځو تنو کی یو غدار وی هغه له تباہی نه څوک ژغورلی شی؟
 د یوه اولس د تباہی لپاره د مهلب په څیر یو سړی بس دی، په بغداد کی خو په زرگونو مهلبان شته.

طاهر وویل: د بغداد د تباہی نخښی به د مستعصم پر تخت کیناستلو سره رابری شی، ما اوریدلی دی چی د هغه له شرابو او د ښځو له نڅا او سرود پرته هیڅ نور زړه نه غواری، زما په نظر خو د بغداد د تباہی لپاره همدا کافی ده چی په داسی سړی د خلیفه نوم پوری شی.
 هغه چی کوم څوک وزیر وټاکي خامخا به تر مهلب زیات چالاک وی.

(۵)

طاهر او عبدالملک د التمش د پوځ غوره جنرالان بلل کیدل، د جلال الدین خوارزم شاه په اړه چاته معلومات نه و چی چیرته دی، مغلو په هغه پسې آذربایجان، ارمنیا، او قفقاز لویشت په لویشت ولټول هغوی څو ځلی د هغه د مرگ اعلان وکړ خو نړیوالو دا نه منله.

وخت تیریده، طاهر د عزت او شهرت وروستی پوری ته رسیدلی و، په نړی کی هیڅ داسی نعمت نه و چی ده نه و ترلاسه کړی، د ثریا مینی د ده د کور د ماحول جنت نظیره کولو لپاره بس و.

په بودا توب کی د ده دری زامنو په توره چلولو کی نومونه ایستلی وو، د ثریا ورور اسماعیل په سوداگری کی نوم گټلی و، د عبدالملک کور د طاهر د کور ترڅنگ و او د هغه بچیان هم په لوړو منصبونو ټاکل شوی وو، مبارک او د طاهر نورو ملگرو هم ښه اسوده ژوند درلود.

په دېلی کی په زرگونو افراد داسی وو چی د ظاهر په ژوند یی رشک کاوه، خو ظاهر تل یوی اندیښنی خوراوه، او هغه د بغداد یادو، د ماضی گردونو د هغه له سترگو بغداد پټ نه کړای شو.

په دېلی کی یی پنخلس کاله په پوځ او حکومت کی له تیرولو وروسته پاتی ژوند د اصلاح او تبلیغ لپاره وقف کړ او عبدالملک په هر ډگر له هغه سره د ملاتړ اراده کړی وه، د هندوستان نا مسلمانو خلکو ته د دین له تبلیغ وروسته به دوی یو ډول روحی آرامی احساسوله، خو چی کله به په کوم مجلس او یا غونډه کی د خبرو په وخت کی ظاهر ته بغداد وریاد شو نو ده به زر خبری پای ته ورسولی او یوی گوبنی ته به ځانگړی شو او په فکرونو کی به ډوب شو.

هغه به په وار وار په خپل زړه کی ویل : کاشکی ما دا ښار له تباهی نه ژغورلی شوی!

هغه به ځان گواښه، عبدالملک به راغی تسلی به یی ورکوله او ویل به یی : طاهره! ستا په سبب په هندوستان کی څو زره تنو کلمه ویلی ده او تر اوسه په ملیونونو انسانانو ته د خدای «ج» د پیغام رسولو اړتیا ده، اوسن د بغداد په اړه فکر کول هیڅ گټه نه لری، د بغداد ځمکه شاره وه، ځکه خو هلته د نیکی تخه رازرغون نکړای شو.

د هندوستان ځمکه حاصل ورکونکی ده، دلته موږ ته د خپل زحمت ثمر لاس ته راځی.

طاهر به وویل : ته سهی وایی او بیا به جگ شو او خپل کار ته به روان شو.

(۶)

اته ویشته کاله تیر شول، په دی اته ویشته کلونو کی زمانی ډیر اړخونه بدل کړل، په ایران کی د چنگیز خان لمسی هلاکو خان واکمن ؤ او په بغداد کی د مستعصم د خلافت دریم کال ؤ.

مغلو پر بغداد د حملو تیاری کاوه، د خلیفه وزیر ابن علقمی له مغلو سره جوړ جاری کړی ؤ خلیفه ته یی مشوره ورکړه چی د علم او روحانیت په دی مرکز کی د دری لکه سرتیرو څه اړتیا ده، دا پر خزانه یو بی ضرورته بار دی، ځکه خو په بغداد کی له څو زره سرتیرو پرته نورو سرتیرو ته د تل لپاره رخصت ورکړای شو، د نوری ته د قوم لویانو او د دین د علماؤ دا حالت ؤ چی د هغوی منناظرو پای ؤ

او د شيعه او سنی بحث نور د بشپړې خپلمنځي جگړې حالت غوره کړی و. د ښار په اميرانو کې د حکومت د تنخواه خوړو پرځای له مغلو سره د خپل ضمير او د اولس د عزت د بېبې ترلاسه کوونکو شمير څو چنده زیات و. د خليفه په لاس کې د شرابو جام و او د هغه د تخت په مخکې ښخو نڅا کوله، چې يو قاصد راغی خبر يې راور چې هلاکو خان بغداد ته را نژدی شوی دی، د خليفه له لاسه د شرابو پيالو ولويده او د هغه پر سپينه چپنه يې څاڅکي ولويدل، هلاکو خان د تالندی او برېښنا په څير رانازل شو او بغداد هغه تباهی وليدی چې د بابل او نینوا وړانې يې په مخکې هيغ وی. له شلو لکو انسانانو څخه يوازی څلور لکه تنه پدی وتوانيدل چې وتښتی، د دجلې اوبه د وینو له زوره سرې شوی د کتابتونونو، کورونو او مدرسو د اور لمبو له اسمان سره خبری کولی.

د ښار هغه تجربه کار مناظره کوونکی چې له کلونو يې يو پر بل د کفر فتواوی ورکولی، هغه اميران او علماء چې د کلونو کلونو خیانت انعام يې ترلاسه کول غوښتل او هغه خليفه چې پر تخت کیناست او د خدای «ج» پر دین يې ملنډې وهلی، له لویو لویو او گرانبيه سوغاتونو سره د هلاکو خان خدمت ته حاضر شول خو د يوه هم ژوندی بيرته راستنيدل نصیب نه شول.

د عباسی خلافت وروستی د سترگو تور يې د وژلو پرځای په ليمځي کې وپيچه او د فيل پښو ته يې وغورځاوه او چې کله هلاکو خان ته دا شک پيدا شو چې ځينی خلک د ده د توری له دم او د اور له لمبو نه غلی شوی دی او د کورونو په تل خونو کې پټ دی نو هغه د سیند بند ونړاوه چې د هلاکو خان له بيرته ستنيدو وروسته په بغداد کې له سپيو او کارغانو پرته نور څه ژوندی پاتی نه وو، بغداد د ماضی داستان شوی و او د بغداد اولس خپل کرلی ريبل.

پای

د ۱۳۷۷ د وری (حمل) ۲۹مه
 الفاروق بلډنگ د سهار ورځپاڼی دفتر

رحيم الله د تراب

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**